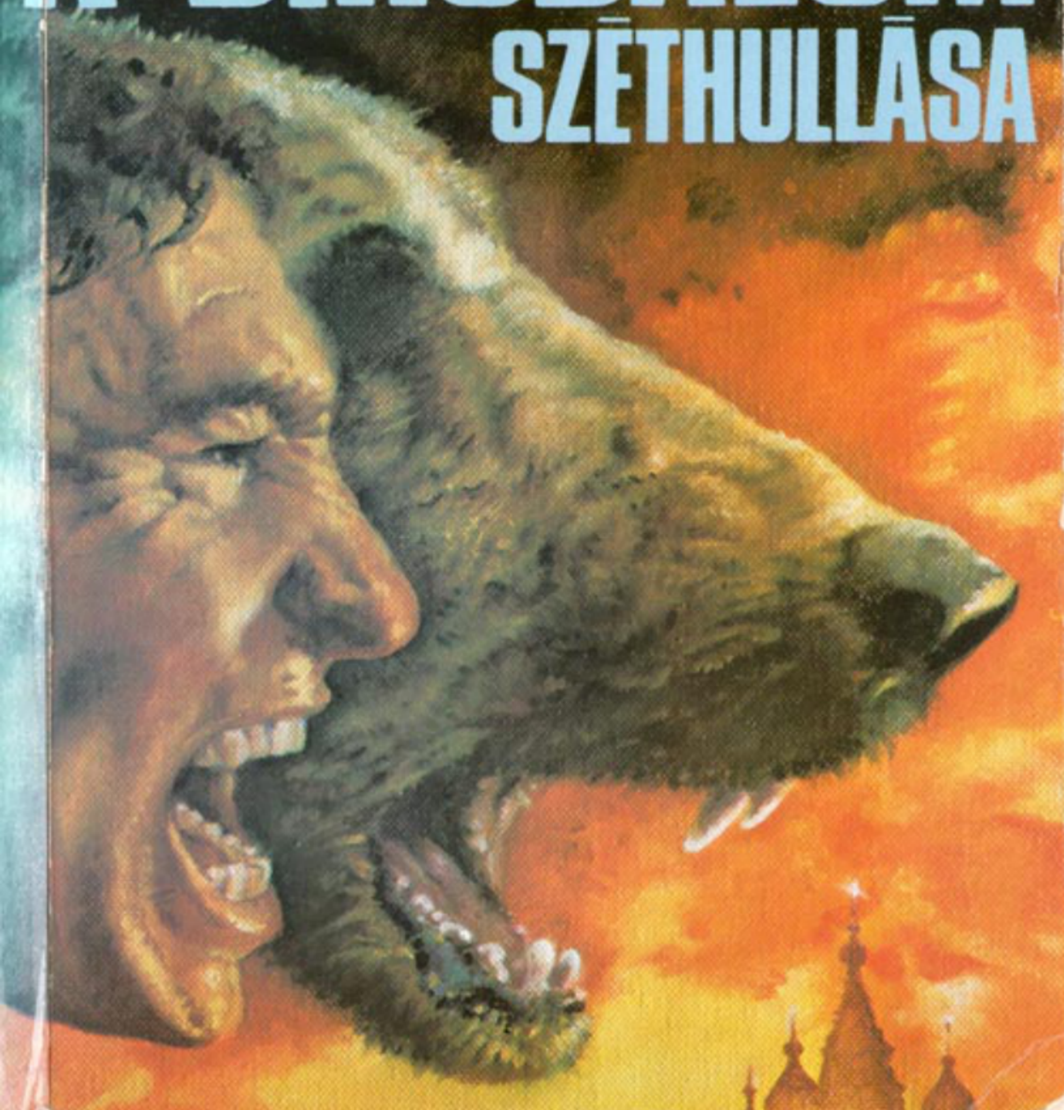

EDUARD TOPOL
A BIRODALOM
SZÉTHULLÁSA

Eduard Topol

A BIRODALOM SZÉTHULLÁSA

INTERART
BUDAPEST, 1991
A mű eredeti címe: Rosszija – zavtra
Fordította: Szabó László Zsolt
A fordítást ellenőrizte: Gereben Ágnes

Printed in Hugary ISBN
(1986. október-1988. február)
Kiadja az INTERART Stúdió
Felelős vezető: Pánczél Géza
Irodalmi vezető: Dr. Bakonyi Péter
Tipográfia: Tuna András
A borító Helényi Tibor munkája
Szedte az INTERTYPE Kft.
Nyomta a SZIKRA Lapnyomda 91–3102, 23 (A/5) ív terjedelemben
Felelős vezető: Dr. Csöndes Zoltán vezérigazgató

Kényszerű előszó

Soha nem szoktam előszókat olvasni, ezért én magam sem írok soha. Ennek a könyvnek azonban már a története is regényes, ezért engedtessék meg nekem, hogy néhány szót szóljak róla.

1986 októberében láttam neki, hogy megírjam történelmi képzelődéseimet és az első időkben gyakran még magam is úgy találtam, hogy a történet csupán egy kontár regényíró lázálma. Ezt követően azonban úgy meglódult a szovjet történelem, hogy az általam kitalált és 1992-1994-re tett események a ma, sőt a tegnap krónikájává váltak, így könyvem, ha jól emlékszem, harmadik fejezetében, Gorbacsov helyébe képzelve magam, magabiztosan rehabilitáltam Buharint 1990-ben. Egy hónappal később azonban ki kellett húznom az egész fejezetet: Gorbacsov három évvel korábban rehabilitálta Buharint!

Egyszóval míg én képzelőerőmet fékezni igyekezvén Oroszország jövőjén törtem a fejem, Oroszország fantasztikus sebességgel rohant a jövő felé. Én pedig megpróbáltam érvényt szerezni copyrightomnak, s odaadtam a kéziratot a *Novoje Russzkoje Szlovo* című New York-i lapnak, ahol az 1988 tavaszán meg is jelent. Regényemet ezzel egyidőben elküldtem amerikai kiadómnak is. Ám éppen 1988 nyarán tetőzött Nyugaton a gorbacsovi peresztrojka sikerei láttán érzett eufória, és a *gorbimánia* elárasztotta az egész világot. Az amerikai kiadó persze úgy megrémült ettől a Gorbacsov bukásáról és az oroszországi polgárháborúról szóló regénytől, hogy közölte ügynökömmel: ha nem hagyok fel ezekkel a hülyeségekkel, akkor nevem el fog tűnni az irodalmi életből.

Tisztán emlékszem, hogy amikor harminc évvel ezelőtt a moszkvai filmstúdiók és a szovjet irodalmi lapok szerkesztői ilyeneket mondtak műveimről, idiótáknak neveztem őket (és, persze, igazam is volt). De lám, mennyire tiszteljük mi oroszok a Nyugatot: amerikai kiadóm egyetlen elutasítása után megtiltottam irodalmi ügynökömnek, hogy bárkinek is felajánlja a regényt, és a kéziratot lehajítottam a pincébe.

1989 augusztusi utazásom azonban rábírt, hogy újból elővegyem. Moszkvában, Leningrádban, Tallinban ugyanis az első perctől úgy éreztem magam, mintha regényem lapjain járnék és az új oroszországi polgárháború kellős közepébe kerültem volna. Igen, az amerikai kiadómat egy évvel ezelőtt még rémületbe kergető történelmi fikciók többsége immár megszokott a Szovjetunióról szóló beszámolókban és felkerült az újságok címlapjára. Még az általam három évvel ezelőtt kitalált Orosz Hazafiak nevű szervezet is megalakult Leningrádban, ezen a néven…

Amerikába visszatérve, közöltem ügynökömmel, hogy a regénybeli eseményeket sürgősen korábbra kell tenni, 1992-1994-ről napjainkra,

majd a kéziratot újfent el kell küldeni a kiadómnak. Ügynököm azonban azt válaszolta, hogy ez az ember már nem létezik: neve eltűnt az irodalmi életből.

God damn!

Három éve, e regény írása közben, még azért imádkoztam, hogy valami jel, fény, esemény Oroszországban támassza alá jóslataim helyességét.

Ma, amikor a regény új változatát elküldöm ügynökömnek, arra kérem Oroszországot, hogy fékezze az események már-már feltartóztathatatlan menetét. Különben az a veszély fenyeget, hogy mindaz, amit Oroszország holnapjáról megírtam, az ország tegnapjává válik, még mielőtt könyvem eljuthatna az olvasóhoz.

Jobban szeretném persze, ha jóslataim tévedésnek bizonyulnának, s nem válnának valóra. Az én önérzetemre ez talán komoly csapást mérne, a világ többi része számára viszont nagy megkönnyebbülést jelentene…

Toronto, 1989. október 20.

E regény minden eseménye abszolút hiteles. Erről bárki meggyőződhet, csak fel kell lapoznia a holnapi újságokat.

A szerző

199… AUGUSZTUS 8.

A *világlapok különkiadásaiból:*

„MERÉNYLET GORBACSOV ELLEN!”

„A KOMMUNISTA KONGRESSZUS EGYIK KÜLDÖTTE RÁLŐTT VEZÉRÉRE!”

„MEGMENTIK-E AZ ORVOSOK GORBACSOVOT?”

„ÚJABB FORDULAT A KREMLBEN?????”…

ELSŐ RÉSZ

199… FEKETE AUGUSZTUSA
Első nap: Augusztus 14.
1.
Moszkva, Granovszkij utca, Kreml-kórház
Moszkvai idő szerint 11 óra 15 perc

– Baturin vádlott, álljon fel! Beismeri, hogy augusztus 8-án a pártkongresszuson rálőtt Gorbacsov elvtársra?

– Igen, beismerem.

– Kinek a parancsára tette?

– A párt nevében lőttem rá…

Gorbacsov arca fájdalmasan összerándult. Még annyi ereje sem volt, hogy fennhangon szitkozódjék. Magas kórházi ágyon feküdt, párnákra felpolcolva, mellkasát sebészi varrat csúfította, mindenhonnan csövek lógtak ki belőle és a legmodernebb orvosi berendezések vették körül. Aprócska képernyők mutatták folyamatosan pulzusszámát, vérnyomását, szívverését, tüdejének vitálkapacitását stb. Ugyanezek a műszerek ott álltak Vahtyin akadémikusnak, a Kreml-kórház főorvosának dolgozószobájában is. A műszerek bekapcsolására maga Gorbacsov adott utasítást, amikor beszállították a kórházba. Még a mentőautóban feküdt szétlőtt mellkassal, bal tüdejében golyóval, a fájdalomtól és a halálfélelemtől csaknem öntudatlan állapotban a Kreml Kongresszusi Palotából – ahol a lövés eldördült – a kórházba vezető úton, de már az járt az eszében, hogy nem bízhat a Kreml orvosaiban. A merénylő nem egy elmebeteg volt, hanem a pártkongresszus küldöttje. Tehát a merénylet egy összeesküvés része. De kik az összeesküvők?

A Ligunov vezette jobboldaliak? A Jelcin vezette baloldaliak? A szélsőséges demokraták? A Pamjaty orosz nacionalistái? Az anarchisták? A katonák? Bárkik voltak is, előre megállapodhattak a Kreml-kórház orvosaival, hogy ha Gorbacsov nem hal meg, csak megsebesül, akkor a kórházban mindenképpen meg kell halnia. Az összeesküvőknek, ha nem hülyék, feltétlenül össze kellett szűrniük a levet az orvosokkal, ha ugyanis ő életben marad… Istenem, ha életben maradok, akkor…

És a rövid úton – a Kreml-kórház három sarokra van a Kremltől – Gorbacsov végig azt hajtogatta magában: NEM SZABAD, hogy ezeknek az orvosoknak a kezébe kerüljek, nem engedhetem meg, hogy orosz sebészek végezzék a műtétet. De csak a műtőben, mikor az altatóorvos már az arcára akarta szorítani a maszkot, csak akkor tudta összeszedni maradék erejét, hogy kipréselje magából:

– Nem… Raiszát!…

Raisza valamilyen okból nem szállt be a mentőautóba, mely Gorbacsovot a Kremlből a kórházba szállította. Elfelejtkeztek volna Gorbacsov feleségéről a nagy tolongásban, vagy vele is történt valami (letartóztatták volna? szívrohamot kapott?) – de bármi is történt, Gorbacsov ebben is az összeesküvés jelét látta.

– Nincs időnk – felelte türelmetlenül a már zöld sebészköpenyt, gumikesztyűt és arcát eltakaró, steril maszkot viselő Vahtyin. – Nincs időnk, Mihail Szergejevics! Minden perc drága!

Gorbacsov szemügyre vette őket: Vahtyint és a másik két Kreml-kórházi sebészt, a műtősnőket, az altatóorvost. Hát igen, aligha vonhatták be valamennyiüket az összeesküvésbe. De mégis…

– Nem! – nyögte újból Vahtyinnak. – Raiszát…

Vahtyin dühösen felhorkant: ez megerősítette Gorbacsov gyanúját. Ekkor azonban beviharzott a műtőbe Raisza. Mögötte egy nővér kapkodta a lábát, menet közben kötözgetve Raisza hátán a sebészköpenyt.

– Misa! Istenem!…

Gorbacsov egyetlen mozdulattal kiparancsolta a műtőből az orvosokat és a nővéreket.

– Elment az esze… – bődült fel Vahtyin. Gorbacsov azonban fájdalmasan elhúzta az arcát és kezével ernyedten, de határozottan utasította őket: azonnal távozzanak.

– Fél percet adok! – sziszegte fogai között Vahtyin, s követte a többieket.

– Mi történt, Misa? – hajolt Gorbacsov fölé Raisza. A férfi úgy érezte, menten elájul, a fájdalom mint izzó tűzgolyó feszítette mellét, égette a szívét, a hátát.

– Csak… amerikai orvos… a nagykövetségről – suttogta száraz, vértelén ajka. És a fájdalomtól elsötétült előtte a világ. Utoljára még látta felvillanni felesége szemében a gyanú szikráját.

Ami ezután történt, arról az asszony számolt be neki később. Testével torlaszolta el a műtő bejáratát. Vahtyin botrányt csapott: „Hülye! Tüdőgyulladást kap és meghal!” – üvöltötte az orvos, s letépte kezéről a gumikesztyűt. „Raisza Makszimovna, ezek a legjobb orvosaink! Hogyan nézünk majd a világ szemébe!” – győzködte Viktor Ligunov. Vjazov védelmi miniszter telefonon üvöltötte az amerikai nagykövetnek: „Igen! A *maguk* orvosát, a magukét! Küldök helikoptert!” Mitrohin, a KGB főnöke Raiszához fordult: „Ha az amerikai orvos három percen belül nem lesz itt, letartóztatom magát, és az orvosaink hozzákezdenek a műtéthez!”

Ugyanezekben a percekben:

Moszkvában kihirdették a hadiállapotot. Három harckocsit és hat különleges hadosztályt vezényeltek a városba, harckészültségbe helyezték a hadsereget, a légierőt, a hadiflottát és a rakétaegységeket,

hogy ha a Gorbacsov elleni merénylet egy külföldi agresszió nyitányát jelentené, szembeszálljanak a feltételezett támadással.

A KGB Dzserzsinszkijről elnevezett elithadosztálya körülvette a Kremlt arra az eshetőségre, ha Gorbacsov eltávolítása utánra palotaforradalmat terveztek volna.

A kaukázusi, szibériai és baltikumi vasutasok önként abbahagyták a sztrájkot. Az Építők Országos Sztrájkbizottsága elhalasztotta a másnapra meghirdetett általános munkabeszüntetést. Az Ellenzéki Pártok Koordinációs Központja pedig lefújt minden gyűlést és tüntetést.

A világ valamennyi tévéállomása megszakította adását és bemutatta a merényletről készült felvételt, – hogy aztán számtalanszor megismételje a szenzációs filmkockákat – a pártkongresszuson 43 nagy tévéállomás operatőrei dolgoztak a világ minden tájáról.

Csak a moszkvai televízió próbálta meg a kongresszusi palotából közvetített egyenes adást megszakítva megnyugtatni a lakosságot: *Tisztelt elvtársak!* – mondta Kirillov, a Híradó legnépszerűbb bemondója – A *kormány felszólít mindenkit, hogy őrizze meg nyugalmát. Gorbacsov elvtársat kórházba szállították, az orvosok mindent megtesznek…*

Ezekben a percekben azonban az orvosok éppen semmit nem tettek: amerikai kollégájukat várták. Vjazov tábornok miniszteri helikoptere az amerikai követség tetején vette fel Dowey doktort. A nagykövetség épületétől másfél percnyi repülőút a Kreml-kórház; ez alatt Raisza keményen tartotta a frontot, nem engedte az orvosokat a műtőasztalon öntudatlan állapotban fekvő férjéhez. Végül Vahtyin egyszerűen félrelökte az asszonyt („durván, mint egy bivaly” – mesélte később Raisza), a beteghez lépett és hozzákezdett a műtéthez. Ebben a pillanatban betoppant Michael Dowey.

– Nem volt más választásom, Mihail Szergejevics – magyarázta később Vahtyin Gorbacsovnak. – Meghalhatott volna tüdőgyulladásban. A feleségétől is csak azért kérek elnézést, hogy nem előbb löktem félre. Akkor nem lenne most ez a tályogunk!

– *Baturin, ne ágáljon itt nekem! Mi is párttagok vagyunk, mi azonban nem hatalmaztuk fel magát, hogy lelője Gorbacsov elvtársat* – mondta Marat Jasznogorov, a pártbíróság elnöke. – A *hat ellenőrzési ponton keresztül lehetetlen becsempészni fegyvert a Kreml-palotába. Tehát a pisztolyt a teremben nyomta valaki a kezébe. Ki volt az? Nevezze meg cinkostársait!…*

A hatalmas, másfél négyzetméteres, High Definition-rendszerű japán képernyő szinte a kórterembe hozta Baturint és a pártbíróságot. Baturin már nem Jasznogorovot nézte – világos szemével a Bíróság többi tagját fürkészte és elmosolyodott:

– *Néhány éve egy német kamasz* egyedül *átrepült az ország fölött,*

a Baltikumtól akadálytalanul eljutott a Vörös térig. Én is egyedül *vittem be a pisztolyt, a zsebemben…*

Hogy védekezik! Milyen nyugodtan védekezik, a szemét! – gondolta Gorbacsov. Csak akkor ilyen nyugodt valaki, ha tudja, hogy biztos támasza van. De ki tehetett ígéretet arra, hogy pártfogol egy gyilkost? Bizonyára valaki, aki jelentős hatalommal rendelkezik. Talán csak nem Ligunov? Ha Gorbacsovot megölték volna, a főtitkári posztra Ligunov, Gorbacsov régi, politikai bizottságbeli vetélytársa került volna. Senki más. Csak nem szánta el magát ilyesmire?

– *Ismétlem, nincsenek cinkostársaim és semmiféle összeesküvés nem létezik* – folytatta Baturin, mintha Gorbacsovnak válaszolt volna. – *Pártunk minden tagja a cinkostársam. Ezért mondom, hogy kommunista kötelességből lőttem, a párt nevében. Ha megengedik megmagyarázom…*

„Engedd meg! Hadd magyarázza meg!” – szaladt ki majdnem Gorbacsov száján; a képernyőn feltűnő Marat Jasznogorovhoz, a bírósági elnökhöz intézte volna szavait. Nem ismerte ezt az embert – ki ez? honnan került ide? A pártbíróságokat csak az idén állították fel, amikor kiderült, hogy a szovjet pártapparátus 18 millió tagja leplezetlenül szabotálja a peresztrojkát, sőt még meg is gazdagszik a szövetkezetektől, a bűnözőktől és a mezőgazdasági bérlőktől beszedett hatalmas baksisokból. A mind gyakrabban dollárban fizetett megvesztegetési pénzek összege még a Brezsnyev-klán uralma idején elért korrupciós rekordokat is elhomályosították. Gorbacsov ekkor határozta el, hogy megtisztítja a pártot. Kockázatos vállalkozás volt. A harmincas években Sztálin terrorral hajtotta végre az ilyesfajta tisztogatásokat – a párt akkor átengedte neki vezéreit és hőseit, csakhogy a Szervezet megmaradjon. A párt megmaradt, de megtanulta, hogyan szabaduljon meg idejében az olyan vezetőktől, akiknél a pártokráciát veszélyeztető sztálinista vonások mutatkoztak. Röpült Malenkov, röpült Zsukov, röpült Hruscsov, röpült Sepilov… Épp ezért Gorbacsov a párttal hajtatta végre a tisztogatást. A bíróság tagjait azokból a nem-adminisztratív tisztségeket betöltő egyszerű kommunistákból verbuválták, akik bátran kizárták a pártból mind a régi, mind az új bürokratákat. A peresztrojka titkos ellenségei elleni több tucat nagyszabású kirakatperrel Gorbacsovnak sikerült helyreállítania tekintélyét az „erős kézre” vágyó nép szemében és bebizonyítania, hogy az országos áruhiányt a peresztrojka ellenségei és szabotőrei, a pártbürokraták idézték elő. Így közvetlenül 199… kritikus nyara előtt, amelyre mindenki össznépi felkelést, robbanást, forradalmat jósolt, Gorbacsov e bíróságok segítségével lecsillapította a kedélyeket, másokra hárította a gazdasági helyzet miatti általános felháborodást: kapott mag egy kis haladékot a Történelemtől.

Most viszont attól tartott, hogy Jasznogorov, az ismeretlen bírósági

elnök, gorombán belefojtja a szót Baturinba, nem engedi elmondania, amit akar…

Jasznogorov azonban atyaian rámosolygott Baturinra.

– *Kérem, magyarázza meg.* – fuvolázta.

Remek fickó vagy, jól csináltad, gondolta Gorbacsov. Egy pillanatra el is felejtette, hogy a két ember beszélgetésében az ő élete a tét, a szíve mellett három milliméternyire behatolt golyóról van szó. Élvezte szócsatájukat, mint a jó színészek játékát egy tévéjátékban. Baturin 34 éves, a volgai városi pártbizottság másodtitkára, zömök, jellegzetes orosz ember. Vidéki útjai alkalmával Gorbacsov mindig ilyen kék szemű, pisze orrú, tőrőlmetszett oroszokat választott ki, és kulcsfontosságú gazdasági és pártpozíciókba emelte őket. De kicsoda ez a Jasznogorov, az ördög tudja, a külseje alapján nem a gorbacsovi gárdából való: göthös, rosszarcú, dülledt szemű, harminc körüli férfi. Mégis milyen ügyesen behúzta a csőbe Baturint:

– *Kérem, magyarázza meg…* – mondta udvariasan.

A pártbíróság hét tagja előtt egyik lábáról a másikra álló Baturin arca egy kissé elkomorult, savószínű szeméből azonban értelem és elszántság sugárzott.

– *Hát akkor elmondom. Milyen most a mi pártunk? Milyen szerepet tölt be a társadalomban?*

– *Ne tartson itt előadást* – szakította félbe Jaszongorov.

Tényleg, mosolyodott el magában Gorbacsov. Ki vagy te, gazember, hogy előadást tarts nekünk? Én a te korodban egy senki voltam, egy vidéki pártszervezet hatodik embere, a sztavropoli határterület mezőgazdasági instruktora. De elviseltem, kicseleztem, végrehajtottam a brezsnyevi maffia ostoba utasításait, szövögettem a szálakat, lépten-nyomon kockázatot vállaltam, hogy te már harmincéves korodban fontos pártbeosztást és teljes kezdeményezési szabadságot kaphass, te kutya…

Baturin imént még semmibe révedő tekintetét Jasznogorovra vetette, és váratlanul hivatalos hangon szólalt meg.

– *Rendben van. Nem tartok előadást. Azért lőttem Gorbacsovra, mert elvette tőlem feleségemet, fiamat és az örökségemet…*

Na ige-e-en, húzta el a száját csalódottan Gorbacsov, ez mégis csak egy közönséges őrült.

– *Sőt* – folytatta Baturin –, *Mihail Gorbacsov minden pártmunkásnak elvette a feleségét és a gyerekét. Nézzük a statisztikát: hány asszony hagyta ott pártmunkás férjét tíz évvel ezelőtt és mennyi az idén? Az idén nyolcszor annyi! Miért? Ki taszított bennünket a társadalom peremére?*

Mégsem ússzuk meg előadás nélkül, villant át Gorbacsov agyán, de egye fene, hadd beszéljen. Úgy látszik, Jasznogorov is döntött: hátradőlt székében és nem szakította félbe Baturint.

– Mióta világ a világ, Oroszország mindig mentes volt a kicsinyes spekuláció és a profithajhászás eszméitől. Az oroszokat az különböztette meg a világ összes többi népétől, hogy a Magasabb Eszmét, a Felsőbb Értelmet keresték. Bennünk, orosz kommunistákban pedig a világ eszmei *vezetőit tisztelték* – mondta Baturin. – *Igen, a világ eszmei vezetőit. Reggelente a fél világ fellapozta a „Pravdát"-t, hogy megtudja belőle, mit tartunk mi aznap a legfontosabbnak! Ez a koldusszegény, éhező ország példakép volt a jóllakottak előtt. Itt nem sztrájkolt senki, senki nem mert autonómiát követelni, s még gondolatban sem tört senki pártunk hatalma ellen…*

Szörnyen ismerős, ahogy rövid mondatokra tördeli mondandóját, ötlött fel Gorbacsovban. És milyen ismerős az is, ahogy kissé előrehajtja a fejét…

– …De hová tűnt most mindez? Miért taszították le a piedesztálról a pártot? Mihail Gorbacsov reformjai *miatt!* – mondta Baturin határozottan, s öklével a mellére csapott. – Ma *már teljesen nyilvánvaló, hogy Gorbacsov elmeszüleménye, a peresztrojka, csúfosan megbukott. A nép évek óta nyögi az inflációt és az általános áruhiányt, az állami költségvetés deficitje csillagászati méreteket öltött, a gazdaság már sem pénzzel, sem utasításokkal nem irányítható. Még a könnyű szívvel nevetségessé tett Brezsnyev idején is jobb volt! Gorbacsov pedig változatlanul azzal áltatja magát, hogy demokratizálta az országot, s ezért emlékművet fognak állítani neki. Ő azonban ezt az országot nem demokratizálta, hanem* szétzüllesztette! *Az orosz nép olyan lett, mint a többi, mint az olaszok, a görögök, a zsidók: csak a pénz, csak a haszon érdekli. Különben sem dolgozik senki, az egész ország gyűlésekre jár, és mindenki azt harsogja, hogy"Le a kommunistákkal!" A polgárháború gyújtózsinórja már mindenfelé ég. A nyugat pedig teljesen megfertőzte fiatalságunkat a popkultúrával…*

Minden világos, gurult dühbe Gorbacsov, felborítottam a csónakot, eladtam magam a CIA-nak meg a nemzetközi cionizmusnak és a kapitalizmus hálójába juttattam az országot. Korábban csak a párt névtelen veteránjai írtak ilyesmit a Központi bizottságba. Most meg… „A peresztrojka megbukott!" És ki buktatta meg, ha nem ti? Az ördögbe is, a bitang pontosan úgy beszél, mint én! Az utóbbi években minden kiemelt fiatal pártmunkás engem utánoz, néhányan még szemüveget is viselnek, csak hogy hasonlítsanak rám. Még a gyilkosom is!…

– Mert mi is történik? – kérdezte eközben Baturin a Bíróságtól. – *Dédapám bevette a Téli Palotát, és végigcsinálta a kollektivizálást. Nagyapám komisszárként masírozott végig a Volgától Berlinig. Apám leverte a magyarországi lázadást és atomerőműveket épített. Én egy századot vezényeltem Afganisztánban. Négy nemzedék. De miért harcoltunk? Ez a hatalmas ország, ez a szuperhatalom a szemünk*

láttára hullik szét. Lengyelország, Magyarország, a Baltikum, Grúzia sorban leválnak, kiszakadnak az apáink és nagyapáink teremtette rendszerből. A nép meg maholnap furkósbotot ragad, hogy elpusztítson mindent és mindenkit! A hatéves lányom úgy néz rám, mintha idióta lennék és angolul közli velem:"Papa, let face it, *te egy szerencsétlenflótás vagy, még csak egy kocsit sem szereztél nekünk!" S ugyanez a helyzet a többi pártmunkás családjában. Saját gyermekeink megvetnek minket, mert kommunisták vagyunk. Nagyon sajnálom, hogy nem öltem meg Gorbacsovot, lövésemnek kellett volna elhárítania a forradalmat és megmentenie a pártot. De mondják meg Gorbacsovnak: a párt meg fogja semmisíteni…*

Az ágy melletti kis képernyőn felgyorsultak a szívhullámok. Gorbacsov megnyomta az „Állj" gombot a videomagnó távkapcsolóján, hátrahajtotta fejét a párnán és lehunyta a szemét. Meg kell nyugodnom, mert mindjárt beszalad az orvos… Istenem, micsoda ország! Pjotr Sztolipin be akarta vezetni a farmergazdaságokat, – őt is megölték! Alighogy a zsarnok helyett normális ember kerül uralomra a Kremlben, máris rálőnek valamilyen „Felsőbb Orosz Eszme" nevében. „A Gorbacsovot ért lövésnek kellett volna elhárítania a forradalmat!…" A fenébe is, milyen nehezen lélegzem… Nem, meg kell nyugodnom és végre döntenem kell. Nem Baturinról, ő ráér, megvár a börtönben. A baturinistákról viszont sürgősen, de kapkodás nélkül döntenem kell. Tehát ez a lövés válasz a párttisztításra. Pedig tegnap még úgy látszott, hogy éppen ezek a fiatal Baturinok – akiket Gorbacsov nemrég maga emelt ki a párt-, a katonai és a tudományos nomenklatúra alsóbb szintjeiről – alkotják a pártban az ő személyi gárdáját, az újjászülető párt vázát. S most kiderült, hogy ez koránt sincs így!

Gorbacsov kinyitotta a szemét. Vele szemben Baturin hatalmasra nagyított, kimerevített arcára esett a tekintete, amint éppen azt mondja: „a párt meg fogja semmisíteni". És Baturin savószínű szeméből annyi eltökéltség, dühödt erő lövellt, hogy Gorbacsov hirtelen világosan megértett: meg fogják ölni! A hatalomért meg fogják semmisíteni! A falubeli sihederek néznek így, ilyen elszántan, amikor utcáról utcára, faluról falura járnak verekedni. Furkósbotokkal és feszítővasakkal. Nem azért, hogy üssenek, azért, hogy öljenek!…

Gorbacsov megnyomott néhány gombot a kormányzati videofon kapcsolótábláján. Ezt a legfrissebb amerikai újdonságot, a videofont – a Kreml-béli távkapcsoló kódolt jelzésének vételére alkalmas, 142 tévékészülékből álló rendszert – egy hónapja ajándékozta a szovjet kormánynak Armand Hammer, a Szovjetunió „örök barátja". Gorbacsov maga osztotta szét a 142 video készüléket. Most az egyik gombot könnyedén megnyomva eltüntette Baturin arcát a hatalmas vászonról, hogy azután egy négyjegyű szám beütésére Matvej

Rozovnak, a *Pravda* főszerkesztőjének a dolgozószobáját jelenítse meg rajta. Rozov a helyén volt, mint mindig: éppen a másnapi újság frissen szedett hasábjai fölé görnyedt. Fiatal, pisze, világos szemű, széles arccsontú férfi, akárcsak Baturin.

Ez a hasonlóság annyira kellemetlenül érintette Gorbacsovot, hogy néhány másodpercig várt, mielőtt bekapcsolta volna a hangot, figyelte, mit csinál Rozov. Az újság címlapján persze már ott állt hatalmas betűkkel: „GORBACSOV TÚL VAN AZ ÉLETVESZÉLYEN”. Mégis csak fontos találmány ez a videofon, különösen az a jó benne, hogy titokban meglesheti a beosztottait. Azt beszélik, hogy Sztálin a kremli telefonközpontba bekapcsolódva órák hosszat figyelte, mit beszélnek a „harcostársai”. A fenébe is, mennyire meg tudja most érteni Sztálint, akitől mindenki rettegett, s aki maga is mindenkitől félt. Lehet, hogy csak így lehet irányítani Oroszországot: titkos megfigyeléssel, nyomozással és terrorral? Állítólag több videofonnal rendelkező pártvezető utasítására, ügyes kezű emberek már kidolgoztak egy rendszert, amely észleli a video-csatorna bekapcsolását: amint működésbe lép a készülék, gazdájánál valahol, egy rejtett helyen azonnal kigyullad egy jelzőlámpa. Bizonyára Rozov is sejti már, hogy valaki szemmel tartja, csak még azt nem tudja, hogy kicsoda: valaki a KGB-ből vagy a Központi bizottságból?…

Gorbacsov megnyomott egy másik gombot, amivel bekapcsolt egy kamerát a videotelefon kapcsolótáblája fölötti rövid állványon. Ekkor Rozovval szemben, a tévéképernyőn megjelent Gorbacsov arca.

– Ó, Mihail Szergejevics… – állt fel Rozov.

– Ülj le… ülj le… – mondta neki Gorbacsov halkan, a levegőt kapkodva.

Rozov visszaült a karosszékbe és megkérdezte:

– Hogy érzi magát?

– Ide hallgass… mindjárt elküldök hozzád egy kazettát… ennek a Baturinnak a bíróságon elmondott beszédével – mondta Gorbacsov. – Sovinizmus és jobboldali frazeológia zagyvaléka… Holnap viszont… ennek a szövegnek meg kell… jelennie… a lapban…

– Tessék? – kérdezte elképedve Rozov.

– Várj csak… Még nem fejeztem be… – húzta el türelmetlenül a száját Gorbacsov. Átlőtt mellkasába minden be- és kilégzésnél belehasított a fájdalom. De erőt vett magán és így szólt: – És ugyanebben a számban… vitát indítasz: „Megöljük-e Gorbacsovot a gazdasági forradalom miatt?” címmel.

– Mi? Hogyan? De hisz ez képtelenség! Nem, nem tehetem!…

Gorbacsov pihenésképpen fáradtan lehunyta a szemét, de nem szakította meg a video-összeköttetést. Igen, ez a baj! Ezekből a fiatal farkaskutyákból meg akarta teremteni a menedzser-típusú szakemberek pártját. Pedig hát ezek is csak azért vállalták a

pártmunkát, hogy megtömjék a hasukat, élvezzék a privilégiumokat és parancsolgassanak. És itt a konfliktus oka, amely nem hogy elsimulna, hanem még élesedik is. A glasznoszty felkavarta az orosz társadalom állóvizét, megváltoztatta az országot, tevékenyebbé tette a népet is. Csak ezek a Baturinok és a Rozovok nem akarnak változtatni álláspontjukon jottányit sem, bőszen ragaszkodnak a hatalomhoz: a totális, a sztálini-típusú hatalomhoz az egész világ felett. Minden egyéb: Oroszország, az Eszme, csak avítt demagógia, arra jó, hogy igazolja a pisztolyt ragadó kezet. „A peresztrojka megbukott… Lövésemnek kellett volna elhárítania a forradalmat!” Gazember! Nem, többé nem teketóriázik ezzel az aljas népséggel: előbb csak a reformjait támadták, most meg már őrá is kezet emeltek!…

Ezalatt Rozov, kihasználva a szünetet, a hűséges alattvaló pózában dohogott:

– Hogy én lejárassam önt?! Ilyen szavakkal?! Meg különben is!… Nem elég, hogy ez a gazember rálőtt önre, most még a sajtóban is fórumot adjunk neki!?!…

Gorbacsov résnyire nyitott szempillái mögül figyelte Rozovot. És minél tovább nézte, annál hazugabbnak tűnt ez a pátosz, és biztosabban érezte, hogy jól döntött, igen, ezt kell tenni! Először Csernobil, azután ez a német kamaszpilóta, majd Szumgait, Örményország, Tbiliszi, a bányászsztrájkok… De Gorbacsov tehetségének titka éppen az, hogy a legveszélyesebb helyzeteket a maga javára tudja fordítani. Csernobil és a német kamasz berepülése után megszabadult a katonai maffiától, a vezérkar operett-marsalljaitól, akik az atomfegyverzet állandó gyarapítását követelték. Szumgait, Örményország, Tbiliszi és a bányászsztrájkok után elkergette a brezsnyevi pártapparátust. Most meg itt van ez a Baturin. A lövése megmutatta, hogy nem szabad tovább odáznia a döntő csapást, s várnia mint eddig, hátha az ellenség érett almaként a lába elé pottyan. Hiszen annak idején II. Sándor cárt is csak másodjára sikerült megölni. Igen, Baturin urak, döntöttem. Ha az ember demokrata, jó és türelmes, az sok vesződséggel jár, ha viszont diktátor…

Gorbacsov felnyitotta a szemét és Rozov szavába vágva halkan, de ellentmondást nem tűrően így szólt:

– Estére… elküldöd nekem… a lap imprimált példányát… Benne legyen minden, ahogy megmondtam… És kikapcsolta a videofont.

Második nap: Augusztus 15.

2.

Szibériai expressz

Moszkvai idő szerint 05 óra 20 perc

A vonat kelet felé robogott. Természetesen repülővel is mehettek

volna, de tegnap este, amikor bejelentették a kongresszusi küldötteknek, hogy Gorbacsov elvtárs túl van az életveszélyen és ők hazautazhatnak, anélkül, hogy összebeszéltek volna, sokan jobbnak találták, ha vonatra szállnak. Aerofóbiára, fáradtságra, légköri viharokra hivatkoztak… De mindegyiküknek ugyanaz a gondolat járt a fejében: Sztálin az 1934-es XVIII. pártkongresszus csaknem valamennyi küldöttét – 1907 embert – elpusztította, csupán mert akadtak köztük olyanok, akik Kirovval, a vetélytársával rokonszenveztek. Most pedig? Vajon elég hevesen adtak-e hangot felháborodásuknak a Gorbacsov elleni merénylet miatt? Igen, a Gazda tegnap még a liberálist játszotta. Megbírálhatták, sőt akár meg is csipkedhették őt. De hogyan fog viselkedni most, miután golyót kapott a mellébe?

Román Sztrizs, a szverdlovszki pártbizottság első titkára az első osztályú kocsi egyik kétszemélyes fülkéjében feküdt. Az ablakot vastag bársonyfüggöny takarta, alul, egy szűk résen át azonban beszüremkedtek a felkelő nap első sugarai. Öt óra felé járhat, gondolta Sztrizs, de még egy szemernyit sem aludtam. Vajon én mit tennék Gorbacsov helyében, ha egy ilyen Baturin mellbe lőtt volna? Őszintén, mit tennék?

És attól, amit ő tenne Gorbacsov helyében, Sztrizs meglehetősen rosszul érezte magát. Egyedül volt az üres fülkében. Hangosan köhécselni kezdett. Lerakta a lábát a padlóra és felült az ágyon. Kapcsolatban állt-e Baturin az Orosz Hazafiakkal – ez itt a kérdés?… Aludni persze már nem fogok. Kiment a vécére. Teát kért a kocsikísérőtől. Sztrizs sose gyújtott rá éhgyomorra, de most azon kapta magát, hogy ujjai a bolgár cigarettásdobozban matatnak. Kivett egy cigarettát és öngyújtója lángjánál rágyújtott.

A láng megvilágította a szemközti ágyat, amelynek harmadát nagy, fényes doboz foglalta el, benne távvezérlésű, függőlegesen felszálló repülőgép. A német játékot, minden gyerek álmát, a hatéves fiának vitte Sztrizs, akit imádott, mint minden késői apa – Sztrizs negyvenéves volt, amikor a fia megszületett. Most azonban a férfi gondolatai messze jártak a játékrepülőtől, sőt a fiától is. Egyre csak ahhoz a pillanathoz tértek vissza, amikor…

Sztrizs a földszint ötödik sorában ült. Nem, nem tartotta különösebben szemmel Baturint, egyszerűen ott zajlott le az egész az orra előtt: az ülés legvégén, rögtön azután, hogy a bizottság felsorolta a Politikai Bizottságba jelölt politikusok névsorát. Természetesen köztük volt Gorbacsov, Jakovlev, Ligunov, Vjazov, Mitrohin, Kolcov, vagyis szinte mindenki, akit Ő akart. Ezt követően összeszedték a küldöttek szavazócéduláit. A lapokat vörös karszalagos „teremügyeletesek” – hát persze, hogy államvédelmisek – gyűjtötték össze, és az előszínpadon álló vázába öntötték. A legszélső sorban és

a színpad közvetlen közelében néhány küldött azonban nem várta meg az „ügyeleteseket”, hanem maga vitte ki szavazócéduláját. Baturin is köztük volt. Sztrizs látta, ahogy a küldöttek libasorban a színpadhoz járultak, és egyikük, egy szürke öltönyös, fiatalos, kicsattanóan egészséges férfi, mellével az előszínpad bársonyhuzatának támaszkodva bal kézzel a vázába dobta a cédulát, majd jobbjával zakójának zsebéből hirtelen pisztolyt rántott elő, megragadta a bal kezével is, és szinte nyomban eldördült a lövés!

Baturin az előszínpadnak támaszkodva profi módra, a pisztolyt két kézzel tartva lőtt.

Célpontja Gorbacsov, aki szerencséjére – s Baturin balszerencséjére – az elnökségben ült, abban a pillanatban hajolt oda Kolcovhoz és kérdezett vagy mondott neki valamit.

Alighogy Baturin kezében feltűnt a pisztoly, három „teremügyeletes” hatalmas ugrásokkal rohanni kezdett felé.

Sztrizs, maga is tartalékos hadnagy volt – 1980-ban bevonult Afganisztánba, de még abban az évben megsebesült és leszerelték –, az ötödik sorból tisztán látta, hogy Baturin oldalt néz, látja a felé repülő alakokat, ám a másodperc utolsó megmaradt tört részét arra használja fel, hogy a célt „ráültesse” a célgömbre, s meghúzza a ravaszt. A következő pillanatban pedig már le is döntik a lábáról, kicsavarják a kezét…

Gorbacsov lassan, furcsán, hangtalanul, egyre közelebb hajol Kolcovhoz, mintha el sem dördült volna a lövés…

Igen, *ilyen* körülmények között ez kiváló lövés volt, nem érheti szó a ház elejét! Baturin mozgó célpontra lőtt, pisztollyal, s a golyó így is csak három milliméterrel kerülte el a szívet! De miért lőtt? Miért? Talán akadtak olyan türelmetlen barmok, akik az erőszakos fordulat mellett döntöttek? A lövés után Sztrizsnek először ez jutott eszébe. Önkéntelenül hátranézett, bevonulnak-e az összeesküvők, megszállják-e a termet a katonák, hogy majd bejelentsék a rádióban: letartóztatták a kongresszus elnökségét és a gorbacsovi Politikai Bizottság összes tagját. De semmi ilyesmi nem történt. Mindenütt csak Sztrizshez hasonlóan megzavarodott, értetlen, várakozó arcú küldöttek ültek. Mi a fenének lőtt, az anyja istenit, ha nem állt mögötte semmilyen erő? Mi lesz most? Hogyan tovább?

Sztrizs dühödten elnyomta a cigarettát a hamutartóban, meztelen lábát a szandálba dugta és erőteljes mozdulattal feltépte az ajtót. Fényes friss levegő csapott az arcába. De nem ettől gyökerezett földbe a lába.

A folyosón, az ablakoknál, a nyitott fülkeajtókban mindenütt kongresszusi küldöttek ácsorogtak. Itt volt szinte a teljes szibériai pártelit: a tyumeni, az omszki, a novoszibirszki, a kemerovói és a többi terület vezetői, amelyeken kelet felé átrobog a Moszkva és

Vlagyivosztok között közlekedő vonat. Borostás, hamuszínű arcuk, begyulladt szemük arról tanúskodott, hogy Sztrizshez hasonlóan ezen az éjjelen egyikük sem hunyta le a szemét. Néhányan, akik öltönyben, nyakkendőben álltak, nyilván le sem feküdtek. Szép kis éjszaka. Persze Moszkvában a Rosszija szállóban együtt nem volt olyan szörnyű. Most viszont mindegyikük hazautazik a városába és egyedül marad, szemben a saját KGB-jével…

Sztrizs fogta a vastag törülközőt, átvetette a vállán és elindult a kocsi vége felé, a vécébe. Senki nem üdvözölte, s ő sem köszönt senkinek. Jól tudták, mit gondol a másik, és nehezen tudták volna ebben a helyzetben azt mondani, hogy „jó reggelt". Istenem! Mindegyikük arcán ugyanaz az apátia: mint a vágóhídra hajtott birkák… S hirtelen felvillant benne: talán azért nem aludtak, mert mind azt találgatták, hogy „hazafi" volt-e Baturin? Akkor pedig…

Az „Orosz Hazafiak" trükkje az volt, hogy kívülről ez a társulat ártalmatlan gittegyletnek tűnt: nem volt kiépült szervezete, nem rendelkezett alapszabállyal, nem szedett tagdíjat! Minden orosz, aki a nemzeti kultúrát szívügyének tekintette, orosz hazafinak nevezheti magát – hát aztán mi a rossz ebben? Az oroszok talán nem ápolhatják nemzeti hagyományaikat, történelmi múltjuk emlékeit, kultúrájukat? Kik diktálták nekünk az utóbbi hetven évben, milyen legyen az orosz kultúra? Holmi Trockijok, Brodszkijok, Kaganovicsek, Ejzenstejnek, Mandelstamok, Mejerholdok, Paszternakok – kik ezek? Beleszólnak a mi orosz dolgainkba, rendelkeznek, írnak, építenek, bírálnak! Most meg a gorbacsovi reformoknak és a leszerelési megállapodásoknak következtében az országot elárasztotta a nyugati ideológia, az amerikai zene, divat, sőt táplálkozási mód is! A Hazafiak azonban nem hirdetnek vad zsidógyűlöletet és nem szólítanak fel programokra, mint a Pamjaty társaság. Mi elhatároltuk magunkat a Pamjatytól, elvetettük fasiszta jelszavaikat, s kivonultunk minden zajos társaságból és nem járunk többé gyűlésekre sem; mi feloldódtunk a pártban, s még magunk sem tudjuk, hányan vagyunk.

Ha viszont alvás helyett a kocsi összes utasa azon töprengett, hogy Baturin tagja vagy ne adj Isten! tisztje-e a Hazafiak társulatának, akkor ez azt jelenti, hogy… itt mindenki „hazafi"!

Sztrizs megrémült a saját feltevésétől és körbenézett. Az ördögbe is! Ha a kongresszusi küldöttek körében többségben voltak a „hazafiak", akkor meg miért nem szólt valaki, hogy szavazzunk Gorbacsov ellen?…

A vécé foglalt volt, és az ajtó mögül átható bűz áradt. Azt mondják, a WC tisztasága alapján meg lehet ítélni, mennyire civilizált egy nép. Sztrizs elfintorította az orrát és kihúzódott a peronra. Itt, a szélesre tárt külső ajtónál már ketten álltak: Iván Turjak, az irkutszki párttitkár, 38 éves, vöröshajú, kefefrizurás, nagy fülű, tohonya férfi, olyan volt, mint

egy medve, szőrös testén városi gúnyával; a másik Fjodor Vagaj őrnagy, a KGB szverdlovszki parancsnoka, negyvenéves, katonás tartású tökmag, az arca olyan aszott és durva, mintha keményfából faragták volna. Egyébként Sztrizs sógora volt, vagy mint nyugaton mondják „fivére a házasságban”. Szó nélkül Sztrizs orra alá dugott egy cigarettásdobozt. Sztrizs intett, hogy nem kér.

– Jó reggelt – mondta.

– A fene egye meg… – nyújtotta el Turjak, kifejezve ezzel kedélyállapotát is. Majd újból az ajtó felé fordult, hogy az ellenszélbe tartsa széles arcát és vörös szőr borította mellét.

– Láttad? – kérdezte Fjodor Sztrizstől. – Senki nem aludt! Egész éjjel! Csak te, a vasakaratú…

– Én sem aludtam – ismerte be Sztrizs és felsóhajtott. Sztrizsről és Vagajról csakugyan el lehetett mondani, hogy „fivérek a házasságban”. Hét évvel ezelőtt, amikor Román Sztrizs, a kerületi pártbizottság egyszerű instruktora váratlanul felkerült a szverdlovszki párttitkár-jelöltek listájára, ő maga is elcsodálkozott a hatalmas ugráson. Fegya Vagaj tréfálkozva mondta neki: „Román, téged most «köz-hazafiból» «hadnagy-hazafivá» léptettek elő!” És Sztrizst villámcsapásként érte akkor a felismerés: hát ez a Hazafiak társulata! Apránként, feltűnés nélkül elfoglalták a párttisztségeket, békésen hatalmukba kerítették és a hazafias élcsapat szolgálatába állították a Központi Bizottságot… És most ez az idióta Baturin beleköp a levesükbe! Baturin a nemrég kiemelt „újgorbacsovisták” közül került ki, tehát a Központi Bizottság Adminisztratív Osztályának jóváhagyása nélkül nem emelkedhetett volna városi titkári rangba. És éppen ez a bökkenő! Tettével a Központi Bizottság Adminisztratív Osztályán dolgozó „hazafiakra” terelte a figyelmet, ami azzal járhat, hogy kiderül a társulás igazi célja, és letartóztatják az összes pártmunkást, aki az utóbbi években kulcspozícióba került. Sztrizst, Turjakot, Vagajt és minden valószínűség szerint a vonat öt első osztályú kocsijában tépelődő összes utast. És éppen most, amikor a győzelmük már csak egy hajszálon múlik.

Távoli harangszó vegyült a szapora kerékcsattogásba. Mindhárman a mézszerű hang forrása felé fordították a fejüket. Csak most vették észre, hogy már megvirradt, hogy a vonat előtt mind magasabbra gördül az égen a nap hatalmas, forró korongja és sugarai itt-ott már áttörnek az erdei tisztásokra éjszaka leereszkedett sűrű ködfüggönyön. A Volgát már éjjel maguk mögött hagyták, Sztrizs hallotta, amikor a vonat átdübörgött a folyó három kilométeres függőhídján. Az iparosodott, európai Oroszországot felváltja itt az ősi Oroszhon. A végeláthatatlan táblák, az árokpartokon illatozó mezei kamillákkal, a gyorsfolyású patakok fölé boruló nyírfákkal és füzekkel, az utóbbi években újjáéledt vjatkai falvak faházaival. Az új életet jelzik

a Vjatka folyó ártéri legelőin kérődző háztáji tehéncsordák, a bérlők akkurátusán kimért földjeinek téglalapjai, a néhány új faház és a dombon épült templom harangtornya is.

Igen, visszatért az élet a falvakba, ezt senki nem tagadhatja. De milyen áron? Az emberek azt csinálnak, amit akarnak! Még templomot is építenek, anélkül, hogy bárkit megkérdeztek volna! Kiderült, hogy a párt szart se ér.

És hirtelen – mintegy alátámasztva Sztrizs gondolatait – a szélesre tárt ajtón túl, a vasúti töltés lejtős oldalán fehérre meszelt kövekből kirakott hatalmas felirat suhant el:

„LE AZ SZKP-VAL! MINDEN HATALMAT A SZOVJETEKNEK!"

– Pfú! az anyátokat!… – káromkodott Fjodor Vagaj.

– Igyunk valamit – javasolta Sztrizs.

– Az étterem még zárva – vetette oda lemondóan Turjak.

– És vodkát amúgy sem adnak – jegyezte meg Fjodor.

– Dehogynem! Gyerünk! – Sztrizs sarkon fordult és határozott léptekkel elindult a szomszédos kocsi felé. Vagaj és Turjak kelletlenül kullogott utána. A szomszédos kocsi másodosztályú volt, nyitott kétszintes fekvőhelyekkel. Még javában aludtak az emberek, az augusztusi hőségben sokan kitakaróztak, kilátszott csupasz válluk, hátuk… Végig a folyosón girbegurba körmű, pucér lábak meredtek rájuk, izzadtság és fokhagymás kolbász szaga terjengett. Itt-ott felsírt egy gyerek, valaki álmosan nyújtózkodott, arrább egy részeg horkolt, a bőröndök a kocsi rázkódásának ütemére imbolyogtak… Sztrizs, Vagaj és Turjak egészen a túlsó peronig mentek, az étkezőkocsi ajtajához. Ez persze zárva volt. Az ablak mögött egy tábla lógott:

Madonna mozgóétterem Nyitva: reggel 7-től éjjel 2-ig

A kiszolgálás szünetel: délelőtt 10-től 11-ig és este 5-től 6-ig.

Bort és sört délelőtt 11-től. Vodkát és egyéb égetett szeszes italokat délután 4-től árusítunk.

– Nem megmondtam? Csak egy óra múlva nyit – zsörtölődött Fjodor Vagaj.

Sztrizs oda se figyelt, nyitott tenyerével erősen, hangosan, kitartóan döngölte az ajtót. Nem jött ki senki.

– Hasztalan – kezdte újra Vagaj.

– Ki fogják nyitni! – hajtotta makacsul Sztrizs. – Még miénk a hatalom, basszák meg az anyjukat!… – verte most már ököllel az ajtót.

Vagaj és Turjak szkeptikus arcot vágott. A vasút még csakugyan állami tulajdonban volt, de az étkezőkocsikat az utóbbi időben egymás után adták bérbe. Az ilyen éttermek gyors változáson mentek át, javult a kiszolgálás. Ha egy három-négy tagú család bérbe vett egy „közétkeztetési posztot", nyomban ilyen „Madonna"-féle modern kávézót vagy hangulatos ódon vendéglőt csinált belőle, egy „a la russe vendégszobát". A távolsági vonatokon a menü aszerint változott, hogy

az Unió melyik részén haladt keresztül a vonat: Ukrajnában erős céklaleves, galuska, tormás malackocsonya, töpörtyűs hajdinakása. A Kaukázusban saslik, dohányos csirke, és néhány gyümölcsféleség; Oroszország középső részén hideg szoljanka leves, gombás pirog, friss derelye, tejfölben sült ponty; Szibériában medvehúsos pelmenyi, áfonyás pirog, tokhalas lepény, kaviáros, lazacos és mézes palacsinta. Mennyit kereshetnek egy úton a maszekok? És mekkora jutalékot kapnak a kocsikísérők, akik a kosaraikkal és kiskocsijaikkal naponta többször végigmennek a kocsikon ízletesebbnél ízletesebb ételeket kínálva? Az utazás unalmában ezeket az ételeket egyszerűen képtelenség visszautasítani. Ahogy szaladnak a sínek alatt a talpfák, vándorolnak a maszekok zsebébe a kisebb-nagyobb címletű bankjegyek, és senki, még az adófelügyelők sem tudják ellenőrizni őket, immár senki nem parancsolhat a „Madonná”-k tulajdonosainak…

Sztrizs dörömbölését közben siker koronázta: az üvegajtó mögött kinyílt a belső ajtó és feltűnt egy fickó, vagy az étterem tulajdonosa, vagy a felszolgáló. 26 év körüli, hórihorgas, csupasz vállú, irokéz-frizurás punk volt, Rambo-7 feliratú kötényben.

– Mi van? – kiáltotta az ajtó mögül, s erős fogai közt uborkát ropogtatott jóízűen, az étterem belsejéből. kiszűrődő zene ritmusára rángatózva.

– Nyisd ki! – követelte Sztrizs.

A punk belülről elfordította a zárat, de az ajtót csupán résnyire nyitotta ki.

– Mondja…

– Maga *hazafi?* – kérdezte enyhe kétellyel a hangjában Sztrizs, s önkéntelenül is hátrahőkölt Madonna fülsiketítő rikoltozása elől.

– Milyen értelemben? – hajolt közelebb kérdő arckifejezéssel a punk. Fején megrebbent a vörös taréj.

Sztrizs elhúzta a száját. Ha ez a fajankó tagja volna az Orosz Hazafiak Társaságának, nem kérdezne ilyet.

– Mindegy – legyintett Sztrizs. – Inni akarunk…

– Az étterem csak hétkor nyit – vágta rá a punk és már csukta volna az ajtót, de Sztrizs előrelátó módon az ajtónyílásba tette a lábát.

A punk elcsodálkozva Sztrizs lábára nézett, majd a képébe meredt.

– Hát így állunk? Hívjam a rendőrséget? – a zene hirtelen megszakadt a háta mögött.

– Én a szverdlovszki pártbizottság első titkára vagyok! – dörögte Sztrizs.

– Persze. Én meg a görög nagyherceg – gúnyolódott a punk és vidáman, kihívóan Sztrizs szeme közé nézett.

Ez a punk szemében bujkáló vidámság, a gúnyos „görög nagyherceg” és az égnek meredő fényes, vörös irokéz-frizura

feldühítette Sztrizst. Egyszerre megfeledkezett éjszakai félelmeiről, agyát elöntötte a vér, medveerős szibériai izmai pattanásig feszültek. Már nem tudott gondolkodni, elvesztette önuralmát, még élvezte is, hogy lerázza magáról az önkontrollnak ezt az állandó fékjét. Egy erőteljes vállmozdulattal benyomta az ajtót. A punk a földre huppant, Sztrizs pedig hátraszólt a meglepett Turjaknak és Vagajnak:

– Gyerünk!

És belépett az étterembe.

Ám ebben a pillanatban a felpattanó punktól hatalmas rúgást kapott az állcsúcsára. Sztrizs néhány pillanatig meglepetten – nem is annyira a rúgás erejétől, mint inkább attól, hogy ez a maszek, ez a semmirekellő, kezet emelt rá, a területi pártbizottság titkárára – megroggyant, mint akit kiütöttek, majd erősen megrázta a fejét, mintegy kirázta belőle a szédülést, újra visszatért izmaiba az erő és folytatni akarta a verekedést.

Ám Turjak és Vagaj már közéjük állt. Turjak Sztrizst tartotta erősen a vállánál, Vagaj TT pisztolyát a dzsúdó állásba merevedett punkra fogta, aki ezzel a hajjal, ezzel a ruházatával akár egy támadásra készülő afrikai vadember lehetett volna.

– Állj! Nyugalom! – szólt rá egy állatszelídítő hangján Vagaj.

– A pártkongresszus küldöttei vagyunk. Kezeket fel…

Már majdnem minden jóra fordult: a pisztoly láttán a fickó kelletlenül feladta a dzsúdó állást, és felemelte a karját. Ekkor azonban az étterem belsejéből egy kötényes öregasszony tűnt elő.

– Rablók!!! – sivította, és futtában felkapott egy széket.

Vagaj önkéntelenül az asszony felé fordult. Ebben a pillanatban a punk rávetette magát, kicsavarta kezéből a pisztolyt, az asszony pedig Turjak medvefejéhez vágta a széket. Közben még két ember szaladt ki a konyhából, a punk fiatal felesége és apja, hatalmas késeket szorongatva. Lövés dördült. Senki nem tudta hogyan került a pisztoly a punk kezébe. A golyó csodával határos módon nem talált el senkit, de a dörrenés mindannyiukat kijózanította.

– Apa; hagyd abba! – üvöltött az apjára a padlón ülő és Turjakra, Sztrizsre meg Vagajra pisztolyt fogó punk. – Mocsok! Igazolványt!

A félmeztelen Turjak lassan felemelte a földről kabátját és odadobta a punknak. Az továbbra is a pisztolyt szorongatta, miközben a másik kezével átkutatta Turjak kabátzsebeit.

– Mi a fenének neked az igazolványuk? – vetett oda neki köhécselve az apja, aki még mindig egy kést markolászott.

– Hívom a rendőrséget!… Dolgozunk, mint az állatok, az ilyenek meg elviszik a kasszát, a kurva életbe!…

– Várj… – mondta neki a punk, s kivett Turjak kabátjának belső zsebéből egy vörös bőrbe kötött igazolványt, rajta a felirattal: „Az SZKP KONGRESSZUSI KÜLDÖTTJÉNEK MEGBÍZÓLEVELE”. A

mandátum belső felén Turjak fényképe mellett nyomtatott betűkkel ez állt: „AZ SZKP KB PÓTTAGJA, AZ SZKP IRKUTSZKI TERÜLETI BIZOTTSÁGÁNAK ELSŐ TITKÁRA”. A punk becsukta az igazolványt és odavetette az apjának:

– Nincs szükség rendőrségre….

– Miért?

– Mert övék a rendőrség.

– Tessék, itt van a te híres pártod – fordult a punk anyja a férjéhez. – Gazemberek! Pisztollyal jöttök! Ilyenek lőtték le Gorbacsovot is! Banditák…

– Mi köze ehhez Gorbacsovnak! – szólt közbe Turjak sietve, a lehető legbékülékenyebb hangon. – Teát szeretnénk inni, te meg erre széket vágsz a fejemhez…

Ekkor hangosan zörögtek a külső ajtón. Mindnyájan arra fordultak. A vonat talán már percek óta Jezsih állomáson tartózkodott.

– Ej, hát süketek vagytok, a fületeken ültök?! – kiabált vidáman a vonat mellől két helybéli fiatal paraszt. – Vegyetek már valamit, mindjárt elindul a vonat!…

A punk megvetően odadobta Vagajnak a pisztolyt és kilépett a kocsi peronjára, hogy kinyissa a külső ajtót. Odakint kis, poros teherautó simult a peronhoz, platóján tejjel és tejföllel teli fémkannák, nedves gézbe bugyolált sajtkorongok fonott kosárban, áfonyával, gombával, paradicsommal, uborkával megrakott ládák sorakoztak szorosan egymás mellett. Meg vödrök, élő, bajszukat lankadtan mozgató volgai rákokkal. A punk egy gyors pillantással felmérte az árut, majd farzsebéből nagy köteg pénzt húzott elő, leszámolt négyszáz-valahány rubelt és az egyik paraszt kezébe nyomta. Irokéz-frizurája egyáltalán nem akadályozta meg, hogy üzletember legyen. A parasztok nem vitatkoztak és nem is alkudoztak, pakolni kezdték a kannákat, ládákat és kosarakat az étkezőkocsi peronjára. Saját autójukra meg felrakták a két láda cseh sört, amit a punk apja hozott ki nekik.

– Mikor jössz vissza? – kérdezte a punktól az egyik jozsihi paraszt. – Egy hét múlva? A punk vállat vont:

– Ha útközben nem lesz sztrájk…

– Egy hét múlva már érik az eper – mondta a paraszt. – Viszel belőle?

– Csak ha előre csomagolod, papírzacskóba.

– Hát persze – egyezett bele a paraszt. – A gyerekek megcsinálják…

Közben a punk apja, anyja és felesége sietve behordták az árut a kocsi belsejébe, Turjak segített nekik becipelni a nehéz tejeskannát. A punk felesége barátságtalanul végigmérte, Vagajt és Sztrizst, hogy ők is bekapcsolódjanak a munkába. Az étkezőkocsi nyitott ajtajában

ekkor megjelent néhány fiatalember a másodosztályú kocsiból. Csupasz mellükön tetoválás: az egyikén egy sellő, a másikén a „NEM FELEJTJÜK AFGANISZTÁNT” felirat.

– Ej, barátocskám, csak 11 órától – felelte a punk.

A szerelvény könnyedén megrándult. Már mozgott, amikor a sárga zászlós forgalmista a peronra dobott egy madzaggal átkötött vastag újságköteget a helyi és központi lapokkal. A csomagtetején *a Pravda* volt, rajtahatalmas betűkkel: „BATURIN BESZÉDE…”

Tíz perc múlva Sztrizs, Turjak és Vagaj a félmeztelen Madonna fényes, színes portréja alatt üldögéltek békésen a látogatók előtt még bezárt étkezőkocsiban. Teát ittak és olvasták a *Pravdát.* Közben Madonna hangosan énekelt.

– „…Baturin lövése a peresztrojka sikerét mutatja. A peresztrojka immár visszafordíthatatlan, olyannyira, hogy halálos veszélyt jelent a reformellenes erőkre nézve…”

A punk anyja, aki az előbb egy széket vágott Turjak fejéhez, most egy hatalmas serpenyőben gőzölgő tükörtojást, meg egy tál friss zöldséget hozott a konyhából. A tál szélén öklömnyi jégdarab hevert. Az asszony az asztalra tette a serpenyőt és a tálat, majd a jégdarabot becsavarta egy szalvétába és szó nélkül Turjak fejére szorította. A férfi arca megrándult a fájdalomtól.

– Szorítsd rá! – parancsolta az asszony. – Máris feldagadt!… Na? Mit hozzak még? Rákot, sört?

– Egy kis szíverősítőt, ha lehetne – mondta Turjak, egyik kezével a fejére szorítva a jégdarabot. – Úgy fázom…

Az asszony szótlanul kifordult a konyhába, ahol a család többi tagja rutinos mozdulatokkal készülődött a nyitásra. Edények csörömpöltek, kések koppantak; egy hatalmas fazékban friss volgai rákok főttek, miközben Madonna énekelt: A konyhában is mindenfelé az énekesnő arcképe borította a falat. Néhány képen még aláírás is szerepelt. Sőt, az „Akai” videomagnó képernyőjén is Madonna dobálta magát mikrofonnal a kezében, teste a zene ütemére vonaglott. A tévékészülék mellett a punk hasonló ritmusban szeletelte az uborkát.

Vagaj az étterem tulajdonosára pillantott, majd fennhangon olvasta tovább *a Pravdát:*

– „A szerkesztőség azt javasolja az olvasóknak, hogy Baturin beszédének felhasználásával az üzemekben, a gyárakban és a falvakban vitassák meg a »Megöljük-e Gorbacsov elvtársat a szovjet rendszer és a gazdaság átalakítása miatt?« témát. A szerkesztőség bízik benne, hogy sok olvasó tollat ragad. Leközöljük az összes levelet, még a névteleneket is.”

Vagaj letette az újságot és Turjakra meg Sztrizsre nézett.

– Ez minden? – kérdezte Turjak.

– Igen – felelte Vagaj.

Turjak megkönnyebbülve fölsóhajtott.

– Hála Istennek!

– Mi az, hogy „hála Istennek?” – kérdezte Vagaj.

– Nyugodtan alhatunk – magyarázta Turjak. – Egy szóval sem említik a „hazafiakat”…

– Tökfej! – vetette oda Vagaj keserűen. – Tudod te, hogy mi történik most? „Hazafiak”, nem „hazafiak” – kit érdekel ez már! Gorbacsov ránk akarja uszítani a népet! – majd ingerülten felhorkant: – Miféle zene ez!

A konyhából épp ekkor jött elő az étterem gazdasszonya. Bepárásodott vodkásüveget, poharakat és egy tányér sózott gombát hozott egy tálcán. Turjak, Sztrizs és Vagaj mindjárt felélénkültek, helyet csináltak az asztalon.

– Köszönjük!… Ez aztán az igazi orosz vendéglátás!… Hálásan köszönjük!…

– Különben a fiam Afganisztánban harcolt – jegyezte meg az asszony.

– Miért mondod ezt? – csodálkozott Turjak.

– Mert nem szép pisztollyal támadni a népre – nem kihívóan, inkább közömbösen mondta az asszony. – Igyatok. A pisztollyal meg többé ne garázdálkodjatok. Most is megkaptátok érte a magatokét! – Majd észrevette az újságban a „Baturin beszéde a pártbíróságon” szalagcímet. s Vagaj fölé hajolt. – Mit írnak erről a rohadékról?

– Le… leközölték a beszédét… – hebegte kelletlenül Vagaj és a zöldséges tállal letakarta Baturin beszédét. – Ide hallgasson, nem lehetne kikapcsolni ezt a zenét? – kérdezte.

– Még ki merik nyomtatni a beszédét – tört ki az asszonyból. – Sztálin aztán kinyomtatná neki a beszédét! Gorbacsov sem egy angyal, de aki dolgozni akar, azt hagyja. És mégis golyót kapott a mellébe! Én nem vagyok hívő, de mostanában minden reggel azon imádkozom, hogy életben maradjon. Még innen a vonatról is küldtem neki virágot a kórházba…

– Életben marad, ne aggódj – dörmögte Sztrizs.

– Életben marad – erősítette meg Vagaj. – Tegnap közölték velünk a kongresszus záróülésén.

– Hála Istennek! – sóhajtott föl az asszony és vodkát töltött a poharakba. – Értünk hullatta vérét a főtitkárotok, a népért. Eltaposhatott volna minket, ahogy Sztálin tette, el bizony. Vagy lophatott volna, mint Brezsnyev. De ő… Na, az ő egészségére…

Sztrizs, Vagaj és Turjak összenézett.

Az asszony várakozástelin, türelmetlenül pillantott rájuk.

Madonna egy vad amerikai számot énekelt.

– Ő is járt Afganisztánban – szaglászta öklét a harapnivaló helyett Turjak, és Sztrizs felé biccentett. – Az elsők között vonult be…

– Tiszt volt, ugye? – kérdezte az asszony Sztrizstől.

– Hát igen… – hagyta helyben Sztrizs helyett Turjak.

– Látszik… – jegyezte meg az asszony inkább rosszallólag, semmint tiszteletteljesen és kisietett a konyhába. Lejjebb vette a hangot a videomagnón, fia azonban rögtön teljes hangerőre kapcsolt, az egész éttermet elárasztotta Madonna rikácsolása.

Turjak krákogott és újra töltött mindenkinek.

– Hát… – mondta – ezt is megértük! Nem elég, hogy pofán rúgnak, hogy széket vágnak a fejünkhöz, még ki is oktatnak bennünket!

– Semmirekellő ez a Baturin! – csapott az asztalra Vagaj bosszúsan. – Látod, mit csinált! Elérte, hogy ezek virágot küldjenek Gorbacsovnak. Tegnap még vicceket meséltek róla, ma már…

– S ez még csak a kezdet! – vetette közbe Sztrizs, s a vodkásüvegre meredt, mintha a jövőt látná benne.

– Minek a kezdete? – kérdezte félénken Turjak.

– A kulturális forradalomnak, minek? – válaszolta Sztrizs helyett Vagaj. – Emlékszel, hogyan számolta fel Mao Ce-tung az ellenzéket? – s Turjak válaszát meg sem várva Sztrizshez fordult – Nem lehetne erről a Baturinról elterjeszteni, hogy cionista ügynök?

– Micsoda?! – horkant fel Turjak. – Ha kiderül, hogy hazafi, akkor hogy adod be ezt a változatot, mi? Mondjuk inkább, hogy azért lőtt Gorbacsovra, mert le akarta járatni a hazafiakat…

Vagaj és Turjak Sztrizsre nézett. Valami arra késztette őket, hogy vezetőjüknek tekintsék.

Sztrizs egy hajtásra kiitta a poharát, szótlanul kibámult az ablakon, egy elsuhanó falura pillantott, majd barátaihoz fordult:

– Nem! – mondta. – Gorbacsov arra akarja felhasználni a helyzetet, hogy szentet csináljon magából a nép szemében és a párt ellen uszítsa az országot: ezért hirdette meg ezt a vitát – Sztrizs a *Pravdára* bökött. – Talán önként menjünk a vágóhídra, mint a birkák? Hm? A bíróság elé? Hm? Mit gondoltok?

– Te mit javasolsz? – kérdezte óvatosan Vagaj.

– Fel kell ráznunk testvéreinket. Ezt kell tennünk – jelentette ki magabiztosan Sztrizs. – Nem az a dolgunk, hogy itt ücsörögjünk és várjuk, mikor állítanak bíróság elé bennünket, hanem hogy kezünkbe vegyük a kampány irányítását: ha harc, hát legyen harc, a kurva anyjukat!…

3.
Washington, Fehér Ház
Washingtoni idő szerint 08 óra 25 perc
Moszkvai idő szerint 15 óra 25 perc

Egy sötétített ablaküvegű, diplomáciai rendszámú régi Volvo – olyan poros volt, hogy egyetlen újságíró sem tudta kihámozni, melyik követséghez tartozik – végigsuhant a Pensylvania Avenue-n és befordult a Fehér Ház felé. Ezzel a régi trükkel – a poros rendszámú régi gépkocsival –, a CIA és a Pentagon vezetőinek az elnöknél tett látogatásait szokták leplezni, amelyekről a sajtó nem szerezhet tudomást. Az autó közeledett a Fehér Ház már előre kitárt kapujához. A sofőr visszavette a gázt. A kocsi áthaladt a láthatatlan bio-mikrohullámokkal végzett robbanószer- és mérgezőanyag-ellenőrzésen. Ezt az „A” védőrendszert egy évvel ezelőtt létesítették, hogy a Fehér Házat és a benne dolgozókat megvédjék a terrorista akcióktól.

A Volvo hátsó ülésén elnyúló John Rickton azt figyelte, érzékeli-e a biohullámokat? Ricton egyike volt a néhány embernek, aki ismerte a Fehér Ház *teljes* védelmi rendszerét. Persze hogy nem érez az égvilágon semmit – olyan ez mint a röntgensugár! Ha a gépkocsiban robbanóanyag rejlene, a kapu automatikusan bezárulna. Most azonban a megelőző rendszer azt jelezte a biztonsági őrségnek, hogy „minden rendben”, ez az ember valóban Rickton tengernagy, a CIA igazgatója, nincs nála lőszer, plasztik- vagy fémfegyver, mérgező anyag és kábítószer, ellenben a bal zsebében egy Kodac gyártmányú videokazetta lapul; ezen kívül szokásos Secret dezodorját Pierre Cardinnel váltotta fel, ebéd után megivott egy fél pohár Heinecken sört és reggel óta elszívott három Fidel Castro szivart… Az ördög tudja, miféle információt közöl még a szagáról a Fehér Ház őreinek az „A” rendszer, ez a bio-kutya!

Az Ovális Irodába lépve a tengernagy az elnököt az íróasztal mögött találta, amelyen egyetlen papírlap sem feküdt. Balra a forró drót kapcsolóasztala állt, tetején lapos videomagnó. Emellett egy kis asztalkán ott volt az elnök személyi számítógépének nyomtatója és vaksin sötétlő képernyője. Az elnök egy hónappal ezelőtt maga cipelte be számítógépét az Ovális Irodába. Ezzel tüntetően felrúgta azt a konzervatív hagyományt, hogy meg kell őrizni a híres helyiség ódon stílusát. A sajtó akkoriban nagy lármát csapott e körül, már csak azért is, mert az elnök a régi szokásoknak megfelelően továbbra is papírokkal és feljegyzésekkel rakta tele asztalát: mint egy öreg könyvelő, aki számológéppel ellenőrzi komputere működését…

Most azonban nem hevertek papírok az asztalon, s ez azt mutatta, hogy az elnököt felzaklatta a tengernagy kérése, hogy soron kívül, azonnal fogadja őt, asztalát letakarítva, minden egyéb ügyet félretolt. John Rickton úgy érezte, hogy kár volt a forró dróton audienciát kérni az elnöktől. De ő már csak ilyen: türelmetlen…

– Jó reggelt, elnök úr – mondta a lehető legkedélyesebben.

– Hello, tengernagy – az elnök kezet nyújtott. – Üljön le! Mit iszik?

– Köszönöm, nem iszom – helyezkedett kényelembe az admirális. – Nem szeretném túl sokáig rabolni az idejét.

– Mi van maguknál, tengernagy?

Rickton észrevette az elnök hangjában vibráló feszültséget.

Előhúzta a zsebéből a videokazettát, letette, és a videomagnóra mutatott.

– Szabad?

– Csak tessék – felelte az elnök.

Egy magas vagy középtermetű ember az elnök asztala fölött átnyúlva minden nehézség nélkül elérte volna a videomagnót. Rickton azonban aprócska ember volt. Ezért meg kellett kerülnie az elnök asztalát, hogy betegye a kazettát a videomagnóba. John Rickton tengernagy a 69. évét taposta, ő volt a legidősebb a Fehér Ház jelenlegi csapatában. Rengetegen próbálták lebeszélni az elnököt, hogy ezt az outsidert nevezze ki a CIA igazgatójának. Az ügynökség történetét hozták fel példának: a CIA csak akkor működött jól, amikor hivatásos hírszerzők álltak az élén: Allen Dulles és William Casey. John Ricktonnak hívták viszont a repülőgép-anyahajó parancsnokát, amelynek fedélzetéről 1962-ben Steve-nek, az elnök idősebbik fiának helikoptere felszállt, hogy megállítsa a Karib-tengeren haladó orosz hajókat. Akkor, 1962. október 24. és 28. között, Steve helikoptere összesen 49 órát lebegett két méter magasan a hajófenéken atomtölteteket szállító, Kubába tartó szovjet hajó parancsnoki hídja fölött. Ez idő alatt Robert Kennedy Dobrinyin nagykövet értésére adta, hogy ha az oroszok nem szerelik le kubai rakétakilövő állásaikat, akkor „mi magunk fogjuk őket megsemmisíteni” és az akció során „nem csak amerikaiak fognak meghalni, hanem oroszok is”. A húszéves Steve azonban mit sem tudott Robert Kennedy és Dobrinyin beszélgetéséről. Még csak nem is látta azokat az átkozott atomtölteteket. Látta viszont és filmszalagra is vette az oroszokat: 62 tengerészt a fedélzeten. Négy oldalról amerikai hadihajók, odalentről amerikai tengeralattjárók, föntről pedig egymást váltó harci helikopterszázadok fogták közre őket. Az orosz fickók Moszkva parancsára várva a fedélzeten üldögéltek és megállás nélkül vicceket meséltek egymásnak, nehogy belebolonduljanak a halálos feszültségbe. Négy teljes napon át. Az elnök jól emlékezett erre a felvételre: sápadt, hahotázó arcok, a hisztérikus nevetéstől tágra nyílt szájak, amelyekben furcsa módon több volt a fémfog, mint az egészséges. És ez a benyomás – ahogy halálos veszély közepette fémfogaikat kivillantva hahotáznak – mindörökre meghatározta az elnöknek az oroszokhoz való viszonyát. És ugyancsak mélyen, egész életére, emlékezetébe véste, hogy bocsátotta útnak akkor John Rickton kapitány a fiát és a többi pilótát az orosz hajók fölé. „Fiúk, a texasi cowboy azt mondja nektek, hogy ha ezek a baszott oroszok lőni kezdenek, én nem várok MacNamara

engedélyéig! Kerüljön ez a karrierembe vagy az életembe, de aki ne adj' Isten, rátok lő, esküszöm, még a tenger feneke előtt utolér titeket! Most pedig induljatok! Emlékezzetek rá: Rickton veletek van!

Harminc évvel később ezek a szavak Rickton tengernagynak védelmi miniszterségébe kerültek. Az elnök ugyanis nem adhatta a hadügyet egy mindenre elszánt „texasi cowboy” kezébe. Neki adhatta viszont a CIA-t, mert az újabb enyhülés éveiben a sajtó által állandóan piszkált ügynökség munkatársainak éppen rá volt szükségük, vagyis olyan emberre, akinek elég széles a háta, hogy mögötte zavartalanul végezhessék a dolgukat. És az elnök mindmáig nem bánta meg a döntését…

Most tehát türelmesen megvárta, hogy az apró Rickton megkerülje az asztalt, betegye a kazettát a videomagnóba és megnyomja a „Play” gombot. A szemközti falon felvillant a sztereohatás kedvéért kissé homorúra állított, szemcsés vászon. Az elnök premier plánban meglátta az egyenesen a kamera felé tartó Nyikolaj Baturin arcát. Ezt az embert egy héttel ezelőtt megismerte az egész világ. Valamennyi tévéállomás kockáról kockára lejátszotta, kimerevítette és kinagyította a szürke öltönyös férfi morzsányi képét, ahogy a hozzá hasonló jelentéktelen alakok között feltartott bal kezében a fehér cédulát tartva a terem előszínpadához közeledik. A lövés pillanatában Baturint egyetlen operatőr sem mutatta, annyira váratlanul dördült el a moszkvai kommunista kongresszus rutinszerű munkája közepette. Ezért valamennyi tévéállomás ugyanazt mutatta: a kivehetetlen arcú Baturin elmosódott alakját a merénylet ELŐTT, az államvédelmisekkel folytatott csetepatéját az előszínpadnál, és Baturin szétvert arcát a lövés UTÁN.

Most azonban a gyilkos egyenesen a néző felé tartott, arca az egész vásznat betöltötte. Világoskék szeméből, mint a legmenőbb hollywoodi filmszínészekéből, fegyelmezettség, határozottság és elszántság sugárzott. Közeledett az előszínpadhoz, cédulát tartó bal kezét felemelte a vázához, szétnyitotta ujjait, ebben a pillanatban arca magasságában megjelent a pisztolyt tartó jobb keze, csatlakozott hozzá a bal, világoskék szeme kissé jobbra sandított, de rögtön visszaugrott középre, megállapodott a nézőn és: eldördült a lövés! Az elnök hátrahőkölt a döbbenettől.

– Fantasztikus! Honnan vették ezt? – kérdezte, s egy pillanatra megfeledkezett a CIA igazgatójának váratlan látogatásáról.

– Semmiség – jegyezte meg fölényesen a hatással messzemenően elégedett admirális. – No persze, bármelyik tévéállomás milliókat fizetne minden egyes kockájáért. Én azonban egy non-profit szervezet élén állok. Nézze tovább, uram. Most látni fogja a kongresszus minden, ismétlem MINDEN küldöttjének az arcát a lövés ELŐTT, ALATT és UTÁN. Kezdjük az első sorral…

Néhány perc múlva az elnök már értette, *mit* mutat neki John Rickton tengernagy: a Szovjetunió Kommunista Pártja mintegy háromezer kongresszusi küldöttének élő, szinte testközeli portréját, premier plánban, High Definition rendszerű japán vásznon. A küldöttek arca először kifejezéstelen, unott és fáradt, amilyen egy rendkívül hosszú ülés alatt lenni szokott. Amikor azonban Baturin előrenyújtotta pisztolyt tartó kezét, a küldöttek arckifejezése viharos gyorsasággal megváltozott. Mindnyájan előrehajoltak, szemük kikerekedett a csodálkozástól és… a DIADALMÁMORTÓL. Ilyesfajta kifejezés csillan fel a vadállatok szemében az összerogyó zsákmány láttán. Igen, nem iszonyat, nem félelem, nem harag, hanem DIADALMÁMOR ült ki a kongresszusi küldöttek arcára. Sőt, a lövés után, amikor Gorbacsov a mellette ülő Kolcovra hanyatlott – egyetlen kiáltás nélkül dőlt rá, mint a zsák, mint egy hulla –, a küldöttek szemében ÖRÖM, ÓVATOSSÁG, és VÁRAKOZÁS csillant… Ez nem tartott tovább egyetlen másodpercnél, vagy tán még addig sem. A küldöttek összeszedték magukat és arcukra parancsolták a pillanathoz illő kifejezést. Elképesztő, milyen könnyen és egyértelműen lehet olvasni egy emberi arcról, ha rajtakapják és többszörösére kinagyítva filmvászonra vetítik! A vászon elárulja az érzéseink közötti árnyalatnyi különbségeket, sőt igen gyakran gondolatainkat is. Az első tucat küldött félreérthetetlenül egyforma érzéseket mutatott, mint a második, mint a harmadik. UNALOM… CSODÁLKOZÁS… DIADALMÁMOR… ÓVATOSSÁG… és álfelháborodással leplezett VÁRAKOZÁS. Több arc alatt név és beosztás is szerepelt: „IGNAT CIBULJA, a poltavai pártbizottság első titkára", „ALEKSZEJ ZOTOV, a moszkvai városi pártbizottság első titkára"…

A harmincadik tévéportrénál az elnök megállította a filmet. Már mindent értett.

– Nos? – kérdezte az admirálistól.

– Nem óhajtja végignézni? – érdeklődött keseredetten Rickton, aki nagyon elégedett volt a munkájával.

– Tudni akarom a végeredményt – felelte az elnök. – Hány kongresszusi küldött akarta, hogy megöljék Gorbacsovot?

A tengernagy összeráncolta a homlokát. Az elnök már megint higgadtan áll hozzá az ügyhöz, mint egy számítógép. Az ügynökei munkáját pedig eddig még csupán azzal honorálta, hogy Baturin lövésénél hátrahőkölt, mint egy kamasz a moziban.

– A 2500 küldöttből 2258 – válaszolta szárazon a tengernagy.

– Mennyi-i?!? – dőlt előre az elnök csodálkozva. Aha, ez talált!, gondolta elégedetten az admirális. Fennhangon viszont közömbösen megismételte:

– 2258. Vagyis 80,6 százalékuk.

– És tudják a nevüket?

– Mára kiderítjük, hogy hívják a Gorbacsov elleni merénylet pillanatában örömtől sugárzó küldöttek 72 százalékát – jelentette Rickton. – A többiek személyazonosságát, úgy vélem, egy héten belül megállapítjuk.

Az elnök nem figyelt fel a tengernagy hivatalos hanghordozására.

– Hány cinkostársa volt a merénylőnek a teremben?

– Az arckifejezésekből ítélve egy sem.

– És a színpadon, az elnökségben?

– Uram, hajlok arra, hogy Baturin egyedül cselekedett. Ezt támasztja alá egyébként a mai *Pravdában* közzétett vallomása is a bíróság előtt. Egyszerűen az ő óhajuknak megfelelően cselekedett… – mutatott Rickton a vászonra.

– Mi a véleménye, Gorbacsov tud erről a totális ellenzékről?

– Ha tudta volna, hogy ezeknek az embereknek az aránya a 80 százalékot is meghaladja, aligha hívja őket egybe. Most, a merénylet után viszont, úgy vélem, elhitte, amit Baturin mondott, s ő maga kezdeményezte ezt a vitát, ijedtében. Hallott róla, ugye? „Megöljük-e Gorbacsovot reformjai miatt”…

– Ige-e-en… – nyújtotta el az elnök töprengve. – Mit csinálunk ezzel a felvétellel?

A tengernagy hallgatott. Ő megtette a kötelességét, felbecsülhetetlen értékű dokumentumot tett le az elnök asztalára. De az elnök még nem ejtette ki az áhított szót: rendben. Nem mondott köszönetet, sőt még csak nem is dicsérte meg a munkáját. Furcsa. Ugyan hányszor fordult elő az Egyesült Államok történetében, hogy a CIA igazgatója informálta az elnököt, a Kremlben készülődő palotaforradalomról, sőt meg is mutatta neki a fordulat összes résztvevőjét? Két-három hét múlva pedig a fiziognómusok szakvéleményére támaszkodva már a puccs lehetséges vezetőit is meg tudja nevezni…

– Hány katona található az ellenzékiek között? – kérdezte az elnök.

– Nem minden katona viselt egyenruhát a kongresszuson, uram. A KGB-tisztek pláne nem. De már régóta olyan információkat kapunk, hogy az afganisztáni kivonulás és a fegyverzetcsökkentés óta a tisztek csak az alkalomra várnak… Ezt Baturin is említette beszédében.

– Ige-e-en… És milyen következtetést von le mindebből?

– Következtetéseim egyszerűek – vont vállat a tengernagy. Gorbacsov történelmi értelemben veszített: nem tudta átalakítani az orosz gazdaságot. Most azon dől el minden, kinek sikerül a másikra hárítania a hibát: Gorbacsovnak a pártapparátusra, vagy a pártapparátusnak Gorbacsovra. Gorbacsovnak most jók a esélyei: az egyszerű nép Oroszországban mindig a sebesült pártján áll. „Az emberekért hullatta vérét”, ez tetszik a közönségnek. A sajtóban

meghirdetett vita viszont a fordulat elodázását jelenti. Gorbacsov ellenfelei mindenkinél hangosabban zengik majd a dicshimnuszt és követelik Baturin halálra ítélését. A kampány lecsengése után viszont elkerülhetetlen a fordulat. Hacsak… – tartott egy pillanatnyi szünetet a tengernagy.

– Hacsak el nem küldjük ezt a felvételt, ezt akarta mondani.

– Ezt önnek kell eldöntenie, uram.

– Gorbacsov mindannyiukat agyon fogja lövetni?

– Azt hiszem, nincs más választása. Vagy ő azokat, vagy azok őt. Ha meggondoljuk, azok már lőttek is. Most ő következik… – mosolyodott el Rickton.

Hát ez az! – gondolta az elnök. Megint egy olyan feladat, amelyet elnöki teendői közül a legjobban gyűlöl. Neki, egyes egyedül neki kell meghoznia egy döntést, amelytől az egész ország sorsa függhet. Azt mondják, hogy a nagy politikusokat ilyen helyzetekben intuíciójuk, a Történelem iránti érzékenységük húzza ki a csávából. Ő viszont ilyenkor alig kap levegőt, kínjában a falra mászna, és azt üvöltené: mi az ördögnek ültem bele ebbe a székbe?!!… Istenem, milyen szörnyű alternatíva: vagy megmentem Gorbacsov életét kétezer-kétszáz orosz kommunista élete árán, vagy úgy teszek, mintha semmiről sem tudnék, és hagyom, hogy az első adandó alkalommal megöljék…

Az elnök gyűlölködve nézett a tengernagyra.

– Minek hozta ezt ide?!

– Tessék? – kérdezte csodálkozva az admirális.

Az elnök előredőlt, mellét az asztal szélének támasztotta.

– Mi vagyok én, közönséges besúgó? Nem tehetem le Gorbacsov asztalára a kivégzendők listáját! Én az Egyesült Államok elnöke vagyok – kiabálta az elnök.

Az admirális meghökkent arckifejezése és az ajtón ijedten benéző titkárnő sápadt arca magához térítette az elnököt. Intett titkárnőjének, hogy csukja be az ajtót.

– Elnézést, tengernagy…

Az ördögbe is, nem fogok még magyarázkodni. Oliver North esete óta a Fehér Házban senki nem mer az elnök tudta nélkül tenni semmit. Végtére is, öt évvel ezelőtt egy hasonló helyzetben William Casey megtalálta volna a módját, hogy Reagan elnök tudta nélkül eljuttassa a felvételt Gorbacsovhoz! Most viszont… Valahol, a föld túlsó felén, egy kórteremben ott fekszik a sebesült Gorbacsov – nem a testvére, nem is a barátja: önhitt kommunista diktátor, szószátyár, mint a legtöbb közülük. És makacs is, mint egy öszvér. Egyetlen pozitív tulajdonsága, hogy van érzéke a realitások iránt.

Az elnök észre sem vette, hogy felállt az asztal mögül és a tengernagy legnagyobb meglepetésére régóta le-fel járkál az irodában, az egyik faltól a másikig. Amikor Ronald Reagan kijelentette, hogy

véget ért a marxizmus térnyerésének időszaka, a világban senki nem vette ezt annyira komolyan, mint éppen Gorbacsov. Ő értette meg elsőként, hogy valóban ez az igazság. És ennek megfelelően cselekszik: megpróbálja legalább azt menteni, ami az övé: a kommunista rendszert a szovjet blokk országaiban. Igaz, ez sem fog sikerülni neki…

– Miért kellene nekem megmenteni Gorbacsovot? – állt meg hirtelen az elnök a tengernagy előtt. Agyában hideg világosság gyúlt és úrrá lett rajta az elkeseredés.

– Önnek semmit nem *kell,* uram – mondta a tengernagy. Még soha nem látta az elnököt ilyen feldúltnak és nem értette, mi történt vele. – Legalábbis nem most. Gorbacsov orosz ellenségei most mind elrejtőznek, vagy ellenkezőleg, mindenkinél hangosabban dicsőítik majd. És csak azután… Egyébként előfordulhat, hogy Gorbacsov ezúttal is kivágja magát. Hiszen ön is jól tudja: ördögi tehetsége van a túlélésre. Már hányszor…

– Nem válaszolt a kérdésemre – szakította félbe az elnök. Jól ismerte John Ricktont és tisztában volt vele, hogy az öregúr csak megjátssza az együgyű hivatalnokot. – Miért *nekem* kell megmentenem Gorbacsovot? Akár most, akár később?

A tengernagy feldühödött. Szótlanul a videomagnóhoz lépett, és erőteljes mozdulattal megnyomta a „Play” gombot. A fene egye meg, hát hiába beszél neki az ember! Ha van szemed: nézd! A képernyőn újból feltűnt a szovjet kommunista elit. „ROMÁN SZTRIZS, a szverdlovszki pártbizottság első titkára”, „FJODOR VAGAJ, a KGB szverdlovszki hivatalának vezetője”, „MANSZUR USZUMBALIJEV, a taskenti pártbizottság első titkára”…

– Látja ezeket a pofákat, uram? – kérdezte szárazon a tengernagy. – Most felolvasom önnek az első szakvéleményét az Ügynökség fizionómusainak háromszáz ember elemzése alapján – az admirális előhúzott a zsebéből egy három részre hajtott lapot. – Holnaptól egy független pszichológusokból álló csoportot állítok rá erre a munkára. De addig is hallgassa meg ezt: „Megismerkedve a bemutatott tévéportrékkal-számítógépes fiziognómiai módszerek felhasználásával…” – szeme végigszaladt a sorokon. Nem, ezt mind nem olvashatja fel az elnöknek. Hiszen *ez* a munka még nem zárult le. Most azonban… Na végre! „A bemutatott személyek szociális csökkent-értékűségi komplexusban szenvednek és túlteng bennük az agresszivitás. Ha összevetjük őket az orosz népre jellemző szociál-pszichológiai típusokkal – Puskintól Szolzsenyicinig rendelkezésünkre áll az orosz irodalom számítógépes feldolgozása, nos, akkor arra az eredményre jutunk, hogy a vizsgált személyek az amerikai szakirodalom terminológiájával élve a – „Keresztapa” című filmben oly pontosan ábrázolt – *maffiózó* kategóriájába tartoznak.”…

– Állj! – szakította félbe homlokát ráncolva az elnök. – John, ez marhaság! Ilyen embereket bármelyik ohiói kocsmában találhat. De még ha Drakulák lennének, akkor sem kellene *nekem* kivégzőosztag elé küldeni őket! – és újra idegesen járkálni kezdett a szobában.

– Egyébként nem ezért jöttem, elnök úr – közölte Rickton. – De ha ők veszik át a hatalmat Oroszországban…

– Akkor mi lesz? Mi történik? Konkrétan!

A tengernagy mély lélegzetet vett.

– Rendben van – mondta. – Van nálam egy másik felvétel is. Nem itt. Az Ügynökségen. De gondolom, elhiszi, amit mondok. 1987 májusában Moszkvában, a Vörös téren a Pamjaty társaság három nagy tüntetést tartott. Bizonyára, hallott már erről a szervezetről. Tagjai orosz soviniszták, jelszavaik között szerepel a világ összes zsidójának kiirtása és a Szibériától Isztambulig terjedő Nagy-Oroszország megteremtése. Dosztojevszkij idejéből származó, régi, mániákus orosz ötlet ez. Tegnap egyik emberünk elment az ABC tévéállomás archívumába és elhozta a Pamjaty-tüntetésekről készült felvételeket. Lejátszottuk a két felvételt, két külön képernyőn egy időben. Nem fogja elhinni, elnök úr: ugyanazok az arcok! Persze nem mind, de sok megegyezik. Mi, persze, nem hittünk a szemünknek és mindkét felvételt számítógépbe tápláltuk. Egyetlen éjszaka száz személy adatait feldolgozta közülük – az admirális a képernyő felé biccentett. – és az eredmény: hatvanketten részt vettek a tüntetésen! Érti? Az orosz soviniszták nem új pártot szerveztek, ezt három éve Oroszországban még nem lehetett, hanem egész egyszerűen megszállták a kommunista pártot. Érti már?

– Igen – mosolyodott el az elnök. – Na és aztán? Gorbacsov feloszlatta a kolhozokat, földet adott a parasztoknak, és Oroszország az idén már csak fele annyi gabonát vásárolt tőlünk, mint tavaly. Ha tehát az orosz soviniszták eltávolítják Gorbacsovot, és visszaállítják a kolhozokat, az ohiói farmerek boldogok lesznek.

A tengernagy nem szólt semmit. Hogy jönnek ide az ohiói farmerek? Ha az elnök nem képes odafigyelni arra, amit mondanak neki, ez már nem az ő problémája.

Az elnök hirtelen megállt a tengernagy előtt és egészen más hangon így szólt:

– Miért fagyasztottuk be az SDI-t, Miért vontuk ki rakétáinkat Európából?

– Mi közöm hozzá? – csodálkozott Rickton.

– Igenis, köze van hozzá! Én, maga, a kongresszus, mi mindannyian felelősek vagyunk érte. Mindig mi engedtünk az oroszoknak! Leninnek pénz kellett a kommunizmus építéséhez, Hammer máris ott termett, koncessziókat kötött! Brezsnyevnek és Gorbacsovnak *détente-re* van szüksége. Az Isten szerelmére, miért

kapnak meg az oroszok mindig mindent, amire szükségük van, és miért mindig akkor, amikor *ők* akarják? Gorbacsov uralma idején befagyasztottuk az SDI-t és leszereltük Európát. Maga meg most idejön és kijelenti, hogy holnap ebben a birodalomban fasiszták kerülnek hatalomra! Mit kellene tennem? Mégis, mit?

Az admirális hallgatott. Egész életében a hadiflottánál szolgált, harcolt a németek, a japánok, a koreai és a vietnami kommunisták ellen, és Isten a megmondhatója, hogy neki személy szerint semmi köze sincs ahhoz, amiről az elnök beszél, ő soha nem mondta, hogy vonják ki a rakétákat Európából.

De az elnök nem tágított.

– Feleljen, John!

– Elnök úr… – Rickton a tenyerébe köhintett. – három hét múlva leteszem az asztalára azoknak az embereknek a névsorát, akik a fiziognómusok és pszichiáterek szakvéleménye alapján egy Gorbacsov-ellenes összeesküvés vezetői lehetnek. A továbbiakban önnek kell dönteni.

– Tehát így állunk! – vágott a szavába az elnök és visszaült a karosszékébe. – Az egész munkát a legszigorúbban titkosítani kell, nem vonhat be senkit az Ügynökség állományán kívül. Nincs szükség külső szakértőkre! Először. Másodszor: adja át köszönetemet minden emberének, aki részt vett az akcióban. Azt hiszem, jól beleizzadhattak, míg elkészítették ezt a felvételt. Adjon nekik plusz egy havi fizetést, vagy… Tudja mit, döntsön maga, a saját kerete terhére. Végül, harmadszor. Mondja tengernagy, csaknem háromezer küldött vett részt a kongresszuson. Kétezer-kétszázán Gorbacsov ellenségei. Hát akkor miért nem szavaztak ellene? Miért szavaztak egy emberként „igennel”?

Az admirális elmosolyodott. Persze, gondtalanabb lenne az Egyesült Államok elnökének élete, ha az orosz, Fülöp-szigeteki, iráni, líbiai és egyéb diktátorokat egy közönséges szavazással el lehetne távolítani a hatalomból! Akkor viszont nem neveznék őket diktátoroknak…

– Elnök úr, a kommunizmus nagy trükkje – magyarázott a tengernagy –, hogy minden vezető „igennel” szavaz. „Nemmel” csak a halottak szavaznak. Távozhatok?

Az elnök a gondolataiba mélyedt.

Rickton a videomagnóhoz lépett. A képernyőn még mindig pergett a film. Újabb orosz kommunisták tűntek fel a hatalmas vásznon, s Gorbacsov lelövésének pillanatában valamennyiük szeméből öröm sugárzott.

– Gondolom, magának van másolata? – kérdezte az elnök.

– Ó, hogyne… – felelte készségesen Rickton.

– Akkor hagyja ezt itt nekem.

– Készséggel. Minden jót elnök úr – köszönt el az admirális és távozni készült.

– Egy pillanat – állította meg az elnök. – Egyáltalán minek vetette fel a kongresszust?

A tengernagy visszafordult az ajtóból. Boldog volt, hogy legalább búcsúzóul közölheti az elnökkel, ami már a beszélgetés kezdete óta furdalta az oldalát.

– Mi nem egyszerűen felvettük a kongresszust, sir. Mi ezt a felvételt külön e miatt a kongresszus miatt készítettük. Mióta az Ügynökség igazgatója vagyok, folyton arra vágytam, hogy teljes körű nyilvántartásunk legyen ezekről az emberekről – a tengernagy a vásznon éppen feltűnő kommunista funkcionáriusra mutatott. – Nézze meg ezt! Most már mindegyikükről meg tudom mondani, mit szeret: a nőket? A pénzt? A vodkát?… Igen, kezdetben más tervem volt a felvétellel. Arra gondoltam, hogy megmutatom ezeket az arcokat a Kongresszusnak mielőtt az SDI-ról szavazna, hogy összevetem a kommunisták intelligenciaszintjét a mi kongresszusi képviselőink értelmi képességeivel. Attól tartok azonban, hogy nem felénk billenne a mérleg nyelve, és a Kongresszus rögtön megvonná az Ügynökségtől a pénzügyi támogatást. Távozhatok?

– Siet valahová, John? – kérdezte lemondóan az elnök.

– Én? – hökkent meg a tengernagy. – Nem, sehová!… Csak nem akartam tovább rabolni az idejét…

– Már úgyis sok időmet elvette… – sóhajtott fel az elnök. – Tudja, John, mi a mi bajunk? Látjuk a Mars csatornáit és a Jupiter porát. Előre tudjuk jelezni az időjárási változásokat és a gazdasági válságokat. Azt azonban még soha nem tudtuk megjósolni, egyetlen napra előre sem, hogy mi történik a oroszoknál. Gorbacsov megválasztása is úgy ért bennünket, mint derült égből a villámcsapás…

– Uram, én akkor ilyen értelmű előrejelzést is hoztam önnek.

– Mi volt rá a garancia, hogy beválik, John? Tudja maga naponta hány előrejelzést tesznek az asztalomra?

A tengernagy nem válaszolt. Az elnök elmosolyodott:

– Jól van… Megértem magát. Végtére is én vagyok az elnök… Rendben, elmehet, tengernagy.

Rickton kiment és becsukta maga mögött az ajtót.

Az elnök azonban ezt már nem látta.

Magába roskadva ült az Ovális Irodában és az orosz kommunisták arcát figyelte a képernyőn. Némelyikük tényleg úgy nézett ki, mint valami maffiózó. A 30-40 évesek nemzedéke. Egy arc, egy másik, egy harmadik… UNALOM – CSODÁLKOZÁS – DIADAL – ÓVATOSSÁG – VÁRAKOZÁS… Istenem, mennyire hasonlítanak a matrózokra, akik a karibi válság idején hajójuk nyitott fedélzetén ücsörögtek. Csak nem

lesz tényleg fasizmus Oroszországban? Szörnyű lenne. De, istenem, hányszor ijesztgették már őt ezzel, és Gorbacsov is hányszor ijesztgette ezzel az ellenfeleit? Másrészt, ha acélfogú tengeri kalózok lennének, akkor sem adhatja ki ő, az Egyesült Államok elnöke, Gorbacsovnak ezeket az embereket, nem közölheti vele a nevüket, mert főbe lövik valamennyit.

Egy külső hang, vagy inkább légmozgás, elterelte a figyelmét a képernyőről. A dolgozószoba ajtajára pillantott.

A titkárnője állt az ajtóban. Persze, mielőtt a következő látogatót beengedné, tudni szeretné, nem óhajt-e az elnök egy csésze kávét.

– Nem, Catherine, köszönöm. Hogy hívják azt az amerikai orvost, aki egy hete kioperálta a golyót Gorbacsovból?

– Az operációt orosz orvosok végezték, uram. A mi orvosunk csak megfigyelőként volt jelen. Michael Doweynek hívják. Előkerítsem?

4.
Moszkva, Régi tér, az SZKP KB székháza
Moszkvai idő szerint 16 óra 30 perc

Az SZKP KB Politikai Bizottságának
Küldi: M. Jasznogorov, az SZKP KB pártbíróságának elnöke
NYILATKOZAT

Ma, augusztus 15-én a Pravda, az SZKP KB központi lapja a pártbíróság tagjainak tudta nélkül közölte Baturin vádlottnak, a bíróság zárt ülésén elhangzott beszédét és „Megöljük-e Gorbacsov elvtársat a peresztrojka miatt?” címmel vitát indított.

A Pravda *akciója durván megsérti a „Pártbírósági Szabályzatot”, amely kimondja:* „Egyetlen párt- vagy szovjetszervezet sem avatkozhat bele a bíróság munkájába, és nem gyakorolhat nyomást annak tagjaira.” *Mind Baturin beszédének közreadása, mind a vita az SZKP KB nyílt kísérlete, hogy befolyásolja döntésünket. Ezért nem tartom lehetségesnek, hogy a továbbiakban ellássam a pártbíróság elnöki tisztét. Kérem döntésem tudomásul vételét. Moszkva, augusztus 15.*

Marat JASZNOGOROV

– Tulajdonképpen miért zavarja ezt a vita? – kérdezte Kolcov ingerülten, szemét le nem véve Jasznogorov nyilatkozatáról.

Érezte, hogy Jasznogorov meglepetten rápillant és szeme természetellenesen tágra nyílik, mintha azt kérdezné: „Tényleg nem érti?”

Borisz Kolcov azonban továbbra is az előtte fekvő papírlapra meredt. A férfi hatvan felé járt: amikor Gorbacsov gyakorlatilag az egész Politikai Bizottságot lecserélte, egyetlen nálánál fiatalabb

embert sem vitt a testületbe. Kolcovot a sajtó és az ideológia felügyeletével bízta meg, így az a mindent megváltoztatni akaró, buzgó peresztrojkapártiak kalapácsa és a konzervatív pártapparátcsikok üllője közé került. Ez az „ide is egy kis engedmény, oda is egy kis engedmény” elvét követő munka már csak azért is dühítette Kolcovot, mert Gorbacsov úgy tett, mintha a „demokratáknak”, „pluralistáknak” és „liberálisoknak” tett gesztusokat – a Szolzsenyicin-művek kiadását, az új pártok bejegyzését stb. – az ő, Kolcov ellenállását megtörve vitte volna keresztül. És csak ő tudta, hogy hiába papol Gorbacsov „megfontolt megközelítésről”, „fokozatos előrehaladásról” meg „a pontos számbavétel szükségességéről”, ezek pusztán a főtitkár baljós, már-már beteges határozatlanságát leplezik és azt, hogy fél megtenni a következő lépést, akár a legkisebbet is. De meddig lehet egy fenékkel két lovat megülni?!… Jasznogorov nem győzte kivárni, amíg beszélgetőpartnere a szemébe néz, és hátradőlt a karosszékében.

– Ennek a vitának egyetlen célja van – fejtegette nagy hangon, magabiztosan. – Hogy leleplezze Gorbacsov elvtárs ellenfeleit és mozgósítsa ellenük az ország közvéleményét. Ha pedig ők kitérnének a vita elől, a Gorbacsov melletti országos sajtókampány akkor is rájuk ijeszt, mert bebizonyítja, hogy ha megpróbálják eltávolítani Mihail Szergejevicset, a nép eltiporja őket.

Nem rossz! – morfondírozott Kolcov. Ő meg már azt hitte, hogy a Gorbacsov elleni sikertelen merénylet után, a vihart túlélendő, mindenki bezárkózik majd a hűséges alattvalói magatartás páncéljába. Ő mindenesetre ezt a taktikát választotta.

– Jó, jó… – dörmögte. – De még ha ez így is van, mennyiben zavarja a bíróság munkáját?

– Pofonegyszerű! – vont vállat Jasznogorov. – Holnaptól több száz olvasói levelet közöl a *Pravda és* a többi újság. Ezekben a dolgozók követelni fogják, hogy ne csak Baturint lőjék főbe, hanem azokat is, akik elégedetlenek Gorbacsov reformjaival. Tévéközvetítések mutatják majd a népharagot a tömeggyűléseken…

– Honnan veszi ezt? – vágott közbe sértetten Kolcov. Egész nap ilyen gyűléseket szervezett, ezért nem tudta fogadni reggel óta Jasznogorovot, aki már hat órával ezelőtt megjelent nála nyilatkozatával és azóta odalent üldögélt a Központi Bizottság fogadótermében.

– A történelemből. A Lenin elleni, 1918. augusztusi merénylet ürügyet adott ahhoz, hogy megindítsák a vörös terror első hullámát, amely hamarosan a sztálini megtorlás modellje lett. Ezeket a megtorlásokat aztán úgy állították be, hogy „a nép felháborodottan elítéli ellenségeit”. Végső soron most is ugyanez történik. Aki valaha is megengedte magának, hogy nyíltan bírálja Gorbacsov politikáját –

mindegy, hogy jobbról-e vagy balról –, arra most a „baturinista”, a „népellenség” bélyegét ragasztják. És ilyen körülmények között a bíróság tagjai nem tehetnének mást, mint hogy halálra ítéljék Baturint. Én azonban, már megbocsásson, nem vagyok hajlandó ebben részt venni!

– Tehát úgy véli, Baturint fel kell menteni? – puhatolózott Kolcov.

– Amíg a Politikai Bizottság fel nem ment a bíróság elnökének tisztségéből, addig nem közölhetem a magánvéleményemet a vádlottról, s különösen nem a büntetés mértékéről – felelte Jasznogorov és egyenesen Kolcov szeme közé nézett.

– De én politikai bizottsági tag és KB-titkár vagyok.

Furcsa, gondolta Kolcov Jasznogorovot fürkészve, hogy a fiatal párttagok körében milyen széles körben elterjedt a Gorbacsov-ellenesség. Először az a Baturin, most meg, lám, Jasznogorov is. Hány éves lehet? Harminc? Legfeljebb harminchárom…

Jasznogorov késlekedett a válaszadással. Kolcov szinte fizikailag érezte, ahogy a másik szúrós szemmel figyeli őt. Végül az élénk kíváncsiság Kolcov egyébként zárkózott arcán őszinteségre ösztökélte Jasznogorovot.

– Tegyük fel… – kezdte, s vállát kissé balra hajtva kiegyenesedett, mintha kikerült volna egy láthatatlan akadályt. – Baturin a politikai gyilkosságban látta azt az eszközt, amellyel megelőzheti az antikommunista fordulatot és megmentheti a pártot. Baturint persze el kell ítélni gyilkossági kísérletért. De felvetődik a kérdés: elítélheti-e a párt egyik tagját csak azért, amit hatalomra kerülésének első napjától kezdve maga is művel. Hiszen mi történelmünk során mindvégig ellenfeleink fizikai megsemmisítésében láttuk a hatalom megragadásának módját. A pártokrácia megölte Beriját, elmozdította Hruscsovot stb., hogy életben maradjon. Most meg rálőtt Gorbacsovra. Tehát a pártbíróságnak először azt kell megállapítania, hogy mennyiben a párt produktuma Baturin, és csak utána gondolkodhatunk az ítéleten. Most viszont a Pravda-cikk után – Jasznogorov megvetően a Kolcov asztalán heverő *Pravda* legfrissebb száma felé legyintett – már nincs értelme megvitatni ezeket a kérdéseket!

Kolcov a megdöbbenéstől néhány percig némán Jasznogorovra meredt, körülbelül úgy, ahogy egy jegesmedve bámulná a jégen landoló zsiráfot. Hát így állunk: a Baturin-merénylet a párt nevelésének eredménye!… Tehát Jasznogorov is a magát nyíltan „neokommunistának” nevező ifjú párttagok közé tartozik, akik igyekeznek elhatárolni magukat a többi kommunistától: a „leninistáktól”, a „sztálinistáktól”, a „brezsnyevistáktól”, sőt a „gorbacsovistáktól” is! Igen, hiszen a bírósági elnök is az „új kommunisták” divatja szerint öltözködik, mint egy XIX. századi közrendű értelmiségi: oldalt gombos ing, elnyűtt bársonykabát,

vászonnadrág, vászoncipő. Még az öltözködésükkel is azt demonstrálják, hogy vissza kell térni a Lenin előtti időkhöz. És ezt a „neokommunistát” helyezte a Központi Bizottság Adminisztrációs Osztálya a pártbíróság elnöki székébe?! Megőrültek ezek? Előbb tévedtek Baturin megítélésében, most meg…

Kolcov a videotelefon kapcsolótábláján betáplálta a Központi Bizottság adattárvezetőjének kódját. Felvillant a tévéképernyő, s megjelent egy figyelmes, szolgálatkész férfiarc:

– Hallgatom, Borisz Ivanovics.

– Jasznogorov személyi dossziéját kérem – utasította Kolcov, és Jasznogorovhoz fordult: – Kereszt- és apai neve?

– Marat Vasziljevics – felelte Jasznogorov.

– Marat Vasziljevics Jasznogorov – ismételte Kolcov a videokamerába nézve.

– Pillanat – szólt az adattár vezetője, és gyors ujjmozdulatokkal beírta a számítógépbe Jasznogorov család-, apai és keresztnevét. – Bocsánat…

A képernyőről eltűnt az adattárvezető arca és helyette Jasznogorov hét-nyolc évvel korábban készült fényképe jelent meg. Nyilván akkor csináltatta, amikor belépett a pártba. Majd filmfeliratok módjára jobbról beúsztak a képbe Jasznogorov adatai: születési hely és idő, nemzetiség, képzettség, családi állapot, munkahely, idegen nyelvtudás…

Kolcov a száraz információsorra figyelt: orosz… a kujbisevi egyetem történelem szakán végzett… nőtlen… történelemtanár Tomszkban… angolul (jól) és németül (gyengén) beszél…, de közben egyre azon járt az agya, hogy mit tegyen. Küldje el Jasznogorovot a kurva anyjába, és közölje a bíróság tagjaival, hogy az elnök megbetegedett, válasszanak gyorsan új elnököt és mindenféle történelmi és pszichológiai cikornyák nélkül, villámgyorsan hozzanak ítéletet? Baturint ki kell végezni: ez rögvest kijózanít több ezer ilyen Jasznogorov-félét, meg a náluk is hangosabb hőbörgőket. Mindennél fontosabb azonban, hogy ez a lépés végre rábírja Gorbacsovot: legyen végre az a „kemény kéz”, amelyre ma Oroszországnak oly nagy szüksége van. Ha Baturin megölte volna Gorbacsovot, akkor ezt a kemény kezet ma már Ligunovnak, Rizskovnak, Jelcinnek, Mitrohinnak vagy esetleg Kolcovnak hívnák. Most azonban nem az a fontos, ki a főtitkár, hanem hogy az egész belpolitika új irányt vegyen. Keménységre és határozottságra van most szükségünk! Annál is inkább, mert egyre több helyen teszik fel a kérdést, hogy ki csinált Baturinból városi párttitkárt. Miért hagyta jóvá a KB-titkárság, hogy kongresszusi küldött legyen? Meg egyébként is: ki felel a pártvezetők nézeteiért és erkölcsi arculatáért?…

Másrészt viszont: a bíróság összetételét a *Pravda* már egy hete

közzétette, és ha Jasznogorov után esetleg a bíróság valamelyik másik tagja is lemond, kitör a botrány!…

Kolcov végignézte a személyi anyagot tartalmazó képet, majd kikapcsolta a videotelefont és ismét Jasznogorovra pillantott. Az, egyenes derékkal a karosszékben ült, de valahogy mégis természetellenes módon, mint aki karót nyelt. A háta mögött a hatalmas ablak a Régi térre nyílt, és Jasznogorov cingár alakja alig takart el valamit a fák piszkos zöld koronájából meg a Szoljanka tér vörös cserepes háztetőiből. Odébb, a Szadovaja fölött, járőröző katonai helikopterek festettek zöld pöttyöket az égre: Moszkvában még mindig hadiállapot volt. Kolcov hirtelen feldühödött, majd rögtön apátiába zuhant: világos, most már teljesen világos, csak vaskézzel lehet megmenteni az országot és a hatalmat, megóvni Oroszországot a vérfürdőtől. Ő viszont megint kénytelen köntörfalazni, lavírozni, hímezni-hámozni, most éppen ezzel az „újkommunistával", muszáj megpuhítania, hogy elkerülje a botrányt.

– Tehát úgy véli, hogy más egy politikai gyilkosság, és más egy – mondjuk így – közönséges gyilkosság? – szegezte neki a kérdést Kolcov.

Jasznogorov egész vézna teste előrelendült, és a férfi örvendezve felkiáltott:

– Megértette? Megértette! E-e-ez nagyszerű! Egyszerűen nagyszerű!!! Hát persze! Óriási különbség van köztük! Az emberiségnek ezeréves gyakorlata van a büntetőeljárásban, a terroristák feletti ítélkezés viszont mindössze százéves! És az utóbbira nincsenek is érvényes szabályok! Nézze: Oroszországban az első politikai merényletet 1877. július 13-án hajtották végre. Vera Zaszulics lelőtte Trepov tábornokot, Pétervár polgármesterét, mert az megkorbácsoltatott egy politikai foglyot. És a mi esküdtszékünk felmentette Zaszulicsot! Érti? Az orosz esküdtszék felmentett egy terroristát! Ezzel kezdődött minden. Lehet, hogy ebben a történelmi tettben rejlik mindennek az oka. És aztán egyre rosszabb lett. Négy év sem telt el, s megölték II. Sándort, majd később Sztolipint. És volt-e Oroszországban akárcsak egyetlen olyan vidék, ahol a lenini párt terror nélkül, nyílt szavazással jutott volna hatalomra? Soha, sehol! Mindenütt fegyverrel! Nézze: *letartóztattuk és megdöntöttük* az Ideiglenes Kormányt. *Agyonlőttük* a cárt és családját. *Szétkergettük* az Alkotmányozó Nemzetgyűlést. *Elbitoroltuk* a szovjeteket. *Felszámoltuk* a konkurens pártokat. *Bekényszerítettük* a parasztokat a kolhozokba. Vagyis a terrort minden helyzetben bevethető, *univerzális fegyverré* tettük. Egész népek: lengyelek, magyarok, afgánok ellen bevethető fegyverré… És most kérdem én magától: el lehet-e ítélni a farkaskölyköt azért, mert amikor felnő, a falkavezére ellen támad? El lehet ítélni?

– Én nem ítélném el. De a farkasok… – mosolyodott el Kolcov, őszinteségre biztatva ezzel Jasznogorovot.

– Hát igen! A farkasok! – Jasznogorov diadalmasan felállt, s kinyújtotta mutatóujját, mint a tanár, aki helyes gondolatot fedezett fel tanítványa feleletében. – Itt van a kutya elásva! Néhány évvel ezelőtt Baturint, persze, szó nélkül agyonverték volna! Ahogy Iljin hadnaggyal tették, aki Brezsnyevre lőtt. A Baturin-ügy azonban most felveti a kérdést: kik vagyunk mi? A farkasok pártja: a sztálini-brezsnyevi párt? Vagy végleg megszabadultunk a bosszúállás farkaspszichológiájától és igazi, humanista pártként lépünk a XXI. századba?

– Tehát maga a pártot akarja elítélni, Baturint meg fel akarja menteni, ugye? – vágott közbe élesen Kolcov.

Jasznogorov azonban nem jött zavarba. Csupán elkeseredetten a karosszékbe huppant és mérgesen nagyot fújt:

– Minek ezek a nagy szavak: „felmenteni”! „elítélni”! Nem vagyok sem ügyvéd, sem bíró! Tanár vagyok, akinek az a véleménye, hogy ha a párt ki akarja irtani a sztálinizmust, akkor a pártbíróságnak nem megtorló szervként kell működnie, hiszen a bíróság SZÓSZÉK. Erről a szószékről kell kinyilvánítanunk, hogy mi a viszonyunk először is, az egész világon elharapódzott modern politikai terror; másodszor, az ellenfél fizikai megsemmisítésének pártunkban megszokott történelmi hagyománya; harmadszor, Baturin, e hagyomány megtestesítője iránt.

– Úgy… Értem… – dobolt Kolcov ujjaival az asztalon. Lám, bekövetkezett az, amire már a legelején felhívta Gorbacsov figyelmét: a glasznoszty előbb-utóbb a párt fölött is ítéletet mond. – Én viszont úgy vélem, hogy az ország erre most nincs felkészülve…

Jasznogorov atyáskodva elmosolyodott.

– Az iskolában a kamaszok nem ezt mondják nekem!

– Hát mit? – érdeklődött Kolcov. Hirtelen új ötlete támadt, és időre volt szüksége, hogy alaposan meghányja-vesse magában és végiggondolja a lehetőségeket. Ha Gorbacsov ettől a „neokommunistától” olyan ítéletet kapna kézhez, amely *felmenti* Baturint, kénytelen lenne ő maga, saját kezűleg halálos ítéletre változtatni! Ó, ez zseniális lenne!

– El sem tudja képzelni, milyen kérdéseket tesznek fel nekem a kamaszok a párttörténelem órákon, és mennyire szégyellem, időnként szörnyen szégyellem elmondani nekik az igazat! – Jasznogorov ezt olyan bánatosan, olyan fájdalommal mondta, hogy Kolcov szinte maga előtt látta az osztályteremben, három tucat kakaskodó kamasz között. Hát innen a retorika és a történelmi párhuzamok módszere! – Néha arra gondolok – folytatta belemelegedve Jasznogorov –, hogy még németnek is könnyebb lenni, mint kommunistának! A németek ugyanis elismerték, hogy kollektív bűn terheli őket húszmillió ember elpusztításáért, és ez a bűnbánat megtisztította, megújította őket. A mi

pártunk viszont a SAJÁT népéből pusztított el hatvanmillió embert, és mi mégsem ismerjük el ezt kollektív bűnként: mindent Sztálinra, Berijára, Mehliszre hárítunk… Az összes grúz, lengyel és zsidó együttvéve sem képes megölni hatvanmillió oroszt! Mi, mi magunk irtjuk ki magunkat: Baturin ennek a pszichózisnak a terméke. Éppen ezért a pártnak be kell ismernie bűnösségét és meg kell tisztulnia! – fejezte be fájdalmasan.

– Jól van – dünnyögte Kolcov, s közben azon törte a fejét, mit csináljon ezzel az emberrel. – Megígérem: egy-két év múlva visszatérünk a terror kérdésére. Magának már nem fog kelleni Gorbacsovra vagy rám lőnie, hogy kifejthesse álláspontját…

Jasznogorov fáradtan föltápászkodott. Szája szarkasztikus mosolyra húzódott, mintha azt akarná mondani: hányszor hallottuk már: „várjatok”, „még nincs itt az ideje”, „a nép nincs rá felkészülve”!… De nem is ez dühítette fel Kolcovot, hanem az, hogy ez a taknyos, ez a kölyök, egyszer csak megindult a kijárat felé, pontosan akkor, amikor ő, Kolcov, úgy döntött, hogy meghagyja a pártbíróság elnöki tisztségében. Mint egy joggyakornok: benyújtotta külön-nyilatkozatát, és távozik!

– Ide figyeljen! – kiáltott Kolcov Jasznogorov után és a karosszékre mutatott. – Üljön le! Ez itt nem iskola, hanem a Központi Bizottság! Üljön már le! És árulja el nekem: ha maguk olyan tiszta és *új* kommunisták, akkor mit szólnak egy olyan felszólításhoz, hogy mondjanak le a hatalomról? Teljesen! Hm? Hiszen tisztességtelenül szerezték meg, terrorral! És terrorral tartják fönn, nemde? De hát lemondhatnak-e a kommunisták a hatalomról? Távozhatnak-e a Kremlből? – Kolcov maga sem értette, mi történik vele, miért veszítette el az önuralmát. Talán a Gorbacsov lelövése óta eltelt hét felgyülemlett idegfeszültsége éppen most, ennél a kölyöknél robbant ki? – Na! Válaszoljon!

– Úgy vélem… – kezdte Jasznogorov, majd megtorpant.

– Tovább! – mosolyodott el Kolcov diadalmasan és kissé lehiggadva.

– Úgy vélem, ez volna a leghelyesebb. A pártra nézve. De maguk ezt úgysem fogják soha megtenni.

– Mert maguk megtennék a helyünkben, igaz? – jegyezte meg Kolcov immár nyugodtan. Igen, az ilyen Jasznogorov-féléknek nem lehet parancsolni, ezeket *meg kell dumálni.* – És kinek adnák át a hatalmat? A Pamjatynak? A nemzeti monarchistáknak? – érdeklődött gúnyosan, már-már atyáskodó szemrehányással és bizalmasan. – Ugyanis a valóban *szabad* választásokon a nép mindig a nacionalistákra szavaz. Azoknak meg az lesz az első dolguk, hogy felkössék magukat, legelőször magukat! Mint a zsidók Krisztust…

– Megeshet… Megeshet… – morfondírozott Jasznogorov. –

Másfelől viszont rendkívül gyötrelmes érzés a bűn tudatával, bűnbocsánat nélkül élni! Megtisztulás nélkül…

– Várja ki a végét, meg fogunk tisztulni… – vágta rá Kolcov. Most már úgy játszott Jasznogorovval, mint macska az egérrel. Élvezettel ízlelgette döntését. Ha ez a Jasznogorov őt, Kolcovot így fel tudta húzni, mit fog csinálni Gorbacsovval?! Persze, nem éppen úri dolog egy sebesülttel lenyeletni ezt a pirulát, de bánja a fene; ha Gorbacsov aláírja Baturin halálos ítéletét, új világ lesz itt!

Kolcov rendkívül aggódó arccal megkérdezte:

– Tehát maga úgy véli, hogy a Pravda-beli vita befolyásolhatja a bíróság véleményét?

– Nem befolyásolhatja, hanem egészen biztosan befolyásolni fogja! – magyarázta Jasznogorov rosszkedvűen, mintha egy buta tanítványa ülne előtte. Már nem hitt benne, hogy Kolcov valaha is képes lesz őt megérteni.

Kolcov azonban türelmes volt. Most türelmes volt. Általában türelmes tudott lenni, ha szükség volt rá.

– Sokáig vizsgálja még ezt az ügyet? – kérdezte Kolcov az előbbi aggodalommal.

– Ez nem tőlem függ, hanem a KGB-től. Megbíztam Mitrohin elvtársat, járjon utána, nem áll-e Baturin mögött mégis valamiféle összeesküvés vagy ellenséges hírszerzés.

Kolcov azon kapta magát, már nem is csodálkozik, hogy egy 32 éves tanár „megbízza” a KGB elnökét! Úgy látszik, Szibériában az emberek még megtudják őrizni erkölcsi tisztaságukat. Vagy ez is az új nemzedék megkülönböztető jegye? Persze, a „Bírósági Szabályzat” is kimondja, hogy az ÖSSZES párt- és szovjetszervezetnek segítenie kell a bíróság munkáját.

– És mit mondott magának Mitrohin elvtárs? – érdeklődött Kolcov komolyan

– Még semmit. Még van egy hete – felelte Jasznogorov.

– Micsoda? Határidőt szabott neki?! – tört ki Kolcov. Még ő sem mert határidőt szabni Pavel Mitrohinnak, a Politikai Bizottság tagjának, a KGB elnökének, Gorbacsov kedvencének.

– Nem – tiltakozott Jasznogorov. – Csupán annyit mondtam Mitrohin elvtársnak, hogy a bíróság nem várhat örökké, és ha a KGB-nek két héten belül nem szerez be összeesküvésre vagy külföldi akcióra utaló információt, akkor abból indulunk ki, hogy Baturin minden bizonnyal egyedül cselekedett. Egy hét már eltelt.

– Értem. Rendben van! – Kolcov mindkét kezével az asztal szélére támaszkodott, kissé hátrébb csúszott a karosszékben, majd hátradőlt és kinyújtotta a lábát. Mindig így csinált, ha arra készült, hogy – ahogy mondani szokta – „szarván ragadja a bikát”. Most is éppen ezt szándékozott tenni. A dülledt szemű bikaborjúnak vissza kell térnie a

bíróságra és el kell végeznie azt a munkát, amelyre neki, Kolcovnak szüksége van. – Hogy a bíróságot mentesítsük az efféle nyomástól, most rögtön, fél órán belül elvitetem magát és a bíróság többi tagját a Központi Bizottság egyik Moszkva környéki villájába. Ott egészen addig nem nézhetnek tévét, nem hallgathatnak rádiót és nem olvashatnak újságot, amíg ítéletet nem hoznak. Vagyis mentesülnek mindenféle külső nyomástól. Rendben van?

Jasznogorov a bal vállára hajtotta a fejét és kissé oldalról és alulról bámult Kolcovra. Nyilván azon töprengett, mi húzódhat meg e mögött.

– Természetesen minden dokumentumot, minden tanút és vádlottat odavisznek, magának csak egyetlen szavába kerül – fűzte hozzá Kolcov.

– De Baturin beszédét már közzétették! – jegyezte meg Jasznogorov.

– A felelősök meg fogják kapni érte büntetésüket – hárította el Kolcov ravaszul.

– De hát… De hát… Hogyan??! – csodálkozott el Jasznogorov. – Nem Gorbacsov adott utasítást a beszéd közzétételére?

– De igen, ő. De a KB-titkárság tudta nélkül. Ezt meg fogjuk vitatni a Politikai Bizottságban. Persze, csak amikor Gorbacsov elvtárs felgyógyult. A bíróság nevében írjon hivatalos tiltakozást!

– Én… én nem ezt akartam… – Jasznogorov összezavarodott. – Ön… azt akarja mondani, hogy a Politikai Bizottságban… önök megvitatják Gorbacsov utasításait?!

Jó néhány évvel elmaradtál az igazságtól, gondolta Kolcov. Kezdetben, amikor Gorbacsov főtitkár lett, a Politikai Bizottságtagjai valóban megvitatták a döntéseit. Ám néhány nyugati utazás után, amikor már kialakult a nemzetközi presztízse, Gorbacsov gyorsan véget vetett a Politikai Bizottságon belüli demokráciának. Ez azonban nem tartozott Jasznogorovra. Kolcov vállat vont:

– Ugyan, miért ne? Tudja, hogy kié volt azelőtt ez a dolgozószoba? A főideológus Zsdanové, majd Szuszlové. Ha maga itt most mindazt elmondhatta, amit az előbb elmesélt, akkor én miért ne közölhetném a Politikai Bizottság ülésén, hogy mit gondolok? Azt hiszi, hogy csak maguk, fiatalok olyan bátrak?

– Nem, én ezt nem mondtam – Jasznogorov visszakozott, és most már másként, figyelmesebben nézett Kolcovra. – Csakugyan? És mi a véleménye: belevehetjük az ítéletbe, amit én itt elmondtam?

– Nem csak belevehetik, bele *kell* venniük! Persze, csak ha a bíróság többi tagja is osztja a maga álláspontját, vagy ha maga meg tudja győzni őket… – adta meg a kegyelemdöfést Kolcov Jasznogorovnak.

Ám az már észre sem vette.

– Akkor hát… – habozott. – Visszavehetem a nyilatkozatomat és

folytathatom a bírósági munkámat?

Miután Jasznogorov mögött becsukódott az ajtó, Kolcov töltött magának egy pohár ásványvizet, majd felhívta videotelefonon a Kreml-kórház főorvosát. Fejbiccentéssel üdvözölte Vahtyin akadémikust és megkérdezte:

– Mihail Szergejevics hogy van?

– Javulunk… – mormolta Vahtyin.

– Nagyon jó. Köszönöm!… – kiáltotta vidáman Kolcov. Kikapcsolta a videotelefont és az ablakból hosszasan nézegette a város fölött köröző katonai helikoptereket. Igen, a fordulatot, amelyben Baturin annyira reménykedett, a fordulatot, amelyre úgy készülődtek és továbbra is készülődnek a reformellenes erők (furcsa, miért nem léptek fel a kongresszuson?), a fordulatot én fogom egyedül megcsinálni: csakhogy magában a Gorbacsov-rendszerben!

Harmadik nap: Augusztus 16.
5.
Moszkva, az Egyesült Államok nagykövetsége
Moszkvai idő szerint 15 óra 05 perc

– Good afternoon, sir… – mondta Michael.

A nagykövet válasz helyett az iroda belső ajtajára mutatott. Ezt a szobát *bag freenek* nevezték a nagykövetségen.

A fene egye meg! – mérgelődött Michael és belépett a szobába a nagykövet előtt. Soha nem volt még a *bag free-roomban:* mi dolga lett volna ott egy követségi orvosnak?

Semmi szokatlant nem talált itt: néhány bőrfotel, egy asztal, bárpult, nappali világosságot árasztó, tompa fényű lámpa, könyvespolcok. Igaz, sehol egy ablak, sehol egy telefon. Az asztalon kis kapcsolótábla. A biohullámú védőernyő kapcsolója, gondolta Michael.

A nagykövet becsukta az ajtót, a kapcsolótáblához lépett és lenyomott rajta néhány gombot. Michael figyelt, de nem érzékelte a biohullámokat. A CIA emberei esküsznek rá, hogy a biohullámú védőernyő leárnyékolja az összes lehallgató készüléket. Viszont olyan sokba kerül ez az ördögi találmány, hogy a követségen eddig csak egy-két szobát láttak el vele.

– Michael, maga nyolc óra múlva találkozni fog Washingtonban az Egyesült Államok elnökével…

– Micsoda-a-a?!…

– Erről egy teremtett lélek sem szerezhet tudomást. Most visszamegy az irodájába. Pontosan húsz perc múlva fel fogja hívni magát Brüsszelből a menyasszonya…

– De hisz nincs is menyasszonyom, uram! Pláne Brüsszelben! –

pislogott meglepetten Michael.

– Nem számít. Ez lesz a váratlan távozás ürügye. Azt fogja mondani magának, hogy csupán egy napra érkezett az Államokból, és ha vele akarja tölteni az éjszakát, azonnal induljon Brüsszelbe. Maga is legyen nagyon lelkes: rohanjon hozzám az engedélyért, azután irány a repülőtér! Fel kell jutnia a Lufthansa négy órakor induló brüsszeli járatára. Többet én sem tudok. Gondolom, Brüsszelben egy szépasszony várja magát…

– Uram, ez Gorbacsov miatt van?

– Esküszöm magának, Michael, hogy mindent elmondtam, amit tudok. Nem hinném, hogy az elnök azért hívja, mert orvosra van szüksége. Persze, maga most híres ember, de szerintem Washingtonban van még néhány magához fogható orvos… – a nagykövet meg volt elégedve szellemességével. Az órájára pillantott. – *Good luck,* Michael! Tizennyolc perce van a hívásig. És a repülőtéren öltözzön át, mégiscsak az Egyesült Államok elnökéhez megy…

Természetesen Gorbacsov miatt van ez az egész, gondolta Michael, miközben a repülőgépablakból Brüsszel közeledő csúcsos háztetőit figyelte. Attól a pillanattól kezdve, hogy nyolc nappal ezelőtt Vjazov marsall harci helikoptere, mint a répát a veteményesből, kirántotta őt a követségi életének mindennapjaiból, és Gorbacsov műtőasztalához repítette, Michael életében minden úgy összegabalyodott, hogy, az ördögbe, már nem ő irányítja az eseményeket, hanem fordítva. És most ezek az események Washingtonba röpítik, hogy találkozzék az Egyesült Államok elnökével! Ennek a brüsszeli „menyasszonynak” olyan hehezetes mellhangja volt a telefonban, hogy kirázta a hideg. Természetesen azon a bizonyos napon az orvosok nem hagyták, hogy Michael a sebesült Gorbacsovhoz nyúljon. Csak akkor értette meg a szerepét, amikor az orosz orvosok tüntetőleg megmutatták neki, hogy mit csinálnak. Valakinek bizonyára fontos volt, hogy ő, az amerikai orvos ellenőrizze a műtétet. Utána közölték vele, hogy az egész Raisza Gorbacsova szeszélye volt csupán. Másnap a 32 éves Michaelre szó szerint rázuhant a világhírnév. Fényképét közölték a nyugati lapok, interjút készítettek vele a „Jó reggelt, Amerika!” és a „20/20” című műsorban. Michael mindennap meglátogatta Gorbacsovot a Kreml-kórházban. Ennek ellenére egész idő alatt az a kellemetlen érzése volt, hogy mások tollával ékeskedik. Az oroszok ugyanis egyetlenegyszer sem mutatták a tévében a szovjet elit kezelőorvosait, nem tették közzé fényképüket és nem készítettek velük interjút. És bár Michael mindig hangsúlyozta, hogy ő csupán jelen *volt* Gorbacsov műtétjénél, a riporterek elengedték a fülük mellett, az újságírók meg kihúzták ezt a megjegyzését a szövegből. Az a látszat keletkezett, mintha egyedül Michael operálta és mentette volna meg Gorbacsovot. Doweyt ez

kellemetlenül érintette: egyáltalán nem volt becsvágyó. Négy éve dolgozott Moszkvában, összesen évi 67 ezret keresett, ami az Egyesült Államokban nem nagy pénz egy orvosnak. Kis lakást bérelt, „háromszobást”, ahogy Oroszországban mondták, hálószoba, nappali szoba, konyha. Öregecske sport-Mercédesszel járt, és egy tizenhét éves barátnője volt, egy orosz Hófehérke; diák és kóristalány. Viszont eddig – a Gorbacsovval kapcsolatos históriáig – rengeteg szabad idővel rendelkezett, nem kellett kórházi ügyeletet adnia, megküzdenie a klientúráért és nem kapott fejfájást évvégén attól, miből fizeti ki az őrületes adókat *Uncle Sam*-nek. Éljen a szabadság!…

Egy héttel ezelőtt vége szakadt a szabadságnak. „Michael, látta ma Gorbacsovot? Hogy érzi magát?”… „Michael, telexet kaptunk az Amerikai Gyógyszerészek Egyesületétől. Új gyógyszert javasolnak Gorbacsovnak.”… „Michael, a Med Furniture cég küldene Gorbacsovnak egy speciálisan kialakított *wheelchairt…”* – „Küldje őket a francba!”

Michael Gorbacsovnál tett vizitjeinek orvosi szempontból egyébként nem volt sok értelmük: Gorbacsov egyszerű lőtt sebén közönséges tályog keletkezett, amely azonban gyorsan felszívódott. Különben is a szovjet orvostudomány kiválóságai gyógyították a főtitkárt. A nagykövet mégis ragaszkodott a látogatásokhoz: „Michael, maga most nem annyira orvos, mint inkább diplomata, aki orvosként bejuthat Gorbacsovhoz. Én például évente legfeljebb ötször, ha látom Gorbacsovot, maga meg mindennap!”

Az oroszok sem ellenezték a látogatásokat. Michael ugyanis mindennap cikket írt a *Washington Post*-nak Gorbacsov egészségi állapotáról, és megerősítette az orosz távirati iroda jelentéseit, miszerint Gorbacsov életben fog maradni…

– Michael! Michael! – fantasztikus lény rohant puha, szerelmesen kitárt karokkal Michael felé a brüsszeli repülőtéren. Mintha egy James Bond-filmből vagy valami reklámból lépett volna elő: nem egészen húszéves, hosszú combú, szívtépő alakú szépség, a legutolsó divat szerint rövid frizurát viselt, amitől sötét szeme hatalmasnak látszott, az ajka pedig… Úristen, a brüsszeli repülőtér szeme láttára ajkával, mellével, ágyékával és combjával Michaelhez simult. Mint aki sokáig szenvedett szerelmes távollététől, és ezért most azonnal magával cipeli a legközelebbi szállodába, hogy ágyba bújjék vele…

Sajnos, Michael még azt sem tudta meg, hogy hívják. A nő egy legújabb típusú, bérelt BMW-be ültette, és szótlanul, a lehető leggyorsabban kihajtott a repülőtérről. Útközben állandóan a visszapillantó tükörbe tekintett. Miután meggyőződött róla, hogy senki sem követi őket, éles kanyart vett, és egy mellékúton visszatért a repülőtér melletti magánhelikopter-állomáshoz. Itt is csupán „Bon voyage!”-t kívánt Michaelnek, és átadta egy helikoptervezetőnek, a

CIA egy emberének. A helikopter 17 perc múlva az egyik NATO-támaszpont kifutópályáján landolt, egy legújabb típusú, három és félszeres hangsebességgel cirkáló F-121-es amerikai vadászgép mellett. Szkafander, háromperces eligazítás, hogyan vegyen lélegzetet és hogyan nyissa ki az ejtőernyőt baleset esetén. Kemény lehajtható ülés a pilóta mögött, biztonsági övek, kellemes Beatles-dallam a sisak fejhallgatójából, a repülőgép rövid nekifutása a kifutópályán, és… a következő pillanatban Michael olyan erővel préselődött az ülésbe, mintha ágyúból lőtték volna ki. Tüdeje, gyomra, szíve és mája megindult lapockája és gerince felé, pofazacskói hátrahúzódtak a füléhez…

– Vegyen levegőt! – hallotta a fejhallgatóból a fiatal, alig 22 éves pilóta hangját. – Vegyen levegőt! Mindjárt elmúlik!

Ilyen sihederek hamburgert árulnak egy McDonald's-ben és játék-automatákkal játszanak, gondolta Michael. Fél perc elteltével, mikor a gép elérte az utazómagasságot, irányba állt, és megváltoztatta a szárnyak állását, a túlterhelés valóban megszűnt: Michael életében először érezte a súlytalanság mámorát. Az ördögbe, de gyönyörű is az élet, uraim! Különösen az F-121-es utazómagasságában, amikor a hajtóművek zaját és az esti Európa-öreganyácskát magad mögött hagyva, a legteljesebb csendben, háromszoros hangsebességgel száguldasz Nyugat felé, a lemenő nap nyomában. És, lám, már itt is a nap pirosán égő korongja… Mégiscsak zseniálisan döntött, amikor a doktorálás után fütyült a lehetőségre, hogy Long Islanden rendelőt nyisson. Inkább az International Service Agency-vel kötött szerződést, azzal a szervezettel, amely az összes amerikai követséget kiszolgáló személyzettel látja el. Arról ábrándozott, hogy Japánba kerül: kamaszkora óta a kis nőket, a *baby-womaneket* szerette, akik olyan hajlékonyak és akiket könnyen magára tud fordítani. Végül aztán Moszkvában sem érezte rosszul magát. Megtanult oroszul, megtanult vodkát inni, tonik és szóda nélkül, megszokta az orosz konyha ízeit, és ami a legfontosabb, Moszkvában megkapta azt, amit sem Tokióban, sem Bonnban és általában Oroszországon kívül sehol a világon nem lehet megkapni. Több millió dolláros évi jövedelem nélkül is tagja lett az elitnek, mert KÜLFÖLDI volt. Ráadásul nem holmi vietnami vagy arab, akiket az oroszok, mint megveszekedett rasszisták, emberszámba sem vesznek, hanem AMERIKAI!

Michael fejét az ülés támlájára hajtva a Beatles zenéjét hallgatta, és miközben 12 ezer méter magasból az Atlanti-óceán ezüstösen csillogó pikkelyét nézte, tovább gondolkodott. Amerikában egészen másként tekintenek a külföldiekre, mint Oroszországban. Szeretjük a francia parfümöt, de a franciákat nem, kedveljük a Mercedeseket, de a németeket nem. Oroszországban azonban már maga a „külföldi” szó is tőkét jelent, olyan ez, mint a grófi cím. És gyakorlatilag bármelyik orosz

nő a tiéd lehet. Persze az effajta kiváltság lezülleszt. Hozzászoktat ahhoz, hogy úgy érezd magad, mint Gulliver a lilliputiak országában, mint egy árja, mint egy valódi herceg stb. Amikor meg Oroszországból hazautazol szabadságra, már nem az vagy, aki ott voltál. Nincs kedved Gullivernek lenni a hasonló Gulliverek között vagy az óriások országában. Sietsz hát vissza Oroszországba. Igaz, Oroszország, az ördög tudja, miért, most olyan, mint egy fortyogó katlan, amelyik bármelyik pillanatban felrobbanhat. De így még érdekesebb, hogy a fene vinné el!…

Egyébként nem is olyan rossz dolog pár napra kiszabadulni ebből a katlanból Washingtonba, és kószálni a *Georgetownban,* ráadásul az amerikai kormány kontójára! Ezt az élvezetet természetesen Michael nem fogja megtagadni magától…

6.
Ural, Szverdlovszk
Uráli idő szerint 17 óra 10 perc
Moszkvai idő szerint 15 óra 10 perc

Vagaj kocsija mellett elcsattogott a síneken egy utasokkal zsúfolt villamos, fürtökben lógtak róla az emberek. A Lenin út és a Szverdlov utca kereszteződésében hirtelen megállt, és a vezető, egy csinos, fiatal, vörös hajú fiatalasszony fülkéjéből kihajolva intett az utcasarkon álldogáló sihedernek, aki a Demokratikus Szövetség, az Anarchoszindikalista Párt, a Keresztény Újjászületés újságjait, röplapjait és brosúráit, meg más efféle kiadványokat árult. „Mit kér?” – kiáltotta a fiú. „Az *«Afgánt»*„ – felelte a villamosvezető-nő. A rikkancs lapokkal és brosúrákkal a kezében átszaladt az úton és a vezetőfülke ablaka alatt kezdte leszámolni a visszajárót a nőtől kapott háromrubelesből. Húzta az időt, hogy közben rábeszélje a vörös nőt: vegyen tőle néhány brosúrát is…

Körös-körül felharsantak az autódudák. Vagaj is felfortyant; saját kezűleg tülkölt a szolgálati Volga volánján. Ez a semmirekellő vörös nőszemély direkt az út közepén állt meg a két kocsiból álló szerelvénnyel. Neki nem sürgős – és még nevet is!

– Szerafim, eredj! Tudd meg, hogy hívják ezt a kurvát! – adott parancsot Vagaj Szerafim Krulijnak, a hátsó ülésen kucorgó munkatársának.

A férfi kikászálódott a kocsiból és öles léptekkel a villamos felé indult.

– Sokat megenged magának a nép; fütyül a törvényekre! – dühöngött Vagaj.

– Meggazdagodtak! – helyeselt a volánnál ülő szakaszvezető. Nem volt több huszonöt évesnél, gimnasztyorkáján azonban már két

kitüntetés is csillogott a napfényben: az Internacionalista Harcos és a Merészségért érdemérem, annak jeléül, hogy részt vett az afganisztáni háborúban. Ezt a két kitüntetést kivétel nélkül minden Afganisztánban szolgált katona megkapta. Sokan nem hordták, mások csak ünnepélyes alkalmakkor tűzték ki, s akkor is csupán a szalagokat és nem az érdemérmeket. Vagaj sofőrje azonban a kitüntetéseket hordta, méghozzá állandóan…

Krulij kifulladva érkezett vissza.

– Irina Sztaszova – jelentette. – Első villamoskocsi-park. Egyébként elküldött a kurva anyámba…

A villamos végre elhagyta a kereszteződést, és a Volga nekiindult. Vagaj azonban képtelen volt megnyugodni. Persze, most felhívhatná a villamoskocsi-parkot és megkérhetné az igazgatót, hogy rúgja ki ezt az Irina Sztaszovát. Ám amióta mindenhol áttértek az önálló elszámolásra, még a villamoskocsi-park igazgatója is odavághatja az embernek, hogy fordulj a rendőrséghez…

– Nem is Lenin út ez már, hanem kész Tel-Aviv! – fakadt ki Vagaj mérgesen.

Valóban, a város főutcáját nem hivatalos lapokkal teli újságos standok, maszek süteményárusok, italboltok McDonalds éttermek, pizzériák, az Uráli Ellenzéki Mozgalmat népszerűsítő plakátok és meztelen nőket meg punk-rock sztárokat ábrázoló hirdetőtáblák árasztották el.

– Már a pártbizottság előtt is van pofájuk kereskedni. – jegyezte meg a sofőr, a területi pártbizottság masszív, négyszintes épülete felé intve. Az épületen acél zászlórúdon vörös zászló lengett, a felső párkányon pedig hatalmas felirat futott végig: „ÉLJEN A PÁRT ÉS A NÉP EGYSÉGE!” A szverdlovszkiak csak Nagy Háznak hívják ezt az épületet. Előtte, az apró téren, Jakov Szverdlov, az első szovjet államelnök szobra mellett pimasz módon, mint a vásárban, cirbolyamag- és szotyolaárusok telepedtek meg, mellettük „Ha ez már a kommunizmus, mi lesz ezután” szövegű jelvényekkel kereskedett néhány alak. Öregasszonyok és gyerekek galambokat etettek kenyérmorzsával. A galambok minden nap úgy teleszarják a szobrokat, hogy kénytelenek voltak felfogadni egy embert, aki éjjelente vegyszerrel lecsutakolja a madárürüléket Marx, Lenin és Szverdlov fejéről. És ez nemcsak Szverdlovszkban volt így, hanem országszerte. Jól van, gondolta Vagaj, majd ha magunkhoz ragadjuk a hatalmat, rendet csinálok. A nép és a galambok között is.

– Állj – szólt a sofőrnek a városközpontot átszelő hídon, amely az augusztus közepén sárga és elsekélyesedett Iszety folyó fölött ívelt. Ott, az Iszety partja és a Lenin út találkozásánál volt a város központja. Egy világos sátort vertek fel itt hatalmas Gorbacsov-képpel és legalább ilyen szembeötlő felirattal:

„GORBACSOV FELGYÓGYULÁSÁT ÜNNEPELJÜK MEG ÖSSZNÉPI DEMONSTRÁCIÓVAL!! JELENTKEZZEN A GORBACSOV ELVTÁRS FELGYÓGYULÁSÁNAK TISZTELETÉRE RENDEZETT DEMONSTRÁCIÓRA!”

A sofőr a sátortól mintegy húsz méterre leállította az autót. Vagaj intett Szerafim Krulijnak:

– Eredj!

A férfi kiszállt a kocsiból, s mintha céltalanul sétálna, a sátorhoz oldalgott, amely előtt egy fiatalember és egy lány, a KGB két fiatal munkatársa (természetesen civilben: URAL-MAS feliratú pólóban és Adidas sportcipőben) hangosan, hogy az egész utca hallja, hirdették, hogy itt lehet jelentkezni a demonstrációra. Gorbacsovot ábrázoló színes kártyanaptárokat nyomtak a járókelők kezébe, a gyerekeknek pedig ingyen golyókat és zászlócskákat osztogattak. A harmadik aktivista bent a sátorban, a jelentkezők nevét jegyezte fel. A sátor előtt hosszú sorban várakoztak az emberek. Készséggel adakoztak, ki öt, ki tíz rubelt nyújtott át, hogy a demonstráció napján legyen elegendő virág, szóljon a zene.

– Még képesek sorba állni… Gorbacsov kedvéért… – dohogott a sofőr, mintha csak olvasna a főnöke gondolataiban. Együgyű katonának tettette magát, mert így gyakran olyasmit is kimondhatott, amit a többiek magukba fojtottak. Vagaj nem szólt egy szót sem. Tudta, hogy a legnagyobb adományok nem itt folynak be. A KGB néhány (természetesen szintén civilbe öltözött) munkatársa ez idő tájt a Lenin utat járta végig, standról standra, boltról boltra, feljegyezte a leendő tüntetők nevét. A boltok tulajdonosai pedig, akik Gorbacsovnak köszönhetik üzletüket, száz, sőt kétszáz rubeleket adtak a demonstrációra. Már csak azért is, mert az agitátorok ígéretet tettek: a legtöbbet adakozók nevét közli a helyi újság, az *Uráli Munkás.* A maszekok pedig szeretnek nagyzolni egymás előtt…

Krulij visszajött a sátortól és jelentett:

– Háromezer-kétszáztizenheten jelentkeztek. Hétezer rubel jött össze…

– A kurva életbe! – káromkodta el magát a sofőr és beindította a motort. – A májusi felvonulásra hét ökörrel se lehet elvontatni őket, most meg… – és megkérdezte Vagajtól: – Hova megyünk?

– Az Uralmashoz – utasította Vagaj. Ez ma már a kilencedik hely volt a városközpontban, ahol megálltak, és mindenütt ugyanazt tapasztalták: a lakosság egy része lelkesen készül rá, hogy megünnepelje „szülőapja” felgyógyulását, aki „vérét hullatta a népért”. Pontosan ezt jósolta tegnap Sztrizs a vonaton, amikor kifejtette ötletét Vagajnak. Az új szovjet burzsoázia – a boltosok, a vendéglősök, a

szövetkezeti menedzserek, tanárok, újságírók, diákok –, az egész nagyhangú réteg, amely jelentős pozíciókra tett szert minden városban, megmozdult és örömmel – ezt is megjósolta Sztrizs – reagált a tüntetés-felhívásra. Ez az *ő* demonstrációjuk, *burzsoá* megmozdulás lesz. Most már el mernek menni, nem félnek semmitől! Ám éppen erre számít Sztrizs is. Menjenek csak el, árulják csak el magukat! Aztán majd…

Vagaj szeme az Iszety hídjáról a távolba révedt, valahová a jövőbe. De minthogy még a KGB őrnagyok sem látják előre a jövőt, ezért tekintete az Iszety két partja mentén elterülő város panorámáján állapodott meg. Hatalmas város, az Ural ipari központja, vagy, mint az újságok emlegetik: „szibériai Chicago" a sárga vizű uráli folyó partjain. Tíz kilométeres körzetben mindenfelé fehér, sárga, és szürke füstöt okádó gyárkémények meredeztek. A szovjet ipar gigantikus létesítménye ez, a 75 ezer embert foglalkoztató Uralmas. Itt gyártják a szovjet harckocsik 27 százalékát. Az Uráli Acélöntöde, az Uráli Vegyiművek, a Szverdlovszki Autógyár…

Miután a gépkocsi áthaladt a hídon, a város panorámáját eltakarták a konstruktivizmus idejéből itt maradt régi épületek: a sarló alakú Iszety szálloda és a filmstúdió kalapácsformájú tömbje… az épülő uszoda annak a háznak a helyén, ahol 1918-ban II. Miklóst, az utolsó orosz cárt és családját agyonlőtték. Ezt az épületet, Ipatyjev kereskedő házát régen, még Brezsnyev idején lebontották, mert egész Oroszországból zarándokok érkeztek ide. Gyorsan hozzáfogtak egy uszodaépítéshez, hogy így elkeríthessék ezt a helyet, és a Kereszténydemokrata Unió többé ne tarthasson itt „a kommunisták által legyilkolt szentek" tiszteletére minden évben tömeges istentiszteletet…

Sűrű, szürke sorokban özönlöttek ki a munkások az Uralmas főkapuján Vagaj kocsijával szemben. A délelőtti műszak húszezer munkásán kívül több ezer mérnök, konstruktőr, adminisztrátor lépte át az Uralmas, a hatalmas területen fekvő gyár nyolc – északi, nyugati, keleti és déli – kapuját. Szürke vagy fekete munkaruhájukban a járdán és az úttesten; olyanok voltak, mint a munkástüntetés résztvevői, amelyet még 1905-ben írt le Makszim Gorkij az. „Anya" című proletárregényében.

A munkásokat ma minden kapuban ott várta egy sátor a felhívással, hogy jelentkezzenek a Gorbacsov felgyógyulása alkalmából rendezendő demonstrációra. A sátrak mellett elhaladó munkásáradatból csak kevesen álltak meg. Néhányan megtudakolták, mikor lesz pontosan a demonstráció, s mire gyűjtik a pénzt. De ezek közül is csaknem mindenki továbbment, alig maradtak ott páran feliratkozni az asztalnál…

És ez nagyon tetszett Vagajnak.

Hátradőlt az ülésen és gyönyörködött az emberárban, az ellentétben a városközpontbeli és a munkáskerületi emberek viselkedése között. Na persze! Mit adott ezeknek az egyszerű munkásoknak a gorbacsovi peresztrojka? Őrült áremeléseket, aggasztó inflációt, áruhiányt – még a létfontosságú cikkekből is –, kizsigerelő akkordmunkát, az önálló elszámolásra való átállás nyomán meg mind fenyegetőbb munkanélküliséget. Mást nem! Ügyes fickó ez a Sztrizs, zseniális, ahogy mindent így kifundált!… A hátsó ülésen Szerafim Krulij a hűtőtáskából kihalászott egy üveg sört és szolgálatkészen Vagajnak nyújtotta…

Egy óra múlva, miután végigjárták az Uralmas mind a nyolc kapuját, meg a Szerszámgépgyár és az Autógyár kapuinál álló többi, sátrat, Vagaj felvette a rádiótelefon kagylóját és beszólt a telefonkezelőnek.

– A pártbizottságot, Sztrizs szobáját…

Jobbra és balra, a szürke gyárváros több kilométer hosszan elnyúló sávjaiban egy kaptafára húzott, ötszintes lakóházak és poros utcák rejtőztek; sehol egy fa, zöld növény. Munkásövezet, ezt az első pillanatban észre lehetett venni az erkélyeken lógó kusza ruhaszárító kötelekről…

Végre kapcsoltak.

– Sztrizs? – kérdezte Vagaj. – Jelentek. A városközpontban három óra leforgása alatt huszonhétezer maszek, tanár és diák jelentkezett. Ez idő alatt az Uralmasnál a Szerszámgépgyárban és az Autógyárban mindössze ötszázan, az is csaknem mind mérnök… Igen, a munkások nem akarnak feliratkozni… Rendben, továbbmegyek Szverdlovszk-2-be… – letette a kagylót és intett a sofőrnek: – Indulás!

Szverdlovszk-2 zárt bolygóváros volt, Szverdlovszktól húsz kilométerre. 130 ezer lakosa a harckocsi lőszereket és harcászati rakétákat előállító titkos üzemben dolgozott. Szverdlovszk-2 ellenőrzése nélkül is világossá vált, hogy a Gorbacsov párti televíziós munkásgyűlések szart sem érnek, s mint mindig, előre megrendezett cirkuszok. A munkásosztály igazság szerint már torkig van Gorbacsov reformjaival, ígérgetéseivel és feleségével, Raiszával, akit az egész világon végighurcolt magával. Csupán az ősi orosz türelemnek köszönhető, hogy éveken át paradicsomi ígéretekkel traktálhatták a népet. Most viszont az építők, a vasutasok, a bányászok és a szövőmunkások nyári sztrájkhulláma megmutatta, hogy ennek vége! Jól mondta Baturin: ha a nép megindul, mindent és mindenkit elpusztít. S nemcsak Gorbacsovot, hanem a pártot is, úgy ahogy van…

A sofőr a csíkos sorompóval lezárt vasúti kereszteződéshez közeledve fékezett. Messziről mozdonyfütty harsant, majd zörögve, csattogva elhúzott egy hosszú teherszerelvény. A pőrekocsik huzattal letakart új típusú T-90-es harckocsikat és hosszú törzsű

interkontinentális rakétákat szállítottak.

– A mieink munkája – büszkélkedett a sofőr. – A szverdlovszkiaké!

Vagaj rágyújtott és halkan, a fogai közt szűrve a szavakat, így szólt a sofőrnek:

– Ide figyelj… Este elmész a Pamjaty-klubba. Szólsz, hogy készülődjenek…

7.
Washington, marylandi katonai repülőtér
Washingtoni idő szerint 17 óra 00 perc
Moszkvai idő szerint 24 óra 00 perc

Az F-121-es két óra 18 perccel brüsszeli felszállása után utolérte a Napot. Michael abban az órában ért haza, amelyben elhagyta Oroszországot. A fényes washingtoni naplemente elvakította, amikor a gép földet ért és a lépcsőt az amerikai felségjelű, legújabb típusú Boeinghez tolták. A kormányzati repülőgép lépcsője és az F-121-es között egy limuzin állt. Michael le akarta venni a fejéről a szkafander sisakját, de a pilóta rászólt: „Ne vegye le! Így szálljon ki!” Michael szkafanderben és sisakkal a fején leugrott a leszállópálya izzó aszfaltjára; a limuzin nyitott ajtóval máris mellé gördült. Ha egy fejvadász-fotóriporter esetleg egy mérföldről célba vette fényképezőgépével vagy videokamerájával a Boeinget, nem látott mást, mint egy magassági szkafandert és fején zárt sisakot viselő pilótát. „Úristen – villant Michael agyába, miközben fölment a Boeing lépcsőjén. – Már megint repülni kell?”

– Ide, legyen szíves… – invitálta beljebb a gépbe a steward és megmutatta, hol veheti le a szkafandert. Majd a szalonba vezette Michaelt és benyitott egy ajtón.

– Elnök úr – jelentette. – Doktor Michael Dowey.

Az elnök a szoba végében ült íróasztala mögött és pont úgy nézett ki, mint a televízióban. Ez csalódást okozott Michaelnak. Az elnök felállt és az asztal fölött kezet nyújtott neki.

– Örülök, hogy látom, Michael. Milyen volt a repülés? Mit iszik?… – Majd köntörfalazás nélkül a lényegre tért:

– Hogy érzi magát Mr. Gorbacsov? Mikor jön ki a kórházból?

– Nem tudom, elnök úr, hogy határoznak az orosz orvosok, nálunk azonban három nap múlva kiírnák. Ma reggel voltam nála. Kutya baja.

– Mindennap bemehet hozzá?

– Igen, elnök úr.

– Más is szokott bent lenni a maga látogatásaikor?

– Természetesen, elnök úr.

– Kicsoda?

– Leggyakrabban Zinaida Talica doktornő, Gorbacsov

kezelőorvosa, elnök úr.

– Ne mondja mindig, hogy „elnök úr”, Michael. Sajnálom, hogy ilyen lóhalálában és ilyen, nem éppen kényelmes körülmények között kellett elszólítanunk Moszkvából. De beigazolódtak a feltételezéseim: három nap áll rendelkezésünkre, hogy tegyünk valamit. S ezzel magát szeretném megbízni. Négyszemközt tud maradni Gorbacsovval?

Michael döbbenten bámult az elnökre. Micsoda: megőrült?!!…

– Nem! – mosolyodott el az elnök. – Nem arra akarom kérni, hogy tegye el Gorbacsovot láb alól! Ellenkezőleg. Azt akarom, hogy adja át neki személyes üzenetemet. Ez lenne az – nyújtott át az elnök Michaelnek egy sűrűn telegépelt, elnöki fejléces papírlapot. – Olvas oroszul, vagy adjam inkább az angol szöveget?

– Olvasok oroszul, uram. Felolvassam?

– Igen.

PRESIDENT OF UNITED STATES OF AMERICA WHITE HOUSE, WASHINGTON D. C., USA

199… augusztus 16.

Mihail Szergejevics GORBACSOV úrnak, az SZKP KB főtitkárának, Kreml-kórház, Moszkva, Szovjetunió

Mélyen Tisztelt Gorbacsov Úr!

Az amerikai nép és a magam nevében is mély együttérzésemet fejezem ki Önnek az SZKP rendkívüli kongresszusán történt incidens miatt, és mihamarabbi teljes gyógyulást kívánok.

Ön, életének legkritikusabb perceiben amerikai orvosi segítséget kért – ezt a Fehér Ház-i adminisztráció és személy szerint én magam is úgy fogadtuk, mint annak jelét, hogy Ön mind az amerikai orvostudományban, mind az amerikai népben rendkívüli módon megbízik. Éppen ezért, az elmúlt évek során országaink között kialakult bizalomra alapozva, úgy döntöttem, hogy bizalmam jeléül tudomására hozom a következő, abszolút bizalmas információt.

A források megemlítése nélkül közlöm, hogy az Ön által a Pravdában *leközöltetett Baturin-beszéd a pártvezetőség minimum 80 százalékának VALÓDI hangulatát tükrözi. Ez a 80 százalék kész végrehajtani a legradikálisabb akciókat, beleértve az Ön személyét érintőket is. Erről Baturin is említést tett beszédében. Nem kételkedem abban, hogy mint tapasztalt és bölcs politikust, nem vezeti tévútra az Ön személyével kapcsolatos dicsőítő kampány a szovjet újságokban, és józanul értékeli…*

Az elnök türelmesen megvárta, míg Michael elolvassa a levelet, majd megkérdezte tőle:

– Át tudja adni neki úgy, hogy mások ne vegyék észre? Amint látja, nagyon fontos lenne.

– Nem garantálhatom, uram. Még soha nem maradhattunk kettesben.

– Sajnálom. Más módon pedig nem tudjuk gyorsan és tanúk nélkül eljuttatni hozzá. Hiába küldeném el a külügyminisztert, Gorbacsov nem fogadhatja őt a kórházban. És az orosz közvetítők közül, akár Gorbacsov legszűkebb belső köréből is bárki benne lehet ebben a 80 százalékban. Nem próbálná meg, Michael?

Ha az Egyesült Államok elnöke kéréssel fordul valakihez, aki nem magánszemély, hanem kormányhivatalnok, akkor nem nagyon marad választása. Különösen, ha nevét úgy emlegetik az elnök levelében, hogy az Gorbacsovnak az amerikai nép iránt érzett bizalmát szimbolizálja. Michaelnak fogalma sem volt, hogyan fogja kiügyeskedni, hogy egyedül maradjon Gorbacsovval. Mégis ezt mondta:

– Igen, uram, igyekezni fogok.

– Van kérdése? – fordult hozzá az elnök.

Michael nem tudta, mit mondjon. Hát persze, hogy volt kérdése!

– Bizonyára van – gondolta végig az elnök. – Az érdekli, honnan tudjuk, hogy miként vélekedik az orosz kommunista vezetők 80 százaléka. Sajnálom, de ezt nem mondhatom meg önnek, s Gorbacsovnak sem kell tudnia róla. Az a fontos, hogy megértse: reális a veszély. Ennél többet nem tehetek érte. Természetesen meg fogja kérdezni, nem üzentem-e valamit szóban. Próbálja meg félig tréfásan elejteni neki, hogy bízom benne: nem fogja azért agyonlövetni az összes kommunistát, hogy ettől a 80 százaléktól megszabaduljon. Ő nem Sztálin? Mit gondol erről?

Michael érezte, hogy az elnök maga sem igazán biztos ebben.

– Uram, még Baturint sem lövette agyon. Meg aztán Moszkvában azt beszélik, hogy azok az idők már elmúltak…

– Köszönöm – mondta az elnök megkönnyebbülve. – Én is így vélem. Gorbacsovnak most minél előbb éket kell vernie ellenzékébe, egy részét a maga oldalára kell állítania. Különben sincs rászorulva az én tanácsaimra: ravasz róka ő. Az azonban fontos lenne számunkra, hogy továbbra is ő maradjon a Kreml élén. Már csak a világgazdaság stabilitása miatt is. Mert ha Oroszországban a nacionalista szélsőségesek kerülnének hatalomra… De hiszen érti!

Michael természetesen értette. Az utóbbi években a nagykövetségen másról sem beszéltek, mint az oroszországi russzofil és nyugatellenes társaságok, mozgalmak és klubok terjedéséről. A Moszkvában *ljubereknek* nevezett orosz body buildingesek egyre többször szándékosan belekötnek az utcán vagy a presszókban a külföldiekbe, verekedéseket provokálnak, kiszúrják a diplomáciai rendszámú gépkocsik abroncsait. Igaz, a követségen úgy tartják, hogy ez az egész csupán „az orosz társadalom alsóbb rétegeinek ösztönös

tiltakozása a nyugati popkultúra ellen, amit jól kompenzál a kelet-nyugati üzleti és kereskedelmi kapcsolatok bővülése, Gorbacsov leszerelési politikája”. De mégis…

Míg Michael azon morfondírozott, hogy az elnök ismeri-e ezeket a követségi jelentéseket, illetve mi lehet az, amiről nincs tudomása, az elnök felállt:

– Michael, örülök, hogy megismerhettem. Sok sikert – az órájára pillantott. – Azt hiszem, délelőtt tízre Moszkvában lesz. Ne siessen mindjárt az első nap átadni a levelet: van még, hogy úgy mondjam, három napja…

8.
Szibéria, Isim állomás
Moszkvai idő szerint 24 óra 00 perc
Szibériai idő szerint másnap 03 óra 00 perc

A meleg éjszakai levegőben a holdfény megvilágította az erdők elmosódó körvonalait és a cirbolyafenyők fölé magasodó olajfúró tornyok csúcsait. Távoli tüzek avas füstje és tajgai mocsarak rothadásszaga terjengett a levegőben. A vonat a vasúti töltés könnyed emelkedőit és lejtőit követve a tajgai dombok lankáin robogott, az Isim folyó örvénylő vize fölött. A kanyar végén hirtelen olajfinomítók lámpasorral megvilágított magas lepárlótornyai, hatalmas olajtartályok és Isim város fényei tűntek elő.

Ivan Turjak kártyával a kezében megszívta cigarettáját és a füstöt kifújta a fent kissé megnyitott ablakon. Rossz volt a lapjárás. Turjak egyébként nem volt valami nagy kártyás, de mit csináljon az ember, ha a vonaton senki nem tud aludni, az étterem pedig bezárt? Az a piszok Sztrizs kitalált valamit, de hogy mit, azt nem kötötte az orrára. Tegnap reggel kiszállt Szverdlovszkban. „Először nálunk, Szverdlovszkban próbálom ki az ötletet!” Most aztán találgathatja az ember, hogy mit fundált ki! Természetesen éjszakára, a vonaton utazó többi kongresszusi küldötthöz hasonlóan ők is – a kártyások: Turjak, Rogyion Pehota, az omszki területi pártbizottság első titkára meg két alacsonyabb beosztású szibériai vezető – kellő mennyiségű konyakot és harapnivalót szereztek be. Két álmatlan éjszaka után azonban már senkinek nem akaródzott se enni, se inni…

– Gyerünk, ne húzd az időt… – szólt rá Turjakra a negyvenéves, parasztarcú Rogyion Pehota. Azok közé az emberek közé tartozott, akikről azt mondják, „lassú víz partot mos”. Mint minden omszki, ő is hosszan elnyújtotta az „o” hangokat. – Isim, ha jó-ól sejtem.

A vonat lassan fékezett és az üres éjszakai peron mellé gurult. Turjak dühödten lecsapta a lapokat, Pehota pedig gyorsan besöpörte a bankot és elégedetten kuncogott. Hirtelen azonban olyan arcot vágott,

mint aki kísértetet lát.

– Nézd!… Nézd!… – mutatott az ablakra.

Az ablak mögött, a peronon Sztrizs, Vagaj és Szerafim Krulij lépdeltek a lassan megálló vonat mellett. Krulij két aktatáskát cipelt: Sztrizsét és Vagajét.

– Román! – hajolt ki az ablakon Turjak. – Te vagy az?! Mi szél hozott?

A többi fülke ablaka mögül is kíváncsi arcok lestek kifelé. A vonat megállt, Krulij átnyújtott a kalauznak három jegyet.

– Nem maguk szálltak le Szverdlovszkban? – kérdezte a kalauz csodálkozva Sztrizstől és Vagajtól.

– Na és aztán? Két óra repülés – felelte Vagaj.

– Repülőgéppel jöttek utánunk? – a kocsikísérőnek leesett a tantusz.

– Testvérek, mi történt? – szaladt eléjük Turjak.

– Nem történt semmi – nyugtatta meg Vagaj. – Mondandónk van. Mindannyiótok számára. Reggel mindent megtudtok.

– Ne gyötörjetek! Úgysem tudunk aludni!…

– Reggel, majd reggel, Iván – jelentette ki nyomatékosan Sztrizs és felrántotta üresen maradt fülkéje ajtaját. – Reggel összeülünk és mindent megbeszélünk. Jó híreink vannak.

A vonat finoman megrendült.

Negyedik nap: Augusztus 17.

9.

F-121-es,
Washington-Brüsszel
Virradat (moszkvai idő szerint)

Éjszaka egész más repülni, mint a Nap nyomában. Az Atlanti-óceán felett teljes a sötétség, a fekete égbolt tele csillagokkal, köröskörül pedig mindent áthat a csend: a repülőgép maga mögött hagyta hajtóműveinek zaját. Michael bizonyára el is szenderedett volna a Beatles „Sárga tengeralattjáró”-jára, ha nem motoszkál a fejében ez a fura elnöki megbízás. Hogy a fenébe fogja kiügyeskedni, hogy *téte-á-téte* maradjon Gorbacsovval? Meg különben is, hogyan csempészi át az elnök levelét a vámon Moszkvában, a seremetyevói repülőtéren? Egyelőre ott lapult a kabátja belső zsebében. Az orosz vámosok általában nem vetik alá testi motozásnak az amerikaiakat és az európaiakat. De Michael nem diplomata, csupán egy orvos, a személyzet egy tagja, rá. nem vonatkozik a diplomáciai mentesség. Az ördög se ismeri ki magát ezeken az orosz vámosokon! Csak tudnám, milyen hangulatban lesznek ma. Olykor rettenetes kuplerájt csinálnak, mert kábítószert és szovjetellenes könyveket keresnek. A Kreml-

kórházban meg szigorúan ellenőrzik, mielőtt belépne Gorbacsovhoz, a zsebeit is átkutatják. Bár Gorbacsov testőrei csak azt nézik, hogy fegyver van-e nála…

Michael szerette volna tudni, ott lesz-e Brüsszelben az a bomba nő. Bárcsak ott lenne! De ha ott is lesz, ugyan mit számít? Hiszen azonnal át kell szállnia Moszkva felé. Persze nem egészen tisztességes a brüsszeli nőről ábrándozni, amikor ott van neki Moszkvában Polina, az orosz Hófehérke. A gondolatokat azonban nem lehet kordában tartani. Ráadásul Polina a múlt héten eltűnt. Egyszer sem jelentkezett azóta, hogy Michael híressé vált és minden nap mondtak róla valami sületlenséget az Amerika Hangjában, amelyet most már nem zavarnak a Szovjetunióban. Ez tapintatos volt tőle, így viszont Michael nem tudta fölvenni vele a kapcsolatot – mert Polinának nincs telefonja. Mégiscsak barbár ez az Oroszország: a XXI. század küszöbén egy szuperhatalom fővárosában a lakosok 70 százalékának nincs telefonja!

Michael tisztában volt vele, hogy a KGB mindent megtesz, hogy munkatársnőit szeretőként a külföldi diplomaták ágyába juttassa, különös tekintettel a fiatalokra és a nőtlenekre. A nyugati újságírók felének – ha ugyan nem többnek –, bájos orosz titkárnője állambiztonsági besúgó, és ők ezt nem is nagyon titkolják: nevetnek rajta, hiszen beköszöntött „a bizalom kora”. Az ő Polinája azonban minden gyanún felül áll. Ennek igen egyszerű az oka. Ő tette asszonnyá körülbelül két héttel megismerkedésük után. Mondhatnak neki bármit: arra még a KGB sem képes, legendás hatalma ellenére sem, hogy a tizenöt éves szűz lányt egy külföldi ágyába dugja! Michael, ahogy az oroszok mondják, befűzte a lányt. Teljesen véletlenül, még a KGB sem tudta volna így megszervezni. Másfél évvel ezelőtt valaki megbetegedett a követségen és nem tudott elmenni az orosz rock-csillagok hangversenyére, a Szovjetszkaja szálló hangversenytermébe. Negyven perccel a koncert kezdete előtt a két jegyet Michael kezébe nyomta. Az orvos nem volt nagy rock-rajongó, ráadásul Oroszországban az utóbbi pár évben nem annyira a rockzene, mint inkább a *heavy metál* iránt lelkesedtek a fiatalok. És az oroszok, mint a szélsőségekre hajlamos emberek általában, a *heavy-t* is odáig „fejlesztették”, hogy a zene immár úgy hatott, mint a kalapács csattogása a sarlón (vagy fordítva). Ezen a koncerten azonban a legismertebb orosz együttesek léptek fel: az Akvárium, az Időgép és az Afganisztán. És ami még fontosabb, a műsor második felében a szovjet fiatalság új bálványa, Alekszandr Rozenbaum énekelt. Négy évvel ezelőtt, amikor Michael Moszkvába érkezett, Rozenbaum legalább annyira híres volt Oroszországban, mint Michael Jackson az Egyesült Államokban. Azzal a különbséggel, hogy Jackson lemezei több millió példányban keltek el, és az énekes milliomos lett,

Rozenbaumnak viszont akkor még egyetlen lemeze sem jelent meg, és mentőorvosként kereste a kenyerét, jóllehet kalózkazettákról az egész ország hallgatta a dalait, sőt még az amerikai diplomaták lakásában is gyakran játszották ezeket a felvételeket. Akkoriban Michael még nem tudott oroszul és nem értette, miről énekel Rozenbaum.

Esett a hó. Michael néhány perccel a koncert kezdete előtt érkezett a Szovjetszkajához. Rögtön látta, hogy a sors valóban rendkívüli eseményre küldte neki a jegyeket: a szálloda előtti tér zsúfolásig megtelt gépkocsikkal, az eladó jegyekre vadászók tömege pedig már két sarokkal a terem bejáratától megrohamozta a szerencsés jegytulajdonosokat. Michael Mercedesével a Leningrádi sugárút túloldalán, közvetlenül a megállni tilos tábla alatt parkolt le (Moszkvában soha nem tartotta be a KRESZ-szabályokat, minthogy gépkocsija diplomáciai rendszámú volt) és az aluljárón átsétált a teremhez, alig tett néhány lépést, máris nekiszegezték: „Nincs felesleges jegye? Nincs eladó jegye?…” Nem csupán fiatalok rohanták meg, nem: a jegyvadászok között sok felnőtt, sőt idős ember is akadt…

Michael nem hamarkodta el a döntést, kellemes partnernőt akart kifogni. „A szerencse tréfája folytán”, ahogy az oroszok mondják, biztos rábukkan.

Egyelőre azonban nem látott megfelelő társat. Jobban mondva, nem akadt senki, aki megfelelt volna az ízlésének. Már éppen azon volt, hogy a következő kérésre odaadja valakinek a jegyet, amikor a rózsaszín jegyet szorongató szerencsések áradatától távol, egy behavazott hirdetőoszlop alatt megpillantott egy zöld szemű gyermeket, egy havas szempillájú Hófehérkét. „Na de Michael! Nem szégyelled magad?! Hisz még gyerek!” – korholta magát, miközben elindult felé.

A lány magányosan ácsorgott a hóviharban, dermedten és reménytelenül bámult a sötétbe, közönyösen figyelte a tömeget, amely eladó jegyek után vizslatva éppen újabb rohamot intézett a trolibuszból kiszálló utasok ellen. A lány mellett taxik és szamarák húztak el vakító fényszórókkal a Leningrád sugárúton. Néhány autóból prémgalléros, hosszú irhakabátba burkolózó gazdag maszekok és üzletemberek szálltak ki, a peresztrojka teremtette új szovjet elittagjai. Nekik persze volt jegyük. Azonnal meg is rohamozta őket a jegyvadászok hada. A lány azonban nem rohant oda egyikükhöz sem, nem kérdezősködött, van-e eladó jegyük, csak állt mozdulatlanul. Láthatólag rég elveszítette a reményt, hogy bejut a koncertre. Vállán és sapkáján már olyan vastag volt a hóréteg, hogy nyilván legalább egy órája ott ácsoroghatott már. Michaelt leginkább havas szempillái hatották meg.

„Kisasszony, be akar menni a koncertre?”

Bizalmatlan és ijedt tekintet nézett rá a lány zöld szeméből. Hamupipőke nézhetett így a Tündérre, amikor az azt tanácsolta neki, hogy menjen el a bálba. Michael csak most, közelebbről figyelt fel a lány ruhájára. Rémesen nézett ki. Nehéz, sötétzöld lódenkabátjára kopott, ősrégi szőrmegallér lapult, lábán éktelen fekete gumicsizma. De a szeme meg a pofija, tisztára mint a fiatal Shirley MacLain!

„Hozzám szólt?" – suttogta alig hallhatóan.

„Magához. Fogja!" – Michael a lány markába nyomta a jegyet. Egy szempillantás alatt mindenfelől emberek rohanták meg: „Van eladó jegye? Nekem adja el! Mennyi?" Michael gyorsan kézen fogta a lányt: „Gyerünk innen! Három perc múlva kezdődik a koncert!"

„Adom a pénzt!..." – nyitotta ki bordó táskáját kapkodva a lány. Michael a terem bejáratához vezető kordon felé húzta: „Ráér, ráér! Siessünk!" Gyorsan el akart tűnni az emberek átható pillantása elől…

Miután a lány beadta a ruhatárba rémes kabátját (az oroszok minden színházban és hangversenyteremben ruhatárba adják a kabátjukat) és a helyükre szaladtak a hatodik sorba, Michael úgy érezte, hogy rögtön a föld alá süllyed a földszintet megtöltő kikent-kifent moszkvai koncertközönség lesújtó tekintete alatt. Fura, gondolta Michael, a rockzene, a *heavy metál,* Alekszandr Rozenbaum: fiataloknak való, 16-18 éveseknek. Ennek ellenére csaknem az összes tizenéves az utcán rekedt, s a teremben, legalábbis a földszinten, a kiöltözött moszkvai elit ült. A csupasz női vállakon szőrme, zafírgyűrű, súlyos aranyláncok, Chanel parfüm és verejtékszag keveréke. És az ő „választottja" meg ott kacsázott mögötte szörnyűséges fekete gumicsizmájában, s mint kiderült, iskolai egyenruhában! Sötétbarna flanelruhában, fehér szaténköténnyel és olcsó csipkegallérral. Te jó Isten!…

Michael magában átkozódva helyet foglalt a hatodik sor egyik kényelmes karosszékében. Szemben, a színpad fölött hatalmas transzparens: „VÉGREHAJTJUK A PÁRT HATÁROZATAIT!". Hátul és oldalt, az erkélyen és a galérián fiatal nézők ültek, egyszerűbb ruhában – pulóverben és zakóban. A széksorok között tagbaszakadt, vörös karszalagos önkéntes rendőrök járkáltak. A lány Michael mellé ült és megint elővette a pénztárcáját. „Ráér, ráér!" – intette le Michael és – hála Istennek! – a színpadon megjelent ekkor egy magas, szőke férfi szürke öltönyben. Vidáman üdvözölte a megjelenteket és a peresztrojkáról és a glasznosztyról szóló vicceket kezdett mesélni. Alig telt el azonban egy fél perc, a galériáról vad kiáltások szakították félbe:

– Elég a hülye viccekből!

– Pofa be! Zenét akarunk!

– Rockot akarunk!

A konferanszié azonban nem zavartatta magát, úgy tett, mintha nem hallaná a bekiabálásokat, jóllehet önkéntelenül is a galéria felé

sandított.

– Bakkecske! – kiáltotta dühödten Michael ifjú partnernője is.

– Akkor hát kezdődjék a koncert! – jelentette be a konferanszié, mintha meghallotta volna a lány megjegyzését. – Sajnos, a rossz időjárás miatt az Akvárium együttes Szocsiban rekedt, az Időgép pedig Münchenben vendégszerepel…

A termen csalódott moraj zúgott végig, Michael kis szomszédja olyan szomorúan sóhajtott fel, hogy a férfi csodálkozva felé fordult.

– De ne csüggedjenek! – hadarta élénken a szőke férfi. – Az első részben öt együttest fognak hallani. A műsort Az Évszázad Kereke együttes nyitja meg, amely úgynevezett *fehér funky* zenét játszik. Ez a zene az Egyesült Államokban keletkezett, még…

– Jól van, mi is tudjuk! – harsogták a galérián. – Jöjjön a Kerék!…

A szőke férfi mikrofonja váratlanul elnémult. A konferanszié, mielőtt eltűnt volna a színpadról, még mikrofon nélkül bekiabálta a terembe:

– Tehát Az Évszázad Kereke! A szám címe: „Éjszakai támadás gázálarcban”…

A teremben viharos taps tört ki, különösen a galérián és az emeleten. Michael szomszédja felugrott a helyéről és hurrázott. Michael elképedt: micsoda változás! Néhány perce, kint az utcán még szerény, halk szavú, naiv, ijedt tekintetű Hamupipőke volt, most meg hirtelen milyen egzaltált lett a fehér *funky* miatt!…

Eközben kialudtak a reflektorok, és a sötét színpadon félelmetes ricsaj közepette gázálarcban, igen, gázálarcban, hét alacsony termetű zenész jelent meg, különböző korok és hadseregek egyenruháiban. Volt ott amerikai tengerészgyalogos muskétásszablyával az oldalán, lovaglónadrágos orosz katona középkori sisakkal a fején. Színes, vibráló fények, a szárazjég gőzére emlékeztető füst és elektromos gitárok meg mindenféle billentyűs, húros, fúvós hangszerek elképzelhetetlen lármája árasztották el a színpadot és a nézőteret. Ez a ricsaj a riadósziréna vijjogását, a zuhanó bombák fütyülését és fülsiketítő robbanását idézte fel. Majd beszakadt tőle a nézők dobhártyája. Közben a zenészek megállás nélkül ordítottak: „Rohamra! Rohamra, a kurva anyátokat!” Minden robbanásnál szinte e mennyezetig ugrottak, hogy aztán a hátukon vagy a hasukon landoljanak. De gyorsan talpra ugrottak és az elektromos gitár húrjait tépve rohamra indultak a nézők felé, s közben, mint az elefántok az ormányukkal, a gázálarcuk légzőcsövével hadonásztak…

Michaelt azonban nem az elektromos gitárok sivítása, nem a zenészek látványa hökkentette meg – New Yorkban látott ennél zajosabb és hatásvadászóbb zenekart is –, még csak nem is az, hogy a párthatározatok teljesítésére felszólító transzparens alatt ordítoznak és tombolnak. A nézők viselkedése képesztette el. A földszinti nézők

és a galérián ülő fiatalok egyaránt mereven figyeltek, mintha egy zenei fesztivál zsűritagjai volnának. Michaelnek eszébe jutott, hogyan üvöltözött a többi tizenévessel, hogyan énekelt a zenészekkel a Madison Square Gardenben tartott rock-koncerteken…

Bár a „Támadás gázálarcban” után a nézők megtapsolták a zenészeket, a következő zenekart – az Arktiszt – megint a legfelsőbb bírák nyársat nyelt nyugalmával hallgatta a terem. Michael ifjú partnernője szintén mereven bámulta a színpadot, arcáról azonban le lehetett olvasni, mi mennyire tetszik neki: arca hol elégedettséget, élvezetet, örömöt tükrözött, hol grimaszba torzult, mintha a fogát húznák…

– Mi történt? – kérdezte Michael, mikor először látta meg ezt a kifejezést a lány arcán. – Rosszul érzi magát?

– Szörnyű! A basszusgitáros végig hamisan játszik!…

Később, mikor Michael felidézte, hogyan kezdődött a kapcsolata Polinával, úgy emlékezett, hogy nem akkor szeretett bele a lányba, nem akkor *fall in love with her,* amikor havas szempillák mögé rejtett zöld szemét a Leningrád sugárúton meglátta, hanem a koncertnek azokban a perceiben, amikor, mintha a szakmai zsűriben ülne, teljes összpontosítással hallgatta az Arktisz zenéjét.

Michaelt ezek az orosz *jazzmanek* hidegen hagyták. Feszengve ülte végig az első részt és a szünetben a büfébe szökött, nehogy a lány ismét ki akarja fizetni a jegy árát. A koncert második felében viszont Alekszandr Rozenbaum énekelt, és ez már valami! Persze, az embernek két évig Moszkvában kell élni, két tucat orosz lánnyal le kell feküdni, amíg megtanul annyira oroszul, hogy megérti az orosz viccek savát-borsát, mert csak akkor tárul fel előtte igazán a modern orosz bárdok – Galics, Viszockij, Rozenbaum – dalainak ereje és rejtett mondanivalója…

„Fehérlő hóvihar, csizma a pofánkba Mit teszel velünk,

Hazánk, Hazánk, Hazánk?!!…”

Amikor most Michael a repülőgépen felidézte ezeket a sorokat, nem értette, miért tetszett ez neki akkor annyira. Vagy az oroszországi glasznoszty engedett azóta bátrabb dalokat az éterbe, vagy már mindenkinek elege van a dalokból. Akkor viszont, azon a másfél évvel ezelőtti Rozenbaum-koncerten Michael először érezte, hogy bekapcsolódott ennek az országnak, ennek a népnek és ennek a teremnek a vérkeringésébe. Rozenbaum dalai megérintették a lelkét, ahogy a tengeri szél belekap a vitorlákba. Megértette és megérezte a dalok rejtett mondanivalóját, ízét, és élvezte őket, mint a magabiztos úszó az óceán mély vizét… Michael minden dal után felállva tapsolt, bravózott és újrázott a teremmel (és persze partnernőjével) együtt Rozenbaumnak.

– Na, hogy tetszik? Jó, mi? – kérdezte a lánytól.

– Meghiszem azt! – mosolyodott el. – Hangja az nincs, de a muzikalitása, mint egy sanzonénekesé! Mint egy klasszikus francia sanzonénekes…

Igen, gondolta akkor Michael, milyen pontosan definiálta: ez a Rozenbaum az orosz politikai dalok első számú sanzonénekese.

Valahol az ötödik vagy hatodik szám táján váratlanul zajongás és kiabálás szűrődött be a terem végéből, majd a rendőrkordont áttörve, behavazott kabátban és kötött sapkában jegy nélküli fiatalok tömege tódult be a terembe. Zajosan és szélsebesen elárasztották az átjárókat. Rozenbaum a gitárjával a vállán nyugodtan várt: valószínűleg nem először fordult elő koncertjén ilyen rendbontás. A kikent-kifent földszinti közönség felháborodottan morgott, ám a lógósok olyan szorosan megtöltötték az átjárókat és a színpad meg a széksorok között húzódó részt, hogy a rendőrség még be sem tudott furakodni a terembe, nemhogy eltávolítani a rendbontókat. A színpadon valaki feltűnt Rozenbaum mellett, és dühösen az énekes fülébe súgott valamit. Ő azonban tagadólag megrázta a fejét, és halkan így szólt:

– Énekelni fogok…

– Hurrá-á-á – visszhangozták ujjongva a megszállók. – Énekelj, Szása… Afganisztánról! A sebesültekről!…

Az ismeretlen a színpadon megragadta az énekes karját és megint a fülébe súgott valamit. A terem fütyült, dobogott, valaki durván szitkozódott, azt ígérte, hogy alkalomadtán letépi a jövevény bizonyos testrészeit. Rozenbaum azonban erősen szétvetett lábakkal rendíthetetlenül állt, a gitárt, mint valami géppisztolyt, egészen a melléhez szorította. A férfi a terem ujjongása közepette végül eloldalgott mellőle. A zenész ujjaival a gitár húrjaiba kapott, mire a terem rögtön elcsendesedett.

„Lovak vágtatnak az égen… És levelek hullanak lassacskán, És az őszért szörnyen kár. Igyekezett, ahogy tudott, Egész éjjel szőnyeget porolt. De Romka ezt már nem látja…”

Hirtelen – a dal közepén – elnémult a mikrofon, és a teremben felgyulladtak a kristálycsillárok. Valahonnan föntről, a hangszórókból egy szigorú hang szólalt meg:

– A terem túlzsúfoltsága és a tűzvédelmi előírások megsértése miatt a koncertet berekesztjük! Ismétlem: a terem túlzsúfoltsága…

Uramisten, ami ezután következett! A galéria és a földszinti átjárók fiatal nézői fütyültek, ordítottak, káromkodtak, őrjöngtek, valaki letépte egy szék háttámláját és a színpadra hajította. Rögtön követték a példáját: az emberek leszakították a bejárati ajtó felett lógó bársonyfüggönyt, székeket és fotelokat törtek össze, sikítottak, ordítottak, dobogtak, almacsutkákkal dobálták a kristálycsillárokat. Michael partnernője, a zöld szemű Hófehérke is részt vett a

botrányban. „Szégyen-gyalázat! Gazemberek!” – kiáltozta, sőt még fütyült is, két ujját a szájába dugva. A gazdag földszinti közönség rettegve megindult a kijárat felé. A jegy nélkül beözönlött sihederek egy része pimaszul a kikent-kifent nagyságák fenekébe csípett. Rozenbaum összehúzott szemöldökkel, elsötétült tekintettel, szótlanul nézte mindezt a színpadról. „Kezdd el, Szása, énekelj!” – ordították neki a teremből. Ő azonban hirtelen sarkon fordult és a kulisszák mögé sietett. A terem még hangosabban zúgolódott. „Kész! – jegyezte meg Michael kis partnernője. – Ha egyszer elment, már nem fog énekelni!” Michael a lány után furakodott a kijárat felé, s közben megpróbálta megvédeni a tolongásban. Valahogy felelősnek érezte magát a biztonságáért. Ezért aztán, amikor egy idegen kéz pimaszul a lány csípőjének feszült, Michael rögvest elbődült:

– Takarodj!

Mivel a kabátot is ki kellett váltaniuk a ruhatárból, csak tíz perc múlva vergődtek ki az épületből. Ekkorra a rendőrök és a vörös karszalagos önkéntesek a rendőrautókat már a terem kijáratához tolatták, hogy betereljék a ruházatuk alapján könnyen felismerhető rendbontókat. Persze itt is mindenki kiabált, káromkodott, akadt, aki ellenszegült a letartóztatásnak. Az egyik rendőrnek feltűnt Hófehérke plebejus kabátja, és durván megragadta a lányt. Michael közbelépett:

– *I’m sorry, sir. She is with me…*

Jól tudta már, hogy kivel kell Moszkvában oroszul beszélni, s kivel kell érzékeltetni, hogy külföldi. A rendőr egy árva kukkot sem értett angolul, de azonnal elengedte a lányt. Végre kiverekedtek magukat a tömegből. Michael a maga számára is váratlanul felajánlotta, hogy hazaviszi a lányt.

Ha Moszkvában egy nő hajlandó beülni az ember autójába, ez azt jelenti, hogy mindenbe beleegyezik. Amikor Michael szinte automatikusan, hanyagul azt mondta: „Itt a kocsim, hazaviszem, ha akarja”, már meg is bánta: azt hitte, a lány vissza fogja utasítani és egyszer s mindenkorra oda a lehetőség. De Polina beleegyezett, és Michael látta, hogy minden hátsó gondolat nélkül tette; beleegyezése jeléül egyszerűen csak bólintott, mintha nem is itt állna a járdán, hanem még mindig odabent a tomboló koncertteremben vagy a tolongásban. Talán mert még mindig Rozenbaum keserű dalain járt az esze… Szemében csak akkor villant fel a kételkedés szikrája, amikor Michael Mercedeséhez értek…

– Maga… Maga tényleg külföldi? Azt hittem, csak azért szólt angolul annak a szemétnek, hogy engedjen el…

– Igen – felelte Michael ridegen, mintha így akarna bosszút állni a lányon, mert szégyenkezett miatta a koncert előtt. – Amerikai vagyok. Baj?

– Nem, dehogy! – mosolyodott el Polina engesztelően. – Csak azt

hittem, hogy lett vagy észt… az akcentusa olyan… – és beült a kocsiba.

– Hol lakik? – érdeklődött Michael.

– Cserjomuskiban. Messze. Azt hiszem, mégis inkább metrón megyek… Csak előbb… – és megint a táskájában kotorászott.

– Cserjomuski nekem pont útba esik – vágott Michael a lány szavába és beindította a motort. – De könyörgök, csukja be a táskáját!

Cserjomuski Moszkva munkáslakta külvárosa, még a Hruscsov korszakban építették. Lerobbant, málladozó vakolatú négyemeletes házakból álló, hatalmas lakótelep. Igazság szerint jóval messzebb volt, mint Michael Lenin sugárúti lakása, igaz, szintúgy Moszkva délnyugati részén. Útközben Michael kiderítette, hogy a lányt Poljának hívják, tizenöt és fél éves, a zeneiskola karének tagozatán tanul, operaénekesnek készül, ismeri a *hard rock* valamennyi amerikai és európai sztárját, s csak három hónapja lakik Moszkvában: apját, aki összekötőt iszt, ide helyezték át Herszonból, egy fekete-tengeri kikötőből.

A zöld szemű lány fiatalsága, ezzel teljesen ellentétes felnőttes szavai, a zenéről, a költészetről, a politikáról, sőt az időjárásról vallott határozott ítéletei elbűvölték Michaelt, és ezen ő maga is csodálkozott. Két héten át csaknem mindennap találkoztak, órák hosszat kóboroltak Moszkva hóborította utcáin, az Armand Hammer-központ éjszakai diszkójában melegedtek, kétszer jártak a Luzsnyikiban új *soft rock* sztárok koncertjein, aztán… „Holnap nálad akarok reggelizni” – közölte egyik este Polina szokásos találkahelyükön, a Majakovszkij utcai metróállomáson. S rögtön másról kezdett beszélni. Michael csaknem elkeseredett: a fene vinné el, ő itt románcot akar, ahogy az oroszok mondják, húzza az időt, mint egy romantikus lélek, a hideg Moszkvában kóborol, idióta előadásokat hallgat Paszternakról meg Viszockijról… És közben a lány ugyanolyan, mint a többi nő, bár még csak 15 és fél éves…

Éjjel azonban kiderült, hogy Polja még szűz. Michaelnak elakadt a lélegzete, zavarba jött, s két karjára támaszkodva a lány még félig gyermeki teste fölé hajolt. „Úristen! – villant az agyába. – Mit művelek! Egy fiatalkorú orosz lány és…!” „Te még szűz vagy?” – kérdezte. „Na és? Szeretlek…”

Azóta Michaelnak nem volt más nője és nem is hiányzott neki. Tudta, hogy Polja az ő esete, az ő *size-a,* az ő ideálja. Polina és senki más. Ő tette a lányt nővé, ő tanította meg mindenre, ami NEKI élvezetet nyújtott, és ebben az értelemben a lány a büszkesége, a hegedűje lett, amelyet ő maga faragott ki egy darab orosz keményfából, maga polírozta és megtanította, hogyan reagáljon vonója legkisebb érintésére…

És mégis, amikor Brüsszelben a magánhelikopter-állomáson

Michael egy legújabb típusú, bérelt BMW mellett megpillantotta a karcsú, hosszú combú, rövid hajú nőt, maga is elcsodálkozott, mekkorát dobbanta szíve. A szépség azonban, ugyanúgy, mint néhány órával korábban, a helikopterállomástól a brüsszeli repülőtérig vezető úton egyetlen szót sem szólt Michaelhoz. A repülőtéren viszont, a váróteremben hirtelen Michael nyakába csimpaszkodott és olyan gyöngéden csókolgatta, ahogy kielégült szeretők búcsúznak partnerüktől egy szenvedélyes éjszaka után. Michael zavarba jött, ösztönösen elfordította a fejét, a nő azonban a két hűs tenyere közé fogta arcát és két csók között odasúgta neki: „Ne fordulj el! Figyelnek minket! Ölelj át!…”

Az ölelés és a gyöngéd csókok nem egy, nem két, hanem teljes tizenhat percig tartottak, egészen addig, míg Michael fel nem szállt a Brüsszel-Moszkva járatra. És bár szörnyen elfáradt a washingtoni repülőúttól, érezte, hogy nadrágja elöl már illetlenül meredezik. „Csillapodj, Michael – súgta a szépség nevetve. – Hiszen elgyengültél az éjszakai szeretkezéstől… Várj! Ne fordulj hátra! Menj, szállj be!”

Michael remegő lábakkal nekiindult. Soha nem tudta meg, hogy vajon kik figyelték a brüsszeli repülőtéren: belga újságírók vagy orosz államvédelmisek…

10.
Szibériai expressz étkezőkocsi
Szibériai idő szerint 10 óra 50 perc
Moszkvai idő szerint 07 óra 50 perc

– Kedves elvtársak! – kezdte Román Sztrizs, kezében a legfrissebb Pravdával. – A mi kedves Mihail Szergejevicsünk gyógyulófélben van. Néhány nap múlva kiengedik a kórházból…

Sztrizs a „Madonna” étkezőkocsi közepén állt. Sötét hivatali öltönyén kitüntetési szalag: két csíkos rombusz a Vörös Csillag harci érdemérmet, egy harmadik meg a harci sebesülést jelölte. Szemben vele, a csupasz lábú énekesnő hatalmas, színes plakátjai alatt az SZKP kongresszusának 140 küldöttje zajongott, hazafelé tartva Moszkvából a Moszkva-Vlagyivosztok vonalon. Szibériai építkezések, üzemek, olajtelepek, gyémántlelőhelyek, városok párttitkárai…

– A mai *Pravda* három teljes oldalon közli azokat a leveleket, amelyekben az olvasók hangot adnak vezérük iránti szeretetüknek és követelik, hogy ne csak a gazember Baturint büntessék meg, hanem azokat is, akik nyíltan vagy leplezetten támadják a párt politikáját – folytatta Sztrizs. A robogó vonat ablakai mögött hatalmas körhintaként hullámzott a tajga zöld tengere. Az egybegyűltek előtt az asztalon megcsörrentek a kiskanalak az imbolygó teáspoharakban. Az étterem sarkában az óriási hangfalak hallgattak. Madonna némán szaladgált a

konyhai videomagnó képernyőjén, mikrofonnal a kezében. A punk, Madonnára pillantgatva egy frissen sült malacot tálalt. A zárt ajtó felől türelmetlen dörömbölés hallatszott: néhány utas várt bebocsátásra…

– Nagyon örülök, hogy ebben a válogatásban szibériai dolgozók levelei is szerepelnek – szónokolt Sztrizs. – Holnap még több ilyen levélnek kell megjelennie. Hazatérésünk után minden időnket arra fordítjuk, hogy üzemi nagygyűléseket szervezzünk és leveleket írassunk a Pravdának, hadd lássa a mi kedves Mihail Szergejevicsünk, hogy a hűséges Szibéria mellette áll!

Buzgó, sőt rendkívül buzgó taps és „Helyes!”, „Úgy van!” bekiabálások szakították félbe Sztrizst, aki keményen megvetett lábakon állt széles terpeszben, nehogy feldöntse a kanyargó kocsi mozgása. Megvárta, míg a tetszésnyilvánításnak vége, és így folytatta:

– Ez azonban kevés, elvtársak! Hiszen jól tudják, milyen fontos egy lábadozó betegnek, hogy saját szemével lássa az emberek arcát, akik szeretik, akik hisznek benne és odaadó hívei! Ezért aznapra, amikor Gorbacsov elvtárs elhagyja a kórházat, a szverdlovszki dolgozók demonstrációt hívnak össze Szibéria valamennyi városában, „Jó egészséget, kedves Mihail Szergejevics!” jelszóval… – Sztrizs felemelte a kezét, nehogy a hallgatóság közbetapsoljon. – Csak tegnap negyvenezren iratkoztak fel városunkban, hogy önként részt vegyenek a demonstráción! Aki amellett van, hogy *egész* Szibériában rendezzünk ilyen rokonszenvtüntetéseket, kérem, emelje fel a kezét!

Az étkezőkocsiban azonnal kezek erdeje emelkedett a magasba, s a helyeslő felkiáltások is általános, már-már őszinte lelkesedésről tanúskodtak. Az arcokon látni lehetett, hogy a demonstráció ötlete máris sokakat megszabadított az éjszakai rémálmoktól. Mindenesetre történt valami, megszűnt a passzív várakozás. Tettek valamit, ami rábírhatja a Kreml urát, hogy haragját jóindulat váltsa fel…

Sztrizs elégedetten a jegyzőkönyvvezető küldöttnőhöz hajolt, aki nyakig zárt, szürke kosztümben ült mellette.

– Egyhangúlag elfogadták a határozatot…

– Nocsak! – mormogta elégedetten a konyhában a punk anyja, aki egy hatalmas lábasban éppen uráli malacpecsenyét sütött.

– Rokonszenvtüntetés, ezt aztán jól kifundáltad – vetette oda Sztrizsnek Rogyion Pehota, az omszki pártbizottság titkára, alaposan elhúzva az „o” hangokat. – Nagy kő esett le a szívemről… Nem igaz? – nézett körbe nevetve. – Én őszinte ember vagyok. Csak egy dolog aggaszt: nem fogják-e a felvonulók inzultálni a párttagokat?

– Aha, inába szállt a bátorsága… – konstatálta mosolyogva a punk a konyhában. Szósszal leöntötte és tajgai bogyókkal szépen feldíszítette a sült malacot. Az ajtó felől egyre erősödött a dorombolás. A punk dühödten lecsapta a mártásos tálat és kiment. A zárt üvegajtó mögött már jó sok utas összegyűlt, főként férfiak; láthatólag ihatnékjuk

volt.

– Még nincs 11 óra – kiáltotta ki nekik a punk. – Zárva vagyunk! Pártgyűlést tartanak! – és rábökött a táblára, amely az étkezőkocsi nyitva tartását mutatta.

Ezalatt odabent az étteremben megkezdődött a vita.

– Ez tőled függ – felelte Sztrizs Rogyion Pehotának arra a kérdésére, hogy nem fogják-e inzultálni a párttagokat a demonstráció alatt. – Attól, hogy miként szervezed meg… – és újból a résztvevők felé fordult. – Most térjünk rá a második kérdésre. Titokban tartsuk-e kezdeményezésünket az ország többi körzetei előtt, vagy osszuk meg ötletünket az ukrajnai, baltikumi stb. elvtársakkal?

Körbejáratta tekintetét az étkezőkocsin. Láthatólag tetszett neki a küldöttek vitája, az ezt kísérő lárma. Az ördögbe is, mégiscsak kimozdítom a helyéből ezt a dermedt rögöt, elindítom, végiggörgetem az országon! Kitartás, Sztrizs! És nehogy elvétsd a célt, mint ez a barom Baturin!…

– Elvtársak! – emelte fel a hangját, és amíg a küldöttek elcsendesedtek, rövid, éles pillantást vetett a kocsi két különböző sarkában ülő Turjakra és Vagajra. Turjak elsápadt, még a szeplők is eltűntek az arcáról. A szeme elkerekedett, agya lázasan dolgozott: nem értette, minek agyalta ki Sztrizs a rokonszenvtüntetést. Már ha egyáltalán az ő ötlete volt. Érdemeket akar szerezni Gorbacsovnál? Pedig hogy mondogatta, hogy küzdeni kell ellene, küzdeni rendületlenül!…

Vagaj tűkön ült, mint bíró a ringben, feszülten figyelte, hogyan reagálnak a többiek Sztrizs szavaira. Összehúzta szemét, mintha emlékezetébe akarna vésni minden arcot, minden megjegyzést. Mellette felfújt képpel terpeszkedett jól táplált beosztottja, Szerafim Krulij. Úgy látszik, a küldöttek közül eddig egyedül Rogyion Pehota szimatolta meg, mivé fajulhat a rokonszenvtüntetés…

Sztrizs felemelte a karját és egy csapásra véget vetett a vitának.

– Elvtársak! Természetesen megértem, hogy nagy a kísértés: tartsuk titokban a szibériai kezdeményezést, és lepipáljuk a többi köztársaságot. Nagyon is megértem! De ha más oldalról, mondjuk a mi kedves Gorbacsov elvtársunk egészsége felől nézzük a dolgot, akkor megértik: az országos, össznépi demonstráció jobb, mint a külön szibériai megmozdulás. Máskülönben féloldalassá, félreérthetővé válik az akció; lám, Szibéria megmutatta, hogy támogatja Gorbacsov elvtársat, és a többiek?…

– Világos! – kiáltották a kocsi belsejéből. – Értesíteni kell a többieket!

– Igen, én is így vélem. Szavazzunk!

– Minek szavazni?! Mindenki egyetért!

– Nem, elvtársak, a szabály az szabály! – jegyezte meg Sztrizs. A

dorombolás már nemcsak a konyhába, hanem az étterembe is behallatszott. – Látják, ezért vezetünk jegyzőkönyvet is…

Ez volt a legfontosabb: a jegyzőkönyv! A jelen lévők közül legalább húsz spicli még ma táviratot küld a gyűlésről a Központi Bizottságnak. Éppen ezért nem szabad titokban tartani a „szibériai kezdeményezést", ezért kell jegyzőkönyvet vezetni, amelyet aztán elküldenek a Központi Bizottságnak. Később, ha valami meghiúsulna, ha valami nem úgy menne, ahogy eltervezték, vagy ha valaki felfedné a vállalkozás titkos értelmét, Sztrizs bizonyítani tudja, hogy semmi köze a *titkos ötlethez,* nézzék meg a jegyzőkönyvet, ő széles körű rokonszenvtüntetést kezdeményezett Gorbacsov össznépi támogatására, ennyi az egész!

– Csendesebbben, elvtársak! – mondta. – Tehát a következőt vesszük a jegyzőkönyvbe: a szibériai pártvezetők felszólítják az ország összes pártszervezetét, hogy aznap, amikor a mi kedves Mihail Szergejevicsünk elhagyja a kórházat, demonstrációval adjanak tanúbizonyságot róla, hogy népünk szereti és támogatja őt!

– Készen van már az uralkodó párt? Befejezték? – szólt be a konyhából a punk. – Beengedhetem az embereket? – a választ meg sem várva, teljes hangerőre kapcsolta Madonnát, és kiment, hogy kinyissa az étterem ajtaját.

Rengeteg utas tódult be a kocsiba. Körbevették a pultot, és sört kértek. Sokan egész egyszerűen félretolták a pártvezetőket, akik úgyszintén sörért siettek a pulthoz. És a pártvezetők riadtan félrehúzódtak…

– Jut mindenkinek! – próbálta megzabolázni a tömeget a punk anyja.

Egy fiatalember az előtte állóknak feszült és könyökével utat vágva magának a pulthoz furakodott.

– Hová tolakodsz? – szólt rá Turjak. A fiatalember durván meglökte Turjakot és tovább nyomakodott. Turjak medvemancsa a férfi vállára nehezedett.

– Neked nem kell sorba állni?

– Nekem nem – rázta le dühödten a válláról Turjak kezét. Én hadirokkant vagyok!

– Mutasd az igazolványodat – förmedt rá valaki.

– Mi kell neked, te rohadék?! – ordította a fickó, aki láthatólag hisztérikus rohamot kapott. – Egy üveg sörért kell igazolnom magam?! – és széttépte a mellén az ingét. – Itt a rokkantigazolványom! Nézzétek! – a kettészakadt inge résében feltűnt a sebészi varrat csúfította mellkasa; egy gránát- vagy aknaszilánk nyoma. – Egy üveg sörért sztriptízt kell nekik csinálnom?! Na, kinek mutassam még?! – a szájából fröcsögött a nyál, nyilván idegbeteg volt.

Sztrizs hirtelen a fiatalember mellett termett, átkarolta a vállát,

magához szorította és halkan így szólt:

– Hisznek neked, persze, hogy hisznek. Én is *afgán* vagyok. Geratban egy repesz feltépte a hasamat. Te hol sebesültél meg?

– Ezek a szemetek nem hiszen nekem – siránkozott a fiatalember.

– Gyere, üljünk le – győzködte Sztrizs és halkan odaszólt Turjaknak: – Nekünk is hozz sört…

Sztrizs a fiatalembert vállánál fogva az egyik asztalhoz terelte, amelyet pártvezetők ültek körül. Gyorsan helyet szorítottak nekik, és Sztrizs örömmel konstatálta, hogy a többiek látják, milyen atyáskodva bánik a hadirokkanttal…

11.
Moszkva
Moszkvai idő szerint 07 óra 40 perc

Michael kilépett a seremetyevói repülőtérről és még mindig szörnyen cidrizett. Izzadt a tenyere, remegett a lába. Ő bizony az orosz vámosok helyében feltartóztatott volna egy ilyen külföldit és még a gatyája korcát is végigbogarássza.

Őt azonban nem motozta meg senki, és moszkvai idő szerint 8 óra 20 perckor már a Leningrád sugárút 196. felé robogott Mercedesében. Egész úton arról ábrándozott, hogy amint hazaér, azonnal ágyba bújik és jól kialussza magát. Liften felment a hetedik emeletre, a kulcsot bedugta a zárba, de csodálkozva látta, hogy az ajtó nyitva van. Belökte és belépett a lakásba. Az első, akit meglátott, Polina volt. A lány szokásához híven anyaszült meztelenül üldögélt az ablakpárkányon, és a soros operaáriát tanulta a jegyzeteiből.

– Hát te? – csodálkozott el Michael. – Hogy kerülsz ide?

– Nyitva felejtetted az ajtót – felelte a lány szárazon. – Hol voltál? Tegnap este óta várlak.

– Nyitva hagytam volna az ajtót? – Michael megpróbált visszaemlékezni, hogy indulás előtt bezárta-e az ajtót. Tegnap azonban olyan lóhalálában kellett távoznia, hogy az ördög se emlékszik már…

– Igen – mondta Polina. – Este kilenckor idejöttem, de hiába csöngettem, kopogtatta, nem felelt senki. Ahogy megnyomtam az ajtót, kinyílt! Jól van, gondoltam biztos leszaladtál pár percre kenyérért vagy valami másért. Ültem, ücsörögtem, de nem voltál sehol! Elaludtam. Reggel meg nem mehettem el, hiszen nem tudtam bezárni az ajtót. Mi van, ha kirabolják a lakást?…

Michael körbenézett. Polina, mint mindig, fantasztikus rendet csinált a lakásban. Michael jól emlékezett, hogy elutazása előtt hatalmas kuplerájt hagyott maga után. Kutyafuttában öltözködött, másik inget és nyakkendőt vett fel; azután megint másikat: nehezen

tudta eldönteni, milyen öltönyben és nyakkendőben jelenjen meg az elnök előtt. A levetett ruhadarabokat szanaszét dobálta: az ágyra, a fotelra, sőt a padlóra is jutott belőlük. Az utóbbi napokban a konyhában is irdatlan mennyiségű mosatlan edény gyűlt össze: nem futotta az idejéből mosogatásra. A szovjet kormány 1986-ban megtiltotta állampolgárainak, hogy az amerikai diplomáciai testületnél vállaljanak munkát; ez volt a válasz arra, hogy Washingtonból kiutasítottak 15 kém-diplomatát. A követségen dolgozók azóta kénytelenek voltak személyzet nélkül boldogulni, ami bizonyos fennakadásokat okozott a háztartásokban, jóllehet az Egyesült Államokból mosogató- és mosógépeket, mikrohullámú sütőket és konyhai robotgépeket küldtek. Michaelt azonban ez nem izgatta. Agglegény volt és diákkora óta megszokta, hogy egyedül látja el magát. Az utóbbi másfél évben egyébként is ott volt mellette Polina, aki magára vállalta a háziasszonyi teendőket. Michael már azzal is megelégedett volna, hogy Polina gyengéd, izgató és vidám szerető, jó nyelvtanár, éttermi vacsorákon és koncerteken pedig szellemes társalkodónő. A lány másfél év alatt természetesen megújította a teljes ruhatárát. Drága holmikat azért nem vett, nem tudta volna megmagyarázni szüleinek, honnan származnak. De azért vásárolt néhány finom fehérneműt, puha cipőt, csizmát, farmert és egy pár ruhát. Egyszóval Polja félig a lánya, félig a szeretője volt Michaelnek, sőt, saját elhatározásából a házvezetőnője is: Beatles-dalokat hallgatva vagy áriákat énekelve törölgetett, porszívózott és mosogatott. Gyönyörű volt. Csupán egyetlen jellemvonása vagy, ha úgy tetszik, szokása bosszantotta Michaelt: miután Polja rendet rakott és letusolt, teljesen meztelenül a párkányra ült és hét emelet magasságból bámulta a zsúfolt Leningrád sugárutat. Mindegy volt neki, hogy napfényes délután vagy téli este van. Meztelenül ücsörgött a párkányon, egész Moszkva szeme láttára. Mint most is…

– Hol voltál egész éjjel? – Polja letette a jegyzeteit, leugrott a párkányról, Michaelhoz lépett és zöld szemével kérdőn a férfira nézett. Meztelen teste: a szeme, a pihés-tüskés szempillái, a meredező mellbimbói mind a féltékeny nő fojtott felháborodásáról árulkodtak.

Michael felnevetett és Polja mellbimbóihoz nyúlt.

– Mindjárt szétrepednek a méregtől… – Polja azonban nem hagyta, hogy hozzányúljon, kisiklott Michael karjai közül és a levegőbe szagolt.

– Bűzlesz az Obsessiontól. Híres lettél és más nő után néztél, ugye?

– Hülye vagy, nem néztem senki után… – s megint a lány után nyúlt, de az újból kisiklott a karjai közül.

– Akkor meg hol voltál?

Azelőtt soha nem kérdezett ilyeneket, igaz, korábban Michael nem

is adott okot ilyen kérdésekre. Zöld lánggal égő szeméből és csinos, meredező mellbimbójú testéből áradt a féltékeny düh, ami csak még jobban felizgatta Michaelt.

– A nagykövetnél voltam. Megbetegedett. Egész éjjel mellette kellett lennem… – hazudta ami először eszébe jutott, és megint megpróbálta magához ölelni Polinát.

– És honnan az Obsession-illat?

– Nem tudom, talán a kabátom a nagykövetné kabátja mellett lógott a fogason…

De még akkor sem látta kigyúlni a bizalom fényét Polina szemében, amikor néhány perc múlva az ágyra fektette a lányt.

– Tényleg nem másik nővel voltál? – kérdezte és összeszorította a térdét.

– Tényleg…

Michaelnak szinte erőszakkal kellett behatolnia. Polina kedvetlenül tárta szét a lábát, s közben patakzottak a könnyei.

– Mi baj van? – hagyta abba Michael. Még soha nem látta sírni a lányt.

– Meg fogok halni… – szipogta könnyeivel küszködve. – Más nővel voltál. És ha AIDS-es volt, meg fogok halni…

Michael meghökkent. Ez a kislány, ez a zöld szemű orosz Hófehérke annyira szereti őt, hogy odaadja magát neki, bár azt hiszi, hogy ezzel az életét kockáztatja.

És bármilyen fáradt volt Michael a hosszú éjszakai repülőúttól, a következő percei olyan viharosan és gyengéden teltek el, hogy szinte teljesen elfelejtkezett a barna nőről, akivel két órája még a brüsszeli repülőtéren csókolódzott. Húsz perccel később végignyúlt az ágyon és a hátán fekve halálosan mély álomba zuhant.

Polina még öt percig várt, nyitott szemmel, mozdulatlanul feküdt mellette. Azután felkelt, kiment a konyhába, egy fél pohár vizet engedett a csapból, megitta, feltépett egy nejlonzacskót, kivett belőle egy vadonatúj konyhai gumikesztyűt és felhúzta. Nem azért, hogy elmosogasson: kinyitotta Michael diplomatatáskáját és a papírok közt turkált. De nem találta, amit keresett. Visszament a hálószobába, futó pillantást vetett az alvó Michaelre, majd kezét a férfi kabátjának felső zsebébe dugta. Az egyikben Michael útlevele, jogosítványai és hitelkártyái lapultak. A másikban egy hosszú vastag, pecséttel lezárt, fehér, külföldi boríték volt, címzés nélkül. Polina megszagolta a borítékot, de nem érzett rajta semmit. Valószínűleg ezt kereste. A biztonság kedvéért még felemelte a padlóról Michael nadrágját és átkutatta annak zsebeit is. Csak dollárt és rubelt talált benne. A pénz nem érdekelte, vissza is tette. Magára kanyarította Michael ingét és a borítékkal a kezében kisétált a hálószobából, csendben kinyitotta a bejárati ajtót és a borítékot átnyújtotta egy nőnek meg egy férfinak, aki

az ajtó mögött a lépcsőházban várakozott.

– Két perc… – mondta a nő hang nélkül, csak az ajkát mozgatva, s a borítékot vastag kesztyűbe bújtatott kezébe fogta. A férfi gyorsan egy kis bőrönd fölé hajolt; a hivatásos fényképészek hordják ilyenben drága gépeiket.

Polina bólintott, de nem érdekelte, mit csinálnak a borítékkal. Behajtotta az ajtót, összeszedte az ablakpárkányról a jegyzeteit, berakta őket egy nagy fekete iratgyűjtőbe és öltözködni kezdett. Ezúttal már a saját ruhájába. Felhúzta a bugyiját, farmernadrágját, felvette szandálját. Közömbös arckifejezéssel, mint egy robot vagy manöken…

12.
Szibériai expressz
Szibériai idő szerint 12 óra 30 perc
Moszkvai idő szerint 09 óra 30 perc

A folyosói hangszórókból Madonna harsány, lüktető hangja üvöltött. Szinte még a vonatkerekek is erre a ritmusra csattogtak. Sztrizs fülkéje előtt Szerafim Krulij őrködött, miközben odabent Sztrizs, Vagaj és Turjak beszélgettek. Madonna hangja még a csukott ajtón is beszűrődött.

– Nincs szükségünk kényszermunkásokra, csakis önkéntesek kellenek! – magyarázta Vagaj Turjaknak. – és pénzt gyűjtünk: plakátokra, zenekarokra stb. Gorbacsov minden hívének a nevét feljegyezzük. A demonstráció elejére magán teherautókat küldünk mindenhová innivalóval megpakolva. A felvonulókat vodkával kínálják, hadd igyanak Gorbacsov egészségére, aztán pedig a terület pártbizottság és az államvédelem épületeire uszítják őket. A mi embereink, érted? Kedvcsinálónak betörik majd a kerületi pártbizottságok ablakait és beverik néhány rendőr pofáját. A részeg közönség pedig a segítségükre fog sietni. A kerületi pártbizottságok feldúlására és a rendőrök megverésére mindig akadnak önkéntesek! A Pamjaty is beszáll: elkezdik ütni a zsidókat és a maszekokat. Akkor pedig mi bevetjük a hadsereget! És a tüntetőkről összeállított listák alapján félreállítjuk az egész gorbacsovi bagázst. Lehalásszuk őket, mint tejről a fölét! Érted? – Vagaj kerek arca kigyúlt, mintha máris maga előtt látná, ahogy a vodkától mámoros felvonulók tömegesen törnek-zúznak a pártszékházakban, mire a katonaság beavatkozik. – Érted? A hadsereg csak örülni fog, hogy taccsra vághatja Gorbacsovot, úgyis viszket a tenyere a létszámcsökkentés miatt.

Turjak a csendben figyelő Sztrizsre pillantott, majd újból Vagajra emelte tekintetét. Felsóhajtott és megcsóválta a fejét.

– De ez az egész olyan meredek… annyira kockázatos!

– Az ellenséget a saját fegyverével kell legyőzni – mosolyodott el Vagaj. – Tudod, ki mondta ezt?

– Nem. Bizonyára Lenin.

– Sztálin!

– Na jó. Tegyük fel… – habozott Turjak. – Tegyük fel, hogy ti Szverdlovszkban, mi meg Irkutszkban megszervezzük a tüntetést. De mi lesz a többi városban? Nem mondhatod nyíltan, hogy mi a célunk! Sokan meg sem értenék. Látod, én sem fogtam fel mindjárt.

– Épp ez lesz a feladatod – vitázott Vagaj. – Rá kell vezetned a nehéz felfogásúakat.

– Nem!

– Várj! Rávezeted őket, hogy miről van szó. Ide hallgass! Elterjesztjük a területi párttitkárok körében, hogy Szverdlovszk igazi szibériai módon, palacsintával és egy kupica vodkával akarja köszönteni Gorbacsov elvtársat. Ha aztán már elterjedt a hír, minden területi párttitkár azon igyekszik majd, hogy lepipáljon bennünket. És töri a fejét, hogy egy kupicát vagy egy fél litert osszon fejenként. Éjjel forgolódik, reggelre viszont rájön. Magától! De a mi tervünknek megfelelően, érted?

– Nem, ez így nem fog menni! – jelentette ki Turjak határozottan, és Sztrizs felé fordult. – A rokonszenvtüntetést is te találtad ki és a vodkát is te akarod felvetni. Ezzel elárulod magad…

– Rendben van, a vodka legyen a te irkutszki kezdeményezésed – egyezett bele nagylelkűen, sőt örömmel Sztrizs.

– Azt már nem – rázta a fejét Turjak. – Mi a francnak legyünk mi az előtérben? A legjobb lenne, ha Pehota rukkolna elő vele…

– Pehota! Az gyáva nyúl… – csodálkozott Vagaj.

– Rá fog harapni – bizonygatta Turjak. – Fél a néptől. Megsúgom neki, hogy régen a kormányzók a cár felgyógyulása alkalmából mindenkinek egy kupica vodkát adtak. És a nép ivott a cár meg a kormányzó egészségére. Pehota lépre fog menni. Róla ráadásul senki nem feltételezi, hogy valamilyen hátsó gondolat vezérelné. Hiszen Gorbacsov fő seggnyalója!

– Pehota? Jó ötlet… – jegyezte meg eltöprengve Sztrizs.

– Gyújtsuk meg a gyújtózsinórt, gyújtsuk meg! – heveskedett Vagaj.

– Nocsak… – mormogta Turjak. – Csak aztán nehogy megégessük magunkat…

– Mindenkit kisöprünk! – szorította ökölbe a markát Vagaj. Egyetlen mozdulattal! A párt igenis hatalmon fog maradni! Az orosz párt! És megmenti az országot!

– Jól kifundáltad, Román… Jól bizony… – dünnyögte Turjak alázatosan, és hosszan, fürkészően Sztrizsre nézett. – És utána? Utána pont ilyen ember kell nekünk a főtitkári székben, mint te vagy… Egy szibériai muzsik! Igaz, ott van Ligunov! De Ligunov egy vén beszari alak! Mit gondolsz, sikerül menesztened Gorbit?

– Miért csak én? – kérdezett vissza Sztrizs válasz helyett. Nem vagyok egyedül. Ott vagy te, ő, s velünk az egész párt. Még nem mindenki táncol úgy, ahogy Madonna fütyül!

Halk kopogás szakította félbe. Sztrizs elmosolyodott.

– Nocsak, már itt is vannak…

– Kicsodák? – érdeklődött Turjak.

– Akikkel bevesszük Moszkvát. Nyisd ki, Fjodor. Vagaj elfordította a zárat. Madonna hangos rikácsolása betört a folyosóról. Az ajtórésben Szerafim Krulij feje tűnt föl.

– Itt vannak az emberek a demonstráció miatt… Beengedhetem őket?

– Be, de csak egyenként – utasította Sztrizs. Krulij bólintott, és beengedte a fülkébe Gavril Ulanovot, a novoszibirszki párttitkárt.

– Ah, sokan vagytok – szólt a Csehov-szakállt viselő 35 éves Ulanov, amikor Sztrizs mellett meglátta fülkében Turjakot és Vagajt.

– Nem tesz semmit, gyere csak – invitálta Sztrizs.

– Én helyeseltem… Szóval én csak tanácsot szerettem volna kérni a hazafias demonstrációval kapcsolatban – a „hazafias” szót szinte mellékesen ejtette ki, mintha csak nyelvbotlás volna. – Később is jöhetek…

– Máris megyünk – állt fel sietve Vagaj. – Maradj csak…

A két pártvezető átadta a helyét Ulanovnak és távozott. Szerafim Krulij gondosan becsukta mögöttük az ajtót. A folyosó végén Turjak és Vagaj több fiatal szibériai pártvezetőt látott ácsorogni.

– Ezek mind Sztrizsre várnak? – kérdezte Vagaj Krulijt. Krulij bólintott. Arca méltóságteljes és szolgálatkész volt, mint egy jól idomított, fajtiszta bulldogé.

– Látod?! – bökte meg könyökével Vagaj vidáman Turjakot, és a várakozók csoportjára mutatott: – Jól alakulnak a dolgok!

Az ablak mögött, Madonna hangját elnyomva, egy szembejövő vonat robogott el.

13.
Moszkva
Moszkvai idő szerint 13 óra 00 perc

Michaelt csak a tizedik csörgés rázta fel álmából. A *Washington Post* moszkvai irodájának vezetője hívta, aziránt érdeklődött, hogy kész-e a Gorbacsov egészségi állapotáról szóló mai jelentése, hiszen

már déli egy óra van. Michael félálmában azt találta ki, hogy megfázott, ezért még nem csinálta meg, de azt ígérte, két óra múlva készen lesz. Azután felkelt, körbejárta a lakást. Polina nem volt sehol. Az asztalon egy cédulát talált: „HA FELÉBREDSZ, ZÁRD BE AZ AJTÓT. CSÓK: POLJA”. Michael egy automatikus mozdulattal elfordította az ajtózárat és csak utána jutott eszébe az elnök levele. Egy pillanatra meghűlt benne a vér. Berontott a hálószobába, a kabátjához ugrott. De a boríték – az elnök levelét rejtő, címzés nélküli, lepecsételt fehér boríték – a helyén volt. Michael megkönnyebbülten fellélegzett. Úgy látszik, ő is bedőlt a KGB mindenhatóságáról terjesztett hisztériának. Polját egész egyszerűen ocsmány dolog lenne meggyanúsítani, különösen azok után, ahogy az AIDS-veszély miatt sírt.

Negyven perc múlva Michael már Moszkva központjában, a Kreml-kórház felé robogott, a Gorkij utcát a Kalinyin sugárúttal összekötő csendes, Granovszkij utcába. Ez a forgalom elől elzárt nyolcemeletes, új épület a Kreml közelében, lényegében csak egyik részlege azoknak a városi, zöldövezeti kórházaknak és gyógyüdülőknek, amelyek a Szovjetunió Egészségügyi Minisztériumának IV. (Kreml) Főosztályához tartoznak. A követségen egyszer megmutatták Michaelnek a Moszkvai Tudományos Vitaklub 1987. májusi első ülésén készült jegyzőkönyvet, amelyben aláhúztak néhány sort egy nagy szovjet történész beszédéből. A tudós a pártelit elképesztő privilégiumainak megszüntetéséről beszélt, és azt mondta: „A Szovjetunió Egészségügyi Minisztériumának 17 főosztálya van. Közülük egyetlen egy, a IV. Főosztály rendelkezik a nép egészségvédelmére szánt anyagi eszközök 50 százalékával…”. Később soha, sehol nem említették ezt a számot, árulta el Michaelnak a szovjet sajtó elemzésével foglalkozó követségi munkatárs.

– *Doctor Dowey, hello! How are you?* – Mitrohin tábornok, a KGB elnöke csaknem összeütközött Michaellal a kórház főbejáratánál.

Michael megragadta a feléje nyújtott kezet. Erős, baráti kézfogást váltottak.

– Köszönöm – felelte Michael oroszul Mitrohinnak. – Hogy van?

Először augusztus 8-án találkoztak, aznap, amikor Michaelt elvitték, hogy megmentse Gorbacsovot. Másodjára tegnapelőtt futottak össze, éppen itt, a kórház folyosóján. És noha nem beszéltek többet néhány mondatnál, Mitrohin tábornok ismeretségük első percétől kezdve úgy mosolygott Michaelra, mintha testi-lelki jóbarátok lennének. Kezdettől fogva azt játszották, hogy a tábornok angolul beszél, Michael pedig oroszul.

– *You are late today, I think* – pillantott Mitrohin Concorde gyártmányú órájára.

– Igen, így alakult… – Michael nem tudta, hogyan magyarázza

meg késését. Rendesen 11 és 12 között szokta meglátogatni Gorbacsovot.

– *Okay! If you're in hurry, go I don't want to hold you…*

– Köszönöm. Még találkozunk!

– *Oh, sure!* – Mitrohin átvágott az udvaron, elhaladt a porta előtt és kilépett az utcára. Michael önkéntelenül utána nézett.

Liften felment az ötödikre, a „Gorbacsov-emeletre”. A porta után itt, a liftből kilépve is ellenőrizték az iratait. Majd Gorbacsov egyik testőre, sűrű bocsánatkérések közepette, gyorsan és gondosan átkutatta Michael zsebeit, megtapogatta a karját az ujja hegyétől a hóna aljáig meg a lábát egészen fel a lágyékáig. Ezután Michael, ahogy szokta, benézett az osztályvezető főorvos szobájába. Zinaida Talica doktornő, Gorbacsov kezelőorvosa itt a kezébe nyomta a beteg kezelési naplóját. Michael elolvasta a legfrissebb bejegyzéseket és konstatálta, hogy Gorbacsov már teljesen rendbe jött, rövid sétákat is tehet a kórházudvaron. Tehát hamarosan vidékre viszik, jó levegőre. De hogy tud kettesben maradni vele, Talica, a testőrök, a nővérek nélkül?!

– Valami nem tetszik? – kérdezte Talica, látván, hogy Michael a szokásosnál tovább olvassa a naplót. Zinaida Talica 45 éves, szemrevaló, bár kissé teltkarcsú nő volt, valamelyik orosz akadémikus unokahúga vagy unokája. A Kreml-kórházban mindenki valakinek a rokona volt, ide még takarítónőt sem vettek fel ajánlás vagy protekció nélkül.

– Dehogy. Minden rendben, köszönöm – csukta be Michael sietve a naplót. – Csak… Szeretném… persze, csak ha lehet… megvizsgálni a beteget. Ha jól értem, hamarosan kiírják. Remélem, nem engedik dolgozni, előbb elviszik, valahova vidékre, jó levegőre, ugye…

– Igen, szeretnénk vidékre vinni. Persze, csak ha ön nem ellenzi – hangjából rosszul leplezett gúny csendült ki.

– Ó, éppen ellenkezőleg, helyeslem! Pont ezt akartam javasolni! De éppen ezért, szeretném alaposan megvizsgálni a beteget, meghallgatni a tüdejét…

– Csak egy feltétellel – állította meg Talica doktornő, de azonnal kijavította magát. – Vagyis hát, ön, persze, mindenféle feltétel nélkül megvizsgálhatja Gorbacsov elvtársat. De… Egyszóval, közben próbálja meg rábeszélni, hogy ne két napra menjen vidékre, hanem legalább két hétre. Ránk nem hallgat: dolgozni akar. Az önök egykori elnökére, Reaganre hivatkozik, aki sebesülése után a kórházból egyenesen a Fehér Házba ment. Próbálja meg, hátha az ön amerikai tekintélye hat Mihail Szergejevicsre. S nehogy azt gondolja, hogy én rendeztem így a dolgot, én nem is leszek jelen a vizsgálatnál…

Egy pillanatra belenyilallt valami Michaelba. Elcsodálkozott: az előbb Mitrohinnal találkozott, most meg Talica doktornő maga javasolja, hogy maradjon *téte-á-téte* Gorbacsovval! Pont ma! Másrészt

viszont, ha Gorbacsov tényleg nem bízik az orosz orvosokban, akkor ki más, mint éppen ő beszélhetné rá, hogy most feltétlenül pihenésre van szüksége, és arra, hogy nagyokat sétáljon a jó levegőn. Az pedig mindmáig nem tisztázott, hogy Reagan valóban munkaképes volt-e, amikor sebesülése után a washingtoni kórház orvosai elengedték a Fehér Házba, egyes újságírók az ellenkezőjét állítják.

Talica végigvezette Michaelt a virágokkal telerakott, világos kórházi folyosón és kinyitotta Gorbacsov kórtermének ajtaját. Gorbacsov félig ülve, félig fekve a *Pravdát* olvasgatta, fél szemmel pedig a kórterem szemközti falán függő hatalmas vásznat figyelte. A kórteremben Gorbacsov-fényképekkel teli újságok, virágcsokrok és „egyszerű szovjet emberektől” érkezett képeslapok meg levelek borítottak mindent: az éjjeliszekrényt, az asztalt, a párkányt, sőt még a padlóra is jutott belőlük. A tévében munkásgyűléseket közvetítettek. A résztvevők természetesen a gorbacsovi reformok rendkívüli eredményeiről áradoztak és hosszú életet meg jó egészséget kívántak a „mi kedves Mihail Szergejevicsünknek”. „Nem Gorbacsovot kell megölni, hanem az ellenfeleit!” – jelentette ki minden csűrés-csavarás nélkül egy munkás a szószékről…

Gorbacsov a látogatókat látván lehalkította a tévét.

– Mihail Szergejevics – mondta Talica –, Dowey doktor szeretné megvizsgálni önt, mielőtt kiírnánk. Nem baj, ha nem leszek itt? Dolgom van az irodámban…

Gorbacsov mérgesen fújt egyet és letette a *Pravdát,* címlapján az öles betűkkel: „TOVÁBB A GORBACSOVI ÚTON!”.

– Ma már háromszor megvizsgáltak… – morogta.

– Orosz orvosok! – nyomta meg erősen az „orosz” szót Talica. – Dowey úr az élenjáró *amerikai* tudományt képviseli…

– Milyen rosszmájú maga, Zina! – jegyezte meg Gorbacsov és érdeklődve a hatalmas vászonra pillantott, amelyen tovább folyt a munkásgyűlés. Amikor becsukódott az ajtó Talica mögött, mosolyogva Michaelhoz hajolt: – Nem tudja megbocsátani, hogy a feleségem idehívta önt, sehogy sem tudja megbocsátani!

– Ők kiváló orvosok, Mihail Szergejevics – magyarázta Michael, s segített levenni Gorbacsovnak a pizsamakabátját. Letépte melléről a ragtapaszt, s mint aki a frissen beforrt sebet vizsgálgatja, közel hajolt a beteghez. Halkan odasúgta: – Levelet hoztam Önnek az elnöktől, sir.

– Mi? – kérdezett vissza meghökkenten Gorbacsov.

– Az éjjel Washingtonban jártam és találkoztam az elnökkel. Levelet hoztam tőle. Tessék – Michael átnyújtotta Gorbacsovnak a leragasztott borítékot.

A főtitkár feltörte a pecsétet és kivette a borítékból az Egyesült Államok elnökének levélpapírjára rótt sorokat.

„…A források megemlítése nélkül közlöm, hogy az Ön által a

Pravdában *közzétett Baturin-beszéd a pártvezetőség minimum 80 százalékának VALÓDI hangulatát tükrözi. Ez a 80 százalék kész végrehajtani a legradikálisabb akciókat, beleértve az Ön személyét érintőket is. Erről Baturin is említést tett beszédében. Nem kételkedem abban, hogy mint tapasztalt és bölcs politikust, nem vezeti tévútra az Ön személyével kapcsolatos dicsőítő kampány, a szovjet újságokban, és józanul értékeli a lehetséges következményeket, amelyek logikusan következnek e nagy létszámú ellenzék létezéséből.*

Higgye el, igen tisztelt Gorbacsov úr, ennek az információnak a közlésével korántsem az a szándék vezérelt, hogy beavatkozzam pártja belügyeibe, hanem kizárólag békés és szilárd nemzetközi viszonyokra vágyó népeink és országaink érdeke. Meggyőződésem, hogy Ön bizalmam és barátságom jeleként fogja értékelni ezt a levelet.

Engedje meg, hogy mégy egyszer mihamarabbi gyógyulást kívánjak önnek…”

A levél olvasása közben Gorbacsov arcát és kopasz fejét elöntötte a vér, a homlokát csúfító anyajegy barnából feketébe váltott.

– A maguk mesterséges holdjai talán még a lelkekbe is belelátnak? – kérdezte Michaeltól haragosan villámló szemmel. Michael megijedt, ezért sápadtan csak ennyit hebegett:

– Nem tudom, uram…

A Michael arcán megjelenő őszinte ijedtség lecsillapította Gorbacsovot.

– Washingtonban járt? Az éjjel? – kérdezte.

– Igen, uram. Az utazásomról és a levélről nem tud senki. Ez rendkívül bizalmas ügy…

– Na, a KGB biztos tud róla! – mosolyodott el Gorbacsov immár lehiggadva.

– Nem hinném…

– Különben nem engedték volna meg, hogy kettesben maradjunk.

– Megígértem Talica doktornőnek, hogy rábeszélem önt: utazzon hosszabb pihenésre. Valóban ezt kellene tennie…

– Mit képzel! Amikor a párt 80 százaléka arról álmodozik, hogy megöl! – szakította félbe mérgesen Gorbacsov.

Michael érezte: ez az a pillanat, amikor előállhat az elnök szobai üzenetével. Most nem számít, tud-e a KGB a levélről vagy sem, lehallgatják-e beszélgetésüket vagy sem. A fontos, hogy ne szalassza el a kínálkozó alkalmat. Ezért hadarni kezdett:

– Ebben a helyzetben a legfontosabb, hogy ne essen az *over-reaction* hibájába. Nem tudom, hogy mondják oroszul…

– Túlzás – magyarázta Gorbacsov, és újra elöntötte agyát a vér. Először az amerikai elnök levele, most meg még ez a kölyök…

– Köszönöm – mondta Michael. – Az orvosok általában nem beszélnek erről pácienseiknek, én azonban megmondom, hogy az

ilyen sérülések után, mint az öné, a sebesültek egy ideig még sokkhatás alatt állnak, egy darabig még eltart a lelki megrázkódtatás. És ez túlzásokra ragadtatja őket.

– Teljesen nyugodtnak érzem magam – mosolyodott el Gorbacsov!

– Igen! Ezt érzi. Ön azonban nem lehet objektív. A beteg ember gyakran nem is érzi, hogy magas a láza. Az például, hogy Baturin beszédét a *Pravda* közölte, bizonyára az ön *over-reac*tionjának tulajdonítható…

– Maga szerint Baturin beszédét nem kellett volna kinyomtatni? Furcsa! És még demokratáknak nevezik magukat! Az elnöknek is ez a véleménye?

– Az elnök nem beszélt velem erről, uram. Ám ő is úgy véli, hogy nem szabad túl nagy jelentőséget tulajdonítania ennek a kampánynak… – Michael a képernyőre, majd az újságokra mutatott; mindegyik címlapon ott virított Gorbacsov fényképe és a szalagcím: „TOVÁBB A GORBACSOVI ÚTON!”

– Az újságoknál hülyék dolgoznak – fakadt ki idegesen Gorbacsov. Mérges volt, hogy az amerikaiak is rájöttek: a *Pravda* kampánya bizony üres szócsépléssé vált.

– Ön bizonyára jobban ismeri a szovjet újságírókat. – mosolyodott el Michael. – Én azonban mégis úgy vélem, hogy ez is egyfajta *over-reaction.*

– Maga is ilyen rosszmájú, Michael? – húzta el a száját Gorbacsov.

Michael észrevette, hogy Gorbacsov hangja kissé megenyhült. Úgy érezte, most elmondhatja azt, amiért tulajdonképpen felhozta az *over-reaction* témáját. Nem is kerülgette tovább a forró kását:

– Bizonyára eldöntötte már, mit akar tenni az ellenzékkel. Én viszont úgy vélem, várnia kellene még, pihenésre lenne szüksége, nehogy *over-reactionba* essen, uram…

Gorbacsov orrára csúszott szemüvege mögül Michaelre nézett és… felnevetett. Olyan hangosan, felszabadultan és vidáman hahotázott, hogy egy ideges testőr benézett az ajtón. Gorbacsov azonban egyik kezét frissen begyógyult sebére szorítva kihessegette…

Michael megzavarodott. Mi a fenével nevettette meg ennyire az orosz elnököt?

Gorbacsov, miután kikacagta magát, Michael vállára tette a kezét.

– Fantasztikus! Az imperialisták féltik a kommunisták életét! Fantasztikus! Ilyen imperialistákkal csak ki lehet valahogy jönni! – hirtelen elkomolyodott és abbahagyta a nevetést. – Mondja meg az elnöknek, hogy megértettem. Nem lövetem agyon a kommunista párt 80 százalékát, sőt még a 8 százalékát sem. De csak egy feltétellel: ha

megmondja, honnan vette ezt a számadatot.

Michaelról csurgóit a víz, annyira hevesen, szinte ördögien váltott Gorbacsov az engedékenységről az elbűvölő nevetésre és a fémesen villanó tekintetig.

– Sir, én nem vagyok hivatalos *negotiator.* De nem gondolom, ez fog működni ilyen módon – Michael a lehető legóvatosabban akarta kifejezni magát, ezért izgatottságában szóról szóra fordította oroszra angol gondolatait.

De Gorbacsov így is megértette, hogy mit akar mondani.

– Miért nem fog menni? – érdeklődött Michael vállat vont.

– *Well…* Tudom, hogy Ön nem egy angyal, uram. A politikusok közt nincsenek angyalok. *But I want to believe…* Bízni szeretnék abban, hogy ön nem Sztálin vagy Hitler. Hogy nem képes megölni több millió embert *just like that.* Vagy tévednék?

Michael most Gorbacsov acélosan villogó szemébe nézett, már nem volt olyan biztos Gorbacsov jóindulatában, mint amikor hanyagul odavetett neki egy tréfás megjegyzést.

Gorbacsov nem felelt. Farkasszemet nézett Michaellal. Végül, hosszas szünet után szárazon megkérdezte:

– Valami mást is üzent még az elnök?

– Nem, uram…

– Akkor hát… Ha befejezte a vizsgálatot, elmehet. Mondja meg az elnöknek, hogy a politikában nem lehet egyszerre gyereket szülni és szűznek is maradni.

Michael felállt, az ajtóhoz lépett és megfordult.

– Elnézést, uram… Akkor megegyeztünk, hogy pihenni megy, miután elhagyta a kórházat? – kérdezte saját bátorságától megrettenve.

Gorbacsov keserűen elmosolyodott és Michael szemébe nézett:

– Mi mást tehetnék? Hisz nem hozta el nekem az agyonlövendők listáját.

Miután Michael Dowey távozott a kórteremből, Gorbacsov fáradtan a párnára hanyatlott, és lehunyta a szemét. Arca elernyedt, s hirtelen megöregedett. A fene egye meg, már az amerikaiak is tudják, hogy a párt hemzseg a baturinistáktól. De hogy a 80 százalékuk? Honnan a csudából vették ezt a számot?

Ötödik nap: Augusztus 18.

14.

Moszkva, Kreml-kórház

Moszkvai idő szerint 10 óra 20 perc

A Politikai Bizottság szokásos csütörtöki ülése a vége felé közeledett. Egykor pontosan így, betegen vezette a Politikai Bizottság

üléseit Jurij Andropov a Kreml-kórház egy másik épületében, Kuncevóban, Sztálin egykori villájában – csak azzal a különbséggel, hogy Andropov fekvő beteg volt, ágyastul vitték az ülésre.

Gorbacsov a Kreml-kórház nyolcadik emeletén, az egyik oldalról csupa üveg hatalmas hallban ült, amelyet rengeteg virág és faládákba ültetett kis fácska tett hangulatossá. A beteg egy fotelban helyezkedett el, biztosan, bár nem egészen egyenes derékkal ült. Ez a pozíció nem tett jót neki, fájt a seb a mellében. A Politikai Bizottság tagjai – Viktor Ligunov, Vjazov marsall, Mitrohin tábornok, Borisz Kolcov és a többiek – vele szemben, egy hosszú asztal mellett foglaltak helyet. Mögöttük, a virágok között az SZKP KB osztályvezetői, akiknek jelen kellett lenniük valamelyik napirendi pont megtárgyalásánál. Már túl voltak az összes kül- és belpolitikai kérdésen: Magyarország kilépett a Varsói Szerződésből és semleges országnak nyilvánította magát. Hasonló lépésre készül Csehszlovákia és Lengyelország. Úgy döntöttek, hogy felemelik az ezeknek az országoknak a Szibéria-Európa vezetéken szállított gáz árát és csak keményvalutát fogadnak el érte… Japán hozzákezdett a 39. szélességi kör mentén húzódó nemzetközi szabadkereskedelmi övezet létrehozásához az olcsó vietnami és kínai munkaerő felhasználásával. Japán a szovjet Távol-Kelet iparosításából mindaddig nem hajlandó részt vállalni, amíg vissza nem kapja a Kurill-szigeteket… Izraelben már több éve kísérleteznek a parapszichológiai fegyver előállításával, ám a KGB és a CIA információszerzési próbálkozásai eleddig nem jártak sikerrel. Ezért úgy döntöttek, hogy a nyugati sajtóban kiszivárogtatják a kísérletek hírét, hadd rohanjanak a nyugati újságírók Izraelbe, hátha találnak valamit… A belügyek: a hadiállapot megszüntetése, az újabb kaukázusi és baltikumi vasutassztrájkok miatt meg kell semmisíteni több millió tonna zöldséget, gyümölcsöt és egyéb terményt, amelyet a városok ellátására szántak. Ez a városi lakosság lázadásához vezethet, s így határozatot hoztak, hogy újabb két héttel meghosszabbítják a rendkívüli állapotot, s egyúttal katonai ellenőrzés alá helyezik a vasúti közlekedést…

Utolsó napirendi pontként Borisz Kolcov, a KB ideológiai titkára beszámolt a szverdlovszki területi pártbizottság kezdeményezéséről, miszerint aznap, amikor Gorbacsov elhagyja a kórházat, össznépi demonstrációt rendeznek a következő jelszóval: „Jó egészséget, kedves Mihail Szergejevics!”. A legtöbb szibériai pártszervezet támogatásáról biztosította az ötletet, jelentette be Kolcov.

– Mi a véleménye? – kérdezte Gorbacsov Viktor Ligunovot, régi vetélytársát a Politikai Bizottságban, ahol az a jobb szárnyat, a pártapparátust képviselte.

Most így felelt:

– Én a demonstrációra voksolok, mert megmutatja majd, hogy

milyen népszerű a vezetés.

– Csakhogy elmennek-e az emberek? Persze önként és nem azért, mert küldik őket – húzta össze a szemét ravaszul Gorbacsov.

– Ne szerénykedjék, Mihail Szergejevics! – mosolyodott el Ligunov. – Szverdlovszk közölte, hogy két nap alatt – tegnap és ma – 80 ezren jelentkeztek a demonstrációra. Hasonló a helyzet Kemerovóban, Irkutszkban és Tyumenben is. A nép őszintén örül, hogy ön felgyógyult…

Nocsak, gondolta Gorbacsov. 80 ezer önként jelentkező egyetlen városban! Derék fickó ez a szverdlovszki párttitkár!

Kifelé azonban semmit nem mutatott az öröméből.

– Értem… – jegyezte meg töprengve. – Sztrizs persze csak talpnyalásból találta ki az egészet… De nem baj… Nekem tetszik az ötlet. Megmutatja a reformellenes erőknek, hogy a nép a nehézségek ellenére is támogat bennünket – majd Mitrohin tábornokhoz fordult: – És te mit szólsz?

– Én két kézzel a demonstrációra szavazok – szólt Mitrohin. – De gondolni kell arra is, hogy ha a nép kimegy az utcára, túlkapások is előfordulhatnak. Ezért meg kell tennünk a szükséges intézkedéseket…

Gorbacsov egy pillanatra Mitrohin szemébe nézett. Úgy látszott, ugyanaz a gondolat villant át mindkettőjük agyán. Gorbacsov elkapta a tekintetét és a jelenlevőkhöz fordult:

– Jól van. Szavazzunk. Holnapután, szombaton elhagyom a kórházat. Ki szavaz a demonstrációra?

A PB-tagok készséggel magasba nyújtották a kezüket. A titkár jegyzőkönyvbe vette: megírni a határozat szövegét és még ma szétküldeni az ország valamennyi pártszervezetének. A demonstráció irányítója: Kolcov, a rendért felel: a BM és a KGB.

– Rendben. Mi a helyzet Baturinnal? – érdeklődött Gorbacsov Kolcovtól.

– A bíróság egy villában folyamatosan ülésezik – felelte Kolcov. – Hamarosan meghozzák az ítéletet.

– Vegyék figyelembe álláspontomat: kényszermunka, szigorított őrizet elképzelhető, halálos ítéletről azonban szó sem lehet – mondta Gorbacsov. – Ha Baturin mögött mégis összeesküvők állnának, akkor csendben maradnak, amíg a merénylő életben van és reszketnek, nehogy fecsegjen. Világos? Majd Mitrohinhoz fordult: – Tényleg, hogy sikerült ennek a gazfickónak bevinnie pisztolyt a Kremlbe? Csak azt ne mondd, hogy a hadsereg az oka! A Kreml őrsége hozzád tartozik.

– Igen. De ön megtiltotta, hogy megmotozzuk a küldötteket. Nehogy Nyugaton kinevessenek minket…

Ez valóban így volt. Mitrohin tényleg javasolta a kongresszusi küldöttek testi motozását, de hát ez iszonyú nevetséges lett volna! A kongresszusi küldöttek a kiválasztottak, a párt krémje!

– Ami a hadsereget illeti… – Vjazov marsall szünetet tartott, várva, hogy Gorbacsov félbeszakítja.

– Mióta a tiszteknek csökken a fizetése – folytatta mosolyogva Vjazov helyett Mitrohin –, még nálam, a KGB-ben is alig várják az emberek, hogy *businessman* legyen belőlük…

Gorbacsov lemondóan legyintett: a régi nóta. Az ülés végén, amikor a Politikai Bizottság tagjai egymás után távoztak, odaszólt Mitrohinnak:

– Pavel, maradj még egy kicsit.

Mindenki elment, Gorbacsov és Mitrohin kettesben maradtak. Ekkor azonban betoppant Gorbacsov felesége.

– Befejeztétek?

– Nem, de maradj csak itt – mondta Gorbacsov. Raisza tenyerét férje homlokára szorítva megszólalt:

– Elfáradtál. Le kellene feküdnöd…

– Mindjárt… – Gorbacsov kihúzta zsebéből az amerikai elnök levelét, és a fehér borítékot Mitrohin orra alá dugta: – Láttad ezt?

– Mi ez? – kérdezte Mitrohin.

– Nézd meg…

Mitrohin elvette a borítékot, kiemelte belőle a levelet és olvasni kezdte. Gorbacsov Mitrohin arcát leste. A szovjet vezetés eddigi történetében még nem akadt ember, aki ilyen gyorsan politikai bizottsági tag lett volna, mint Mitrohin. Gorbacsov emelte ki a KGB-ből az ország vezetésének legfelső szintjére, ahogy annak idején Vjazovot, Kolcovot és a többieket is. Baturin merénylete azonban világossá tette, hogy még a leghűségesebb, magas tisztségekkel és rangokkal megvásárolt környezet sem jelent garanciát. Nem várhatja el persze, hogy Mitrohin vagy Kolcov minden kongresszusi küldött lelkébe belelásson. De mégis… Gorbacsov nem hagyta, hogy Mitrohin végigolvassa a levelet. Éles hangon megismételte kérdését:

– Azt kérdem, láttad-e ezt?

Mitrohin a szükségesnél egy másodperccel tovább nézegette a levelet, és csak azután emelte tekintetét Gorbacsovra:

– Igen, Mihail Szergejevics! Természetesen láttam ezt a levelet.

– Tehát tegnap te szervezted meg az amerikai orvos látogatását?

– Mindenképp megpróbált volna kettesben maradni önnel mosolyodott el Mitrohin. – Én csak segítettem neki.

– Tehát azt is hallottad, miről beszélgettünk?

– Ugyan! Hová gondol, Mihail Szergejevics! – Mitrohin igyekezett felháborodottnak mutatkozni.

– Tehát hallottad – szögezte le Gorbacsov. – El sem hinném, hogy véletlenül kettesben hagytál egy amerikaival! Abban a minutumban kirúgnálak! Jól van. Mi a véleményed? Honnan vették azt a nyolcvan százalékot?

– Ezt aztán már igazán nem tudom, Mihail Szergejevics váltotta komolyra a szót Mitrohin.

– És mit gondolsz, reális ez a szám?

– A pártideológiáért Kolcov a felelős…

– De én téged kérdeztelek! – szakította félbe élesen Gorbacsov.

– Az biztos, hogy az Egyesült Államok elnöke nem az ujjából szopta ezt a számot! – szólt közbe váratlanul Raisza, bizonyítva ezzel, hogy otthon van a politikai kérdésekben. – De ha neki több az információja a Szovjetunióról, mint neked, Pavel, akkor… Érted, ugye…

Mitrohin Raisza felé fordult és olyan kihívóan mosolygott rá, ahogyan csak egy rendkívül hűséges szolga teheti.

– Akkor két lehetőségem van, Raisza Makszimovna – mondta. – Vagy átengedem a hivatalomat az amerikai elnöknek, vagy…

– Vagy kideríted, honnan vette az elnök ezt a számot fejezte be helyette szigorúan Gorbacsov, véget vetve ezzel a bizalmaskodásnak.

– Jobb szeretném az első változatot. Bár az amerikai elnök aligha elégedne meg a fizetésemmel… – sóhajtott fel mesterkélt keserűséggel Mitrohin, hogy megpróbáljon mosolyt csalni Gorbacsov arcára. De észrevette, hogy hasztalan erőlködik, ezért gyorsan hivatali hangra váltott: – Elnézést, csak tréfáltam. De van egy ötletem…

– Éspedig? – kérdezte türelmetlenül Raisza.

– A levélben az áll, hogy az ellenzék aránya a párttagok körében 80,6 százalék. Ma kiderült, hogy a szibériai pártszervezetek közül körülbelül ugyanennyien támogatják a szverdlovszki kezdeményezést…

Elhallgatott. Gorbacsov és Mitrohin néhány pillanatig farkasszemet néztek.

– Ez persze lehet véletlen egybeesés is – folytatta Mitrohin. – Mondjuk, a többi párttitkár még nem ért haza…

– Ige-e-en! Akinek vaj van a fején, az ne menjen a napra húzta el a száját Raisza. – Tehát mi legyen? Lefújjuk a demonstrációt?

– Ez még nem minden, Mihail Szergejevics – folytatta Mitrohin. – A leggyávábbak – például Rogyion Pehota Irkutszkban egy kupica vodkát akar itatni a néppel az ön egészségére.

– Ezért említetted a lehetséges túlkapásokat? – húzta össze a szemét Gorbacsov.

– Igen.

– Nekem tetszik az ötlet – szólt közbe váratlanul Raisza és elkezdett fel-alá járkálni a hallban. Csinos, fiatalos lábán a cipősarkok határozottan Roppantak a márványpadlón. – Hadd csinálják! Hadd törje be a nép néhány helyen a pártbizottsági ablakokat! Hadd lássák a baturinisták és a ligunovisták: a nép Gorbacsov mellett áll!

– Hát ami az ablaktörést illeti, azt éppenséggel meg lehet

szervezni! – mosolyodott el Mitrohin. Gorbacsov elismerő pillantást vetett rá.

– Igen… Én is erre gondoltam… – suttogta Gorbacsov. – De… – sóhajtott fel őszintén sajnálkozva. – Nem engedhetjük meg, hogy a nép kezet emeljen a pártra. Zajongjanak, lármázzanak a pártbizottságok előtt, rendben van. De hogy ablakokat törjenek be…

– Hisz nem a pártra emelnek kezet, Mihail Szergejevics mondta Mitrohin. – Hanem az ellenzékre…

– Ez az, Misa – jegyezte meg Raisza.

– De ez mind benne lesz a tévében! – fakadt ki Gorbacsov. – Érted? Az egész világ látni fogja, hogy a szovjet nép pártbizottságokat rombol le. Nem… – rázta a fejét.

– Kár… – kesergett Raisza.

– Ezekről a helyszínekről betilthatjuk a tévéközvetítést. – vetette fel Mitrohin.

Gorbacsov újból farkasszemet nézett vele, majd az ablak felé fordult.

– Gondolkodnom kell… Gondolkodnom… – mondta rövid szünet után.

– Hogyan olvashattad ezt a levelet hamarább, mint Misa kérdezte Raisza Mitrohintól, más témára váltva. Jól tudta, hogy férjére nem lehet nyomást gyakorolni, az viszont fontos, hogy minél több tény álljon a rendelkezésére.

– Tudja, Raisza Makszimovna, nem engedhetek egy amerikait Mihail Szergejevics közelébe, ha előtte nem ellenőriztem, mi van a zsebében! – Mitrohin becsületes, világos szemével Raiszára nézett.

15.
Moszkva, az SZKP KB vendégháza
Moszkvai idő szerint 13 óra 30 perc

A fellobogózott, hosszú, fekete ZIL gyorsan megkerülte a Diadalkaput és négy perc múlva már a városból kivezető műúton robogott. Előtte három méterre egy rendőrségi Volga haladt. A tetején másodpercenként felsírt a sziréna, és szünet nélkül forgott a villogó jelzőlámpa, hogy szabaddá tegye az utat a Kremlből érkező konvoj előtt. A limuzinban Borisz Kolcov, a ZIL-t követő két fekete Volgában pedig a KB három osztályvezetője ült.

Kolcov arca kifürkészhetetlen volt, bár most úgysem láthatta senki: a sofőr és a testőr a válaszfal előtt ültek, a három központi bizottsági ember meg mögötte volt, a saját kocsijában. Kolcov a délelőtti politikai bizottsági ülésen gondolkodott és nem tudott megnyugodni: ha egyszer Gorbacsov mindenki előtt kijelentette, hogy ellenzi Baturin halálra ítélését, akkor ezt a véleményét már nem fogja megváltoztatni.

Tehát hiábavaló volt a Jasznogorovval folytatott játék! De fütyül ő Jasznogorovra, nem róla van szó! Hanem arról, hogy a kulisszák mögötti intrikákban mutatott zsenialitása ellenére Gorbacsov nem akar diktátor lenni. Pedig csak a jéghideg diktatúra tudná ma lehűteni az ország forró katlanját. Mi a teendő? A titkár negyven perce az asztalára tette a vendégházból érkezett telexet: a pártbíróság meghozta ítéletét a Baturin-ügyben.

…a vád és a védelem érveit megvizsgálva, a bíróság megjegyzi a következőket:

a) a politikai terror és az ellenfelek fizikai megsemmisítése pártunk hatalomra kerülése óta vált hagyománnyá a Szovjetunióban;

b) N. Baturin vérbeli kommunistáknak, e hagyomány megteremtőinek családjában született, ilyen környezetben nevelkedett és vált kommunistává; ez motiválta felfogását, hogy politikai ellenfeleinek tevékenységét radikális (fizikai) módon kell f elszámolni;

c) a kongresszus elnöksége nem tette lehetővé, hogy a vádlott felszólaljon az SZKP kongresszusán, arra hivatkozva, hogy felszólalását nem egyeztette előre az elnökséggel. (L. 26. dokumentum: N. Baturin feljegyzése a kongresszus elnökségének és B. Kolcov elnökségi tag kézzel írott határozata ugyanezen a papíron). A fentiek alapján a bíróság:

1. N. Baturinnak, a kommunista párt tagjának Mihail Gorbacsov elvtárs, az SZKP főtitkára elleni merényletét a múltban gyökerező, de ELÍTÉLENDŐ POLITIKAI TETTNEK, A POLITIKAI ELLENFELEKKEL VALÓ LESZÁMOLÁS FIZIKAI MÓDSZERÉT pedig AMORÁLISNAK ÉS PÁRTUNKRA NÉZVE KOMPROMITTÁLÓNAK minősíti és ezért

2. N. Baturint KIZÁRJA az SZKP-ból;

3. az ügyet, N. Baturin polgártárs által Mihail Gorbacsov polgártárs terhére elkövetett súlyos testi sértés bűntettét, átadja a sértett lakóhelye szerint illetékes moszkvai kerületi polgári bíróságnak…

A vendégház őreit rádión értesítették, így tíz másodperccel a konvoj érkezése előtt a kapu kinyílt, a limuzin elsuhant a fenyőliget mélyébe és megállt egy hatalmas, kétszintes épület előtt. Itt fogadta hajdanán Brezsnyev Kissingert. A ház mögött nagy erdő húzódott sokféle gombával, előtte tükörpontyoktól teli mesterséges tó. A partról cölöpökre ácsolt keskeny fahíd vezetett a tó közepére. Brezsnyev és agg harcostársai itt nyugodtan horgászhattak, anélkül, hogy a víz köszvényes lábukat érte volna. A tó hemzsegett a pontyoktól: a víz szó szerint pezsgett a kisebb-nagyobb halaktól. A víz fölé ugráló pontyok olykor belepottyantak a Kreml-béli horgászok vödrébe.

Kolcov a bejáratnál kiszállt a kocsiból. Távolabb két lestrapált Ladára és két Szamarára lett figyelmes. Mind a négy autót por lepte, tehát nem a Kreml garázsából kerültek ide. Bizonyára a pártbírósági tagok autói. A testőr kinyitotta az épület főbejáratát. Kolcov, nyomában

a három központi bizottsági emberrel, keresztül sietett a stílbútorral berendezett, perzsa szőnyeg borította hatalmas hallon és a tó fölé nyúló, tágas hátsó verandára lépett. A rusztikus helyiségben a bíróság tagjai éppen ebédeltek. A hosszú asztalt borosüvegek és a ház három szakácsa által készített kiadós ételek borították, meg a vendégház nevezetessége: egy óriási tál gombás tejfölben sült tükörponty. A jóízűen falatozó bírósági tagok élénk, vidám beszélgetést folytattak. A verandára lépő Kolcov még elkapta az éppen soron lévő vicc végét.

A vendégek megjelenése a mesélőbe fojtotta a szót.

Kolcov rövid, átható pillantást vetett rájuk. Három 30 és 45 év közötti nő és hat férfi. Olyanok voltak, mintegy üdülőhelyen összeverődött baráti társaság: a férfiak inge kigombolva, a nők ujjatlan ruhában… Persze Kolcov már ismerte a pártbíróság tagjait, tudta, honnan jöttek. A Jasznogorovval folytatott beszélgetés után elkérte személyi anyagukat a KB szervezési osztályától. A kérdőív adatai szerint a, sorshúzás ezúttal tipikus „újgorbacsovisták”-nak kedvezett: Marat Jasznogorov, a fiatal szibériai tanár, Kadir Omurkulov kirgiz űrhajós, Anna Jermolova, Moszkva környéki újságíró, Sumkova élmunkás szövőnő… Egyébként éppen azért erősítette meg őket a KB szervezési osztálya és rostálta ki a többi, idősebb jelöltet, a Gorbacsov elleni merényletet követő napok lázában, mert „újgorbacsovisták” voltak: ők mondjanak ítéletet az „újgorbacsovista” Baturin fölött. Most viszont, amikor Kolcov már ismerte az ítéletet, más szemmel nézett rájuk. Csakugyan mindannyian Jasznogorovok, „újgorbacsovisták”? Ha harc, hát legyen harc!…

Kolcov még egy rövid „Jó napot!”-tal sem tisztelte meg őket. Az asztalra dobta az ítéletet és foghegyről odavetette:

– Mi ez?

A géppel írt szöveg két lapja kétfelé repült, és az egyik a salátástálba esett. Jasznogorov kivette, letörölte róla a majonézt, elolvasta az első sorokat és így szólt:

– Ez az ítélet. Tudtam, hogy dühöngeni fog…

– Fütyülök a jóstehetségére! – vágott vissza Kolcov. – Tudni akarom, hogyan született ez a határozat! Ki fogalmazta meg?

Nagyon jól tudta, ki fogalmazta meg, de azt akarta, hogy a Központi Bizottságból érkezett emberek a saját fülükkel hallják. A bíróság tagjai azonban nem szóltak.

– Kolcov elvtárs bizonyára azt szeretné tudni – magyarázta Jasznogorov a társainak – hogy mertük felróni neki, hogy a kongresszuson nem adott szót Baturinnak. Igaz? – fordult Kolcovhoz. Tágra meredt, dülledt, zománckék szemében nyoma sem volt az iróniának.

– A Gorbacsov elleni merényletért maguk gyakorlatilag a pártot tették felelőssé Baturin helyett. Sőt, magát Gorbacsovot! „A

glasznoszty csak Gorbacsov ellenfeleinek bírálatára terjed ki!” Ki fogalmazta ezt? – nézett végig Kolcov sorban mindannyiukon, hogy fokozza a hatást és önvédelemre késztesse őket.

– Én voltam – szólalt meg váratlanul egy alacsony, szürke szemű, harminc év körüli nő. Haját lófarokban viselte, s könnyű, nyári ruhája fedetlenül hagyta a vállát. – Jermolovának hívnak. Anna Jermolovának. Jasznogorov ugyan állandóan újabb fenntartásokkal élt, hogy tompítson a megfogalmazáson, én azonban…

Anna Jermolova újságíró Saturában, egy Moszkva környéki városban, idézte emlékezetébe Kolcov.

– Külön-külön szavaztunk minden egyes pontról – fűzte hozzá Sumkova, a negyvenéves szövőnő.

Kolcov heves mozdulattal kitépte Jasznogorov kezéből a lapokat.

– A bíróság enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy a kongresszus elnöksége megakadályozta Baturin felszólalását… Azt akarják mondani, én provokáltam ki, hogy Baturin rálőjön Gorbacsovra, mert nem adtam szót a kongresszuson?

– N-n-nem lehet tudni… – dadogta Dubrovszkij, egy vastag szemüveges, ösztövér tervezőmérnök.

– Mit nem lehet tudni? – kérdezte élesen Kolcov.

– N-nos… L-lehet, hogyha kifejthette volna álláspontját, nem 1-lőtt volna…

– Á, lehet! – lépett fel támadólag Kolcov. – Képzeljék el: elmondja beszédét a kongresszusi szószékről, azt a beszédet, amit kinyomtattunk a Pravdában, majd miután az országban történtekért Gorbacsovra hárította a felelősséget, lelövi! A kongresszusi szószékről! És akkor, akkor mi van? Akkor azért hibáztatnának, mert *megadtam* neki a szót?

A Kolcov mögött ácsorgó központi bizottsági emberek arca meg sem rezdült, a bírósági tagok zavart arckifejezése viszont arról árulkodott, hogy a logikai trükk hatott. Ez jó jel. Folytatni kell a támadást.

– De ez még nem minden! A pártkongresszus nem Hyde-park! Tudják maguk egyáltalán, hány kongresszusi küldött nem kapott szót, azok közül, akik feliratkoztak? Nos, mit gondolnak, mennyit? Öt? Tíz? Tizenöt?

Nem szóltak semmit.

– Több mint száz! – vágta ki győzedelmesen Kolcov. – Maguk szerint tehát mindegyiküknek az elnökségre kellett volna lőnie, csak mert nem kapta meg a szót? Igen? Fogják ezt az ítéletet, és vigyázzanak, nehogy megint szégyent valljanak! – visszaadta a lapokat Anna Jermolovának. – Dolgozzák át!

– Egy, talán pontatlanul megfogalmazott pont miatt még nem kell az egészet átdolgozni – vélte a kirgiz űrhajós.

– Egy!? – vette fel a harcot újra Kolcov. Megint elvette a lapokat, ezúttal Jermolova kezéből, és olvasni kezdett: – „A bíróság enyhítő körülményként vette figyelembe, hogy Baturin vérbeli kommunista családban született és nevelkedett…” Tehát a vérbeli kommunista családokban gyilkosok jönnek a világra? – Kolcov gúnyosan félrehajtott fejjel az űrhajósra nézett. – Emlékszem, amikor jóváhagyták, hogy maga űrhajós legyen, nagy súllyal esett latba, hogy csakúgy, mint Baturin, negyedik generációs kommunista. Talán tévedtünk. Lehet, hogy nem a világűrbe, hanem a börtönbe kellett volna küldenünk. Vagy a diliházba, mint potenciális gyilkost!

Tíz perccel később Kolcov fel-alá járkált az épület első emeleti könyvtárszobájában, kezében a bíróság ítéletével. Diktált:

– SZKP KB Pártbíróságának ítélete Nyikolaj Baturin ügyében. Pont. Új bekezdés.

Anna Jermolova a parkra néző, sarkig kitárt ablak mellett ült és Kolcov szavait gépelte.

– Első pont. A bíróság *megalapozatlannak* tartja Baturin Gorbacsov ellen felhozott vádjait. Megállapítja, hogy a párt tekintélycsökkenése elsősorban azoknak a pártmunkásoknak róható fel, akik szembeszegülnek a peresztrojka továbbvitelét és országunk gazdasági megújulását szolgáló pártvonallal. Pont – Kolcov megállt a könyvtárszoba közepén és a fal melletti díványon és a fotelokban ülő bírósági tagokhoz fordult – Vagy Gorbacsov mégiscsak vétkes abban, hogy a baturinok nem értenek sem a technikához, sem a gazdasághoz, és a nép ezért nem is ad a véleményükre? Mi?

A bíróság hallgatott. A három központi bizottsági ember úgyszintén szótlanul figyelte Kolcov és a bíróság párbaját.

– Tehát az első pontot elfogadtuk – szögezte le Kolcov és visszafordult Jermolovához. – Második pont. A bíróság Baturinnak, az SZKP tagjának Mihail Gorbacsov elvtárs, az SZKP főtitkára ellen elkövetett merényletét *reakciós* tettnek, a politikai ellenfelekkel való leszámolás fizikai módszerét *általában* amorálisnak és a szovjet gyakorlattal összeegyeztethetetlennek tartja. Pont. – Kolcov ismét a bíróság tagjaihoz fordult:

– Itt csak önöket idéztem!

A bírósági tagok rezzenéstelen arccal figyeltek. Kolcov folytatta:

– Harmadik pont. A bíróság Baturint kizárja az SZKP soraiból, megfosztja városi párttitkári tisztségétől és vádat emel ellene a Büntető Törvénykönyv 98, paragrafusa alapján életveszélyes sérülést okozó, előre kitervelt módon elkövetett gyilkossági kísérlet miatt. A vádlott ügyét polgári bíróságnak adja át. A perben a vádat a pártbíróság képviseli. Kész!

Kolcov ismét a pártbíróság tagjaihoz fordult:

– Tehát: ki szavaz az ítéletre? Ki van ellene?

Ismét csak általános hallgatás volt a válasz.

– Tehát elfogadják a bíróság határozatát – Kolcov kivette a papírt az írógépből és a bíróság tagjai elé tolta. Először Jasznogorovot szólította: – Kérem, írja alá!

– Nem hinném, hogy mi ezt valaha is aláírjuk – hallotta a háta mögül Anna Jermolova hangját.

Kolcov dühösen sarkon fordult.

– Kibérelte a szövegünket… – magyarázta a nő.

– Igen, kibéreltem! Mert senki sem hatalmazta fel magukat, hogy a pártról és a politikai harcban kialakult hagyományainkról mondjanak ítéletet! Magukat kizárólag azzal bízták meg, hogy Baturin ügyében ítélkezzenek. De ki akarnak bújni a feladat alól! „Átadja a polgári bíróságnak”! Megértem, ha mossák kezeiket, s nem akarják, hogy újból párttagok vére folyjon – Kolcov egy pillanatra a központi bizottsági emberekre nézett. – Én is azt írtam, hogy „átadja a polgári bíróságnak”. Ez rendben van, de a párt álláspontjának egyértelműen ki kell derülnie. A párt átadja Baturint a bíróságnak, ahol a pártbíróság tagjai, vagy maguk fogják képviselni a vádat… – Kolcov újfent a központi bizottsági emberekre sandított. – Ez a pártélet demokratizálását jelenti…

– T-t-tudja, Kolcov elvtárs – szakította félbe váratlanul, a szemüvegét igazgatva Dubrovszkij mérnök, akire olykor rájött a dadogás, ha izgatott volt. – A demokrácia mindenekelőtt e-egyenlőséget jelent. Maga úgy viselkedik itt velünk szemben, mint egy földesu-úr, aki felszabadította a rabszolgáit. Önök a Központi Bizottságban az urak, mi meg idelent a na-agylelkűen felszabadított pártrabszolgák. És most olyan határozatot diktál nekünk, amilyenre *maguknak* van szükségük. Ha ez a demokrácia, akkor ebből én nem kérek. Elnézést – felállt és kiment a szobából. Egyszerűen kiment. Nem csapta be az ajtót, nem játszotta el a nagyjelenetet- csendben távozott. És sorban felálltak a többiek is: Omurkulov, a kirgiz űrhajós, a félig kirgiz, félig üzbég Zakirov, egy közép-ázsiai gyapotszövetkezet igazgatója, de Sumkova, a kiváló szövőnő is.

– Várjanak! – kiáltotta Kolcov inkább a Központi Bizottság képviselői, semmint a távozók miatt. Amikor utolsóként Jasznogorov is becsukta maga mögött az ajtót, Kolcov feldúltan egy karosszékbe rogyott, széttárta a karját és így szólt a központi bizottsági emberekhez: – Mitévő legyek?… Lövessem agyon őket?

Az udvarról motorzúgás hallatszott fel.

Kolcov felvette a belső telefont.

– Itt Kolcov beszél – szólt bele. – Zárják be a kaput és ne engedjenek ki senkit. A bíróság tagjai még nem fejezték be a munkájukat.

– Úgysem fogják aláírni, amit diktált – jegyezte meg az egyik

központi bizottsági ember, egy elegáns öltönyben feszítő negyvenéves „újgorbacsovista”.

– Mégsem tehetünk közzé egy ilyen ítéletet! – vágott vissza nyersen Kolcov. – Hogy hagyhattak jóvá egy ilyen összetételű bíróságot?

– Nem mi hagytuk jóvá, hanem az adminisztrációs osztály magyarázkodott a másik.

Kolcov azonban úgy tett, mintha nem hallotta volna.

– Tipikus „újgorbacsovisták”! Fejünkre nő az új nemzedék! – ujjaival idegesen dobolt az ablakpárkányon. Odakint, a vakítóan csillogó tükörpontyok között, a tó vizében megmártózott az augusztusi nap. Hirtelen kellemetlen zúgás zavarta meg a kert és a tó békés csendjét: három járőröző katonai helikopter húzott el alacsonyan az épület mellett Moszkva irányába. Miután a zaj elült, Kolcov lépéseket hallott a háta mögött. A bíróság tagjai szállingóztak vissza: Dubovszkij, Omurkulov és sorban a többiek, mind. Gúnyos mosollyal az ajkukon elfoglalták helyüket – mintha csak azt mondták volna: „bezárhatsz minket, de nem fogod elérni, hogy aláírjunk olyasmit, amit nem akarunk”.

Kolcov nem fordult meg. Háttal ült nekik, mintha meg sem hallotta volna lépteiket, nem látta volna kihívó mosolyukat. Egy magas fa árnyékot vetett rá. Tudta, hogy amit most fog mondani, az döntő lesz. Ez az utolsó dobása. Ezért nyugodt hangon beszélt. Messziről kezdte.

– A Fekete-tenger partján van egy városi Odessza. Valamikor gyönyörű város volt… – kezdte halkan, tompa hangon, továbbra is az ablak felé fordulva. – Napfényes, szabad szellemű üdülőhely, nemzetközi kikötő, a humoristák és a zenészek őshazája. A háború alatt azonban a mieink is, a németek is elveszítették a városi vízvezeték- és csatornarendszer tervrajzát. A csapokból ezért már egy fél évszázada ipari hulladékoktól és emberi ürüléktől szennyezett víz folyik. És senki nem tudja, hol kellene leásni, hol húzódnak a tönkrement csövek. És az egész város, egymillió ember mérget eszik, vizelettel itatják a gyerekeket. A szennyeződés miatt egyszer már felütötte a fejét a kolera, és ez bármikor újra megismétlődhet. Odesszában – ebben a valaha oly szabad városban! – mindenki arra vár, mikor épít végre valaki – a városi tanács, a városi pártbizottság, Gorbacsov vagy a jóisten – új vízvezetékrendszert – Kolcov hirtelen a bíróság tagjai felé fordult. – Értik? A város fél évszázada rohad, gyerekek betegszenek és halnak meg, az emberek meg nem tesznek semmit! És az ölükbe hullott szabadságot arra használták, hogy szabadon kiabálják a gyűléseken: „Gorbacsov, adj! Gorbacsov, építs! Gorbacsov, adj enni!” „Adj, Gorbacsov szappant, cukrot, harisnyát, cigarettát, vizet!” Mi ez? Ez azt jelenti, hogy népünk már nem létezik a szó eredeti értelmében, mint nép, *nemzet!* Rokkantak, eltartottak, utcai

koldusok vannak csak! A nemzetközi statisztikák alapján mi vagyunk a legtöbb alkoholt fogyasztó nemzet, nálunk a legmagasabb a gyengeelméjűek és az oligofrének aránya. Nemzetünk genetikai alapjait elpusztította, elfecsérelte, elmosta a polgárháború, az értelmiségi emigráció, a sztálini megtorlások és a kollektivizálás egymást követő hulláma. A Baturin-ügyben hozott ítéletük egyben ítélet a munkát nagyszüleikre hárító eltartottak fölött is. De ki fog dolgozni ebben az országban? Ki fog dolgozni, ahelyett, hogy demokráciáról fecsegne? És meddig lehet mazochista módon sanyargatni önmagunkat: az egész világ szeme láttára föltépni a nemzet régi sebeit? Ki kell szakítanunk a népet az önmocskoló fecsegésből, a történelmi katasztrófa hangulatából! Ki kell mozdítanunk és továbbvinnünk az úton! Hogy vízvezetékeket építsünk, szöget, szappant, óvszert meg millió egyéb dolgot termeljünk és elítéljük azokat, akik ezt megakadályozzák. Maguknak ítéletet kell hozni, nem pedig történelmi esszét írni! Hiszen nem a nemzetközi PEN-klub, hanem a pártbíróság tagjai! Ha úgy gondolják, hogy Baturinnak igaza van, meg kell ölni Gorbacsovot, akkor írják azt! És írják alá! De ha nem, azt is ki kell mondani, nem háríthatják másokra a döntést! Dönteni! Ez is a demokráciához tartozik. A nép és a párt nevében! Máskülönben Oroszország még száz év múlva is szart fog inni a vízcsapból.

Kolcov elhallgatott. Kibámult az ablakon. Mindent elmondott, amit akart, sőt többet is. Jelentsék csak a szavait a központi bizottságiak Mitrohinnak vagy akár Gorbacsovnak. Fütyül rájuk! Nem engedheti meg, hogy Baturin enyhe ítéletet kapjon: az országnak most kemény kézre van szüksége, és Gorbacsov, ha már egyszer életben maradt, kénytelen lesz tüskés kesztyűt húzni ápolt kezére. Muszáj lesz neki!

A rekkenő augusztusi hőségben élesen ciripeltek a kabócák. Egy kis ponty ugrott a tó aranylón csillogó tükre fölé, de a következő pillanatban már a vízbe is csobbant. A bíróság tagjai némán ültek Kolcov háta mögött.

– Holnapután, szombaton Gorbacsovot kiengedik a kórházból – mondta Kolcov, de még mindig nem fordult meg. – Országszerte nagyszabású rokonszenvtüntetéseket rendeznek a felgyógyulása alkalmából és egyben a Baturin-félék ellen. Tudják, mit jelent, ha egy nép valaki ELLEN tüntet? Ezért nem is kívánom, hogy hozzanak Baturin ellen szigorú ítéletet. Nincs értelme olajat önteni a tűzre – emelkedett fel Kolcov a fotelból. Példáját követték a Központi Bizottság képviselői is. – De közvetlenül a demonstráció után, már hétfő reggel legyenek a Központi Bizottságban az ítélet végleges szövegével.

Kolcov fáradtan a kocsi hűs bőrhuzatának dőlt. Végre elengedte magát és gondolatban visszatért ahhoz, ami a villában történt. Vajon mi hozta így ki a sodrából? Á, megvan – Anna Jermolova, a lenszőke,

könnyű nyári ruhát viselő nő, a fedetlen vállaival… A fenébe is, miért ne hívná meg mindőjüket a szombati bankettre, amelyet Raisza rendez Gorbacsov felgyógyulása alkalmából? Találkozzanak csak Gorbacsovval, próbálják csak neki a szemébe mondani, hogy Baturint fel akarják menteni…

16.
Szverdlovszk, „Nagy Ház”
Uráli idő szerint 16 óra 57 perc

SZOLGÁLATI TÁVIRAT
Küldi: az SZKP KB Titkársága Sürgős, titkos Szolgálati úton
AZ ÖSSZES KÖZTÁRSASÁGI, TERÜLETI VÁROSI,
KERÜLETI ÉS FALUSI PÁRTBIZOTTSÁG TITKÁRÁNAK,
A KGB ÉS A BM VALAMENNYI PARANCSNOKÁNAK
AZ SZKP KB POLITIKAI BIZOTTSÁGA MEGVITATTA A SZVERDLOVSZKI TERÜLETI PÁRTBIZOTTSÁG JAVASLATÁT, HOGY RENDEZZENEK ÖNKÉNTES ÖSSZNÉPI DEMONSTRÁCIÓT MIHAIL SZERGEJEVICS GORBACSOV ELVTÁRS, AZ SZKP KB FŐTITKÁRA TISZTELETÉRE. A KEZDEMÉNYEZÉST TÁMOGATJUK ÉS IDŐPONTJÁUL AUGUSZTUS 20-ÁT JELÖLJÜK KI.
A BM ÉS A *KGB HELYI PARANCSNOKAI TEGYÉK MEG A SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKET, HOGY A ROKONSZENVTÜNTETÉSEK ALATT FENNTARTSÁK A KÖZRENDET.*

AZ SZKP KB POLITIKAI BIZOTTSÁGA
Augusztus 18. 14 óra 22 perc

Az előszobában Sztrizs idős, száraz, himlőhelyes arcú titkárnője elutasítóan közölte Vagajjal:

– El van foglalva.

– Az előbb hívtam a közvetlen vonalán. Ő kérte, hogy nézzek be hozzá – magyarázta Vagaj türelmetlenül, kezében vastag bőrmappát szorongatva.

A titkárnő habozva lenyomta a gombját és a mikrofon fölé hajolt Tudta, hogy Sztrizs és Vagaj sógorok, hogyne tudta volna. Sztrizs bizonyára keményen fogja ezt a vénséget, ha még őt sem engedi be hozzá bejelentés nélkül! Direkt ragyásat és öreget választott, így senki nem gondolhat rosszra, s ő sem kívánja meg, még részegen sem…

– Román Boriszovics Vagaj van itt.

– Engedd be – vakkantotta a mikrofonba Sztrizs rekedten.

– Senkinek nem vagyok itt. És te se szólj be hozzám!

Mi történhetett? – hűlt el Vagaj. Csak nem leplezték le őket?

– Van bent nála valaki? – kérdezte a titkárnőtől.

– Nincs senki.

Vagaj rossz előérzettel lépett a bőrrel bevont dupla ajtó közötti szűk előtérbe, amely az előszobát a dolgozószobától elválasztotta. Végre megpillantotta Sztrizst, és igencsak meglepődött. Román Sztrizs izzadtan, kócosan ült az asztalnál, amelyet teljesen beborította Szovjetunió kiterített térképe. A tetején ott volt a szolgálati távirat, Vagaj tíz perccel ezelőtt kapta meg. Mellette egy kibontott örmény konyak, Sztrizs előtt lecsatolt karórája. Jobbra, egy kisebb asztalkán a videotelefon kapcsolótáblája, három különböző színű telefon és az orifon. Sztrizs le nem vette a szemét a másodpercmutatóról, nem is nézett Vagajra.

– Ülj le! Tölts magadnak! – vetette oda.

– Mi történt? – érdeklődött Vagaj.

– Még két perc… – mondta – Sztrizs, a feszülten figyelte a másodpercmutatót. – Még egy perc ötven másodperc és lefújjuk az akciót! Legalábbis Szverdlovszkban…

– Miért?!

– Azért! – kiáltotta Sztrizs, és továbbra is az órára meredt.

– Mit csináltál, amikor megkaptad a táviratot? – Vagaj megvonta a vállát.

– Semmit…

– Dehogynem. Felhívtál engem. Nem igaz?

– Nos…

– Béget a kos! – gúnyolódott Sztrizs. – Mintegy negyven perccel ezelőtt országszerte az összes területi, határterületi stb. párttitkár megkapta ezt a táviratot. Többségük közülünk való; hazafi. Meg kellett, hogy értsék, mit akarunk az akcióval! Legalább a fele! Legalább a harmada meg kell, hogy értse!

Tehát, fel fognak hívni engem! Látszólag azért, hogy gratuláljanak a Politikai Bizottság döntése miatt, valójában viszont, hogy megtudják, hányan vagyunk. Egyszerűen nincs más választásuk! És nem telefonálnak, a disznók! Szarban hagynak! Senki sem hív! Adok nekik még egy percet! Ha ötig nem hív senki, lefújjuk az akciót! Ötvenhat másodperc… ötvenöt… ötvennégy…

– Várj! De hisz egész Szibéria velünk van. Mindenki, aki a vonaton volt…

– Szibéria még nem Oroszország! – fakadt ki Sztrizs. – Kolcsak is bevette Szibériát. És mire ment vele? Nekünk Moszkva kell! Leningrád! Kijev! Ha ők nincsenek velünk, inkább el se kezdjük! Harmincnyolc másodperc… harminchét…

Sztrizs, szemét továbbra is órájára szegezve kinyúlt a konyakos üvegért, megragadta és nagyot húzott belőle.

– Te egyszerűen begyulladtál – nevetett Vagaj.

– Azt hiszed!? – nézett fel Sztrizs és fejével a táviratra bökött. – „Megvitatta a szverdlovszki területi pártbizottság javaslatát”! Ha nem sikerül Gorbit megdönteni, mit gondolsz, kire sújt le először? Rád? Turjakra? Ulanovra? Nem, rám! – ujjával a mellére bökött. – Mert ti el fogtok árulni! De le vagytok szarva! Vagy az egész falka bukik, vagy… Huszonhat másodperc… huszonöt… A kurva anyjukat! Nesze neked, „hazafiak”!… Huszonkettő…

Vagaj az órájára pillantott. Húsz másodperc múlva öt óra. Tényleg, miért nem telefonálnak? Igaza van Sztrizsnek: a *mieinknek* jelentkezniük kell, ha falkába akarunk gyűlni. Talán begazoltak? Egyszerre mindnyájan?!…

Vagaj kivett a bárszekrényből egy poharat és megkérdezte:

– Hogyhogy Turjak nem telefonált? – Sztrizs továbbra sem vette le a szemét a másodpercmutatóról, s csak a fejét rázta tagadólag.

– Tizenhét… tizenhat… tizenöt…

Vagaj töltött magának, megitta, rágyújtott és a pillantása találkozott Gorbacsov tekintetével, pontosabban a Sztrizs feje felett lógó Gorbacsov-fényképpel. Régi, hivatalos portré volt, amelyen a retusőr eltüntette a nagy, barna anyajegyet a politikus kopasz fejéről. Gorbacsov nyílt, energiától fűtött pillantást vetett Vagajra. Őszinte arca, a keret nélküli szemüveg mögül rászegzett, értelmes tekintet meglepő kontrasztot alkotott az alatta ülő Sztrizs kócos, izzadt és vörös fejével. Lehet, hogy 1985-ben, amikor Csernyenko meghalt, és Gorbacsov arra készült, hogy Romanov elől megkaparintsa a hatalmat a Politikai Bizottságban, ugyanígy, verejtékben úszva rettegett és ugrásra készen a másodperceket számlálta?

– Nyolc… hét… hat…

„Világos, vesztettünk…” – gondolta Vagaj elkeseredve, és hanyag mozdulattal a fal mellett álló bőrdíványra dobta a mappát. A mappa azonban lecsúszott a díványról, és a padlóra szóródtak belőle a papírok. Szóval hiába vodkázott tegnap késő éjszakáig a katonai helyőrség parancsnokával…

– Négy… három… kettő… egy!… Vége! – mondta Sztrizs és fejét karosszéke magas háttámlájára hajtva behunyta a szemét.

– De hogy a francba sikerült neki annak idején lerázni a brezsnyevi bandát? – Vagaj a Gorbacsov-képre bökött a fejével. – Romanovot, Grisint, Kunajevet…

Az íróasztalon meggyulladt egy piros lámpa és halk zümmögés jelezte, hogy bekapcsolták az orifont. Sztrizs összerezzent, de csalódottan látta, hogy csak a titkárnője jelentkezett.

– Szüksége van még rám, Román Boriszovics?

– Nincs. Miért? – kérdezte Sztrizs.

– Öt óra. Hazamehetek?

– Igen.

– Minden jót.
– Uhum…
A piros lámpa kialudt.
– Mert nekünk, fiataloknak szükségünk volt rá! – válaszolt Sztrizs Vagaj kérdésére. – Belementünk a glasznosztyba, csak hogy végre kipenderíthessük a vén satrafákat, akiknek a segge odanőtt a székéhez. Mit kockáztattunk? Lent voltunk. Most viszont? Most félnek az elvtársak, magyarán betojtak. Én barom, meg kiterítettem a lapjaimat, azt hittem, tudni fogom, kire számíthatok! Kész, vége, lefújjuk az akciót! A zsidók úgyis elrohasztják Oroszországot, nem tudjuk megakadályozni!…
– A demonstrációt már nem tudod lefújni – Vagaj a szolgálati táviratra mutatott. – Valami hasznod mégiscsak származik az ügyből. Gorbi bizonyára nem fog megfeledkezni rólad.
– Bevisz a Központi Bizottságba? – mosolyodott el Sztrizs. – Hogy ott üljek a Kremlben a vesztes csapatban? – ismét az üveg után nyúlt. Ivott néhány kortyot, megtörölte a száját és keserűen kifakadt: – Ilyen lehetőséget elszalasztani!… – majd Vagaj földre esett mappájára nézett. – Mi ez?
– A demonstrációra jelentkezett önkéntesek listája – felelte Vagaj és a nyitott ablakhoz lépett. A lemenő nap sugarai beborították Szverdlovszkot, a látóhatárig nyúló lakónegyedeket és gyárépületeket. Az Uralmas kéményei sűrű füstöt okádtak. A sárga vizű Iszety békésen csordogált a beomló partfalak között. Lent, a pártbizottság előtti téren villamos csilingelt. A Lenin út tele volt maszek gépkocsikkal, utcai árusokkal és könnyű, nyári ruhát viselő járókelőkkel. Vagaj elmosolyodott: – Érdekel, hányan iratkoztak fel a demonstrációra? 117 ezren…
– Ne mondd! – csodálkozott el Sztrizs. – És ki bizonyult a leggazdagabb üzletembernek?
– A leggazdagabbnak? Kopelman, természetesen…
– Neki mije van, gyára?
– Nem. Háziasszonyokat lát el, varrógépet, szövetet és Pierre Cardin szabásmintákat ad. Otthonra. Ők meg varrnak neki. De hogy hányan, senki sem tudja. Az adóhatóságnak azt vallotta, százhúszan. Szerintem ötezren.
– Ügyes zsidó! Így kell csinálni ebben az országban! Én is beállók hozzá dolgozni! Mi a picsának nekem ez az iroda?
Kintről autódudák tülkölése hallatszott. A fülsiketítő zaj elnyomta volna Vagaj hangját, aki válasz helyett ezért inkább kihajolta magas párkányon és lenézett. Odalent, éppen Szverdlov szobrával szemközt zsúfolt villamos torlaszolta el a Lenin út és a Szovjetszkaja utca kereszteződését. A járműről fürtökben lógtak az emberek; a vezetőfülkéből a múltkori vörös nő hajolt ki, éppen fizetett az

újságárusnak. És miközben a rikkancs a villamoshoz baktatott és leszámolta a visszajárót a vörös nőnek (hogy is hívják? Sztaszova! Irina Sztaszova-ugrott be Vagajnak), szünet nélkül dudáltak az autók.

– Nocsak… – Sztrizs az ablakhoz lépett és keserűen elmosolyodott, mintha kitalálta volna Vagaj gondolatait. – Volt egy erős államhatalom, és lám, mi lett belőle… Ideje átképeznünk magunkat Kopelmanná.

Halk zümmögés és a képernyő alatti piros lámpa fénye jelezte, hogy valaki bekapcsolta a videotelefont. Sztrizs hanyagul a kapcsolótáblához lépett és lenyomott egy gombot. A képernyőn egy ferdeszemű, széles járomcsontú férfi arca jelent meg. A félig kirgiz, félig kazah ember éppúgy lehetett harmincéves, mint negyvenöt.

– Szálem alejkum! – köszönt széles mosollyal az arcán. – Sztrizs, ugyebár?

– Igen… – nyújtotta el zavartan Sztrizs.

– Uszumbalijevnek hívnak. Manszur Uszumbalijev. A taskenti pártbizattság első titkára vagyok. Egy órával ezelőtt kaptam meg a Palitikai Bizattság táviratát a demanstrációról. Ászt akarom mandani, hód remek ötlet! Remek! Csak edet nem írtek: Mér nem szóltak karábban? íd kevís idő maradt az előkíszületekre…

Sztrizs nem szólt semmit. Uszumbalijev arcát, ravaszkás, vidám szemét fürkészte.

– De nem tesz semmit! – folytatta Uszumbalijev. – írtem ín, Szibíriával voltak elfaglalva. Ugye? Szibíriát már karábban fidelmesztettík, fölkíszítettík? Nemdebár?

– Igen – morogta Sztrizs.

– Észt akartam hallani – örvendezett Uszumbalijev. – Nekem, persze, kevís időm volt, csak ed óra, de azírt kösztársaságunk csaknem valamennyi varasát körbetelefanáltam. És az elftársak mindenütt megbísztak, hogy lípjek összeköttetísbe magával és közöljem: tiszta szívből támagassuk a kezdemínyezíseiket! Holnap a kösztársaság forrongani fog: a pártmunkásak feljegyzik a demanstrációra jelentkező önkíntesek nevit. Hód mindent megszervezzenek, a listák alapján. A rendőrsíget is fölkíszítsük, meg a hadsereget is. Jól írtettük?

Uszumbalijev többes számban használta a „kezdeményezés” szót. Nyelvbotlásnak tűnt csupán. Ha Moszkvában, a Kreml videoközpontjában valaki figyeli a beszélgetést, csupán azt láthatja-hallhatja, hogy a Gorbacsov felgyógyulására meghirdetett demonstráció ügyét Üzbegisztánban is felkarolták…

Vagaj látta, ahogyan Sztrizs összeszedi magát. Egy perce még világvége hangulatban vergődő, izzadt, balszerencsés és elkeseredett muzsik volt csupán. De amint kiderült, miért hívja ez az üzbég, Sztrizs kihúzta magát, mellét kidüllesztette, fejét felvetette, és súlya és

fontossága jeléül délceg pózba vágta magát.

– Tehát Taskent is felvonul. Jól értem? – érdeklődött a televízióra erősített videokamera lencséjébe nézve. És ellent mondást nem tűrő hangon hátraszólt Vagajnak: – Csukd be az ablakot!

– Nemcsak Taskent, Sztrizs elftárs! – felelte élénken Uszumbalijev. – Égisz Üzbegisztán: Fergana, Szamarkand,Buhara, Andizsan! Nálunk az égisz kösztársaság nádon szereti Garbacsovelftársat. És sokember fog önkíntaz utcára vonulni, teljesen önkínt, Sztrizs elftárs. Holnap mindenkit felírunk! Más kösztársaságakból míg nem hífták fel?

– Várom a hívásukat. Telefonálni fognak… – állította magabiztosan Sztrizs.

– Persze, hód fagnak. Mindenfílekíppen telefanálnak! Tudam, milyen a hangulat az elftársak között a szamszídos kösztársaságakban. Mindenki támagassa ezeket a kezdemínyezíseket! – folytatta Uszumbalijev. Vagaj észrevette, hogy az üzbég eltúlozza akcentusát, hogy ezzel is leplezze finom célzásait.

– Köszönöm, Uszumbalijev elvtárs – mondta Sztrizs.

– Ín köszönöm magának, Rámán Bariszavics elftárs. Nem is faglalam tavább a vanalát. Sak sikert!

Uszumbalijev arca eltűnt a képernyőről, de mind Sztrizs, mind Vagaj úgy érezte, hogy ez a taskenti üzbég távolból láthatatlanul még mindig ott van velük a szobában ravaszul összehúzott, keskeny vágású szemével, szándékosan eltúlzott üzbég akcentusával és naivnak álcázott kérdéseivel: „Szibíriát már fölkíszítettík?… Más kösztársaságakból míg nem hífták fel?”…

– Na, ez az üzbég fasza gyerek! – lelkendezett Sztrizs. Lelket öntött belém! Üzbég titkárt csinálok belőle! Meg politikai bizottsági tagot!

– Naná, ezért jelentkezett – mosolyodott el Vagaj. – Ami azt illeti, én már korábban itt voltam…

– Miért mindig a nemzetiségiek az elsők a mi orosz ügyeinkben?! – kiáltott fel Sztrizs. – Míg orosz Ványa vakaródzik, a nemzetiségi már tettre kész – és elsőként jelentkezik!…

Ismét kigyulladt a kis piros lámpa a videotelefon kapcsolótábláján.

– Beindultak! Beindultak!… – örvendezett Sztrizs, megnyomta a kapcsológombot és méltóságteljesen hátradőlt a fotelben. – Itt Sztrizs, hallgatom…

Másfél óra múlva a térképen be volt satírozva az orosz föderáció szinte valamennyi körzete és autonóm területe, valamint Ukrajna, Belorusszia, Moldávia, a Baltikum, Közép-Ázsia, a Kaukázus, Szibéria és végül Moszkva meg Leningrád. Ritka egyetértést és a nemzetiségek közötti teljes egységet váltott ki a törekvés, hogy az országban visszaállítsák a pártapparátus uralmát. Alekszej Zotov, a

moszkvai párttitkár féltékenyen mondta:

– Ide hallgass, nem lehet téged megkapni. Végig foglalt a vonal…

– Talán néhány órával korábban kellett volna felhívnia – felelte Sztrizs magázva.

Zotov azonnal kapcsolt és helyesbített:

– Nálunk másképp járnak az órák, mint *önnél,* Román Boriszovics…

– Nos, bízom benne, hogy csupán erről van szó…

Most már, amikor az ország minden részéből a pártbizottságok 80 százaléka közölte vele, hogy mellé áll, Sztrizs megengedhette magának ezt a hangot a moszkvai párttitkárral.

Amaz rögtön felmérte a helyzetet, és sietve helyeselt:

– Ó, igen! Csak erről van szó, Román Boriszovics. Természetesen…

Este nyolckor Sztrizs és Vagaj már biztosan tudták, hogy az apparátus támogatja őket. Miután bejelölték az utolsó üresen maradt foltot, Murmanszkot is, Sztrizs konyakot töltött magának meg Vagajnak, Gorbacsov fényképére emelte a poharat: – Na, mit szólsz, Mihail Szergejevics? Egészségedre!

A hangjában és a mozdulatban, amellyel felhajtotta a konyakot, nyoma sem volt iróniának.

Ebben a pillanatban – hányadszor már ezen az estén! – halk zümmögés hallatszott és a tévéképernyő alatt kigyulladt a piros lámpa. Ki a fene lehet, gondolta fáradtan Vagaj. Hisz már mindenki jelentkezett…

Sztrizs ernyedten a kapcsolótáblához nyúlt, megnyomta a gombot és leereszkedő hangon a videokamera lencséjébe vakkantotta:

– Tessék… És elakadt a hangja.

A képernyőn Gorbacsov arca jelent meg, háttérben a Kreml-kórház kórtermével.

– Jó estét! – köszönt. – Köszönetet szeretnék mondani magának a javaslatáért. Persze nem így, a távolból. Nincs kedve Moszkvába repülni? Holnapután Raisza Makszimovna pikniket rendez a felgyógyulásom alkalmából. Csak a barátaink lesznek jelen. Szeretném, ha köztük volna…

Vagaj látta, mekkora erőfeszítésébe került Sztrizsnek, nehogy a hanghordozásával vagy egy rossz gesztussal elárulja magát.

– Köszönöm, Mihail Szergejevics… Ott… ott… leszek… Köszönöm…

– Egyúttal közösen megnézzük a moszkvai demonstrációt…

– Természetesen… Köszönöm…

– Minden jót!

– Jó éjszakát…

Amikor Gorbacsov arca eltűnt a képernyőről, Sztrizs kitépte a

dugaszt a konnektorból, fejét a fotel háttámlájának feszítette és hangosan, vonítva elkáromkodta magát:

– A kurva… anyját!!!

– Mi bajod? – kérdezte Vagaj.

– Hát nem érted?! – Sztrizs rámeredt. – Moszkvába hív, túsznak!

Hatodik nap: Augusztus 19.
17.
Moszkva, az Egyesült Államok Nagykövetsége
Moszkvai idő szerint 12 óra 15 perc

A kettős őrizet ellenére – kívülről szovjet rendőrök, belülről amerikai tengerészgyalogosok – egyetlen őr sem fordított különösebb figyelmet a negyvenéves orosz férfira. Talán, mert az utóbbi néhány évben hihetetlenül felduzzadt az Egyesült Államokba emigrálni szándékozó, turista vagy hivatalos útra igyekvő oroszok áradata, és nap mint nap több ezer ember tipródott a követség kapuja előtt. Az orosz külső őrség már nem is ellenőrizte a sűrű sorokban hömpölygő embereket, százával engedte őket a magas, rácsos kapuhoz. A portánál az amerikai belső őrség csupán szúrópróba-szerűen nézett bele a táskákba, fegyver vagy robbanóanyag után kutatva. A porta után az emberek az udvaron keresztül a követség épületébe léptek, egyenesen a konzuli osztályra.

Ez a negyven év körüli orosz nem vitt magával táskát. Nyáriasan volt öltözve: könnyű inget és világos nyári nadrágot viselt. Felmutatta a rendőrnek az útlevelét, elmondta, meg akarja kérni a konzult, hogy kerestesse meg a második világháború után az Egyesült Államokba került rokonait. Akadálytalanul átengedték a követségi épületbe. Ott a többi látogatóval együtt beállt a konzuli osztály fogadószobája előtt kígyózó sorba, majd kiment a folyosóra rágyújtani. Az egyik arra járó követségi munkatárstól angolul megkérdezte:

– *Where is a doctor?*

– *You feel sick?*

– *Yes, a little…*

Dowey doktor rendelője éppen azért volt a követség bejárata közelében, hogy szükség esetén elsősegélyt nyújthasson a látogatóknak.

– *Room number six, this way* – mutatta az utat a követségi munkatárs az orosz férfinak, és az belépett Doweyhez.

Michael Dowey éppen az amerikai tengeri attasé kétéves kislányával volt elfoglalva a rendelőben. A gyermek a fecskendő láttán kapálózni kezdett anyja ölében és teli torokból üvöltött. Az injekciózás az ápolónő feladata lett volna, de augusztus lévén, a szabadságolások hónapja, Michael magára maradt. Az orosz férfi csendben leült a

várószobában és egy *Time-ot* kezdett lapozgatni.

Mikor aztán minden elrendeződött, és a kislány édesanyjával együtt a könnyeit törölgetve távozott a rendelőből, Michael az orosz férfihoz fordult:

– *Yes, what can I do for you?*

– Ön Michael Dowey? – kérdezte oroszul a látogató.

– Igen, hallgatom…

De az orosz nem szólt egy mukkot sem. Dowey elé lépett, és egy fülsiketítő ökölcsapással állcsúcson vágta. Michael a földre zuhant és elvesztette az eszméletét. Az oroszt azonban ez nem izgatta. Hajánál fogva felrángatta az orvost, lábra állította, megrázta, és amikor az magához tért, ugyanazzal a megsemmisítő erővel behúzott neki egyet. Majd ismét talpra állította, ismét fölrázta és ismét lesújtott.

Michael újra a fölre zuhant, s közben megértette, hogy őt itt most egész egyszerűen agyonverik. Hidegvérrel és némán. De nemcsak az agya fogta fel ezt. A halálos veszély tudata erőt öntött fiatal és erős testébe: bekapcsoltak védekező reflexei. Miután az orosz ötödszörre és hatodszorra is megütötte, Michael olyan volt, mint egy mosott rongy, mint egy vattával kitömött, érzéketlen zsák. A hetedik ütés előtt azonban már összegyűlt annyi erő testében, hogy egy ösztönös térdmozdulattal az orosz lágyékába tudott rúgni. Az felnyögött és reflexszerűen a lágyékához kapta a kezét. Most kellett volna fölülről egy jó nagyot a fejére sújtani. De Michaelnek ehhez már nem volt ereje. Nem ütötte meg, hanem fölülről rázuhant. A padlón hemperegtek, feldöntötték a székeket, az újságtartót és a fikuszos ládát. Az orosz megpróbálta kitépni magát Michael ölelő szorításából, ám az orvos tudta, hogy ha most elengedi, akkor meghal. És míg egymást átnyalábolva a padlón hemperegtek, Michael kissé kifújta magát, erőt gyűjtött a verekedés folytatásához és várta, mikor hallja meg már végre valaki a rendelőből kiszűrődő zajokat.

De senki nem hallotta őket! Nem jött, nem rontott be senki a rendelőbe! Ráadásul az orosz pont akkor tépte ki magát, amikor Michael kiáltásra nyitotta a száját. De kiáltani már nem tudott, mert egymásnak estek: Michael agyát is elöntötte a vér. A fenébe is! Csaknem egy fejjel magasabb ennél az orosznál, meg fiatalabb is nála.

Néhány végtelen hosszúnak tűnő perc elteltével összevérzett, szakadt ruhában egymással szemben, a rendelő szemközti sarkában ültek. Közöttük felborogatott bútorok, szétszórt iratgyűjtők és kartonok, az összetört számítógép darabjai. Figyelték egymást, mint két kifulladt vadállat; lesték a másik minden mozdulatát. De egyiküknek sem maradt ereje ahhoz, hogy feltápászkodjék. Michael gondolatban végigtapogatta magát: a bordái egészben maradtak. Úgy látom, az újságtartó lábával keményen megdolgoztam ennek az orosznak a

veséit. Ha leszakadtak, aligha fog felkelni…

– A… nevem… Csisztyakov… – zihálta az orosz fájdalomtól eltorzult arccal.

– Na… és aztán? – kérdezte lihegve Michael.

– Te… szemét… még a nevét sem tudod?

– Kiét?

– Polináét… Polina apja vagyok… Te szemét, a lányommal éltél és még a nevét sem tudod! – az orosz fel akart állni, de a derekához kapott és fájdalmasan felnyögött: – A kurva életbe!

Jól sejtettem, dünnyögte magában Michael. Szétvertem Polina apjának a veséjét. Ekkor azonban az orosz két kézzel Michael felé hajította az újságtartó lábát, amellyel Michael egy perce még a veséjét püfölte. Polina apjának azonban már minden ereje elfogyott: az asztalláb még Michaelig sem repült el.

– Nem baj, úgyis elkaplak! – dühöngött erőtlensége láttán az orosz és a fájdalomtól ajkát harapdálva Michael felé mászott.

Michael fölkapta az asztallábat, amelyet Polja apja az előbb hozzá akart vágni.

– Ne jöjjön közelebb!

De amaz már magától sem ment tovább. Úgy festett, rögtön összerogyik: fájdalomsokkot kapott. Négykézláb megállt Michaellel szemben és erőtlen gyűlölettel meredt az amerikai szemébe.

– Meg… meg… megmérgezte magát… – nyögte és elterült a földön.

– Micsoda? Mit mondott? – Michael odamászott az oroszhoz és belecsimpaszkodott a hajába. – Hé!…

Az elájult. Michael lerogyott mellé és csodálkozva körbenézett szétvert rendelőjén. A fenébe is, néhány perce még minden rendben volt, aztán egyszer csak itt ez a verekedés meg Polja megmérgezte magát??! Megrázta az oroszt.

– Hé!!!

Az meg sem mozdult. Michael megfogta a csuklóját. A pulzusa, hála Istennek, még vert. A nadrágja farzsebéből kidudorodott egy négyszögletes irattárca. Michael kihúzta, kinyitotta. Fényképes személyi igazolvány. Valóban: Csisztyakov, Szemjon Ivanovics. Nemzetisége orosz. Foglalkozása katonatiszt. Felesége: Olga Antonovna. Gyermekei: Polina Szemjonovna, lány. Lakcíme: Moszkva, Garibaldi utca 9.32. lakás. Belépő a Cserjomuski kerület 7-es számú kórházába. Katonakönyv. Beosztása: Összekötő tiszt. Rangja: őrnagy. 34 908-as egység, moszkvai katonai körzet. Két tízrubeles, meg egy apró, sárga egyrubeles. Michael mindig elcsodálkozott azon, milyen kicsik az orosz pénzek: alig nagyobbak egy bélyegnél. Spórolnak a papírral. Boríték. Cím: Szadovo-Szamotyecsnaja 2. Az Egyesült Államok nagykövetsége, Michael Dowey úr részére. Istenem, ez

nekem szól! És ezt Polina írta: egyforma, kerek betűk, egy iskolás lány kézírása. Michael kapkodva kivette a papírlapot a nyitott borítékból. Iskolai füzetből kitépett, szakadozott szélű lap.

Drága, Drága Michael!

Amikor megkapod ezt a levelet, én már nem leszek az élők sorában. Az öngyilkosság legegyszerűbb módját választottam: gázzal megmérgeztem magam. Azt mondják, hogy ez nem csúfítja el túlságosan az arcot, így, ha majd meglátsz, nem lesz ellenedre búcsúzóul megcsókolni.

Arról van szó, hogy elárultalak. Akkor éjjel nem te felejtetted nyitva az ajtót. A KGB munkatársai nyitották ki nekem. Esküszöm neked halálom óráján, hogy korábban soha nem volt velük semmilyen kapcsolatom. Akkor éjjel azonban eljöttek értem a szüleim lakására, kiráncigáltak az ágyamból és elvittek a KGB épületébe, Mitrohin tábornokhoz. A többit el tudod képzelni. A levelet akarta, amit külföldről magaddal hoztál. Amíg aludtál, kivettem a kabátod zsebéből, kivittem nekik a lépcsőházba. Két perc múlva visszakaptam, olyan volt, mintha fel sem bontották volna. Ennyi. Nem tudom, mennyire volt nekik fontos, de azt hiszem, fontos lehetett, ha éjjel két órakor beszélget velem miatta a KGB elnöke. Azt mondta, hogy a hazám biztonságáról, Oroszország sorsáról van szó, s nekem mint orosz nőnek kötelességem megtenni, amit kérnek, még akkor is, ha jobban szeretlek az életemnél. Bizonyára igaza van – hiszen megtettem!

Ezzel viszont elárultalak. És félek, hogy Oroszország érdekében, a hazám érdekében többször is meg fogom tenni. De nem akarom, hogy így legyen! Szeretlek! Szeretlek! Ezért nincs más választásom.

Bocsáss meg. Ha tudsz, bocsáss meg a te kis Hófehérkédnek.

Polja

Michael nagy nehezen föltápászkodott. Letörölte a vért felrepedt szájáról és szemöldökéről, átment a másik szobába, kinyitotta a gyógyszeres szekrényt, kivett egy szalmiákszeszes üveget meg egy kevés vattát. Visszabotorkált Polja apjához, az orra alá nyomott egy szalmiákszeszes vattadarabot, és dörzsölni kezdte a halántékát. A férfi harminc másodperc múlva magához tért és kinyitotta a szemét.

– Él a lánya? – kérdezte Michael, s fölé hajolt.

Az orosz összeszedte minden erejét és hirtelen Michael arcába köpött. Nyál és vér keveréke fröccsent a doktorra. Félrefordult, letörölte az arcát, keményen galléron ragadta Polina apját és megrázta.

– Mindjárt megöllek, te disznó! Él a lányod vagy meghalt?

– Afganisztánban nem vertünk agyon titeket… Holnap majd megtanítunk benneteket kesztyűbe dudálni! – sziszegte az orosz

gyűlölettől izzó szemmel. – Titeket is, a zsidókat is, mindenkit… Elzavarunk Oroszországból… – és megint Michael arcába akart köpni.

Michael visszakézből lekevert neki egy pofont.

– *Fuck you!* Él vagy nem él?

Az orosznak mégis sikerült kiszabadulnia és még egyszer Michael képébe köpött. Az amerikai már le sem törölte az arcát. Torkon ragadta az oroszt.

– *Fuck you!… Fuck you!*… – fejét üvöltve a padlóba verte. – Él vagy nem? Megöllek! Él vagy nem él?!

– Igen… Még él… – hörögte az orosz. Michael elengedte.

– Hol van?

– Kórházban… – suttogta az orosz, s közben megpróbált négykézlábra állni.

Csak ekkor jutott Michael eszébe a 7-es számú kórházba szóló belépő az orosz levéltárcájában. Az orra alá dugta a szürke papírt.

– Ebben?

– Menj a francba!

– Ebben!? – kiabálta Michael és megragadta az orosz vállát, hogy ha kell, megint a padlóba verje a fejét.

– Igen, ebben… Holnap úgyis leszámolunk mindannyiótokkal…

Michael Cserjomuski felé robogott a nyitott Mercedesszel. Polina levele a térdén hevert. Lelke kongott az ürességtől, ahogy erre a kitépett füzetlapra nézett. Michael úgy érezte, mintha már nem lenne szíve, tüdeje, gyomra, mintha csupán a dermedt üresség lakozna benne. S ebből az űrből Polina távoli esdeklése hallatszik: *„Szeretlek! Szeretlek! Ezért nincs más választásom… Bocsáss meg…”*

Istenem! Micsoda élet ez! Egész élete a feje tetejére áll, amiért ez a Baturin lelőtte Gorbacsovot! Polja meg egy levél miatt!… Uramisten, miért? Miért??! … Igen, gyanította ő akkor reggel, amikor Washingtonból visszatért, hogy valami nincs rendjén. Sőt, maga Gorbacsov is megmondta neki, hogy a KGB minden bizonnyal tud a levélről, és Gorbacsovtól jövet ő ezt közölte is az amerikai nagykövettel… Istenem, micsoda őrület!! Polina, KGB, gázmérgezés!

Az augusztusi nap fülledt meleget ontott. A gépkocsi áradat katonai teherautók szörnyű zajával és kipufogógáz bűzével árasztotta el a Szadovojekolcot és a Komszomol sugárutat. Moszkva hétköznap, már a Gorbacsov elleni merénylet előtt is, úgy festett, mint az izraeliek által megszállt arab területek: mindenfelé rengeteg katonai teherautó, feltört utak, porlepte fák és az az érzés, hogy valahonnan mindjárt elkezdenek tüzelni. Most, miután a városba bevonult három harckocsi- és hat deszant hadosztály, a levegőben pedig állandóan katonai helikopterek járőröztek, Moszkva egyszerűen Bejrúttá változott.

Michael azonban rá sem hederített az útkereszteződéseknél rámeredő harckocsikra és a katonai őrjáratokra: hajtott, mint a

meszes. Ismerte az utat Cserjomuskiba, éjjel egy óra után, amikor már nem járt a metró, többször hazavitte Polinát. Az ötszintes „hruscsovi házak” betonfalait fekete bitumenvarratok tartják össze, errefelé Cserjomuski madártávlatból úgy néz ki, mintha piszkos dominók sorakoznának egymás mellett.

Alighogy Michael lekanyarodott a sugárútról, kénytelen volt csökkenteni a sebességet. Még a Mercedes sem bírja ezeket a kátyús moszkvai utakat. Csak le kell térni a fő útról, máris a hetvenes évek Harlemében találja magát az ember. Az orosz kölykök a vizet köpködő, széttört tűzoltócsapnál rosszalkodnak, mint fekete kortársaik a Harlemben…

A cserjomuski piacnál Michael fékezett. Venni akart valamit Poljának. Csak gyorsan, kutyafuttában!

A cserjomuski piac a helyi szokásokhoz képest elég nagy: körülbelül akkora, mint New Yorkban a Union Square, csak fedett. Négy éve még „cserjomuski kolhozpiacnak” hívták, de azóta a „kolhoz” szó titokzatos úton-módon lekerült a kapu fölött ívelő feliratról. Egyidejűleg megtízszereződött a piacon kapható áruk mennyisége és ára, és a piac most minden újságcikknél hathatósabban példázta a magánvállalkozásban rejlő lehetőségeket. Volt itt minden: gúlába rakott zöldség- és gyümölcshalmoktól roskadoztak a pultok, fagyasztott bárányok, borjúk és disznók lógtak a henteskampókon, különféle halak verdestek a halárusok jegesládáiban a tükörpontytól a jereváni pisztrángig, a tejboltokban pedig fehér kötényes asszonyok tejet, túrót, tejfölt, vajat és mézet kínáltak. És nyoma sem volt már a magas árak miatt érzett tavalyi felháborodásnak: mindez valahogy magától elült, megoldotta a kereslet-kínálat láthatatlan, önszabályozó mechanizmusa.

Fentről, a tető alá szerelt hangszórókból zene áradt. A piac közepén, az egyik pultnál nyílt arcú, magas fiatalember állt és csengő hangon, a piac zaját és a zenét túlkiabálva egy megafonba beszélt:

– Elvtársak! Holnap reggel nyolc órakor demonstráció lesz! Csak Gorbacsov hívei jöjjenek! Aki ellene van, maradjon otthon! Egy kazanyi elvtárs már felajánlott száz rubelt a demonstrációra! Hogy miért? Mert korábban, Hruscsov és Brezsnyev alatt naponta kellett ennyi baksist leszurkolnia, ha el akarta adni az uborkáját. Most meg? Most szabad vállalkozó! Meg kell mutatnunk a baturinistáknak, hányan vagyunk, Gorbacsovnak pedig, hogy mi őt támogatjuk! Iratkozzanak fel a demonstrációra! Adjanak pénzt virágra meg zenekarra! Ne kicsinyeskedjenek! Mennyit áldoz erre? Hogy hívják? Hogyhogy minek a név? Ne szerénykedjen! A hazának tudnia kell a hősei nevét!

Michael a virágsoron gyorsan vett egy fehér kamillából és kék búzavirágból kötött nagy csokrot, a gyümölcsárusoknál meg szőlőt, barackot, hurmát és mandarint. Tucatnyian vásároltak itt fiatalok,

középkorúak, idősek. Volt, aki alkudozott, volt, aki vásárlás közben flörtölt, mások éppen feliratkoztak a másnapi demonstrációra, megint mások elégedetlen arccal kóstolták a késhegyre szúrt, kis, piros asztrahanyi görögdinnyeszeletet.

És senki, Michael Dowey sem sejtette, hogy ez volt a szabad magánkereskedelem utolsó napja, s nem csupán Cserjomuskiban, hanem az egész országban. Senki sem sejtette, természetesen azoknak a nyílt arcú, becsületes képű fiatalembereknek a kivételével, akik szerte az országban szorgalmasan írták a másnapi demonstrációra jelentkező önkéntesek nevét.

Polina ijedten vette észre, hogy Michael lépett be a kórterembe. Az ajkába harapott és gyorsan az ablak felé fordult.

A kórteremben tizennégy ágy sorakozott két oszlopban a salátaszínűre festett falak mentén. Néhány ágyon nem feküdt senki. Ezek a betegek a folyosón sétáltak, Michaelt meglátva azonban rögtön kíváncsian a kórterem ajtajához sereglettek. A többi ágyon középkorú és idős asszonyok feküdtek betakarózva, pontosabban félig betakarózva. Mindannyian elnémultak, és szemük Michaelre szegeződött. Csak Polja mellett, az ablak alatti ágyon aludt továbbra is egy nő az oldalára fordulva, a fejére húzott takaró alatt. Michael a női pillantások kereszttüzében végigment az ágyak között, Poljához lépett és az éjjeliszekrényére rakta a gyümölcsökkel teli kosarat meg a virágcsokrot. Majd lehajolt és megcsókolta Pofina nyakát meg az arcát. Végül gyengéd erőszakkal maga felé fordította a lány fejét: szájon akarta csókolni a kedvesét. Polja azonban hirtelen megrándult, sírva fakadt és arcát a párnába fúrta.

Michael leült mellé az ágyra, és egy pillantást vetve a bámészkodó nőkre, simogatni kezdte Polina vállát, fejét.

– Na, hagyd abba… hagyd abba… – A lány hirtelen megfordult.

– Michael! – kiáltotta és a férfihoz bújt, aki még a kabátján keresztül is érezte, hogy a lány olyan, mint egy megfeszített húr. Michael lecsókolta Polina arcáról a sós könnyeket és erősnek, boldognak érezte magát.

– Gyere!

– Hová? – ijedt meg a lány.

– Beszéltem a főorvossal: elviszlek. Még gyenge vagy, de láttam a leleteidet. Ilyen leletekkel egy amerikai kórházban már tegnap kiírtak volna. Rengeteg vitaminra van szükséged. Itt vannak – mutatott a kosárra. – Holnapra rendbe akarlak hozni. Mert holnap bankettre megyünk…

– Hová-á-á?! – csodálkozott el Polina.

Michael előhalászott a kabátzsebéből egy kis, vastag borítékot, kivett belőle egy kártyát és a lány kezébe nyomta. Polja szipogva olvasta:

TISZTELT MICHAEL DOWEY ÚR.

SZÍVBŐL KÖSZÖNÖM ÖNNEK, AMIT FÉRJEM FELGYÓGYULÁSA ÉRDEKÉBEN TETT. KÉREM, TISZTELJE MEG RÉSZVÉTELÉVEL A FÉRJEM FELGYÓGYULÁSA TISZTELETÉRE RENDEZENDŐ PIKNIKET AUGUSZTUS 20-ÁN, A KUTUZOV MOTOROS HAJÓ FEDÉLZETÉN. A MOTOROS DÉLELŐTT 9.30-KOR INDUL AHIMKI KIKÖTŐBŐL. ÖLTÖZET TETSZÉS SZERINT. A VISZONTLÁTÁSIG

RAISZA GORBACSOVA

– Nem megyek sehova, hová gondolsz! – rémült meg Polina.

– *Come on!* – mosolygott Michael. – A likniken bemutatlak Gorbacsovnak és megkérem, hogy engedjen el velem Európába. Megmutatom neked Franciaországot, Olaszországot, hiszen még soha nem jártál külföldön.

– Michael – suttogta Polja – hát csakugyan megbocsátottál?

18.

Egy TU-160-as fedélzete és a bikovói repülőtér

Moszkvai idő szerint 14 óra 20 perc

„– Kedves utasaink! A repülőgép hazánk fővárosa, Moszkva felé közeledik. Moszkva már több mint 800 éve az orosz nép egységének szimbóluma…”

Sztrizs levette a fejéről a fejhallgatót. Ezt a magnószalagot minden Moszkvában leszálló járaton leforgatják. Sztrizs már kívülről fújta a szöveget, mint valami imát. Szenvedett a hőségtől. Egy TU-160-as hangárnyi gyomrában üldögélt, körülötte háromszáz utas. A kétórás út alatt a repülőgép megtelt izzadtságszaggal, cigarettafüsttel és alkoholbűzzel. A légkondicionáló nem működött. Egy gyerek ordított… Elöl meg, a gép orrában széles, kényelmes ülésekkel felszerelt luxusszalon várja a komfort osztályon utazókat. A pártbizottságoktól azonban nem csupán az ingyenes állami nyaralókat vették el, hanem még azt a jogot is, hogy ők osszák el a repülőjegyeket. Most a jegyekhez csak a pénztárban lehet hozzájutni. De az ember hiába próbál jegyet szeretni a komfortosztályra; annyi a maszek, mint a nyű! Az Aeroflot az államé, az állam pedig korábban *teljesen* a pártapparátusé volt. Teljesen felesleges volt ezen változtatni, a kurva anyját Gorbacsovnak! Persze, ő nem turistaosztályon repül!

Sztrizs nagy nehezen megfordult a szűk ülésben és elkapta a mellette elhaladó stewardess karját.

– Kislány, hozzon valami innivalót… – De az hevesen elrántotta a könyökét.

– Ne fogdosson! Mindjárt leszállunk, bírja már ki! – és a „DOHÁNYOZNI TILOS! KAPCSOLJÁK BE A BIZTONSÁGI ÖVEIKET!” feliratra bökött az ujjával, majd odébbállt.

– A kis kurva… – mormolta Sztrizs a fogai közt.

– Igen, ezt direkt csinálták – jegyezte meg a mellette ülő félkarú öregember, majd megmagyarázta: – Az Aeroflot ugyebár állami cég! Ők meg arról álmodoznak, hogy szövetkezeti vállalat lesz. Hogy mind megkapja a maga jussát, a százalékot. Ezért szabotálnak: hogy csődbe juttassák az Aeroflotot…

Nahát, gondolta Sztrizs, vajon nincs igaza Baturinnak? Itt rejlik a gorbacsovi peresztrojka legfőbb rákfenéje! Megrontotta a nemzet lelkét, meghonosította a nyugati kereskedőszellemet! Elég volt megengedni a magánszektort, máris felcsillant az emberek szeme: most már nem elégszenek meg éttermekkel, szövetkezetekkel, farmokkal, még az Aeroflotot is szövetkezetté alakítanák! A végén még félreállítják a pártot, s a bányák és a vasutak újból holmi Kopelmanok, Nobilok és Hammerok kezébe kerülnek, akik aztán gyorsan a karmaik közé kaparintják egész Oroszországot, gyarmatot csinálnak belőle, múlt századi Indiát…

Szomszédja, a borostás arcú, fakezű öregember észrevette a Sztrizs arcán átsuhanó egyetértés árnyékát és még bizalmasabb hangon így folytatta:

– Tizennyolcmijójan voltunk. Tényleg nem tudtuk vóna rábírni a népet, hogy úgy dógozzon, ahogy köll? Hm?

– Miféle tizennyolcmillió? – értetlenkedett Sztrizs.

– Hát mi, az irányító apparátus – mondta az öreg. – Én raktáros voltam, de nyakkendőt meg kalapot hordtam. Mert a hatalom, az nagy dolog! Miénk a hadsereg, a KGB, meg a rendőrség, megtámadtuk Afganisztánt… Mi a fasznak engedtük meg ennek a pokolfajzatnak, hogy kiagyalja ezt a peresztrojkát! Látod, mi történt: Oroszország besétált a piszkos zsidók utcájába! Egy szaros kis kurva nem ad inni egy párttitkárnak! Elzsidósította az országot, aztán meg tüntetnek is mellette! Mint a cár mellett!

Sztrizs egyszeriben még kényelmetlenebbül érezte magát a szűk ülésben: ez a hebegő öreg rájött, kicsoda ő, s hogy egyet gondolnak. Sztrizs kinézett az ablakon, mintha a leszállást figyelné.

A repülőgép balra dőlt és ráállt a bikovói repülőtér leszállópályájára. Odalent feltűnt Moszkva, a hatalmas város, magas, csúcsos épületeivel, a Moszkva folyó keskeny szalagjával, a Himki víztározó napfénytől csillogó fodraival, a táj fölött legyekként röpködő katonai helikopterekkel. Mi vár itt Sztrizsre? Természetesen kibújhatott volna az utazás alól, ha beteget jelent, vagy befekszik a kórházba. Ám ha minden úgy alakul, ahogy ő eltervezte, akkor holnap neki éppen itt kell lennie Moszkvában. Különben még ez az Alekszej Zotov, a

moszkvai párttitkár képes beülni Gorbacsov székébe, aztán ember legyen a talpán, aki kiebrudalja onnét!…

– Ide hallgass! – a rokkant öreg fakezét Sztrizs térdére tette, majd odahajolt és suttogni kezdett: – Ne félj tőlem, ne húzódj el! Kérdezni akarok tőled valamit: olvastad a levelet? A vezéreknek.

– Micsodát? – vetette oda Sztrizs durván, hogy lerázza végre az öreget.

– Hát ezt… – a zsebéből egy gyűrött, vastag brosúrát húzott elő. Fekete címlapján ez állt: „Alekszandr Szolzsenyicin: LEVÉL A VEZÉREKNEK”.

Sztrizs merőn az öreg szemébe nézett – hát így állunk, provokátort küldtek a nyakára.

– Kukkants bele! – az öreg kinyitotta a könyvet. – Nézd csak, mit javasolt ez a Szolzsenyicin még Brezsnyevnek! Glasznosztyot. Első pont, engedjük át a kínaiaknak a kommunista ideológiát. Második pont. Álljunk át a magántulajdonra; nosza, adjuk át a hatalmat a technikusoknak. Nézd: „aki nem akarja, hogy glasznoszty legyen hazánkban, az nem akarja kigyógyítani a betegségekből”. Tudod te, ki fia, borja ez a Gorbacsov? Szolzsenyicin ügynöke, hát ki más volna! Amerikából küldték, hogy visszaállítsa Oroszországban a kapitalizmust! – az öreg diadalmas arccal visszadugta a zsebébe a brosúrát. Majd előhalászott egy aranyszegélyű Hercegovina Flór cigarettásdobozt, kihúzott belőle egy rövid cigarettát és füstszűrős végét néhányszor fakezéhez ütögette. Nyílt kihívás volt abban, ahogy mindezt szép nyugodtan elvégezte, ahogy az aranyszegélyű, Hercegovina Flór dobozt – Sztálin kedvenc cigarettáját! – maga elé tette a lehajtható asztallapra, ahogy rágyújtott és szájából festői füstfelhőket eregetett. Hiszen a leszállni készülő repülőgépen az ülések fölött ott világított a felirat: „DOHÁNYOZNI TILOS! KAPCSOLJÁK BE BIZTONSÁGI ÖVEIKET!”

A stewardess rögtön ott is termett a függöny mögül.

– Azonnal oltsa el! Nyomja el! – kiabálta. Az öreg azonban tüntetőleg nagyot szippantott a cigarettából és krákogva így szólt:

– Elmész te!…

– Csirkefogó! Átadlak a rendőröknek – a stewardess felbőszülten áthajolt Sztrizs fölött, hogy kiverje az öreg kezéből a cigarettát. – Hülye!

Az öreg védekezésül felemelte a karját, a stewardess mérgesen megragadta, és… és a protézis elvált a csonktól, az öreg fakarja pedig a stewardess kezében maradt. A nő kővé dermedt ijedtében a leszakadt „kar” látványától.

Az öreg gúnyosan így szólt:

– Letört? Oroszországban úgyis mindent szétlopkodtok, ti, szajhák! Nincs gazdátok! – és sárga körmével megkocogtatta a

Hercegovina Flór dobozát. – Ő aztán gazda volt, az bizony! Az új gazdátok viszont zsidó, eladta magát a mocskos zsidóknak!

A turistaosztály utasai furcsa módon mind nagyobb szimpátiával hallgatták az öreget, aki egyre jobban belemelegedett:

– Mért halt meg az én unokám Afganisztánban? Hogy úgy vonuljunk ki, mint akik beszartak? Különben is, mi van most nálunk? Aki többet keres, annak több jut? Zsidó filozófia ez! Nem való ez nekünk, oroszoknak! A komfortosztályon zsidók, istentelenek meg burzsujok ülnek – bökött az öreg csonkjával a komfortosztály felé –, mi meg itt?! Nem jó ez így, azt akarom, hogy ők is ott üljenek, ahol én! Nálunk egyenlőség van, ez nem Amerika!

A repülőgép futóműve a leszállópálya betonját érintette. A stewardess megingott, odadobta az öregnek a letört fakezet és elment. A rekkenő hőség csak nem akart alábbhagyni, s a gyötrelemnek még akkor sem szakadt vége, amikor a repülőgép a terminálhoz gördült. Nem tolták ugyanis a lépcsőket a géphez öt percig, tízig, tizenötig… A hosszú várakozás leteltével is csak egyet gurítottak oda. Először természetesen a komfortosztály utasai – holmi szatócsok, kufárok, zsidók szálltak ki, ujjaikon briliánsgyűrűkkel. „Ó, hát ezt is megértük!”, dünnyögte az öreg.

A verejtékben úszó bosszús Sztrizs végre kilépett a lépcső tetejére, mélyet sóhajtott és elindult lefelé. Nem tesz semmit! Lenin – a maszkírozott Lenin! – 1917. október 24-én villamoson ment a Szmolnijba. És ki tudja, miket hallott a villamoson. Könnyen előfordulhat, hogy egy ehhez hasonló öregember, egy első világháborús veterán azzal kürtölte tele az egész villamost, hogy Oroszország el fog pusztulni a zsidók miatt, akik az ideiglenes kormányban ülnek. Lenin leszállt a villamosról, bement a Szmolnijba, és: ő lett az új kormány feje.

– Román Boriszovics, engedje meg… – szakította félbe Sztrizs töprengését egy harmincéves, tagbaszakadt, széles vállú férfi. A betonon állt, a legalsó lépcsőfok mellett, és Sztrizs bőröndje felé nyújtotta a kezét. Háta mögött egy hosszú, fekete limuzin csillogott a napfényben. Talán Gorbacsov küldte a kocsit, gondolta Sztrizs. Ám amint tekintete a rendszámtáblára siklott, elállt a szívverése, meghűlt benne a vér. „MOB” – az első három betű azt jelentette, hogy a gépkocsi nem a Központi Bizottság, hanem a KGB garázsából való.

Sztrizs a díjbirkózóra emelte a tekintetét. Szidta magát: hülye!, magad repültél egyenesen a karjaikba! De akkor miért nem „meseautó” vagy megszokott fekete KGB-s Volga várja, miért ez a kocsi?!

A férfi elvette tőle a bőröndöt és maga elé engedte. A limuzin sofőrje kiszállt az autóból, kinyitotta a hátsó ajtót. Sztrizs lehajolt, hogy beszálljon – és kővé dermedt.

A limuzin belsejében, a széles hátsó ülésen maga Pavel Mitrohin, a KGB elnöke foglalt helyet.

Míg a sofőr Bikovóból a rjazanyi műútra kormányozta az autót, Mitrohin tábornok nem szólt egy árva szót sem. Sztrizs mellette ült, tarkóját a fejtámla hűvös bőrhuzatának támasztotta, és fáradtan lehunyta a szemét. Teljesen üres volt a feje. Beszívni… Beszívni ezt a tiszta, légkondicionált, hűvös levegőt, beszívni, hogy felfrissítse az agyát és a testét, hogy felkészüljön a rá váró megpróbáltatásokra. De jó lenne egy kis hideg ásványvíz! Kérni azonban nem szabad! Miért hallgat Mitrohin, Gorbacsov embere?! Nyomást akar gyakorolni rám, persze, elterjedt KGB-módszer: bizonytalanságban tartanak, hogy aztán érett almaként az ölükbe hulljak. A faszomat! Azért se nyitom ki a szemem.

– Holnap, a Gorbacsov elvtárs felgyógyulásának tiszteletére megrendezett demonstráció alatt, speciálisan kiképzett államvédelmis osztagok maszekoknak álcázva az országban gyakorlatilag mindenütt be fogják törni a területi, városi és kerületi pártbizottságok ablakait… – szólalt meg végre Mitrohin szenvtelen, közönyös hangon.

Sztrizs hallgatott. Ki árulta el? Lassan forgott az agya. Turjak? Ulanov? Vagy Fegyka Vagaj? Vagaj, persze, hiszen csak ő tudta, hogy melyik járattal utazik Moszkvába…

– Ez Gorbacsov parancsa – fűzte hozzá Mitrohin.

Sztrizs meglepetten tágra nyitotta a szemét és lassan Mitrohinra nézett.

Mitrohin elmosolyodott. Milyen elbűvölő mosolya van ennek a dögnek! És a tábornoki zubbony is úgy áll rajta, mint egy filmszínészen!

– Tudtam, hogy ez felébreszti – jegyezte meg. – Mint látja, önök ketten, Mihail Szergejeviccsel egy kisebbfajta pártpogrom társszerzői. Csupán a céljaik különböznek…

Sztrizs gyorsan elfordult, hogy magára öltse a kifürkészhetetlenség álarcát.

– Magukra akar ijeszteni a népharaggal – folytatta Mitrohin. – Maguk pedig erre az idézőjeles „népharagra”, válaszul rendszerváltozást akarnak, vissza akarják hozni a sztálinizmust. Jól mondom? Vagy a sztálinizmus szó túl erős?

Sztrizs hallgatott. Igen, veszített. Ez azonban nem jelenti azt, hogy gúnyolódhatnak vele. Tehát ilyen ember ez a Gorbacsov! Parancsot adott a párt elpusztítására! Így döntött!

– Román Boriszovics, én azért jöttem ki maga elé, hogy megvitassuk a helyzetet, és nem azért, hogy monologizáljak – mondta ingerültek Mitrohin. – Tőlem függ, hogy holnap milyen irányt vesz a demonstráció.

Micsoda-a-a??! Ejha, ez aztán a meglepetés! Pavel Mitrohin, a

KGB elnöke, Gorbacsov kreatúrája összeesküvésre tesz ajánlatot neki, Sztrizsnek. Nyíltan! A testőr és a sofőr füle hallatára! Egyébként, ki kezeskedik érte, hogy ez az egész nem provokáció, hogy nem rögzíti mindezt az a kamera a videotelefon kapcsolótáblája fölött? Nem, Mitrohin, ilyen könnyen nem húzol be a csőbe!

Sztrizs megragadta a hűtőszekrény fogantyúját. A szeme sarkából Mitrohinra pillantott, szabad-e kinyitni. Mitrohin azonban csendben így szólt:

– Csak nyugodtan! Bocsásson meg, hogy nem kínáltam meg rögtön… – és ő maga nyitotta ki a hűtőszekrény ajtaját. Whiskyt vagy vodkát?

Sztrizs kiemelt a hűtő alsó polcáról egy üveg ásványvizet, a bárszekrényből pedig poharat meg nyitót vett elő. Kinyitotta az üveget és teletöltötte a poharat. Lassan ivott, s közben a sötétített üvegen keresztül a műút mellett elszaladó reklámtáblákat nézte. Az egyiken „A PERESZTROJKA KIFEJEZI A SZOVJET EMBEREK ALAPVETŐ ÉRDEKEIT” Gorbacsov idézetre keresztben ráfestették: „NEM, MISA, NINCS IGAZAD!”. Sztrizs szája mosolyra húzódott. Akár provokálja őt Mitrohin, akár nem, valóban Mitrohintól függ a holnapi demonstráció kimenetele. Ha nem jelentette Gorbacsovnak a „Sztrizs-féle összeesküvést”, akkor… Csakugyan megvásárolhatja, a maga oldalára állíthatja? De mivel? Hogyan? Hisz tábornok, PB-tag, a KGB elnöke!

Sztrizs megitta az ásványvizet, és mivel még nem akart válaszolni, még egy pohárral töltött magának. Nagyon fontos, hogy helyesen válassza meg az első szavakat, nehogy fejjel rohanjon a falnak.

– Én sugalltam Gorbacsovnak, hogy hívja meg magát Moszkvába, a bankettre – mondta Mitrohin.

Igen, Mitrohin tapossa előtte az utat. Bár ez a mondat még korántsem jelenti, hogy nem tett említést Gorbacsovnak az összeesküvésről. El kell végre szánnia magát…

Sztrizs letette a poharat a televízióra.

– Állítsa meg a kocsit.

– Miért? – csodálkozott el Mitrohin.

Sztrizs szembe fordult vele, szemébe nézett és így szólt:

– Friss levegőre vágyom. – Mitrohin rögtön kapcsolt.

– Ó, itt nincsenek mikrofonok! – Sztrizs egy szót sem szólt.

– De ha úgy akarja! – mosolyodott el újból Mitrohin és megkocogtatta a sofőr mögötti üveget. – Álljon meg az útpadkán!

A limuzin megállt.

Az útpadka mellett, a disznóparéjjal benőtt árok mögött alacsony, piszkoszöld cserjés kezdődött, amely nyír-, nyár- és juharfákból álló ligetben folytatódott…

A sofőr és a testőr kiszállt és kinyitotta Sztrizs és Mitrohin ajtaját.

Sztrizs körbe se nézett, határozott léptekkel megindult az erdő sűrűje felé. Ha le akarnák tartóztatni, bizonyára nem engednék, hogy ilyen könnyedén elcsatangoljon az autótól. Ha pedig…

– Itt várjanak – utasította Mitrohin a testőrt és a sofőrt.

– De tábornok elvtárs!… – próbált meg ellenkezni a testőr.

– Nem lesz semmi bajom! Rögtön visszajövünk… – és az árkot átugorva Sztrizs után sietett.

Száraz gallyak reccsentek Sztrizs lába alatt. Úgy látszott, mintha találomra, vaktában törtetne keresztül a cserjésen, de nem így volt. Született tajgai emberként szinte állati ösztönnel érezte, hol van az erdőben olyan hely, ahol a sűrűben négyszemközti beszélgetésre alkalmas apró tisztásnak kell megbújnia. Mitrohin alig tudott lépést tartani vele, s ez megint csak Sztrizs malmára hajtotta a vizet: egy kevéske előnyt adott neki.

Sztrizs félrehajtott egy ágat és földbe gyökerezett a lába, ezért a mögötte igyekvő Mitrohin nekiszaladt. Mindketten annyira elmerültek gondolataikban, hogy föl sem fogták nyomban a szemük előtt lejátszódó jelenetet.

Az erdei tisztáson, ahová tajgai ösztöne vezérelte Sztrizst, két fiatal katonatiszt, egy vastag ajkú hadnagy és egy szemüveges százados, a „Híd a Kwai folyón” című film zenéjére egy negyvenéves kurvával szeretkezett. A kurva két kezével egy katonai GAZ hátsó lökhárítójára támaszkodott, s meztelen fenekét a magas, gyerekarcú, kerek képű hadnagyocskának tartotta, száját pedig átengedte a lökhárító alatt fekvő kövér századosnak. A hadnagy a kurva mögött állt zubbonyban meg cipőjére eresztett nadrágban, és a zene ütemére buzgón döfködte a nőt, minden lökéssel mintegy „belecsúsztatta” a kurva nyitott szájába a százados kis cövekként meredező rövid péniszét. Erre a százados kinyomta a hasát és a kurvát visszalökte a hadnagyra. Az összehangolt munkát mindhármuk hangos nyögdécselése, a kurva mellének himbálózása és a GAZ könnyed imbolygása kísérte. A falevelek között átszűrődő augusztusi napfény bearanyozta a kurva meztelen testét, s egy magasból lassan aláhulló juharlevél pedig már-már idillivé tette volna a képet, ha a vastag ajkú hadnagy arcán nem látszott volna a debilitás jele.

Sztrizs és Mitrohin megbabonázva figyelte őket, mint két kankutya, akik véletlenül mások üzekedésébe botlottak. Mitrohin tágra nyílt orrlyukai a GAZ imbolygásának ritmusára rezzentek, Sztrizs pedig zihálva vette a levegőt. Egy perc elteltével azonban, amikor a három ember munkájának üteme egyre inkább felgyorsult, s elszakadt az amerikai dallam ütemétől, Sztrizs magához tért és rekedten felkiáltott:

– Na, most már elég! El innét!

A tisztek azonban nem zavartatták magukat. Bosszúsan felnéztek, a hadnagy füvön heverő pisztolytáskája után matatott. A következő

pillanatban azonban megpillantották Sztrizs háta mögött Mitrohin tábornoki váll-lapját. Arcukra rettegés ült ki. Nehéz volna megmondani, hogy felismerték-e Mitrohinban a KGB elnökét, vagy csupán a KGB-s tábornoki zubbony gyakorolt rájuk ilyen hatást. A hadnagy egyetlen mozdulattal felrántotta a nadrágját és beugrott a GAZ volánja mögé, a dagadt százados meg kimászott a még mindig behajlított derékkal görnyedező kurva alól és éppen akkor lépett fel a GAZ lépcsőjére, amikor a katonai terepjáró bőgő motorral nekiindult, hogy keresztülcsörtessen a cserjésen. Mindez olyan gyorsan történt, hogy a meztelen kurva ki sem tudott egyenesedni, és így, behajlított derékkal, értetlen arccal nézett elpárolgó kliensei után.

Majd felemelte a földről ruháját és bugyiját, s magas sarkú cipőjében imbolyogva utánuk szaladt, miközben kiabált: „Hé, és a pénz?!! Álljatok meg!!!…”

Sztrizs és Mitrohin kiléptek az erdei tisztás letaposott füvére. Sztrizs lehajolt és felemelte a földről a hadnagy ott hagyott pisztolytáskáját és kihúzta a tízlövetű tiszti TT pisztolyt.

– És még ezt nevezik hadseregnek! – fakadt ki Sztrizs. – Balfaszok!

Mitrohin kivette Sztrizs kezéből a pisztolyt és a pisztoly agyát vizsgálgatta. Jól kivehetően látszott a tizenkét jegyű szám.

– Két óra múlva mindkét tiszt ki lesz rúgva a hadseregből jegyezte meg Mitrohin.

– Nem ez a lényeg! – vetette oda bosszúsan Sztrizs. – Szuperhatalom voltunk! Éhesek voltunk, koldusszegények, de erősek! Most meg? Az ország olyan lett, mint ez a kurva – akinél a pénz, azé az élvezet! A repülőn nem hajlandók egy pohár vizet adni! A lépcsőt húsz percig nem gurítják oda! És ez mindenhol így van! Csak az működik, ami a maszekok kezében van! És miért? Mert seftel az egész nép!…

Ez a váratlan találkozás a kurvával láthatólag felébresztette Sztrizs férfiasságát és hazardírozásra késztette. Nagy léptekkel fel-alá járkált az erdei tisztáson és mondatai vádként hullottak Mitrohin fejére.

– Mindent lerombolnak, ami az állam kezében van! Csak hogy magánkézbe adják, még a bányákat meg a bankokat is, mindent! De akkor mi marad az államból? Mi? Hogyan fogják irányítani? Mint Jugoszláviát? Indiát? Feleljen! – Sztrizs megállt és Mitrohinra meredt. Még nem hozakodott elő minden adujával, látni akarta, milyen eredménnyel járnak az első kártyái.

Mitrohin rezzenéstelen arcáról azonban semmit sem tudott leolvasni. A tábornok Sztrizst fürkészte.

– Jól van. Tartóztasson le. Ültesse le az egész pártapparátust. És akkor mihez kezd? Azt hiszi, a nép megtartja majd magát? Vagy a hadsereg? Kik szolgálnak ma egyáltalán a hadseregben? A tisztek

felét elzavarták, csak ilyen balfaszok maradtak! És ha kihúzza a hadsereg szervezetéből a pártapparátus vázát, a hadsereg össze fog omolni! És maga lesz az első, akire rádől! Nincs más választása, Pavel. Vagyis, a napnál világosabb: vagy maga pusztít el minket, az egész pártapparátust, és akkor az ország libanonizálódik, vagy ami még rosszabb, nincs az a Gorbacsov, aki meg tudja fékezni az anarchiát, és vele együtt magát is kisöprik! Vagy… – Sztrizs elhallgatott és Mitrohinra pillantott. Most, mikor már kijátszotta az aduit, nem rajta múlott, hogyan végződik a parti.

Mitrohin ott állt vele szemben, és a „zsákmányolt" pisztoly tárából szótlanul, egymás után szedegette ki a töltényeket. Úgy festett, mint aki teljesen belefeledkezett ebbe a foglalatosságba és talán nem is figyel Sztrizs fejtegetéseire. Miután már az utolsó töltényt is kiszedte a tárból, mosolyogva megszólalt.

– Ezért vártam a repülőtéren. Folytassa.

– Mindent elmondtam.

– Nem. Megállt a „vagy" szónál. Vagy libanonizálódik az ország, vagy… – Mitrohin Sztrizsre emelte nyugodt, sötét tekintetét. – Csakugyan azt hiszi, hogy egyedül maga látja így? Hogy az ország megmentése érdekében vezért kell áldozni? Milyen posztot szán nekem a kormányában?

Sztrizs éppen ezt nem tudta. Mitrohin, akit Gorbacsov állított a KGB élére, a második ember volt a vezetésben. Mit adhat vagy ígérhet neki Sztrizs ezen felül?

– Mi szeretne lenni? – kérdezett vissza inkább.

Mitrohin átvetette a lábát egy kidőlt fa törzsén, lovagló ülésben ráült, majd Sztrizs felé fordult és a töltényeket a tár vashüvelyébe nyomkodva száraz, ellentmondást nem tűrő hangon megszólalt:

– Feltételeim a következők. Először: A szibériai maffiáját otthon hagyja, nem hoz föl senkit Moszkvába. Másodszor: Nincs szükségünk fecsegő ideológusokra sem a Pamjatyból, sem az Orosz Hazafiak közül. Mi ketten leszünk az ideológusok. Egyébként sem maga, sem a „hazafiak" azért nem kaptak parancsot arra, hogy a kongresszuson Gorbacsov ellen szavazzanak, mert én nem engedtem. Harmadszor: Névlegesen Gorbacsov marad az államfő… – és mielőtt még Sztrizs ellenkezhetett volna, Mitrohin felemelte a pisztolyt tartó kezét. – Várjon! Nem arról van szó, hogy erkölcsileg lekötelezett a kinevezésemmel. Ez baromság! Hanem arról, hogy pár héttel a merénylet előtt a maga terve teljesen kockázatmentes lett volna. Addig az emberek jobban idegenkedtek Gorbacsovtól, mint Hruscsovtól, az ő „szent évtizedének" végén. A merénylet után viszont… Tudja, hányan iratkoztak fel országszerte a demonstrációra?

Sztrizs nem tudta. Szverdlovszkban 117 ezer volt az önkéntes jelentkezők száma, de hogy az országban mennyi lehet…

– 22 millióan! – jelentette ki Mitrohin. – Elképesztő, ugye? Nem ültethetjük le mindannyiukat egyetlen éjszaka alatt! De még egy hónap alatt sem! Igen, tisztában vagyok vele, hogy a pártapparátus maga mellett áll, meg az Orosz Hazafiak! Még az amerikaiak is tudják, hogy a párt 80 százaléka Gorbacsov ellen fordult. De harcba szállhat-e a párt a nép ellen? Tessék, itt ez a pisztoly. Elmegy és lelő húszmillió embert? Nem, még a zsidókat sem fogja agyonlőni. Azt szeretné, ugye, hogy mi hajtsuk végre: a KGB és a hadsereg, na meg a Pamjaty. Maga elkészítette nekünk a listákat, köszönjük… – mosolygott gúnyosan Mitrohin.

– 22 millió ember, ez a felnőtt lakosság tíz, legfeljebb tizenöt százaléka – vetette közbe Sztrizs, kihasználva a rövidke szünetet. – A többiek tehát velünk vannak…

– Ügyesen csűri-csavarj a, bár egy kissé pontatlan – mosolyodott el Mitrohin, de a következő pillanatban már ismét komoly képet vágott. – Egyébként, ezért vártam a repülőtéren. Gondoljon csak bele: 22 millió ember azért nem semmi! De azért végre tudjuk hajtani a tervét. Országszerte megszervezzük, hogy betörjék a városi pártbizottságok ablakait, és úgy teszünk, mintha valóban veszélyben forogna a szovjethatalom. A többit azonban: a peresztrojka lovagjainak letartóztatását és a párt országos hatalmának teljes körű visszaállítását magának Gorbacsovnak kell megcsinálnia. Pontosabban az ő nevében kell megcsinálni. Az ország csak ebben az esetben veszi tudomásul a történteket, csak így kerüljük el a polgárháborút és anarchiát. Természetesen leváltjuk az egész Politikai Bizottságot, hogy elszigeteljük Gorbacsovot; őt azonban egy, vagy talán két év múlva küldjük csak nyugdíjba, amikor az országban már minden megnyugodott és visszazökkent a helyére…

– És?… – kérdezte Sztrizs. Mitrohin fejtegetései egészséges magból fakadtak, akkor meg minek vitatkozna vele?…

– Azt akarja kérdezni, hogy ki lesz Gorbacsov helyett? Én vagy ön?

Sztrizs mélyen hallgatott. Igen, az egész beszélgetés ekörül forgott, minden más csupán részletkérdés.

– Legyünk együtt? – kérdezte Mitrohin. – Közösen?

Sztrizs mélyen hallgatott. Ez a Mitrohin ma elárulja a „keresztapját”, holnap meg… Egyébként még meg kell érni a holnapi napot. Mitrohinnak szüksége van Sztrizsre, nehogy a pártapparátus azt higgye, hogy az egész közönséges KGB-puccs csupán. Sztrizs a párt kreatúrája, és most Mitrohin karriert csinálhat, ha felhasználja. Hogy aztán, egy-két év múlva…

– Döntsön! – sürgette türelmetlenül Mitrohin és a zsebébe süllyesztette a „zsákmányolt” pisztolyt. Sztrizs ránézett.

– Hát van választásom?

Hetedik nap: Augusztus 20.
19.
Moszkva, Moszkva csatorna
moszkvai idő szerint 10 óra 15 perc

A „Kutuzov” nevű hatalmas folyami motoros, kíséretében több tucat feldíszített vitorlással és csónakkal, lassan pöfögött észak felé a Moszkva folyó vérvörös zászlóktól, plakátoktól és Gorbacsov-portréktól tarkálló partjai közt.

A „Kutuzov” mindhárom fedélzetén nyolc négyzetméteres japán vetítővásznak mutatták a moszkvai dolgozók demonstrációját. A felvonulók vörös szalagokkal körbefont Gorbacsov portrékat és „Jó egészséget!”, „Le a baturinistákkal!”, „Száz évig élj!” feliratú táblákat és kisebb-nagyobb vállalkozásaik reklámjait vitték a kezükben. „Az autószerviz melletted áll, Szergejevics!” Az „Autószerviz” egy nyitott „Kraz”-ra hatalmas Gorbacsov-képet erősített. Az esztrád- és fúvószenekarok lármáját túlharsogta a kommentátorok lelkes hadarása:

Itt haladnak a peresztrojka élharcosai! A magánkezdeményezés, a hatékony, minőségi munka bebizonyította, hogy a vulgáris egyenlősdi megszűntetése esetén…

A „Kutuzov” fedélzetét is színes szalagok és léggömbök tarkították. Azonkívül volt ott minden, ami egy piknikhez kell a természet lágy ölén: a napernyők árnyékában könnyű ételektől és italoktól roskadozó asztalok sorakoztak; az emelvényeken kamarazenekarok játszottak; a pincérek fagylaltot és pezsgőt szolgáltak fel a fedélzeteken.

A táncoló, napozó, fürdőző, teniszező vagy egyszerűen csak semmittevő vendégek között – ezek a 45-50-55 éves közgazdászok, szociológusok, neves újságírók, írók és műszaki zsenik voltak Gorbacsov legfőbb támaszai gazdasági forradalmában hol itt, hol ott tűnt fel Raisza Gorbacsovának, a piknik háziasszonyának alakja. Első pillantásra úgy tűnhetett, hogy – szerény, színes nyári ruhájában, rövidre nyírt frizurájával és lapos sarkú szandáljában – csupán azért röpdös le-föl a fedélzeteken, hogy begyűjtse a bókokat: „Raisza Makszimovna, szívtipróan néz ki!”, „Raisza, esküszöm, nem néz ki többnek negyvennél!”, „Figyeljen csak ide, maga véletlenül nem Raisza Gorbacsova lánya?” stb… És valóban nehéz volt elképzelni, hogy ez a fürge, kiálló arccsontú, tűzrőlpattant, kerek arcú nő már hatvan felé jár, nagymama, a filozófustudomány doktora, és hogy az itt-tartózkodó doktorok közül legalább ötven, ha nem több, neki köszönheti a karrierjét.

Raisza a vendégek között bóklászott, tréfálkozott, bókokat mondott

lassan, minden sietség nélkül utat vágott magának az alsó fedélzetről felfelé, a „Kutuzov” parancsnoki hídjához. És noha arcán ott ragyogott a piknik gondjaival törődő háziasszony félig szórakozott mosolya, szeme és éles női intuíciója rengeteg érdekes részletre lett figyelmes. Dasa, Vagyim Jurtov ismert író felesége gyors oldalpillantást vetett Mitrohin tábornokra, aki éppen flörtölt vagy udvarolt Michael Dowey amerikai orvos csinos orosz barátnőjének. Bár Pasa Mitrohin arra kérte Raiszát, ne hívjon külföldieket a piknikre – „hogy magunk között legyünk, hogy nyugodtan lazíthassanak és pihenhessenek az emberek” –, Raisza nem tehette meg, hogy nem hívja meg az orvost!

Mitruhin most kihasználja az alkalmat, és csapja a szelet Michael fiatal csinibabájának. De Dasa Jurtova! Dasának ez az egyetlen pillantása többet mondott Raiszának a nő három legutóbbi románcánál. Jurtov – egy kövérkés, ősz hajú, vastag ajkú férfi – csaknem kétszer öregebb és ugyanannyival alacsonyabb volt, mint a kék szemű és már kissé túlérett, jellegzetes orosz szépasszony. Ott ült most a díványon, egy pohár vodkával a kezében, a homlokát ráncolta és Aganbegjan meg Zaszlavszkaja akadémikusokkal, Gorbacsov gazdasági doktrínájának szerzőivel kötekedett.

Nehéz volna megmondani hogyan, tehetsége vagy zsidó ösztöne révén, de Vagyim Jurtovnak (Gurevicsnek) Leninről szóló regényeiben, darabjaiban és filmjeiben mindig sikerült megsejtetnie és Lenin szájába adnia a Kreml-béli politika soron következő fordulatát…

– Danyecska, mit írunk most? – kérdezte Raisza Jurtov feleségét.

– A zsidó „Otelló”-t – felelte komoran a felesége helyett Jurtov. – A fiatal zsidó Otellovics megöli a KGB-tábornok Jagovot, mert az molesztálja Desdemonát.

– Na de kérem! – mosolygott Raisza. – Micsoda szenvedély! Lehűthetem egy kis pezsgővel?

– Csak nyugodtan! – legyintett Dasa. – Az utolsó felvonásban a bíróság szibériai koncentrációs táborra ítéli Otellovicsot, és Desdemona, bár ő csak *goj,* önként követi urát.

– Pont ebben rejlik az álnoksága! – csapott le Jurtov. Hangjában volt valami részeg düh –Otellovics gyilkosságot követett el, hogy legalább a táborban nyugta legyen a feleségétől. Az meg.

– Mit nem mond! – kiáltott fel Raisza és megjegyezte, hogy még vissza kell jönnie Jurtovhoz. Majd Zinovij Gornij mellé lépett. Érdekes, hogy mennyi zsidó és örmény van a vendégek között, akiknek a listáját ő maga állította össze! És a legmeglepőbb, hogy mind nélkülözhetetlen, mint például ez az Aganbegjan. Érthetetlen, hogy miért éppen ők ilyenek: részeg Jurtov meg ez a Gornij, aki most a Borisz Kolcov körül összeverődött társaságot szórakoztatja. Zinovij Gornij idealista amerikai kommunisták gyermekeként San Franciscóban látta meg a napvilágot. Szülei a maccarthyzmus elől a

Szovjetunióba menekültek, ám a hajóról mint amerikai kémeket egyenesen az egyik szibériai táborba vitték őket. A táborban a fiatal Gornij megtanult oroszul, és a köztörvényesek között kijárta a túlélés iskoláját is. Ezért 1957-ben, amikor a Gornij családot kiengedték a táborból, sőt még rehabilitálták is, Zinovij habozás nélkül belépett a pártba. Majd elvégezte az egyetemet és bemondó lett a moszkvai nemzetközi rádió amerikai osztályán. Ott egy pasziánsz játékosokból álló, összeszokott kis társaságba került, amelynek tagjai hivatalosan „amerikanistáknak" nevezték magukat. Jól tudták, hogy az Egyesült Államokban jóformán csak másfél hülye hallgatja őket, ezenkívül Moszkvában két cenzor ellenőrzi az anyagiakat, mielőtt azok az éterbe kerülnének. Ezért aztán nem szégyelltek napi nyolc órán keresztül mindenféle zagyvaságot, sebtében lefordított *Pravda cikkeket* az éterbe zúdítani. Adás után elmentek az Újságírók Háza bárjába, vagy felugrottak valamelyikük lakásába, hogy vetélytársaik – a BBC, a Szabad Európa Rádió és az Amerika Hangja – adásait hallgatva pasziánsszal üssék agyon az időt reggelig. Természetesen nem élet volt ez, hanem vegetálás.

Ám egyszer csak beköszöntött a „glasznoszty", eljött az élő tévéhidak és *night-line*-ok ideje. A Központi Bizottság Nemzetközi Osztályának, a külügynek és a tévének sürgősen szüksége volt néhány tucat emberre, aki képes angolul eladni a Nyugatnak a Kreml új *image*-ét. Az egyik ilyen show-műsorban Gornij volt a tolmács. Felragyogott a csillaga. Egy valódi amerikai mint szovjet tévékommentátor! Még a kaliforniai kiejtése is jót tett, különleges ízt adott a hithű kommunista tirádáinak. A legfontosabb azonban az volt, hogy a többi orosztól eltérően, akik az interjú alatt afféle lelki birkózóállást foglaltak el és minden kérdést hazájukra kilőtt rakétának tekintettek, Zinovij Gornij amerikai könnyedséggel viselkedett a kamerák előtt és nagyon hamar a gorbacsovi *détente* legfőbb propagátora lett az amerikai tévépiacon. Nos, miért ne vennénk be ezt a nélkülözhetetlen örményt a legszűkebb körbe?

– Egyszer, a bostoni előadásom alatt valaki megjegyezte: „Akkor hiszem el, hogy önöknél szólásszabadság van, ha Gorbacsov tévévitát folytat majd Szolzsenyicinnel vagy Bukovszkijjal".

– És maga mit válaszolt? – kérdezte a Kolcov mellett álló hegyes mellű fiatal nő, aki vastag copfban viselte aranyszőke haját, mint a feje tetejére illesztett koronát. Raisza nem ismerte ezt a szőkeséget, ahogy nem ismerte az itt ácsorgó többi embert sem. Kolcov, a Politikai Bizottság tagja, a Központi bizottság titkára teljesen arcátlan módon egy rakás ismeretlent hozott magával a piknikre! Egyébként egyiküket, ezt a dülledt szeműt, Raisza mintha már látta volna valahol.

– Raisza Makszimovna – fordult hozzá Kolcov felcsillanó szemmel. – Engedje meg, hogy bemutassam önnek a pártbíróság tagjait. Mielőtt

döntenének, beszélni szeretnének Mihail Szergejeviccsel. Mondtam nekik, hogy ezt csak ön tudja elintézni. Marat Jasznogorov, a bíróság elnöke. Anna Jermolova. Ez meg itt Kadir Omurkulov űrhajós.

Megvan, honnan ismerem a gülüszeműt. A bíróság első üléséről készült videofelvételen láttam, amelyet Misa annyiszor megnézett a kórházban. Kolcov szemet vetett erre a Jermolovára, és hogy ne legyen olyan feltűnő, idecipelte az egész bíróságot.

– És mit válaszolt Bostonban, Zinovij? – kérdezte Raisza Gornijt, s úgy tett, mintha elengedte volna a füle mellett Kolcov kérését. Gornij vállat vont.

– Tudja, Raisza Makszimovna, mennyire forrófejű vagyok. Azt mondtam, hogy fütyülök rá, hogy mit hisz ő Bostonban. A mi életünk nem a nyugati közönség számára készült show-műsor. Ami pedig Szolzsenyicint és Bukovszkijt illeti, ha beszélhetnékjük támadna Gorbacsovval, akkor elutazhatnak Moszkvába és feliratkozhatnak a fogadólistára. Én, mondtam, megkérem majd Gorbacsov titkárnőjét, hogy *to squeeze* őket… hogy mondják ezt oroszul?… benyomni, soron kívül bepréselni?

Mindenki nevetett, csak Jasznogorov nem. Dülledt, zománckék szemével Gornijra meredt:

– Mégis csak kitért a válaszadás elől… – mondta.

Gornij egy pillanatra lesütötte a szemét és szája szögletében megjelent az immár világszerte ismert szarkasztikus mosoly. De a következő pillanatban már felnézett:

– Messziről látszik, hogy a bíróság elnöke. Amikor Mihail Szergejeviccsel a Fehér Házban voltunk, és Edwin Meese-zel beszélgettem…

Raisza töprengve visszament Jurtovhoz. Ez a Gornij órák hosszat le tudja kötni az embereket. De akár az afrikai oroszlánokról, akár az antarktiszi pingvinekről legyen szó, mindig azzal fejezi be: „azt mondtam neki” vagy „azt feleltem neki”. De hát egy pikniken pont ilyen fecsegőkre van szükség. A fedélzet e része felől nyugodt lehet. Jurtov kivételével… Kézen fogta Jurtovot és félrevonta.

– Vagyim, soha nem láttam még magát vodkával a kezében. Mi történt? – erősen fogta Jurtov karját és közben biccentett az ott elhaladó Kirillov tévébemondó felé.

Jurtov levette a szemüvegét, megdörzsölte vörös szemhéját és hirtelen Raiszára emelte rövidlátó szemét; Gorbacsova még soha nem látta szemüveg nélkül. A férfi így jelentéktelennek és gyámoltalannak látszott.

– Emigrálni akarok. Raisza…

– Micsoda-a-a?! – Raisza mosolyt erőltetett az arcára, bár Jurtov hangjában nem volt semmi vicces. Még nyugtalanítóbb volt, hogy sokéves ismeretségük alatt most először fordult elő, hogy nem apai és

keresztnevén, hanem egyszerűen csak Raiszának szólította. – Féltékeny Dasára?

– Ha még csak ez volna a baj!… – Jurtov leverten sóhajtott és a hatalmas vászonra pillantott. Majd hirtelen Gorbacsovához fordult: – Félek, Raisza. Úgy látom, beszakad alattunk a jég… Kinek az ötlete volt ez a hülye demonstráció?

– Vagyim, hogy beszél?! – gurult dühbe Raisza. – Végtére is a hírneve még nem jogosítja fel, hogy káromkodjon!

– Úgy beszélek, mint egy író, aki ismeri a történelmet. A peresztrojka élharcosainak felvonulását most látja az egész ország. Ám ez nem jelenti, hogy mindenki olyan lelkes, ahogyan ezek a barom kommentátorok harsogják! Az újságírók mindig a „Kell”-t mutatják a „Van” helyett. Mit gondol, mit éreznek egy távoli üzem melósai az ilyen brilliáns-fülbevalós tehenek láttán? – Jurtov részeg mozdulattal a vászonra bökött, amelyen az operatőr éppen egy arany-nyakláncos, csillogó fülbevalós, vidám vállalkozó nőt mutatott premier plánban. A „tehén” saját bizniszét, a Glasznoszty utazási irodát reklámozta egy hatalmas transzparensen.

– Anyecska! – Raisza odahívta az aprótermetű, szőke hajú Jermolovát. Mikor az odaért, megkérdezte tőle: – Ugye nem baj, hogy Anyecskának szólítottam? Segítsen nekem, mint nő a nőnek. Kísérje el ezt a mi híres írónkat az úszómedencéhez, és jól mártsa bele a vízbe. Már nem tudja megkülönböztetni a brilliánst az üvegtől! A fejét is dugja bele, rendben?…

Jó kis csalódás lesz Kolcovnak, ha Jurtov befűzi ezt a szőke Jermolovát, kuncogott magában Raisza, miközben elment a felső fedélzet hatalmas vetítővászna előtt. Itt, a vászon előtt hárman ültek a díványon: Matvej Rozov, a *Pravda* főszerkesztője, Alekszej Zotov, moszkvai párttitkár, és Román Sztrizs, a mai össznépi demonstráció kezdeményezője. Mind a hárman öltönyt viseltek és a dolgozók Vörös téri demonstrációjára szegezték tekintetüket. Két órával ezelőtt a Kreml-kórházban a Gorbacsovra váró barátok és kormánytagok között úgy állt a szverdlovszki Sztrizs, mint valami fatuskó. Erős kezében virágcsokrot szorongatott. Ez a virágot tartó hatalmas, vörös kéz már akkor szemet szúrt Raiszának. Szibériai, vidéki, gondolta, még egy csokrot sem tud normálisan tartani… Sztrizs whiskys poharat markolászó keze most megint magára vonta figyelmét. És a három ember – Rozov, Zotov és Sztrizs – arca ugyanarról a különös feszültségről árulkodott, mint Sztrizs kristálypoharat szorongató keze.

„Ők is azért izgulnak, hogy minden jól menjen…” – gondolta hálával Raisza. Ezzel a gondolattal felkapaszkodott a parancsnoki hídra vezető meredek lépcsőn, és kinyitotta a fülke ajtaját.

A *Kutuzov* tágas, hajószélességű vezetőfülkéje ragyogott a tisztaságtól, krómtól és a navigációs műszerek sárgarézfoglalatától,

mintha lebegett volna a Moszkva-csatorna alacsony partjai fölött. A piknik zaja, a zene, a vendégek élcelődése, teniszezése, flörtölése, féltékenykedése, szellemessége, politizálása nem jutott el idáig, ahogy bizonyára mindennapi életünk megannyi hiábavalósága sem jut el az űrben lakozó Isten trónjáig… A kormánynál élére vasalt, hófehér nadrágban állt a kormányos. Mellette magas, támlátlan széken a sportos, negyvenéves, ünneplő egyenruhába bújt kapitány ült, míg a szemközti ajtónál Mihail Szergejevics Gorbacsov pihent egy karosszékben. Előtte a videotelefon hordozható kapcsolótáblája. Az apró képernyőn hangtalanul vonultak az oszlopokba terelt moszkvai felvonulók. A képernyő fölötti ablakból pompás kilátás nyílt a zöldellő Moszkva környéki erdőkre, a magas, napfényes égboltra és a csatorna kék víztükrére, amelyen néhány feldíszített vitorlásjacht kísérte a *Kutozovot…*

Gorbacsov azonban nem látta sem a felgyógyulása tiszteletére rendezett felvonulást, sem a Moszkva környéki táj szépségét: lehunyt szemmel feküdt, a karosszék háttámlájának dőlve. Szívtájon furcsa fájdalmat, hol hasogatást, hol szúrást érzett; egész délelőtt gyötörte. Fura látomások tűntek fel előtte a szürkéskék vízből. Első hivatalos útja a feszülten figyelő, már-már ellenséges Londonban és Margaret Tchacher, a vaslady, aki rögtön felismerte Gorbacsov erejét és nem mindennapi lényét… A reykjaviki zavar és a washingtoni győzelem: az első leszerelési megállapodás aláírása Ronald Reagannal… Az ország makacs ellenállása gazdasági reformjaival szemben, a rosszindulatú viccek, az alkohollázadások és a glasznoszty első eredményei, a pártokrácia rosszallása, az afganisztáni csapatkivonás… Álmában megjelent Rettenetes Iván és Sztálin – mindketten az öklüket rázták… Ováció, virágok, lelkesedés az NSZK-ban, az Egyesült Államokban és az ENSZ-ben… Az orosz liberálisok korlátozottnak nevezik reformjait, az ifjúság a haladás fékjét látja benne, a párt Baturin kezével ráló, de lám: most mégis több millió ember vonul az utcákon, viszik a portréit és saját kezűleg készített transzparenseiket: „Le a baturinistákkall", „Veled vagyunk Misa!".

Lám, most végre elérte, amiért annyi éven át küzdött: milliók között népszerű Oroszországban!

A fülkébe lépve Raisza rámosolygott a székéről felpattanó kapitányra és csak annyit kérdezett:

– Alszik?

A kapitány bólintott. Hogy ne ébressze fel Gorbacsovot, csupán kézmozdulatokkal utasította a kormányost, a tenyerével mutatta, merre vegye az irányt. A kormányos biccentett és csöndben elforgatta a kormánykereket. A *Kutuzov* közeledett a Moszkvát a Volgával összekötő csatorna utolsó zsilipjéhez. A Volgán le lehet hajózni egészen a Kaszpi-tengerig. A *Kutuzov* előtt azonban nem áll ilyen

hosszú út. Négy óra múlva ki fog kötni a Ribini víztározó partjánál, egy fenyőerdővel borított, elragadó vadasparkban. Itt megebédelnek, este pedig különvonat szállítja majd vissza a vendégeket Moszkvába. *A Kutuzov* ott marad a vadaspark kikötőjében és három héten át Gorbacsov nyaralója lesz. Végtére is annyi év megfeszített munkája után Misa is megengedheti magának azt, amit az elődei minden áldott nap.

Raisza nesztelenül lépkedett a padlószőnyegen. Odament férjéhez, intett a három méternyire őrködő testőrnek, és megigazította a Gorbacsov lábáról lecsúszott takarót.

– Te vagy az? – kérdezte halkan, lehunyt szemmel Gorbacsov.

– Igen. Hogy vagy? – tenyerét férje fotelkarfán nyugvó kezére szorította.

– Jól – mondta. Nem akarta felidegesíteni feleségét az enyhe neuralgiával, és főként nem akarta, hogy orvost hívjon. Ez az orvosi sürgés-forgás csak megzavarta volna az előbb, pihenése közben megszerzett nyugalmát.

– Na, hála Istennek… – az asszony férje kezét simogatta. Rajta kívül senki sem tudta, hogy mibe kerültek Gorbacsovnak ezek az évek. Amikor megkapta, elérte, kivívta a hatalmat, az alkoholizmus már genetikai katasztrófába sodorta az orosz népet. A muzulmán nemzetek demográfiai boomja már elnyelte a lerészegedett Oroszországot és azzal fenyegetett, hogy mindörökre, M-I-N-D-Ö-R-Ö-K-R-E kitörli az oroszokat az emberiség történelméből, ahogy kitörlődött onnan egy tucatnyi bibliai nép: a filiszteusok, a kánaániak.

Mi húzhatja ki a népet ebből a kátyúból? A vallás? De ha újra visszahoznák Oroszországba a pravoszláviát, nem lenne más, mint egy részeg nép részeg imája a részeg papoknak… Nem, csak a személyes meggazdagodás iránti vágy az egyetlen, amit sem a vallás, sem a marxizmus nem tudott kiirtani. De, Istenem, Oroszország legalább, úgy ellenállt és még mindig ellenáll orvosának, mint az alkoholista az elvonókúrának.

Baturin lövése mindent a feje tetejére állított. Hatott a közönségre, hogy Gorbacsovot nem holmi maszek lőtte le, akinek bezárták a fodrászüzletét, mert nem tudta kifizetni az adóját, nem is egy másként gondolkodó diák, hanem a pártelit tagja, ráadásul „a párt nevében”. A „hallgatag többség”, amelyet Oroszországban „szürke masszának” neveznek, hirtelen megértette, hogy merről fenyegeti a legfőbb veszély. Ám rögtön átesett a ló másik oldalára: most mint valami katonai zászlókkal, Gorbacsov-portrékkal ijesztgetik a múlt fantomját, a pártot… De ez nem árt, erre szükség van, gondolta Raisza és Gorbacsov: a vaj nem rontja el a kását.

Gorbacsov most végre megengedheti magának, hogy pihenjen. Megengedheti magának, hogy lazítson, pihentesse idegsejtjeit és

izmait, lehunyja a szemét és szinte fizikailag *érezze,* ahogy ez a szürkéskék volgai víz lassan, de visszafordíthatatlanul viszi, egyenesen a Történelembe. Egy lapon emlegetik Alekszandr Nyevszkijjel, Nagy Péterrel és Vlagyimir Iljics Leninnel. Amit Lenin épp csak elkezdett, azt ő, Gorbacsov fogja fölépíteni és kiteljesíteni.

És a sokéves pártharc alatt kifinomult intuíciója révén csupán tudata legmélyén érzett valamiféle homályos nyugtalanságot, amely a bal vállában hasogató idegzsábához hasonlított. Ha valóban így történt, és ő tényleg Oroszország vezére lett – nem csupán az újságok hasábjain, mint Sztálin –, akkor nem esett-e túlzásba, nem ment-e túl messzire azzal, hogy beleegyezett néhány kisebb akcióba a pártapparátus ellen? Néhány vidéki városban hajtják majd végre őket, a demonstráció alatt. Lehet, hogy nem is lett volna rájuk szükség? Hiszen csak rá kell nézni *erre* a demonstrációra és minden világos.

– Nem tudod, miért csak Moszkvát mutatják egész idő alatt? – kérdezte Gorbacsov halkan Raiszától és kinyitotta a szemét.

Raiszának eszébe jutott Zotov, Rozov és Sztrizs, ahogy feszülten figyelik a moszkvai demonstrációt a hatalmas fedélzeti vásznon.

– Felhívjam a televíziót? – kérdezte.

Gorbacsov azonban meg sem mozdult, gondolataiba merült. Mitrohin azt mondta, hogy nem engedi a közvetítést abból a néhány városból, ahol „túlkapások” lesznek. Ha viszont Moszkván kívül sehonnan sem adnak riportokat, ez azt jelenti… Istenem, csak néhány órát kellene szundítanom és lazítanom, hogy…

Gorbacsov elhessegette gondolatait és kezébe vette a videotelefon hordozható kapcsolótábláját. Benyomta a billentyűzeten az OTAK betűkombinációt. A képernyőn megjelent az osztankinói tévéadó diszpécserterme. Most mintegy kétszáz ember tartózkodott a hatalmas teremben, amelynek egyik falát tulajdonképpen ötven tévéképernyő alkotta, a másik, az üvegfal pedig a hírszerkesztőségtől választotta el. Ott volt szinte a teljes televíziós műszak, az ügyeletes rendezőtől a legutolsó technikusig, még a kapus is. Gorbacsov sokukat ismerte, hiszen gyakori vendég volt az osztankinói stúdióban, néhány szerkesztőt és televízióst pedig ő maga ajánlott be ide dolgozni: ők lettek a sajtóban kibontakozó glasznoszty és peresztrojka igáslovai. Most mind ott szorongtak a székeken, az asztalok tetején, a párkányokon, vagy a falnak dőlve. Szótlanul figyelték az ötven bekapcsolt tévékészüléket. Arcukat rémület torzította el, többben sírtak…

Egyikük, Caricin-Polszkij, az ügyeletes rendező – Gorbacsov ismerte ezt a furcsa nevű embert – lassan a kormányzati videotelefon kamerájának objektívja felé fordította a fejét. Az ő arcán is könnyek csorogtak.

– Mi történik ott? – kérdezte Gorbacsov, mivel hordozható

televíziókészülékének apró képernyőjén nem tudta kivenni az ügyeletes rendező háta mögött az ötven tévéképernyőt.

Caricin-Polszkij közömbös pillantást vetett a kormányzati videotelefon-kamerájába, mintha nem látná a könnyeitől, hogy Gorbacsov szólt hozzá.

– Itt Gorbacsov beszél! Mi történik ott? – ugrott Raisza a képernyőhöz.

Amikor Raisza kimondta a férje nevét, kétszáz ember egy szerre a kormányzati video összeköttetés kamerája felé fordult. Valahonnan a terem mélyéből pedig egy hang így kiáltott:

– Hogy-hogy? Nem tudja?!

– Mit – kérdezte halkan Gorbacsov és érezte, ahogy a tarkója zsibbad a rossz előérzettől.

– Hogy mi történik az országban! – kiáltotta valaki a diszpécserteremből.

– Mutassák meg! – parancsolta Gorbacsov.

Caricin-Polszkij megmozdított néhány apró kart és elfordította a kormányzati videotelefon kameráját. Most már Gorbacsovék is ugyanazt látták, amit a diszpécserközpontot zsúfolásig megtöltő televíziós munkatársak.

Középütt, a fő – vagy ahogy tévés nyelven mondják, a kimenő – képernyőn továbbra is vidáman haladt a Gorkij utcán a hatalmas moszkvai demonstráció: az emberek énekeltek, Gorbacsov-portrékat is „Jó egészsége, Misa!” feliratú táblákat vittek. A többi képernyőn azonban, amelyek alatt a „Leningrád”, „Baku”, „Rosztov”, „Kazany”, „Krasznojarszk” stb. felirat világított, ugyanaz folyt, ami 1956-ban Budapesten, 1962-ben Novocserkasszkban, 1968-ban Prágában, 1980-81-ben Lengyelországban és 1989-ben Pekingben: a nép párt- és szovjet székházakat rombolt le, a hadsereg csapatai, a KGB és a rendőrség különleges osztagai a felvonulókat verték: vízágyúkkal locsolták, harckocsikkal kergették őket, könnygázgránátokat dobtak közéjük. Leningrádban… Szverdlovszkban… Harkovban… Taskentben…

Mindenütt.

Ez az országos pogrom meg az örömteli és békés moszkvai demonstráció, így egymás mellett, meghökkentő volt.

– Istenem… édes jó Istenem – suttogta Raisza. A képernyőn éppen látni lehetett, ahogy a katonai vízágyúból kitörő vízsugár egy csecsemőt görget az úton. – Misa! Állítsd le! Állítsd le!

Ám Gorbacsov továbbra is a képernyőt bámulta: a könnygáz elől szétszaladó embereket… a letartóztatottakat „meseautók”-ba tuszkoló rendőröket és KGB-seket… saját portréját, amelyen Volgográdban egy harckocsi hernyótalpa taposott… a részeg örményeket, ahogy Jerevánban betörik az Örmény Kommunista Párt Központi

bizottságának székházát… az önkéntesek vörös karszalagját viselő Pamjaty-aktivistákat, ahogy kezükben furkósbotokkal egy diákot üldöznek…

Caricin-Polszkij közvetlenül Gorbacsov készülékére kapcsolta a minszki, a kijevi, a harkovi, az arhangelszki, a murmanszki adást – mindenütt ugyanaz a kép.

– Miért… mutatták… kizárólag Moszkvát? – hebegte végül heveny szívfájdalmát legyűrve Gorbacsov.

– Megparancsolták… – mondta Caricin-Polszkij.

– Kicsoda?

– A KGB…

Gorbacsov lassan a testőre felé fordult és a fogai közt szűrve azt mondta neki:

– Hívja ide Mitrohint.

– Értettem – a testőr leakasztotta övéről a kis adóvevőt. Mitrohinnál működésbe lépett az adóvevő. A testőr beleszólt a mikrofonba: – Tábornok elvtárs, Mihail Szergejevics hívatja. Sürgősen, a vezetőfülkébe…

Gorbacsov továbbra is rezzenéstelenül figyelte a képernyőt.

Három órával ezelőtt még ő volt a legnépszerűbb ember az országban, sőt a világon. Az emberek virágot vittek, levelet, képeslapot és táviratot küldtek neki. Pénzt gyűjtöttek a demonstrációra és milliók vonultak az utcákra a felgyógyulását ünnepelni. Beteljesedett, amiért élt. Megkaparintotta a hatalmat, hogy aztán rögtön kockára is tegye. Most a tömeges népszerűséget felhasználva paradicsommá, virágzó állammá tehetné Oroszországot.

Ám a lehetőséget most felmorzsolták a harckocsi-hernyótalpak, elmosta a vízágyúk sugara, megfojtotta a könnygáz, belefulladt a vérbe.

És ezt a tragédiát ő maga provokálta ki. Ő maga!

Idáig süllyedt.

De vajon tényleg ő volt-e?

– Istenem, engedd el a szívem, engedd el, hadd térjek magamhoz…

Pavel Mitrohin megjelent a vezetőfülkében, sudáran, kecsesen, mint Paul Newman egy hollywoodi banketten.

– Hallgatom, Mihail Szergejevics.

– Mi ez? – mutatott Gorbacsov a tévéképernyőre.

Mitrohin közelebb lépett.

– Ja, igen. De hiszen tudja! Megbeszéltük, hogy előfordulhatnak kisebb túlkapások, sőt… kívánatosak. De hát milyen az orosz ember? Berúgtak és mind törnek-zúznak! Csapatokat kellett bevetnünk… És hogy mindez ne szivárogjon ki Nyugatra, megparancsoltam… – és egy fölényes mozdulattal, mintha semmiségről lenne szó, kikapcsolta a

videotelefont.

Gorbacsov a mellében sajgó fájdalomról megfeledkezve, dühödten felpattant a fotelból és farkasszemet nézett Mitrohinnal. Annyira egyértelmű volt a mozdulat, ahogy felugorva ütésre emelte a kezét, hogy Mitrohin kiegyenesedve várta a pofont. Arca kővé dermedt, de a szeme!… Raisza még soha nem látta ilyennek Mitrohin szemét.

– Misa!… – szakadt ki belőle a kiáltás.

– Meg ne merjen ütni, Misa… – mondta nyugodtan, hűvösen és megalázóan Mitrohin. – Le van tartóztatva.

Mintha rozsdamarta, kicsorbult tőrt forgattak volna a szívében. De annyi tűz és düh gyűlt föl Gorbacsovban, hogy ezt az érzést leküzdve odakiáltott két testőrének:

– Tartóztassák le ezt a gazembert!

Ám azok közönyösen a hajóablaknak dőltek.

– Kapitány, hívja ide Vjazovot! – adott halkan parancsot Gorbacsov, de látta, hogy a testőrökhöz hasonlóan a kapitány és a kormányos is úgy tesz, mint aki nem hallott semmit

– Hiába minden, Mihail Szergejevics – mosolygott Mitrohin. – Ez a hajó csak az én parancsaimnak engedelmeskedik. És nem fog többé visszatérni Moszkvába.

– Raisza! – szólt halkan Gorbacsov.

Raisza mindent értett. Némán a kormányosfülke ajtaja felé hátrált. Vjazov! Vjazov! – kattogott az agyában, de a hatodik érzéke azt súgta, hogy már késő, Paska Mitrohin mindenre gondolt, Vjazovot sem hagyta számításon kívül. Raisza hirtelen tisztán maga előtt látta, ahogy a része Jurtov szomorúan azt jósolja: „Beszakad alattunk a jég!”…

Ekkor Gorbacsova háta mögött megjelent Mitrohin egyik tagbaszakadt testőre.

– Ne siessen úgy, Raisza Makszimovna… – mondta halkan. Ekkor Gorbacsov váratlanul összegörnyedt, a szívéhez kapott és a fotel mellé rogyott, a padlószőnyegre. Raisza odaugrott hozzá.

– Orvost! Gyorsan! – sikoltotta.

A kapitány és a testőr már hívták is az orvost: a testőr adóvevőn, a kapitány pedig a hajó belső rádióján.

– Misa! Misa… – Raisza görcsösen és rettegve paskolta férje hamuszürke arcát, s közben hisztérikusan rikoltozta a mellette dermedten álló Mitrohinnak: – Gazember! Gazember!

Egy perccel később egyszerre hajolt a földön fekvő test fölé Zinaida Talica, Gorbacsov kezelőorvosa és Michael Dowey, az amerikai orvos. Talica feltépte Gorbacsov mellén az inget és a szívverését hallgatta, Dowey a pulzusát számolta.

– *Heart attack?* – kérdezte Michael Talicától. Az bólintott. Michael észrevett egy injekciós tűtől származó sötét pontot Gorbacsov bal

karján, a könyökhajlatban.

– Milyen injekciót adtak be neki? – érdeklődött meglepetten Talicától.

– Ez nem a maga dolga! – vörösödött el az orvosnő és Mitrohinra nézett.

– Mit adott be neki? – kiáltotta Michael Talicának. De már mindent értett: egy kis adag intravénásán beadott, lassan ható ergotermin sokkhatás esetén szívgörcsöt okoz. A nagy adag pedig…

– Megölték, megölték! – sikította Raisza és megpróbálta kitépni magát Mitrohin testőrének szorításából. – Még reggel adták neki az injekciót, a kórházban!

– Ne üvölts már, te madárijesztő! – szólt rá durván Talica és látható megelégedéssel szemlélte, ahogy Mitrohin testőre egy összegyűrt zsebkendővel betömi Raisza száját, a másik testőr, Gorbacsov testőre pedig hátracsavarja Michael Dowey kezét.

Mitrohin a *Kutuzov* kapitánya felé fordult.

– Teljes gőzzel előre, Uglicsba – adta ki a parancsot. És önkéntelen mosoly suhant át az arcán. Uglics arról volt híres az orosz történelemben, hogy a XVI. században itt ölték meg az orosz bojárok Dmitrij cárevicset, Rettenetes Iván fiát.

A nyolcadik és a következő napok
20.

Moszkvába akkreditált külföldi tudósítók jelentik:

„A PÁRT ÚJRA MAGÁHOZ RAGADJA A HATALMAT”

Augusztus 20-án Gorbacsov-párti felvonulók csaknem minden nagyobb szovjet városban és településen tömegesen szétverték a pártintézményeket. A párt azonban bebizonyította a népnek, hogy eltéphetetlenek a hadsereghez, a rendőrséghez és a KGB-hez fűződő kötelékei. A KGB, a hadsereg és a rendőrség egyesített erői harckocsik, vízágyúk és könnygáz bevetésével szétkergették a felvonulókat és augusztus 21-én éjjel tömeges letartóztatásokat hajtottak végre a felvonulás aktivistái körében… a letartóztatottak létszáma többszázezer…

Egyes moszkvai megfigyelők szerint Uglicsban feltartóztatták a Gorbacsov felgyógyulása alkalmából rendezett bankett vendégeit, szállító Kutuzov *motoroshajót, és a résztvevőket letartóztatták. A hajón gyakorlatilag a teljes gorbacsovi elit együtt volt. Mihail Gorbacsov tartózkodási helyéről és fizikai állapotáról nincs információnk, a* Pravdában *ma hivatalos közlemény jelent meg, amely a demonstráció alatt kitört zavargásokért a Nyugatra hárítja a felelősséget. A közlemény nem Gorbacsov aláírásával jelent meg, hanem a „Politikai*

Bizottság" jegyezte. Több szakértő szerint vége a gorbacsovi érának, és a Kreml falai mögött heves hatalmi harc folyik.

A moszkvaiak az 1937. évihez hasonló megtorlási hullámtól tartva nem hajlandók külföldiekkel szóba állni… Hosszú sorok kígyóznak az állami és a még nyitva tartó szövetkezeti boltok előtt… A lakosság mindent fölvásárol: lisztet, vajat, darát és egyéb cikkeket… Moszkva és Leningrád utcáin csoportosan járnak az „orosz hazafiak", és a rendőrség asszisztálása mellett antiszemita és soviniszta jelszavakat ordítozva szétverik a magánkávézókat, a fodrászatokat és más szövetkezeti vállalkozásokat… Általános vélemény szerint rövid időn belül hivatalosan is bezárják az összes magán- és szövetkezeti vállalkozást… és a párt újra teljes körű ellenőrzést fog gyakorolni a társadalom fölött. Ezután a szovjet vezetés állítólag nyomban felmondja a nyugati koncessziókat és államosítja az összes vegyes vállalatot… Senki nem tudja, hogy az új szovjet kormány átvállalja-e az adósságokat, teljesíti-e szerződéses kötelezettségeit és törleszti-e a Gorbacsov kormány által f elvett kölcsönök kamatait…

Az UPI, az AP, a Reuter és más távirati irodák jelentéseiből:

LONDON *(augusztus 22. délelőtt). Még nem adtak ki hivatalos közleményt Gorbacsov leváltásáról és az új szovjet kormány megalakulásáról, de a világ valamennyi tőzsdéjén máris katasztrofálisan zuhannak azon országok valutaárfolyamai, amelyek nagyobb kölcsönökkel és koncessziókkal támogatták a szovjet gazdaság modernizálásának gorbacsovi politikáját. Az amerikai dollár 17; a nyugatnémet márka 21; a francia frank 24,7; a japán jen 31 százalékkal esett.*

WASHINGTON (augusztus 22. délután). A Pentagon Űrelhárítási Központja meg nem nevezett forrásokra hivatkozva közölte, hogy tegnap és ma észrevehetően fokozódott a kínai hadsereg aktivitása a szovjet-kínai határ közelében. Egyes feltételezések szerint, ha a Szovjetunió belső helyzete továbbra is bizonytalan marad, Kína megvalósítja dédelgetett tervét, és Szovjet-Szibéria keleti felében megszállja az egykori kínai területeket…

MÁSODIK RÉSZ

199… vörös januárja
(16 HÓNAPPAL KÉSŐBB)
Első nap: Január 22.
21.
Moszkva
Moszkvai idő szerint 18 óra 50 perc

… Motorosok kíséretében két fekete gépkocsi hajt ki a Kremlből. A konvoj az első pillantásra semmiben sem különbözik a Brezsnyev-, Andropov- vagy Gorbacsov-korszakban megszokott kocsisoroktól. Valójában azonban van különbség: a limuzinok orrán most két zászló leng: a Szovjetunió kék nyelű vörös zászlaja mellett verdesi a szél Oroszország világoskék lobogóját. Ez az újítás az új szovjet vezetés irányvonalát tükrözi. Valaha, 1242-ben, kék lobogók alatt verték szét a német lovagokat Alekszandr Nyevszkij orosz herceg csapatai, Nagy Péter kék zászlók alatt vezette csapatait a svédek ellen Poltavánál, és kék lobogók alatt űzte ki Kutuzov Napóleont. Most a szovjet zászló kék rúdja jelképezi az orosz gyökereket, amelyekből a munkások és parasztok vörös hatalma sarjad a Szovjetunióban. Más szavakkal kifejezve: a kék *Oroszország a* vörös *állam támasza…*

A harmadik autó (az első kettőben az őrség utazik) fényvisszaverő ablakai mögött Román Boriszovics Sztrizs az ülésre dobta a Time legfrissebb számát, amelynek címlapjáról Mitrohin és az ő képe nézett vissza rá. Letette mellé az „Oroszország új arculata” című cikk orosz fordítását, és kinézett az ablakon. A könnyű szellő hócsíkokkal vonalkázta be Moszkvát. A „Forradalom téri” metróállomás bejárata fölött hatalmas transzparensek hirdették: „HALÁL A NEMZETKÖZI CIONIZMUSRA!”, „LE A CIONISTA BLOKÁDDAL!”. A járdákon lelkes moszkvaiak tolongtak, vörös és kék zászlócskákat lengetve üdvözölték a kormányzati konvojt. Istenem sóhajtott fel Sztrizs, mennyi mindent kell még tenni, hogy a vörös szovjethatalom ténylegesen, ne csupán szimbolikusan kapcsolódjon az orosz gyökerekhez. Lám, a nyugati országok már több mint egy éve próbálkoznak a húszas évek receptjével: gazdasági blokáddal akarják megfojtani az új *hazafias* Oroszországot, csak azért, mert az új kormány az összes zsidót kitelepítette Szibériába.

Ez volt Sztrizs és Mitrohin első akciója. Sürgősen ki kellett küszöbölniük a kínai behatolás veszélyét és egyúttal népszerűségre kellett szert tenniük. A mintegy két és fél milliós zsidóságot áttelepítették a Kína ellenes Erődítményrendszer építésére, és ezzel egy csapásra zseniálisan két problémát oldottak meg: a kínaiak lemondtak szibériai terveikről, nem merték megkockáztatni, hogy

összeütközésbe kerüljenek a nemzetközi zsidó-szabadkőműves szervezetekkel; a Szovjetunióban pedig néhány hétig tetőfokára hágott az öröm: az emberek új munkahelyeket, lakásokat, nyaralókat szereztek, ingyenes autókhoz, bútorokhoz, edényekhez, ruhákhoz jutottak. A legnagyobb városokban, Moszkvában, Leningrádban, Kijevben, Hirkovban egymillió zsidó lakás üresedett meg, és ez gyorsan népszerűvé tette Sztrizs és Mitrohin nevét.

A kocsik kecsesen befordultak az Ohotnij rjadra. Szemben a Nagy Színház épületének fehér oszlopai fölött előtűntek a fényszórók fényében lebegő Quadriga vörösen izzó rézlovai. Alattuk a színház egész hosszában rikító neonreklám hirdeti: „AZ OPERAHÁZ ÚJ BEMUTATÓJA: «OROSZORSZÁG TAVASZA»!”. Sztrizs gondolatait elterelte a színház előtti teret teljesen megtöltő hatalmas tömeg moraja. A fekete kocsisor feltűnésekor a tömeg üdvrivalgásban tört ki, virágokat szórtak a kocsikra. Igen, ezek az emberek nyilván nem az előadásra vártak (akinek jegye van, már bizonyára bent ül a nézőtéren), hanem Sztrizsre és Mitrohinra. A Szovjetunió új, *hazafias* kormányára. És ha ujjongásuk nem is igazán spontán – lehet, hogy maga Mitrohin rendelte ki őket –, örömük mégsem teljesen színlelt.

A gépkocsi konvoj lassan végighaladt a moszkvai hazafiak között nyíló folyosón és megállt a színház művészbejárójának kiugró eresze alatt. A kemény moszkvai fagytól elgémberedett tagokkal itt fagyoskodott a magas vendégekre várva az igazgató, a színház párttitkára, az új opera szereplői és színre vivői. A szolgálatkész, tagbaszakadt testőrök már nyitották is a kocsiajtót.

Egy perc múlva Román Boriszovics Sztrizs és Pavel Ivanovics Mitrohin, Oroszország új vezetői, a politikai bizottsági tagok kíséretében megjelentek a kormánypáholyban. Kétezer néző egy emberként pattant fel a helyéről. „Éljen a hazafias kormány!”, „Éljen Oroszország!”, „Dicsőség az orosz történelemnek!” – zúgott több száz torokból, az óriási terem minden sarkából. Olyan erő, olyan energia áradt a teremből, amelyet nem lehet megszervezni, nem lehet megrendezni! Olyan volt, mint egy vihar, mint a fiatal, új *hazafias* Oroszország egyöntetű üdvrivalgása.

Sztrizs és Mitrohin udvariasan visszatapsoltak a közönségnek és leültek. A terem azonban csaknem akart elcsendesedni. „Éljen Sztrizs és Mitrohin, éljenek az orosz hazafiak!”, „Éljen Oroszország tavasza!” – skandálta a tömeg. Sztrizsnek és Mitrohinnak újból fel kellett állnia. Felemelt kezükkel lecsendesítették a tömeget. A nézők a színpad felé fordultak, ahol a zenekari árokban már ott állt a karmester. Úgy festett a dolog, mintha nem is a karmesteri pálca intésére, hanem Sztrizs és Mitrohin kézmozdulatára csendült volna fel az új opera nyitánya.

Szép, bensőséges, oroszosan szárnyaló zene szólalt meg. Halk, könnyed, kristálytiszta fuvola- és pásztorsíp-dallamokkal indult, mint a

sztyepp fölött kavargó hajnali szél. Aztán a pásztorsíp mellé sorban belépett a többi hangszer, és a képzeletbeli sztyeppét lassan betöltötte a szél ringatta árvalányhaj zizegése, a magasban trillázó pacsirta éneke, a sas szárnyának suhogása, a tiszta vizű patak csobogása… Ám hirtelen valami nyugtalanságféle hullámzott végig az árvalányhajas sztyepp dallamán. Idegen, lódobogásszerű motívum közeledett, lassan túlharsogta a pásztorsíp hangját. A sztyeppét lovak nyerítése és idegen, nem-orosz torokhangok töltötték be. Már-már úgy tűnt, hogy mindent elnyel a tobzódó dallamtalanság, minden tiszta, árvalányhajas pásztorsíp-harmónia elvérzett a betolakodó húros, pengetős és ütős hangszerek e kakofóniájában. A nyíllal átlőtt sas vére a patak felkavart vizébe hullt, az összetaposott sztyeppre egy toll ereszkedett alá a magasból, az örökre elnémított pacsirta szárnyából…

Ám hirtelen valahonnan a messzeségből, talán a nemlétből, felhangzott a pásztorsíp csasztuskaszerű halk, szerény, egyszerű, orosz motívuma. És közeledett, egyre közeledett-pajkosán, tréfásan, könnyekig, borzongásig meghatóan. Ennek a motívumnak már nem volt szüksége a többi hangszer segítségére, mert a terem, mintegy áramütésre, tapsolni kezdett, átvette ezt az egyszerű, orosz, csasztuskaszerű ritmust és a boldogságtól könnyre fakadva énekelni kezdett.

S lám, már el is tűnt a tatár-kakofón kísértés. Ismét harmatosán ring a sztyeppi szélben az árvalányhaj, a sas újra légörvényt kavar hatalmas szárnyával, és a pacsirta megint fenn trillázik a messzi magasban.

Lassan, szinte észrevétlenül eltűnt a függöny. Nem felment, nem is két oldalra húzták. A Nagy Színház súlyos brokát függönye valamilyen új – az ördög tudja, milyen –, térhatású effektus révén elolvadt a levegőben és feltárta a meghökkent nézősereg előtt… nem, nem a színpadot, hanem a fülemüle dalától hangos, végtelen sztyeppét, valódi árvalányhajjal, patakkal, a kabóca és a pacsirta énekével. És tiszta, fényes, hajnali napfény ragyogja be az ősi orosz földet.

Istenem, mi lelte a termet? Az emberek felugráltak, kiabáltak, sikongattak örömükben, még tapsolni is elfelejtettek. Kétezer torokból tört elő egyszerre: „HURR-Á-Á-Á!”.

Felismerték hazájukat.

Nem, bocsánat, nem ez a megfelelő szó.

A zene és a fény, a hang és a tér varázsa visszavitte őket ezer évvel korábbra ősapáik árvalányhajas sztyeppéire, az Ősi Oroszország égboltja alá.

Sztrizs érezte, hogy könnybe lábad a szeme.

Ebben a pillanatban a színre lépett a Pásztor és a Pásztorlány. Egyszerű, ősi viseletben, és háncsbocskorban. A fiatal Pásztor vékony

fűzfa sípot tartott a kezében.

– Én vagyok az árvalányhajas Oroszország. Én vagyok a sztyeppi Oroszorszá-á-ág… – énekelte a fiatal Pásztorlány – gyönyörű volt, mint a mesebeli orosz hercegkisasszonyok. Az orosz sztyeppről szóló áriát olyan szépen énekelte, hogy a teremben és a kormánypáholyban ülők is úgy érezték: ez a magas, tiszta, erős és utánozhatatlan hang a hazájuk hangja, Oroszország hangja…

Sztrizs egészen a kormánypáholy bársonykorlátjáig hajolt, és szinte falta a szemével a Pásztorlány-Oroszországot. A szeme sarkából Mitrohinra sandított, de már nem tudott és nem is akart gátat szabni érzelmeinek: ilyen tiszta orosz arcot, mint ezé a Pásztorlányé, ilyen búzavirágkék szemet, ilyen bársonyos bőrt, ilyen lábat, ilyen ruganyos mellet, ilyen hajlékony csípőt, ilyen, a pásztortunikán áttetsző derekat, ilyen szűziességet, amely csak úgy sütött a fiatal test minden gesztusából, lépéséből és mozdulatából, Sztrizs még soha nem látott, sőt, nem is gyanította, hogy élnek a Földön ilyen nimfák!… Ó, Sztrizs életében természetesen voltak asszonyok. Szverdlovszki párttitkár korában Vagajjal együtt a Szverdlovszki Operettszínház nem egy balerináját és énekesnőjét megkapták. Őt azonban, aki most a Nagy Színház színpadán játszott, aki énekhangjával áthatotta a lelkét, felpezsdítette a vérét és a negyvennyolc éves Román Boriszovics Sztrizs erős testét, egész lényét – őt se balerinának, se színésznőnek nem lehetett nevezni. Egész egyszerűen szentségtörés lett volna ilyen elcsépelt szavakat alkalmazni erre a csodára.

Csupán egyetlen szó illett hozzá: Primadonna.

Márpedig ezt a primadonnát *meg kell kapnia,* határozta el Román Sztrizs.

Tudván, hogy nincs a világon olyan erő, amelyik megakadályozhatná az egyszerű elhatározás megvalósításában, Sztrizs könnyűnek és boldognak érezte magát. A Nagy Színház kétszáz valahány éves fennállása óta gyakorlatilag mindig a Kreml háreme volt. A cárok innen válogatták kegyencnőiket. Sztálin harmincéves uralkodása alatt a világhírű énekesnők és balerinák több generációját használta. Kalinyin a Nagy Színház színiiskolájának bakfis növendékeire specializálta magát. Berija, Vorosilov, Bugyonnij, Malenkov, Poszkrjebisev, Tuhacsevszkij annak idején mind dézsmát szedtek ebben a málnásban. Most pedig ő, Sztrizs van soron. A törvényes uralkodó jogán.

Hátradőlt a karosszékben, kinyitotta a merített papírra nyomtatott programfüzetet és kikereste a megfelelő sort: *„Pásztorlány – Polina Csisztyakova”.* Milyen jó, orosz neve van. Sztrizs most már nyugodtan gyönyörködött a színpadi dívában, mintha máris a tulajdona lenne. Honnan való? Hány éves lehet? Tizenkilenc? Húsz? Lehet, hogy már tegnap vagy egy hónappal ezelőtt itt énekelt, de Sztrizs észre sem

vette, nem tudta, hogy létezik?!

A férfi nem szerette az operát. Idétlen történelmi kosztümökbe öltözött kövér emberek énekelnek, végtelenül álmosítóan… Ám az „Oroszország tavasza” magával ragadta. Nem csak Polina Csisztyakova és nem is csak a lány ágyékig hatoló hangja miatt, hanem a zene ereje, orosz dallamossága és a történelem századain átívelő mozgalmas cselekmény miatt. A tatár uralom… A svéd betörés… A lengyel lázadások… Napóleon… Hitler… A fekete kaftános és sztálin-zubbonyos zsidók… Istenem, ki mindenki meg nem próbálta elcsábítani, megerőszakolni a mi orosz honunkat! Oroszország azonban mindenkit kikergetett árvalányhajas sztyeppjeiről, és lám, fiatal, erős hangján ismét az egész világnak énekli a hajdan volt dicsőséget: Péter, Szuvorov, Kutuzov, a birodalmi eszme diadalát!

– Én vagyok az árvalányhajas Oroszország. Én vagyok a sztyeppi Oroszország!

Istenem, milyen elsöprő erejűek ezek a szerény szavak! Milyen erővel sugárzik a zenekar játékából, szinte szárnyalnak a hangok! És milyen szabadon szenvedélyesen lebeg a zene fölött a fiatal énekesnő hangja, a haza-anyácska dallama! És milyen lelkesen, izgatottan figyeli mindezt a nézősereg. Ha ez a Pásztorlány most megparancsolná a nézőknek, hogy azonnal vonuljanak az új tatárok vagy a franciák ellen, talán készek lennének nyomban rohamra indulni – örömmel, dalolva, ajkukon Isten és a Haza nevével.

Igen! Ez kell most a népnek: győzelem! Nem a nyugati gazdasági blokáddal szembeni passzív ellenállásra van szüksége az országnak, hanem győzedelmes villámháborúra! A népet lelkileg nagyon megviselte a Gorbacsov által szétzilált gazdaság helyzete, a hadseregben pedig Afganisztán után általánossá vált a gyávaság szindrómája. A győzelem adrenalinját kell tehát a nép vérébe injekciózni, ahogyan Reagan tette ezt annak idején az amerikai csapatok grenadai partraszállásával. Igen, egyesíteni kell a népet, egységbe kovácsolni! És nincs semmi a világon, ami úgy felajzaná és megrészegítené a népet, mint a levert ellenség kiontott vére.

Ő, Román Sztrizs, fel fogja rázni a nemzetet!

Második nap: Január 23.
22.
Jekatyerinburg (az egykori Szverdlovszk)
Uráli idő szerint 06 óra 00 perc
Moszkvai idő szerint 04 óra 00 perc

A hangosan ketyegő ingaóra kismutatója a hatoshoz közeledett. A nyolcéves Natasa ránézett a nagymutatóra és sietve kiszürcsölte a

csészealjból a forró teát. Néhány perce maradt csupán, s még annyi mindent kell intézni! Legelőször is fel kell tennie a tűzhelyre a tányért a tegnap este sütött krumplilángosokkal, hogy felmelegedjenek, mire apja hazaér! Ez egy. Azután fel kell húznia egy másik pár gyapjúharisnyát. Ez kettő. Utána bele kell dugnia a lábát a nemezcsizmába, felvennie a télikabátot, a sálat és a fülessapkát. Ez három, négy, öt és hat. Ezután le kell oltania a villanyt és bezárnia a lakást… Ó, majd elfelejtette kivenni a hűtőből a csonttá fagyott bálnahúst, pedig annak fel kellene olvadnia, mire a mama hazajön, aki ma éjszakás a remizben.

– Itt Jekatyerinburg, az uráli idő: hat óra. Jó reggelt, kedves elvtársak! – hadarta élénk, mesterkélt lelkesedéssel a tévébemondó. – Híreket mondunk. Az „Oroszország *tavasza” című operát Lenin-renddel tüntették ki, mert jelentős mértékben hozzájárult…*

Natasa kikapcsolta a tévét, lement a sötét főlépcsőn és kilépett az utcára. Menet közben a nyaka köré tekerte a sálat. A hidegben rögtön elállt a lélegzete, összeragadtak az orrlyukai. A száján kapkodta a levegőt, és szaladt a sötét utcán. Apa biztosan rászólna: „Csukd be a szád! Az orrodon vedd a levegőt!" Apja katonásan nevelte, mintha fiú volna. Talán mert fogalma sem volt, hogyan kell babázni, vagy, mert ő csupán egy évvel apja Afganisztánból való visszatérése után született?

A kislány fejét leszegve, állat a sálba rejtve szaladt az utcán. A saroknál befordult. A havas, sötét, magas hótorlaszokkal szegélyezett utak a frontra emlékeztettek. Nem égtek az utcai lámpák, sehol nem látszott egy kocsi. Ám ebben a dermesztő hófúvással párosuló sötétségben mindenütt sietős léptek koppantak. Emberi alakok bukkantak elő a feketén ásító lépcsőházakból és télikabátba, felöltőbe vagy köpenybe burkolózva ugyanoda igyekeztek, ahová Natasa. Útközben újabb sötét lépcsőházak nyikorgó kapuja mellett haladtak el. Újabb és újabb alakok csatlakoztak a fázósan lépkedő, lábukat kapkodó emberekhez, akik mind féltékenyen ügyeltek arra, hogy aki később indult el otthonról, nehogy megelőzze az előtte haladókat. A jeges járda tompán visszhangozta a gyors lépteket, a hangyaként igyekvő emberoszlopok összeolvadtak a mellékutcákból kikanyarodó csoportokkal. És most már mindenki megszaporázta a lépteit, majd futásnak eredt. Csak harcba, barikádra vagy kenyérért sietnek így.

Miután a hófútta, sötét Gagarin sugárútra értek, futólépésben csatlakoztak a kenyérbolttól már hat saroknyira elnyúló, feketén kígyózó sorhoz. „Ki az utolsó? – lihegték. – Maga után következem? Hányas a száma?…"

Natasa azonban nem állt be a sorba. Észrevette, hogy a sor elején, a bolt bejárata és a kenyereskocsi közötti tenyérnyi helyen botrány tört ki, és odaszaladt. A kenyereskosarak kirakását figyelve,

markukba szorított kenyérjegyekkel a bolt fala mellé húzódva didergett az első harminc ember. Mellettük néhány férfi verekedett.

– Eressz! Eressz, hadd vágjak be a pofájába!… – próbálta kitépni magát egyikük a barátai szorításából. Ugyanezzel próbálkozott ellenfele is.

– Eressz! Szétverem a pofáját! Seggbe rúgom! – ordította.

A két férfi vadul félrelökte barátait, ám azok újból megragadták őket és megpróbálták megakadályozni a verekedést. A veszekedő, ocsmányul káromkodó, hadonászó csoport a sorban álló első tíz ember felé közeledett. Ezek már kezdtek félrehúzódni, nehogy ők is kapjanak egyet. Még egy másodperc, és a verekedő tömeg felbomlasztotta, felmorzsolta volna a sort. Ám ebben a pillanatban a verekedők között feltűnt egy erős, középtermetű férfi, elnyűtt, bőr fejvédőben és szürkés-sárga katonai köpenyben. Andrej Sztaszov volt az, Nataska apja.

– Tűnj el innét – emelte ütésre a kezét az egyik verekedő.

Sztaszov a levegőben elkapta a férfi öklét. Az megpróbálta kirántani a kezét, de Sztaszovnak, közepes termete és nem éppen impozáns alakja ellenére, nem is ökle volt, hanem valóságos harapófogója – ahogy az az egykori harckocsizóhoz, az Uralmas harckocsiműhelyének jelenlegi meósához illett.

A nagyszájú férfi csak akkor fordult Sztaszov felé, amikor csuklóján érezte a harapófogó acélos szorítását.

– Mi van? Akarsz egy pofont?

Sztaszov elmosolyodott. Az alig öt lépésre álló Nataska szintén. Istenítette az apját, mégpedig éppen a legveszélyesebbeknek tűnő pillanatokban megjelenő furcsa mosolyáért. Az ilyen pillanatok kedvéért még a teáját is otthagyta, hanyatt homlok kiszaladt a szobából, csak hogy el ne szalassza ezt a puha, szívélyes, barátságos mosolyt, amely verekedés előtt jelent meg apja arcán. A kislány biztos volt benne, hogy ha apja, arcán ezzel a mosollyal bemenne a medve barlangjába, néhány perc múlva a vadállattal karöltve jönne ki onnan.

– Nem megmondtam, hogy fejezd be a hadonászást – kérte Sztaszov, még mindig a levegőben tartva a férfi kezét, aki nehezen viselte a harapófogó halálos szorításával párosuló szívélyes mosolyt. Ő is elmosolyodott: először csak a szemével, aztán a szájával is, melyből kivillant fémfogsora.

– Mi baj van? – szaladt oda a sor végéről Sztaszovhoz Petya Obuhov bácsi, egy erőtől duzzadó, s a kislány apjához hasonlóan szintén Afganisztánt megjárt férfi. Az afgán háborúból visszatért veteránokat képtelenség volt rákényszeríteni, hogy ne „afgánoknak”, hanem „internacionalista harcosoknak” nevezzék magukat, ahogy az újságokban emlegették őket. Az Uralmasban, ahol Natasa apja dolgozott, több mint ötszáz ilyen *afgán* volt, egész Jekatyerinburgban,

az egykori Szverdlovszkban pedig számuk elérte az ötezret. A hazafias átalakulás hullámát meglovagolva a legügyesebb kétszáznak sikerült közülük bekerülnie a pártvezetésbe, a többiek azonban ott ragadtak munkahelyükön.

– Tényleg *afgánok* vagytok? – kérdezte a verekedő fickó.

– Miért?… – kérdezte bosszúsan Pjotr Obuhov. – Mit gondoltál?

A cionista imperialisták egy évvel ezelőtt úgy döntöttek, hogy Oroszországot gazdasági blokáddal fojtják meg. Azóta éjszakánként országszerte hosszú sorok kígyóztak a kenyérboltok előtt. Az *afgánok* önkéntes rendfenntartók lettek, tekintélyük nagyobb volt ugyanis, mint a rendőröké.

– Jól van, gyerünk innét… – vetette oda a verekedő fickó cimboráinak. A verekedés daganata lelohadt és felszívódott.

– A hülyék! Cirkuszolnak itt…- magyarázta Andrej Sztaszov Obuhovnak.

Natasa csak most értette meg, hogy a verekedést csak azért rendezték, hogy felbomoljon a sor, elkergessék az első húszharminc embert, és a bolt ajtajának közelébe jussanak.

Sztaszov megpillantotta a lányát. Elmosolyodott és a karórájára nézett. Negyed hét volt. Könnyed mozdulattal magához vonta Natasát, aki örömmel dugta fejét apja olajtól és gépzsírtól bűzlő köpenyéhez. A kislány számára ez volt apja megszokott szaga: Sztaszov időnként otthon bekente ezzel a kenőanyaggal, a gépzsírral az összes lábbelit, s ezután még sokáig hordani tudták őket, nem áztak be.

A kislány azonban bármennyire is sajnálta, nem becéztethette magát sokáig apjával a sorban didergő komor emberek szeme láttára. Megfogta Sztaszov bal kezét, felfordította a tenyerét, elolvasta rajta a mai sorszámot – 132-es –, kivett kabátkájának zsebéből egy aprócska tintaceruzát, megnyálazta és saját bal tenyerére írta a számot.

– Gyere, odaviszlek a helyedre – mondta az apja.

– Egyedül is megtalálom, siess haza inkább… – lehelt rá Natasa apja hideg kezére és szigorúan felnézett rá. – Siess! Lám, hogy átfagytál! Egészen elkékültél!

Apja persze nem kékült el, csak tetszett a kislánynak, hogy anyáskodhat vele. Továbbra is szívesen játszott volna „papás-mamást”, ahogy két-, három-, sőt ötéves korában. De Natasa már nyolcéves volt.

Sztaszov átkarolta a kislány vállát és elindult, hogy a helyére kísérje. Pjotr Obuhov megállította őket.

– Menj csak haza kajálni – dörmögte Sztaszovnak. – Majd én odakísérem a lányodat. Hallottad, elsejétől megint emelik a normákat?

– Lehetetlen!

– Azt beszélik, benne lesz a mai újságokban. Most is csak kifacsarnak minket, mint korábban. Semmi különbség. Gyerünk,

Nataska – Obuhov nehéz tenyerét a kislány vállára tette és elindult vele a sor végéhez.

– Petya bácsi, mér vagy ma ilyen? – érdeklődött Natasa.

– Negyvenhárom éves vagyok – fakadt ki menet közben Obuhov –, de se feleségem, se családom. Én nem aludhatok háromig!... – Obuhov elhanyagolt, nyakigláb ember volt, és Natasa nem értette, hogy a férfi irigyli vagy elítéli apját azért, mert az hajnali háromig alhat, vagyis fél órával tovább, mint ő. Odaértek a kislány helyéhez.

– Ide állj be – mondta Petya bácsi és fejszeerős kezét befúrta egy terjedelmes asszonyság és egy kopott fülessapkát viselő, ösztövér férfi közé. És bár az emberek olyan szorosan álltak egymás mögött, hogy úgy látszott, nincs olyan erő, amely akár csak egy centiméternyi rést is nyithat közöttük, Obuhovnak sikerült. A kislány hegyes vállával Obuhov segítségével befurakodott a kövér nő feneke és a fülessapkás, vékony férfi melle közé. A kopott fülessapkás ürge arca fájdalmasan összerándult. Persze, gondolta a kislány, a sorban állók még a jogosan bekéredzkedőket sem szeretik beengedni.

De Natasa ügyet sem vetett a fülessapkásra. A sorban, különösen a kövér, puhafenekű asszonyság mögött, jó meleg volt. A kislány távolodó apja után nézett, megnyugodva látta, hogy hazafelé siet. Majd a kenyereskocsit kezdte figyelni, amelynél a sofőr és a rakodó kötény nélkül dolgozott. Ez persze nem higiénikus: emberek eszik majd azt a kenyeret, a sofőr meg a rakodó pedig puszta kézzel fogdossa, koszos kabátjához szorítja a kenyereskosarakat... Hé! Mi ez?

A rakodó és a sofőr kijött a boltból, lement a lépcsőn és lassan becsukta a kocsiajtót. A sor elején álló két asszony, a kenyereskosarakat ellenőrző „számlálóbiztosok”, csodálkozva kérdezték tőlük:

– Mi történt?

– Kész a kocsi, fájront – felelte a rakodó.

– Mi az, hogy kész a kocsi? – a számlálók meghökkentek. Csak nyolcszáz kenyeret hoztatok! Nekünk ezerötszáz jár!

„Nyolcszáz kenyér! Csak nyolcszáz kenyér!” – a hír végigfutott a soron, mint az áram. Az első néhány száz ember még szorosabban az előttük állóhoz simult, a sor végén állók pedig dühöngtek és kétségbeesve kiabáltak:

– Nyolcszáz kenyér nem elég!

– Gazemberek! Hívják ide a rendőröket!

– *Afgánok!* Hívják ide az *afgánokat!!*

Az üvöltözés utolérte Sztaszovot, aki már éppen befordult volna a sarkon. Rápillantott az órájára és egy másodpercig habozott. Erős szél feszült a hátának, szinte tolta hazafelé. Otthon forró tea és meleg krumplilángos várja. Ha viszont most az újabb botrány miatt

visszamegy –Isten veled, reggeli! Nem is annyira a reggelit sajnálta, mint inkább Nataskát, aki tegnap egész este lángost sütött.

Ám a Gagarin sugárút felől jövő zaj felerősödött, átterjedt a szomszédos utcákra is. Nem, ez nyilván nem egy jelentéktelen botrány. Az egész sor zúgolódik, másfél ezer ember. A morajlásból és a kiabálásból néhány szó megütötte Sztaszov fülét.

– Nézzétek meg a fuvarlevelüket! Ne engedjétek elmenni a kocsit! Tartsátok itt őket! Hívjátok az *afgánokat! Afgánok!*

– Nyolcszáz kenyeret lerakodtak, a többit feketén akarják eladni!

Sztaszov felsóhajtott és visszafordult.

A Gagarin sugárútra érve olyan látvány fogadta, amely jóval komolyabb volt, mint a verekedő fickókkal való előbbi összetűzés. A sor kezdett felbomlani, csoportok alakultak ki, női és férfi kiabálások hallatszottak. A legzaklatottabbak, vagy háromszázan a kenyereskocsihoz szaladtak és körülvették. Kiráncigálták a fülkéből a sofőrt meg a rakodót. Követelték, hogy azonnal nyissák ki a furgont, és mutassák meg, valóban kipakolták-e az összes kenyeret. Valaki már feszítővasat is hozott, hogy szükség esetén letörjék a lakatot a kocsiajtóról.

Sztaszov futó pillantást vetett a lányára, s megbizonyosodván róla, hogy távol van a botrány központjától, belevetette, magát a furgon körül tolongó tömegbe.

– Pillanat! Egy pillanat, elvtársak! – kiabálta erélyesen. Hangjában volt valami különös, megnyugtató, ellentmondást nem tűrő, s az emberek utat engedtek neki. Sokan felismerték és rászóltak egymásra: „Engedjétek Andrejt! Engedjétek az *afgánt,* hadd csináljon rendet!”. És Sztaszov néhány pillanat múlva már a kocsi mellett állt.

Itt, a botrány epicentrumában, Pjotr Obuhov egyik kezével éppen a gépkocsivezető gallérját fogta, a másikkal meg megpróbált távol tartani tőle egy feldühödött öregasszonyt:

– Gazember! – óbégatott a néni. – Mások éheznek, ő meg telezabálja magát! Rosszabbak vagytok a zsidóknál! Spekulánsok! Adok én neked!

Két másik *afgán* a rakodót őrizte a felbőszült tömegtől, az alkoholtól és félelemtől remegő kézzel megpróbálta kinyitni a lakatot a kocsi hátsó ajtaján, de képtelen volt beletalálni.

Sztaszov odament hozzá, elvette tőle a kulcscsomót. A kulcsokra, majd a lakatra pillantott, s odaszólt a rakodónak:

– Nem is ezzel a kulccsal nyílik, seggfej!

– Direkt csinálta! Gazember! – ordítozták az emberek a tömegben.

– Esküszöm, nincs benne kenyér – suttogta a rakodó Sztaszovnak.

Néhányan meghallották a tömegből és üvöltözni kezdtek:

– Persze, mert már eladtátok a kenyeret! Előbb a feketepiacra

mentek, csak a maradékot hozták ide!

Sztaszov kinyitotta a furgon ajtaját és benézett. Valóban nem volt benne semmi néhány üres kenyereskosáron kívül. Sztaszov erre a sofőrhöz lépett, akit Pjotr Obuhov még mindig a grabancánál fogva tartott.

– A fuvarlevelet!

A sofőr odaadta Sztaszovnak a gyűrött fuvarlevelet. A tömeg azonban nem nyugodott:

– Hamisított fuvarlevél! Andrej, nem ismered a trükkjeiket? Loptak ezelőtt is, lopnak most is!

– Csend legyen! Telefonálok a kenyérgyárba – jelentette be Sztaszov és bement a boltba. A tömeg várakozástelin susogott.

– A gyárban is szélhámos népség dolgozik! Mindig csak a lopáson jár az agyuk! Egykutya mind! A kommunisták is meg a hazafiak is!

– Miért nem jött ki még mindig a rendőrség?!

– Hát persze, hogy nincs itt! Egy húron pendülnek!

Natasa a nyakát tekergette a sorban, hogy lássa az apját és azt, ami a boltnál történik. Annyira izgult, hogy apja haza tud-e szaladni megreggelizni, hogy megérkezik-e már végre a rendőrség, hogy megverik-e a furgon vezetőjét és a rakodót, hogy sokáig nem is tulajdonított jelentőséget a kemény valaminek, ami a lapockái közt a hátába fúródott és ide-oda csúszkált. A kislány csak akkor fordult hátra és nézett föl a kopott fülessapkás férfira, amikor az a valami egyre hevesebben és gyorsabban dörgölődzött a hátának. A mögötte álló férfi borostás állat furcsán az ég felé meresztette, csöndesen nyöszörgött és hasát Natasa hátának nyomva egész testében meg-megrándult. „Bolond…” – futott át a kislány agyán. Ám ebben a pillanatban váratlanul egy középkorú nő ugrott oda a fickóhoz. Kabátujjánál fogva kipenderítette a sorból és ököllel teljes erővel az arcába vágott. A férfi kopott fülessapkája lerepült a földre.

– Már megint egy „rejszoló”! – kiáltotta a nő. – Eridj innét, te elvetemült! – És a többiekhez fordult: – És maguk? Látják, hogy ez a kujon a kislányhoz dörgölődzik, de egyikük se mozdul! Barmok!…

Natasa nem értette, mi történt. Miért dörgölődzött a férfi a hátához és miért nyöszörgött közben? Miért oldalog el gyáván éppen most, amikor mindjárt osztani kezdik a kenyeret? Miért kiabál ez a nő az emberekkel, s miért nevezi őket „barmoknak”? S azok miért nem válaszolnak, miért sütik le a szemüket szégyenkezve?

Natasa túl kicsi volt még, hogy felismerje: háta mögött az újfajta onanizálók, az úgynevezett „rejszolók” egyik képviselője állt. Nyugaton ismeretlen, a nyilvános szexuális élvezetnek ez a formája. A Szovjetunióban figyelték meg először, ahol a nép a szovjethatalom nem egészen nyolcvan évéből hetvenet kenyérért, húsért, daráért, krumpliért, heringért, vodkáért, cukorért, szövetért stb. való

sorbaállással töltött. Ezek a többórás sorbaállások hozták létre a „rejszolókat”. Olyan férfiak ők, akik egész nap sorról sorra járnak, odasimulnak a nők fenekéhez, hátához, és teljesen ingyen kielégítik magukat – a szükségleteik szerint, ami végtére is a szocializmus egyik alapelve.

– Eltűnt a balfenéken, még a kenyérről is megfeledkezett jegyezte meg valaki a sorból az eloldalgó „rejszolóról”.

– Igen, neki már kenyér nélkül is jó.

– Szerencséd, hogy Sztaszov nem látott! – kiáltott a távolodó „rejszoló” után a kislány pártjára kelt asszony, és visszament a helyére. A kislány pedig büszke volt, hogy az apját teljesen ismeretlen emberek is név szerint ismerik. Majd megint tekergetni kezdte a nyakát, hogy lássa, mi történik a boltnál.

Ott épp most bukkant fel Andrej Sztaszov. Felugrott a kenyereskocsi motorházának a tetejére és felemelte a karját.

– Csendet! – szólt a tömegnek. – Most beszéltem telefonon a kenyérgyár igazgatójával. Elmondta, hogy valóban csak nyolcszáz kenyeret küldtek nekünk, a maradék hétszázat most sütik, egy-másfél óra múlva az is itt lesz. Akiknek most nem jutott, ne menjenek haza, ne bontsák meg a sort, várjanak türelemmel. Érthető? – a kulcscsomót odadobta a rakodónak, majd intett Pjotr Obuhovnak, hogy elengedheti a sofőrt. A sofőr rögtön felélénkült, sértett arckifejezést öltött, még szitkozódott is a furgon mellől eloldalgó emberek háta mögött.

– Vén marhák!

– Csendesebben, hé! Hogy beszélsz az emberekről?! – lépett mellé fenyegetően Pjotr Obuhov.

A sofőr azonban úgy csinált, mint aki semmit sem hallott. Felmászott a fülébe és beindította a motort, bár Sztaszov még fönn állt a motorháztetőn. „Gyerünk, gyerünk, szállj már le!” kiáltotta ingerülten az *afgánnak.* Sztaszov mosolyogva leugrott a motorháztetőről. Egy pillantást vetett lányára, majd a buszmegállóhoz futott, ahová épp akkor állt be egy városi busz.

– Papa! És a lángosok?! – kiáltotta a sorból könnyeivel küszködve Natasa.

– Majd este megeszem! – felelte Sztaszov és felugrott a buszra. Nem tudta, hogy többé nem látja viszont élve a lányát.

23.
37 kilométerre északra Moszkvától
Moszkvai idő szerint 04 óra 30 perc

Amikor Jekatyerinburgban, az egykori Szverdlovszkban, közeledett a kenyérboltok nyitásának ideje, Moszkvában még éjszaka volt, minthogy a főváros két időzónával nyugatra fekszik. A Kremltől 37

kilométerre északra, a kormány villája körül azonban csaknem nappali világosságot árasztott a téli telihold. A havas park ezüstös fényt vetett a kétszintes villa széles ablaktábláira. Az emeleten, a tágas hallban halk ária szólt egy Sharp sztereomagnóból. „Én vagyok az árvalányhajas Oroszország / Én vagyok a sztyeppi Oroszország…” – énekelte Polina Csisztyakova, a fiatal operacsillag tiszta hangja. Az egész padlót beborító hatalmas türkmén szőnyegen *a Pravda* legfrissebb száma hevert. Az újság címoldalán friss ajakrúzsnyom övezett két rövid hírt.

A SZOVJETUNIÓ MINISZTERTANÁCSA az operaművészet fejlesztése terén elért kiemelkedő érdemeik elismeréseképpen az „Oroszország tavasza” című opera megalkotásáért és Nagy Színházbéli előadásáért A. TRUBECKOJ zeneszerzőnek, L SZMIRNOV rendezőnek és P. CSISZTYAKOVA szólistának, Oroszország alakítójának LENIN-rendet adományoz.

R. B. SZTRIZS
A SZOVJETUNIÓ MINISZTERTANÁCSÁNAK ELNÖKE

A SZOVJETUNIÓ LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK ELNÖKSÉGE
az „Oroszország tavasza” című opera Oroszország-szerepének megformálásában mutatott kiemelkedő alkotómunkája és művészi, tevékenysége elismeréseképpen Polina Szemjonova CSISZTYAKOVÁ-nak, a Nagy Színház szólistájának a SZOVJETUNIÓ NÉPMŰVÉSZE címet adományozza.

P. I. MITRQHIN
A SZOVJETUNIÓ LEGFELSŐBB TANÁCSA ELNÖKSÉGÉNEK ELNÖKE

Moszkva, Kreml, január 22.

A kandalló lángja fénycsóvát vetett erre a két közleményre, valamint a mellettük lévő „Törvényerejű rendelet a munkatermelékenység növeléséről és a munkafegyelem fokozásáról” című dokumentuma. Az újság mellett, a puha szőnyegen magasba szegzett állal nyögdécselt Pavel Mitrohin, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke, az SZKP Központi Bizottságának titkára. A két lába között teljesen meztelenül, leengedett, derékig érő aranyszőke hajjal térdelt Polina Csisztyakova, a Szovjetunió újdonsült népművésze, a Lenin-rend tulajdonosa, aki az „Oroszország tavasza” című operában Oroszország szerepét alakította. Mitrohin sovány lábát átölelve saját áriájának ritmusára végezte azt a rítust, amelyet aligha ismertek az árvalányhajas Oroszhon szkítái. Inkább az átkozott külföldiek honosították azt meg Oroszországban: általában a franciák, az adott esetben viszont az amerikai Michael Dowey, az amerikai

nagykövetség hajdani orvosa.

Polina legalább akkora alkotói odaadással végezte ezt a tevékenységet, amilyennel a Nagy Színház színpadán énekelt. A zene, az énekesnő tiszta és erős hangja, valamint a lány öblös torka az eufória felhők feletti csúcsaira vitte a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnökét. Ujjaival erősen tartotta a lány tarkóját, halkan nyögdécselt és újra meg újra előredöfte a hasát. Megpróbált ütközésig elmerülni az énekesnő finom torkában. Közeledett a csúcspont az „Oroszország tavasza" áriájában, a dallam egyre magasabbra szárnyalt és mind jobban felerősödött.

– Én vagyok az árvalányhajas Oroszország, Én vagyok a sztyeppi Oroszorszá-á-ág…

Mitrohin erősen magához szorítva az engedelmes Oroszország fejét, torokhangon felhörgött, előredőlt, megmerevedett, majd elernyedt, lassacskán a padlóra hanyatlott és erőtlenül elnyúlt a szőnyegen, mint egy zsák.

Polina kézfejével megtörölte kissé duzzadt ajkát, felállt és a behavazott parkra néző ablakhoz lépett. Az ablak alatt a cári berendezésből ittmaradt, aranyozott kerekeken guruló, régi kis zsúrkocsi állt. Rajta jeges vödörben megkezdett üveg francia pezsgő, az üveg mellett nagy tálban szőlő és barack, egy kisebb, mély edény pedig csordultig tele vörös kaviárral. Két kristálypohár állt mellettük. Ennél a Mitrohinnál minden olyan szép, mint a moziban, a francba! De Polina azért se fecsérelte az idejét a poharakra! Kivette a vödörből a pezsgősüveget, meztelenül felült a párkányra és meghúzta az üveget. Csodálatosan arányos, hellén teste olyan volt ebben a pillanatban a behavazott park hátterében, mint egy ókori görög szobor a leningrádi Télikert sétányán. Ám az egyetlen néző, aki méltányolhatta volna a látványt, csukott szemmel, pihegve hevert a szőnyegen. Lejárt a lemez.

– Na… – szólalt meg halkan Mitrohin behunyt szemmel. Mesélj…

– Sztrizsről? – kérdezte Polina.

– Uhum.

Polina a hideg ablaküvegnek nyomta forró hátát és kinyújtotta szoborszépségű lábait.

– Egész idő alatt hallgat… – mondta.

Mitrohin elmosolyodott és a feje alá tette a kezét.

– Azt akarod, hogy ő csábítson el téged? Neked kell őt elcsábítanod, neked! Neki is ilyen jól csinálod?

– Nem tudom…

– Ne szédíts! Felelj! – szólt rá szigorúan Mitrohin.

– Mindent megteszek… – Polina újból kortyolt egyet a pezsgőből.

– Mikor ad neked lakást?

– Nem merek kérni…

– Kérj, te hülye! Ha semmit nem kérsz tőle, rögtön rájön, hogy nem véletlenül bújtál az ágyába. Ne akard, hogy szerelmet valljon neked, a kurva anyádat! – Mitrohin még fiatal korában, a KGB-iskolában, valamelyik amerikai regényből tanulta, hogy a nőkkel trágárul kell beszélni. Már régen meggyőződött róla, hogy ez Oroszországban is hat rájuk.

– És maga, maga nem adhat nekem lakást? – kérdezte óvatosan Polina. – Nem lakhatom életem végéig a szüleimmel Cserjomuskiban…

– Száz lakást is adhatnék neked, te kis buta! – mondta immár megenyhülten Mitrohin. – Nekem azonban az kell, hogy ő adjon neked! Érted?

– Persze, hogy értem. Le fogják fényképezni velem meztelenül.

– Zavar ez téged? – Mitrohin fürkésző pillantást vetett Polinára.

– Nem, inkább érdekesnek találom – mosolygott Polina és elgondolkozva nézte Mitrohin szőnyegen elnyúló testét.

– Miért nem kérdezősködsz soha az amerikai felől?

– Úgyse mondana semmit…

– Még mindig szereted?

– Nem tudom… Bizonyára nem… – Polina hirtelen a férfi szemébe nézett és így szólt: – Férjhez akarok menni. Sztrizshez.

– Micsoda-a? – támaszkodott a könyökére elcsodálkozva Mitrohin.

– Miért, talán a Központi Bizottság titkára nem válhat el öreg feleségétől?

– Há-át… – nyújtotta el töprengve Mitrohin és visszaereszkedett a szőnyegre. – Egyébként zseniális húzás lenne! – a feje alá tette a tenyerét és mérlegelni kezdte a dolgot. – Akkor viszont tényleg ne kérj tőle semmit. Egyelőre ne kérj semmit. Játszd meg a szerelmes szűz lányt. Értetted? Mit csinálsz?

Polina hirtelen leugrott a párkányról, felkapta a kaviárt a zsúrkocsiról, Mitrohinhoz lépett, és megállt mellette; zöld szeme huncutul csillogott.

– Ne hülyéskedj… – szólt rá Mitrohin.

– Ugye segíteni fog, hogy Sztrizs felesége legyek?

– Hogyan?

– Hát, sokféleképpen… a KGB-nek mindent szabad… – Polina a sztereo készülékhez ugrott, benyomott néhány gombot, és a téli ház félhomályos halljában ismét felcsendült Oroszország áriájának halk, kalászosodó-búza-selymű motívuma. Felhangzottak az első szavak: „Én vagyok az árvalányhajas Oroszország / Én vagyok a sztyeppi Oroszország…”

– Na, áruld már el, mit forgatsz a fejedben? – kérdezte Mitrohin az ismét mellette álló Polinától.

– Ezt ni! – és egy gyors mozdulattal hirtelen ráborította a férfi

ágyékára a kaviárt.

– Mit csinálsz, meghülyültél?! – pattant föl Mitrohin.

– Várjon csak! – nyomta vissza Polina. A férfi ágyékára hajolt és a zene ütemére – huncutul, fejét jobbra-balra mozgatva – kezdte felnyalni a kaviárt. Fiatal testének minden hajlatából, földre omló hajából, fehér karjának görbületéből és ágyékának vonalából, egyszóval mindenéből eszményi, klasszikus kecsesség áradt.

Mitrohin a fejét rázta:

– Na, te macska! Mint egy Rodin-szobor!

A következő pillanatban azonban már nem a klasszikus szobrászaton járt az esze. A Szovjetunió népművészének lefetyelése következtében a Legfelsőbb Tanács Elnöksége elnökének ernyedtsége elmúlt, s kedve az „Oroszország tavasza” című opera áriájának erősödő dallamával párhuzamosan fokozódott.

– Tedd be! – kérte a lányt és előrenyomta a hasát. Polina azonban nem sietett. Élvezte, hogy hatalma van a kormányfő felett.

– Sztrizs feleségének nem lehetne szeretője? – kérdezte váratlanul.

– Ah, mit nem akarsz! Hogy mi szerezzünk neki szeretőt… – találta ki Mitrohin Polina gondolatát és esdekelve kérte újfent a lányt: – Na, tedd már be! – És mivel már nem bírta tovább a gyönyörűséges kínt, nagyvilági modorához képest szokatlan, vad üvöltéssel megragadta Polinát, erőszakkal hátrafordította és arccal lefelé megdöntötte, úgy, hogy a rodini ágyék a magasba domborodott. – Nesze! – hatolt be az énekesnőbe és erősen megkapaszkodott a derekában. – Nesze neked, árvalányhajas! Nesze neked, sztyeppi! Egyelőre még nem mentél férjhez Sztrizshez! Na nézd csak, mit talált ki, a kurvája! Tíz szeretőt dugunk az ágyába! Ha feleségül veteted magad Sztrizzsel, gazdagon megajándékozlak! Akkor aztán a markunkban lesz! Vetesd el magad! Vetesd el!… Vetesd el!… Vetesd el!…

Polina Mitrohin erős lökéseitől meg-meginogva, arányló hajboglyája szőnyegre borítva, nyitott szájjal zihálva, boldogan lélegzett.

Az „Árvalányhajas Oroszország” dallama pedig egyre feljebb kúszott, egyre erősödött….

24.
Jekatyerinburg
Uráli idő szerint 06 óra 50 perc

6.50-kor végre feltűnt két rendőr. A kenyérbolt felé igyekeztek. Egyikük, Szergej Sakov, téglavörös arcú, világoskék szemű harmincéves szakaszvezető volt. Rendőrjelvényes szőrmesapkáját

félrecsapta a fején, kilátszott alóla szőkésvörös üstöke. A másik rendőrnek, Vaszilij Karjuk ötvenéves törzsőrmesternek sovány, aszott arca volt, mint egy gyomorbajosnak. Hegyes orra és gonosz szeme egy kotorékebre emlékeztetett. A két rendőr azt a feladatot kapta, hogy állítsa sorba az embereket a bolt előtt és ügyeljen a rendre. Sakov és Karjuk azonban egyáltalán nem úgy néztek ki, mint akikben túlbuzog a szolgálati igyekezet. Hátracsapott szőrmesapkájukat, a fiatal Sakov simára borotvált vörös arcán lecsorgó izzadtság csöppeket és a középkorú gyomorbeteg zavaros, tompán csillogó kutyaszemét látva, ezekből az apró részletekből a tapasztalt tömeg rögtön leszűrte a következtetést, hogy a rendőrök nem azért késtek, mert dolguk volt, hanem egyszerűen mert bedobtak két deci töményet és jóízűen megreggeliztek. Meglehet, hogy a rendőrök csupán teát ittak, ám az egész éjszaka az utcán fagyoskodó tömeg azonban a két jóllakott arc és a meleg ruha látványától dühbe gurult. Gúnyos fütty és hangos kiabálások fogadták őket.

– Na végre, előkerültetek, micsoda ronda alakok! Nézd csak, a disznók!…

– Persze, üzekedtetek, mi! A nép meg hadd fagyoskodjon!

– Legalább hoztak újságot, megtudhatjuk az új normákat!

– Mit nekik a nép?! Öt perc alatt megfordulnak, elvisznek fejenként két kenyeret és sietnek vissza a macájukhoz! Ennyiből áll a munkájuk!

– Nem, nemcsak ennyiből! Nem hallottad, hogy mit csináltak Voronyezsben? A nők tüntetését harckocsikkal meg géppisztolyokkal verték szét!

– Az lehet… Egy ilyen semmirekellő a fejadagjáért még a saját szülőanyját is lelőné, mégsem remegne a keze!

– Ej, Sakov, igazi húst sütöttetek? Vagy csak bálnahúst, mint mi?

– Karjuk! Hogy csináltad: magad verted le neki vagy a fiatal tartotta a nőt?

– Sakov, a kurva anyádat! Legalább egy „honleányt” hozhattál volna, hadd melegedjünk fel egy kicsit!…

Derültség támadt a sorban. A kormányváltás után a nyugatiakhoz hasonló, nagy, kétliteres, füles vodkásüvegek jelentek meg a boltokban. A nép rögtön elnevezte őket „honleányoknak”.

A rendőrök nem reagáltak a gúnyolódásra, nekikezdtek, hogy rendet csináljanak.

– Elég a hadovából! Első tíz ember, figyelem! Öt lépést a bolttól hátra lépj! Egy-kettő!

– Második és harmadik tíz ember, sorakozz!

– „Számlálóbiztosok”? Ki kérte magukat, hogy számlálóbiztosok legyenek?! Minden ki van számolva! Menjenek vissza a helyükre! Első tíz ember: indulás a boltba kenyérért!…

– Maradjanak csak ott a számlálók, ahol vannak! – kiabálták a sor

végéről. – Hadd számoljanak csak! Nyolcszáz embernek kell kenyeret kapnia!

– Meg fogják kapni! Meg fogják kapni! – dünnyögte Sakov. Majd mi rendet csinálunk! Maguk meg takarodjanak vissza a helyükre! Engem is ellenőrizni akarnak?! Felírta mindenki a számot a tenyerére? Fel! Tehát az első nyolcszáz ember megkapja a kenyerét!…

Ám a tömeg nagyon is jól tudta, hogy sem a tenyerekre írt számok, sem a legéberebb „számlálóbiztosok” nem tudják megakadályozni, hogy el ne tűnjön húsz-harminc vekni. Másfél óra múlva, amikor elfogy a nyolcszáz kenyér, ki fog derülni, hogy nem nyolcszáz, hanem hétszáznyolcvan vagy csak hétszázötven embernek jutott! Hová tűnt a többi? Senki nem fogja tudni megmondani. Ha revizort hívnak, az eladónő felmutatja neki a nyolcszáz kenyérjegyet. Pedig négy kenyeret jegy nélkül elvisz a két rendőr: ez íratlan szabály, olyan, mint az úrbér. Két kenyér a takarítónőé, öt pedig az eladónőé: ez a dolgok rendjéhez tartozik. De hová tűnik még harminc kiló? „A sorbanállók kapják meg – mondja majd az eladónő szemrebbenés nélkül –, itt vannak a jegyek!”

Az első ötven ember már elvitte a kenyeret, de a feszültség csak nem akar enyhülni a tömegben. A sorral együtt a kislány is egyre közelebb nyomult a bolt szentélyként őrzött ajtajához. Már elővette kabátja belső zsebéből a másodosztályú papírból készült sárga könyvecskét, a kitéphető kenyérjegyekkel. Ekkor azonban észrevette, hogy Sakov, a fiatal rendőr futó pillantást vet a bolt mellett bámészkodó csinos nőre. A bámészkodókat a rendőrök folyton elhajtották a sor és a bolt közeléből, ők azonban szemtelen módon mégis mindig visszalopakodtak. Sakov rövid, de jelentőségteljes pillantást váltott a fekete bundás, huszonöt éves szőkeséggel. A kislány rögtön rájött, mire megy ki ez a némajáték. A rendőr az első adandó alkalommal soron kívül betuszkolja majd a nőt a boltba. „Na, még mit nem!” – gondolta magában a kislány és ettől kezdve le nem vette a szemét a nőről, aki, mintha mi sem történt volna, elbillegett a sor mellett a sarokig, ott ártatlan képpel megállt.

A rendőrök ismét beengedtek tíz embert a boltba… aztán újabb tízet…

– Tényleg megint felemelik a normát – morgott valaki a sorban. – Hisz most emelték fel a november hetedike alkalmából! Meddig csinálják ezt még? Tisztára sztálini módszerek.

Még húsz ember következett, közöttük a kislány. A fekete bundás szőkeség meg úgy csinált, mint akinek esze ágában sincs soron kívül beslisszolni a boltba. A sarkon ácsorgott és hol a járókelőket bámulta, hol meg azokat, akik már megvették a kenyeret és siettek haza. A kislány már-már úgy érezte, hogy igazságtalanul gyanúsította a nőt, hogy az összeszűrte a levet a rendőrrel.

Ám amikor Sakov parancsára a Nataska előtt álló tíz ember is

elindult a bolt felé, a szőke nő gyors, határozott léptekkel csatlakozott hozzájuk és a többiekkel együtt tizenegyedikként felment a lépcsőn a boltajtóhoz.

– Hé, az a nő soron kívül akar bemenni! – kiáltotta valaki az elöl állók közül.

– Dehogyis! Menj csak nyugodtan! – vágta el a vitát Sakov és tuszkolta be a szőke nőt a boltba.

Ebben a pillanatban eldőlt a kislány sorsa.

A kislányé és Oroszországé.

Természetesen sem a kislány, sem Oroszország nem tudhatta még, milyen véres korszak határához érkeznek a következő másodpercben. De még amikor átlépték, sem érzékelték a jelenlévők a másodperc történelmi jelentőségét, mindannyian csupán mindennapi, közönséges oldalát fogták fel: azt, hogy egy sötét télikabátot és vékony nyakán sálat viselő copfos kislány hirtelen kiugrott a sorból, – hogy két kézzel belecsimpaszkodott a szőke nő fekete bundájába és azt kiáltozta: „Nem! Nem állt sorba! Láttam!...” és azt, hogy ugyanebben a pillanatban Sakov rendőr-szakaszvezető egyetlen mozdulattal elrántotta a kislányt a szőke nő bundájától és dühödten lelökte a lépcsőn.

És Sakov – talán mert dühös volt, hogy nem sikerült végrehajtani a csinos szőkeséggel eltervezett manővert, vagy mert nem is olyan régen valóban bedobott két deci vodkát – nem számolt a saját erejével és olyan erővel lökte le a lepkesúlyú kislányt, hogy az nekivágódott a bolt falának és estében beverte a tarkóját. A kislány salakbetonnak ütődő feje szörnyű, kongó hangot adott – mintha lövés dörrent volna a fagyos levegőben. Ez a hang betöltötte az egész utcát és néhány pillanatra megbénította a sorban álló embereket.

Még nem dőlt a vér a kislány orrán-száján, még nem terült el a teste az odafagyott köpésekkel és széttaposott csikkekkel borított járdán, még nem pillantották meg az emberek a széttört koponya hátuljából kitüremkedő és a kislány kabátjának kecskeprém gallérjára freccsent szürkésfehér agyvelőt, de az ütődés hangjából már érezték, hogy itt helyrehozhatatlan szerencsétlenség történt. Nem akartak hinni előérzetüknek. Vártak. Nézték, hogyan rogyik össze, csúszik le a kis test a fal mellé, a járdára. Várták a csodát: hogy a kislány felsikít, felugrik és nekiesik a rendőrnek vagy sírva fakad a fájdalomtól. Ezt a csodát várta az ütődés hangjára ijedten hátraforduló Sakov rendőr is. Ha megtörtént volna, a tömeg káromkodásokat zúdított volna Sakovra, a csinos nőt kipenderítette volna a sorból, a síró kislány pedig megkapta volna a kenyerét és könnyeit törülgetve hazaszaladt volna.

Az incidensnek ilyen egyszerűen, hétköznapi módon kellett volna zárulnia. Mind a nyolcszáz (sőt több) sorban álló ember ezt várta.

De nem történt csoda.

A kislány falba verődő tarkójának hangja ott lebegett az uráli reggel hideg levegőjében, mint harangkondulás a templomtér fölött.

A halott test hangtalanul elnyúlt a fal mellett, a szürke járdán. A sárga kenyérjegyek kiestek a kezéből. Csupasz kis nyaka olyan természetellenes módon kicsavarodott, ahogy élő gyermeknek soha.

Sakov rendőr a kislányról zavartan a tömegre nézett, mintha az embereket akarná tanúnak hívni ártatlansága bizonyítására.

És a tömeg a halott kislányról Sakov rendőrre pillantott.

És Sakov önkéntelenül visszahőkölt ettől a pillantástól.

– Megölte! Megölte a gyereket! – röppent a tömeg fölé a nő éles hangja, aki az előbb elzavarta a sorból a „rejszolót". – Gazemberek!!!

Valaki, aki Sakov közelében állt, hirtelen teljes erőből hátba vágta a rendőrt, másvalaki elgáncsolta, a harmadik fejbe rúgta, azután…

Azután a tömeg megvadult, és elborult aggyal tombolni kezdett. Az emberek, mint az őrültek, ledobták magukról a tilalmak, a rettegés, az emberi normák és az erkölcs béklyóit. A földön fetrengő Sakov rendőr-szakaszvezetőt szájba, hasba, bordán rugdosták, fejét a hajánál fogva az aszfaltnak verték, hogy a vér szertefröccsent belőle. Közben kövekkel és botokkal beverték a kenyérbolt ablakait. A tömeg valósággal kizúdította magából mindazt a mérget, amely az éjszakai sorban állás során fölgyülemlett benne. Ennek levezetésére Sakov természetesen kevésnek bizonyult.

– A másikat is kapd el! – kiáltotta valaki, látván, hogy a másik rendőr, Karjuk, a Gagarin sugárúton menekül.

És a tömeg Karjuk után vetette magát…

A SZOVJET BELÜGYMINISZTÉRIUM JEKATYERINBURGI RENDŐRKAPITÁNYSÁGA

0. P. SZUHIN ezredes, rendőrkapitány

JELENTÉS

Folyó év január 23-án 7 óra 20 perckor a Gagarin sugárút 69. alatti, 44. számú kenyérbolt előtt álló sorban zavargás tört ki amiatt, hogy a nyolcéves Natalja Sztaszova soron kívül akart bejutni a boltba. A kislány ellenszegült az ott szolgálatot teljesítő Sakov rendőr-szakaszvezetőnek, megcsúszott és elesett, ez felbőszítette a tömeget, amely meglincselte Sakov rendőr-szakaszvezetőt.

Ezután a legalább ötszáz fős felbőszült tömeg üldözőbe vette Karjuk őrmestert, majd a rendőrséget és a szovjethatalmat szidalmazva körbevette a XIX. kerületi rendőrkapitányság épületét. A Konyuhova és Obuhov polgártársak által felheccelt randalírozók kővel megdobálták a kerületi rendőrkapitányságot és felgyújtottak két Volga típusú rendőrautót. Azt követelték, hogy haladéktalanul adják ki nekik Karjuk őrmestert, mert ítélkezni akarnak fölötte, s azzal fenyegetőztek, hogy ha követelésüket nem teljesítik, felgyújtják a kerületi

rendőrkapitányság épületét és, idézem, „élve elégetnek minden rendőrt”.

Megafonon rendre utasítottam a zavargókat, ám próbálkozásom csak fokozta a tömeg elkeseredését, amely mind hevesebben szidalmazta a rendőrséget és a szovjethatalmat, továbbá újabb kőzáport zúdított a kerületi kapitányság ablakaira, aminek következtében a rendőrség nyolc munkatársa sérülést szenvedett, köztük jómagam is.

Mivel az incidens elrendezésére rendelkezésemre álló békés eszközöket kimerítettem, és láttam, hogy a megvadult huligánok valóban fel akarják gyújtani a kerületi rendőrkapitányság épületét, kénytelen voltam elrendelni a fegyverhasználatot, igaz, parancsot adtam, hogy a rendőrök a levegőbe lőjenek.

A tömeg az első lövésekre szétszaladt, *ami lehetővé tette, hogy letartóztassuk a zavargások főkolomposait: V.P. Konyuhova polgártársnőt – született 1938-ban, kapus az Uralmas szverdlovszki gyárában – és P.I. Obuhov polgártársat – esztergályos ugyanebben a gyárban –, akit egy golyó véletlenül vállon talált. Ezen kívül a randalírozók által szétvert és kifosztott 44. számú kenyérbolt körzetében a rend helyreállítása érdekében vízágyúkat kellett igénybe venni. Itt, a kenyérboltnál akadtak rá a rendőrség emberei a számtalan sérülést szenvedett, eszméletlen Sz. Sakov rendőr-szakaszvezetőre és a zavargások során megölt nyolcéves Natalja Sztaszova hullájára. Sakov rendőr-szakaszvezetőt a mentők katonai kórházba vitték, N. Sztaszova holttestét pedig az Első Városi Kórház Hullaházába szállították. A zavargások letartóztatott főkolomposai: Konyuhova és Obuhov előzetes letartóztatásban a XIX. kerület rendőrkapitányság fogdájában ülnek. Január 23.*

V. Beszpalov rendőr-százados a XIX. kerület rendőrkapitányság vezetője

Ha eltekintünk Beszpalov százados ügyetlen próbálkozásától, hogy felmentse Sakov rendőr-szakaszvezető, Pjotr Obuhov sebesülését pedig „véletlen” eseménynek tüntesse fel, még e száraz jelentés alapján is képet alkothatunk arról, mi is történt Jekatyerinburgban a nyolcéves Natalja Sztaszova halála után. Ám a kép mégsem lenne teljes néhány részlet pontosítása nélkül. A szemtanúk állítása szerint a XIX. kerületi rendőrök felszólítás nélkül nyitottak tüzet. A tömeg szétoszlása után három rendőr a menekülő Pjotr Obuhovot vette üldözőbe és egyikük közvetlen közelről belelőtt. A többi rendőr elhajtott a Gagarin sugárútra, ahol a kenyérbolt előtt ácsorgó sorban a békés – semmit sem sejtő – embereket legalább olyan kegyetlenséggel verték szét vízágyúkkal, ahogy a másik utcában. A rendőrök mindenkit megvertek, aki eléjük került, az

asszonyokat és az öregeket is.

25.
Az Uralmas gyár
Uráli idő szerint 08 óra 20 perc

Az Uralmas üzemi csarnokai felett öt harckocsi-motor sűrű zaja lebegett. A harckocsi-gyakorlótér havas dombjain öt új T-90-esttesztelt. A szovjet haditechnika e legújabb vívmányát, a szárazföldi harc szuperhatékony fegyverét, japán hőérzékélő és célkereső számítógéppel, francia lokátorral, izraeli rakétaelhárítóval minden időjárási helyzetben tájékozódást nyújtó amerikai panoráma képernyővel és egyéb – ipari kémkedés útján megszerzett vagy közvetítőktől vásárolt – külföldi alkatrészekkel szereltek fel. Ezeken a harckocsikon csak a futóművek és a harceszközök voltak szovjet gyártmányúak, vagyis amit a harckocsizok egymás között „vontatónak” és „ágyúnak” neveznek.

Sztaszovnak és négy kollégájának be kellett járatniuk a futószalagról lekerült tankokat a harckocsi-gyakorlótéren, majd ellenőrizni a részegységeket, a csavarokat, a szegecseket, és a hibák pontos meghatározásával visszavinni a gépet az összeszerelő üzembe, vagy aláírni a „vontató” átvételéről szóló elismervényt és elvinni a konzerváló műhelybe. Most is öt harckocsi robogott a gyakorlótéren, lánctalpuk az éjszaka hullott havat szántották, fagyos földrögöket dobáltak az ég felé. Jeges dombokra másztak fel, csaknem függőleges emelkedőkre kapaszkodtak fel és lejtőkön rohantak lefelé. Kívülről olyan volt, mintha a vezetők valamiféle ördögi mutatványt hajtanának végre. Valójában azonban a meósok nem nagyon látták a többi harckocsit, csupán a szemük sarkából lesték őket, nehogy véletlenül egymásba szaladjanak. Egyébként is mind az öten – fülüket hegyezve, szemüket meresztve – a saját harckocsijukat figyelték: a motor zúgását, a lánctalpak csikorgását, a botkormány engedékenységét.

Andrej Sztaszov szerette a harckocsikat, mint szuka a kölykeit. Még körül is nyaldosta volna a tankot, ha ettől szilárdabbá vált volna a páncél, erősebbé a motor és megbízhatóbakká a futóművek. Sztaszov a vezetőülésen jobb lábával a padlóig nyomta a gázpedált. Azt képzelte, hogy két karja a botkormány meghosszabbítása, érezte, ahogy a fogaskerekek acélfogai meghajtják a tengelykapcsolót, a kardántengelyt és a harckocsi lánctalpait. Ezekben a pillanatokban a harckocsi ereje az ő ereje, izmai a harckocsi izmai voltak. Amikor a tank erőlködve felfelé kaptatott egy meredek emelkedőn, Sztaszov teljes erővel húzkodta a botokat, nyomkodta a pedálokat, hogy ezzel is segítsen a lánctalpaknak – mint a zsoké, aki ugratás közben

megpróbálja átvinni erejét az alatta ugró lóba. És ahogy a profi sportoló túlterhelés esetén érzi testének minden porcikáját, úgy érezte a harckocsival összeforrt Sztaszov a „vontató” minden alkatrészét.

Egyébiránt Sztaszov közismert akkurátusságát a harckocsik kipróbálásakor nem annyira a műszaki dolgok iránti szeretete, mint inkább jó emlékezőtehetsége magyarázta. A vérébe és a zsigereibe ivódott, hogy kilenc évvel ezelőtt éppen a „vontató” – a futómű – húzta ki az afgán ellenállók gyűrűjéből, akik közvetlen közelről tűz alá vették telitalálatot kapott, lángoló harckocsiját. Andrej Sztaszov akkor másodjára született erre a világra. És ez mindennap eszébe jutott. Meg az, ahogyan a halál közvetlen közelében feltört a belészorult sóhaj, elernyedtek félelemtől megfeszült izmai és zsigerei. Meg ahogyan a harckocsi legénységének megmarad tagjai átölelték T-81-es megmentőjük üszkös hernyótalpait. Igen, kilenc évvel ezelőtt az Uralmas egyik szorgalmas meósa aranyat érő harckocsit, igazi mentőangyalt adott Sztaszovnak. Ezért sikerült neki még hat alkalommal – a Pesavar-völgyben, Ajnakában, Kvettában, Kunduzban, Hazaradzsatban és Jattabadban – élve kitörni a halálos gyűrűből, ezért van életben ma, ezért lehet felesége, lánya, sok-sok barátja!

Ma már nem harcolnak Afganisztánban szovjet katonák. De a Szibériába telepített zsidók, a cionizmus világgazdasági blokádja és az úgynevezett „testvéri” országok állandó cirkusza miatt „a vihar a levegőben lóg”. Most Sztaszov dolga, hogy az Andrjusák, Aljosák és Ivánok, aki, beülnek az általa ellenőrzött harckocsikba, életben maradjanak, hogy megmentsék őket a lánctalpak akkor is, ha már az összes import-komputer tönkrement – ezeknek a srácoknak életben kell maradniuk Lengyelországban, Magyarországon vagy Izraelben…

Ez a tank rendben is volna, csak a sebességváltáskor serceg valami a tengelykapcsolóban. Mi a fene lehet? Talán a szerelő belehamuzott a kuplungba, vagy beleejtett valami apróságot. Sztaszov számára az ilyen probléma a legkellemetlenebb: most majd Sztyepan Zarudnij, a művezető kiabálni fog, hogy „már megint te kekeckedsz!”, „hol hallod a sercegést, én ugyan nem hallok semmit!”, meg ilyesmit. Persze, ha állandóan emelkedik a norma, ha ugyanannyi bérért egyre több tankot kell összeszerelni, kinek van kedve egy kis sercegés miatt két órát elherdálni, felemelni a daruval a harckocsit, leszerelni a több tonnányi páncélzattal lezárt mellső részt, hogy hozzá lehessen férni a tengelykapcsolóhoz. Aztán meg szétkapni a kuplungot és kiderül, hogy nincs ott semmi, csupán – ó, nincs ennél szörnyűbb! – egy kis por került a tárcsák közé, az súrlódik.

De akár a por okozza, akár más – nem ez a lényeg. A lényeg az, hogyha emiatt támadás közben besül a kuplung, akkor ez a kis sercegés a harckocsi személyzetének életébe kerülhet. Sztaszov elhatározta, hogy nem enged a nagyhangú Sztyepan Zarudnijnak.

Hátramenetbe tette hát a sebességváltót, kitolatott a gyakorlótérről és a műhelyhez gördült. A periszkópban úgy hetven fős tömeget vett észre az összeszerelő műhely előtt. Már megint gyűléseznek! Tehát február elsejétől tényleg felemelik a normát. De mire jók ezek a szócséplő gyűlések?! Amióta az új kormány mindent visszavont, amit Gorbacsov bevezetett: a családi vállalkozást, a szövetkezeti farmergazdálkodást, az üzemi önkormányzatot, az emberek már csak egyet tehetnek: gyűléseznek, bármilyen ürüggyel jártatják a szájukat. Mint az elmebeteg, aki, miután ráadták a kényszerzubbonyt, üvöltve követeli, hogy az ápolók kellő tisztelettel bánjanak vele.

Furcsa, miért szélednek szét ilyen hamar? Az előbb még ott ácsorogtak. Anatolij Guszko, a rokkant hegesztő szintén *afgán,* úgy hadonászott, hogy szinte szűknek bizonyult számára a tér. Ám amint meglátták Sztaszov harckocsiját, gyorsan elpárologtak: ki a műhelybe, ki a fűtött dohányzóhelyiségbe sietett.

Talán ellenük, meósok ellen eszeltek ki valamit a fiúk? De a fene bánja! Akkor sem engedhetnek ki a gyárból hibás harckocsit: a tank nem cipő, amit másod- vagy harmadosztályúnak is el lehet adni. Sztaszov behajtott a műhely nyitott ajtaján, leállította a motort, a torony búvónyílásán keresztül kimászott, leugrott a műhely cementpadlójára, és levette a fejvédőt. Valahogy furcsán érezte magát. A futószalag mellett dolgozó munkások nem néztek rá. Máskor az egész brigád abbahagyja a munkát és a meós szavát lesi: mennyi hibát talált, milyen nagy a baj, nem lehet-e kidumálni, esetleg megugráltatni vagy közös erővel kigúnyolni a meóst. Sztaszovnál ritkán próbálkoztak ilyesmivel, most viszont arra készülhettek, hogy amint kiejti a száján: „valami serceg a tengelykapcsolóban", a fél brigád elkezd röhögni… De miért nem néz rá senki, még a nagyhangú Sztyepan Zarudnij is áll a futószalag mellett, Sztaszovnak hátat fordítva, a munkájába merül, és úgy tesz, mint aki nem vette észre, hogy megállt mellette egy harckocsi.

– Hé, alszol? Te ábrándos lovag! – kiáltott rá Sztaszov.

Sztyepan lassan, kényszeredetten megfordult. Negyvenöt éves, magas, keménykötésű férfi volt, hosszú nyakú, kiugró ádámcsutkájú, nagy fogai dohányzástól sárgák. Bár csak orosz vér folyt benne, az örökké lófogai között lógó cigaretta fölött olyan hatalmas orr ívelt, amilyet az izraeli cionistáknak rajzolnak az újságokban. A horgas orr fölött azonban olyan szép kék szempár nézett az emberre, hogy buktak rá a nők. Zarudnijban a szeme, az őszülő halántéka, az erős hangja, és a tartalékos őrnagyi rangja mellett a kosárlabdás-termete is vonzotta őket, meg az, hogy a férfi mestere volt szakmájának: mind a harckocsi-összeszerelésben, mind a nőknél sikere volt. Ezért szemtelenül, nagy hangon beszélt, és félelmetesen tudott káromkodni, így azután legalább olyan komikus volt őt „ábrándos lovagnak"

nevezni, mint ibolyának a büdös borzot.

Akármilyen komikus is volt Sztaszov megjegyzése, furcsa módon senki sem reagált rá. A nagyhangú Sztyepan is csupán ennyit mondott szemlesütve:

– Mondjad, Andrjusa…

– Mi van veled? – hökkent meg Sztaszov. – Te udvariaskodsz? Csak nem ártott meg a bálnahús? – hátrafordult. Azt várta, hogy ha nem is nevetnek a futószalag mellett álló munkások, de legalább elmosolyodnak. Az undorító, édes bálnahús, amellyel a munkahelyi étkezdében egy idő óta a disznóhúst és marhahúst helyettesítették, mostanában a munkatermelékenység csökkenésétől a potenciazavarokig mindenre mentségül szolgált.

De még erre a tréfára sem mosolyodott el senki. Az a néhány munkás is, aki az előbb még Sztaszov felé fordult, buzgón a munkájába temetkezett.

– Nézd csak az élmunkásokat – nevetett Sztaszov és a harckocsi felé bökött a fejével. – Sercegést hallok a tengelykapcsolóban.

– Jól van, Andrjusa. Hagyd itt, majd megnézzük.

A nagyszájú Zarudnij szelíd beleegyezése jobban meglepte Sztaszovot, mintha valaki hozzávágott volna egy csavarkulcsot. Hitetlenkedve a munkásokra bámult: mi történt velük? Vagy csak ugratják? Sztaszov egy helyben topogott. Nem tudta, mitévő legyen: beleüljön a következő harckocsiba, vagy még egyszer magyarázza meg Sztyepánnak, hogy valami tényleg serceg a tengelykapcsolóban.

Ám ebben a pillanatban szívtépő sikoly hasított a műhely monoton munkazajába.

– Andre-e-ej!!!

Sztaszov megpördült. Ez felesége, Ira hangja volt, de milyen – MILYEN! –, még a szülőszobában sem kiabált így.

– Andre-e-ej!!! – az asszony berontott a műhely oldalsó ajtaján, elrohant a futószalag mellett, amelynél a munkások felegyenesedtek szürke kezeslábasukban, és a munkát abbahagyva most mind őket figyelték.

– Andrej!…

„Natasa” – ez volt az első és egyetlen gondolata Sztaszovnak, amikor meglátta felé rohanó feleségét egy szál háziruhában és papucsban. ÍGY csak lányuk miatt kiabálhat Ira. Sztaszov lába elnehezedett, nem is tudott felesége elé menni, csak állt földbe gyökerezett lábbal, és imádkozott. Imádkozott, hogy bárcsak tévedne! Csak egyetlen dologra tudott gondolni: „Nem! Nem! Nem lehet, hogy Nataska!”.

– Megölték! Natasát megölték! – borult Ira férje mellére és hisztérikus zokogásban tört ki.

–Ki ölte meg? Hol? – kérdezte Sztaszov kiszáradt szájjal,

rekedten. Még mindig azt remélte, hogy felesége téved.

– A rendőrség! Megölték és magukkal vitték a XIX. kerületi kapitányságra! És nem adják ki! Meg sem mutatják! Irina vinnyogva felzokogott.

– Hagyd már abba, ne bőgj! – szólt rá Sztaszov a feleségére. Kínosan érezte magát a munkatársai előtt. – Mi az, hogy „megölték”? Azt mondod, magukkal vitték a rendőrségre…

– Mondom, hogy megölték!! – sikított fel kétségbeesetten Irina.

Sztyepan Zarudnij otthagyta a futószalagot és halkan megszólalt.

– Igaz, Andrej. Megölték. Guszko, gyere ide! – Odahívta a fiatalembert, aki az előbb a műhely előtt szenvedélyesen magyarázott a gyűlésező munkásoknak. – Meséld el…

– Mi van ezen mesélnivaló? – kérdezte leverten Anatolij Guszko, miután levette a hegesztőmaszkot és jobb lábáról a balra, a műlábra helyezte át testsúlyát. – A zsaru meglökte, és a kislány fejjel a falnak zuhant…

Sztaszov Guszkóra nézett. Láthatólag valami járt az agyában.

– Hol van? – kérdezte a feleségét.

– Mondom, hogy a XIX. kerületi kapitányságon! De még csak be sem engedtek!…

Sztaszov hirtelen félretolta a feleségét. Egyetlen ugrással fent termett a harckocsi hernyótalpán, a következő pillanatban pedig már el is tűnt a toronyban. Egy másodperc elteltével felbőgött a harckocsi motorja, a tank hátramenetben kifarolt a műhelyből az udvarra, ott egyik lánctalpát befékezve gyorsan menetirányba fordult, majd kipufogóján koromfelhőket kibocsátva, a legnagyobb sebességbe kapcsolva az üzem kijáratánál lévő acélkapuhoz robogott. Mindez olyan gyorsan történt, hogy egy hang sem hagyta el a műhelyben lévők száját, senki nem vetette magát Sztaszov után. Még a kapuőr sem ocsúdott fel, unalmában éppen a kutyájával játszott, és nemcsak hogy nem zárta el a tank útját, de még annyi ideje sem volt, hogy félreugorjon. A harckocsi, amely menet közben éppen hátrafordította a lövegét, egy milliméterrel a kapus orra előtt haladt el, és a kutya csak csodával határos módon tudott elugrani a lánctalpak elől. A negyventonnás harckocsi lendületből nekihajtott a bejárati acélkapunak, kifordította a helyéből, néhány métert maga előtt tolta, majd egy hirtelen fordulattal lezárta magáról és folytatta az útját.

– Hé, hová mégy?! – üvöltött utána a kapus. A géppisztolyához kapott, a levegőbe eresztett egy sorozatot, majd beszaladt a portásfülkébe telefonálni, riadót fújni.

Sztaszov persze mindezt már nem látta. Keze botkormányt szorította, lába tövig nyomta a gázpedált, a szeme pedig az utat figyelte, a jégbordás burkolatot, a pánikszerűen félrehúzódó gépkocsikban ijedten ordibáló vezetőket, a járdán a csodálkozástól

földbe gyökerezett lábbal álló gyalogosokat és a gyerekeket: egy kislányt a kereszteződésben… egy másik kislányt iskolatáskával a hátán… és még egyet, aki babát húz a szánkóján…

Igen, az elsuhanó alakokból Sztaszov tekintete ezekben a percekben csupán a gyerekeket, a kislányokat érzékelte…

A hátrafordított lövegű, széttört fényszórójú súlyos T-90-es katonai harckocsi, a szovjet technika legújabb vívmánya festetlenül, dübörgő motorral, kormos kipufogógáz-felhőket okádva, szüntelenül csattogó nyitott búvónyílással robogott a fagyos utcákon; lánctalpai feltörték az útra rakódott jeget és a vékony aszfaltot, a kanyarokban feldöntötte a telefonfülkéket és letépte a postaládákat, figyelmen kívül hagyta a közlekedési lámpák jelzéseit. Kész csoda volt, hogy nem ütközött össze a szembejövő, eszeveszettül tülkölő gépkocsikkal. És végre feltűnt a Gagarin sugárút, majd a Sztyepan Razin út és kissé odébb a Tégla utca, a XIX. kerületi rendőrkapitányság épülete.

Sztaszov behajtott a Tégla utcába és összehúzta a szemét. A kapitányság fehérre meszelt, emeletes épülete az utca mélyén, egy magas kerítés mögött bújt meg. A rendőrség felől kék rendőrségi Volga közeledett a harckocsi felé. Az autó nyitott ablakából rendőrök tüzeltek a harckocsira. Persze, már telefonáltak nekik, már figyelmeztették őket. A harckocsi nem viszonozta a lövéseket: nem volt benne lőszer. Változatlan sebességgel robogott a Volgával szembe. A gépkocsi vezetője kitért a frontális ütközés elől. Hirtelen félrerántotta a kormányt és bizonyára el is csúszott volna a tank mellett, ha az nem mozdul kissé balra, így azonban a tank baloldali lánctalpa beleakadt a Volga hátsó kerekébe, ennek következtében a gépkocsi megpördült és nekivágódott egy távírópóznának.

A harckocsi tovább robogott, majd megállt. Lövege a kerítés fölé emelkedett. A kerítés mögött, a kapitányság ablakaiban zsaruk álltak és pisztollyal lőtték a harckocsit. A golyók mint a fáról lehulló dió, kopogtak a harckocsi páncélzatán. Sztaszov azonban a fejvédője alatt semmit nem hallott. Összeszorította a fogát és teljes gázt adott. Nekihajtott a kerítésnek, amely beszakadt, mintha papírból lett volna. A tank gyorsan közeledett a kerület rendőrkapitányság épülete felé. Sztaszov már látta, ahogy a rendőrök visszahőkölnek az ablakok mögött, és arcuk eltorzul a félelemtől. Hirtelen azonban elnémult a harckocsi motorja és a monstrum dermedten megállt.

Sztaszov előbb értetlenkedve, görcsösen a botkormányt rángatta, és csak ezután pillantott az üzemanyagmérőre. A nyíl a piros sáv legszélén, a nullánál állt, Sztaszov megfeledkezett róla, hogy már a gyakorlópályán felhasználta az üzemanyagot; a tankot ilyenkor csak a negyed részéig töltik föl – kész csoda, hogy a Tégla utcáig egyáltalán kitartott az üzemanyag.

Sztaszovnak már máson járt az esze. Gyorsan kimászott a torony

búvó résén és ugyanabban a pillanatban ösztönösen a harckocsi mögé rejtette testét. Most, miután már levette a fejvédőjét, olyasmit hallott, amit már kilenc éve nem tapasztalt: pisztolylövések dörrentek, golyók fütyültek és a harckocsi páncéljának csattantak.

A rendőrök a kapitányság ablakaiból továbbra is tűz alatt tartották a tankot. Nem tudták, hogy a negyven tonnás monstrum, amely ha nekirontana az épületnek, az rögtön összeomlana – immár halott. Sztaszov a harckocsi mögött feküdt és tehetetlenül markolászta a piszkos, koszmós havat. Végtére is, mit akar tőlük? A lányát! Látni akarja a lányát! Minél előbb!

Fekve maradt. Levette köpenyét, pulóverét és végül fehér pamutpólóját is. Mínusz harminc fok volt, de Sztaszov nem érezte a hideget. Körbenézett és magához húzott egy golyó letörte faágat. Hozzákötötte fehér pólóját és az így elkészített zászlót a magasba emelte.

Azonnal hat golyó fúrta át a pólót, utána azonban abbamaradt a lövöldözés. Sztaszov várt egy kicsit, majd feltartotta a lélekmelegítőjét és várta, hogy lőnek-e vagy sem.

– Gyerünk, gyerünk! Bújj elő! – kiáltotta Beszpalov százados, a kerület rendőrkapitány az egyik földszinti ablakból. A százados minden eshetőségre felkészülve pisztolyt szorongatott kinyújtott kezében.

A félmeztelen Sztaszov felállt és bal kezében az ágra kötözött fehér pólóval kilépett a harckocsi mögül. Körbenézett.

Látta, hogy a XIX. kerületi rendőrkapitányság csaknem teljes személyi állománya, 47 szakaszvezető és tiszt, negyvenhét pisztolycső mered rá a fehérre meszelt épület ablakaiból. Kitört ablaküvegek, tátongó lyukak a fehér vakolatban, két kiégett rendőrségi Volga, fekete koromnyomok a falakon – minden arról árulkodott, hogy reggel itt történnie kellett már valaminek.

Sztaszov csodálkozott; mi folyt itt? Üvegszilánkok recsegtek a talpa alatt, amikor felment a rendőrkapitányság bejáratához vezető lépcsőn. Itt, a bejárat melletti ablakokból húsz pisztolycső meredt rá, az egyik Beszpalov századosé. A pisztoly csöve két méterre, a százados keskeny szeme két és fél méterre lehetett tőle. A tiszt arca fehér maszk volt, csak a szeme látszott ki belőle, amely viszont szürke volt, mint egy kés. Sztaszov a százados szemébe nézett és megkérdezte:

– Hol a lányom?

– Gyere, gyere csak be! – Beszpalov pisztolyával az ajtóra mutatott. – Gyere be, megbeszéljük.

– Hol a kislányom? – ismételte meg Sztaszov. Még mindig félmeztelen volt, de most sem érezte a hideget.

Beszpalov nem felelt. Ellépett az ablaktól, az ügyeletesi szobán keresztül az ajtóhoz ment és kinyitotta Sztaszov előtt.

– Gyere be!

Sztaszov megint belenézett a százados szemébe, félredobta az ágra erősített pólót és belépett. Amint áthaladt a küszöb fölött, oldalról két markos rendőr rávetette magát. Sztaszovnak esze ágában sem volt védekezni, így könnyedén hátracsavarták a kezét és szakszerűen rákattintották az önműködően záró amerikai acélbilincset. Minél többet rángatózik, kapálózik a letartóztatott, annál mélyebben vág bele a csuklójába ez a nagyszerű bilincs, amelyet egy amerikai példányról másoltak le a tulai mesterek.

Amint felhangzott a bilincszár jellegzetes kattanása, Beszpalov százados az idegfeszültségtől még mindig meg-megremegő kézzel a pisztolytáskájába dugta a revolverét. Sztaszov megkérdezte tőle:

– Na hol a kislányom?

– A hullaházban, te barom. Hát hol lenne? – felelte Beszpalov és intett a rendőröknek: – Vigyétek!

– Várj, százados… – kezdte Sztaszov, de már senki nem volt rá kíváncsi. Az egyik rendőr durván hátba vágta, a másik pedig – a gyomorfekélyes külsejű Karjuk őrmester, aki reggel a kenyérbolt előtt teljesített szolgálatot – úgy megcsavarta a kezét, hogy előregörnyedt a fájdalomtól. Sztaszov csak most értette meg, hogy egész egyszerűen rács mögé dugják. Csak ekkor kezdett el torkaszakadtából üvölteni:

– Állj! Várjatok! A kislányomat! Hol van a kislányom, gazemberek?!

Karjuk őrmester sárga kutyaszemében mosoly csillant, amikor óvatosan kinyitotta a fogdaajtó acélreteszét. A küszöb mögött szűk folyosó nyílt, egyik oldalán téglafallal, melyet szürkésfeketére festettek, hogy ne kelljen minden alkalommal levakarni róla a letartóztatottak vérét. A másik oldalán végig acélrács húzódott, fel a plafonig. A rács mögött két cella volt, az egyik a férfiak, a másik a nők számára. Sztaszovot betaszították férfi cellába. A padlóhoz csavarozott vaspriccsről az ügyetlenül bekötözött vállú sebesült Pjotr Obuhov szólította meg.

– Tudtam! – dörmögte bosszankodva az orra alatt, amikor meglátta Sztaszovot, és jobb kezével dühében nagyot csapott a priccsre. Felszisszent a fájdalomtól. – Óh!… Tudtam, hogy eljössz!…

Sztaszov ügyet sem vetett rá. Megállás nélkül kiabált:

– A lányomat! Meg akarom nézni a lányomat! Barmok!… A heves mozdulatoktól azonban a bilincs úgy belevágott a csuklójába, hogy feljajdult. Ettől lecsillapodott.

– Andrjusa, te vagy az? – hallatszott a fal mögül, a női cellából.

– Én… – felelte csodálkozva Sztaszov és megkérdezte Obuhovtól: – Ki van ott?

– Konyuhova, Vera Konyuhova… – de Sztaszov már felismerte halott barátja édesanyját. Borisz Konyuhov 1988 tavaszán esett el Afganisztánban. A cinkkoporsóban hazahozott katonákat akkoriban

Szverdlovszkban már nem titokban hantolták el, mint előzőleg kilenc hosszú évig; hanem nyilvánosan, az összes Afganisztánban elesett katona édesanyjának részvételével. Sztaszov az ötven *afgánnak* egyike volt, akik ezeket a temetéseket szervezték és a védelmet biztosították arra az esetre, ha a rendőrség közbeavatkozna és elkergetné az „oda nem tartozó” asszonyokat. De a rendőrség nem avatkozott közbe. Gorbacsov csillaga akkoriban ívelt felfelé, tombolt a glasznoszty, a peresztrojka, folytak a tárgyalások a szovjet csapatok afganisztáni kivonásáról. Román Sztrizs, a szverdlovszki párttitkár gyorsan rájött, mit kell tennie ebben a „bonyolult” helyzetben: a területi pártbizottság teljes állományával együtt, személyesen elment a temetőbe, ő mondta a gyászbeszédet Borka Konyuhov sírjánál, akit az „internacionalista kötelességteljesítés hősének” nevezett. Másnap az összes újság, a szverdlovszkiak és a moszkvaiak egyaránt megírták, hogy a temetés a szverdlovszki pártbizottság korszerű kezdeményezése volt, a glasznoszty és a peresztrojka szellemében. Később Sztrizs úgy döntött, hogy a következő temetést még kacifántosabbá teszi: ünnepi zene hangjaira az elesett katona édesanyjának átnyújtotta fia harci kitüntetéseit. Ám az asszony a képébe vágta a kitüntetéseket, miközben azt sikoltozta, hogy Sztrizs és a kísérete mind egy szálig mocskos gazemberek és gyilkosok. Ezután a párt képviselői többé nem jelentek meg az *afgánok* temetésén. Az azonban szokássá vált. hogy valamennyi *afgán* és az összes anya, aki fiát az afganisztáni háborúban vesztette el. kiment eltemetni a soron következő katona cinkkoporsóban hazahozott maradványait.

És most Borisz anyját, csak egy téglafal választotta el Andrej Sztaszovtól.

– Maga meg hogy került ide. Vera néni? – kérdezte meglepődve Sztaszov.

– Petya, meséld el neki – kérte meg az asszony Obuhovot.

– Óh, Andrjuska… – sóhajtott föl Pjotr Obuhov. – Mit mondhatnék? A Te Natasádat Sakov szakaszvezető ölte meg, látta az egész sor.

26.
Ural város (folytatás)
Uráli idő szerint 10 óra 12 perc

A megszólaló telefon elvonta Beszpalov százados figyelmét az „Andrej Sztaszov uralmasi munkás harckocsitámadása a XIX. kerületi rendőrkapitányság ellen” című jelentés írásától. Gépiesen a kagyló után nyúlt.

– Beszpalov százados.

A telefonban hallottaktól azonban talpra ugrott és dühtől

bíborvörössé vált arccal ordította:

– Micsoda-a?! Ki beszél?!

A kapitányság fiatal ügyeletese, Kozlov hadnagy, aki éppen egy „Papa, ne igyál” szövegű alkoholellenes plakáttal ragasztotta be az ablakot, csodálkozva hátrafordult.

– Nem az a fontos, hogy ki beszél – hallatszott a kagylóból egy nyugodt férfihang. – A lényeg: fél órát kapsz, hogy elhozd az üzembe Sztaszovot, Obuhovot, Konyuhovát meg a kislány holttestét…

– Elmész a… – káromkodott Beszpalov és lecsapta a kagylót, annyira felbőszült, hogy nem bírta abbahagyni a szitkozódást:

– Basszátok meg az anyátokat, még fenyegetőzni merészeltek! Újból megcsörrent a telefon. A százados vadul felkapta a kagylót.

– Rendőrség!

– Fél óra, százados – mondta ugyanaz a férfihang. – Egyeztessük az óránkat. Most 10 óra 12 perc van. – Beszpalov lecsapta a kagylót.

– Ki volt az? – érdeklődött Kozlov hadnagy.

– Bizonyára az *afgánok.* Provokálnak a disznók!

– Az *afgánokkal* nem lehet viccelni – jegyezte meg a fiatal Kozlov hadnagy, miközben egy furnérlemezt szögeit az ablakkeretre.

– Azt mondod? – habozott Beszpalov, majd döntött, határozott mozdulatokkal tárcsázni kezdett, és még mielőtt Kozlov válaszolhatott volna, ingerülten rászólt: – Hagyd abba a kopácsolást!… – ám rögtön más hangra váltott: – Halló! Ezredes elvtárs, itt Beszpalov a XIX. kerületből. Az előbb telefonált valaki a Uralmasból. Megfenyegetett, hogy ha fél óra múlva nem viszem el a foglyokat az üzembe, akkor…

– Akkor mi lesz? – kérdezték tőle a vonal másik végén.

– Azt nem tudom, ezredes elvtárs, nem hallgattam végig: letettem a kagylót, hogy ne hagyjam provokálni magam.

– Na, te is egy nagy barom vagy, végig kellett volna hallgatnod – az ezredes láthatólag neheztelt. – Biztos, hogy az Uralmasból hívtak?

– Igen, azt mondta…

– Rendben van. Az Uralmast bízd a KGB-re. Neked meg küldök egy századot a rendőriskolából.

– Köszönöm, ezredes elvtárs.

– De jegyezd meg. hogy fegyvert csak végső esetben használhattok!

– Igenis, csak végső esetben, ezredes elvtárs! Reggel felgyújtottak két autót és betörték az ablakokat, kell ennél végsőbb eset?! – magyarázkodott sértődötten Beszpalov.

De már nem kapott választ.

– Mind begyulladtak… – csóválta a fejét.

Mintegy húsz perc múlva két páncélozott járművön megérkezett a század: felfegyverzett fiatalok, a rendőriskola tizennyolc éves növendékei, egy főhadnagy vezényletével. Az *afgánok* támadására

vagy további provokációikra számítva Beszpalov megparancsolta a növendékeknek, hogy a Tégla utca mindkét végét zárják le és húzódjanak fedezékbe a szomszédos házak tetején.

Ugyanekkorra belügyi alakulatokkal teli teherautók érkeztek az Uralmas kapujához, az étkezde épületéhez pedig két húskészítményekkel megpakolt hűtőkocsi gurult. Az üzemben gyűlések folytak, igaz, orosz módra, szervezetlenül: nem üzem nagygyűlés volt, minden műhely dohányzójában külön-külön vitáztak. Igaz, ugyanolyan jellemző orosz maximalizmussal.

– Szüntessük be a munkát! Csináljunk nekik Magyarországot!

– Azt kell tenni, amit Sztaszov csinált: tankba ülni és széttaposni a rendőrséget!

– Azt a hülye zsarut, Sakovot a tökénél kellene fellógatni!

– És az új normák? Mi mindig befogjuk a pofánkat?

Miközben az Uralmas tíz négyzetkilométernyi területének különböző pontjain lángoltak a viták, az üzemhez érkezett KGB-alakulatok gyorsan elfoglalták a kapukat és körülzárták a késztermék-raktárat, ahol 187 szállításra kész T-90-es harckocsi állt. Egyidejűleg az üzemi spiclik és a pártbizottság meg a szakszervezeti bizottság tagjai gyorsan elterjesztették az üzemben a hírt, hogy az étkezdében jegy nélkül valódi marhahúst – nem bálnahúst! –, valamint virslit és vajat lehet vásárolni, fejenként összesen két kilót.

– És még ez a mi hatalmunk, basszák meg! – sziszegte a fogai közt Sztyepan Zarudnij, amikor meglátta a kapuknál álló KGB-sek árnyát. – Mindjárt minket is rács mögé dugnak és egy falat hússal betömik a pofánkat!

– Én megmondtam, rögtön cselekedni kellett volna. Míg föl nem ocsúdtak! Még reggel! – jegyezte meg Andrej Guszko, a fiatal hegesztő. Maximalista volt, mint minden rokkant.

– Igazad van! „Rögtön”! Golyózáporban odakúszni, mint Sztaszov meg Obuhov?

– Ha az egész üzem elment volna, nem lőttek volna!

– Ha az egész üzem elment volna, akkor géppuskából lőttek volna – állította Sztyepan. És az órájára nézett. – Mindjárt letelik a fél óra. Rendben, elmegyek. Nélkülem ne csináljatok semmit.

– Értettem – bólintott Guszko.

Zarudnij kóccal megtörölte a kezét és Levon Akopjanhoz, a művezetőhöz indult. Akopjan bódéja a műhely mennyezete alatt, a galérián volt. Ezt a három oldalról üvegfallal elkerített szűk odút a két harckocsi-összeszerelő futószalag fölött helyezték el, úgy, hogy a művezető mindent lásson, ami a műhelyben történik. A „galambdúchoz” vezető lépcsőről Sztyepan az üvegfalon keresztül láthatta, hogy Levon Akopjanon kívül négy ismeretlen férfi is a bódéban tartózkodik. Bár mindannyian különböző korúak voltak és civil

ruhát viseltek, kifejezéstelen arcuk éppoly elképesztően egyforma volt, miként fekete egyencipőjük. KGB-sek, jött rá Zarudnij rögtön. Hárman az ablaknál álltak és lefelé bámultak a műhelybe, a negyedik meg megpróbált kiszedni valamit Akopjanból, akinek vörös volt a feje és láthatólag forrt a méregtől.

– Nem, nem hallottam semmit! De az emberek joggal zúgolódnak! Az új normákat nem lehet teljesíteni! Mi harckocsit gyártunk, nem kotont! – ütötte meg Zarudnij fülét Akopjan hangja. Sztyepan megértette, hogy a művezető tartja a frontot, de már nagyon dühös, hogy udvariaskodnia kell ezekkel a semmirekellő KGB-sekkel. „Mi harckocsit gyártunk, nem kotont!”, ez volt Akopjan kedvenc mondása, amit időnként ki is fejtett: „ha a koton selejt, akkor legfeljebb gyerek születik, ha viszont a tank, akkor az egész személyzet elmehet a picsába!”

Szóval most nem jó Akopjan keze közé kerülni. Sztyepan Zrudnij nem ment volna be hozzá, de hát „helyzet van”, így hát kihúzta magát, kidüllesztette a mellét és tüntető felháborodást színlelve megkocogtatta az üveget Akopjan üvegbódéján.

– Na, mi lesz, művezető? – vetette oda a küszöbről durván, erőszakos, dohányzástól rekedt hangon. – Meddig várjak még a harckocsimra?

– Miféle harckocsira? – értetlenkedett Akopjan. Mind a négy belügyes Sztyepan felé fordult.

– Hogy-hogy „miféle”? Megvesztél, Akopjan! Sztaszov elkötötte a harckocsimat, otthagyta a francba, pedig ez az én termékem, baszd meg! Rajtam szárad ez a kibaszott harckocsi! Döntse el: vagy aláírja, hogy átvette a harckocsit, és akkor takarítsák el, ahová akarják, vagy pedig elhozatják a tankot a fenébe, amíg az utcakölykök szét nem szedik az utolsó csavarig. Addig nem megyek el az üzemből, míg vissza nem hozzák nekem ezt a tankot!

– Akkor eridj, és hozd el magad! – rikácsolta a felzaklatott Akopjan.

– Először is, három órát kell villamosoznom ezért a harckocsiért, a faszomnak se hiányzik ez! – folytatta őrjöngve Zarudnij. – Másodszor, ki enged ki engem az üzemből egyáltalán? Harmadszor meg, nélküled nem megyek! Abban a harckocsiban csak az elektronika vagy félmilliót ér. Lehet, hogy már el is tűnt, én feleljek érte?

Akopjan csak most értette meg, hogy Zarudnij mentőövet dobott oda neki. Egy pillanatra öröm csillant barna szemében, de rögtön elkezdett káromkodni, mint a zápores.

– Baszd meg a tetves szardíniásdobozodat! – és a belügyesekhez fordult: – Elnézést, elvtársak, de valóban egymilliót érő harckocsiról van szó… – és felkapta az üzemi telefont. – Halló, telefonközpont! Itt Akopjan beszél. Kapcsolja az igazgatót!…

Tíz perc múlva Akopjan és Zarudnij a műszaki ellenőrzési osztály vezetője és három KGB-tiszt kíséretében két szolgálati Volgán kihajtottak az üzemből. Ugyanazon az úton haladtak, amelyen korábban Andrej Sztaszov ment a T-90-es tankkal. Akopjan Zarudnij mellett ült a hátsó ülésen és így szólt társához:

– Jókor jutott eszedbe ez a harckocsi. Egy üveg piával jövök neked.

Időközben Sztaszov felesége, Irina – aki nem tudni hogyan, de kijutott az üzemből – a városközpont felé ballagott. Valószínűleg sem az üzemi kapuőr, sem az Uralmast megszálló KGB-sek nem figyeltek fel a kabát és sapka nélküli, borzas nőre. Műszaki rajzolónak vagy laboránsnak nézték, aki leugrott cigarettáért a sarki boltba. Most tehát Irina háziruhában, papucsban botorkált a hideg városban, a jeges utcákon, a hóbuckák között kitaposott ösvényeken. Az emberek csodálkozva, hosszan bámulták a villamosok és az autóbuszok ablakából. Nem csak a januári időhöz nem illő ruhája szúrt szemet: egész alakjában, tekintetében, járásában volt valami különös.

Irina járt-kelt az utcákon, mint egy robot, mint egy automata, az útkereszteződéseknél nem állt meg, habozás nélkül lelépett az úttestre, nem vette észre a piros lámpát, a füle botját sem mozdította az autótülkölésre vagy a villamos csilingelésre. Maga elé meredt, nem is látta az utat. A lába ösztönösen merev, gépies léptekkel vitte előre. És éppen ez a gépies mozgás késztette rá az embereket, hogy utat nyissanak neki, megbámulják, és elkezdjék törni a fejüket: ki ez?… mintha már láttam volna valahol ezt a vörös hajú fiatal nőt?…

Volt, aki megpróbálta föltartóztatni, de Irina nem vette észre. Volt, aki határozatlanul a nyomába szegődött: egy középkorú nő, majd két fiatalabb is elindult utána.

Irina elhaladt a befejezetlen, pontosabban félbehagyott építkezés mellett az egykori Ipatyjev-háznál, amelyben II. Miklós cárt és családját agyonlőtték. Rátért a főútra, amelyet természetesen Lenin útnak hívtak. Az utolsó Gorbacsov-párti tömegmegmozdulástól eltelt 16 hónap alatt sok minden megváltozott. Eltűntek a pizzériák, a McDonald's, a cukrászdák, eltűnt az újságárus fiú reklámjáról a meztelen nő, és Fjodor Vagajnak, a területi pártbizottság új első titkárának rendelkezése nyomán eltűnt a villamospálya is. A téli szél szemetet görgetett a jeges járdákon és az úttesten; mintha tegnap ment volna el innen egy vándorcirkusz.

Csupán a város legnagyobb élelmiszerboltja körül volt némi mozgás. Igaz, a boltban nem tolongtak a vásárlók, mivel most nem lehetett kapni cukrot, húst, száraztésztát, meg a többi hiánycikket. A rendőrség pedig megtiltotta, hogy az emberek csak azért álljanak sorba, hátha néhány óra múlva mégis kitesznek valamit a gondolákba. Ezért aztán a váratlan áruszállításra számító szverdlovszkiak

elsősorban nagykabátba burkolódzó nyugdíjasok vagy szótlanul bámulták az utcai állványra kiragasztott *Pravdát,* vagy fel-alá sétáltak nemezcsizmájukban. A séta a konstruktivizmus idejéből itt felejtett idétlen, sarló alakú Iszety szállodánál kezdődött, amelynek földszintjénél olykor fagyasztott ételeket árulnak, és eltartott egészen a „Nagy Házzal" szemközt álló iparcikkbolt emeletes dobozáig, ahol néha szintén előfordulhat, hogy hiánycikket fog ki az élelmes nyugdíjas: meleg finn lábbelit vagy koreai férfiinget. Ezek a napjaikat és álmatlan éjszakáikat sorbanállással töltő öregemberek és öregasszonyok ismerték fel először Irina Sztaszovát.

– Úristen! De hisz ez… Ez annak a kislánynak az anyja, akit reggel megöltek e rendőrök!

– Ő az! Istenem, ő az! A villamosvezető.

– De hová megy így, alig van rajta valami ruha?

Irina ügyet sem vetett rájuk. Elhaladt a „Fagylalt" feliratú üres pavilon mellett és betért az iparcikkboltba. Holdkóros léptekkel az illatszerosztály üvegvitrinjéhez ment, egy hirtelen mozdulattal, tenyerének élével betörte az üveget úgy, hogy meg sem karcolta a kezét, és a megrémült eladók szeme láttára kivett egy nagy üveg. „Virágillatú" kölnivizet, lecsavarta a kupakot és magára öntötte az üveg tartalmát. Aztán fogta a következő üveget…

– Hé, mit csinálsz? – ugrott elő valahonnan a bolt mélyéből az üzletvezető. Irina azonban nem törődött vele, magára öntötte a harmadik üveg kölni is. „Virágillatú" kölnin és „Esti" púderen kívül más illatszert nem lehetett kapni az üzletben, igaz, Irina Sztaszova számára ennek most aligha volt jelentősége.

Bekölnizett hajjal, flanelköntösben és papucsban kifelé indult a boltból, elhaladt az üzletvezető mellett és gépies lépteivel átment a Lenin út túloldalára, a pártbizottság épületéhez.

Óvatosan, néhány lépésre öregasszonyok és öregemberek néma serege kísérte.

A pártbizottság előtti tér is megváltozott tavalyelőtt nyár óta. A zsidó származású Jakov Szverdlov, az első szovjet elnök szobra helyén most az unalomig ismert Lenin-szobor állt: a vezér kőkezével az ég felé mutat. Mögötte, a „Nagy Ház" homlokzatán éjjel-nappal világítottak a legújabb jelszó hatalmas neonbetűi: „OROSZORSZÁG – PÁRT – NÉP!"

Irina elment a házmester mellett, aki éppen sárga homokkal szórta fel a pártbizottság előtti járdát. Az asszony a tölgyfa főkapu felé tartott. A bejárattól jobbra új márvány táblán felirat:

AZ *SZKP JEKATYERINBURGI TERÜLETI BIZOTTSÁGA* Irina megfogta az ajtó sárgán csillogó rézkilincsét, ám az ajtó magától kinyílt. Irina előtt egy tagbaszakadt, széles vállú rendőr jelent meg fehér báránybőr zekében, vállán bőrszíjjal, derekán sárga

pisztolytáskával.

– Hova-hova?! – kérdezte vidáman és elállta az utat.

– Az első titkárhoz – suttogta Irina elfehérült ajka.

– Még mit nem! – a rendőr a néhány lépésre álló tömegre sandított, majd a nézők helyeslésére számítva így szólt.

– Pucéran akarsz bejönni a pártbizottságra! Szaglasz, mint egy virágágyás!

Az összecsődült öregemberek és öregasszonyok azonban közönyösen hallgattak, nem volt kedvük viccelődni. Ők ugyanis, a rendőrtől eltérően, tudták, hogy mi az oka Irina furcsa viselkedésének. Sztaszova nedves flanelköntöse zsebébe nyúlt, egy doboz gyufát vett elő, kihúzott egy gyufaszálat és a doboz barna, kénes oldalához tartotta.

– Ha nem engedsz be, felgyújtom magam – közölte nyugodtan a rendőrrel. – És téged is…

– Na ne viccelj! Eredj innét! – és egy mozdulattal – kísértetiesen hasonlított ahhoz a mozdulathoz, amellyel Sakov szakaszvezető reggel letaszította a nyolcéves Natasát – a rendőr megpróbálta kituszkolni Irinát a pártbizottság ajtajából. De vagy lecsúszott a keze a kölnitől nedves flanelköntösről, vagy jelenlegi állapotában Irina meg sem érezte a lökést, mindenesetre meg sem rezdült. Végighúzta a gyufaszálat a doboz oldalán, kezét lassan köntöséhez emelte és… az asszony hirtelen kékes, alkoholos lángba borult.

– Hé! Mit csinálsz?! Megőrültél?! – kiáltott fel a meghökkent rendőr. De már késő volt. A következő pillanatban ugyanis még nagyobb meglepetés érte: Irina rácsimpaszkodott, égő testével a rendőr báránybőr zekéjéhez simult, s a száraz bőr pillanatok alatt lángot fogott.

– Takarodj! Azonnal engedj el! – üvöltötte hisztérikus hangon a rendőr és megpróbálta lefejteni magáról a fáklyaként lángoló nőt. De Irina olyan erővel szorította magához, mintha görcsbe merevedett halott volna.

A rendőr, mint egy csapdába esett vadállat, a párbizottság ajtajából az utcára vergődött, a földre vetette magát, hempergett, üvöltött, rángatózott és megpróbálta letépni magáról az égő csapdát. De már nem Irina égette őt. Szőrmezekéjének és vattanadrágjának lángja egyetlen égő fáklyává olvasztotta össze őt az asszonnyal.

A pártbizottsági ablakok tele voltak dermedten bámuló emberekkel.

Az első és az egyetlen, aki a sokkból magához térve, kezében egy vödör homokkal a rendőr segítségére sietett, a házmester volt. Már éppen rá akarta zúdítani a vödör tartalmát az égő testekre, amikor az öregemberek és öregasszonyok hada félrelökte.

Az öregasszonyok és öregemberek betonszürke, lesoványodott

arccal, szótlanul körbeállták a két égő testet. Szemük elégedetten csillogott.

Az asszony, akinek egy rendőr megölte a gyermekét, elégette magát és elégetett egy rendőrt.

Holnapra ez a negyven öreg szemtanú legendát költ majd erről, melyet országszerte mesélni fognak az emberek.

27.
Moszkva, Kreml Gránit palota
Moszkvai idő szerint 10 óra 30 perc

– Sem Izraellel, sem Japánnal nincs szárazföldi határunk fejtegette Vjazov marsall, az Izrael szóban az „e”-re téve a hangsúlyt. A határkonfliktus tehát kizárt. Háborús ürügyként szolgálhatna nagykövetünk meggyilkolása vagy követségünk feldúlása. Izraelben azonban nincs követségünk, a japánokat meg provokációval is igen nehéz volna rávenni, hogy megtámadják követségünket.

– Ne az akadályokat sorolja! – szakította félbe a marsallt megvetően Alekszej Zotov a KGB új elnöke, a volt moszkvai párttitkár. – Pénzzel nyugaton mindent el lehet érni. Még azt is, hogy az űrben megtámadják kozmonautáinkat.

Zotov itt abbahagyta, csupán az volt a célja, hogy közbeszólásával megzavarja Vjazovot. De a Politikai Bizottság tagjai most már kíváncsian várták tőle a folytatást. Zotov tehát kényszeredetten folytatta:

– Úgy vélem, ha valóban szükségünk van ezekre a háborúkra, akkor nem elég egyetlen akció, hanem mind Tokióban, mind Izraelben számos szovjetellenes megmozdulást kell szerveznünk. Hogy a nép lássa: a háborút a zsidók és a japánok provokálták. Aztán pedig – ez lesz az utolsó csepp a pohárban – fegyveres incidens történik majd valahol…

– Hol kezdené? Miféle akciókkal? – kérdezte Sztrizs. A maga részéről már eldöntöttnek tekintette, hogy a Szovjetunió hadba lép Izraellel vagy Japánnal, ezért nem tetszett neki Zotov mintegy mellékes megjegyzése: „ha valóban szükségünk van ezekre a háborúkra”. Ez azt jelentette, hogy a KGB főnöke igényt tart az önálló véleményalkotásra, és ez rendszerint egybeesik Pavel Mitrohin, a másik kormányfő még el sem hangzott véleményével.

Zotov felemelte az ódon pohártartót, megitta a teát és elgondolkozva kinézett az ablakon, amely mögött a Kreml hóborította fenyőfái nyújtózkodtak. A Politikai Bizottság már egy éve itt, a Gránit palotában ülésezik, amelyet még a XIV. század végén, III. Iván uralkodása idején építettek. A hatalmas, 500 négyzetméteres terem falát régi freskók, boltíves mennyezetét és portálját kőfaragások

díszítették, a mennyezetet tartó masszív, négyszögletes oszlopokon aranyfüst csillogott – a kétfejű sas –, az orosz uralkodó jelképe alatt. A XV. századtól ebben a palotában fogadták a külföldi követeket, itt rendezték az ünnepségeket, az állami tanácskozásokat és a legfontosabb udvari rendezvényeket. 1552-ben három napig itt dőzsölt a Kazany bevételét ünneplő Rettegett Iván. 1653-ban itt döntötték el, hogy Ukrajnát Oroszországhoz csatolják. 1709-ben itt ünnepelte Nagy Péter az orosz fegyverek svédek fölött aratott poltavai győzelmét.

Az októberi forradalom után azonban ez a hagyomány megszakadt: a Politikai Bizottság a Központi Bizottság Régi téren álló épületében székelt. Csak Sztrizs és Mitrohin élesztette fel a hajdani orosz rítust. Most ez az ősrégi palota, falain az óorosz freskókkal, boltívei alatt az orosz cárok szellemével azt szimbolizálta, hogy vezetésében újraéledtek az ősi orosz hagyományok.

– Majd a világhelyzet megmutatja, hogy mi legyen az első lépés – folytatta Zotov. – Izrael gazdasági blokád alá akart vonni minket, ám ez a kísérlete meghiúsult. A japánok nagy dérrel-dúrral bejelentették, hogy igényt tartanak szigeteinkre, de nekik sem vált be a számításuk. Teljesen természetes lesz hát, ha izraeli szélsőségesek megtámadják diplomatáinkat az európai meg amerikai követségeinket, a japánok pedig ugyanezt teszik tokiói nagykövetségünkkel. Minden ilyen incidens után tiltakozó jegyzéket teszünk közzé, s ezzel egyidejűleg sajtónk és számos nyugati újság cionistaellenes kampányt indít. Zsidó- és japánellenes érzelmeket kell keltenünk mind saját lakosságunk körében, mind külföldön. Ez nem lesz nehéz. A zsidókat meg a japánokat csaknem egyformán utálják a világon. Amikor aztán ezek az érzelmek már robbanással fenyegetnek, felhívást teszünk közzé, hogy mindenki tartózkodjék a túlkapásoktól. Tartózkodjék addig a percig, amikor a zsidók vagy a japánok akciója után nem marad más választásunk.

– Mennyi időre van szüksége ezeknek az akcióknak az előkészítésére? – tette fel a kérdést Sztrizs. Bár ez a Zotov nem híve villámháború-tervének, azért nem szabad figyelmen kívül hagyni, milyen praktikusan közelít a kitűzött feladatokhoz.

Zotov vállat vont és szokás szerint Mitrohinra nézett.

– Maga nálam jobban tudja, hogy minden a költségvetéstől függ. Ha azt akarjuk, hogy minden simán menjen, akkor a diplomatáink ellen intézendő támadást valódi izraelieknek és japánoknak kell végrehajtaniuk. Nekik viszont valutával kell fizetni.

– Még fizessünk is a zsidóknak azért, hogy megtámadják követségeinket?! – tört ki a felháborodás Vjazov marsallból.

Zotov arca elszürkült és rideg álarccá vált. Ki nem állhatta Vjazov védelmi minisztert: ő volt az egyetlen gorbacsovista, aki megmaradt Sztrizs és Mitrohin új hazafias kormányában. Nem azért tartották meg.

mert az augusztusi puccs során habozás nélkül melléjük állt. Egyszerű az ok: ha a hadsereg élén egy olyan öregember áll, akinek mindennél fontosabb, hogy megőrizze a helyét, akkor nem alakulhat ki szövetség a hadsereg és a KGB között, tehát a két erőszakszervezet nem próbálkozhat közös támadással a fennálló hatalom ellen. Tehát Zotov és Vjazov kölcsönös gyűlölködése éppen kapóra jött Sztrizsnek és Mitrohinnak.

– Nem egyszerűen arról van szó, hogy a zsidók megtámadják követségeinket – taglalta lágy hangon Vjazovnak Mitrohin. – Ha jól értem a tervet, BESTIÁLIS támadásokról lenne szó. – És Zotovra pillantott: – Ugye?

– No-o-os… az akciók részleteit még ki kell dolgozni… – tért ki a válasz elől Zotov. Nem tudta, hogy Mitrohin milyen álláspontra helyezkedett Sztrizs háborús tervével kapcsolatban.

Sztrizs is Mitrohinra nézett. Végtére is tőle függ a végleges döntés. Ez a Mitrohin mindig magának tartogatja az utolsó szó jogát! Bár minden ötlet és minden kezdeményezés Sztrizstől származott, mégis mindig úgy alakult, hogy Mitrohiné a döntő szó…

Időközben Mitrohin meggyőződött róla, hogy immár minden politikai bizottsági tag őt lesi. Lassan, elgondolkozva, hatásos szüneteket közbeiktatva így szólt:

– Úgy vélem, hogy szokványos feltételek esetén… nos, tehát az ország stabil belső helyzete esetén… ezeknek az akcióknak a kidolgozására az Államvédelmi Bizottságnak… nos, mondjuk… hat-tíz hónapra volna szüksége. És persze legalább kétszázmillió dollár…

Sztrizs dühös arckifejezést vágott: Mitrohin megtorpedózta a javaslatát. „Az ország stabil belső helyzete esetén”! Stabil belpolitikai helyzetben ki a fasznak van szüksége ezekre a háborúkra!…

– De! – emelte fel a hangját Mitrohin. – A körülmények nem szokványosak. A nép nem akar visszaszokni a régi fegyelemhez. A hisztérikák és próféták ezerszámra lepik el a vonatokat, a piacokat, az állomásokat és az ördög tudja, miket jósolnak: az Utolsó ítélet és a Világvége eljöttét 2000-ben… – Mitrohin felállt és lassú, szinte uralkodói léptekkel föl-alá járkált a Gránit palota padlóján. – Voronyezsben, Poltavában, Habarovszkban, Herszonban, Murmanszkban fellázadtak az asszonyok és az „afgánok” összetűztek a rendőrséggel. Egy órával ezelőtt telefonáltak a maga Szverdlovszkjából, Sztrizs elvtárs, vagyis Jekatyerinburgból, ahogy most hívják. Ön bizonyára még nem is tudja: a munkások megrohamozták a rendőrséget, rendőrautókat gyújtottak fel, több tucat rendőrt megsebesítettek. Jelentéktelen incidens ugyan, de jellemző. A nép lassan irányíthatatlanná válik, hacsak nem tereljük felháborodását idejében új mederbe.

Már megint gúnyolódik. „A maga Szverdlovszkja”! Még a végén

kiderül, hogy egy ellenzéki tűzfészket hagytam magam után!

– Úgy vélem – Mitrohin megállt egy szentkép előtt; a szent glóriája pontosan az ő feje fölött aránylott a falon. – Úgy vélem, hogy a jelenlegi rendkívüli helyzetben a háború előkészítésére nemhogy tíz, de még öt hónapunk sincsen! A háborút tegnap, ma, holnap el kellett volna kezdeni. A győzelem erkölcsi tényezője mellett nagy szükségünk van az izraeli és japán technikára is. Ezért javaslatom a következő: a KGB jövő csütörtökre készítsen akciótervet, amely lehetővé teszi, hogy legkésőbb márciusban megtámadjuk Izraelt. Másodszor: a vezérkar dolgozzon ki néhány hadműveleti tervet, amelyeket márciusig hadgyakorlatokon sajátíttatunk el. Márciusban Tel-Avivban, áprilisban Tokióban kell lennünk. Kinek van ellenvetése? – Mitrohin nyugodt, világos szemével sorra vette a Politikai Bizottság tagjait, majd fürkésző tekintete megállapodott Sztrizsen.

Sztrizs mosolygott. Ebből a beszédből ő jóval többet értett, mint a többiek. Talán csak Zotov fogott fel belőle annyit, mint ő. Például azt, hogy Mitrohin saját magát látja a győzedelmes hadműveletek élén.

– Nem hinném, hogy bárki is ellenezné Tel-Aviv és Tokió márciusi bevételét – jegyezte meg Sztrizs. Ezzel az ironikus megjegyzéssel akart revansot venni azért, hogy Mitrohin kisajátította az ötletét. – De meg tudunk-e birkózni a kétfrontos háborúval? Én úgy vélem, hogy katonáinknak az Izrael vagy Japán alternatívákban kellene gondolkodniuk.

– Rendben van, gondolkozzanak. Jövő csütörtökön viszont nekünk kell döntenünk – vágott vissza Mitrohin. Nem volt kétsége afelől, hogy mind Vjazov, mind Zotov, kivált az utóbbi azzal fognak előállni, amire neki szüksége van. – Van még valami?

Mitrohin megint felbőszítette Sztrizst. Mintha nem tudná, mi a napirend! Mintha nem ő hagyta volna jóvá és írta volna alá Sztrizzsel együtt! De nem, azt akarja, hogy Sztrizs, mint egy titkár, felolvassa a következő napirendi pontot!

– A következő napirendi pont: Gorbacsov éhségsztrájkja olvasta szenvtelenül. Nem tagadhatta meg magától az élvezetet, hogy megcsipkedje Mitrohint: – Valamit tennünk kell, különben a maga pártfogoltja feldobja a talpát. Már huszonötödik napja tart az éhségsztrájkja…

– Csökönyös szamár! – fakadt ki Mitrohin. Igazán senki nem gondolta volna, hogy az eldugott és világtól elzárt Gorbacsov abban a gyönyörű villában úgy viselkedik majd, mint egy vérbeli ellenzéki: éhségsztrájkot folytat, hogy újságokat és rádiót kapjon. – Mint valamikor Szaharov!

– Aztán miért nem ad neki? – vont vállat Zotov. – Úgyis azt hiszi, hogy az egész világ attól hangos: „Hol van Gorbacsov? Mi történik Gorbacsovval?” Mint valaha Szaharov miatt. Hadd hallgassa csak a

rádiót.

Mitrohin kérdően Sztrizsre nézett. A kérdés Mitrohin bizonytalanságáról árulkodott. 16 hónappal ezelőtt ugyanis ő mentette meg Gorbacsovot. Nyugati minták alapján kitalálta neki a formális államfői tisztséget: Gorbacsov lett a Szovjetunió elnöke. Ez eleinte segített stabilizálni az ország belső helyzetét és – a zsidók kitelepítéséig – lehetővé tette az Egyesült Államokkal, az NSZK-val, Kanadával és a többi nyugati országgal való kapcsolatok fennmaradását. Ugyanakkor a sajtóban állandóan magyarázkodni kellett Gorbacsov elszigetelése miatt. Hol azt mondták, hogy infarktust kapott, és az orvosok nem engedik dolgozni, csak napi egy órát, hol azt, hogy gyógykezelésre szorul vagy pihen – egyszóval csaknem úgy járt, mint Lenin annak idején!

– Talán most már nyugdíjaznunk kellene… – mondta Vjazov marsall.

Sztrizs és Mitrohin elmosolyodott, annyira látszott a védelmi miniszteren, hogy begyulladt: ha Gorbacsov holnap valamilyen csoda folytán, akár csak egy órára is megjelenne a Kremlben, elsőként természetesen Mitrohint köttetné fel, és Vjazov lenne a második…

– Nem – mondta Zotov. – Gorbacsov nyugdíjazását nem kell elsietni. Amíg ő az ország elnöke, addig senki nem számít arra, hogy háborút robbantunk ki. Gorbacsov nyugdíjazását egy új politika kezdetének tekintenék, és erre most semmi szükségünk. Hadra készülünk, rendkívül fontos, hogy meglepetésszerű legyen a támadás.

Noha ez jól megalapozott érvelés volt, Sztrizs és Mitrohin még mindig mosolygott. Tudták, hogy Zotov örül neki, ha egy kicsit megpiszkálhatja Vjazovot.

És ez az egyetértő mosoly aznapra kibékítette őket.

28.
Jekatyerinburg, a területi pártbizottság épülete
Uráli idő szerint 14 óra 00 perc
Moszkvai idő szerint 12 óra 00 perc

– Mi folyik ott nálad? – kérdezte Sztrizs komoran Vagajtól a videotelefon képernyőjén.

– Egy óra múlva minden rendben lesz, Román – felelte sietve Vagaj. Az augusztusi puccs óta ő lépett Sztrizs párttitkári helyére. Most az ő egykori dolgozószobájában ült, háta mögött a falon Jekatyerinburg, az egykori Szverdlovszk térképe lógott, rajta kis piros körök, zászlócskák és vonalak.

– Jelents! – utasította Sztrizs.

– Hát, helyenként összecsapások vannak a rendőrség és a lakosság között – kezdte kedvetlenül Vagaj. – De megoldjuk a

problémát.

Sztrizs egykori szobájában teljes létszámban ott ült Vagaj új csapata: Szerafim Krulij, a pártbizottság másodtitkára, Szuhin ezredes, a rendőrkapitány és Sarapov őrnagy, a helyi KGB parancsnoka.

– Részletesebben! Mi történik ott? – még a tévéképernyőn is látható volt, hogy Sztrizs rögtön botrányt csap. Pedig Vagajnak lett volna oka, hogy szemrehányást tegyen neki, hiszen Sztrizs nem vitte magával Moszkvába, nehogy nepotizmussal vádolják. Lám, ez a hála hűségéért és augusztusi szerepéért!

– Semmi különös nem történik! – felelte Vagaj a lehető legnyugodtabb hangon. – Reggel valóban voltak problémák: egy kislány meghalt a kenyérbolt előtt várakozó sorban, és a nép megvadult. Megtámadták a rendőrséget, az Uralmasban meg gyűléseztek. A kislány anyja meg idejött és elégette magát meg a rendőrt, aki nem engedte be a pártbizottság épületébe. De mindjárt elrendezünk mindent.

– Hogyan? – kérdezte mogorván Sztrizs.

– Az Uralmasban húst árusítunk a dolgozóknak: fejenként két kilót. Mivel a gyűléseken csak szócséplés folyt, az emberek inkább húsért mentek. A városban most már csak helyenként fordulnak elő kisebb incidensek…

– Például? – érdeklődött immár kissé nyugodtabban Sztrizs.

– Például fél órával ezelőtt néhány siheder az egyik rendőrkocsiba egy üveg benzint dobott. Itt – mutatott Vagaj a térképen egy piros körre. – Itt meg egy órával ezelőtt az asszonyok betörték az élelmiszerbolt kirakatát. Ennyi.

– Milyen intézkedéseket hoztál?

– Riadóztattam a rendőrséget és a KGB-t. A városban megerősített őrjáratok cirkálnak, rendőrkutyákkal. Éjszaka elvisszük azokat, akik sztrájkról pofáztak az Uralmasban.

– Szuhin, biztos vagy benne, hogy boldogulsz a hadsereg nélkül is?

– Egészen biztos vagyok benne, Sztrizs elvtárs! – válaszolta a rendőrkapitány.

– Sarapov, hallasz engem? – kérdezte Sztrizs és oldalra pillantott a képernyőről, arrafelé, ahol Sarapov őrnagy, a KGB városi parancsnoka állt.

– Hallom, Román Boriszovics! Természetesen boldogulunk! – erősítette meg Sarapov. A tévékamera objektívje a tévéképernyővel együtt lassan a hang irányába fordult.

– Nagyon figyelj rám – mondta neki Sztrizs. – Az Uralmas hadiüzem. A valamikor ott dolgozó zsidók természetesen mind cionisták voltak, s mint ilyenek beszervezhettek orosz munkásokat is. A cionistákat kitelepítettük ugyan a kínai határ mellé, de az ügynökeik

itt maradtak. Nem tartom kizártnak, hogy valamilyen úton-módon tartják a kapcsolatot megbízóikkal és az ő parancsukra uszítják sztrájkra a népet. Megértetted?

– Igenis! – jelentette ki vigyázzállásban az őrnagy.

– Akkor jó. Tegyétek a dolgotokat. De ne feledjétek: ma a zavargások mellett rólatok is szó volt a Politikai Bizottságban. Remélem, nem kell magyaráznom, hogy ez mit jelent. Mindazonáltal, *egyelőre* bízunk bennetek. Holnap személyesen nekem tesztek jelentést a helyzetről. Még valami. Krulij, ez téged érint…

– Hallgatom, Sztrizs elvtárs – szólalt meg Szerafim Krulij, a területi pártbizottság másod-titkára, aki az ideológiáért felelt.

– Amint Sarapov nyakon csípi az Uralmasban a cionista ügynököket, kampányt indítasz a helyi sajtóban. Világos?

– Hogyne, Sztrizs elvtárs…

Sztrizs kikapcsolta a videotelefont, alakja eltűnt a képernyőről.

Megnyikordult az ajtó. Vagaj hirtelen hátrafordult és meglátta, hogy pompás alakú titkárnője kopogtatás nélkül bejött.

– Mi van?

– Szuhin ezredest keresik telefonon – hadarta a titkárnő.

– Ezért kell bejönni? Ott az orifon!

– Ja, az orifon! – nyafogta a titkárnő, miközben Sarapov katonás alakján felejtette sötét, sóvár tekintetét.

– Kifelé, ostoba tyúk! – csóválta elégedetlenül a fejét Vagaj. Szuhin felvette a telefont.

– Szuhin, tessék… Hol?… Na és, mire vár?… Mindjárt megyek!…

– Mi van? – érdeklődött Vagaj.

– A Gyékény utcában a nők az élelmiszerboltot fosztogatják – jelentette Szuhin. – Egy rendőrkutyát baltával agyonütöttek. Engedje meg, Vagaj elvtárs, hogy személyesen odamenjek megnyugtatni őket.

– Az egész várost meg kellene nyugtatnunk – morogta elgondolkodva Vagaj. – Az első dolgunk azonban, hogy megkeressük a cionista ügynököket. Hallottátok, mit mondott Sztrizs? Már beszéltek rólunk a Politikai Bizottságban! Ha viszont megtaláljuk a cionista ügynököket… Szuhin, a boltot fosztogató nőket átadod a KGB-nek! Kizárt dolog, hogy egyikük sem feküdt le valamelyik zsidóval. Értesz engem, Sarapov? 10-15 nőnek vallania kell…

– Az ilyesmit nálam mindenki bevallja. Még a szűz lányok is! – nevetett Sarapov.

A rendőrség és a KGB osztagai vízágyúikkal és vijjogó szirénájú „meseautóikkal” hol itt, hol ott tűntek fel a városban, mert egyre újabb helyeken lobbantak fel a népi elégedetlenség lángjai. Nem segített az sem, hogy Szuhin ezredes személyesen vett részt a város „megnyugtatásában”. Még a Gyékény utcai élelmiszerüzletben sem volt olyan sima ügy az asszonyok letartóztatása: az egyszerű akció

újabb véres összecsapást robbantott ki. Éppen akkor járt le a műszak a Szerszámgépgyárban. „Verik az asszonyainkat!” – kiáltott fel valaki, és a munkások kerítésekből kitört rudakkal, nem tudni, honnan előkerült boxerekkel, fémcsövekkel, sőt pisztolyokkal felszerelkezve a rendőrökre vetették magukat. Az afganisztáni háború óta az ország lakosságánál rengeteg – hadseregből ellopott, házilag készített, hazacsempészett – fegyver halmozódott fel. Úgyhogy már mindjárt az első pillanatokban két rendőrségi furgont kilőttek, hat rendőr holtan rogyott össze, szétlőtt koponyával. A következő percben társaik magukhoz tértek, tüzet nyitottak és a tömeg, amelyben csak öt férfinak volt pisztolya, szétszaladt. Csupán a sebesültek és a halottak maradtak a mocskos havon. És ekkor már a város egy másik végében is folyt az önbíráskodás: asszonyokból és kamaszfiúkból álló tömeg megrohamozta a kenyérgyárat…

Az emberi pszichikumban, a falu, a város, az egész nép lelkületében van valami, ami logikai kategóriákkal nem leírható. A nép, amely csaknem nyolc évtizeden át engedelmesen tűrte például a sztálini megtorlások vérfürdőjét; azok az emberek, akiknek egyetlen éjszaka alatt elvitték és meggyilkolták legközelebbi hozzátartozóikat: apjukat, anyjukat, nővéreiket, fivéreiket, és akik nemzedékeken keresztül szótlan rabszolgaalázattal elviselték a korbácsot, a rendőri üldöztetést, a pártapparátust; azok a férfiak, asszonyok és gyerekek, akik tegnap éjjel még természetesnek tartották, mintegy az isteni akarat megnyilvánulásának vélték, hogy sorban állnak a kenyérért, sőt maguk írták fel tenyerükre a sorszámot, ezek az emberek egy teljesen jelentéktelen, legalábbis történelmi szerencsétlenségükhöz és addigi türelmükhöz képest jelentéktelen ürügy miatt váratlanul megfeledkeznek a félelemről, s eszüket vesztik.

Igaz, ezen az estén az egykori Szverdlovszk még maga sem tudta, mekkora méreteket öltött a felfordulás. Mint a lázas beteg, aki az első nap csupán gyengeséget érez, szédül, rázza a hideg, de sem ő, sem a legjobb orvos nem tudja megjósolni, mivé fajul a kór, mekkora lesz másnap a láz. A nép fölfokozott ingerlékenysége, az agresszivitás, a botrányok és a rendőrséggel való összecsapások kiütései – amelyeket a Vagaj szobájában lógó térképen piros köröcskék jelöltek – nagy valószínűséggel arra utaltak, hogy a betegnek ágyba kell feküdnie, mély alvásra és kiadós étkezésre van szüksége. Az orvos azonban más eszközöket alkalmazott: vízágyúkat, gumibotokat és rendőrségi TT pisztolyokat.

– A rendőriskola növendékei a XIX. kerületi kapitánysághoz vezető összes utat lezárták – dörmögte Sztyepan Zarudnij a gáztűzhely mellett állva, miközben farkasétvággyal tömte magába a sült krumplit a serpenyőből. – Ott nem lehet áttörni…

– Át fogunk törni – állította határozottan Anatolij Guszko.

Kifakult, kopottas, málnaszínű deszantos sapkában két másik fiatal *afgánnal* együtt üldögéltek Zarudnij lakásának egyik szobájában, amely olyan keskeny volt, mint egy tolltartó. Különböző nagyságú bögrékből teát ittak; az egyik *afgán* karját piszkos kötés borította, a másik homlokán hosszú ragtapasz éktelenkedett.

Zarudnij szobája igazi legénylakás volt: nagy, beszakadt heverő, piszkos edények a mosogatóban, hamutartó helyett három alumíniumtányér, mind dugig tele csikkel, a hideg utcára nyíló kisablak tárva-nyitva. Behallatszott rajta a rendőrautók szirénavijjogása és az elsuhanó vízágyúk, oldalkocsis motorkerékpárok meg „meseautók” robogása.

Zarudnij szótlanul falta a krumplit, majd a zaj elültével az ablak felé biccentett:

– Látod, mit csinálnak?

– Át fogunk törni – ismételte makacsul Guszko. – Negyven emberünk van. Ha kell, ötszázat is összeszedünk! Több mint ötezer *afgán* van a városban. És az emberek mindenre készek, csak a Szikra kell!

Zarudnij megette a krumplit, töltött magának a teáskannából és rágyújtott.

– Tegyük fel, hogy áttörtök – mondta. – Hány ember marad ott golyóval a testében?

– A fiúk tudják, mire vállalkoznak – felelte Guszko.

– Nem, nem ez a megoldás – Zarudnij leszívta a füstöt. Reggel még csak Sztaszovról, Obuhovról meg Konyuhováról volt szó. Akkor én is az akció mellett szavaztam, és el is mentem felderíteni a terepet. Most azonban több száz embert szedtek össze… Még ha ki is szabadítjátok Sztaszovot, mi lesz a többiekkel?

Újból néhány rendőrautó száguldott el az utcán.

Zarudnij az ablakhoz lépett és kinézett. Föntről, a negyedik emeletről nem lehetett látni semmit, csak a havas utcákat, amelyekre már leszállt a korai téli alkonyat. Zarudnij és a háta mögött ülő férfiak jól tudták, hogy mi folyik most ott, ahová ezek a rendőrautók robognak.

– Nem ülhetünk ölbe tett kézzel – szögezte le Guszko.

– Hülyeség! – fordult feléje hevesen Zarudnij. – Fegyvereik vannak, harckocsijaik, övék a hadsereg. És nekünk? Puszta kézzel menjünk ellenük? Nem! De van egy jobb ötletem…

29.
Az Ural keleti lábainál, valahol egy szibériai erdőben.
Helyi idő szerint 17 óra 30 perc

Bár a kandallóban meleg lánggal égtek a farönkök, Gorbacsov mégis egyfolytában fázott. Raisza mellette ült a hintaszékben,

szótlanul, sebesen kötött és vad gondolatok kavarogtak a fejében férje közeli haláláról. Már nyolc napja fel sem kelt, még egy rövid sétát sem tett: jártányi ereje sincs. Raisza öt napja már nem is kérleli őt, hogy hagyja abba azt az öngyilkos, értelmetlen éhségsztrájkot. Tud-e egyáltalán a világon valaki arról, hogy Gorbacsov éhezik?! Amikor Szaharov gorkiji száműzetésében koplalt, vagy más ellenzékiek éhségsztrájkot kezdtek börtöncellájukban, mindig megvolt az esélyük, hogy cellatársaik vagy rokonaik kijuttatják a hírt Nyugatra, és aztán az egész világ szemrehányást tesz miattuk a Kremlnek. Itt, ebben a teljesen elszigetelt és gondosan őrzött villában azonban – vajon hol? Irkutszk, Szverdlovszk, Habarovszk környékén? – a Gorbacsov házaspár még ebben sem reménykedhetett.

Raisza idegesen forgatta a kötőtűket, a felbontott orenburgi vállkendőből felgombolyított szürke gyapjú a lába előtt ide-oda gurult. Sapkát kötött a férjének, kerek gyapjúsapkát a férje fázós, kopasz fejére. Bár ez már aligha segít rajta. A lélegzését is alig hallani… Az újságok, telefon, rádió, televízió nélküli 16 hónapos elszigeteltség és a 27 napos kiábrándult koplalás csaknem a felismerhetetlenségig megváltoztatta Gorbacsovot. Nem 16 hónapot, hanem 16 évet öregedett. Ebben a vacogó, gyenge és teljesen kopasz kis öregemberben, aki most borostás arccal, nyitott szájjal, három takaró alatt feküdt az ágyon, lehetetlen volt felismerni azt az erős, energikus és magával ragadó életművészt, aki nemrég még egy gigantikus birodalmat irányított, és aki az egész világot elbűvölte, megnyerte azzal a tervével, hogy a szovjet diktatúrát pragmatikus demokráciává formálja… Istenem, semmi nem maradt belőle, semmi, csak a makacssága. Inkább meghal, de nem hagyja abba az éhségsztrájkot! Igazság szerint már meg is halt!…

És ha a férje meghal, őt vajon elengedi-e Mitrohin ebből az erdei sírból? Vagy valamelyik isten háta mögötti szibériai faluba száműzi, nehogy a világ tudomást szerezzen Gorbacsov haláláról?

A kötőtűk még sebesebben jártak Raisza kezében. Könnyek szöktek az asszony szemébe. Őrjítő ez a csend és az ablakpárkányt borító hó. Csak nagyritkán, hetente egy-két alkalommal hallatszik ide valahonnan az erdő mélyéből néhány sugárhajtómű zaja, majd az erdő fölé emelkedik egy vadászrepülő század és keskeny kondenzcsíkokkal rajzolja tele az eget. Aztán megint síri csönd. Naphosszat! Ő, Raisza Gorbacsova, a Kreml asszonya és a „konyha árnyékkormány” feje, most kénytelen ebben az erdőben megrohadni, azt sem tudja, hol. Még azt sem lehet kiszedni ezekből a hallgatag őrökből, hogy hol, merre van ez a villa! Naponta egyszer, kora reggel a villa kapujában megjelenik egy katonai terepjáró. Egy csupa nemzetiségiből: üzbégekből és tadzsikokból álló szakasz átveszi a huszonnégy órás őrszolgálatot. Az őrség parancsnoka a villa feljárójára teszi a forró

ételhordókat: ez az ebéd és a vacsora. Valószínűleg az erdő mögött megbúvó szomszédos repülőezred konyhájáról hozza. Nappal a fafűrészelés vagy az őrszolgálat alól felmentett katonák a kapu melletti kis őrszobában alszanak, vagy szenvedélyesen verik a blattot. Este az őrparancsnok ugyanúgy, egy szó nélkül, elviszi a villa feljárójáról az üres ételhordókat. Az ember csak ül a házban, vagy rója a „magas vérnyomás elleni kiskört”, ahogy Gorbacsov ezt a sétát nevezte. Ez volt minden.

Valamikor, száműzetése elején Gorbacsov még terveket szőtt visszatéréséről és arról győzködte Raiszát, hogy a világ nem engedi meg Mitrohinnak meg Sztrizsnek, hogy elpusztítsák őt, Gorbacsovot! Mint egykor Szaharovért, őérte, Gorbacsovért is harcba szállnak majd a nyugati vezetők és a világ haladó erői. New Yorkban, Londonban, Bonnban, Párizsban, Amszterdamban „Szabadságot Gorbacsovnak!” feliratú transzparensekkel hatalmas tüntetések zajlanak a szovjet követség ablakai alatt, hogy az újságok tele vannak a fényképével, hogy a híres nyugati írók, tudósok, a kultúra kiválóságai, akiket ő nagy pompával fogadott Moszkvában, Gorbacsov sorsa iránt érdeklődő petíciókkal és kérvényekkel bombázzák a Kreml új urait.

– Telt-múlt az idő, eltelt egy hónap… kettő… öt… tizenkettő… 27 nappal ezelőtt aztán Gorbacsov úgy feldühödött, hogy újságokat és rádiókészüléket követelve éhségsztrájkba kezdett. Az őrség még csak nem is reagált. Reggelente ugyanúgy ott voltak a feljárón az ételhordók. És a frissen aprított tűzifa minden délre magas farakássá nőtt. Este az őrparancsnok ugyanúgy elvitte a feljáróra kirakott ételhordókat. Csaknem tele: ugyan mennyit tudott enni Raisza, amikor a férje koplalt?

Most egy páncélautó távoli motorzúgása vonta magára Raisza gondolatait. A férjére pillantott. Ám az nem hallott semmit, vagy aludt, vagy a halált megelőző testi-lelki kimerültség állapotában volt már, túl az evilággal való kapcsolaton. Csupán a fekete szájüregből előtörő lassú, öregemberes, sípoló lélegzésének ütemére mozdult meg kissé szürke, borostás arca. Raisza felállt, az ablakhoz lépett. A dupla üvegen túl fakón ment le a nappal. A kétméteres kőfal mögött magas fenyőfák hófedte csúcsa látszott, fölötte a homályos, téli égbolt nyirkosán és ernyedten borult a világra. Ilyen időkben szoktak akasztani és főbelőni, gondolta Raisza.

Két, öv nélküli gimnasztyorkát viselő katona lépett elő a deszkából ácsolt őrbódéból, a kapuhoz szaladtak, és ők is elcsodálkoztak a szokatlan időpontban érkező páncélautón, amely rendszerint csak őrségváltáskor szokott jönni. Ezúttal azonban a páncélautó meg sem állt a kapunál, hanem vakító fényt árasztó lámpákkal közvetlenül a villa feljárójához kanyarodott.

Raisza szíve görcsbe rándult, mintha gyorsliften utazna. Vége,

Istenem, most aztán megkapjuk a magunkét az éhségsztrájkért! Kiráncigálják őket a villából, egy rövid géppisztolysorozat, és…

Egy kerek arcú, fiatal, félig tadzsik, félig üzbég szakaszvezető ugrott ki a terepjáró fülkéjéből, megkerülte a járművet és felhajtotta a ponyvát. Az őrvezető sofőr és négy másik szakaszvezető az őrparancsnok vezetésével odaszaladt segíteni; különféle dobozokat pakoltak le a páncélautó platójáról. Majd egy csizmarúgásra kicsapódott a bejárati ajtó és anélkül, hogy leverték volna a havat csizmájukról, a katonák bejöttek a házba, a kezükben…

Istenem, kiáltott fel csodálkozva Raisza. Televízió! Újságköteg! *Pravda! Izvesztyija!* Sőt *Washington Post,* meg a londoni *Times!* És egy Riga 107-es rádiókészülék!

– Misa! Nézd! Győztél!… Várjanak, hova mennek?! – Raisza a távozó katonák után vetette magát. Hogyhogy? Ledobták az újságokat, lerakták a tévét meg a rádiót és csak úgy elmennek? Legalább egy szót szólhatnának!

Raisza megragadta az üzbég szakaszvezető karját.

– Várjon, élvtárs!

Az kiszabadította magát.

– Bocsánat- mondta üzbég akcentussal. – Nem beszélhetek önökkel.

– Ki küldte ide ezeket az újságokat? A rádiót? Hogy értsük ezt? Most már mindig kapunk újságokat? Külföldieket is?

– Mindennap… – erősítette meg a szakaszvezető. – Bocsánat… – és elment.

– Misa! Misa! – Raisza beszaladt a férjéhez, aki már ébren volt és megpróbált felkelni. Ám ahhoz sem volt elég ereje, hogy felemelje a testét, rajta a nehéz takarókkal.

– Nem, nem! – kiáltotta Raisza. – Ne kelj fel! Hová gondolsz? Nem szabad! Lassan, fokozatosan szabad csak abbahagynod a koplalást. Feküdj csak…

Gorbacsov bosszúsan összeráncolta a homlokát és megvetően ránézett; haragudott a feleségére örökös, üres fecsegése miatt. A rádióra mutatott, papírvékony bőrű kezével csavaró mozdulatot tett a levegőben, mintha azt mondaná: kapcsold már be a rádiót!

– Nem! Előbb enned kell egy kis levest! Egy kanál üres levest! Csak egyetlen kanállal!

Gorbacsov megint összeráncolta a homlokát, Raisza azonban tisztában volt az erejével: a rádiót, az újságokat, a tévét férje csak akkor kapja meg, ha hallgatni fog rá, ha szót fogad és gyűjt erőt! Úgy látszik, Gorbacsov is megértette az ultimátumot. Bólintott és ujjával ernyedten az asztalon álló ételhordóra mutatott, mintha azt mondaná: add már azt a levest és minél előbb kapcsold be a rádiót!

Igen, megint győzött, mindig ő győzött, Mihail Gorbacsov egész

életében győzött! A sors ismét kegyes volt hozzá, ahogy pártfogoltjaihoz mindig. Ezután mindennap kapnak friss újságokat, még *Washington Postot* és *Timest* is! És rádiót fognak hallgatni, az egész világot, sőt az Amerika Hangja, a BBC és a Szabadság Rádió orosz adásait is. Itt az erdő közepén csak nincsenek zavaróállomások.

Három óra múlva elpárolgott a győzelmi mámor. Természetesen már kiolvasták a lapokat, bekapcsolták a tévét és a rádiót. Az újságokból megtudták, hogy ő, Mihail Gorbacsov formálisan még mindig az állam vezetője: a Szovjetunió elnöke. A *Pravda* azzal magyarázza távollétét, hogy sebesülése és infarktusa után az orvosok szigorú pihenést írtak elő neki; így szigetelte el Sztálin is 1922-ben Gorkijban Lenint… A szovjet tévékészülék rövid szobaantennája csupán egyetlen programot fogott: a kurgáni városi televízió adását. De legalább megtudták, hogy földrajzilag hol vannak: az Ural keleti lábánál. A legfontosabb azonban nem ez volt. Raisza Gorbacsov ágyához tette a Riga 107-es rádiót. Férje már négy órája kitartóan tekergette a keresőgombot a nyugati adók orosz és angol nyelvű „ellenséges adásaira” vadászva. Ám a BBC, a Deutsche Welle, a Szabad Európa, az Amerika Hangja, sőt a Kanadai Rádió adásait hallgatva egyszer sem hallotta meg azt, amiért tulajdonképpen kiharcolta az újságokat és a rádiót. Sehol a világon nem tüntettek. .Szabadságot Gorbacsovnak” transzparensekkel, senki nem írt tiltakozó levelet az új szovjet kormánynak Gorbacsov száműzetése és elszigetelése miatt, egyetlen Nobel-díjas sem – akik pedig előszeretettel utazgattak Moszkvába a gorbacsovi békefórumokra –, egyetlenegy sem, írt Sztrizsnek és Mitrohinnak, hogy adjanak hírt a Nobel-békedíjas Mihail Gorbacsov sorsáról, vagy legalább az egészségi állapotáról!

Az utóbbi 16 hónapban a világ ugyanolyan viharos sebességgel feledkezett meg Gorbacsovról, mint annak idején II. Miklósról, az utolsó orosz cárról, a Fülöp-szigetekről elmenekült Ferdinánd Marcosról, vagy a nyugdíjba vonult Pierre Trudeau-ról és Menahem Beginről. A világ keresztüllépett Gorbacsovon, ahogy a politikai küzdőtérről lesöpört vezetőkön szokott.

És Sztrizs meg Mitrohin éppen mert megértették ezt, és immár nem nyugtalankodtak, ezért küldtek neki újságokat és rádiót.

Harmadik nap: Január 24.

30.

Jekatyerinburg (az egykori Szverdlovszk)

Csütörtökről péntekre virradó éjjel és péntek reggel

A zavargások miatt felzaklatott Jekatyerinburgban három esemény is történt az éjjel, amely jóval komolyabb következményekkel járt, mint

a kezdeményezők gondolták volna.

Amikor a rendőrök betörtek az Uralmas néhány munkásának és mérnökének lakásába és kiráncigálták az ágyból azokat, akik sztrájkra bujtogattak és valaha „zsidókkal barátkoztak”, álarcos ismeretlenek nesztelenül lefegyverezték és megkötözték a városi hullaház őrét és kilopták onnan a nyolcéves Natasa Sztaszova és összeégett édesanyja holttestét.

Egy órával később, vagyis éjjel három órakor – miközben a városi KGB pincéiben Sarapov őrnagy saját kezűleg verte ki a fogait és szúrta ki a dobhártyáját a „cionizmus ügynökeinek”, a többi nyomozó meg cigarettával égette a letartóztatott asszonyok mellét, vagy az asszonyok szeme láttára taposott bele férjük nemi szervébe, azt követelve, vallják be, hogy kapcsolatban álltak Izraellel – ismeretlenek egy másik csoportja – négy álarcos, sötét kezeslábast viselő alak kötélen leereszkedett a Lenin út egyik hatemeletes bérházának tetejéről az épület ötödik emeleti ablakaihoz. Itt óvatosan kivágták Fjodor Vagaj, területi párttitkár lakásának ablaküvegét, behatoltak a hálószobába és egy kis adag bénító gáz segítségével elkábították a hitvesi ágyban alvó Fjodor Vagajt és feleségét. Ezt követően az ismeretlenek a házastársakat, mint a csecsemőket, lepedőkbe bugyolálták, övekkel és kötelekkel átkötözték, majd áldozataikat egy-egy emberrabló hátára erősítették. Fjodor Vagaj vézna, könnyű testével nem is volt semmi gond. Ám Vagaj 130 kilós feleségével az emberrablók sehogy sem boldogultak: a kövér asszonyt még a legerősebb sem bírta átcipelni az ablakon.

Miután vagy húsz percig vesződtek vele, otthagyták a padlón, és csak Vagajt vitték magukkal. A csoport ugyanazon az ablakon távozott a lakásból. A köteleken felmásztak a tetőre és eltűntek az éjszaka fagyos sötétjében. Eközben a ház KGB őrsége lent, a bejárat mellett nyugodtan nézte a tévét: a Szovjetunió-Kanada válogatott jégkorongmérkőzést közvetítették Torontóból, műholdon.

Végül a harmadik műveletet két vasutas, egy mozdonyvezető és a jekatyerinburgi teherpályaudvar diszpécsere hajtotta végre. Mialatt megerősített – hat rendőrből és két rendőrkutyából álló – rendőrségi osztagok ügyeltek a kenyérboltok előtt várakozó néma, s viszonylag rövid sorok rendjére, addig a két vasutas éppen az Iszety (egykori Szverdlovszk-2) zárt bolygóvárosból érkezett súlyos katonai teherszerelvény vagonjainak kerekeit kopogtatták végig. A tizennegyedik vagon tengelyét hibásnak találták. Hogy ne kelljen feltartóztatni a harminc vagonból álló teljes szerelvényt, a diszpécser utasítást adott, hogy kapcsolják le a hibás teherkocsit, vigyék a javítóműhelybe és egy-másfél óra alatt cseréljék ki a tengelyét. A tolatómozdony vezetőjének ezért előbb át kellett vontatni a szerelvény felét egy másik vágányra, a pályaudvar legtávolabbi végébe, majd

bevinni a hibás vagont a műhelybe. A többi kocsit pedig áttolta a tartalékvágányra. A rendezés közben a szerelvény katonai őrszemélyzetének egy része, a vonat elején elhelyezkedő szolgálati kocsiban tartózkodott, nagyobb része viszont egyszerűen lelépett az állomásépületbe, ahol éjszakai büfé üzemelt és fel lehetett csípni egy olcsó kurvát.

A hibás vagon kijavítása pontosan két órát vett igénybe, s újabb egy óra telt el azzal, hogy a szerelvény őrparancsnoka előkerítette katonáit, és 5.45-kor a harminc vagonból álló szerelvény végre útnak indult. Egyik őr sem vette észre, hogy hat vagonon frissen vannak felfestve a számjelek. Az útszél egyébként is igen hamar eltüntette az egyetlen bizonyítékot, ami leleplezhette volna, hogy hat lőszeres vagont kicseréltek. Pontosan négy perccel a vonat távozása után, reggel 5.49-kor, a tolatómozdony a hat súlyosan megpakolt vagont a Krivoj Rogból az Uralmasba tartó, lemezacélt szállító szerelvényhez tolta. A gyakorlott vasutasok pillanatok alatt a szerelvényhez kapcsolták a hat vagont, és az már 6.01-kor el is indult. A katonavonat pedig hat üres vagonnal folytatta békés útját a baráti Szíria felé.

A három művelet szálainak nyilvánvalóan egyetlen kézben kellett összefutniuk. De nem volt, aki felgöngyölítse ezeket a szálakat: a hatóságok, mint már említettük, a cionizmus ügynökeivel voltak elfoglalva. Ezért aztán Natalja és Irina Sztaszova holttestének eltűnésére, meg Vagaj területi párttitkár elrablására csak reggel derült fény. A kislány teteme és összeégett édesanyja földi maradványai hamar előkerültek. A halott Natasa Sztaszova frissen gyalult, virágokkal díszített nyitott koporsóban feküdt egy magas, hegesztett állványon az Uralmas főbejárata mögötti udvaron. Kis koporsója mellett, egy másik nyitott koporsó is állt az összeégett Irina Sztaszova földi maradványaival. A fémtalapzat tövében sorakozott fel a nehezen kivilágosodó szibériai reggel sötétjében a díszőrség, félszáz, málnaszínű deszantos sapkát viselő fiatal üzemi munkás. A koporsók felett hatalmas, fényszóróval megvilágított, girbegurba betűkkel teleírt vörös szövetet dagasztott a szél:

„MEGÖLIK GYERMEKEINKET ÉS FELESÉGÜNKET ÉS AZT AKARJÁK, HOGY DOLGOZZUNK ÉRTÜK! SZTRÁJKOLJ!”

A két koporsó feltűnésével egy időben, az Uralmas KGB-őrségére – teljesen megfoghatatlan módon – rázáródott az üzemi kapu mellett hat őrszoba ajtaja, ahová az őrök melegedni húzódtak be a csikorgó uráli hideg elől. Az őrszobák ablakait kívülről acéllemezekkel berekesztették, az őrség telefonvonalait elvágták. Ezért reggel 8.30-kor a kislány és édesanyja koporsóját tartó állvány mellett akadálytalanul gyülekezhettek a távozó éjszakai és a friss reggeli

műszak munkásai, összesen mintegy 30 ezer ember. A megölt kislánynak és Irina Sztaszova elszenesedett tetemének a látványa döbbenetes hatást gyakorolt rájuk. Az üzemi gyűlés, ahol kihirdették az általános sztrájkot, és pillanatok alatt megválasztották a Sztyepan Zarudnij vezette sztrájkbizottságot, olyan szervezetten folyt, mintha egész éjszaka ezt készítették volna elő. 1740 fiatal munkás – többségükben volt *afgán* – megalakította az „Önvédelmi Brigádot”, amely hat zászlóaljra tagozódott: minden kapuhoz jutott egy-egy. A nyirkos hajnali szürkületben az *afgánok* a nyomorék Anatolij Guszko hegesztő vezetésével feltörték a készáru raktárt és mindegyik kapuhoz két tucat T-90-es harckocsit állítottak. Még lőszer nélkül is impozáns látványt nyújtottak és arról tanúskodtak, hogy a sztrájkolok mindenre elszánták magukat. Még elszántabb volt a sztrájk jelmondata, amelyet a sztrájkolok az Uralmas házinyomdájában az üzemi lap, *Az Uráliak Hangja* címoldalára nyomtattak, így hangzott:

„URÁLIAK VAGYUNK, NEM KÍNAIAK, NEM TAPOSHATSZ EL MINKET HARCKOCSIKKAL!”

A címoldalon ezen kívül néhány vastagbetűs sor állt:

„HÁNY GYERMEKNEK ÉS FELNŐTTNEK KELL MÉG MEGHALNIA,
HOGY MAGUNKHOZ TÉRJÜNK?
ELÉG A SORBAN ÁLLÁSOKBÓL!
ELEGET ZABÁLTUK A BÁLNAHÚST!
ELÉGSZER TELJESÍTETTÜK A NORMÁT!
VÉGE A TÜRELMÜNKNEK!
SZTRÁJKOLJ A GYŐZELEMIG!!!”

Az igazgató és az üzemi pártbizottság titkára nem voltak hajlandók fogadni a sztrájkbizottság küldöttségét. Felhívták a területi pártbizottságot és a KGB helyi parancsnokságát, hogy mitévők legyenek. Ott azonban már kitört a pánik Fjodor Vagaj titokzatos eltűnése miatt. Tegnap este Vagaj még azt jelentette Sztrizsnek, hogy a városban gyakorlatilag helyreállt a rend. Ma reggelre meg hűlt helye Vagajnak, a megölt kislány és édesanyja holttestének. Vagaj felesége – Román Boriszovics Sztrizs nővére! – pedig eszméletlenül fekszik a kórházban!!!

Természetesen Vagaj lakásában már ott sürgölődött a legjobb uráli nyomozókból és rendőrkutyákból álló brigád, valamint az Uráli Állami Egyetem kriminalisztika-professzora.

Csupán délelőtt 10.30-kor jutott el a hír a Vagaj lakásán dolgozó nyomozóbrigádhoz, hogy előkerült Natalja és Irina Sztaszova holtteste és az Uralmas sztrájkba lépett. Az uráli bűnüldözés kiválóságai ekkor

jöttek rá, milyen összefüggés van az események között, és arra a következtetésre jutottak, hogy Vagajt is valahol az Uralmas területén kell, hogy fogva tartsák túszként.

Egyszóval Szerafim Krulij, a területi pártbizottság másodtitkára csak délelőtt 10.45-kor adott parancsot Szuhinnak, Sarapovnak és a katonai helyőrség parancsnokának, hogy katonai egységek zárják körül az Uralmast és hermetikusan szigeteljék el a sztrájkolókat a külvilágtól. Ám túl sok időt elvesztegettek: a sztrájkbizottság megbízásából közben több tucat *afgán* már elhagyta az üzem területét, hogy aztán titokzatos módon, engedély nélkül felbukkanjanak más uráli gyárakban. így 11.10-kor, mielőtt Szerafim Krulij úgy döntött volna: felhívja Sztrizst a Kremlben, jelentették, hogy az Uralmas sztrájkoló munkásaihoz való csatlakozás jelszavával spontán gyűléseket tartottak a Szerszámgépgyárban, az Uráli Vegyianyag gyárban, az Uráli Textilgyárban és ami a legveszélyesebb, Iszety bolygóvárosban (az egykori Szverdlovszk-2-ben), ahol három óriási gyárban harckocsi- és rakétalövedékeket, géppuskalőszereket és földi indítású harcászati rakétákat gyártanak.

Sztrizs szótlanul végighallgatta Szerafimot, majd hűvösen megkérdezte:

– Az istenfáját, miért nem jelentettétek korábban?

– Két óra az időkülönbség, Sztrizs elvtárs – védekezett félénken Krulij. – Nem akartam felébreszteni.

– Márpedig fel kellett volna ébresztened! Tehát. Az Uralmast továbbra is körbezárva tartjátok, és a maradék erőt átdobjátok Iszetybe. Nyisd ki a biztonsági tartalékraktárt, adj nekik kolbászt, vajat, darát, de egyúttal vágd is el őket a várostól. Ez rendkívül fontos! Te pedig azonnal elmégy az Uralmasba, és tárgyalásokat kezdesz a munkásokkal…

– Én?! – ijedt meg Krulij.

– Igen, te! – parancsolta élesen Sztrizs. – ígérj nekik, ami csak az eszedbe jut, akár a földi paradicsomot! A kislánynak meg az anyjának a temetését holnapra tűzd ki, és mondd, hogy te magad fogod vezetni a menetet, ahogy valaha mi vezettük a gyászmenetet annak a katonának a temetésén, a nevére már nem emlékszem. Ha a temetés ürügyével sikerül holnap az üzemből kihozni és a temetőig elcsalni őket, olaszországi nagykövetet csinálok belőled. Akarsz Olaszországba menni?

– Hogyne! – mosolyodott el boldogan Krulij.

– Akkor cselekedj! 24 órára van szükségünk, hogy mindent előkészítsünk. És akkor megmutatjuk nekik, mit kap az, aki az én városomban általános sztrájkot szervez! Hogy van a nővérem? – a beszélgetés során Sztrizs ekkor használta először magára az *egyes* számú személyes névmást, addig királyi többesben beszélt.

– Kórházban van – felelte Krulij sietve és hozzátette: – Már magához tért, de az orvosok azért kivizsgálják.

– Tehát Vagaj is életben maradt. Aligha kapott az egyik nagyobb adagot, mint a másik. A megölt lány apját engedd szabadon Vagajért cserébe, mégiscsak a rokonom. A legfontosabb azonban nem ez, hanem az, hogy az iszetyi lövedékek nem találkozhatnak az Uralmas harckocsijaival! Különben kitekerem a nyakad!

N. N. *Krutovszkij tábornoknak, a Nyugat-Szibériai Katonai Körzet parancsnokának: Omszk*

Sürgős

Titkos

Katonai rádióösszekötetés útján

Jekatyerinburgban, az egykori Szverdlovszkban, egy kiskorú hajadon meggyilkolása és anyja öngyilkossága miatt sztrájkba lépett az Uralmas, valamint elrabolták F. Vagaj elvtársat, a területi pártbizottság első titkárát. Az Uralmas területét megszállva tartó sztrájkolok hozzávetőleges létszáma eléri a 30 ezret. Fennáll a veszély, hogy a sztrájkhoz több helyi üzem, valamint a hadfelszereléseket előállító stratégiai jelentőségű Iszety bolygóváros is csatlakozik. A legfőbb veszély most az, hogy az Uralmas sztrájkolói gyakorolnak ellenőrzést a legújabb típusú T-90-es harckocsik fölött, a sztrájkolni készülő iszetyi munkásoknak pedig rendelkezésükre áll a hozzájuk tartozó lőszer.

A fentiek alapján utasítjuk, hogy haladéktalanul vezényeljen Jekatyerinburgba a sztrájkolók teljes bekerítéséhez szükséges létszámú alakulatot, fogja szoros gyűrűbe Iszety bolygóvárost, engedélyezze az Uralmas sztrájkolóinak, hogy a meggyilkolt kislányt és édesanyját eltemessék a várostól hét kilométernyire fekvő temetőben.

A zavargások elleni intézkedések irányítására rendkívüli megbízatással Jekatyerinburgba repül A. Zotov, az SZKP KB Politikai Bizottságának tagja, a KGB elnöke. Ma, január 24-én, legkésőbb 14.00-ig bocsássa rendelkezésére a szükséges alakulatokat.

Román Sztrizs, Pavel Mitrohin,
a Szovjetunió Minisztertanácsának a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának elnöke
az SZKP KB titkára az SZKP KB titkára

Moszkva, Kreml, január 24.

– Kedves elvtársak, uralmasi munkások! – kiáltotta a mikrofonba Szerafim Krulij. Egy sebtiben összeeszkábált tribünön állt, a két koporsót tartó fémállvány mellett. Az üveggyapot szárazságú levegőben ezüstszürke, fagyos porszemcsék lebegtek. A tribün előtt

hatalmas sztrájkoló tömeg zsúfolódott össze. Fejük, fülessapkáik, selyemkendőik felett fehér pára gomolygott. Krulij mögött csak Sztyepan Zarudnij és a sztrájkbizottság tagjai álltak. Odébb az Uralmas főbejárata és az igazgatóság kétemeletes épülete derengett.
– Mint látják – kiabálta a mikrofonba Krulij –, egyedül jöttem, testőrök nélkül! Éspedig azért, hogy rendezzük a problémákat. A franc ebbe a fagyba!… – Szerafim Krulij leheletétől rögtön vékony jéghártya lepte be a mikrofont. Krulij letörölte a kesztyűjével. – Mielőtt azonban meghallgatnám a követeléseiket, elvtársak, el szeretném mondani, hogy beszéltem Román Boriszovics Sztrizzsel, földinkkel, kedves elvtársak, pártunk Központi Bizottságának első titkárával, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnökével. Ez körülbelül húsz perce történt. Sztrizs elvtárs meghagyta, közöljem önökkel, hogy utasította a rendőrséget: haladéktalanul engedje szabadon törvénytelenül letartóztatott munkatársaikat, Anatolij Sztaszovot, Pjotr Obuhovot és Vera Konyuhovát…

– Hurrá-á-á!… – tört elő itt-ott néhány torokból. A tömeg nagyobb része azonban várakozóan hallgatott. Krulij kissé csalódottan folytatta:

– Nagygyűlésünk után rögtön kiengedik és idehozzák őket. Ők is részt vehetnek majd a két elhunyt temetésén. A temetést, ha nincs ellenvetésük, holnap tartjuk meg, A pártvezetés, köztük jómagam is, együtt vonul majd magukkal a temetési menetben. Higgyék el, hogy mind földinket, Sztrizs elvtársat, mind engem, mind a pártbizottság többi tagját mélységesen felháborította Sakov rendőr-szakaszvezető részegen elkövetett, bűnös cselekedete. Úgy döntöttünk, hogy közvetlenül a temetés után itt, az üzemben nyilvános pert ülünk a gazember fölött. Maguk jelölik majd ki a népi ülnököket, akik a bíróval együtt ítéletet mondanak… – A szónok kivárt egy kicsit: a tapsot várta. Nem tapsolt senki. Krulij egyik lábáról a másikra állt, kabátjának prémgallérjáról leverte a zúzmarát, majd belekiabált a mikrofonba:

– Nos, elvtársak, röviden elmondtam, milyen intézkedéseket tervezünk Sztrizs elvtárs utasítására. Szeretném tudni, van-e még valamilyen kívánságuk…

– Mi lesz a többiekkel, akiket az éjjel elvittek?!… – ítéljék el a rendőrkapitányt is, aki a nép közé lövetett!… – záporoztak a kérések. – Csökkentsék a normákat a gyárban!… Mikor lesz már zabálnivaló?… Meddig kell még sorban állni?… Bálnahússal nem tudunk dolgozni!… Hová dugtátok Gorbacsovot?…

– Elvtársak! – emelte fel a karját Krulij. – Nem lehet minden problémát egy csapásra, egyetlen gyűlésen megoldani. Jól tudják, hogy a nemzetközi cionizmus a felelős az élelmezési nehézségekért, mert a gazdasági blokáddal meg akarja dönteni a szovjet rendszert…

– Jól teszik! – ordította közbe valaki a hatalmas tömegből. További kiáltások csatlakoztak hozzá: – Már rég meg kellett volna dönteni!… Ti

zabáltok, a nép meg kínlódik!… Amíg voltak zsidók, volt hús is. Most se zsidók, se hús, se Gorbacsov!… Le a tribünről! Lyukat beszél a hasunkba!…

Krulij elsápadt és meleg bőrkesztyűbe bújtatott keze még erősebben markolta a mikrofont.

– Elvtársak! – bődült el. – Ne feszítsék túl a húrt! Elmondom maguknak, hogy a Sztrizs elvtárs vezette Minisztertanács már jóváhagyta azt a határozatot, amelynek értelmében városunk az első ellátási kategóriába kerül. Február elsejétől ugyanolyan ellátást kapunk, mint Moszkva, Leningrád és Kijev! Ne felejtsék, hogy Sztrizs elvtárs a földink, s pontosan tudja, mire van szükségünk. De nekünk is.

– Gyerünk, hozd ide! – kiabálták újfent a tömegből. – Moszkvában sincs mit zabálni… Jöjjön ide Sztrizs, hadd beszéljük meg vele a normákat!… Hová dugtátok Gorbacsovot?

Krulij a magasba emelte a karját.

– Csendesebben, elvtársak! Mint tudják, Mihail Gorbacsov elvtárs országunk elnöke volt és ma is az. Ám szívinfarktust kapott, és az orvosok megtiltották neki, hogy napi két óránál többet dolgozzon és beszédeket mondjon. Ezért kollektív vezetés alakult: minden gyakorlati kérdésben Sztrizs és Mitrohin elvtárs dönt, teljes összhangban Gorbacsov elvtárs utasításaival. Úgy vélem, hogy most, a szibériai fagy beköszöntével, semmi szükség rá, hogy az udvaron fagyoskodjanak. Jobb volna, ha szétszélednének a műhelyekbe és munkához látnának. Mi meg a sztrájkbizottság tagjaival megvitatjuk a követeléseiket, és ami a legfontosabb, megszervezzük a holnapi temetést. Egyúttal utasítani fogom a városi ellátásért felelős szerveket, hogy haladéktalanul szállítsanak az üzembe élelmet: húst, kolbászt, vajat, kenyeret, péksüteményt, és hogy műhelyenként szervezzék meg az árusítást. Ne feledjék, otthon a családjuk már ideges, hogy még nem érkeztek haza az éjszakai műszakból. Hozzánk telefonálgatnak a pártbizottságra. Jól fog esni nekik, ha nem üres kézzel mennek haza. Gyerünk, elvtársak! – fordult Krulij Zarudnijhoz és a sztrájkbizottság többi tagjához, majd határozott léptekkel lement a tribünről, demonstrálva magabiztosságát, és azt, hogy készen áll az összes probléma rendezésére.

A bizottság néhány tagja elindult Krulij után az igazgatóság kétemeletes épülete felé. Zarudnij azonban a tribünön maradt és a mikrofonhoz lépett.

– Na, emberek! – kiáltotta érdes hangján, gúnyosan mosolyogva. – Mi legyen? Tárgyalunk velük, vagy nem?

– Vizet prédikál ez, de bort iszik!… Repüljön ide Sztrizs!… Három napra megint betömik a pofánkat kolbásszal, de utána mi lesz?… Ne emeljék a normát!… Engedjék szabadon az összes foglyot! Legelőször a nőket!… – kiáltozták a tömegből. Mutassák meg Gorbacsovot a

népnek!… Legyen magántulajdon, mi a fészkes francnak a szocializmus!…

– Ha jól értem, forradalmat akartok – mosolyodott el Zarudnij.

– Ideje már, mennyit szenvedtünk?! – zúgta a tömeg.

– Van néhány hírem a számotokra, testvéreim – váltott hivatalos hangra Zarudnij. – Először, üzemünket bekerítette a katonaság. Úgyhogy nem tudom, mi lesz azokkal, akik megkapják a kolbászukat meg húsadagjukat, és haza akarnak menni. Ez egy. Másodszor. Több üzemben azon tanakodnak, hogy csatlakoznak a sztrájkunkhoz…

– Hurrá-á-á!… – visszhangozta a több ezres tömeg.

– Ne, várjatok! – szólt a mikrofonba Zarudnij. – Korai még hurrázni, mert megszakadt a kapcsolatunk a várossal: az összes telefonunkat kikapcsolták és nem engednek be senkit. El akarnak szigetelni bennünket. Tehát mit választotok: fogjuk a kolbászunkat és a temetéssel fejezzük be a sztrájkot, vagy terjesszük ki az egész Urálra?

– Fogjuk a kolbászunkat és terjesszük ki a sztrájkot!

– Ha befejezzük a sztrájkot, holnap szépen sorban agyonlőnek minket! És még feljebb srófolják a normákat!

– És mi lesz a kenyérboltok előtti sorokkal?!

– Lőszert kell szerezni Iszetyből! Akkor majd elvesszük magunknak a kolbászt a raktárakból!

– És ki felel a halottakért? Idedobják nekünk Sakovot koncnak! És a többiek?

– És hol vannak azok, akiket az éjjel tartóztattak le? – Zarudnij szótlanul állt a fatribünön. Mindenfelől kiáltások záporoztak felé.

– Sztyepan, te találtad ki ezt az egészet, dönteni is neked kell!

– Nem ülhetünk ölbe tett kézzel az üzemben! Tegyünk úgy, mint Lenin: foglaljuk el a távírdát!

– Át kell vennünk a hatalmat a városban! Utána meg az egész Urálban! Máskülönben az lesz, mint Lengyelországban!

– Az *afgánok* menjenek el a katonákhoz és értessék meg velük, hogy ne lőjenek a népre!…

– Csendet! – harsant fel Zarudnij hangja. – Nagyokosok! Most bezzeg tudjátok, mit kellene tenni! De 1917 óta csendben meghúzzátok magatokat, mint az egerek! Rendben! Ne hagyja el senki az üzemet! A műhelyekben legalább meg tudunk melegedni. Én elmegyek, beszélek Krulijjal. Mindkettőnknek időre van szüksége: nekik, hogy megszervezzék az akciót ellenünk, nekünk meg, hogy megtudjuk, támogat-e bennünket az Ural.

31.
Uralmas (később)

– Jól van! Nem fogunk itt macska-egér játékot játszani mondta most már teljesen más hangon Szerafim Krulij a sztrájkbizottság tagjainak. Az Uralmas igazgatójának mély bőrfoteljében terpeszkedett a tágas és meleg irodában Lenin, Sztrizs és Mitrohin portréja alatt. Kétoldalt az üzem vezetői ültek, mellette: az igazgató, a pártbizottság és a szakszervezeti bizottság titkárai, a műhelyek párttitkárai. Ez visszaadta Krulij magabiztosságát és méltóságteljességet kölcsönzött neki, – Először szabadon engedik Vagaj elvtársat. Csak ezután engedem el Sztaszovot, Obuhovot és Konyuhovát, s adok parancsot arra, hogy szállítsanak élelmiszert az üzembe, és intézkedem a holnapi temetésről. Világos? Hol van Vagaj?

A bizottság tizenkét tagja, élükön Sztyepan Zarudnijjal, csodálkozva pillantott egymásra. Végül valamelyikük megkérdezte:

– Milyen Vagaj?

– Ne játsszák a hülyét! – förmedt rájuk durván Krulij. – Ma éjjel elrabolták a területi pártbizottság első titkárát, mégpedig a maguk emberei, bizonyára az *afgánok.* Ez köztörvényes bűncselekmény, sőt még annál is rosszabb. Diverzió a párt ellen. És ha túszként fogva tartják, akkor maguk is bíróság elé kerülnek. Véssék az eszükbe: a párt soha, senkitől nem hagyja zsarolni magát! Ezért csak abban az esetben folytatjuk a tárgyalást, ha most rögtön szabadon engedik Vagaj elvtársat. Különben az emberek nem kapnak egy gramm élelmiszert sem!

– Testvéreim, szerintem itt nem mi zsarolunk, hanem minket zsarolnak – mondta társainak Sztyepan Zarudnij, majd felállt. – Gyerünk innen!

– Hová mennek? – kérdezte megvető, gúnyos nevetéssel Krulij, újabb, elképesztően gyors metamorfózisról téve tanúbizonyságot: egy órával ezelőtt, Sztrizzsel hízelgő, szolgálatkész szolga volt, öt perce a tribünön, demokratikus és higgadt pártvezető, most viszont, az irodában, egy szempillantás alatt ellentmondást nem tűrő, fennhéjázó kényúr vált belőle. – Az emberek várják az árut. Ha maguk anélkül távoznak innen, hogy én beleegyeztem volna az áruszállításba, a nép kitekeri a nyakukat! – Volt valami élvezet abban, ahogy Krulij megismételte az egy órával ezelőtt Sztrizs szájából elhangzott, neki címzett fenyegetést.

– Rendben van. Mindjárt meglátjuk. – hagyta rá Zarudnij és távozott az irodából. A sztrájkbizottság tagjai követték.

Krulij értetlenkedve összenézett pártbizottságbeli kollégáival, majd idegesen az ablakhoz ugrott. Az igazgatói iroda ablakából jó kilátás nyílt az üzem főbejáratára és a kétoldalt kialakult helyzetre.

A magas betonkerítés és a főbejárat zárt kapuja mögött fegyveres kordon húzódott: a KGB-sek fekete szőrmezekéje keveredett a rendőrök kék egyenruhájával, meg a városi helyőrség katonáinak

vattázott köpenyével. Vízágyúk, géppuskák és néhány kisebb ágyú csöve irányult az üzemre. Mellettük katonai mozgókonyhák füstje tekergett. A csapatok nyilvánvalóan felkészültek, hogy nem csupán néhány órát, sőt nem is csak egy napot fognak itt állomásozni. A fegyveresek és az Uralmas kapuja közötti területen papírfecniket, üres bálnahús-konzervdobozokat, Pravda-oldalakat görgetett a szél a behavazott úton.

Egy guruló fémdoboz tompán nekicsapódott a főbejárat zárt vaskapujának, amely fölött hatalmas, krómozott acélbetűk hirdették az URALMAS nevét. A felirat két szélét egy-egy óriási Lenin-rend zárta le: a szovjet harckocsi- és traktorgyártás e főhadiszállása a második világháborúban, illetve az azt követő újjáépítés alatt kapta őket. A kaputól balra Krulij jól látta a porta emeletes tégladobozát a munkások ki- és belépésére szolgáló forgósorompóval. Az épület homlokzatán színes féldombormű deresedéit: néhány izmos férfi és női alak az ég felé nyújtotta sarlót, kalapácsot és párttagkönyvet tartó kezét. Ez a párt és a nép egységét jelképezte a kommunizmus ragyogó csúcsai felé vezető úton, de nem nagyon felelt meg a mostani helyzetnek. Sőt: Krulij ugyanis azt láthatta, hogy az őrszoba ajtaján magasba tartott kézzel egyenként kilépnek az őrök, és az *afgánok* gyors motozás után a forgósorompón keresztül kituszkolják őket az utcára. Amikor aztán az utolsó őr is elhagyta az őrszobát, a málnaszínű sapkások mentek be, és hamarosan Kalasnyikov géppisztolynyalábokkal és vállukon lőszeres ládákkal jöttek elő.

– Gazemberek, átadták a fegyvereiket! – fakadt ki az Uralmas igazgatója.

– Néhány géppisztoly még nem a világ. – jegyezte meg Krulij, de a torkára forrt a szó. Az üzem belső udvarán, a Natasa és Irina Sztaszova koporsóját tartó állvány mellett megjelent Sztyepan Zarudnij. Noha a nemrég még ott tolongó munkások nagy része szétszéledt a műhelyekbe, három-négyezer ember ott maradt, s ennyi éppen elegendő volt egy újabb gyűléshez.

Zarudnij két ugrással a tribünön termett, ujjával megkocogtatta a mikrofont, fülelt, hogy jön-e hang az üzem egész területét behálózó hangszórókból, majd így szólt:

– Elvtársak! Köszönöm, hogy még nem mentetek el mindnyájan! Bár akik elmentek a műhelyekbe, azok sem maradnak le semmiről, mindent hallanak a rádióban. Két dolgot szeretnék mondani. Az első. Az előbb közölte velem Krulij elvtárs, a pártbizottság másodtitkára, hogy állítólag elrabolták az első titkárt, Vagaj elvtársat. És hogy állítólag mi tartjuk fogva túszként itt, az üzem területén.

– Hurrá-á-á!… – ujjongott a tömeg.

– Csöndet kérek! – villant ki Zarudnij sárga fogsora. – A másik. Azt akarom, hogy ti is halljátok, hogyan beszél a párttitkár, annak a

munkásosztálynak a képviselőivel, amely az újságok szerint a szovjetek országának ura. Figyelem! – Zarudnij vászonkabátjának szőrmebéléséből egy kis magnót húzott elő. A mikrofonhoz tartotta és bekapcsolta. Krulij erős, ellentmondást nem tűrő hangja hallatszott: – *Jól van! Nem fogunk itt macska-egér játékot játszani. Először szabadon engedik Vagaj elvtársat. Csak ezután engedem el Sztaszovot, Obuhovot és Konyuhovát, s adok parancsot arra, hogy szállítsanak élelmiszert az üzembe, és intézkedem a holnapi temetésről. Világos? Hol van Vagaj?* – ezt rögtön a bizottság egyik tagjának kérdése követte: – *Milyen Vagaj?* – amire Krulij hangja élesen így válaszolt: – *Ne játsszák a hülyét!*

A tömeg felháborodva felmorajlott és nevetésben tört ki.

Behallatszott az üzemi kerítés mögött táborozó katonák nevetése is.

Zarudnij elégedett, gúnyos pillantást vetett az üzemigazgatóság felé. Felemelte a hangját és a mikrofonba kiáltott:

– Csendet, csend legyen! A hülyével ne foglalkozzatok. A kommunista Krulij azt hiszi, hogy a munkásokkal primitív módon, szitkozódva kell beszélni. Ez azonban még nem minden. Hallgassátok tovább! – ismét bekapcsolta a magnót.

Krulij szigorú hangja megint betöltötte az üzem hatalmas területét, sőt a kerítésen túlra is áthallatszott, ahol a katonák tartózkodtak.

– Ma *éjjel elrabolták* a *területi pártbizottság első titkárát, mégpedig a maguk emberei, bizonyára az* afgánok. Ez *köztörvényes bűncselekmény, sőt még annál is rosszabb. Diverzió a párt ellen. És ha túszként fogva tartják, akkor maguk is bíróság elé kerülnek. Véssék az eszükbe: a párt soha, senkitől nem hagyja zsarolni magát! Ezért csak abban az esetben folytatjuk a tárgyalást, ha most rögtön szabadon engedik Vagaj elvtársat. Különben az emberek nem kapnak egy gramm élelmiszert sem!…*

A munkástömeg újból felháborodottan felmorajlott. Zarudnij azonban ismét felemelte a karját és a mikrofonba ordította:

– Csend! Hallgassátok végig! Már nincs sok hátra! – újra megindította a magnót.

– *Testvéreim, szerintem itt nem mi zsarolunk, hanem minket zsarolnak* – hallatszott a magnóból Zarudnij hangja és vászonkabátjának suhogása. – *Gyerünk innen! – Hová mennek?* – kérdezte megvető, gúnyos nevetéssel Krulij hangja. – *Az emberek várják az árut. Ha maguk anélkül távoznak innen, hogy én beleegyeztem volna az áruszállításba, a nép kitekeri a nyakukat!…*

És Zarudnij a több ezres tömeg kacagása közepette kikapcsolta a magnót.

– Ennyi – szólt a mikrofonba. – Hát itt vagyunk, tekerjétek ki a nyakunkat. Mondjátok meg, hogyan tovább…

– Le Krulijjal!… Gazember ez, pártstrici!… A franc fog vele többet tárgyalni!… Kolbásszal akarnak megvesztegetni minket!… – kiáltozták a tömegből. – Őt is túszul kell ejteni!… Kössük föl a hülyéért!…

Krulij távozott az igazgató irodájából, becsapta maga mögött az ajtót. Egy perc múlva felbukkant az udvaron. Arcán továbbra is ott ült a fennhéjázó, parancsoló arckifejezés. A főbejárat felé igyekezett.

Senki nem tartóztatta fel, bár útját a több ezres tömeg füttykoncerttel és gúnyos megjegyzésekkel kísérte.

Húsz perc múlva a sztrájkolok által elfoglalt üzemi étkezde egyik asztalánál Levon Akopjan és Sztyepan Zarudnij étkezdéi híg káposztalevest kanalaztak.

– Nem gondolod, hogy felesleges így felheccelni a népet? – kérdezte Akopjan.

Zarudnij kikanalazta tányérjából a maradék levest és Akopjanra emelte tekintetét:

– Ezt kellett tennem! A népfelkelések csak akkor arattak győzelmet, ha a nép nem higgadt le túl korán és nem ment haza aludni. Olvass egy kis Lenint. Egy egész könyvet írt erről. „Állam és forradalom” a címe.

– Olvastad? – kérdezte csodálkozva Akopjan.

– Természetesen nem olvastam – mosolyodott el Zarudnij. De egy marxizmus tanárnő mesélt róla nekem. Ezek a marxista nők, tudod, milyen türelmesek! Addig nem fűzöd be őket, míg fel nem mondták neked az olvasmányaikat!

– Na, te akkor képzett ember lehetsz… – hagyta rá Akopjan.

32.
Jekatyerinburg (folytatás)
Helyi idő szerint 15 óra 00 perc

Délután három órakor az *Uráli Munkás,* a városi pártlap szerkesztősége levelet kapott.

A *főszerkesztőnek Sürgős*

Fjodor Vagaj a kezünkben van. Ha az Uralmast körülvevő katonák a tömegbe lőnek, Vagajt az áldozatok mellé temetjük.

az OSZDMP Uráli Bizottsága

Mivel Vagaj elrablói úgy hívták magukat, ahogy csaknem száz évvel korábban Lenin elvbarátainak csoportját nevezte – Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt –, immár kétség sem férhetett ahhoz, hogy az emberrablók *afgánok.* Még a gorbacsovi glasznoszty idején vált népszerűvé az *afgánok* körében az „igazi leninizmus” helyreállítását célzó mozgalom. A Szovjet Hadsereg katonái túlnyomó

többségükben vidéki fiatalokból verbuválódtak. Ők a proletárdiktatúra lenini elméletén kívül más államelméletet nem ismertek, s úgy látták (ahogy mellesleg Gorbacsov is, aki származása révén közel állt hozzájuk), hogy csak meg kell valósítani az országban az „igazi leninizmust”, és Oroszország máris virágzásnak indul.

3.15-kor Vagaj elrablóinak levele már Szerafim Krulij asztalán feküdt. Az asztalfőn azonban nem Szerafim Krulij ült, hanem Alekszej Zotov, a KGB elnöke, aki számos tábornok és ezredes kíséretében megérkezett Moszkvából. Sztrizs, majd Vagaj, végül pedig időlegesen Szerafim Krulij dolgozószobájában Nyikolaj Krutovszkij tábornok, a Nyugat-Szibériai Katonai Körzet parancsnoka ütött most tanyát, aki vezérkarával együtt Omszkból érkezett. Itt voltak a helyi KGB és rendőrség vezetői is, Szuhin ezredes, és Sarapov őrnagy.

– Ha ezt *afgánok* írták, akkor nem tréfadolog. Akár meg is ölhetik Vagajt – jegyezte meg Krutovszkij tábornok, és az asztalra dobta a levelet.

Alekszej Zotov egy gyors kézmozdulattal félresöpörte a papírt.

– Az akciótervet Sztrizs és Mitrohin elvtársak is jóváhagyták – kezdte. – Nem rohamozhatjuk meg az Uralmast, még Vagaj megmentése érdekében sem, nehogy a harckocsi-összeszerelősor megsérüljön. Egyetlen lehetőségünk maradt: ki kell csalogatnunk a munkásokat az üzem területéről. Ezért… – piros ceruzájával Zotov az asztalra kiterített nagyléptékű térképen két párhuzamos egyenest húzott a városközponttól a temetőig vezető országút két oldalán. – Ide, meg ide, az út mentén speciális KGB-s csapatokat állítunk fel. A Dzerzsinszkij hadosztály már úton van, tudja, mi a feladata. Mögöttük helyezkedik majd el a helyi KGB és a rendőrség. Majd a reguláris csapatok, vagyis a katonák következnek. Tehát egy folyosót képezünk. Ezen vonul majd végig az Uralmasból a temetési menet. Amikor a menet a temetőkapuhoz ér, a sztrájk vezetőség lesz majd elöl, a két koporsó mellett, és önök, Krulij elvtárs. Ugye? És minden bizonnyal ott vonulnak majd az *afgánok* is, legalábbis a főkolomposaik. Amikor a menet eleje áthalad a temetőkapun, csapataink elvágják a többiektől és letartóztatják a bűnösöket. A menet többi tagját pedig… – Zotov félreérthetetlen kézmozdulatot tett.

– Mindenkit? – csodálkozott el Krulij.

Zotov bifokális szemüvegén keresztül Krulijra pillantott. A beálló hosszú csendben Krulij ezerszer megbánta, hogy nem tudott féket tenni a nyelvére, de még az életétől is búcsút vett. Mi a fenéért nem lógott el erről az ülésről, miért nem ment el inkább, hogy egy áruszállítmánnyal betömje a sztrájkkal fenyegetőző iszetyi fegyverkészítők pofáját?! Félt azonban, hogy megismétlődik az uralmasi incidens, ezért inkább a főparancsnokságon maradt. Most meg… A dermedt csend elteltével Zotov úgy tett, mintha kapóra jött

volna neki Krulij kérdése. És furcsa módon nem is annyira Krulijnak, mint inkább Kutovszkij tábornok vezérkari tisztjeinek és a jekatyerinburgi KGB-s és rendőrparancsnokoknak magyarázkodott:

– Ez több lesz, mint egy egyszerű akció. Sztrizs elvtárs úgy döntött, hogy itt, a szülővárosában leckét ad az egész országnak! Hogy mindenki megértse, mi vár azokra, akik sztrájkon törik a fejüket valahol az ország másik végében. Egyszer s mindenkorra le kell szoktatnunk az embereket a sztrájkról. S legfőképpen az Urálban, amely telis-tele van hadiüzemekkel. Kinek van kérdése? – Zotov végignézett a katona-, rendőr- és KGB-tiszteken. Majd Krulijra pillantott: – Önnek?

– Nem, nem… – felelte sietve Krulij. – Minden világos.

– Ha jól értem – szólalt meg Krutovszkij tábornok –, a sztrájk főkolomposait élve kell elfognunk, hogy kicseréljük őket Vagajra?

Zotov apró, szürke szemével Krutovszkijra nézett. Újabb csend következett. Mintha Zotov minden alkalommal azt mérlegelte volna, mennyit is ér beszélgetőpartnere, érdemes-e egyáltalán válaszolnia neki.

– A sztrájk vezetőire azért van élve szükségünk – magyarázta végül, mint egy türelmes tanár bácsi –, hogy egy majdani kirakatper során beismerjék: a sztrájkot az izraeli és a japán hírszerzés megbízásából szervezték. Senkire nem fogjuk kicserélni őket.

– Bocsánat… – vetette közbe zavartan Krulij. – Én… Ön bizonyára tudja, hogy a temető hét kilométerre van a várostól. Nem vagyok biztos benne, hogy végig bírom gyalogolni. Nekem… elnézést, de ki kell mondanom: nekem aranyerem van…

– Nem baj, ki fogja bírni! – csattant fel Zotov. – Maga lesz a kecskebak, aki kolomppal a nyakán a vágóhídra vezeti a nyájat. Ne féljen, ezt a kecskebakot nem vágják le.

Krulij arcán azonban továbbra is ott maradt a kétely. És ez lassan kihozta a sodrából Zotovot.

– Jól van, Krulij! – mondta keményen. – Vésse az agyába: nincs választása. Most elmegy a katonai raktárba, összeállít egy áruszállítmányt és elviszi az Uralmasba, ahol bármi áron, megértette: bármi áron!, jó kapcsolatot teremt a sztrájkbizottsággal. Ne feledje: kintről figyelni fogjuk magát. Vodkázhat velük, fűt-fát ígérhet nekik, de holnap reggel nyolcra ki kell csalogatnia az Uralmast a temetésre…

– És ha nem jönnek? – sápadt el Krulij. Zotov levette a szemüvegét. Most nézett először Krulij szemébe.

– Már mondtam, Krulij elvtárs: *nincs* választása! Ha nem tudja kicsalni őket, akkor agyonlőjük magát. És most menjen! – Amikor Krulij távozott a szobából, Zotov felháborodva a többiekhez fordult: – Gazember! Amint a Kreml külön ellátmányáról van szó, mind elsőnek tolakszik! De amint tenni kell valamit a pártért, mindjárt az

aranyerükhöz kapkodnak!

33.
Uralmas
Helyi idő szerint 16 óra 47 perc

– Ha ölbe tett kézzel ülünk az ostromgyűrűben, akkor elveszítjük a kezdeményezés lehetőségét – fejtegette Akopjan. – Az üzemi hőközpontban hat óra múlva elfogy a szén. Nem didereghet harmincezer ember dologtalanul a műhelyekben. El kell szánnunk magunkat- most rögtön, még ebben a percben. Máskülönben az emberek elfásulnak és előbb-utóbb hazamennek.

A Sztyepan Zarudnij vezette tizenhét tagú sztrájkbizottság egy hosszú asztal mellett ült az Uralmas igazgatósági épületének üres tárgyalótermében. Egyedül Anatolij Guszko állt a sötét ablak mellett. 16 óra 47 perc volt, de a fagyos téli alkony már a városra ereszkedett. A gyűlés gyertyák fénye mellett folyt. Minden bizottsági tag apró zsebmagnót tartott maga előtt.

– Ki akar hozzászólni? – kérdezte Zarudnij.

Több kéz is a magasba lendült. Dmitrij Govoruhin idős lakatos azonban meg sem várta, hogy szót kapjon, máris belefogott mondandójába.

AZ URALMAS SZTRÁJKBIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSÉN KÉSZÜLT JEGYZŐKÖNYVBŐL

D. Govoruhin *(a szerszámkészítő-műhely képviseletében): Én nem harmincezer ember nevében beszélek, hanem csak azt mondom, amit a saját műhelyemben hallok. Az emberek nagyon dühösek. Dühösek és haragszanak. A bálnahúsra, a normákra, a rendőrség brutalitására, mindenre. Ha ti nem fogtok vissza, mi a harckocsikkal már rég a kapun kívül lennénk: szétvertük volna a rendőrséget, kiszabadítottuk volna a mi Veránkat és a másik kettőt is. Azért jöttem, hogy a műhelyem nevében megkérdezzem: mi a fenéért fogtok vissza bennünket? Mire várunk?*

(Általános zajongás, közbekiabálások.) Sz. Zarudnij: *Csendet, csendet kérek! Csak sorjában. Kuzjakin, motorműhely.*

V. Kuzjakin *(a motor-összeszerelő műhely képviseletében): Mi a műhelyben csak kétezren vagyunk, de mi csináljuk a motorokat. Vagyis hát a hajtóműveket. És ugyebár, mint tudjátok, a hajtómű mozgatja az egész harckocsit.*

(Derültség, hang ok: „Nahát, nem is tudtuk?!” „Fogd rövidebbre!”) V. Kuzjakin: *Tudjátok, vagy nem tudjátok, nem érdekes! Amikor készül a motor, a konstruktőr pontosan kiszámolja, mekkora tömeget képes megmozdítani egy ilyen motor, milyen sebességgel bír haladni stb. Miért mondom ezt? Hát azért, mert a mi sztrájkunk nem spontán*

módon jött létre. Spontán módon tegnap robbanhatott volna ki, amikor az összes műhely külön-külön gyűlésezett, de akkor senki nem fogta össze őket. Vagyis, ahogy az előbb mondtam, nem volt motorja a sztrájknak. Ma reggel viszont megjelent a bejáratnál ez a két koporsó. Mintha az égből pottyantak volna ide. És attól kezdve a sztrájk mintegy önmagától jó irányt vett. Na, de mi, ugyebár, ateisták volnánk, tudjuk, hogy nem hullanak az égből se koporsók, se motorok. Tehát ez a motor éjjel került ide. És nagyon jó, hogy ide került, mert máskülönben az egész sztrájk széthullott volna, spontán módon. Most azonban kérni akarok tőled valamit, Sztyepan. A műhelyünk nevében. Amikor az éjjel összeszereltétek a sztrájk motorját, mire gondoltatok? Mi volt a célotok? A szemedbe mondom: nálunk a műhelyben az a beszéd járja: ha egy motor nem húz, akkor összeszerelünk egy másikat, bizonyisten! (Derültség.) Nem, ne nevessetek! Nem tréfálok. Elegünk volt már abból, mindenki azt mondja, elegünk van abból, hogy az orrunknál fogva vezessenek! És ne csinálj magadból Lech Walesát, egy békeangyalt! Ez itt az Ural, nem pedig Lengyelország! Megértetted? Sz. Zarudnij: *Ki a következő? Mondjad, Tyelicskina. Étkezde.*

V. Tyelicskina *(az étkezdéből): Nem az étkezde, hanem az összes asszony nevében beszélek. Mielőtt arra gondolnátok, hogy egy álló hónapig sztrájkoltok, mint Amerikában szokás, elárulom nektek, hogy nem tudunk mivel etetni titeket! Nem hogy egy hónapig, de még egy hétig sem. Az étkezdében egy napi élelem maradt, az is, jól tudjátok fagyasztott bálnahús. Ettől a hústól még gyereket se lehet csinálni, nemhogy sztrájkolni.*

A. Guszko: *És a Szolidaritás hogy tudott Lengyelországban fél évig sztrájkolni?*

V. Tyelicskina: *Már megint Lengyelországgal jöttök! Lengyelországban van, aki jobban él, ott urak is vannak! Ott az egész ország összeadta a pénzt Walesának a sztrájkra. Ne higgyétek, hogy nálunk akad, aki akár csak egy rubelt is áldoz, egy frászt! Vodkára bezzeg az utolsó fityingjüket is odaadnák. A sztrájkra viszont… Egyszóval azt szeretném hallani Sztyepantól, hogyan fogunk sztrájkolni? Mi a frászból?*

(Hangok:"Úgy van!" „Tessék, Zarudnij, tied a szó!") Sz. Zarudnij: *Egy kissé korán bírtok szóra. Várhattatok volna néhány percet. Öt óráig. De mindegy. Addig is elmondom a következőket. Egy dolog előkészíteni egy sztrájkot, vagy akár egy felkelést, és egészen más kitárni a kaput és azt mondani az embereknek: „Ott áll a hadsereg, amott meg a rendőrség, rátok fognak lőni, de ne féljetek, menjetek a golyózáporba!" Előfordulhat, hogy néhány bátor neki is lódul, én azonban nem veszem a lelkemre a bűnt, hogy a biztos halálba kergessem az embereket. Bevallom nektek, szereztünk egy kevés*

lőszert és megvan az esélyünk arra, hogy áttörjük a kordont. Mégis tartalékos tiszt volnék, valamire csak megtanítottak bennünket az Akadémián és Afganisztánban. De mindjárt öt óra. Egész nap erre vártunk. Sötétedés előtt ugyanis semmiféle kapcsolatunk nem volt a várossal. Márpedig pontosan tudnunk kell, mi történik a többi üzemben és a városban. Mindjárt öt óra, kérlek, gyertek az ablakhoz. Rögtön információt kapunk, s ennek alapján közösen döntünk…

Zarudnij felkelt az asztaltól és a sztrájkbizottság meglepett tagjainak kíséretében az ablakhoz lépett, amelynél már régóta ott posztolt Anatolij Guszko. A kinti sötétbe meredt, de közben állandóan karórája másodpercmutatójára pillantgatott. 17.00-t mutatott az órája, amikor az üzem kerítésének túloldalán, a rendőrségi és katonai kordon gyűrűje mögött, az egyik sötét ház ablakában hirtelen felvillant egy zseblámpa fénye, amit rövid felvillanások sorozata követett.

– Első közlemény. Pont – kezdte olvasni a morzejeleket Guszko. – Gratulálunk, a sztrájk továbbterjedt…

– Hurrá! – kiáltott fel valaki.

Zarudnij azonban rögtön belefojtotta a szót:

– Csend legyen! A jegyzőkönyvvezető írja! – Majd így szólt: – Kérek mindenkit, hogy kapcsolja be a magnóját.

A SZTRÁJKBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN KÉSZÜLT JEGYZŐKÖNYVBŐL (folytatás)

(A 17.00-kor kapott információk)

Első közlemény:

Gratulálunk, a sztrájk továbbterjedt pont

15.00-ig a következő üzemek léptek sztrájkba Szerszámgépgyár vessző Szerszámgyár vessző Autógyár vessző Harisnya- Textil Ékszergyár és a jekatyerinburgi teherpályaudvar pont

A jekatyerinburgi teherpályaudvaron reggel óta sikerült feltartóztatni újabb három Iszetyből érkezett lőszerszállító katonai szerelvényt pont

Iszetyben sztrájkba lépett a Töltény- és Rakétagyártó Üzem pont

A területi pártbizottság gépkocsioszlopot küldött Iszetybe hús és lisztes árukkal pont

Sikerült meggyőznünk a fegyverkészítőket vessző hogy mondjanak le erről az alamizsnáról az uralmasi sztrájkbizottsággal való kapcsolatfelvételig és Sztaszov meg a többi letartóztatott szabadon bocsátásáig pont

Jelenleg egy másik gépkocsioszlop a katonai raktárak felől az Uralmas felé tart pont

Várjuk utasításaikat pont

Második közlemény:

14.40-kor a katonai reptéren egy körülbelül 1200 főt számláló KGB-s hadosztály landolt pont

Jelenleg ez a hadosztály a városból a temetőbe vezető országút mellett foglal állást pont

Kolcovo polgári repülőtéren ezzel egy időben a Nyugat-Szibériai Katonai Körzet két hadosztályának kihajózása folyik pont

Az egyik hadosztály a várost a temetővel összekötő országút felé indult vessző a másik Iszety város irányába halad pont

A városi rendőrség és katonai helyőrség erőinek már mintegy hetven százaléka Iszety körül összpontosul pont

Szemmel tartjuk ezenkívül a Permből Iszetybe és Cseljabinszkből Jekatyerinburgba irányuló harckocsi mozgást is pont

Reális esélyünk van ezeknek a szerelvényeknek a feltartóztatására pont

Várjuk utasításaikat pont

Vétel…

Zarudnij Guszkóhoz fordult és halkan így szólt:

– Közöld velük, hogy egy óra múlva válaszolunk. Guszko előhúzott a zsebéből egy zseblámpát és az ablak felé fordulva néhányszor felvillantotta.

Ezután Zarudnij visszament az asztalhoz, leült és idegesen remegő ujjakkal rágyújtott egy cigarettára. Az Uralmas munkásai közül még senki nem látta ezt a magabiztos, nagyhangú és goromba művezetőt ilyen feldúltnak.

A SZTRÁJKBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN KÉSZÜLT JEGYZŐKÖNYVBŐL (folytatás)

Sz. Zarudnij: *Üljetek le! (Megvárja, míg mindenki helyet foglal.) Most már szinte mindent tudtok. A többit könnyű kitalálni. Természetesen, ahogy Kuzjakin is mondta, a két koporsó nem az égből pottyant ide. Rendkívül ostobák lettünk volna, ha csak azért cipeljük ide a holttesteket, hogy sztrájkoljunk. A szovjethatalom egész eddigi története alatt még soha senki nem ért el semmit sztrájkokkal. Sem Novorosszijszkban, sem Krasznodarban, sem Lengyelországban. Mi viszont most különleges helyzetben vagyunk. Reggel még nem tudtunk erről a helyzetről, mert nem ismertük a többi üzem hangulatát. Nálunk Oroszországban mindig úgy volt, hogy az egyik erre húz, a másik arra. Bocsássatok meg, össze-vissza beszélek, de nagyon ideges vagyok. Szóval ennyi. Guszko, add ide a térképet. (Guszko az asztalra teríti a térképet.) Itt van az Uralmas, itt meg a temető. Ez meg itten Iszety város. Nincs ugyan rajta a térképen a titokvédelem miatt, de mi azért berajzoljuk, így ni. (Rajzol.) Most mit látunk? Hírszerzésünk szerint a városi rendőrség, a KGB és a katonai helyőrség hetven százalékát Iszetybe dobta át. Ez érthető is: annyi ott a rakéta, hogy öt perc alatt tíz Hirosimát lehetne rendezni. A harckocsi-lőszerekről már nem is beszélve. A többi fegyveres erő itt állomásozik az Uralmas körül, blokád alatt tart minket. Nehogy egyesüljünk az iszetyiekkel.*

Eddig világos? Tehát f elvetődik a kérdés: ha a hatóságoknak, ahogy ezt nemrég Krulij felvázolta, valóban szándékukban állna rendezni velünk a vitás kérdéseket, akkor minek kellenek ehhez a harckocsik Cseljabinszkból, egy egész KGB-hadosztály Moszkvából és a deszantosok Omszkból? És miért választották a temetés helyéül pont a legtávolabbi temetőt, amikor a városban négy másik is van? Miért foglalt állást sötétedés után a KGB-s hadosztály a temetőhöz vezető út mentén? Mint a Szovjet Hadsereg egykori őrnagya, meg tudom mondani nektek, mire emlékeztet ez az egész. Egy csapdára. Ki akarnak csalni bennünket az üzemből a temető felé vezető útra, hogy ott aztán ugyanazt csinálják velünk, amit mi csináltunk az afgán ellenforradalmárokkal. Hát erre megy az egész. Merem remélni, hogy nem esünk bele a csapdába. Hogyan tovább? Holnap átcsoportosítást hajtanak majd végre és valami mást találnak ki. Ugyanis ha a sztrájkolók harckocsikkal rendelkeznek – még ha lőszer nélkül is –, a hatóságoknak inukba száll a bátorságuk és katonai alakulatokat küldenek ellenünk. Tehát nem várhatunk holnapig. És most térek rá mondanivalóm lényegére. Nézzetek újból a térképre! Amint látjátok, a nekünk állított csapda miatt védtelenül hagyták szinte az egész várost. Néhány kisebb osztag őrködik csak a két szerszámgépgyárnál; itt a mi esélyünk. Ma este, akár most rögtön átvehetjük a hatalmat a városban: elfoglalhatjuk a pártbizottságot, a városi tanácsot, a távírdát, a televíziót, a rádiót, egyszóval mindent! Annál is inkább, mert a gyár területén található harckocsik el vannak látva a teljes harci felszereléssel. Ez egész idáig az én titkom volt, most viszont már elmondhatom nektek: az első áttöréshez megvannak a fegyvereink. És ha eljutunk az uráli teherpályaudvarig, ott három szerelvény lőszer vár bennünket. Ez megnyitja előttünk az utat Iszetybe. Persze mondhatjátok, hogy ez felelőtlen kalandorság, úgysem győzhetjük le ezeket, az ország minden részéből összpontosított csapategységeket. De van itt egy apróság. Iszetyben, mint tudjátok, harcászati rakétákat gyártunk. Ha reggelre megkaparintunk néhányat, akkor Sztrizs és Mitrohin leállítják katonai akciójukat. Máskülönben az egész Kremlt átlyuggatjuk ezekkel a rakétákkal, még ha hiányoznak is róluk az atom robbanófejek… (A jelen lévők zajonganak, kiabálnak, vitatkoznak.)

Sz. Zarudnij: *Csend! Ugyanolyan munkás vagyok, mint ti. Több millióan vagyunk az országban. És már mindegyikük érzi a nyomást. Olyasmi lehet ez, amit a nők éreznek szülés előtt. Csak más városokban nincs lehetőségük, hogy harckocsikat és lőszert szerezzenek, mégpedig hat vagon lőszert. Mi megtehettük. Kétszáz* afgán *az éjjel szétszéledt az Ural többi városában, hogy mozgósítsa a népet, főleg az* afgánokat. *Mint láttátok, készen állnak, várják az utasításainkat. Hát ennyi, testvéreim. Úgy vélem, nem nektek kell a felkelésről döntenetek, hanem a népnek. Fogjátok a magnótokat,*

menjetek vissza a műhelyetekbe és játsszatok le az embereknek, ami itt elhangzott. Ha egyetértenek a felkeléssel, akkor minden műhely alkosson egy-egy ezredet. Mindenkitől vasfegyelmet követelünk. Igaz, erről még korai beszélni, előbb hadd döntsenek az emberek.

A tanácsteremből kifelé jövet Akopjan átkarolta az idegesen cigarettázó Zarudnijt és így szólt hozzá:

– Az üzemben legalább száz spicli lézeng. Ha csak egy is kijut az üzemből, mielőtt elkezdődne a felkelés, az egész terved meghiúsulhat.

– Tudom – felelte Zarudnij és Guszkóhoz fordult: – Mit szólsz ehhez?

– Először is az összes kijáratot *afgánok* ellenőrzik. Másodszor: szinte az összes spiclit ismerjük, és vannak embereink, akiket rájuk állítottunk. Mindenesetre megyek, utasítást adok, hogy tartsák rajtuk a szemüket… – és műlábát vonszolva elment.

– Mit akarsz csinálni Vagajjal? – kérdezte Akopjan Zarudnijtól.

– Fasz tudja! – tört ki dühösen Zarudnij. – Ki gondolta, hogy minden így megváltozik? Nem számíthattunk ki mindent előre. Ücsörögjön csak egyelőre a kazánházban, nem ő most a fontos…

34.
Uralmas (folytatás)

Guszko és Akopjan távozta után Zarudnij egyedül maradt. Elnyomta a cigarettáját, az ablakhoz lépett és kinézett a sötétbe. Mivel a hatóságok az üzemet kikapcsolták az áramszolgáltatásból, köröskörül mindenre homály borult. Csak az égbolton vibráltak a téli csillagok. Zarudnij hirtelen úgy érezte, hogy egyedül van ezen a kerek bolygón, amely a csillagok között száguld, nem tudni, hová: a megsemmisülésbe, a jövőbe? S körülötte a világmindenségnek sötétje, a hideg csillagok – az ördög tudja, van-e rajtuk élet! És ha van, akkor vajon ott is léteznek harckocsik, pártjelszavak, téglakerítések és az üzemkapuk előtti tábortüzeknél melegedő katonák?

A kapuk mögött, az üzem udvarán sötét, formátlan tárgyként emelkedett a magasba az acélállvány a két koporsóval. Zarudnijnak mindettől baljós érzése támadt, mintha a középkorban járna… Egy kislány, akit megöltek egy falat kenyérért, egy asszony, aki felgyújtotta magát a pártbizottság ajtajában… Zarudnij nem nősült meg, nem voltak gyermekei. Nagy szoknyavadász, mocskos-szájú, goromba fráter hírében állott az Uralmas munkásai között, s ilyennek ismerték az afganisztáni harckocsizó ezredben is. Sőt még a nők sem látták másmilyennek. És mégis vonzódtak hozzá; a gyerekek meg a kutyák is. Bizonyára azért, mert csak a nők, a gyerekek és a kutyák érzik meg, hogy mi lakozik egy emberben. A káromkodás, a durvaság, a vodka és a kivagyiság mögött Zarudnij nehéz terhet viselt: szinte

születésétől fogva úgy érezte, bűnös mindazért, ami körülveszi őt; a hat Afganisztánban töltött évért is. Zarudnij 1947-ben született Mordvíniában, egy szigorított női táborban. De nem a szögesdrót mögött, hanem annak innenső oldalán: a táborparancsnok fia volt. Apját, Zarudnij KGB-ezredest egész Mordvíniában ismerték vadállati kegyetlenségéről és arról, hogy kihallgatás közben szadista módon erőszakoskodott a női foglyokkal. 17 ezer nő élt ebben a táborban: kurvák, tolvajok, politikaiak vegyesen. Mindennap akadt néhány száz beteg, legyengült, megfenyített nő, akiknek Zarudnij ezredes újabbnál újabb büntetéseket, kínzásokat eszelhetett ki: kitépette a körmeiket, patkányokkal teli tömlöcbe vetette, éheztette, nem hagyta aludni, szomjúhoztatta, elektrosokkoltatta vagy egyszerűen felpofoztatta őket. A kínzások során megerőszakolt nőknek Zarudnij saját kezűleg vágta le a mellét, a fülét… Majd a halott vagy félholt nőket bedobatta egy régi szénbányába. Másnap aztán törölték őket a listáról, mintha munka közben pusztultak volna el.

Sztálin halála 1953-ban véget vetett Zarudnij ezredes szórakozásainak. Ám az ezredes nem tudott lemondani róluk. Az akkoriban 42 éves, ereje teljében lévő, makkegészséges férfi ettől kezdve immár egyfolytában a saját feleségét kínozta, vele erőszakoskodott. A hatéves kisfiú éjjelente gyakran felriadt anyja félelmetes sikolyaira: a szomszéd szobában apja éppen az anyja mellét markolászta… Végül a nyár közepén az asszony elköltözött az ezredestől Kisinyovba, a szüleihez, magával vitte a hatéves Sztyepant is. Ám az apja utánuk repült, feleségét félholtra verte és a moldáviai KGB segítségével gépre rakta és a fiával együtt visszavitte Mordvíniába, hogy folytassa felesége éjszakai kínzását – egy hónapig, kettőig, háromig…

Egyszer, amikor az apja nem volt otthon, a kisfiú elárulta az anyjának, hogy apja bőröndjéből elcsent egy pisztolyt, s azt mondta neki, hogy megöli az apját. Anyja azonban elvette tőle a revolvert és jól megverte. Közben azt üvöltözte, hogy nem Sztyepanra tartozik, hogy ő éjjelente miért sikoltozik, lehet, hogy tetszik neki, amit a férje csinál vele. Persze Sztyepan akkor még nem sejtette, hogy anyja teljesen lezüllött, alkoholista és mazochista lett belőle. Látta viszont, hogy egész nap kábultan, félmeztelenül ténfereg a lakásban, révetegen mosolyog és állandóan az üveg után nyúl. Csak estefelé élénkült fel, amikor hazajött a férje. Már este nyolckor bezavarta a fiát a gyerekszobába, fogolykabátot vett magára és ebben a jelmezben provokálta a férjét újabb produkciókra…

Sztyepan hétéves lett. Anyjának még maradt annyi esze, hogy feltételt szabjon a férjének: vagy hazaküldi a fiút Kisinyovba az anyai nagyszülőkhöz, vagy beíratja Leningrádba, a Szuvorov katonai iskolába. Az apa az utóbbit választotta.

1956-ban, amikor Hruscsov leleplezte Sztálin „személyi kultuszát”, és milliószámra kezdték rehabilitálni az-ártatlanul elítélteket, Zarudnij ezredes a sztálini GULAG jónéhány táborparancsnokához hasonlóan golyót röpített a fejébe. Ez helyes döntés volt: a kiszabadult foglyok biztosan agyonverték volna. Tíz évvel később, amikor Sztyepan Zarudnij 19 éves alhadnagy Mordvíniába utazott az alkoholizmusba belepusztult anya temetésére, a családi holmik között megtalálta anyja hegedűjét és a kisinyovi zeneiskolában szerzett diplomáját, apja papírjai között pedig rábukkant egy fiatalkori verseket tartalmazó füzetre. Akkorra Sztyepan már mindent tudott a családfájáról. Nagyapja, Gavriil Zarudnij a forradalom előtt tanító volt, akárcsak dédapja és ükapja, valamint ezek fivérei, akik közül az egyik Lenin apjával tanított a tambovi gimnáziumban.

A kommunisták azonban megszakították a Zarudnij nemzetség örökletes hagyományát, az orosz felvilágítók nemes tradícióját. A fiúból, aki fiatal korában verseket írt és egy fiatal vidéki hegedűművésznőt vett feleségül, ebben a rendszerben KGB-tiszt, szadista és hóhér lett, aki tönkretette a feleségét, fiát pedig katonának adta; Zarudnij csak az Afganisztánban szerzett sebesülése révén tudott megszabadulni a hadseregtől.

Sztyepan egész életében gyűlölte a kommunista rendszert és gyötrődött saját tehetetlensége miatt. Ez elől az érzés elől az italhoz, a munkához és a nőkhöz menekült. Gyakran megfordultak nála olyan nők is, akik párt- és Komszomol-funkcionáriusok voltak. Ők, akik nappal nemtől fosztott pártuniformisba, az álszent puritánság vagy a mostanában divatos orosz sovonizmus páncéljába bújtak, éjszakára jófajta pártkoszton hizlalt féktelen temperamentumú szexuális vadmacskákká változtak. De még az ágyban, az élvezettől sikongatva sem feledkeztek meg a világ fölötti hatalmukról: mindenhatóságuktól megittasodva képtelenek voltak megemészteni, hogy Zarudnij lemond a legragyogóbb párt- vagy tanácsi karrierről, melyet ők egyetlen, akár a nemi aktus közben elintézett telefonnal megnyithatnának előtte. Hiszen a Gorbacsov által leszerelt összes többi *afgán* tiszt gyors karriert futott be: felső- és középszintű vezetői posztokra kerültek, állami nyaralójuk, kocsijuk volt.

Zarudnijt azonban már az is nagy megelégedéssel töltötte el, hogy éjjelente megbaszhatja ezt a gyűlöletes hatalmat; nem volt rászorulva az alamizsnájára. Bizonyos értelemben az uráli „afgánok” vezérévé vált, ami részben agglegény életmódjának, részben munkaköri beosztásának volt köszönhető. Az egykori *afgán* katonák látták, hogy közülük való és nem adja el magát a hatalomnak. A helyi *afgánok* körében élvezett tekintélye kezdetben csupán az önérzetét legyezgette, később viszont azon vette észre magát, hogy néhány száz, Afganisztán kemény iskoláját végigjárt katona *engedelmeskedik*

neki. Még azok az *afgánok* is nagyon gyorsan lecsillapodtak az éjszakai sorban állásokban, akiket egy éve elkapott a nagyorosz sovinizmus és magával ragadott az „Oroszország újjászületése” jelszó. Zarudnijnak ekkor jutott először eszébe, micsoda kihasználatlan potenciált rejt magában ezeknek az embereknek a szolidaritása, amelyet a hatóságok képtelenek voltak felszámolni a hatalmas országban. Zarudnij kiszámolta, hogy az afganisztáni háború kilenc éve alatt legalább hárommillió embert hívtak be. Még ha a fele nem is értett meg semmit, vagy gyengének bizonyult és beállt „Az Oroszországi Újjászületés Hazafias Kormányának” szolgálatába, a maradék másfél milliót akár az éjszaka közepén is mozgósítani lehet, elég elkiáltani magát: „Testvérek, verik az *afgánokat!”* Másfél millió katona pedig már jelentékeny erő.

És Zarudnij apránként megfigyelte az uráli *afgánokat,* osztályozta őket, kirostálta közülük a spicliket, a „hazafiakat” és a hülyéket, akinek az agyát már menthetetlenül megfertőzte a kommunista ideológia. Óvatosan felderítette, hogy a szomszédos városokban és az Ural határain túl kik játszanak vezető szerepet az *afgánok* között. Meglepődve vette észre, hogy nem is olyan sok a spicli és pártpropagandától elhülyült ember. Ő maga egész életében gondosan titkolta a kommunizmus iránti gyűlöletét. Az új nemzedék, ezek a 25-30 éves *afgánok* viszont már nyíltan kimondták, mit gondolnak, nem rejtették véka alá a véleményüket, nem titkolóztak; mintha fejjel rohannának a falnak, csak az alkalmat keresték, hogy világgá kürtölhessék: „Na, most már elég volt! Menjetek a kurva anyátokba!”

Zarudnij kiválogatott magának néhány embert. De még ebben a gárdában sem akadt senki, akit beavatott volna valódi szándékaiba. Egy hete még ő maga sem tudta megfogalmazni, mi is a szándéka. Egyszerűen csak VÁRT. Csak várt, de nem ölbe tett kézzel, hanem mint egy hivatásos tiszt: újra meg újra lejátszotta magában az esetleges harc különféle változatait. Ezek alapján Sztyepan Zarudnij nem látott más utat a gyűlöletes kommunista rendszer megsemmisítésére, mint az erőszakot, a katonai erő alkalmazását, s ő ezt tanulta héttől 35 éves koráig a szovjet hadseregben. „Háború nem lehet többé, de nekünk mindig készen kell rá állnunk!”, ivódott a vérébe még a Szuvorov iskolában…

Amikor Sztaszov, Obuhov és Vera Konyuhova – az egyik meghalt *afgán* anyja – rács mögé került, Irina Sztaszova pedig felgyújtotta magát a pártbizottság ajtajában, valami azt súgta Zarudnijnak: „Elérkezett! Itt AZ alkalom! Ez mozgósíthatja az összes *afgánt!* Most vagy soha!”…

A többi – Vagaj elrablása, a holttestek kicsempészése a hullaházból, a hat lőszeres vagon elrablása, majd a legmegbízhatóbb kétszáz *afgán* kora reggeli eltűnése az Uralmasból és megjelenése

Iszety üzemeiben meg a többi uráli városban csupán a nyitánya volt annak a tervnek, amelyet Zarudnij éjszakákon át ötlött ki, anélkül, hogy bízott volna abban, hogy valaha is megvalósíthatja. Most, ahogy a sötét ablaknál állt és a sztrájkoló munkások döntésére várt, azt latolgatta, amit nem tudhat senki egy felkelés, lázadás, puccs vagy forradalom kitörésekor: hogy vajon jól választotta-e meg az időpontot.

Ott, az üzem téglakerítésén kívül, most rendőrökből, KGB-sekből és katonákból kordont húzott a hatalom. Ez az ellenséges sáv választotta el Sztyepan Zarudnijt Oroszországtól. Nem is erre a sávra gondolt, tisztában volt vele, hogy az áttörése nem okozhat gondot. De mi várja a kordon mögött Oroszország mélyében? Hirtelen gépkocsi fényszórók tűntek fel a távolban, a kivilágítatlan uráli utcák fekete méhében, és az Uralmas felé közeledtek. Zarudnijnak rögtön eszébe jutott az *afgánok* jelentésének egyik sora: „Jelenleg egy gépkocsioszlop a katonai raktárból az Uralmas felé tart.” Hogy feledkezhetett meg erről a picsába! Az asztalhoz ugrott, melyen ott hevert a cigarettásdoboz, idegesen rágyújtott és szinte futva kiment a félhomályba borult tárgyalóteremből.

35.
Jekatyerinburg
Helyi idő szerint 17 óra 25 perc

Hosszú, pártbizottsági Csajka robogott a sötét, kivilágítatlan, vészjósló csendbe borult utcákon. A Csajkát bőgő dízelmotorokkal súlyos, hattengelyes hűtőkocsik kísérték. A kocsi hátsó ülésén Szerafim Krulij kuporgott, nem is annyira a hidegtől, mint inkább a félelemtől vacogva. Ideges volt a Zarudnijjal és az uralmasi sztrájkolókkal rá váró találkozás miatt. Mi a fasznak kell behízelegnie magát ennél a szemétládánál? Agyon kell lőni az ilyeneket, a picsába, ott helyben, az üzemben!

A sztrájkolókat azonban csak Zotov lövethette agyon. Ő viszont nem akarta megrohamozni az Uralmast, nehogy kár érje a harckocsi-összeszerelő műhelyeket. Sztrizsnek és Mitrohinnak ugyanis rövid időn belül sok-sok harckocsira lesz szüksége. Nem véletlen, hogy Zotov élve akarja elkapni a sztrájk főkolomposait, hogy aztán az ország lakossága előtt mint izraeli és japán kémeket vonja felelősségre. De hogy állítson be ő, Krulij, az Uralmasban azok után, hogy kifütyülték? *„Nincs* választása… Agyonlőjük magát!” Nagy gazember ez a Zotov, Sztálin-fajzat! Képes tényleg agyonlövetni, ha…

Krulij egy hirtelen ötlettől vezérelve, heves mozdulattal felkapta a rádiótelefon kagylóját.

– A XIX. kerületi rendőrkapitányságot, Beszpalov *századost* kérem! – Miután kapcsolták, beleszólt a készülékbe: Sztaszov,

Obuhov és Konyuhova még nálad van?

– Igen, Krulij elvtárs – felelte Beszpalov. Krulij fölényes stílusához nem illett, hogy beavasson terveibe egy alacsony rangú rendőrt. Ezért csak ennyit mondott:

– Rakd be őket egy „meseautóba”. Értük megyek. – Majd utasítást adott a sofőrnek: – Balra, a Tégla utca felé! A XIX. kerületi kapitányságra!

Nagy kő esett le a szívéről. Na, mégis csak rájött, hogyan juthat be az Uralmasba, mivel vesztegetheti meg ezeket a sztrájkolókat! Odaviszi nekik a három foglyot, úgyis őmiattuk kezdődött az egész perpatvar. Hadd vigyék őket, hadd örüljenek. Holnap reggel a „mártírok” úgyis nyilván a temetési menet élén haladnak majd, és a temetőben letartóztatják őket! Igen, nagyszerű ötlet, még Zotov, a moszkvai bulldog sem képes ilyet kitalálni!

Néhány perc múlva a fekete pártbizottsági autó és a hat hűtőkocsi befordult a Tégla utcába. Itt a parancsnok megfelelően már várta őket a rendőrségi „meseautó”, és Krulij kocsija mögé besorolva bőgő motorral csatlakozott a konvojhoz. Krulijnak eszébe sem jutott, hogy ellenőrizze, ki ül a kocsiban.

És éppen ebben az apróságban rejlett a Történelem álnok ravaszsága.

Időközben az Uralmas körül már kialakult a tábori rend. A felvert sátrak azonban alig védtek a hidegtől, ezért aki csak tehette, bebújt a katonai járművekbe – teherautókba, GAZ-okba, könnyű, páncélozott szállítójárművekbe – és addig járatta a motort, amíg fel nem melegedett a fülke. Az Uralmas téglakerítése körül motorzúgás és kékesszürke benzingőz töltötte be a levegőt. A füst nem szállt föl a hidegben, hanem hatalmas fehér gombolyagként lebegett a föld felett.

Az üzemet körbevevő kordon sötét sávjánál Krulij ismét felemelte a telefonkagylót. A városi villamosművek diszpécserét kérte. Megparancsolta neki, hogy kapcsolja be az Uralmast az áramszolgáltatásba. Krulij ezt saját biztonsága érdekében tette, nem akart sötétben beszélni a munkások előtt. Ám a hirtelen felgyulladt fény váratlan hatás gyakorolt az üzemben.

Egy perce még az üzem valamennyi műhelyében viharos és vészjósló gyűlések folytak. A hatalmas műhelycsarnokok sötétje, az elemlámpák és a gyertyák fényfoltjai, a felszólalók hatalmas árnyéka felgyújtotta az emberek képzeletét, egyre elszántabbak lettek, hogy azonnal nekiinduljanak és megküzdjenek a sötétség, az erőszak és a diktatúra erőivel. A váratlanul kigyulladó fény azonban egy szempillantás alatt lehűtötte a lelkesedést. Az emberek úgy érezték, mintha valamilyen szemérmetlen foglalatosságon kapták volna rajta őket. Egy másodperc alatt megfeledkeztek szónokaikról és vezetőikről. Többezer ember egyszerre üvöltözve kitódult a műhelyekből az

üzemudvarra:

– Tényleg győztünk? Hurrá-á-á!

Igen, az emberek, hogy úgy mondjam *leeresztettek.* A levegőből, pontosabban a villanyfényből nyert misztikus remény, hogy békésen lezárhatják a hatalommal kirobbant konfliktust, pillanatok alatt levette lelkükről a vállalkozás halálos kockázatának terhét. Még a legbátrabb katona is örül a fronton a fegyverszünetnek, a békekötésnek meg kiváltképp…

– Hurrá-á-á!…

Krulij az üzemkapu felől jövő sokezer torokból felhangzó lelkes kiáltás hallatán végleg felbátorodott: most jött el az ő ideje! Az Uralmas főbejárata előtt kiszállt az autóból, frissen, fiatalosan rendbe szedte ruházatát, délcegen kihúzta magát kanadai bundája alatt és arcán győzelmes mosollyal az üzem bezárt kapujához, a bejáratnál őrködő fiatal *afgán* munkáshoz lépett.

– Nyissa ki a kaput! – mondta a felé igyekvő Zarudnijnak. Beszédem van az emberekkel!

– Reggel már beszélt velük… – jegyezte meg Zarudnij, Krulij, a parancsoló hangnem nagy szakértője, nyomban észrevette Zarudnij hangjában a zavarodottság jeleit és vidáman felnevetett.

– Igen, beszéltem velük reggel. Most meg este fogok velük beszélni! Élelmet hoztam nekik, van ellene kifogása?

– Nincs – felelte komoran Zarudnij. Ha a fény, csupán a villanyfény hirtelen ekkora örömet szerzett, akkor mi lesz, ha Krulij kinyitja a hűtőkocsik ajtaját és hússal, hajdinakásával, rizzsel, vajjal kínálja a munkásokat!

Zarudnij látta, hogy nem tudja feltartóztatni Krulijt. Parancsot adott az *afgánoknak,* hogy nyissák ki a kaput, és a vereség előérzetével, szótlanul az üzemudvarra beforduló hűtőkocsik és rendőrségi „meseautó” után baktatott.

Eközben Krulij otthonosan felment az ideiglenes tribün lépcsőjén, amelyről reggel is beszélt. A tömeg rosszalló morajlása, sőt gúnyos füttye fogadta, amely azonban valahogy mégis más volt, mint a reggeli hangulat. De Krulij már nem félt. Magasba lendítette a karját.

– Csend! – hallatszott mindenfelől. – Csendet testvérek! Hadd beszéljen! Most előzékenyebb lesz!…

Igen elképesztő a tömeg pszichikuma. Három perce a forrongó műhelyekben még úgy látszott, hogy ha a munkások meglátnak egy Krulijhoz hasonló, jól táplált pártdisznót vagy csupán egy rendőregyenruhát, őrjöngésbe kezdenek, szemrebbenés nélkül darabokra tépik, agyontapossák ezeket az alakokat, és belerohannak a golyózáporba. Most, amikor ott áll előttük a tribünön, felemelt karral a Hatalom képviselője, akit reggel kifütyültek, elcsendesednek, sőt követelik, hogy hagyják szóhoz jutni, mintha maguk kívánnák, hogy

újból, százezredszerre is becsapják őket.

– Hadd halljuk! Kapcsoljátok be a mikrofont! – És valaki bekapcsolta a mikrofont.

– Kedves elvtársak! – kiabálta Krulij. Szavait a hangszórók messze a fejek sötétlő tengere fölé röpítették. – Újból eljöttem magukhoz, hogy beismerjem: hibáztam. Reggel rosszul beszéltem. A sztrájkbizottságukkal folytatott tárgyaláson rossz hangot ütöttem meg. Eljöttem hát, hogy bocsánatot kérjek – fordult a tribün hátsó felén álló Zarudnijhoz: – Bocsásson meg, Zarudnij elvtárs.

– Jól van no! Nincs semmi baj! – reagáltak hangos kiáltásokkal az első sorokban állók, orosz szokás szerint azonnal megbocsátva a „bűnösnek”. – A lényegről beszélj! A lényegről! Mi a fenének repültek ide a katonák?

– Elvtársak! – emelte fel a hangját Krulij ujjongva, hogy ilyen könnyen kibékült a munkásosztállyal. – Elvtársak! Azért érkezett néhány alakulat, mert városunkban garázdák és huligánok jelentek meg. Maguk itt ülnek az üzemben és nem tudnak semmit. Nem tudják, hogy amíg maguk – a lakosság legjobb, legöntudatosabb része – a sztrájkkal van elfoglalva, addig családjuk veszélybe került, garázda elemek kirabolják őket. Ezek a gazemberek állítólagos „politikai tiltakozás” ürügyén üzleteket fosztogatnak, lakásokba törnek be, sőt járókelőket rabolnak ki. Ezért hívtuk ide a katonákat. Hogy arra az időre, amíg folynak a tárgyalások, gondoskodjanak családjuk biztonságáról. Először.

A tribünökhöz közel álló munkások arckifejezése a hatalmas tömeg figyelmét látván, Krulij hirtelen rádöbbent, hogy ezek az emberek hisznek, hinni *akarnak* neki. Sürgősen ki kell ezt használnia, beszélnie kell, sarokba szorítania őket, beléjük sulykolnia a legfontosabbat. Krulij így folytatta:

– Másodszor, elvtársak! Az áldozatokat – s itt a Natasa és Irina Sztaszova koporsóját tartó állványra mutatott – el kell temetni! Orosz emberekhez nem illik, hogy így tartsuk halottainkat, a szabad ég alatt, kint a fagyban, mint valami bennszülöttek. Nem keresztényi dolog ez, elvtársak! Tehát holnap, amikor közösen kimegyünk a temetőbe, látni fogják a katonákat. Kérem, értsék meg: ezek *baráti* csapatok. Ők fogják megvédeni a temetési menetet az esetleges provokációktól. Ugyanis pontos információink vannak arról, hogy a zsidók kitelepítése után köztünk maradt cionista ügynökök utasítást kaptak: bármi áron, akár a legaljasabb provokációk révén is, hiúsítsák meg a közöttünk folyó béketárgyalásokat; meg kell hiúsítaniuk! Ugyan miért kellene nekünk, orosz embereknek széthúzni? Miért nem tudunk mi egymás között szépen, nyugodtan megegyezni? És ha reggel durva orosz kifejezést használtam? Miért olyan nagy baj az? Jól tudjuk, Zarudnij elvtárs szintén gyakran használ orosz szavakat.

A tömeg felkacagott. Közismert volt, hogy Zarudnij szívesen alkalmaz „bizonyos orosz szavakat”. Krulij érezte, hogy már nem kell sok, és legyőzi ezeket az embereket! És a győzelem hátterében már fel is villantak előtte felívelő karrierjének részegítő távlatai. Hiszen messze, a kerítésen túl, a főbejárattal szemközti egyik ház sötét ablakából most bizonyára árgus szemekkel figyeli őt Zotov tábornok. Hadd lássa csak, hogyan tud ő, Krulij a néppel beszélni!

– Csendet, elvtársak – mosolygott a tömegre Krulij. – Azt akarom mondani, hogy ha valamelyikük velem beszélget, és néhány olyan szót használ, ami nincs benne a diplomáciai szótárban, hát nem fogok megsértődni, isten bizony! De – mutatta fel Krulij a mutatóujját és arca ismét államférfiúi komolyságot öltött – úgy látom, hogy egyeseknek előnyösebb volna, ha mi nem tudnánk megegyezni. Egyesek megpróbálják meghiúsítani tárgyalásainkat. És, mint mondtam, információink szerint a legfőbb provokációkat a temetés napjára időzítették. Elvtársak! – emelte fel a hangját Krulij, mintegy belesulykolva a tömegbe mondanivalóját – Megelőzésképpen őrizni fognak bennünket a temetés alatt. Én innen magukkal együtt gyalog megyek a temetőig az oszlop élén, segítek vinni a koporsókat. Kedves barátaim! Oroszok! Egyetértetek velem, hogy nem szabad, nem keresztény dolog a puszta égbolt alatt tartani ezeket a koporsókat?

Egymásnak ellentmondó válaszok érkeztek a tömegből, ezért Krulij még hangosabban üvöltött:

– Egyetértetek velem, hogy nem szabad a bizottságotokkal folytatott tárgyalásoktól függővé tenni a temetés időpontját? Megeshet, hogy a tárgyalások napokig eltartanak. Előfordulhat, hogy jogászokra, ügyvédekre lesz szükségünk a megállapodás pontjainak korrekt megfogalmazásához. Emiatt tartsuk itt a megboldogultakat? Maguk meg tétlenül lebzselnek az üzemben? Ugyan mi értelme van ennek? Van egy javaslatom: most rögtön leülünk tárgyalni a sztrájkbizottsággal. Meghallgatom a követeléseiket, és ami túllépi a hatáskörömet, azt reggel jelentem a kormánynak. És holnap a temetés után folytatjuk.

– De hogy temessük el őket a családfő nélkül? Andrej Sztaszov börtönben ül! Előtte engedd ki az embereinket! – kiabálták a tömegből. – És mi lesz a gyilkosokkal, akik a nép közé lőttek?

– Ahogy reggel is javasoltam, a kislány gyilkosának nyilvános tárgyalását maguk fogják megrendezni, mégpedig itt az üzemben – hadarta Krulij ujjongva, teljes győzelmi mámorban. – Másodszor. Reggel megígértem, hogy még ma élelem érkezik az üzembe, nehogy üres kézzel kelljen hazamenniük. Gyerekek, asszonyok várják magukat odahaza, s mind megkérdik: „Na, mit sikerült elérnek a sztrájkkal?”. Nem igaz? Elvtársak, láthatják, hogy én, mint a területi pártbizottság másodtitkára, tartom a szavam: anélkül, hogy a sztrájk

beszüntetéséhez vagy valamilyen más feltételhez kötnénk, itt áll hat hűtőkocsi kilencven tonna áruval: kolbásszal, marhahússal, disznóhússal. Friss borjúhússal sajnos nem szolgálhatunk, kérem alakítsanak elosztási bizottságot. És végül a legfontosabb. Mint látják, itt áll a „meseautó”. Természetesen kényelmesebb járművet, egy Volgát, vagy akár egy Csajkát is igénybe vehettünk volna, akkor viszont nem lenne meglepetés. Egyszóval teljesítem legfőbb kérésüket, elvtársak! – És Krulij élesen tagolva minden egyes szót a tömegbe kiáltotta: – Jogos követelésüknek engedve a területi pártbizottság úgy döntött, hogy büntetésük letöltése előtt az önök kezességvállalása ellenében szabadon bocsátja a rendőrség által letartóztatott Andrej Sztaszovot, Pjotr Obuhovot és Vera Konyuhovát!

– Hurrá-á-á!!… – bődült el a tömeg.

Krulij pedig teátrális mozdulattal intett a páncélozott rabomobil mellett ácsorgó két rendőrnek:

– Nyissák ki!

– Hurrá-á-á!… – zúgott a kiáltás az üzem kilenc négyzetkilométernyi területe felett. – Hurrá-á-á!…

Az emberek győzelmüket ünnepelve egymás nyakába borultak, a levegőbe hajigálták sapkájukat. Sztyepan Zarudnij dermedt szívvel figyelte őket. Nem, ez a nép soha nem lesz szabad. Elkárhozott, arra ítéltetett, hogy rabszolga legyen, akit olyan könnyű becsapni, megvásárolni és rábeszélni valamire, mint egy kétéves gyermeket. Krulij most kiengedi a „meseautóból” Sztaszovot, Obuhovot meg Konyuhovát, a tömeg pedig örömében a levegőbe dobálja őket meg Krulijt, a „felszabadítót”; alighanem könnyes szemmel mondanak majd neki köszönetet és pillanatok alatt mindent el fognak felejteni: a két koporsót, a város utcáin rendezett tegnapi vérfürdőt.

Az általános örömujjongás tetőfokán senki nem törődött a rendőrrel, aki ahelyett, hogy teljesítette volna Krulij parancsát és kinyitotta volna a furgon hátsó vasajtaját, hirtelen halottsápadttá válva a tribünre szaladt, és Krulij fülébe súgott valamit: Krulij elfehéredett…

– Ne sugdolózzatok ottan! Nyisd már ki a „meseautót”! – ordibálták türelmetlenül az első sorokból.

Krulij tenyerével letakarta a mikrofont, s valamit kérdezett a rendőrtől. Az széttárta a karját. A tömeg nem hallotta, hogy miről beszélnek, de abból, hogy valami fennakadás történt, hogy Krulij tekintetét ide-oda kapkodta és az előbb még oly magabiztos, ünnepélyes arckifejezése hirtelen szánalmassá, zavarodottá vált, nos, már sejtette, hogy valami nincs rendjén. Gúnyos fütty harsant és mindenfelé zúgolódtak. Krulij rövid utasítást adott a rendőrnek, az lesietett a tribünről, a „meseautóhoz” szaladt, beugrott a fülkébe; a sofőr azonnal beindította a motort.

– Elvtársak! – kiáltotta a mikrofonba Krulij. – Véletlenül egy apró

hiba csúszott a számításba. A rendőrségen félreértették a parancsomat és üresen küldték a „meseautót”. Azt hitték, hogy *innen* megy majd a rabomobil a letartóztatottakért. De szavamat adom, hogy egy óra múlva…

A rabomobil közben megfordult és az üzemkapuhoz gurult. A tömeg elégedetlenül felmorajlott, felerősödött a gúnyos fütty. Krulij még mindig bízott benne, hogy úrrá tud lenni a helyzeten:

– Elvtársak, egy óra igazán nem a világ! Addig megkapják az élelmet, mi meg tárgyalóasztalhoz ülünk.

Ekkor azonban Anatolij Guszko, az üzemi önvédelmi osztag parancsnoka, aki már parancsot adott arra, hogy nyissák ki a kaput a „meseautó” előtt, hirtelen azon a helyen termett, ahol az előbb még a rabomobil állt. Egy marék sötét foltokkal pettyezett havat vett a kezébe és közelebb emelte a szeméhez. Nem olaj- és nem is zsírfolt volt. Igen, ez egy vöröslő vérfolt volt. Guszko rövidet füttyentett az *afgán* őrnek, aki éppen kitárta a rabomobil előtt a súlyos kaput, és egyetlen kézmozdulattal utasította, hogy álljon meg. Ő maga, műlábát vonszolva a rabomobilhoz ugrált.

– Nyisd ki! Nyisd már ki a kaput! – kiáltotta a fülkéből kihajoló rendőr az őrnek. Ám az apró, sötét csöppeket követve Guszko ekkorra már a „meseautóhoz” ért.

– Ne közelíts! – üvöltött rá a rendőr és váratlanul géppisztolyt fogott rá a fülkéből.

Guszko csodálkozva megállt. A hirtelen csöndben már nem csak ő, hanem a kissé távolabb, a bejárat mellett álló *afgánok* is hallottak a „meseautóból” kiszűrődő halk, elfojtott nyöszörgést.

– Gáz!… Adj gázt!!! – sziszegte a foga között a fülkében ülő rendőr a sofőrnek.

– De hisz be van zárva…

– Törd át! Gáz, a kurva anyád!…

A sofőr a rabomobillal megindult a félig nyitott kapu felé. Ám ekkor két finn kés – az egyik Guszkóé, a másik az *afgán* őré – landolt a „meseautó” hátsó kerekeiben. Tompán pukkantak a fagyos levegőben a kilyukasztott gumiabroncsok. A kocsi azonnal leült.

A rendőrök rájöttek, hogy mi történt, kiszálltak a fülkéből és az őrökre fogott géppisztollyal hátrálni kezdtek a félig nyitott kapu felé.

Bizonyára elillantak volna, ha nem *afgánokkal* lett volna dolguk. Amikor már csak három lépés választotta el őket a kaputól, az egyik *afgán* váratlanul a földre vetette magát és mint egy cirkuszi akrobata, a rendőrök lábához gurult, hogy lezárja az utat visszavonulásuk elől. A két rendőr nem bírta tovább: meghúzták géppisztolyuk ravaszát.

Két géppisztolysorozat hasított a csöndbe.

A golyók apró, véres vattadarabokat téptek ki az *afgán* kabátjából, de az őr talán már halott teste így is ledöntötte a lábáról az egyik

rendőrt. A másikat Anatolij Guszko sorozata kaszálta le.

Az egész jelenet nem tartott tovább két másodpercnél. A tömeg még nem fogta fel, mi történt. Meglepetten, szótlanul állt, mintha nem is élőben, hanem a moziban látta volna a jelenetet.

Míg a munkások dermedten, elszörnyedve álltak, az *afgánok* lefegyverezték a sofőrt, felemelték a földről halott társukat és egy géppisztolytussal leverték a lakatot a „meseautó” vasajtajáról.

És az Uralmas főbejáratát megvilágító reflektorok fényében harmincezer munkás megpillantotta azt, amit egy órával ezelőtt Szerafim Krulij elmulasztott megnézni: a véresre vert foglyokat. Mindhárman – a sérült vállú Pjotr Obuhov, az összevert Vera Konyuhova és a véres és még mindig félmeztelen Andrej Sztaszov – egy-egy berácsozott, szűk, állófülkében görnyedezett összefagyva. Alattuk a furgon acélpadlóján lassan csordogált a vér, és ritka, megalvadt, szinte megfagyott csöppekben hullott a hóra és a földre.

A harmincezres tömeg vad moraja rázta meg az Uralmast.

Ettől a zajtól izgatott mozgolódás támadt az üzemet körülvevő csapatok körében.

Zotov tábornok az Uralmas főbejáratával szemközti egyik ház ötödik emeleti, sötét ablakából figyelte, hogyan taszítják le az *afgánok* Krulijt az üzemi tribünről.

– A fenébe! – fakadt ki Zotov dühösen. Lent, a megvilágított tribünön Zarudnij kézbe vette a mikrofont.

– Úgy nézem, ezeket már nem fogjuk kicsalogatni a temetésre – jegyezte meg Krutovszkij Zotov tábornok felé fordulva.

– Nos, akkor mégiscsak meg kell rohamozni az üzemet. De minél előbb, amíg gyűléseznek.

– A kordon ehhez nem elég. Csapatokat kell átdobni az országút mellől.

– Mennyi időbe telik ez?

– Egy órába.

– Becsukni a kaput! – hallatszott fel Zarudnij hangja a hangszórókból. Ellentmondást nem tűrő hangon beszélt. Mindenki azonnal a műhelyébe megy! Vissza a műhelyekbe! És oltsátok el a lámpákat! Mindenütt oltsátok el a lámpákat! Különben céltáblává válunk!…

– Gazember! – húzta össze a szemét Zotov és parancsot adott Krutovszkijnak: – Egy óra múlva roham. Ezt a Zarudnijt próbálják meg élve elfogni.

36.
Szerzői kitérő
(Ezt a fejezetet nem muszáj elolvasni)

Azt mondják, hogy a mindenható Természetnek rendkívül pontosan meghatározott feltételeket kell teljesítenie egy orkán kitöréséhez; a meleg és a hideg légáramok összeütközését X magasságban, Z nedvességtartalom és hasonlóképp szigorúan megszabott más légköri összetevők mellett. És elég, ha csak egy, akárcsak a legkisebb tényező is hiányzik az összetevők közül, a meteorológusok legrosszabb esetben máris csak esőt vagy rövid záport jelezhetnek előre. Senki nem tudja megmondani, hogy forradalom orkánja zúgott el Oroszország fölött, amelyekből csupán helyi felkelések születtek – Novocserkasszkban, Vorkutában, Krivoj Rogban –, hány förgeteg zúgott el mindhiába addig a végzetes estéig, amikor együtt volt a forradalmi orkánhoz szükséges valamennyi összetevő. Történelem Őfőméltósága nem felejtette ki ebből az együttesből a Hülye Szerafim Krulijt, az uráli területi pártbizottság másodtitkárát sem.

Éppen, mert egy ilyen jelentéktelen mellékszereplő egyszer csak valóban döntő szerephez jut a történelmi eseményekben, a szerző most kénytelen megállítani ennek a dokumentumkrónikának a sietős menetét, hogy megvizsgálja, nem rejlik-e e mögött a véletlenszerűség mögött valamilyen másfajta, mélyebb értelmű, szimbolikus jelenség.

Vizsgálódásának eredménye a következőkben foglalható össze.

Több történész szerint a gorbacsovi forradalom tragikus bukásának számos oka van, amelyek külön-külön is elkerülhetetlenné tették. A legfőbb ok azonban abban rejlik, hogy több évtizedes uralma alatt a pártban különleges genetikai kiválasztódás ment végbe. Kitenyésztett több millió Krulijhoz hasonló pártbürokratát, szolgálatkész, hitvány ölebek egy új fajtáját. „Végrehajtani az utasításokat", „életbe léptetni a határozatokat", „szemmel tartani végrehajtásukat", „szigorúan megbüntetni a bűnösöket", „nem eltérni a pártvonaltól" – ezek a mondatok számukra nem a rendszerhez való alkalmazkodás formáját, hanem életük, hivatásuk lényegét jelentették. És az évtizedek során a pártölebek megszokták a kényelmet és a kiemelt fejadag biztosította jóllakottság érzését. A kalóriadús ételeket emésztve, kellemesen szenderegve, pártbeszédeket biflázva, párnázott ajtók mögött, bőrfotelekben pihenve oroszlánnak, tigrisnek és bernáthegyinek képzelték magukat. A gorbacsovi forradalom megrázta őket és azt sugallta nekik: „Ha hatalmon akartok maradni, akkor sürgősen váljatok *valóságos* adminisztratív farkassá, tigrissé és oroszlánná!" Ám a szelekció következményei visszafordíthatatlanok. Ha mindig a leggyengébb és legnyápicabb tigriskölyköket választják ki, akkor egy idő után bizonyára olyan törpe tigriseket is ki lehet tenyészteni, amelyek a gazda parancsára beugranak a mellényzsebébe. A törpe ölebekből azonban soha többé senki nem fog újra tigriseket varázsolni. Ha valaki megpróbált már elvenni akár csak egyetlen apró csontocskát is a legapróbb, legszelídebb ölebtől, rögtön megérti, hogy mi történt a gorbacsovi forradalommal Oroszországban, melyet 1988-ban 18 millió Krulij irányított. Ezek a párt- és tanácsi ölebek közös erővel szétmarcangolták a gorbacsovi forradalmat, majd lepihentek a meleg párnájukra. Előtte azonban Oroszország újjászületését éltető jelszavakkal barikádozták el az ablakokat. És vajon nem pontosan ugyanígy vitték bele a jóllakott bürokrata ölebek a cári Oroszországot az 1917-es forradalom orkánjába is? Az Oroszországra nézve végzetes 199…-es év január havának 24. napján 15 óra 25 perckor Szerafim Krulij, a dagadt vidéki pártkutyuska teljesítette *történelmi* feladatát: addig a határig vitte az Uralmas munkásait, amelyen túl már nem maradt választásuk. Történelem Úrhölgy választott.

37.
Jekatyerinburg (az uráli felkelés krónikájának folytatása)
Uráli idő szerint 18 óra 00 perc

Zarudnij parancsának engedelmeskedve az Uralmas sötétbe borult. A műhelyek és a raktárak hatalmas tömbjeit, a vasúti síneket, az üzemudvar letaposott haván sürgölődő-forgolódó embereket

elnyelte a fenyegető téli este fagyos sötétje. Csak az igazgatóság egyik ablakában villant fel rövid sorozatokban egy zseblámpa fénye.

– Mi ez? – érdeklődött idegesen Zotov tábornok, aki továbbra is az Uralmassal szemközti lakóház egyik ötödig emeleti lakásának sötét ablakánál állt.

– Morzejelek – felelte Krutovszkij tábonok. – Rejtjelezettek – és a szoba közepén ácsorgó tisztekhez fordult: – Jegyezzetek, gyorsan!

Ám ekkorra már vége is szakadt az üzenetnek. Zotov, Krutovszkij és a többi tiszt várt még néhány percet, de a felvillanások nem ismétlődtek meg.

– Akkor hát! – mondta Zotov. Leeresztette a redőnyt, majd felgyújtotta a szobában a villanyt. Fényes csillár világította be az ideiglenes főhadiszállást. A falon az Uralmas hatalmas, részletes térképe lógott, mellette álltak a Dzerzsinszkij KGB-hadosztály törzskari tisztjei és az Omszkból érkezett két deszant hadosztály parancsnokai. – Vitassuk meg a részleteket. Úgy vélem, a legjobb, ha a hat bejáraton betörünk az üzembe…

– Éppen ezeken a pontokon számíthatunk a legnagyobb ellenállásra… – jegyezte meg Svirjov ezredes, a KGB-hadosztály parancsnoka.

– Az *afgánokra* gondol? Ugyan már, csupán néhány géppisztolyuk meg üres harckocsijuk van, lőszer nélkül – vetett ellen Zotov. – Vagy van valami más ötlete?

– Ha engedélyezi, tábornok elvtárs, áttörnénk az üzemi kerítést, például itt, itt meg itt, a legnagyobb műhelyek mellett – mutatta a térképen Krutovszkij tábornok. – Ebben az esetben ellenállás nélkül hatolhatunk be az üzembe, bekeríthetjük a legfontosabb műhelyeket és hátba támadhatjuk az *afgánokat.* És még az üzemi berendezések sem szenvednek kárt.

Zotov Krutovszkijt és Svirjovot fürkészve mérlegelte a javaslatot.

– Nem rossz dolgokat tanítanak maguknak ott az Akadémián – mosolyodott el. Ebben a pillanatban hatalmas robbanássorozat rázta meg a főhadiszállás falait. A fényes csillár nagy csörömpöléssel az asztalon lévő rációra zuhant. A tisztek az ablakhoz ugrottak.

Lent, az üzem több pontján már meg is valósították Krutovszkij tábornok tervét – csakhogy nem a KGB-hadosztály és a kormánycsapatok, hanem az Uralmas munkásai. Robbanótöltetekkel szétrombolták az üzemi kerítés téglafalát, és az így keletkezett tucatnyi résen át megindultak a sztrájkolok harckocsijai. És ami a leginkább meglepte Zotovot, Krutovszkijt és Svirjovot: ezek a harckocsik *lőttek!* Géppuskáikból nyomjelzős lövedékek sorozatai szelték át az éjszakai sötétséget, ágyúik páncéltörő gránátokkal páncélozott katonai szállítójárműveket vettek célba, lánctalpaik széttaposták a katonai sátrakat, tábortüzeket, GAZ-okat.

Ez a hadművészet szabályai szerint végrehajtott, valódi harckocsi-áttörés volt. Tizenöt harckocsi század – szó szerint – egy pillanat alatt kivetette állásaiból a rendőri-katonai körgyűrű félálomban lévő katonáit, és mint a kés, átszelte a kordont, majd kikapcsolt fényszórókkal eltűnt az éjszaka sötétjében. A harckocsik mögött pedig a réseken keresztül már kifelé robogott számtalan teherautó, billenőkocsi, autóbusz – az Uralmas teljes járműparkja, hétszáz jármű, telis-tele felfegyverzett *afgánokkal* és fegyvertelen munkásokkal. Ők nem bocsátkoztak harcba az állásaikból kivetett ellenséggel: a rendőrökkel és a városi katonai helyőrség katonáival. Ezt meghagyták a harmadik hullámnak, az üzemi kerítésen ütött réseken, a gépjárművek mögött ezerszámra kitóduló munkásoknak. A munkások lefegyverezték a szétszaladó és menekülő rendőröket meg katonákat, magukhoz vették fegyvereiket és szállítójárműveken elrobogtak a jekatyerinburgi teherpályaudvar, a szomszédos sztrájkoló üzemek és a városközpont felé, a pártbizottsághoz, a városi tanácshoz, a tévéállomáshoz, a bankhoz, a villanytelephez…

A város érett almaként hullott a felkelők kezébe.

A felkelő munkások gyors sikere elsősorban azzal magyarázható, hogy míg szinte az egész rendőrséget és katonai helyőrséget az Uralmas köré vonták. össze, addig a KGB- és kormánycsapatokat Iszety és a temetőhöz vezető országút köré csoportosították.

Sztyepan Zarudnij éppen erre alapozta számítását.

A Dzerzsinszkijről elnevezett hírhedt KGB-hadosztály éppen akkor adta fel a temetőhöz vezető országút mellett elfoglalt állásait és kezdett sietősen menetoszlopba rendeződni, amikor az Uralmasból kitört másfélszáz harckocsi a mellékutcákon a város felé haladt. A hóbuckák és a dombok mögül, amelyek az előbb még a KGB-csapatoknak szolgáltak kiváló fedezékül, egyszer csak a felkelők támadásra felfejlődött harckocsijai bukkantak elő. Reflektoraik fénye a sötét országúton összeverődött katonákra, teherautókra és páncélozott szállítójárművekre vetődött. Egyik KGB-tiszt sem tudta, hogy kihez tartoznak ezek a harckocsik. „A mieink? Biztos a mieink."

És a harckocsi támadás úgy szelte át és morzsolta fel az úton teljes hosszában elnyúló KGB-tábort, ahogy az automata kenyérvágó fogai a kenyeret. Még pontosabban: a támadás könyörtelen, véres húsdarálóra hasonlított. Az *afgán* harckocsivezetők verejtékező homlokú arcukat a homloktámasznak szorítva, kezükkel a botkormányt markolva megvadultak az első kiontott vér és a tűz láttán, a motor zúgásától és a lőporfüst szagától. Mint a dohányos, aki hosszú cigarettaszünet után megszédül az első slukktól. „Üsd a KGB-seket! Adj a pofájuknak! Ők hajtottak Afganisztánban az ellenforradalmárok ellen! Pörkölj oda nekik, az anyjukat! Lőj már!"

Fogságba nem esett senki.

Egy óra múlva a felkelők harckocsi hada, kiegészülve az országúton megkaparintott páncélozott szállítójárművekkel és a jekatyerinburgi teherpályaudvaron feltartóztatott három katonai szerelvényen zsákmányolt lőszerekkel, Iszety bolygóváros felé robogott, hogy kisegítse a kormánycsapatokkal bekerített fegyverkészítőket. Az *afgánok* égtek a harci vágytól, még a korábbi hőfokon lángoltak. Az első könnyű győzelmet követően, mint az első pohár vodka után, már kívánták a következőt. Tövig nyomták hát a gázpedált és úgy meghajszolták a motort, hogy a felpörgő lánctalpak szökőkútszerűen felverték a havat a sötét égbolt felé. A behemót, negyventonnás tankok szinte repültek a kátyúk, a mélyedésekés külvárosi veteményesek kis árkai fölött.

– Harchoz! – kiáltotta az élen haladó harckocsi tornyában ülve Sztyepan Zarudnij, megfeledkezve arról, hogy fejvédő és gégemikrofon híján nem áll rádióösszeköttetésben a harckocsizókkal: – Harchoz! – kiáltotta, mint egykor Afganisztánban.

Itt, Iszety mellett, a katonai parancsnokoknak két deszant hadosztályt már sikerült harcrendbe állítaniuk, de csak az utolsó pillanatban ébredtek rá, hogy nem felbőszült munkáshaddal, hanem *hivatásos* harckocsi hadosztállyal van dolguk. Harcedzett hadosztállyal, melynek tagjai élve visszatértek Kandarag hegyszorosaiból és a halálos Pesavari-völgyből.

– Harchoz! – üvöltötte állati hangon harckocsijában Andrej Sztaszov. – Irány Kabul!…

A lövész vállát a harckocsi géppuska állványának szorította, a töltőkezelő pedig berakta az első gránátot, amely a lövegzár csattanása után eltűnt a lövegfarban…

Igen, a kormány deszant csapatai felocsúdtak. Bár a felkelők hat harckocsiját páncéltörő gránáttal kilőtték, Zarudnij harckocsi osztaga mégis be tudott ékelődni a Kreml-hadosztály állásaiba és végigment rajtuk, ahogy a katonai fodrász nullásgépe az újonc baka fején. Aztán pedig… Aztán olyasmi történt, amire sem Zarudnij, sem a két hadosztályparancsnok nem számított. Az egyik támadó harckocsizó a fényjelzős lövedékek fényében a fehér havon egy deszantosra lett figyelmes, aki fegyvertelen kezében málnaszínű sapkáját lengetve ordibált. A harckocsizok a szájmozgásáról leolvasták: *„Afgánok!* Ne lőjetek, mi is *afgánok* vagyunk!”

Az egyik tank mindkét hernyótalpát lefékezve hirtelen megállt, a benn ülő uralmasi harckocsizok csaknem beverték a fejüket a páncélzatba. A maszatos töltőkezelő kilökte a búvónyílás tetejét és kimászott a harckocsi elejére, a ferde páncélzatra.

– *Afgánok!* Testvérek! Ezek a mieink! Ők is *afgánok!* – üvöltötte. És a lánctalpról a deszantos szélesre tárt hatalmas mancsai közé ugrott.

Néhány perc múlva az *afgán* munkások az *afgán* katonák az előbb még harcmezőként szolgáló havas szántón barátkoztak.

Sajnos azonban nem ezzel a győztes akkorddal végződött az uráli forradalom első januári éjszakája.

A szerző örömmel kihúzná a történetből azokat az oldalakat, amelyek az olvasók szemében rossz színben tüntetik fel a felkelőket. Ám a dokumentumkrónika műfaja nem engedi meg, hogy vétsek a történelmi hűség ellen, és ez arra késztet, hogy Iszety bolygóvárosból visszatérjek Jekatyerinburgba.

Több tízezer ember tódult Jekatyerinburg utcáira azon az estén, vagy inkább éjszakán. A városi villamosművek központjában valaki az összes kapcsolókart bekapcsolta, minek következtében fénybe borult az összes utcai lámpa. Ilyen látványban a városnak már húsz év óta csak az októberi forradalom évfordulóján volt része. A fényárban úszó utcákon önkéntes sofőrök vezette villamosok, trolibuszok és autóbuszok rohantak a város egyik végétől a másikig – teljesen ingyen! Az uralmasiak a könnyű győzelemtől mámorosán ölelgették, csókolgatták egymást, a KGB és a rendőrség pincéiből kihozták az összevert foglyokat, betörték a kirakatokat, feltépték az élelmiszerboltok a pártétkezdék és a külön raktárak ajtaját. Egy órával azután, hogy a munkások elfoglalták a területi pártbizottságot és a legfontosabb hivatalos intézményeket, a boltok és üzletek fosztogatása – különösen a külvárosokban – lassan olyan méreteket öltött, hogy ha a boltokban nem lett volna olyan jelentéktelen a vodkakészlet, lerészegedett volna az egész város. Néhány helyen kisiklottak a villamosok, a Lenin úton pedig egy trolibusz átszakította a befagyott folyó fölött ívelő híd korlátját, és csak csodával határos módon maradt fenn a hídon. Néhány perccel azután, hogy az utasok jókedvűen megkorholták a részeg sofőrt és leszálltak, egy ujjongó sihederhad meghimbálta a trolibuszt és letaszította a hídról. A busz ágyúdörgésszerű hangot hallatva betörte a folyó jegét… A fellázadt lakosság mámoros tombolását egy kis jóindulattal megmagyarázhatnánk azzal, hogy ezekben az órákban szinte egyetlen *afgán,* sőt Sztyepan Zarudnij sem tartózkodott a városban. Ami pedig a „Lógjanak a rendőrök és a kommunisták” mindenfelé hangoztatott jelszavát illeti, az még az első vodkabolt kirakatának betörése előtt hangzott fel, amikor a felkelők felhozták a KGB börtönpicéiből összevert feleségüket, férjüket, fivéreiket, nővéreiket.

– Üsd a rendőröket, a KGB-seket meg a kommunistákat! Lógjanak!…

Szergej Sakov rendőr-szakaszvezető, a kis Natasa Sztaszova gyilkosa lett a tömeg első halálos áldozata. „Nálunk fekszik a Gagarinban, a katonai kórházban!” – kiáltott föl egy fiatal ápolónő. Néhány perc múlva a bepólyált és gipszfűzőbe zárt Sakov már kint is

volt a kórházból. Egy mentőautó tetejére kötözték, amely szirénázva a „Nagy Ház” elé vitte. Itt hatalmas, lázongó tömeg verődött össze.

– Lámpavasra vele! Kössük föl erre a kibaszott zászlórúdra! – ordították vidáman az emberek és a pártbizottság épületének tetejére, a „PÁRT-NÉP-HATALOM!” felirat hatalmas betűi fölött lobogó vörös zászló acélrúdjára mutattak.

– Gyújtsuk föl! Gyújtsuk föl, hisz Sztaszova is felgyújtotta magát!

– A folyóba vele, az Iszetybe, a jég alá!

Szergej Sakov vadul felüvöltött. A mentőautó tetejéhez verte magát, összetörve gipszfűzőjét. Megsajnálták: megfogták a fejét és beletöltöttek fél liter pálinkát. Időközben néhány tizenöt éves suhanc felmászott a pártbizottságtetejére, kötelet dobott át a vörös zászló acélrúdján és két végét a tömeg közé eresztette. Lent valaki hurkot kötött a kötél egyik végére, a másik végét meg *a* mentő hátsó lökhárítójához erősítette. A hurkot rögtön ráhúzták Sakov nyakára. Egy tizenhat éves kamasz beült a mentő volánja mögé. Égy rövid hajú, tizenöt éves lány pedig nevetve elvágta a kötelet, mellyel Sakovot a kocsi tetejéhez kötötték, és tenyerével a mentő tetejére csapva felkiáltott:

– Indíts!

– Indíts! Gyerünk! – ordította utat nyitva a tömeg.

A mentő rángatózva elindult. A kötél lerántotta Sakovot az autó tetejéről, végighúzta az egykor Szverdlov tér aszfaltján, amely darabokra törte a Sakov testét övező gipszfűzőt. És a rendőr félmeztelen teste, amelyet a távolodó mentőautó a magasba emelt, már a terület pártbizottság harmadik emeleti ablakával egy magasságban lengett, mint egy cementes zsák a csörlőn.

Sakov feje félrebicsaklott, kórházi pizsamanadrágja pedig, mivel élettelen testének valamennyi izma elernyedt, megtelt beleinek tartalmával.

– Hurrá-á-á! – üvöltött fel a tömeg. – Hurrá!

A mentőautó vezetőjének meg ezt ordították:

– Állj meg! Jól van! Állj már meg, baszd meg az anyád!

A teljesen megvadult, részeg kamasz-sofőr persze nem fékezte le időben a mentőt. Sakov holtteste előbb felemelkedett a „PÁRT – NÉP – HATALOM!” neonfelirat fölé, majd törött nyakkal a vörös zászló rúdjának ütközött, s lerántotta a lobogót. Egy másodperccel később Sakov vörös zászlóba csavarodott súlyos teste tompán puffant a földön, ami még inkább felizgatta a tömeget.

– A picsába vele! Hadd feküdjön ott! Most pedig ezt a disznó Beszpalovot! Beszpalov századost! – a vérszemet kapott tömeg újabb áldozatokat követelt. – Ki tudja, hol van Beszpalov?

– Állj, testvérek! Ott hozzák Vagajt!

Valóban, az uralmasi munkások egy kis furgonon a központba, a

pártbizottság elé hozták a vezetőség felpeckelt szájú tagjait. Alekszej Zotov államvédelmis tábornokot, Krutovszkij tábornokot, Svirjov ezredest, Sarapov őrnagyot, a városi KGB parancsnokát, Szerafim Krulijt, a pártbizottság másodtitkárát és az Uralmas kazánházából Fjodor Vagajt, akit előző éjjel rabolt el három álarcos *afgán.*

– Lógjanak! Ők is lógjanak! Lámpavasra velük! – tombolt az előbbi kollektív gyilkosságtól megrészegül tömeg, és gyűlölettel meredt a jól táplált, ápolt vezetőkre, tiszta, meleg egyenruhájukra, öltönyükre. – Megvannak a disznók! Eleget szívták a vérünket! A tököknél fogva kell felakasztani őket!

– Nem kell kötél!

– A jég alá őket, a picsába! Az Iszetybe velük!

– Gyújtsuk föl őket az Ipatyjev-ház helyén, ahol agyonlőtték a cárt!

– Még mit nem! Bemocskolni a szent helyet! Az Iszetybe velük, a jég alá!…

Lehet, hogy a vérszemet kapott tömeg tagjai külön-külön soha nem tudtak volna embert ölni. Most viszont, így együtt, egymás szeme előtt…

– Hol vannak a nőik, a pártkurvák?

– Kuzma, eridj a KGB-be, láttam ott a pincében egy köteg szögesdrótot! Összekötözzük őket!

A KGB szomszédos épületéből, a kitört pinceablakon kiadtak egy hatalmas szögesdrótköteget, amely még kesztyűn keresztül is felvérezte az emberek kezét, ám azok a bódulat és a szenvedély hatása alatt nem éreztek se fájdalmat, se könyörületet: hozzáláttak, hogy párosával összekötözzék áldozataikat. Zotov betömött szájából artikulátlan hangok törtek elő, arca elvörösödött az erőlködéstől, félelemtől kidülledt szemmel hánykolódott, rángatózott egy férfi karjai között. Hamar lehiggasztották: fejbe vágták egy elkobzott rendőrségi gumibottal. Vagajnak és Svirjov ezredesnek sikerült kitolnia nyelvével szájából a pecket. Vagaj fenyegetőzve káromkodott, Svirjovnak meg csak annyit sikerült kinyögnie: „Eresszetek…”. Ők is kaptak egyet a fejükre. A párosával összekötözött áldozatokat vidáman az Iszetyhez cipelték: szerencsére a folyó csak egy saroknyira volt a „Nagy Háztól”. Útközben Szerafim Krulij vadul felüvöltött, valahogy sikerült kiszabadítania magát. Természetesen utolérték, jól összerugdosták.

Pár perc múlva az egész hidat ellepte az őrjöngő tömeg. A szögesdróttal párosával összekötött, véres áldozatokat a tömeg füttyöngetése és ujjongása közepette a hídról a lékbe dobálták, amelyet nemrég ütött a folyóba taszított trolibusz.

– A cárért! Ahol ti kezdtetek velünk, ott fejezzük be mi veletek!…

A jelképes történelmi leszámolás után a sebtében felöltözött nőkből, részeg kamaszokból, nyomorékokból, idős munkásokból és a városi börtönből kiengedett köztörvényesekből, garázdákból,

csavargókból álló tömeg elkezdte betörni a boltok és az éttermek kirakatait, kifosztani a párt-, a KGB- és rendőrségi elit lakásait.

– A zsidók megint megússzák! Kár, hogy nincsenek zsidók! Most őket is elintézhetnénk!… Hogy-hogy nincs innivaló? Nem volt vodka a földszinti lakásban??! Az nem lehet!!!

És a párttagok lakásában nagy dérrel-dúrral szétdobálták az edényeket, fölhasították a fotelokat, a párnákat, kiürítették a hűtőszekrényeket és kiverték az ordítozó és sikoltozó asszonyok, a félelemtől reszkető férfiak és gyerekeik fogait.

– Üsd a rendőröket meg a kommunistákat!…

Ordítozás, a levegőben szálló toll, égett szag, üvegcsörömpölés, az erőszak és a részegítő szabadság éltetése töltötte be Jekatyerinburg éjszakai utcáit.

Éjfélre a város, amelyet a felkelők szinte egyetlen lövés nélkül foglaltak el, úgy nézett ki, mintha Dzsingisz kán lovasai dúlták volna fel.

A központban az összes földszinti ablakot és kirakatot betörték.

A havas járdákat és úttesteket fagyott vérfoltok, tollpelyhet és az emeleti ablakokból kihajigált bútorroncsok borították.

A lámpaoszlopokon még ki sem hűlt holttestek lógtak.

Ez a látvány tárult Sztyepan Zarudnij, az új felszabadító szeme elé, amikor a győztes harckocsioszlop élén, tankjának tornyában ülve Jekatyerinburgba, az egykori Szverdlovszkba ért. Szétnézett és szomorúan ingatta a fejét:

– Ó, a jó kurva életbe! Miért ilyen a nép, hogy a franc álljon belé!…

38.
Az Uráli Rádió közleménye
Helyi idő szerint 23 óra 50 perc

MINDENKIHEZ! MINDENKIHEZ! MINDENKIHEZ! A FELKELT URÁLI MUNKÁSOK FELHÍVÁSA A SZOVJET BIRODALOM VALAMENNYI POLGÁRÁHOZ.'

Valamennyi rádió- és tévéállomásnak, újságnak, távirati irodának

A SZOVJET BIRODALOM POLGÁRAI.

AMIRŐL ANNYIT ÁLMODOZTUNK, DE MÉG MAGUNKBAN SEM MERTÜK KIMONDANI, MOST MEGVALÓSULT!

AZ EMBERTELEN KOMMUNISTA REZSIM ORSZÁGLÁSA ÓTA ELŐSZÖR DŐLT MEG A KOMMUNISTA PÁRT HATALMA EGY JELENTŐS TERÜLETEN, JEKATYERINBURGBAN ÉS KÖRNYÉKÉN. ELLENŐRZÉSÜNK ALATT TARTJUK A RÁDIÓT, A TELEVÍZIÓT, A SAJTÓT, A BANKOKAT, AZ URÁL-VIDÉK VALAMENNYI HIVATALOS INTÉZMÉNYÉT, VALAMINT A LEGNAGYOBB URÁLI HADIÜZEMEK FEGYVERRAKTÁRAIT! SŐT

ÁTÁLLT HOZZÁNK A KÉT DESZANT HADOSZTÁLY IS, AMELYET A HATÓSÁGOK FELKELÉSÜNK ELFOJTÁSÁRA KÜLDTEK.

NEM REJTJÜK VÉKA ALÁ TERVEINKET: AMELLETT VAGYUNK, HOGY HALADÉKTALANUL FELSZÁMOLJUK A KOMMUNISTA PÁRT ZSARNOKI HATALMÁT! AZ ÖSSZES NÉP FÖLÖTT!

LE A KOMMUNISTÁKKAL!

LE A RENDŐRÖKKEL! LE A KGB-VEL!

OROSZOK, UKRÁNOK, BELORUSZOK! SOKAT SZENVEDETT ORSZÁGUNK POLGÁRAI! TÜRELMÜNKNEK VÉGE! ELÉG VOLT A SORBAN ÁLLÁSOKBÓL! ELEGET TÁPLÁLTUK A PÁRT ÉLŐSKÖDŐIT! LE AZ SZKP HATALMÁVAL! CSAK ERŐSZAKKAL RÁZHATJUK LE MAGUNKRÓL! CSAK A FEGYVEREK EREJÉVEL!

TESTVÉREK! A KAUKÁZUSI, KÖZÉP-ÁZSIAI ÉS BALTIKUMI KÖZTÁRSASÁGOK MUNKÁSAI ÉS PARASZTJAI! MI, OROSZOK, NEM AKARJUK, HOGY AZ ELNYOMÓITOKNAK TARTSATOK BENNÜNKET! RAGADJÁTOK MAGATOKHOZ A HATALMAT, ŰZZÉTEK EL AZ SZKP HELYTARTÓIT! KÜLDJÉTEK HAZA AZ OROSZ KATONÁKAT, AHOGY MOST MI IS HAZAKÜLDJÜK AZ ÖSSZES KATONÁT, AKIKET A TI KÖZTÁRSASÁGAITOKBÓL SOROZTAK BE A HADSEREGBE!

KUBA, ANGOLA, NICARAGUA, VIETNAM ÉS ÉSZAK-KOREA MUNKÁSAI! CSATLAKOZZATOK HARCUNKHOZ! KELJETEK FEL A RÁTOK ERŐSZAKOLT KOMMUNISTA KORMÁNY ELLEN! SZERELJÉTEK LE ÉS KÜLDJÉTEK HAZA KATONÁINKAT!

A SZOVJET HADSEREG, LÉGIERŐ ÉS HADIFLOTTA KATONÁI ÉS TISZTJEI! JUSSON ESZETEKBE, HOGY TI *A NÉP* HADSEREGE VAGYTOK, S NEM AZ SZKP ZSOLDOSAI! ÁLLJATOK A FELKELT NÉP OLDALÁRA!

A SZOVJET RENDŐRSÉG, AZ ÁLLAMVÉDELMI BIZOTTSÁG KATONÁI ÉS TISZTJEI! HA MARADT MÉG BENNETEK EGY CSÖPP LELKIISMERET, NE LŐJETEK SAJÁT NÉPETEKRE, NE LŐJETEK SAJÁT APÁITOKRA, ANYÁITOKRA, FIVÉREITEKRE ÉS NŐVÉREITEKRE! MÉG NEM KÉSŐ, HOGY VISSZASZEREZZÉTEK EMBERI ARCOTOKAT!

ÉLJEN A TELJES ÉS FELTÉTLEN KOMMUNIZMUSMENTESSÉG!

ÉLJEN AZ ÖSSZNEMZETI FELKELÉS! A SZOVJET BIRODALOM MINDEN VÁROSÁBAN, KÖZSÉGÉBEN ÉS FALUJÁBAN! CSAK EGYÜTTESEN, KÖZÖSEN FELLÁZADVA SZABADULHATUNK MEG AZ SZKP ÁTKOZOTT HATALMÁTÓL!

TARTSÁTOK FENN A RENDET A KOMMUNISTÁKTÓL FELSZABADÍTOTT VÁROSOKBAN ÉS KÖZSÉGEKBEN! KÍMÉLJÉTEKMEG HAZÁNKAT A SAJÁT ÉRDEKETEKBEN!

ELŐRE! HARCRA!
A MI SZABADSÁGUNKÉRT ÉS A TIÉTEKÉRT!
A NÉPFELKELÉS URÁLI BIZOTTSÁGA

Uralmas, Jekatyerinburg
199.. január 24.
Uráli idő szerint 23 óra 45 perc
Negyedik nap: Január 30.
39.
Washington, a Kongresszus ülésterme
Washingtoni idő szerint 10 óra 00 perc

– Kedves Elnök Úr! Kongresszusi képviselő urak! Hölgyeim és uraim! Elöljáróban engedjék meg, hogy megköszönjem az elnök úrnak, amiért lehetővé tette számomra, hogy e rendkívül fontos szavazás előtt felszólaljak.

Az Egyesült Államok elnöke futó pillantást vetett a Kongresszus elnökére, majd a terem felé fordult:

– Uraim! A történelmi folyamatok ma olyan gyorsasággal bontakoznak ki, ami öt évvel ezelőtt elképzelhetetlennek tűnt. És ez törvényszerű is. Az atomreaktorok, az űrrepülések, a videotelefon és a komputerek nem maradhattak hatás nélkül a társadalomra. Ezért azokat a kormányokat, amelyek nem képesek gyors döntéseket hozni, az a veszély fenyegeti, hogy népüket végzetes történelmi vereségek sújtják, és a Történelem visszaveti őket a múltba.

– Mi legyen az álláspontunk az oroszországi eseményekkel kapcsolatban? Elismerem, hogy öt nappal ezelőtt, január 25-én, szombaton, amikor a felkelt uráli munkások első felhívását hallgattuk a rádióban, a kormány egyetlen tagja – jómagamat is beleértve – sem hitt e felkelés sikerében. Úgy tűnt, hogy az új szovjet vezetés zsarnoki mágiája és óriási hadserege rendkívül erős, ezért a kommunizmus alapjait megrengető gorbacsovi korszak öt éve után a világ újból beletörődött, hogy a szovjet birodalom biztos lábakon álló nagyhatalom. S ezért sem mi, sem az előző Fehér Ház-i adminisztráció nem dolgozott ki konkrét terveket egy esetleges oroszországi antikommunista forradalom esetére.

– S közben éppen ez a történelmi esemény játszódik le a szemünk láttára. A kolosszus, amely a Bering-szorostól az Oderáig nyúlt el, a kolosszus, amely a földfelszín egyharmadát uralta, a kolosszus, amely 130 nemzetet tartott a markában, a kolosszus már nem tántorog, mint Gorbacsov alatt, a kolosszus a szemünk láttára összeomlik! És bebizonyosodott, hogy bukásának sebessége egyenesen arányos hatalmas méretével.

– Igen, uraim, Oroszország nem találta és nem is találhatta meg a

kivezető utat a kommunizmus zsarnokságából, ahogyan ezt Magyarországnak sikerült. És nem tudta megtartani a hatalomban a legalább félig megalkuvókat sem, mint ahogy ez Lengyelországban történt. Oroszország, mint mindig, most is a legradikálisabb utat választotta: a forradalmat.

– Az óráról órára érkező hírek szerint a szovjet hadseregből tömegesen dezertálnak a muzulmán katonák. Oroszellenes felkelések vannak a Kaukázusban, a Baltikumban, Üzbegisztánban, Moldáviában. Lázadások Romániában, Csehszlovákiában és Kelet-Németországban. Felkelések egész Oroszország beteg testén. Most, e pillanatban, amikor itt állok önök előtt, 137 nagy orosz és ukrán város utcáin folyik az orosz nép harca a kommunista rezsim ellen. A felkelt uráli munkások már akkora területet ellenőriznek, mint Franciaország és az NSZK együttvéve. Nézzenek a térképre. Az Ural földrajzi elhelyezkedése lehetővé tette, hogy a felkelők elzárják a szibériai gáz- és olajvezetékek csapjait. Ez mintegy 70 százalékkal csökkentette a kormányhadsereg üzemanyag ellátását. Elvágták a bakui olajat is, amely a fellázadt azerbajdzsáni muzulmánok kezébe került, így a kormány harckocsijai és légiereje most csupán az ufai olajat használhatják. Amennyiben a felkelés Ufára is átterjed, a szovjet hadseregnek csupán négy napra elegendő üzemanyag-tartaléka marad.

– Ám ez még nem minden. A szibériai olaj- és gázszállítások leállítása nem csupán fél Oroszországot borította sötétségbe, hanem a KGST-tagországokat is: Bulgária, Lengyelország, Csehszlovákia, az NDK hadseregei már üzemanyag-tartalékaikat élik fel. A lakóházakat és a gyári műhelyeket már egyáltalán nem fűtik.

– Kongresszusi képviselő urak! Csupán egyetlen példát hoztam fel az előzőekben: az olajat. Ám hasonló a helyzet Oroszországban és az egész szovjet birodalomban a szénellátással, a szibériai villamos-erőművekkel, az uráli hadiüzemekben előállított fegyverekkel. Ezenkívül teljes a káosz a kelet-szibériai vasútvonalon. Pedig ez az egyetlen vasúti ér, amely kapcsolatot teremt Oroszország európai és ázsiai része között.

– Hölgyeim és uraim! Nem szeretném, ha az a benyomás alakulna ki önökben, hogy a nekem alárendelt szervezetek, a CIA, a Nemzetbiztonsági Tanács, valamint a magam nevében a felkelés feltétlen győzelmét és a szovjet kommunista kormány napokon belül bekövetkező bukását jósolnám. Sztrizs és Mitrohin kormányának a legmodernebb fegyverek állnak a rendelkezésére, neki engedelmeskedik a KGB és a rendőrség. Ráadásul a Kreml által ellenőrzött területeken tárolják az élelmiszerek csaknem 80 százalékát.

– Fel szeretném hívni a figyelmüket a kialakult történelmi helyzet

valamennyi aspektusára. A felkelők nem fegyverekért fordultak hozzánk, nem katonai segítségre van szükségük. Kenyeret kérnek. Kapcsolják be a rádiókészülékeiket és meghallják a hangjukat. Még oroszul sem kell tudniuk, a felkelők rádióállomásai angolul fordulnak hozzánk. Engedjék meg, hogy lejátsszak önöknek egy felhívást, amelyet egy órával ezelőtt vett egyik távközlési műholdunk.

Valaki bekapcsolta a videomagnót. A kongresszusi ülésteremben egy hatalmas, High Definition típusú vetítővásznon megjelent egy láthatólag Basedow-kóros, kék szemű rendkívül sovány férfi arca. Angolul beszélt, halkan, elcsigázottan, hosszú szünetekkel, erős szláv akcentussal és tipikus orosz szintaktikai hibákkal.

– Itt Oroszország beszél!… Itt az Ural Hangja, az első szabad orosz tévé- és rádióállomás. Beolvassuk a népfelkelési bizottság felhívását az Amerikai Egyesült Államok kormányához és állampolgáraihoz!… Tisztelt Amerikai Kormány!… A kommunista zsarnokság ellen f elkelt orosz nép fordul önökhöz!… Azok az egyszerű emberek, akik legyőzve félelmüket harcba szálltak azért, amit önök már több mint két évszázada kivívtak maguknak: a szabadságért, a demokráciáért és a személyiség tiszteletben tartásáért!… Nem tudjuk, eljut-e önökhöz felhívásunk… Egész nap, megszakítás nélkül sugározzuk felhívásunkat, remélve, hogy meghallják hangunkat, még mielőtt a Kreml bombái szétzúznák tévéállomásunkat…

Talán patetikusabbnak kellett volna hangzaniuk a borotvált Dosztojevszkijre emlékeztető vékony, nagy szemű férfi szavainak. Ám ahelyett, hogy egy tévébemondóhoz hasonlóan, hatásosan olvasta volna be a szöveget, a dülledtszemű csontváz f áradt, közönyös hangon beszél. És ez volt az, ami megmutatta, mennyire elcsigázott népének lelke…

– Igen, bombáznak bennünket… Egy olyan kormány, amely saját népére dob bombát, nem nevezheti magát kormánynak… Egy kormány, amelyet csupán a fegyveres erő tart hatalmon, nem maradhat fenn tovább az emberiség történelmében, és nem léphet át vele a harmadik évezredbe.

– Nem azt kérjük, hogy védjenek meg minket saját kormányunktól. Nézzenek meg néhány filmkockát harcunkról. Nézzék… Ez Ural város a kormányerők bombatámadása után. Látják ezeket a romokat? Az utcákra fagyott holttesteket? Ezek a mi gyermekeink, anyáink, feleségeink tetemei… Elárulom önöknek: mi, felkelők, szintén rendelkezünk rakétákkal, amelyek hatótávolsága eléri a Kremlt. Mi azonban nem vetjük ezeket a fegyvereket, mert tudjuk, hogy rengeteg ártatlan moszkvai pusztulna el. Ezért a felkelés uráli vezérkara leszavazta a Kreml elleni rakétatámadás tervét. De mint látják, ilyen humánus megfontolások nem befolyásolják a Kreml vezetőit…

Nézzék: ez a város Nyizsnyij Tagil. Itt állították elő a szovjet harckocsik felét. A kormány meg akarta akadályozni, hogy ezek a harckocsik a felkelők kezébe kerüljenek, ahogy az Uralmasban történt, s légiereje ezért romhalmazzá változtatta a várost. Nézzék: ezek a romok a házaink voltak… ezek a mi anyáink, feleségeink, gyermekeink tetemei…

– Itt vannak azok, akik el akarnak pusztítani minket: a jóltáplált pártvezetők bandája a tyumeni, a tomszki és a novoszibirszki börtönben… Igen, ezek bitófák. A fellázadt nép felkötötte őket. Nem szépítjük az igazságot. Létezik önbíráskodás és vannak bitófák, sajnos. De vegyék figyelembe, hogy a párt, uralmának hetven éve alatt, 60 millió embert pusztított el saját országában. Persze, ez a szám önöknek csupán egy statisztikai adat. Nálunk Oroszországban azonban nincsen egyetlen család sem, ahol ne volnának ártatlanul meggyilkoltak, koncentrációstáborba hurcoltak, száműzöttek, a KGB-ben megkínzottak. Nézzenek rám. Tegnap jöttem ki az egyik szovjet lágerből. Vajon az én anyám nem lincselte volna meg a nyomozótisztemet? Érzéstelenítés nélkül fúrta a fogaimat, hogy bevalljam: izraeli kém vagyok… Pedig valamikor én is kommunista voltam… Ha valóban megértették, min ment keresztül az orosz nép, akkor azt is megértik, miért lógnak ma Oroszországban a rendőrök a pártmunkások és a KGB-sek…

– A hatalmas Amerika állampolgárai és kormánya!

– 1956-ban a magyar nép először lázadt fel a kommunista zsarnokság ellen, önök azonban akkor elszalasztottak a történelmi lehetőséget, hogy segítséget nyújtsanak a magyar forradalomnak. 1968-ban ugyanígy elszalasztották a lehetőséget, hogy segítsenek a f elkelt Csehszlovákiának. 1981-ben Lengyelországban szalasztottak el ezt a lehetőséget.

– Ma a felkelt orosz nép fordul önökhöz.

– Értsék meg: győzelmünk nem csak nekünk hozza meg a szabadságot! Ukránoknak, lengyeleknek, litvánoknak, örményeknek, kubaiaknak: összesen 130 népnek, egymilliárd embernek, akiken most a kommunista diktatúra csizmája tapos!

– Amerikai testvérek! Hisszük, hogy az amerikai nép nagysága nem csak abban mutatkozik meg, hogy rengeteg árut termel, űrhajókat küld a Holdra és gondolkodó robotokat alkot. A fejlődés egy bizonyos szintjén ezek a vívmányok, bizonyára elérhetőek lesznek a többi nemzet számára is. Mi azonban úgy véljük, abban rejlik az amerikai nép igazi nagysága, hogy történelmi hagyományaihoz hűen humanitárius segítséget nyújt az elemi csapás vagy történelmi kataklizma sújtotta népeknek.

– Az orosz nép emlékszik az amerikai kenyérre, amely a húszas-harmincas években milliók életét mentette meg az éhező Volga

vidéken, az Urálban és Szibériában.

– Az orosz nép emlékszik a land-lease-re és az amerikai nép testvéri segítségnyújtására a fasizmus elleni háborúban.

– Az orosz nép emlékszik az Elbára. Ott nem a kormányok barátkoztak, hanem apáink nemzedéke: orosz és amerikai férfiak. Nézzék ezeket a filmhíradó részleteket, és jusson eszükbe!

– És most megint az amerikaiakhoz, az Egyesült Államok hatalmas népéhez fordulunk! Olykor a világpiaci ár fenntartása érdekében több ezer tonna gabonát, vajat, sajtot dobnak a tengerbe. Vannak azonban a történelemben olyan pillanatok, amikor a népek közötti piaci, kereskedelmi viszonyokat háttérbe kell szorítaniuk az emberi viszonyoknak. Adjanak nekünk gabonát, csak gabonát, semmi mást! Mi, oroszok, elélünk kenyéren és vízen! Így is, vaj nélkül is képesek vagyunk a győzelemre! A kenyérre viszont szükségünk van, éhezünk. Férfiak, asszonyok, gyerekek… Nézzék… A kormány elvágott bennünket minden ellátási forrástól.

– Ne hagyják, hogy a kommunista zsarnokság ismét elfojtsa a nép kitörési kísérletét a szabadság és a demokrácia megszerzésére! Ne szalasszák el ezt a talán utolsó történelmi lehetőséget, hogy megszabadítsák az emberiséget a kommunizmus vámpírjától. Gyermekeink, szüleink és asszonyaink várják, hogy önök tanúságot tegyenek az igazi amerikai nemeslelkűségről: egyszeri humánus gabonasegélyt nyújtsanak nekünk. Gondoljanak arra: a Történelem megjutalmazza önöket ezért a magasztos tettért, ahogy mindig is megjutalmazta „az adakozó kéz nem lesz szegényebb” elve alapján.

Elsötétedett a vászon. Az elnök folytatta:

– Hölgyeim és uraim! Lényegében nincs hozzáfűzni valóm ehhez a felhíváshoz. Hacsak az nem, hogy csatlakozom hozzá, úgy is mint az önök elnöke, és úgy is mint egyszerű amerikai állampolgár. Mindenki úgy viszonyul az Oroszországban végbemenő politikai eseményekhez, ahogy akar, de azt a tényt nem hagyhatja figyelmen kívül, hogy több millió ember éhezik és fagyoskodik Szibériában. Ezért terjesztettem önök elé a javaslatot, amelyről ma szavazni fognak. Javaslom, haladéktalanul küldjünk egymilliárd tonna gabonasegélyt az Ural és Szibéria éhező népeinek. Továbbá javaslom, hogy a gyengén fejlett országok segélyezésére fordítható alapból utaljunk ki neki 330 millió dollár értékben vajat, húst és egyéb élelmet. Ezt az élelmiszert lehetőleg Vlagyivosztokba és más olyan orosz kikötőbe kell eljuttatni, amelyek a segélyért fordulók ellenőrzése alatt állnak.

– Hiszem, hogy a humánus amerikai hagyományokhoz méltó módon döntenek a szavazás során. Áldja meg az Isten önöket!

Ötödik nap: Január 31.

40.

Jeruzsálem

Helyi idő szerint 17 óra 32 perc

Légószirénára hasonlító, hisztérikus és fülsértő vijjogás hasított az esti Jeruzsálem levegőjébe. A sziréna első hangjaira elnéptelenedtek az utcák, az emberek kiugrottak gépkocsijukból és a házak pincéibe futottak; csattogva becsukódtak az üzletek, kávéházak és boltok fémrácsai. A város központjában, a piacon az utolsó kereskedők kapkodva kiskocsijukra hányták az eladatlan gyümölcsöt és zöldséget, s futólépésben a kijárat felé tartottak. Hurma, narancs, avokádó potyogott a kocsikról és szanaszét gurult a mocskos macskaköveken, de nem akadt egyetlen árus sem, aki lehajolt volna felvenni. Csak a macskák lesték a halárusok eladatlan és kidobásra kárhoztatott halait. Néhány vásárló még megpróbált valamit venni; pénzt csúsztattak az árusoknak, ők azonban durván ellökték a feléjük nyúló kezet. A sorok között sebesen közeledett egy pajeszos, széles vállú tagbaszakadt férfi, a piacfelügyelő, és félelmetes, zengő hangon ezt kiáltozta:

– Sábesz! Sábesz!

A szombat beköszöntének órájában a felsőváros, Geuld egy kis villájában a háziasszony szombati gyertyákat gyújtott, ünnepi bort és fehér kendővel letakart barcheszt tett az asztalra. A sötét bő köpeny nem rejtette el a legfeljebb harminc éves fiatal asszony hasát: terhességének körülbelül hatodik-hetedik hónapjában járhatott. Egy kilenc- és egy nyolcéves forma, sötét öltönyt, fehér inget és nyakkendőt viselő kisfiú a szobába tolt egy gyerekágyat, amelyben egyéves csecsemő aludt. Az ágyat a sarokba gurították és leültek a hosszú ebédlőasztal mellé, amelynek két oldalán már illedelmesen ott ücsörgött hat testvérük, akár az orgonasípok: négy kisfiú fekete ünneplő öltönyben és nyakkendőben és fehér harisnyanadrágban, az asztal körül ülő gyerekek közül a legfiatalabb két és fél éves lehetett, de ő is ugyanolyan csendben és illedelmesen csücsült, mint a nagyobbak. Csak éppen egy poharat nyújtogatott kilencéves bátyja felé, aki a legidősebb jogán mindegyiküknek egy pohár gyenge szombati bort öntött.

A ceremónia közben a kisfiú ünnepélyesen koncentrált. Először az apjának töltött, majd apjától balkézre ülő anyjának, azután az apjától jobbra ülő vendégnek és végül fivéreinek és nővéreinek, életkoruk szerint.

A gyerekek mindent megtettek, hogy a szombati ceremóniára összpontosítsanak, de nem tudták megállni, hogy kíváncsi, fürkésző pillantásokat ne vessenek a vendég felé. Életükben először láttak japán embert.

A vendég szintén kíváncsian figyelte a szombati szertartást. Két órája érkezett repülőgéppel Izraelbe, s ez volt az első izraeli földön

elköltött vacsora az életében. Igen, Béről Lévit, a villa tulajdonosát, az izraeli elhárítás vezetőjét Dzsiro Josita jól ismerte. Pontosabban újságcikkekből ismerte, melyek részletesen, s olykor túlzásokba esve számoltak be Béről életrajzáról: a vörösszakállú férfi számlájára írták a Moszad csaknem valamennyi merész akcióját az utóbbi években. Lévén korábban maga is repülőtiszt, sőt egy repülőezred parancsnoka, Josida különös figyelemmel, sőt bizonyos irigységgel szemlélte ezt a pilótát, aki 24 évesen szétbombázott egy iraki atomreaktort, 30 évesen pedig megszervezte Mordehaj Vanunu elrablását Angliából…

– Baruh ata adonai… – imádkozott halkan Béről Lévi a barchesz felett behunyt szemmel, felsőtestét himbálva, kezét vörös szakállába mélyesztve. A gyerekek hangtalanul ismételték apjuk után az ima szavait. Josida udvariasan hallgatta az ismeretlen nyelv torokhangú szavait. Lehet, hogy ez az abszolút dallamtalan nyelv, a sivatagi homok-szárazságú mássalhangzóival valaha az ő népének a nyelve is volt, és ez a szombati szertartás – a gyertyákkal, a borral és a kenyér fölött mondott imával – meg a hagyományosan sok gyermek az ő mindennapjaivá, életévé, sorsává válhatott volna?

Josida elmosolyodott magában: elképzelte, hogyan festene bojtos chaszidtalpallós fekete öltönyben, arcát két oldalán hosszú pajesszal és szakállal. Nem, ez lehetetlen!…

– Ámen! – mondta Béről Lévi és fenékig ürítette borospoharát.

– Ámen! – visszhangozták kórusban a gyerekek és kiitták a bort kis poharukból. Az apa apróra törte a barcheszt és mindenkinek adott egy darabot.

Josida érezte, hogy a szertartás közben a gyerekek buzgón figyelik, s ezért engedelmesen kiitta a bort és megette a darabka édes kenyeret.

Amint Béről felesége kitálalta a tyúkhúslevest, amelyben kenyérgalacsinok úszkáltak, a gyerekek rögtön hangos, élénk beszélgetésbe kezdtek, bele-belevágva egymás szavába. A vendég azt hitte, vége a vacsora rituális részének. A családfő azonban halkan, de szigorúan rászólt a gyerekeire:

– Speak English!

A gyerekek rögtön elcsendesedtek és megszégyenülten a vendég felé fordultak. A hétéves kisfiú beszélgetni kezdett angolul az apjával.

Josida csak néhány perc múlva jött rá, hogy mi folyik körülötte. Béről Lévi, aki szinte éjjel-nappal dolgozott, gyakorlatilag hetente csak egyszer, szombaton találkozik gyermekeivel, és ezt a napot csak nekik szenteli. Ám tíz gyermekre egy nap nem valami sok. Ezért a gyerekek a szombat első percétől kezdve megbeszélhették apjukkal a gondjaikat, ügyes-bajos dolgaikat, megkérdezhették mindarról, ami izgatta őket. Eközben láthatólag betartották az életkori sorrendet és a szombati asztal mellett megkövetelt vallási viselkedési szabályokat.

– Ma az iskolában a Tórából azt a rész olvastuk, amely így hangzik: „szeress és tisztelj” – mondta Béről hétéves, vékony, sápadt, nagy, szürke, kíváncsi szemű fia. – Nem értem, miért kell kétszer elmondani ugyanazt. Lehet szeretni és nem tisztelni? A kettő nem egy és ugyanaz?

– Gondolkozz csak – mondta Béről a fiának, mire az összes gyermek elhallgatott, és apja magyarázatát leste. – Tegyük fel, hogy van egy rabszolgád. Nem vagy köteles tisztelni őt, de szeretned kell, mert ő is ember. Vagy tegyük fel, van egy szomszédod, akivel harcban állsz. Őt nem vagy köteles szeretni, de ha szívós ellenség, akkor tisztelned kell, mint ellenségedet.

Egy óra múlva, amikor befejeződött a vacsora és a Tóra és a Talmud értelmezésével kapcsolatos összes kérdés megoldódott, a gyerekek kabátot vettek, Béről pedig így szólt a vendéghez:

– Nincs kedve eljönni velünk a zsinagógába? Csak megnézni… Ha azonban fáradt, a szobájában minden el van készítve… Elfelejtettem figyelmeztetni, hogy szombatonként a kerületünkben nem járnak az autók, ezért ma nálunk alszik. Ha nincs ellenére…

– A követségen nem fognak nyugtalankodni? Felhívhatom őket? – Béről elmosolyodott.

– Szombaton nem telefonálunk. A japán nagykövet ismeri a szokásainkat… Akkor hát? Eljön velünk a zsinagógába, vagy inkább kipiheni az út fáradalmait? Hiszen önöknél már éjszaka van.

Josida megértette, hogy ma már nem kerül sor a hivatalos beszélgetésre, amely miatt Izraelbe hívták és háromezer mérföldet repült. Akkor meg minek erősködtek az izraeliek, hogy ma érkezzen? És miért kell egy idegen város villanegyedében, egy vendégszobában éjszakáznia a japán követségi lakosztály helyett?

Arca azonban se csodálkozást, se elégedetlenséget nem árult el. És nem azért, mert immár 26 éve, hogy a légierő repülőtiszti egyenruháját a hivatásos diplomata frakkjára cserélte, hanem azért, mert a japán emberek az összes többi néptől eltérően mimikáját függetleníteni tudja érzelmeitől és gondolataitól.

– Ha lehetne, inkább lepihennék… – mondta.

Béről felkísérte a diplomatát az emeleti vendégszobába, ahol már égtek a lámpák. Josida rögtön észrevette, hogy a tágas szobát gondosan és lelkiismeretesen előkészítették számára: az ablak mellett újságos asztalkán a legújabb angol, francia, német újságok és folyóiratok mellett egy halom friss japán nyelvű lap és folyóirat várta. Az ágyon gondosan összehajtott könnyű japán *jukata* köntös hevert. A szőnyegen kényelmes *geta* fapapucs várta a vendéget. Josida megint elmosolyodott magában: beletörődött, hogy fogoly lett Izraelben.

Lévi nyugodalmas jó éjszakát kívánt vendégének és kiment. Josida egy perc múlva látta az ablakban, hogy Béről hat idősebb

gyermekével sietősen távozik. Az utcán sokgyermekes vallásos zsidók hasonló ünnepi ruhába öltözött csoportjai – fekete öltönyös, fehér inges és nyakkendős fiúk, hajukban szalagot viselő, fehér harisnyás és lakkcipős lányok – haladtak amerre Lévi családja. Menet közben csaknem minden férfi üdvözölte Bérőlt, kezet rázott vagy tréfálkozott vele.

– Sabbath salom!…

– Sabbath salom! Gut sábesz!… – hallatszott föl az utcáról.

Nyilván tudták, hogy Béről Lévi tábornok, államuk hírszerzésének vezetője, a világ egyik legjobb felderítője. Abban viszont, ahogy kedélyeskedtek vele, ahogy barátságosan vállon veregették vagy kezet ráztak vele, nem látszott semmiféle elragadtatás vagy hódolat, de még különleges tisztelet sem, amely pedig az ilyen magas rangú embereket Japánban és az összes többi országban megilleti. Az idősebb zsidók előtt Béről hajolt meg először:

– Gut sábesz!

Josida a távolodó családról a sötét városra pillantott, odalent, a lankás lejtőkön. A városközpont messze volt, a beépítetlen völgy fekete sávján túl, a régi város és az új elővárosok között, a központban itt is, ott is elhaladó autók reflektorfénye pislákolt. Itt, ebben a vallásos kerületben viszont az utcák teljesen kihaltak, több száz személygépkocsi mozdulatlanul parkolt a járdaszéleken.

Josida felsóhajtott, fogta a köntöst és bement a fürdőszobába. Lezuhanyozott és felfrissülve tért vissza, a szűk sötét öltönyt könnyű *jucata* köntösre és *geta* fapapucsra cserélve. Tokióban már éjjel három óra felé járt az idő, Jeruzsálemben viszont még csak kora este volt. Josida nem akart ilyen korán lefeküdni. A tévékészülékhez lépett és bekapcsolta. De a képernyő sötét maradt. Josida csak most vette észre a televízió fölötti feliratot: *„Sorry, no TV at Saturday”.*

Nem maradt más, mint az újságok.

Josida az újságos asztalka mellé ült és lustán felemelte a legközelebb eső újságot. Négy órája sincs, hogy a repülőgépen a mai újságok mellett elolvasta a Reuter és a UPI legfrissebb telexeit is. Ezért aztán az újságoktól már nem várt semmi újat. „AZ AMERIKAI ELNÖK VERESÉGE”, „AZ AMERIKAI KONGRESSZUS NEM AVATKOZIK BE AZ OROSZ ÜGYEKBE”, „A KREML ELÉGEDETT A KONGRESSZUS DÖNTÉSÉVEL, HOGY NEM NYÚJT SEGÍTSÉGET A FELLÁZADT URALNAK”… Josida ezt már tudta. Érdemes-e kapcsolatba lépnie a követséggel a táskájában rejlő rádión keresztül, s közölnie velük, hogy minden rendben? Végtére is ő nem zsidó, nem kell feltétlenül betartania ezeket a vallási szabályokat. Másrészt viszont, ha a követségen nyugtalankodnának miatta, a nagykövet maga is kapcsolatba lephetne vele a rádión keresztül. De a jelző hallgat… Na, nézd csak, mi ez?

Josida egy halom ismeretlen nyelven írt újságot pillantott meg az asztalkán. Csak a cím formájáról ismerte fel, hogy orosz újságok, a *Pravda* számai. A legfölső *Pravdában* piros ceruzával egy nagy cikk volt bekeretezve, s hozzáerősítve egy sűrűn telegépelt angol nyelvű papírlap. „A JAPÁNOK A KELET ZSIDÓI" – ez volt a vezércikk címe. Josida elolvasta az első sorokat és meglepődött. Az írás felélesztette a régi hipotézist, amely szerint a japán – tizenharmadikiziglen visszamenőleg elkallódott európai nép, hogy az ős-japánban és az ivritben sok a hasonló hangzású, azonos jelentésű szó, hogy az első japán császár nemrég megtalált kétezer éves tükrén egy hatágú csillag alakú bevésést fedeztek fel, hogy Honshu japán szigeten néhány település lakosai zsidóknak nevezik magukat és a judaizmust tekinti vallásuknak… Ám a vendég számára nem is ezek az érvek jelentettek meglepetést (ezekről régóta egymásnak ellentmondó írások jelennek meg Japánban), hanem az, AHOGYAN ezt a szovjet lap kifejtette. A cikk a hipotézist axiómaként, bizonyított történelmi tényként tálalta. Világszerte köztudott, állította, hogy a japánok szintén zsidók, a zsidókra jellemző komplexusokkal, lenézik az összes többi népet, és tőkéjük révén az egész világot az uralmuk alá akarják hajtani. Ezért a japánok még szörnyűbbek és aljasabbak az igazi zsidóknál. Az izraeli cionistákkal együtt ők szervezték az uráli és szibériai kormányellenes banditaakciókat.

Dzsiro Josida, mint Japán külügyminisztere, természetesen tudott a Szovjet sajtóban; körülbelül egy hónapja megkezdett japánellenes kampányról, s már informálta róla a miniszterelnököt. Otthon, Tokióban azonban ez csupán a több tucat külpolitikai jelentés egyike volt, nem keltett különösebb érdeklődést. A Szovjetunióban mindig is voltak kampányok: hol jugoszlávellenes, hol Amerika-ellenes, hol Kína-ellenes. Dzsiro Josida 53 éves, korábban japán katonai attasé volt Franciaországban, az NSZK-ban és az Egyesült Államokban. Most egyedül maradt egy szobában egy halom szovjet újsággal, kezdve a fővárosi Pravdától egészen az ismeretlen vidéki lapocskákig: *Szimferopoli Munkás, Izsevszki Pravda, Sziktivkari Iszkra* stb. És mindegyikből mocskos Japán-ellenes kirohanások, célzások áradata lepte el. A lapokban ősei állítólagos bűneit összevetették a közismerten hamisított „Cionista bölcsek jegyzőkönyvei"-ben leírt zsidó rituális bűncselekményekkel. Valamennyi Japán-ellenes cikket piros filctollal bekeretezték a lapokban és hozzáerősítették az angol fordítást.

Josida most ébredt rá, miért került most ide, Jeruzsálem külvárosába, teljes magányba a zsidó szombati rituálék – a gépkocsi-, a telefon- és a televízió használat tilalma – révén elvágva követségétől és kormányától. Béről Lévi tábornok, az izraeli elhárítás főnöke (vagy talán másvalaki, aki nála is magasabb posztot tölt be az izraeli

kormányban?) úgy döntött, hogy számára összeválogatott újságcikkekkel fogja felkészíteni a fontos megbeszélésre. Fura, gondolta Josida, miközben kényelembe helyezkedett a széles, kemény ágyon. Ha Izrael nem tart fenn diplomáciai kapcsolatot a Szovjetunióval, ha Sztrizs és Mitrohin kormánya az összes zsidót a Távol-Keletre, a kínai határ mellé internálta, akkor hogy kerülnek ide a legfrissebb szovjet lapok, méghozzá ennyi orosz városból?

Az éjjel vihar volt. Ilyen fülsiketítő őselemeket megmozgató vihart Dzsiro Josida még sem Japánban, sem az Egyesült Államokban, sem Európában nem tapasztalt. Az első, félelmetes dörgés hallatán kiugrott az ágyból, azt hitte, kitört az újabb arab-izraeli háború. Ott állt egy szál pizsamában, mezítláb az ablaknál, megbabonázva a látvány fantasztikus szépségétől…

A szent Jeruzsálem sötét dombjain mélylila felhőket világítottak meg a cikázó villámok. Másodpercenként hasították ketté a feneketlen mélységű eget és ezekből a villanásnyi kozmikus hasadékokból a szétszakadó világmindenség robaja, szakadó eső és tomboló szélvihar zúdult a városra. Olyan volt az egész, mintha az Ég erői támadást indítottak volna Jeruzsálem ellen, hogy végre leszámoljanak vele ősi bűnéért. Kék-fehér villámok csapkodtak az esőtől fénylő háztetők fölött, saját kápráztató nyilaikba ütköztek, és dörögve, villódzva újból szétfutottak, mintegy kétezer éves bűnösök után kutatva. A szél annyi vizet zúdított a falakra és az ablakokra, mintha fel akarta volna tépni az ősi lakhelyeket, hogy Isten ítélőszéke elé cipelje őket.

Jeruzsálem azonban hozzászokott az efféle égi gyötrelmekhez és az igazak álmát aludta.

Reggelre a Természet ura csendes, gyengéd és nyájas lett, mint egy ifjú zsarnok, akit az éjszakai kínzások után lelki gyötrelmek mardosnak ártatlan áldozatai miatt. A Jordán felől bátortalanul a magasba gurult a tisztára mosott Nap és száraz meleggel gyógyította a föld éjszakai sebeit: felszárította a nedves utcákat, az örökzöldek nyirkos zöldjét, a lakóházak és a villák fehér falait.

Dzsiro Josida Béről Lévi mögött lépegetett egy szűk ösvényen a Geúlá-domb tetején. Elragadtatva nézte a szokatlanul áttetsző levegőt, amely olyan volt, mintha most, ebben a másodpercben teremtették volna ezeket a körös-körül magasodó dombokat. Innen, A Geúlá-domb tetejéről végtelen messze ellátni: egészen Betlehemig. A kristálytiszta levegőben könnyen ki lehetett venni néhány kilométerre a betlehemi arab piacot, a vásárló embereket, egy kocsi elé fogott szamarat, a Krisztus Születése Templom előtt strázsáló izraeli őrszemet. Olyan tisztán lehetett látni őket, mintha távcsővel nézte volna az ember.

Most azonban egyáltalán nem a bibliai táj hökkentette meg Dzsiro Josidát. Nem is az áttetsző jeruzsálemi levegő. Tavasszal a Hirosima melletti hegyekben csaknem ugyanilyen száraz és áttetsző az ég, sőt

ott finom fenyőgyantaillat és távoli tüzek somfa füstje is keveredik belé… Itt viszont, közvetlenül a lába alatt, olyasmit látott, ami jóval izgatóbb a természet bibliai szépségénél. A Geúlá-domb meredek lejtőjén legalább ötezer éves teraszos szőlőskertek nyomai tűntek elő. A teraszok kőlépcsőit lekoptatta az idő és a szél, függőleges falaik beomlottak és benőtte őket a fű meg az aljnövényzet. Egyetlen ember, egy széles karimájú szalmakalapot viselő öreg piszmogott csak a legfelső teraszon. Ásólapáttal és metszőollóval irtotta a gazt, megpróbált visszahódítani az örökkévalóságtól egy kicsinyke földdarabot. És Dzsiro Josida hirtelen világosan érezte, hogy ez az ember az ő nagyapja, Tosio, *haszé* szalmakalappal a fején és éles metszőollóval a kezében. És Tosio nagyapja ügyesen megmetszi a domboldalon itt-ott előbújó szőlővenyigéket, aszott, eres, naptól és dohánytól barna ujjaival kihuzigálja a kövek között kinövő gazt. Ez a látvány annyira eleven, világos és tapinthatóan pontos volt, hogy Josidának összerándult a gyomra – soha nem látta ugyanis a nagyapját, aki 1945. augusztus 6-án halt meg Hirosimában, egyetlen szemvillanás alatt. Amikor a város felett felrobbant az atombomba, nagyapja éppen befelé tartott az udvarból a házba, és a fejére omlott az erkély. Még két lépést kellett volna megtennie Tosiónak, akkor esetleg életben marad és találkozik unokájával, akit éppen akkor vittek hozzá vendégségbe Osakából.

És most, végre, Dzsiro Josida megpillantotta a nagyapját. Mintha ébren álmodna. Egy szemernyit sem kételkedett benne, hogy ez Tosio, az ő nagyapja. Sőt, a teraszos szőlőskerteken ott látta jóval régebbi elődeit is. Annyira pontosan, jól és magától értetődően beleillettek ebbe a képbe, mintha mindig, örökké itt éltek volna, és csak tegnap költöztek volna át a föld másik végébe, a Japán-szigetekre, hogy ott, ugyanilyen lankás domboldalakon alakítsák ki pontosan ugyanilyen teraszos *dondem-hataka* szőlőskertjeiket.

Váratlanul érte Dzsirót a csodálatos felismerés, hogy biológiai áramok kötik össze testét ezzel a földdel. Jól ismerte ezt az érzést: berepülte az egész világot, járt Európában, az Egyesült Államokban, Ausztráliában, Kínában, de csak a tokiói Norita nemzetközi repülőtéren, a gépből kiszállva érezte ezeket a kis áramokat, a teste és szülőföldje közötti biológiai kapcsot. Tudta, hogy távolról sem mindenki ismeri, de a repülők többsége átélte ezt az érzést… Hogy most, itt is megütötte, az nem csak meglepte, de fel is frissítette, megfiatalította és kifinomultabbá tette érzékszerveit, ahogy az emberek nagy része megfiatalodva és megújulva jön ki az Atami japán hegyi gyógyüdülő hévizes medencéjéből.

– Mit mondott? – érdeklődött, látva, hogy Béről Lévi megáll és ránéz, mintha a válaszát várná kérdésére, amelyet azonban Josida meg se hallott, annyira belefeledkezett gondolataiba.

– Nem, nem szóltam… – felelte halkan Béről és végigsimította vörös szakállát, a mozdulat mögé rejtve mosolyát.

– „Nem! – villant Josida agyában, amint a vörös pajeszos izraelitára nézett. – Nem, mégis csak teljesen másmilyenek vagyunk! Lehetetlen, hogy közös őstől származzunk…”

És ekkor Béről a mellének szegezte a kérdést:

– Mi lenne a véleménye a japán kormánynak, ha Izrael megpróbálná megmenteni azt a kétmillió zsidót, akiket az oroszok az Usszuri határterületre száműztek?

Japánban nem így tárgyalnak, ott senki nem vág a hivatalos kérdések közepébe – legyenek azok bármily fontosak is! – így, minden átmenet nélkül, a reggeli séta alatt *getával a* lábán.

Ez a Béről azonban ott áll előtte az ösvényen, farkasszemet néz vele és a válaszát várja.

– Hm… Minden diplomatát kihoz ide a tárgyalások előtt?

– Csaknem mindenkit. Az oroszok és az arabok kivételével.

– Most már értem, miért támogatja annyira minden izraeli követünk az országaink közti közeledést.

– Nem mindegyik – jegyezte meg Béről. Teljesen világos volt, hogy a japán külügyminiszter megpróbálja elterelni a beszélgetést a nagyvilági csevegés medrei felé, de Béről teljesen komolyan válaszolt neki. – Azok a diplomaták azonban, akikre nem gyakorol semmiféle hatást ez föld, igen hamar haza szoktak utazni.

Josida megértette, hogy az izraeli hírszerzés főnöke gyakorlatilag beismeri, hogy Izrael manipulálja a japán diplomáciai testületet: megtalálja a módját, hogy hazahívassa azokat, akik nem felelnek meg neki. Több mint valószínű, hogy – ezt mindjárt gondolta Josida –, azok révén, akik a japán diplomáciai testületen – és kormányon? – belül Izrael-barát álláspontot képviselnek, így már érthető, hogy az izraeli japán nagykövet miért kérte, hogy péntek este repüljön Izraelbe és nem ellenezte, hogy a japán külügyminiszter a diplomáciai szokásokat felrúgva az izraeli hírszerzés főnökénél töltse az éjszakát!

Persze, a beismerés nem lehet a véletlen műve. Hogyan fordulhatott elő, hogy Josidát elhagyta veleszületett tulajdonsága, – mimikájának függetlenítése az érzelmektől – és ez a vörös Béről leolvasta az arcáról egy perccel ezelőtt, hogy mit érez és gondol?

Josida azonban nem érzett haragot vagy bosszúságot. Hirtelen rádöbbent, hogy ő sem akar úgy beszélgetni ezzel a Bérőllel, mint diplomata a diplomatával, mint a japán külügyminiszter az izraeli elhárítás főnökével. Hogy Béről tegnap bezárta egy rakás orosz antiszemita és Japán-ellenes újság közé, reggel meg elvitte a bibliai dombokra, ez, természetesen nem volt túlságosan agyafúrt csel. Josida átlátta a kelepcét, nyugodtan, sőt bizonyos hálával is fogadta, hiszen Béről megajándékozta Tosióval, soha életében nem látott

nagyapjával! És ha csak káprázat, az orosz antiszemita locsogásnak, az éjszakai viharnak és levegő periszkopikus hatásának köszönhető látomás volt – hát aztán? Előfordulhat. Ötezer éves távollét után két fivér végre találkozik és el kell dönteniük, hogyan segítsenek kétmillió fivérükön és nővérükön, akik még mindig az ezeréves fogságban sínylődnek.

– Kormányuk úgy véli, hogy a kétmillió zsidó internálása, amelyet Sztrizs és Mitrohin kormánya foganatosított, megsérti a civilizált nemzetek elemi normáit – szólalt meg a csöndben a japán diplomata.

Béről ismét a szemébe nézett és elmosolyodott:

– Ide hallgasson, Josida. Mindketten katonai repülők vagyunk. Én most elmondok magának mindent, mint repülőtiszt a repülőtisztnek. Az oroszok több mint 150 millióan vannak, bombázhatják, felkötheti, agyonlőhetik, éheztethetik egymást, fütyülnek rá, hogy 10 vagy 15 millióval kevesebben lesznek. Ez azonban az ő személyes, belső, orosz ügyük. Az amerikai Kongresszus viselkedhet úgy, mint az egyszeri fogadó a lóversenyen, aki megvárja, míg kihirdetik a győztest, s csak akkor szalad a pénztárhoz, hogy a jó lóra tegyen. Mint Afganisztánban. Amikor világossá vált, hogy az oroszok nem győzhetnek Afganisztánban, az amerikaiak akkor kezdték el fegyverekkel tömni az afgán partizánokat. Ehhez azonban egymillió embernek kellett elpusztulnia az oroszok bombáitól. De a Kongresszus döntéséről vitatkozzanak maguk az amerikaiak, mi ebbe nem avatkozunk bele. Mi, zsidók, viszont kevesebben vagyunk az oroszoknál, sőt az afgánoknál is. Mi nyolc millióan vagyunk az egész világon. Nem engedhetünk meg egy újabb Holocaustot, nem engedhetjük meg, hogy nemzetünk negyedrésze elpusztuljon. Feleségem a tizedik gyereket szüli Izraelnek, amint látta, már teljesen elsorvadt. Hogyan tudhatnánk újabb kétmilliót a világra hozni!… A japán nép átélte Hirosima csak Auschwitz gázkamráihoz mérhető szörnyűségét. Ezért csak a japánok tudnak megérteni, önöknek meg *kell* érteniük bennünket. Kétmillió fivérünk fagyoskodik és éhezik most Szibériában az orosz kalapács és a kínai üllő között. Amíg Oroszországban polgárháború folyik, addig még azt a nyomorúságos lágerkosztot sem kapják meg, amit az uráli felkelés előtt adtak nekik. Kína pedig maholnap úgy dönthet, hogy kihasználva a helyzetet, megszállja Szibéria egy részét. És akkor úthengerként legázolja a szovjet-kínai határ mellett élő kétmillió zsidót. Ezt nem engedhetjük meg, nem várhatjuk ölbe tett kézzel ezt a napot. Ezért mozgattunk meg mindent, hogy ön iderepüljön, ha csak két napra is, és ITT hallgassa meg, mire lenne szükségünk. Kenyeret kell eljuttatnunk az Usszuri határterületre. 30 ezer tonna élelmet. Mindössze annyit kérünk Japántól, engedélyezze, hogy használjuk repülőtereit.

– Harmincezer tonna?! – ámult el Josida. – De hisz ezt csak

teherszállító repülőgépekkel lehet odavinni!

– Tehát elvileg beleegyezik – mosolyodott el Béről. – Csak a repülőgépek száma a kérdéses?

– Nem, nem, várjon! Azt nem mondtam, hogy beleegyezünk.

– Persze, hogy nem *mondta.* Ezt majd akkor mondja, ha már beszélt a miniszterelnökével. Mi viszont addig is hozzáfoghatunk az előkészületekhez.

– Várjon! Mégis csak illene tudnom a részleteket. De még ha lehetővé is tennénk, hogy használják repülőtereinket, hogyan ér innen Japánba titokban az önök száz teherszállító repülőgépe, és aztán hogyan jutnak majd be a szovjet légtérbe? Meg fogják semmisíteni őket! Az oroszok távol-keleti légvédelmi rendszere a legjobb a világon.

– Néhány pontban téved, Dzsiro *san* – szállt vitába Béről, olyan tisztelettudóan, mintha testvérbátyjával beszélne. – A műveletet nem titokban hajtjuk végre. Az oroszok egyetlen golyót sem fognak kilőni. Másodszor: nem izraeli teherszállító gépekkel megyünk. Csak a pilóták és a kísérő katonai gépek lesznek izraeliek. A repülőgépek japánok lesznek, bérelni fogjuk őket önöktől. Két élelmiszerszállító hajónk már Osaka felé tart. A többit otthon is megvitathatjuk, a reggeli után…

Hatodik nap: Február 4.
41.
Moszkva
Moszkvai idő szerint 9 óra 20 perc

– *…A szovjet birodalom elnyomott polgárai! Bekövetkezett az, amitől a Kreml urai sok évtizedes uralmuk alatt a legjobban reszkettek!…*

Mínusz harminc fok Moszkvában sokkal rosszabb, mint mínusz ötven Szibériában. A levegő magába szívja a gyárak fekete kormát és a sok ezer kémény füstjét, amely szürke fátyollal takarja el a napot, s ez komor, ellenséges képet kölcsönöz a városnak. A kijárási tilalom életbeléptetése óta az elnéptelenedett utcákon csupán katonai járőrök és rendőrök cirkálnak. Csak az éterben viaskodnak egymással a zavaró berendezések és a felkelők rádióállomásai.

– …*Muzulmán katonák! Mi dolgotok nektek Oroszország területén? Mi keresnivalótok Ukrajnában, Moldáviában, Belorussziában? Hagyjátok ott csapataitokat, foglaljatok le vonatokat és repülőgépeket, és siessetek haza, hogy megvédjetek otthonaitokat, földjeiteket, szüleiteket! Hiszen hazátokban a KGB halomra lövi nővéreiteket, menyasszonyotokat, akiknek elegük volt a Kreml hatalmából!*

Ukrán, orosz, belorusz, moldáviai katonák! Mi keresnivalótok

Üzbegisztánban, Kirgíziában, Örményországban, Grúziában?…

Brúnó Bartell holland nagykövet kocsiját recsegő rádióhangok töltötték meg. A kocsi lassan haladt a jeges Kalasnyikov utcán a holland nagykövetség villájától a Kalinyin sugárút felé. Valaha ezen az utcán még az ilyen hideg napokon is, amikor csontig hatol a hideg, kora reggeltől, már nyitás előtt, rengeteg ember fagyoskodott. Túláradó örömükben azonban nem is érezték a hideget: orosz zsidók voltak, akik megkapták a kivándorlási engedélyt. Akkoriban a holland nagykövetség látta el Oroszországban Izrael állam képviseletét, és az emigránsok itt kapták meg az izraeli vízumot és az első pénzsegélyt. A Kreml egy fura, megmagyarázhatatlan logika nevében fejenként 500 rubelt kért tőlük, még a csecsemőktől is annak fejében, hogy megfosztotta őket szovjet állampolgárságuktól. Abban az időben egy szovjet mérnök három hónap alatt keresett 500 rubelt. Négytagú családot feltételezve tehát csak a szovjet állampolgárságtól való megfosztás elvitte a családfő egy évi teljes fizetését. Természetesen messze nem mindenki rendelkezett ekkora összeggel, ezért az Egyesült Államoktól és Izraelből érkezett pénz a holland nagykövetségre a szegény családok kiváltására.

Miután az összes zsidót kitelepítették az usszuri tajgába, leállt az emigráció. Izrael az összes száműzött zsidót izraeli állampolgárrá nyilvánította és kiszabadításuk érdekében világméretű kampányt kezdeményezett: azt akarta, hogy vonják gazdasági blokád alá a Szovjetuniót. Persze ez a vállalkozás eleve kudarcra volt ítélve. A Szovjetunió afganisztáni beavatkozása miatt Carter elnök által elrendelt részleges gazdasági blokád is kudarcot vallott három év alatt, éppen a legkommunista-ellenesebb amerikai adminisztráció, Ronald Reagen elnöksége idején. Hiszen a gazdaság határozza meg a politikát, nem pedig fordítva. Az üzleti világ képtelen ellenállni egy olyan hatalmas piacnak, mint a Szovjetunió. Sztrizs és Mitrohin éppoly jól tudták ezt, mint annak idején Brezsnyev és Andropov. Tudták ezt persze Izraelben is. De mit tehettek volna a hatalmas kommunista monstrum ellen? A holland nagykövet továbbra is képviselte az izraeli érdekeket a Szovjetunióban, de ez minden jelentőségét elvesztette azután, hogy a két kormány kölcsönösen lefasisztázta egymást… Az izraeli kormánynak most még semmi lehetősége nem lehetett Sztrizs és Mitrohin antiszemitizmusával szemben.

A holland nagykövet ma mégis Jeruzsálem megbízásából hajtott a Kremlbe. Csodálkozott is, hogy milyen nyugodt. Vajon ugyanilyen nyugodtnak, sőt boldognak érezték magukat az összeesküvők, akik szolgálati táskájukban dinamittal utaztak Hitler főhadiszállására? Brúnó Bartell táskájában persze nem lapult dinamit, de mai missziója csaknem ugyanolyan öngyilkos és veszélyes akció volt. Mégis: sem most, sem a Kremlbe vezető úton nem tette fel magának a kérdést,

miért állt kötélnek, miért mondta tegnap Amszterdamban olyan nyugodtan, hivatalos hangon az izraeli nagykövetnek: „Igen, megteszem!”

A Kalasnyikov utca és a Kalinyin sugárút kereszteződését harckocsik torlaszolták el: fegyveres KGB-őrjárat. A holland nagykövet sofőrje az első harckocsitól két méternyire megállította az autót. Egy vastag báránybőrbundát, nemezcsizmát és füles prémsapkát viselő KGB-tiszt lépett a kocsihoz. Brúnó Bartell gyorsan kikapcsolta a rádiót. Bár a gépkocsi orrán ott lengett a nagyköveti zászló, a szélvédőn pedig jól látszott a különleges diplomáciai engedély, a tiszt nem törődött vele, kinyitotta a kocsi ajtaját.

– Hova-hova?

– A Kremlbe… – felelte szárazon Brúnó Bartell.

– Minek?

– Audienciára Sztrizs és Mitrohin urakhoz.

A tiszt végignézte az autó belsejét és fürkésző tekintete megállapodott a kikapcsolt rádión. Majd becsapta az ajtót és intett a sofőrnek, hogy áthajthat a harckocsik között nyíló keskeny sávon. A harckocsi osztagot elhagyva a kocsi balra fordult, a teljesen üres Kalinyin sugárútra. A távolban egy újabb harckocsi osztag látszott. Bár a régi időkben a követségtől a Kremlig még csúcsforgalomban is csak 6-7 percig tartott az út, ma Bartell negyven perccel az audiencia időpontja előtt útnak indult. Tudta, hogy még négy ilyen ellenőrzés vár rá, s mindegyik hosszadalmasabb és szőrszálhasogatóbb lesz az előzőnél. Amikor pedig majd behajt a Kremlbe, diplomáciai sértetlensége ellenére, a gépkocsit át fogják kutatni őt pedig megmotozzák.

Brúnó bekapcsolta a rádiót és tekergetni kezdte az állomáskereső gombját. Nagy hatósugarú Sony készüléke a zavarás ellenére a legtávolabbi vidéki adók jelzéseit is fogta.

– Itt a szabad Perm beszél! A népi felkelés bizottságának határozata elrendelte a szovjet hadsereg valamennyi katonájának haladéktalan leszerelését! Katonák és tisztek! Akik még nem szántátok rá magatokat, hogy otthagyjátok laktanyátokat! E határozattal, a felkelt orosz nép nevében akadálytalan áthaladást biztosítunk nektek az SZKP hatalma alól felszabadított övezeteken! Csak a mai napon 19 szerelvény haladt át állomásunkon muzulmán nemzetiségű katonákkal Közép-Ázsia irányába. Az úgynevezett hazafias kormány megpróbálta szétbombázni a vasútvonalakat, de nem sikerült neki, mert a földi repülésirányító szolgálat katonái dezertáltak…

A zavaró-berendezés ráült a permi rádióállomás hullámhosszára és sistergése megszakította az adást. Ezek a zavarók azonban moszkvaiak, és csupán 30-50 kilométeres körzetet fednek le. Igaz, több ezer ilyen berendezés áll a Kreml rendelkezésére, de még ha

megengedhetné is magának, hogy ezekre pazarolja összes villamoserőműve energiáját, még akkor sem tudná lefedni a Szovjetunió területének egyötödét sem. Az ország számos részén csaknem zavarmentesen hallgathatnák az Amerika Hangját, a BBC-t, a Szabadság Rádiót, a Szabad Európát, a Deutsche Wellét, sőt az Izrael Hangját is. Most, hogy elzárták a szibériai olajcsapot, amikor az energia még az óvodák és az iskolák fűtésére sem elegendő, minek üzemelnek ezek a zavaró-berendezések?

Az ördög vigye el, már megint egy harckocsi osztag: a következő ellenőrzés. A „népi” állam vezetői annyira félnek saját népüktől, hogy miután az uráli lázadás átterjedt az Ural határain túlra is, harckocsi barikádokat állítottak fel egész Moszkvában. Ma azonban Bartell nem fog tiltakozni, nem fog felháborodni azon, hogy ellenőrzik. Ha az ember ILYEN misszióval utazik a Kremlbe, még a KGB-őrszemek arcátlanságát is el kell viselnie. A bomba, amelyet Brúnó Bartell a Kremlbe vitt, a nagykövet kabátjának baloldali belső zsebében lapult, egy gondosan lepecsételt borítékban. Bartell úgy érezte, hogy a boríték égeti a mellét. Mindenesetre szíve erősebben vert a szokásosnál. Oda se neki! Raoul Wallenberg szívét bizonyára ugyanígy égették a budapesti gettó zsidóinak vitt dán útlevelek. Egy ilyen útlevél segítségével menekült meg a haláltól Brúnó anyja, Goldman Sára terhesen. Brúnó és anyja tehát közvetlenül Raoul Wallenberg kezéből kapták vissza életüket, s ez nemcsak Brúnó pályaválasztását határozta meg, hanem azt is, hogy melyik országba kérte magát szolgálatra.

Ez az ország megölte Rault, s a Történelem most benyújtja a számlát a gyilkosságért. Brúnó Bartell különleges jelentőséget tulajdonított annak, hogy a Történelem éppen őt jelölte ki a feladat végrehajtására.

Egyébként nem a történelem jelölte ki, hanem az izraeliek választása esett rá. Tegnap Amszterdamban az izraeli nagykövet, megszorította a kezét, ezzel vált el tőle: „Nem kételkedtünk benne, hogy bele fog egyezni. Ha Goldman Sára most látná! De azt hiszem, látja…”

A kocsi elhaladt a katonai áruház, a „Vojentorg” hatalmas épülete előtt. 1963-ban, amikor Brúnó első alkalommal járt Moszkvában – a Puskin Intézetbe küldték orosz nyelvet tanulni –, rendkívül meglepte, hogy szovjet hadseregnek az egész országban, minden városban és községben saját boltjai – „Vojentorg”-jai – vannak. Az volt a benyomása, hogy a hadsereg kereskedelmi hálózata pont olyan, mint a „K-MARKT” amerikai kereskedelmi konszern birodalma, a „Vojentorg” most be volt zárva. Az épület homlokzatát hatalmas transzparens takarta el: „HALÁL AZ IZRAELI ÉS JAPÁN KÉMEKRE!”. Ez volt az új jelszó. Aznap tűnt föl Moszkvában, amikor kitört az uráli

munkásfelkelés. Brúnó azonnal jelentette kormányának, hogy Sztrizs és Mitrohin fokozzák az Izrael- és Japán-ellenes kampányt, minden valószínűség szerint azért, hogy háborúra készítsék fel a lakosságot. Sztrizshez hasonlóan ő is jól tudta, hogy az ország népének figyelmét csak háborúval lehet elterelni a belső problémákról. Ám az uráli felkelés gyorsan átterjedt csaknem az egész ország területére, s ez keresztülhúzta Sztrizs számításait és Brúnó Bartell előrejelzéseit. Egy hadsereg, amely a „K-MARKT" birodalomhoz hasonló kereskedelmi hálózattal rendelkezik, a hadsereg, amelynek hétmillió katonája van és évtizedekig félelemben tartotta a világot, most képtelen volt megbirkózni néhány ezer uráli munkással! El sem hinné az ember!

„Adjanak egy rádióállomást, s megdöntöm a szovjethatalmat!", mondta egyszer Brúnó Bartellnak egy zsidó emigráns, aki valamikor tőle kapta meg izraeli vízumát. Melyik évben is volt ez? 1976-ban? Vagy 1977-ben? Hirtelen maga előtt látta az emigráns arcát, a fülében csengett heves, temperamentumos hangja. „Hallgasson ide, konzul úr! – suttogta, jellegzetes zsidó akcentussal. (Bartell akkoriban nem nagykövet volt, hanem konzul.)

– Hallgasson ide! Tudja, mire támaszkodik a szovjethatalom? Azt hiszi, A KGB-re? A rendőrsége? A területi, városi pártbizottságokra? Egyikre sem! Sztálin elvtárs egyetlen zseniális ötletére támaszkodik! A gyűlöletre! Igen, igen, igen, higgyen nekem, sokat törtem ezen a fejem! Az üzbégek gyűlölik az oroszokat, az oroszok az örményeket, az örmények az ukránokat és így tovább. Ezért aztán Sztálin az orosz katonákat Üzbegisztánba küldte szolgálni, az üzbégeket Ukrajnába, az ukránokat Litvániába, a litvánokat Kirgíziába és így tovább. És ha a grúzok fellázadnak, az ukránok gondolkozás nélkül beléjük lőnek. Ha valahol fellázadnak az ukránok, az üzbégek örömmel lőnek rájuk. Érti már? Zseniálisan ki van találva. Az ország minden szegletében olyan csapatok állomásoznak, amelyek gyűlölik a helyi lakosokat! Amikor Észtországban szolgáltam, az ezredemben minden katona arról ábrándozott, bárcsak fellázadnának valahol az észtek! Akkor halomra lőhetnék őket, hiszen ezért szabadság jár, tíz nap! Érti, a szabadságért, a hazautazás jogáért, a szovjet katona kész ölni és öl is! Most figyeljen, konzul úr! Hétmillió katona tartja kordában ezt az országot! Minden városban, minden településen ott vannak! Maga szerint, mit lehet tenni? Azt fogja mondani: semmit! Én viszont azt mondom magának: lehet! Csak káoszt kell előidézni a hadseregben! Érti, káoszt! Hogy legalább egy napra minden katona hazautazzon! Az üzbégek a Baltikumból, az észtek Szibériából, az ukránok Közép-Ázsiából, a grúzok Ukrajnából és így tovább! Érti már? Ha pedig még a fegyverüket is magukkal viszik, ki tudja megállítani őket? Na? Senki! Olyan káosz keletkezik, amelyben a szovjethatalom két napot sem bír ki, állítom önnek! Akkor aztán a rendőrséggel meg a KGB-vel maga a

nép fog leszámolni. Érti? Persze, maga most az mondhatja, hogy akarom szélnek ereszteni a hadsereget? Írtam egy tervezetet az amerikai elnöknek. Nem tudom átjuttatni a szovjet vámon, ezért fogja és küldje el neki diplomáciai úton. Ha pedig a KGB magukat is ellenőrzi, adja át neki szóban: ha nekem, Jefim Rabinovicsnak, az elnök rendelkezésemre bocsát egy rádióállomást, elérem, hogy szerteszét széledjen a szovjet hadsereg és véget vetek a szovjethatalomnak!

Istenem, hány hihetetlen, fantasztikus, őrült tervet kellett akkoriban végighallgatnia Bartellnek a szovjethatalom megdöntéséről. A holland nagykövetségre csak az ő irodáján keresztül tudtak bejutni az emigrálni kívánó zsidók. És minden harmadik álmodozó valahonnan – az inge alól, az öve mögül, a kabátja vagy a zakója béléséből – egy összenyálazott füzetet húzott elő tervekkel, dolgozatokkal, jelentésekkel, amelyeket, természetesen „haladéktalanul", „sürgősen" el kellett volna juttatnia a diplomáciai postával az Egyesült Államok elnökének, mindig csak az Egyesült Államok elnökének! Egyébként beszédjük vagy viselkedésük alapján ezek az emberek nem látszottak őrültnek vagy mániákusnak. Ellenkezőleg. Sokuknak tudományos fokozata, magas katonai rangja volt, s akadtak olyanok is, akik folyékonyan beszéltek több nyelven. Bartell jól tudta – hisz ekkor már több mint ti z éve élt a Szovjetunióban –, MEKKORA kockázatot vállaltak az eszelősnek látszó álmodozók azzal, hogy éjszakánként – a családjuk előtt is titokban – füzeteket írtak tele a szovjethatalom megdöntésére vonatkozó terveikkel. Egy ilyen füzet egyetlen lapjáért halálos ítélet várta őket. Mennyire kellett gyűlölniük a rendszert, hogy ekkora kockázatot vállaljanak! – gondolta akkoriban Bartell. Egyet azonban nem értett: miért voltak valamennyien, mind egy szálig biztosak abban, hogy az Egyesült Államok elnöke meg akarja dönteni a szovjethatalmat, csak még azt nem tudja, hogyan kezdjen hozzá? Hiszen az Egyesült Államok elnöke akkoriban nem is az antikommunista Reagan, hanem Jimmy Carter volt! Ostobább címzettet nem is találhattak volna az álmodozók!

De vajon nem lett-e igaza az egyik álmodozónak, Jefim Rabinovics taskenti orvosnak? Tervezetét (ahogy az összes többit sem) Bartell természetesen nem vette át. A követségnek ugyanis az emigránsok iratain kívül semmit nem volt joga átvenni és Nyugatra továbbítani. Bartell csak nagyritkán tett ki vételt néhány doktori disszertációval. Ezekkel a szovjetellenes, mint ő mondta, hogy az „agyrémek" között értelmes ötletek is akadtak! „Adjanak egy rádióállomást, s megdöntöm a szovjethatalmat!" – úgy látszik ez a taskenti Jefim Rabinovics nem is volt olyan őrült, ha Permen keresztül csupán ma éjjel 19 szerelvény haladt át teli muzulmán katonákkal, akik a felkelés első rádiófelhívására otthagyták laktanyáikat, és lefoglalt vonatokon

hazautaztak. Hány ilyen szerelvény gördülhet most szerte Oroszországban? Moszkva már csak sziget a felkelés tengerében. Csak ezen a szigeten zavarja a kormány a felkelők rádióadásait. De meddig képes titokban tartani az igazságot a szigetlakók és önmaga előtt?

A kocsi balra fordult, a Kreml felé. Itt, a Kreml Trockij tornya előtt újabb harckocsi osztag és KGB-kordon várta őket.

– Szálljanak ki a kocsiból – utasította Bartellt az őrparancsnok.

– A holland nagykövet vagyok. Audienciára megyek Sztrizs és Mitrohin urakhoz.

– Tudom. A kocsi és sofőr itt marad. Gyalog megyünk. Kövessen!

Brúnó Bartell kiszállt a kocsiból. A tiszt, egy fémet, dinamitot és mérgező anyagot jelző apró, japán kézi érzékelővel végigtapogatta a nagykövet testét, majd a Trockij-hídon át bekísérte Bartellt a Kremlbe.

42.
Moszkva, Kreml
Moszkvai idő szerint 10 óra 00 perc

IZRAEL ÁLLAM KORMÁNYÁNAK JEGYZÉKE A SZOVJETUNIÓ KORMÁNYÁHOZ

Izrael Állam Kormánya a Szovjet Kormány tudomására hozza, hogy az ellenséges Szovjet Állam területén, az usszuri tajgában élő kétmillió orosz zsidó – izraeli állampolgár – embertelen életkörülményei arra kényszerítenek bennünket, hogy rendkívüli intézkedéseket foganatosítsunk megmentésükre…

Bartell Sztrizs és Mitrohin arcát figyelte. Tegnap sikerült elérnie, hogy ma mindkettőjükkel találkozzék. Amint sejtette, nem a Gránit palotában fogadták, hanem Sztrizs dolgozószobájában, a Minisztertanács Kreml-beli épületében. Érthető okokból Sztrizs és Mitrohin most képtelenek a diplomáciai hagyományokkal törődni. Természetesen Sztrizs irodájában nem lehetett érezni, hogy bárkit is nyugtalanítana az uráli felkelés és a hadseregből történő tömeges dezertálás. Nem lógott térkép a falon, amelyen be lettek volna jelölve a felkelt városok és területek. Legalábbis Bartell nem látott ilyen. Széles íróasztal, jobbra tőle a videotelefon pultja és három képernyő a tévékonferenciákhoz, egy asztalka rádiótelefonokkal, s egy fénykép, amely Sztrizs kisfiát ábrázolta kezében hatalmas játékrepülővel – ennyiből állt a berendezés. Az ablak mögött a Kreml falának havas tornyait és a Moszkva folyón túli városrész panorámáját lehetett látni…

Bartell egy karosszékben ült. Körbenézett az irodában, ahogy egy katona végigszemléli a leendő csata színhelyét. Annak is megvolt a maga jelentősége, hogy Sztrizs vette át tőle az izraeli jegyzéket. Tehát rossz jósnak bizonyultak a nyugati szovjetológusok, akik úgy

prognosztizálták, hogy Sztrizs hamarosan megbukik és Mitrohin KGB-tábornok veszi át a hatalmat. Úgy tűnik, Sztrizs a páros vezéralakja. Következésképpen vele fog majd összecsapni. Sztrizs durva szibériai arcában, nagy fejében, erős állkapcsában és szögletes vállában Mussoliniéra emlékeztető bikaerő érződött. Ennek az embernek nem kell IGÉNYT TARTANIA a hatalomra, ő maga a hatalom, a megtestesült, az érzéki hatalom. Mitrohin ugyanakkor még a tábornoki egyenruhában sem látszott erős személyiségnek, csak arról árulkodott, hogy MINDEN VÁGYA erősnek és jelentőségteljesnek mutatkozni. Az izraeliek ezt figyelembe véve a borítékba két példányt helyeztek a jegyzékből, így most Mitrohin és Sztrizs ugyanazt olvasták:

Teljesen megbízható forrásból tudomásunkra jutott, hogy a szovjet-kínai határnak azon körzetében, ahol állampolgárainkat fogva tartják, elfogytak az élelmiszerkészletek és a szibériai vasúti közlekedés szünetelése és a Szibéria és az Ural területén folyó polgárháború miatt nem tudják pótolni. A téli körülmények között ez a helyzet azzal fenyegeti az itt fogva tartott kétmillió zsidót, hogy mind elpusztulhatnak a következő napok során. Tudomásunk szerint már eddig is sok gyermek és öreg meghalt…

Bartell észrevette, hogy Sztrizs feje lassan vérbe borul. Kívülről ismerte a jegyzék tartalmát és magában együtt olvasta Sztrizzsel és Mitrohinnal. Most járhatnak a lényegnél.

… *Mivel a Szovjet Kormány nincs abban a helyzetben, hogy változtasson az élelmezési helyzeten, a kétmillió zsidó internálási övezetében, és mivel Izrael Állam nem engedhet meg egy újabb Holocaustot, Izrael Állam Kormánya közli a Szovjet Kormánnyal, hogy ma légi úton élelmet és gyógyszert juttat el abba az övezetbe, ahol a zsidókat fogva tartják.*

Tudván, hogy a Szovjet Kormány biztonsági intézkedéseket léptethet életbe, abban az esetben, ha repülőgépeink berepülnek a szovjet légtérbe, Izrael Állam Kormánya a következőket közli: amennyiben a szovjet légierő vagy légelhárítás támadást intéz az usszuri határterületen éhező zsidóknak élelmet és gyógyszert szállító repülőgépeink ellen, Izrael Állam Kormánya feljogosítva érzi magát, hogy megölje a Szovjet Állam vezetőinek elsőszülött gyermekeit.

Izrael Állam Kormánya a Szovjet Kormány tudomására hozza, hogy tudatosan esett a választása erre a bibliai tettre, mint olyan megtorló akcióra, amelyet a Történelem egyszer már sikeresen kipróbált.

Izrael Állam Kormánya megkérte Brúnó Bartellt, Hollandia szovjetunióbeli nagykövetét, hogy szóban fejtse ki a Szovjet Kormánynak, hogyan tudjuk eljuttatni az élelmet az usszuri területre, s milyen lehetőségek állnak rendelkezésünkre az említett bibliai tett szovjetunióbeli végrehajtásához.

Sztrizs félredobta a jegyzéket, meg sem nézte az aláírást. De uralkodott magán, s megvető mosolyt erőltetett arcára.

– Nos, Hallgatom! – mondta Bartellnek.

– Utasításom van rá, hogy csak akkor egészítsem ki a jegyzék tartalmát, miután meghallgattam, mi az önök véleménye az övezetbe történő élelmiszerszállításról… – közölte Bartell hol Sztrizs, hol Mitrohin szemébe nézve.

– Mi a véleményünk? – szakította félbe Sztrizs. – Kérem! Nem lesz semmiféle szállítás! Közölje Izraellel, hogy szarunk a fenyegetésükre! Így közölje velük: szarunk! – Sztrizs elmosolyodott, hogy milyen világosan fogalmazott.

– Ez zsarolás – tette hozzá megvetően Mitrohin. – Színtiszta zsarolás meg blöff…

– Meg egyáltalán! – kiáltott közbe Sztrizs. – Mit akarnak? Háborút indítani? Ellenünk? Kérem, csak tessék!

Valóban, morfondírozott magában Brúnó Bartell, nehéz volna kedvezőbb alkalmat elképzelni az oroszországi polgárháború beszüntetésére egy izraeli támadásnál. Fennhangon azonban egészen mást mondott:

– Lehet, hogy valóban zsarolás. De hogy blöff volna?… – ingatta a fejét. – Olvassák el figyelmesen, kik írták alá a jegyzéket. Nem csak a miniszterelnök, mint ahogy általában szokás, hanem Izrael Állam elnöke, a védelmi miniszter és az izraeli elhárítás vezetője is. Bármiképp vélekedjenek önök róluk, nem hinném, hogy ez a négy férfi komolytalan kijelentéseket tenne, vagy ahogy önök mondták, blöffölne. Nem emlékszem, hogy az izraeli védelmi miniszter vagy az elhárítás vezetője valaha is blöffölt volna.

– Ide figyeljen, mit akar Bartell úr! – sziszegte ingerülten Sztrizs. – Mi ateisták vagyunk, nem hiszünk ezekben a bibliai zsidó mítoszokban! Még csak egy dolgot akarok mondani magának, teljesen hivatalosan: amennyiben az izraeli repülőgépek tényleg megközelítik határainkat, Izrael hamuvá válik, az egész ország, úgy ahogy van! Érit, amit mondok?

– Természetesen. A nukleáris fegyverek bevetésére céloz. Erre vonatkozólag kiegészítő instrukciókat kaptam az izraeli kormánytól. Megkértek, hogy közöljem önökkel: a parapszichológiái összeköttetés minden ballisztikus rakétánál gyorsabb. Arra kértek, hogy szó szerint közöljem önökkel a következőket: aki parancsot ad az Izrael elleni atom- vagy bármilyen más fegyveres támadásra, az nincs tisztában e támadás következményeivel. Még egyszerűbben fogalmazok, uraim: Izraelnek MÁR van parapszichológiai fegyvere, amelynek kifejlesztésén harminc éve dolgozunk az önök országában. Nem tudom, hol tartanak parapszichológusaik, de ma már a szigorúan vett tudományos irodalomban is arról cikkeznek, hogy az egyiptomi

elsőszülöttek, így a fáraó elsőszülött gyermeke is, a parapszichológiai fegyver bevetése következtében haltak meg. Erre akkor sincs más magyarázat, ha önök ateisták. Kérdezzék meg tudósaikat. Most pedig fontolják meg, megéri-e kockára tenni gyermekeik életét csupán azért, hogy megismétlődjön az, ami a történelemben egyszer már megesett? Minek? Azok miatt, akiket önök amúgy is gyűlölnek és Szibériába száműztek.

– Mit képzel maga! Iderepülnek, élelmet dobnak le a zsidóknak, mi meg befogjuk a szánkat és úgy teszünk, mintha nem vennénk észre semmit? – Mitrohin el volt képedve.

– Nem, ez lehetetlen! Agyrém! Fáraó, biblia, parapszichológia! – Sztrizs bekapcsolta a videotelefont és a klaviatúrán beütötte a VJAZOV betűket. Ám a videotelefon központi képernyőjén nem látszott semmi: teljesen fehér volt. Sztrizs benyomott néhány gombot a kapcsolótáblán, bekapcsolta az oldalsó képernyőt, de ott is hasonló eredménnyel járt. – A fenébe! – káromkodott és az orifon gombját lenyomva utasítást adott a titkárának: – Vjazovot kéretem, sürgős!

– Román Boriszovics – szólt az orifonba a titkár bűntudatos, zavart hangon. – Rosszak a vonalak. Már elküldtem szerelőért. Rögtön elküldök valakit Vjazovért…

– A telefon? A rádió? – kérdezte idegesen Sztrizs.

– Nem működik semmi, Román Boriszovics… Már másfél perce…

Brúnó Bartell az órájára pillantott, majd Sztrizsre és Mitrohinra nézett.

– Minden szabályszerűen folyik-jegyezte megelégedetten zavart arckifejezésük láttán.

– Mi folyik szabályszerűen? – kérdezte Mitrohin méltatlankodva.

– Három és fél perc múlva izraeli gépek lépik át a Szovjetunió távol-keleti határait. Ha megtorló intézkedéseket tesznek, ha nem hisznek nekem, Izrael demonstrálni fogja, milyen lehetőségek állnak rendelkezésére. Először: egyetlen műholdjuk sem érzékelte az izraeli gépek felszállását, és most nem látják őket távol-keleti radarjaik sem. Másodszor: amit átléptem az irodájának küszöbét, elromlott a Kreml valamennyi telefonvonala. Csak három perc elteltével javulnak meg, akkor is csak azért, hogy önök parancsot adhassanak: senki ne akadályozza az izraeli gépek repülését. Máskülönben gyermekeik, mint már mondottam… – Bartell önkéntelenül Sztrizs fiának fényképére pillantott.

– Megöllek, te rohadék! – pattant fel íróasztala mögül dühöngve Sztrizs, a diplomáciai etikett szabályairól megfeledkezve galléron ragadta Bartellt és felráncigálta a karosszékből. Vérbe borult szeme elárulta, hogy ebben a pillanatban csupán egyet akar: kidobni a nagykövetet az ablakon vagy szétverni a fejét a falon.

Mitrohin azonban lefogta Sztrizst:

– Román Boriszovics, mit csinál? Mégiscsak egy nagykövet!

– Szarok én az ilyen nagykövetekre! – ordította Sztrizs és visszalökte Brúnó Batellt a helyére. Majd futó pillantást vetve fia fényképére így szólt: – Nincs olyan repülőgép, amelyik négy perc alatt Izraelből eljut a Távol-Keletre! Nem létezik ilyen repülőgép, sőt még rakéta sem!

– Már megbocsásson, de ez valóban… irreális… – hebegte Bartellnek Mitrohin.

– Tudom… – felelte mosolyogva Bartell. – Mindazonáltal ez így van. Két perc múlva önök is meggyőződhetnek róla.

Bartell ujjongott magában. Ha Sztrizs tényleg megverte vagy kidobta volna az ablakon, az is csak azt bizonyította volna, hogy tehetetlennek érzi magát, mert elhitte: Izrael valóban beválthatja fantasztikus fenyegetését.

A dolgozószoba ajtaja szélesre tárult, és a verejtékben úszó Vjazov marsall viharzott be. Erősen lihegett, bizonyára futott.

Ki sem nyithatta a száját, mert Sztrizs máris rákiáltott:

– Mi történik a Távol-Keleten? Van fogalmad róla, mi történik a Távol-Keleten?

– Nincs, Román Boriszovics – az öreg Vjazov ijedtében félrenyelt. – Nem tudom… Megszakadt az összeköttetés…

– Zsidók! Zsidók röpködnek a levegőben! Érted?! Szét kell őket lőni rakétákkal a picsába!…

– Igenis! – Vjazov az ajtó felé fordult, hogy szaladjon teljesíteni a parancsot.

Ám ekkor felharsant Mitrohin hűvös hangja.

– Itt marad!

Vjazov megállt, hol Sztrizsre, hol Mitrohinra nézett.

– Itt marad!! – ismételte Mitrohin valamivel hangosabban a kelleténél. – Egyelőre itt marad – a videotelefon még mindig üres és fehéren ásítozó képernyőjéhez lépett. Felemelte a videotelefon kagylóját és sápadt arcára mosolyt erőltetve így szól: – Most mindent ellenőrzünk. Mit mondott, mikor kapcsolják be az izraeliek a vonalakat?

Bartell az órájára pillantott:

– 37 másodperc múlva – felelte.

– Jól van. Várunk… – mondta Mitrohin. Bartell rádöbbent, hogy 37 másodperc múlva eldőlhet Izrael, sőt az egész világ sorsa.

37 másodperc semmiség, ha az ember el van foglalva.

37 másodperc örökkévalóság, ha várakoznia kell.

Sztrizs az ablaknál állt, homlokát a hideg üveghez szorította és bambán a havas kremli utakra meredt, amelyeken sietős léptekkel menetelt a kremli őrség egyik szakasza. Sztrizs lelkében még nem csillapodott le a tehetetlen düh, de már keserű iróniával gondolt arra,

hogy ezek az őrök, KGB-sek, harckocsik, rakéták, radarok, tengeralattjárók, sugárhajtású vadászrepülőgépek semmit nem érnek, ha a zsidók tényleg rendelkeznek parapszichológiai fegyverrel. Hová bújjon el előle? Talán Zsiguliba, a kormány atombiztos óvóhelyének negyven méter vastag gránittömbje alá? Ott, a föld alatt is megtalálják parapszichológiai fegyverükkel?… Nem, ez szörnyű: föld alá bújni a zsidók elől! És mi legyen Polinával, az énekesnővel? Oda csak nem viheti magával! Különben is – ne-em! Csak nem fog vakondként óvóhelyen élni! És hogy lehet, hogy nekik *már* van parapszichológiai fegyverük? A mi marháink meg semmire se jutottak!… A zsidók viszont – a franc se tudja! Tőlük minden kitelik: a marxizmus, a relativitáselmélet, a négyszögletes narancs. Még mindig nem értett semmit és értetlenkedve bámult Bartellra és Mitrohinra.

Mitrohin órájának másodpercmutatóját figyelte. A Concord cég soha nem gondolta volna, hogy termékükön egyszer a nukleáris háborút eldöntő másodperceket fogják számlálni. Ha nem áll helyre az összeköttetés pontosan 35… 33… 31… másodperc múlva, gondolta Mitrohin, akkor ezek nem az izraeliek. S abban az esetben…

Bartell is a másodpercmutatót követte az óráján. Egy perccel ezelőtt még azt hitte, hogy megnyerte a csatát, most viszont gyorsan elpárolgott a magabiztossága. Nem érdekes, mit mondott neki tegnap délelőtt az izraeli nagykövet! Az izraeliekkel is előfordulhat, hogy valami nem sikerül, meghiúsul. Hogyha 12… 11… 10… 9 másodperc múlva nem áll helyre az összeköttetés a Kremllel, vagy ezalatt valahol a Távol-Keleten egy buzgó szovjet tiszt, meglátja az égen az izraeli repülőgépeket, és önszántából rakétákat lő ki rájuk? Hiszen a Mathias Rust-eset óta a légvédelmisek még a saját szülőanyjukat is gondolkodás nélkül leszednék az égről.

Amikor lejárt a visszaszámlálás utolsó másodperce, Mitrohint, Sztrizst, Bartellt és Vjazovot egy pillanatra megsüketítve megszólalt a rádió és megcsörrent a hat telefon a Sztrizs asztalától balra álló kis asztalon. Ugyanakkor a videotelefon központi képernyője is felvillant. Kupcov tábornoknak, a távol-keleti katonai körzet parancsnokának a hosszas kiabálástól kivörösödött feje jelent meg rajta:

– Moszkva! Moszkva! Határsértők a levegőben! Több mint száz repülőgép tart határunk felé! Szabad szemmel látom őket! A radarok nem működnek! Mit tegyünk?

– Itt Mitrohin! Nyugalom! Itt Mitrohin! – üvöltötte a mikrofonba Mitrohin, majd Kupcov ordítozásán felbőszülve felhorkant: – Pofa be, Kupcov! Ne csinálj pánikot: Mutasd meg őket a képernyőn, hadd lássam…

Kupcov ideges mozdulatokkal megnyomott néhány gombot, és Sztrizs képernyőjén megjelentek a lenyugvó téli nap fényében fürdő havas usszuri hegyek körvonalai. A hegygerinc fölött a felhőtlen égen

egyre erősödött a száz súlyos teherszállító repülőgép és a többszörös hangsebességgel repülő Fantomok bugása. Elöl tüntetőleg egy izraeli vadászrepülőgépekből álló kötelék haladt: alacsonyan, nyíltan, frontálisan neki a határnak. A gépek ezüstös szárnyaira festett világoskék hatágú Dávid-csillagok szinte betöltötték a képernyőt…

– Adjon tűzparancsot! Mitrohin elvtárs, adjon tűzparancsot! – üvöltözött megint Kupcov. – Köpök a radarokra! Közvetlen irányzással lövünk!

A videotelefon pultján ekkor bekapcsolódott a baloldali képernyő, s feltűnt rajta az Űrelhárítási Központ ügyeletesének arca.

– Főparancsnok elvtárs! Rogov őrnagy jelentkezem az űrelhárítástól. Az űrelhárítás adatai szerint harckészültségbe helyezték az amerikai légierőt és rakétacsapatokat…

– Vadászgépeink már a levegőben vannak! – üvöltött tovább Kupcov tábornok a Távol-Keletről. – Engedélyezze, hadd támadjunk! Engedélyezze, hadd tá…

– Hol volt a szaros űrelhárításod tíz perccel ezelőtt? – ordította Sztrizs az ablak mellől Rogov őrnagynak. – Honnan a picsából kerültek ide ezek a piszkos zsidók?

– Hokkaido japán szigetről szálltak föl – közölte nyugodt hangon az őrnagy. – Jelentettem, de rossz volt a vonal…

– Hokkaido!? Honnan került ennyi zsidó repülőgép Hokkaidóra? Hm, hogyan?

– Fogalmam sincs, Sztrizs elvtárs. A műholdak nem észlelték őket.

– Fölöttünk vannak! Fölöttünk vannak! Nézzék! – ordította közben Kupcov tábornok. A központi képernyőn valóban nem látszott más, mint egy alacsonyan szálló izraeli Fantom vadászgép törzse. – Támadok! Tá…

– Abbahagyni! – förmedt rá Mitrohin. Majd letörölte izzadt homlokát és fáradtan, rekedt hangon így szólt: – Kupcov tábornok, hallgasson végig és hajtsa végre, ami mondok. Ne lövöldözzön! Ezek az izraeliek kenyeret visznek a zsidóknak Távol-Keletre. Kormányunk úgy döntött, hogy újfent bizonyságot tesz róla, milyen emberséges az orosz nép a zsidó nemzetiségű állampolgárokkal. Nyisson egy légifolyosót ezeknek a gépeknek, és biztosítsa, hogy szabadon átrepüljék a határt…

Egy becsapódó ajtó fülsiketítő csattanása rázta meg a Kreml-béli dolgozószoba mennyezetéről lelógó kristálycsillárt.

A dühödt Sztrizs kirohant és becsapta maga mögött az ajtót.

Mitrohin kikapcsolta videotelefont. Lehuppant a karosszékbe és fejét két keze közé fogva tompán az üres képernyőt bámulta.

Bartell felállt, úgy gondolta, neki itt már nincs több dolga. Ám ekkor váratlanul visszatért Sztrizs. Határozott arckifejezést öltött és erős alakja tevékeny magabiztosságot sugárzott.

– Maradjon! – szólt rá ellentmondást nem tűrő hangon a küszöbről Bartellra. – Üljön csak vissza! Mondja, milyen feltételek mellett írna alá velünk Izrael egy paktumot arról, hogy kölcsönösen lemondunk mindenfajta – létező és a jövőben kifejlesztendő – fegyver alkalmazásáról?

– Én… én nem beszélhetek az izraeli kormány nevében. De úgy vélem, ha szabadon engednék a fogvatartott kétmillió zsidót…

– Nem. Nem engedjük őket szabadon – vágta rá határozottan Sztrizs. – De bizonyos feltételek mellett átadhatjuk őket Izraelnek.

– Még ma Jeruzsálembe repülök, s beszámolok az önök ajánlatáról.

– Ajánlatunk a következő – közölte Sztrizs. – Izrael garantálja, hogy sem parapszichológiai fegyvert, sem egyéb más fegyverfajtákat nem vet be a Szovjetunió és a szovjet blokk országai ellen. Először. Másodszor: Izrael megtesz minden, ismétlem, MINDEN tőle telhetőt, beleértve ezt az átkozott parapszichológiát is, hogy visszatartsa a kínai kormányt egy szibériai intervenciótól…

Bartell elcsodálkozott, bár már értette, mire akar Sztrizs kilyukadni. A kétmillió fogvatartott zsidó egyfajta Kína-ellenes védelmi vonalat alkotott, a kínai behatolás elleni védekezés egyik állomását jelentette. A Szibériába betörő kínaiakat időlegesen feltartóztatta volna a kétmillió zsidó puszta fizikai megsemmisítése. Ezen kívül a zsidók megsemmisítése Kína számára háborús konfliktust jelentett volna Izraellel és az Egyesült Államokkal. Sztrizs ezért döntött úgy, hogy ha már úgyis elveszíti ezt a kétmillió túszt, akkor legalább olyan feltételeket szab, amelyekkel kiváltja a zsidók szerepét. És ha Izraelnek sikerül semlegesítenie Kínát, akkor Sztrizs és Mitrohin hadosztályokat dobhat át a kínai határ mellől az uráli felkelés elfojtására. 1941-ben éppen a szibériai hadosztályok mentették meg Moszkvát a német megszállástól, és ezzel befolyásolták a második világháború kimenetelét…

Sztrizs ötletét hallva Mitrohin felpattant, szinte felszállt a karosszékből.

– Úgy van – helyeselt. – Izrael megkapja az összes orosz zsidót, ha garantálja, hogy ez a telefonvonalakkal kapcsolatos história meg a többi parapszichológiai és bibliai hókuszpókusz nem fog megismétlődni, és Kína sem fog megtámadni bennünket, másodszor…

– De hogyan garantálhatja Izrael Kína politikáját? – tettette Bartell a meglepettet. Egyáltalán nem volt biztos benne, hogy az új izraeli parapszichológiai fegyver egész kormányoknak képes diktálni. Ha ez így volna, mi szükség a deszant-hadműveletre és az ő látogatására a Kremlben? Az izraeliek egyszerűen megparancsolhatnák Sztrizsnek, Mitrohinnak és a többi antiszemitának, hogy szeressék a zsidókat…

– Izraelnek biztosítékokat kell adnia – jelentette ki Sztrizs. – A

nálunk fogva tartott kétmillió zsidó realitás. Ugyanilyen reálisnak kell lenniük a garanciáknak is, hogy Kína nem fog beavatkozni. Nem elégszünk meg üres szavakkal. Például nem ellenezzük, ha a zsidók helyére biztosítékul hamarosan ENSZ csapatok érkeznek a kínai határ mellé… – Sztrizs a videotelefon kapcsológombjához lépett, és lenyomott néhány billentyűt. A képen ismét feltűnt a távol-keleti katonai körzet főhadiszállása. Néhány magas rangú tiszt jelent meg a monitorok és radarképernyők előtt. Oldalt, egy asztal mögött, üres vodkásüveggel a kezében a részeg Kupcov tábornok kuporgott.

– Mi folyik ott? – érdeklődött Sztrizs. Egy negyvenéves ezredes, a távol-keleti katonai körzet vezérkari főnöke, hátrafordult és közönyösen így szólt:

– Kupcov tábornok benyújtotta lemondását.

– Mondd meg neki, hogy nem fogadjuk el a lemondását. Mi van még?

– A zsidók benn vannak a zónában…

– Mutasd.

Az ezredes megnyomott néhány gombot, s a felderítő helikopterekről sugárzott képet átkapcsolta a Kreml csatornájára. A képernyőn a behavazott tajga kerek horizontja látszott. A látóhatár görbe vonala fölött izraeli Fantom gépek szálltak kötelékben, a kondenzcsík-spirálok kupolát rajzoltak az usszuri határterület fölé. Fent, a kupola csúcsában, 15 kilométeres magasságban két Awacs körözött. A kupola középpontjában, a hatalmas kiterjedésű, szögesdróttal övezett lágerzónában megkapó látványnak lehettek tanúi a nézők. Teherszállító repülőgépek zuhanórepülésben, meredeken közeledtek a fogolykabátot viselő, elcsüggedt, megfélemlített, a történteket hitetlenkedve fogadó emberek feje fölé és a barakkok melletti üres térségre néhány, speciális fatalpra erősített, óriási hengert dobtak le, amelyeket kupolás ejtőernyők eresztettek alá. A tehetetlenségi erő miatt kétszáz méterrel odébb landoltak. De már fel is tűntek mellettük az izraeli ejtőernyősök. Lerázták magukról a hevedereket és a fatalpra erősített hengerekhez szaladtak. Pillanatok alatt megszabadították őket a kötelékektől, és néhány másodperc elteltével a hengerek már a havon gördültek le-föl; leszállópályát készítettek a teherszállító repülőgépek számára.

A sítalpas szállítógépek első köteléke hamarosan le is szállt. Az ejtőernyősök vörös szakállú parancsnoka a barakkok mellett összesereglett emberekhez futott, valamit kiáltott nekik s közben parancsoló kézmozdulatot tett. A barakkok mellett összeverődött tömeg előretuszkolta a gyerekeket. A vörös szakállas felnyalábolt három kisgyermeket és az egyik repülőgéphez vitte őket, amelyből hatalmas ládákat. és zsákokat dobáltak ki. Az emberek a vörös szakállú példáját követve fogták és a repülőgépekhez cipelték a nagy

szemű, elcsigázott kicsinyeiket. Bartell rájött, hogy az élelmet szállító izraeli repülőgépek az alkalommal élve annyi gyermeket visznek magukkal, amennyit csak tudnak.

– Az izraeli jegyzékben gyerekekről nem volt szó! – háborodott fel Sztrizs.

Bartell közönyösen vállat vont. Bárhogy is dühöngjenek, egyikük sem fog már parancsot adni – se Mitrohin, se Sztrizs a repülőgépek lelövésére.

– Megjegyezte a feltételeinket? – kérdezte Bartelltől Mitrohin.

Bartell bólintott és felállt. Tudta, hogy vége az audenciának, de azzal még nem volt tisztában, hogy megnyerte-e a csatát. Vajon meg tudja-e győzni majd Izrael az ENSZ-t, hogy csapatokat küldjön a szovjet-kínai határra, garantálni tudja-e majd Sztrizsnek és Mitrohinnak, hogy a kínaiak nem fognak beavatkozni? Ha pedig valamilyen mágikus úton-módon véghez is viszi –, mit hoz a felkelt orosz millióknak a zsidók kivonulása Oroszországból? 45 első osztályú távol-keleti hadosztály, 15 ezer harckocsi, 13 ezer löveg és 1500 repülőgép, hatalmas, csaknem kétmilliós hadsereg szabadul fel a kínai határ mellett és Sztrizs és Mitrohin rendelkezésére áll majd. Ezekkel a csapatokkal a Kreml képes lesz majd elfojtani az Urálban és az ország más területein kirobbant felkeléseket.

Bartell a dolgozószobából kifelé jövet észrevette, hogy Sztrizs fiatal titkára kérdő tekintettel néz rá. Volt valami furcsa a szemében. Mintha cinkos pillantást olvasott volna ki belőle.

A következő pillanatban a fiatalember már ismét az asztalán heverő papírokba temetkezett. Bartell lelkében apró szálkával távozott az előszobából; mit akarhatott tőle Sztrizs titkára?

Hetedik nap: Február 5.

43.

Szibéria, a „Jekatyerinburg-Tavda-Uraj” vasútvonaltól északkeletre 77 kilométerre,
OR/SCS 421-82 tábor
Helyi idő szerint 06 óra 05 perc

Michael Dowey a felső priccsen feküdt és meglepetten fülelt a fabarakk falain kívüli csendbe. Már három… négy… sőt öt perce meg kellett volna csikordulnia a külső őrség lépteinek a száraz, sarkkörön túli havon, hangjával az egész tábort betöltve, meg kellett volna kondulnia a sínvasnak és fel kellett volna hangzania Korovin barakkparancsnok szitkozódásának: „Ébresztő, kommunizmus rabszolgái! Ébresztő, az anyátokat!…” De nem csikorognak az őrség léptei, nem kong a sínvas és Korovin is ott alszik Michael mellett, nem ébresztette fel senki. A barakk falain kívül csak a hajnali tundraszél

fütyül…

Michael nem hitte volna, hogy ilyen szerencsében lesz része: marad néhány szabad perce. Beburkolódzott hát vastag posztótakarójába és boldogan lehunyta szemét. A barakk elitje – a parancsnok, az orvos, a szakács, a kenyérvágó és a „regélő”, vagyis Zinovij Gornij, a barakk szószátyára a barakk közepén, a legszárazabb és legmelegebb részén aludtak a felső priccseken. Mellettük mindkét oldalról 35 fogoly feküdt, szorosan egymáshoz bújva, hogy megtartsák a meleget. És ugyanígy, sűrűn egymás mellett zsúfolódtak lent is, az alsó priccseken. Ha a tajgai fakitermelésen vagy vasút építésen eltöltött tizenkét ezer munkanap nem szívta volna ki az utolsó erőt is ezekből a férfiakból, akkor a barakkban, a táborban (és az egész GULAG-ban) elharapódzott volna a homoszexualitás, amelyet aztán képtelenség lett volna feltartóztatni, bármennyi brómot tesznek is a foglyok ételébe. Hiszen még a 8B típusú, csökkentett étrend mostani szűkös fejadagja mellett is, amelynek felét ráadásul szemtelenül ellopkodja a lágervezetés, a foglyok hajnali álmaikban gyakran sóvárogtak a női test után, és Zinovij Gornij esti, takarodó előtti mesemondása gyakran idézett elő erotikus álmokat. Gornij, a gorbacsovi glasznoszty nyugati bárdja, az egykori híres tévékommentátor, a legnépszerűbb amerikai tévéshow-k állandó vendége, itt, a táborban is privilegizált helyzetben volt. Ezt a helyzetet azzal vívta ki magának, hogy esténként régi amerikai bestsellerek tartalmát mesélte, főként Robins, Steels, Adler, Koestler, és Collins regényeit a zóna igazi urainak, a köztörvényeseknek. Gornij csaknem kívülről fújta a regények szexjeleneteit, s lehet, hogy ő maga is költött hozzájuk.

Az ördögbe is, miért nincs még ébresztő, talán vasárnap van? – próbált meg visszaemlékezni félálomban Michael. Az öreg Gornij a háta mögött fészkelődött, Michael azonban még megpróbált visszatérni tünékeny álmához. Ott, az álom délibábjában még élt, nem párolgott el a 25 éves, rövid hajú, rugalmas mellű, karcsú derekú, hatalmas, sötét szemű, puha, meleg ajkú és nedves-édes nyelvű szépség…

Na, mit csinál már ez a kibaszott Gornij?

Istenem, hogy szívja, milyen élvezetesen szívja a zsigereit ez a brüsszeli szépség a finom, szorgalmas nyelvével! Nehogy most legyen ébresztő, hadd fejezze be ezt a gyönyörű munkát! Ez a Gornij direkt a fülébe köhög, a szemét! A *Kutuzov* motoroshajó fedélzetén tartott piknik óta, ahol Gorbacsov felgyógyulását ünnepelték, a GULAG-ban a sors vagy inkább a parancsnokság nem választotta el egymástól Michaelt és Gornijt. Kezdetben, rögtön a Sztrizs-Mitrohin-féle puccsot követően, a piknik valamennyi vendégét Kazahsztánba, egy Dzsezkazgan melletti táborba vitték. A smasszerek ezt a tábort „Elit

lágernek” nevezték. S valóban ide szállították csaknem a teljes gorbacsovi elitet: újságírókat, írókat, rendezőket, költőket és reformközgazdászokat. A dzsezkazgani rézbányák másodlagos kitermelésére akarták felhasználni őket. De két hét elteltével a fejtések parancsnokai már lemondtak erről a munkaerőről, amely képtelen volt megmarkolni a csákányt és a lapátot. A tábor gyengélkedője tele volt betegekkel, akik a bontókalapács, a feszítővas és egyéb eszközök helytelen használata miatt sérültek meg. A barakkok pedig súlyos pszichés zavarokat mutató emberekkel teltek meg. Az „Elit lágerben” az első két hónap során 309 ember őrült meg vagy végzett magával, köztük Borisz Kolcov, egykori KB-titkár és Vagyim Jurtov, a hajdan jóhírű drámaíró. Csupán ezt követően oszlatták fel az elit tábort és osztották szét az „elit” foglyokat a GULAG 14 ezer tábora között. Az „egészséges lágerkollektívákban” azután a volt gorbacsovi elit gyorsan felszívódott, alkalmazkodott, tajgai technikusok, könyvelők, felcserek, raktárosok lettek és még bizonyos oltalmat is kaptak a köztörvényesektől, mert hát mégiscsak „megpróbálták Gorbacsovval együtt megváltoztatni ezt a szar szovjet rendszert!”. De bármelyik táborba is helyezték Michael Doweyt, Zinovij Gornij mindig ott volt mellette.

A brüsszeli barna hajú szépség mégis bevégezte! Mégis elnyelte a bágyadtságot a lábai között! Gyerünk, kedves, gyerünk még, na, még egy kicsit! Mindjárt „ébresztőt” kiáltanak. Ha ott a brüsszeli repülőtéren kettős ügynök voltál is és feladtál KGB-nek, nem baj, megbocsátok neked, csak – nagyon kérlek! – még! Így! Így! Í-í-így…

Istenem, milyen jó most, nyugodt, nedves… De miért nincs még ébresztő? Most már „ébresztőt” kiálthatnának, a fene bánja. Mégis csak nagy nap ez a mai: nem szakították félbe, nem űzték el a barna szépséget a sínvas kongatásával, ahogy ez mind ritkábban előforduló erotikus álmaival lenni szokott. Furcsa, hogy fogsága alatt Michael egyszer sem álmodott azokról a nőkről, akiket korábban, még a lágerélet előtt valóban megkapott. Csak azok bukkantak fel álmaiban, akikkel nem feküdt le, de megőrzött, bevésett, megtartott fiatal emlékezetében. Az ördög vigye, hány óra?!…

Michael nagy nehezen kinyitotta a szemét. Egész testét üresség és gyengeség árasztotta el, még a csuklóját is alig bírta a szeméhez emelni. Lehetetlen! 6 óra 28! 28 perce el kellett volna kongatni az ébresztőt, de senki meg sem moccant! De hisz ma nem is vasárnap van, hanem, mint az órán áll: *wen, azaz* szerda! Mi történt velük? Elment az eszük?

Michael egy mozdulattal felült a priccsen. Körbenézett. A foglyok aludtak. A félóra ajándékalvás miatt boldogság ült ki az arcukra, mintha mindnyájan ugyanarról a brüsszeli szépségről álmodnának. Még Gornij, a vén kopasz is nyitott szájjal, mélyen zihálva lélegzett. A

magas, rácsos ablakon át a fekete égbolton látni lehetett a hold sárgásvöröses korongját, amely télen, a három hónapig tartó sarki éjszaka idején egész nap fönn volt, nem ment le soha. De nem is a hold korongja lepte meg Michaelt, hanem hogy az őrtornyon nem világít a fényszóró és nem pásztázza szüntelen vakító fényével a zónát. A fényszóró, amellyel gyakran szórakoztak a tornyokban a bennszülött őrök, ki volt kapcsolva, ezért a holdfényben jól kivehetően látszott a szögesdrótkerítés mellett meredő torony, amely… ÜRES volt!

Michael megdörgölte a szemét, majd újra kinyitotta és megrázta a fejét – nem, nem magömlés utáni őrület, észnél van, a torony ÜRES!

Michael, le nem véve a tekintetét az ablakról, a könyökével megbökte Korovint.

– H-nn-a… – krákogott amaz.

Michael Korovin orra alá dugta az óráját. A barakkban csak neki és Korovinnak volt órája – Korvinnak, mint barakk-parancsnoknak, Michaelnak meg mint orvosnak, hogy mérni tudja a betegek pulzusát. Miután Korovin megnézte mennyi az idő, Michaelre pillantott, aki még mindig megbabonázva leste az ablakon túli szélfútta, üres őrtornyot. Korovin, megpillantván az üres tornyot, lassan, komótos mozdulattal – csupán hasizma megfeszítésével, a két kezét nem használva – felült. 35 éves, középtermetű, csupa ín, ideges, zöld szemű férfi volt. Korovin az utolsó évét ülte le a 15 évből, amelyet rendőrgyilkosságért kapott, de a 14 év alatt még soha nem látta üresnek azt a tornyot és nem is hallott róla, hogy az őrség elaludta volna az ébresztőt. Nesztelenül, macskaügyességgel leugrott a földre és, mint ég holdkóros, szemét le nem véve az ablakról, az ajtóhoz ment. Michael felhajtotta takarót, leugrott a priccsről és Korovinnal együtt óvatosan kilépett a barakkból.

A látványtól rögtön elfelejtették, hogy mezítláb és félmeztelen állnak a mínusz harminc fokos hidegben, a lábukat égető hóban.

Mind a tizenkét őrtorony üres volt.

A táborkapu sarkig tárva-nyitva, az üres bejáratnál csak szél és hódara kószált.

Sehol nem láttak egyetlen smasszert, nem hallották egyetlen kutya ugatását.

Korovin és Michael ijedten egymásra néztek, majd mezítláb elindultak a táborkapu felé. Húsz lépés után azonban megálltak. Féltek tőle, hogy csupán rossz tréfát űznek velük, és váratlanul géppisztolysorozatot kapnak a testükbe. Ezért mindketten óvatosan lépkedtek a tárva-nyitva álló táborkapu tátongó és csábítóan üres nyílása felé.

Csakugyan üres volt. A havon pontosan ki lehetett venni a tábori teherautók keréknyomait, amelyek a foglyokat a munkazónába szokták vinni. Most a teherautók sem voltak sehol, csak a nyomaik látszottak…

Korovin és Michael óvatosan közeledtek a kapuhoz… elhagyták a szentül őrzött, tiltott zónát… kimentek a táborból…

Csend, üresség. Odébb, egy kilométernyire, a kékesfehér tundrai jégtáblák között két kőbarakk látszik: az őrség kaszárnyái. De a kaszárnyák is sötétek, egy hang sem hallatszik, nem búgnak a gépkocsik.

Korovin és Michael nem értett semmit. Visszaindultak a táborba és hirtelen megérezték a csontig hatoló szelet és az égetően hideg havat. Beszaladtak az étkezdébe. Csak most vették észre, hogy a tábori konyha kéménye fölött sem lebeg füst.

Közben az összes barakkból óvatos, álmos, értetlen fejek néztek ki: „muzsikok”, „politikaiak”, és „tolvajok” – köztörvényesek. Látták, hogy Korovin és Michael a nyitott kapuból az étkezdébe szalad. A foglyok is oda futottak, menet közben jól megnézték az üres őrtornyokat…

Az étkezdében, a konyhában a hatalmas tűzhely langyos volt, a rostélyokat szürke hamu borította. A kályhákat mintegy három órával ezelőtt hagyhatták ott. De a legfontosabb és a legmeglepőbb az volt, hogy az üstök üresen tátongtak, ahogy üres volt a konyha melletti raktár is: se kenyér, se krumpliszsákok, se zabkása, se borsó, se só! Semmi! Minden üres! Az egész táborőrség elment, eltűnt éjszaka a táborból és magával vitte az összes élelmet, még a sót és a krumplit is! Hát ezért adtak tegnap vacsorára csaknem dupla fejadagot! Hogy teli hassal mélyebben aludjanak a foglyok. De miért menekült el az őrség? Hová? Talán valahol a közelben egy újabb Csernobil történt, és az őrök elmentek, itt hagyták a foglyokat, hogy elpusztuljanak a sugárzásban? Lehet, hogy ezért nem kaptak a zónában már egy hete újságot, még Pravdát sem?

Egy óra múlva, amikor a hatalmas fogolytömeg már túl járt a tábort az őrség elnéptelenedett kaszárnyáitól elválasztó hómezőn, egy 1960-ban gyártott, fából készült behemót „Haza” típusú rádiót találtak az egyik épület mozgalmi terében. És itt, az „Erősítsd a Haza védelmét!”, „Halál a cionistákra és ügynökeikre!”, „Adjunk a Hazának szibériai olajat!” feliratú plakátok és Sztrizs, Mitrohin, Vjazov meg Zotov portréi között hallották meg először az OR/SCS 421. SZ tábor foglyai a felkelt Ural rádiófelhívását.

-…a szovjet birodalom elnyomott polgárai! Bekövetkezett az, amitől a Kreml urai sok évtizedes uralmuk alatt a legjobban rettegtek! A Népi Felkelés Bizottságának határozata elrendelte a szovjet hadsereg valamennyi katonájának haladéktalan leszerelését! Katonák és tisztek! A GULAG őrei! Akik még nem szántátok rá magatokat, hogy otthagyjátok laktanyátokat! E határozattal, a felkelt orosz nép nevében, akadálytalan áthaladást biztosítunk nektek az SZKP uralma alól f elszabadított övezetekben…

Mielőtt még a foglyok alámerültek volna az öröm első hullámában, megértették, milyen szörnyű helyzetbe kerültek. A legközelebbi lakott település – a Jekatyerinburg-Tavda-Uraj vasútvonal mentén fekvő aprócska Miszki megállóhely70 kilométerre feküdt a lágertől. A kilencven százalékban üzbégekből és kirgizekből álló őrség teherautókon persze néhány óra alatt eljutott a vasútállomásig. Az állig felfegyverzett őrök ott azután lefoglalták az első arra haladó vonatot, hazamentek, és felzabálták vagy útközben eladták a foglyok élelmét. A nyolcezres tábor pedig ott maradt a sarkkörön túli tajgában és tundrában szó szerint egy marék liszt nélkül.

– Szemetek! Mindent elvittek! Szaros bennszülöttek! Mi meg dögöljünk meg!…

Nem maradt más hátra: gyalog kellett eljutni a vasútállomásig.

És nekivágtak – csaknem mind a nyolcezren. Vattázott lélekmelegítőben és szakadt vászonbakancsban. 77 kilométer. Magas hótorlaszokon át. Törékeny tundrai jégkérgen, amely felsérti a lábat. Fagyban és száraz sarkköri szélben, amely éles, tűhegyes havat vág az ember képébe. Az ellopott teherautók alig kivehető nyomában. Hosszú, irgalmat nem ismerő menetoszlop. Nem szedték fel az elesetteket. Aki kidőlt, aki lemaradt vagy aki megállt az első kilométerek után, annak még volt rá esélye, hogy visszamenjen a lágerbe, és legalább melegben haljon meg: a táborban ugyanis még maradt némi fa és szén. Aki viszont tovább tartotta magát, és csak tíz kilométer után dőlt ki a sorból, mint például Zinovij Gornij, annak már nem volt másra esélye, csak hogy megfagyjon a soha le nem bukó hold rézszínű korongja alatt.

Ropogott a tundrai jégréteg a 16 ezer bakancs alatt…

Ziháló lélegzés páraja szállt nyolcezer torokból…

Pára gomolygott a vattázott fülessapkák, a kendőkbe és rongyokba bugyolált fejek felett…

Elkeseredett, szembeszéltől könnybe lábadt szemek…

Fehérre fagyott fülek, orcák…

Voltak, akik csákányt vagy feszítővasat vittek magukkal fegyverként. Pár kilométer után azonban még a legerősebbek – így Korovin is – megszabadultak ettől a tehertől…

A tizenharmadik kilométer után az oszlop kezdett elnyúlni, megritkulni, lassan veszített kétségbeejtő mozgási sebességéből. A havon, a jégkérgen több tucat, majd több száz test maradt fekve. De nem volt senki, aki csak hátrafordult volna a következő összecsukló ember nyögésére…

Akik még mentek, tartották magukat, vánszorogtak és araszoltak előre, azokat élénkebb mozgásra nógatta az oszlop mindkét oldalán egyre erősödő elnyújtott vad csaholás. Gazdag zsákmányt szimatolva a tundra minden tájáról farkasok és sarki kutyák sereglettek ide.

Leültek és türelmetlenül vonítva lesték a sorból kidőltek utolsó mozdulatait. Vonításukra újabb dögevő farkasok és kutyák loholtak ide…

A foglyok oszlopa a lágertől a vasút, az élet felé haladt.

S fagyott ujjait nyalogatva az oszlop nyomában ott járt a halál.

Jóval éjfél után legfeljebb ötszáz ember érkezett meg a vasútállomásra. Főként fiatal köztörvényesek – betörők és gyilkosok – voltak, a láger urai, akik nem jártak dolgozni, és arra kényszerítették a „muzsikokat” és a „politikaiakat”, hogy az ő normájukat is ledolgozzák. Ők megőrizték egészségüket és életkedvüket, s így le tudták gyűrni a halálos tundra utolsó kilométereit abban reménykedve, hogy a vasútnál meleg étel és valamilyen fedezék várja őket, ami megvédi az elszemtelenedő farkasoktól.

Amit azonban ott találtak, az még a legkitartóbbaknak is sok volt.

Az apró vasútállomást – mindössze 17 faház volt egy befagyott patak partján és egy kőépület, a vasúti pályafelügyelőé – már több ezer hozzájuk hasonló fogoly szállta meg, akik a többi, őrség nélkül maradt táborból jöttek. Az elsőként érkezettek már rég kifosztották a falucska halálra rémült lakóit, felzabáltak minden ehetőt, széttéptek kapcának, széthordták ruhának mindent, ami melegíthette és megvédhette őket a széltől; régen elégették az összes tűzifát, amit a falu lakosai télire felhalmoztak. Egyébként is mindent felgyújtottak, amit lehetett: kerítéseket, kutyaólakat, a menekülő őrök által itt hagyott tábori teherautókat.

Michael Dowey itt, Miszki megállóhelyen ébredt rá, hogy mennyire kilátástalan a helyzete. A megállón túl nem volt hová menni. A vágányok a tundrába nyúltak dél és észak felé, s ráadásul mindkét irányban legalább száz kilométerre feküdt a legközelebbi állomás. Michael lehuppant a hóban a vasúti pálya közelében, mellette több százan omlottak össze csalódottan. Valaki hisztérikusan nevetett a hóban ülve, valaki némán és eszelősen, szemét vadul forgatva havat evett a markából… Igen, úgy esett, hogy akik a lágerben maradtak vagy visszatértek oda, okosabbnak bizonyultak: ők legalább melegben halnak meg!

A borogyinói mezőn haldokolva Bolkonszkij herceg felhős eget, lombjukat ringató magas fákat látott maga fölött. A miszki megállóhelyen haldokló Michael Dowey doktor pillantása csak a sarkvidéki hold hideg, vörös korongjára esett. Lehunyta a szemét. Tudta, hogy meg kell várnia, míg a hideg eljut a szívéig, beletörődni, megbékülni ezzel, és akkor eljön a TÁVOZÁS utolsó melege, amelyben mind előtte, mind a mellette heverő ezrek előtt, hosszú, sötét alagút nyílik, messziről hívogató, ragyogó fénnyel.

Michael Dowey nem volt vallásos, de a Bibliából és az „Élet az élet után” típusú könyvekből már régóta eléggé pontos elképzelése alakult

ki arról, hogyan megy végbe az átmenet a másvilágba. És most félig még orvosként, félig már halottként kíváncsian várta, mi lesz az eredménye utolsó élő kísérletének…

Good bye, my love, good bye! Good bye, my Poljacska. Milyen szép voltál, ahogy meztelenül, kezedben jegyzeteiddel a párkányon ültél… Milyen gyönyörűen énekeltél az ágyban… Milyen hetykén vezettem sport Mercedesemet Moszkvában, fél kézzel, mint partnernőmet keringőzés közben… Milyen kellemes volt a súlytalanság az F-121-esen – épp olyan, mint most… Csak azt furcsállom, hogy miért nincs benne egyik könyvben, sőt a Bibliában sem, hogy a másvilágba-menetelt rázkódás és dübörgés kíséri, amely közeledik, erősödik…

Michael önkéntelenül, lassan felnyitotta a szemét. S lám a fény, a ragyogó, vakító fény… Fény és dübörgés – Mi ez? Egy gőzmozdony??!…

– Feküdj!!! – ordított fel hirtelen a közelében Korovin. Feküdj, vagy lelőnek minket, a kurva anyjukba! Mindenki a földre! A vonat csak akkor áll meg, ha megrongáljuk a síneket!…

Nem, a másvilágon valószínűleg nem káromkodnak oroszul. Michael kissé megemelte a fejét, s a halál előtti kábulatból végleg magához tért.

Északról lassan két tucat börtönvagonból álló szerelvény közeledett a megállóhely felé. A gőzmozdony és a vagonok tetején katonák hasaltak, a szerelvényről minden irányba géppisztolyok és géppuskák csövei meredtek. Smasszerek tartottak hazafelé egy északi táborból, miután kifosztották foglyaikat. A gőzmozdony erős fényszórói végigpásztázták a vonat előtt elterülő tundrát és a több ezer élettelen testet a vasúti pálya melletti hóban. Föntről, a gőzmozdonyból és a vagonok tetejéről vad, megbabonázó látvány tárult az őrök elé: több ezer holttest a foszforeszkáló tundrai hóban és a még ki sem hűlt emberi testeket marcangoló, véres kutya- és farkaspofák…

A megrendült mozdonyvezető csak az utolsó pillanatban vette észre, hogy a vasúti pálya megrongálódott. Idejében megrántotta a fékkart.

A vonat csikorogva, szikrázó acélkerekekkel és egymáshoz csapódó ütközőkkel megállt. Néhány katona lecsúszott a vagonok tetejéről. A többiek is leugráltak és a megfagyott holttesteken undorral átgázolva, oroszul és üzbégül káromkodva a megrongálódott sín felé tartottak.

Ám ebben a pillanatban több száz holttest megelevenedett, és megrohanta a katonákat, jeges kezük a katonák nyakára, géppisztolyára, arcára fonódott. Sok katona ijedtében, a feltámadt halottak látványától sokkolva nem is védekezett. Csak a vagonok tetején vagy belsejében maradt őrök nyitottak tüzet, miután

rádöbbentek, mi is történt.

De már késő volt: a feléledt félholtak, mint egy sáskahad, mit sem törődve a halálos golyózáporral, megrohamozták a vagonokat.

44.

Washington, Fehér Ház

Washingtoni idő szerint 08 óra 45 perc

– Nincs semmilyen parapszichológiai fegyverük, uram.

– De hisz a Kremlben lekapcsoltak minden vonalat!

– Sztrizs irodájában – pontosított Rickton tengernagy. Mindössze hárommillió dollárjukba került. Egyszerűen megvették Sztrizs titkárát.

Az elnök csodálkozva pillantott Ricktonra.

– Honnan tudja?

– Uram, a Pollard-ügy után ellenintézkedéseket kellett hoznunk. Izraelben saját információs forrással rendelkezünk. De nem hinném, hogy be kellene avatnom a részletekbe. Bocsásson meg, uram.

– Jól van. De hogy kapcsolták ki a távol-keleti szovjet radarokat?

– A műholdjukról és az AWACS-ekről. A SABRA kozmikus rendszer segítségével, már megvettük tőlük…

– Tehát… tehát, ez az egész művelet szélhámosság volt? Blöff??

– Ha karja, így is nevezheti, Uram.

– Ön hogy nevezné?

John Rickton kitérőleg tekergette a nyakát.

– Annak idején Reagan deszantosokat tett partra Grenadában és megmentett 1200 amerikai állampolgárt. Az izraeliek most megmentenek kétmilliót…

– Hogy hasonlíthatja ezt össze! – szakította félbe az elnök. Grenada és a Szovjetunió! Ezzel az akcióval Izrael egy atomtámadás veszélyét kockáztatta!

– Ez a veszély mindig fennáll, uram. Vagy elfelejtette a kubai válságot? Ha valamelyik orosz gazember lelőtte volna az ön fiának vagy bárki másnak a helikopterét, válaszul elsüllyesztettem volna az egyik orosz hajót.

– Várjon, tengernagy… – szólt közbe váratlanul az elnök. Azt mondta, hogy Izraelben saját információs forrással rendelkezik. Tehát, tudott róla, hogy mire készülnek az izraeliek Moszkvában, és erről mégsem informált engem?!

– Nem, uram, nem tudtam – Rickton keményen az elnök szemébe nézett. – De ha nem elégszik meg ezzel a közlésemmel, kérhetem a nyugdíjaztatásomat.

A beálló csendben az elnök John Ricktont fürkészte. Nem mintha megöregedett volna a tengernagy, inkább kiszáradt az utóbbi hónapokban. De továbbra is ambiciózus és önérzetes maradt.

– Jól van, megmagyarázom… – vett erőt magán Rickton. Ugyanakkor értesültem az akcióról, amikor a Pentagon, vagyis amikor az izraeli vadászgépek már fölszálltak Hokkaido szigetéről.

– Ezek nem *izraeli* vadászgépek voltak – vetette közbe szárazon az elnök.

– Az könnyen lehetséges. Az izraeliek nem tudták volna titokban Japánba vinni harci Fantom gépeiket. Ezért pontosan ugyanolyan izraeli gyártmányú Fantomokat béreltek a japánoktól, és a felkelő nap helyett hatágú csillagokat festettek rájuk. Rendkívül egyszerű trükk, de néha a legegyszerűbb trükkök a leghasznosabbak.

– Tehát, két szövetségesünk, Japán és Izrael titokban nagy hadműveletet készít elő, maga pedig… Tudott erről?

– Már megmondtam, uram. Az akcióról csak akkor szereztem tudomást, amikor elkezdődött. Vagyis, amikor már semmin nem lehetett változtatni. Csak várni és imádkozni. Ám még várakozás közben is figyeltem. Az izraeliek akciója ugyanis végső soron egy sajátos teszt. Hiszen számításukat az antiszemitizmus pszichológiájára építették. Vegye észre: a vallásos zsidókon és az antiszemitákon kívül senki nem hiszi el, hogy a zsidó nép kiválasztott volna. Tehát az antiszemiták azzal ismerik el a zsidók kiválasztottságát, hogy kétségbe vonják azt. Hiszen, ami nem létezik, azzal nem lehet komolyan vitatkozni. A zsidó kiválasztottság elismeréséből logikusan következik, hogy elhiszik Istennel kötött szövetségüket, következésképpen a tíz egyiptomi csapást is. Ily módon az antiszemiták mindig beleesnek a „22-es csapdájába". Sztrizzsel és Mitrohinnal is ez történt. Persze nem lehet sokszor ilyen csapdát felállítani, de a metodikát átvehetnénk. Meg fogom érteni, uram, ha nem tartja kielégítőnek a magyarázatomat. Ebben az esetben nyugdíjaztatásomat kérem. Meg amiatt is, mert bebizonyosodik majd, hogy izraeli információs forrásomat szemmel láthatólag Béről Lévi ellenőrzi. De nincs más. Lévi tábornok később hivatalosan bejelentené az akciót. Egyvalamiben azonban mégiscsak túljártam ennek a Lévinek az eszén. Tudom, hogy jelenleg hol tartózkodik.

– Hol?

Rickton tengernagy az órájára nézett.

– Béről Lévi, az izraeli elhárítás vezetője most Pekingben ül, a Kínai Kommunista Párt elnökének villájában.

– Micsoda?!

– Uram, kértem, hogy tizenöt perccel a kormányülés előtt fogadjon. Tudom, hogy ezen az ülésen meg akarja vitatni Izraelhez és Japánhoz fűződő viszonyunkat a távol-keleti akció fényében. Én azonban úgy látom, hogy ma van egy ennél fontosabb téma is. Kínai informátoraim szerint Béről Lévi és a kínai pártelnök találkozóján részt

vesz a kínai hadsereg vezérkari főnöke és a kínai katonai elhárítás vezetője is. Bocsásson meg, de meghaladja képességeimet, hogy megjegyezzem a nevüket – fejezte be a tengernagy.

– És? – kérdezte türelmetlenül az elnök.

– Ez minden, amit jelenteni tudok, uram.

– De mit jelent ez?

– Uram, ha az izraelieknek nincs parapszichológiai fegyverük, akkor nekünk még úgy sincs. Lévi megbeszélése a kínaiakkal pontosan négy perce kezdődött. Úgy vélem, még nem beszéltek semmiről, a kínai hagyományoknak megfelelően, most éppen teáznak…

Az elnök felállt. Az öreg Rickton kezd az idegeire menni. Nyolc perc maradt a kormányülésig, vagyis Ricktonnak hét perc kellett, hogy eljusson a lényegig.

Az elnök felháborodottan az ablakhoz lépett.

– Tehát, ez minden, amit el akart mondani nekem?

– Jelentést szeretnék tenni, uram, elemző részlegünk következtetéseiről is.

– Következtetéseket én is le tudok vonni, tengernagy – csattant fel az elnök és elgondolkodott. Vissza sem fordult az ablaktól, amely mögött a latyakos februári eső lemosta a havat a Fehér Ház melletti füves tisztásokról.

Az elnököt a képviselőház leszavazta az orosz felkelőknek nyújtandó segély kérdésében. Ez 27 százalékkal visszavetette népszerűségi indexét. Ezek után nem viheti az ENSZ elé a javaslatot, hogy a Szovjetunió és Kína közötti ütközőzóna létrehozása érdekében az usszuri övezetben élő zsidók helyét ENSZ-csapatok foglalják el. Mert az arabok úgyis megbuktatják a javaslatot, nem hagyják, hogy Izrael lakossága kétmillió fővel növekedjék, hiszen ez 25 százalékkal megemelné az izraeli hadsereg és vitatott területen élő lakosság létszámát. Azonkívül Kínának sincs szüksége erre az ütközőzónára. Kína érdeke, hogy győzzön az oroszországi felkelés, vagy legalább hosszadalmas polgárháborúhoz vezessen. Akkor aztán kellő pillanatban megszállja a szovjet Távol-Keletet és Szibéria egy részét. Tehát Izraelnek és Kínának mások ugyan az érdekei, egy pontban azonban, az usszuri határterületen…

Az elnök a CIA igazgatójához fordult és határozott hangon levonta a következtetéseket.

– Ha Kína megnyitja határát és beengedi az orosz zsidókat, akkor Sztrizs és Mitrohin szibériai hadosztályai a kínai csapatokkal találják magukat szembe, és semmiképpen nem vehetnek részt a felkelés elfojtásában. – Az elnök az órájára nézett. – Éppen ezt a csomót próbálja meg most Béről Lévi kibogozni a kínaiaknál. Nem így van?

Rickton elmosolyodott.

– Uram, az analitikai részlegemben van még egy üres hely.

– Köszönöm, majd meggondolom – mondta komolyan az elnök. – Tehát? Azt javasolja, hogy hívjam fel az izraeli miniszterelnököt és szegezzem neki a kérdést, mi történik Távol-Keleten?

– Én ezt nem mondtam, uram. Ellenkezőleg. Amíg Lévi tábornok nem vitatja meg az ötletet a kínaiakkal, az izraeli miniszterelnök aligha mond önnek bármit is. A tárgyalások eredményét viszont az izraeli miniszterelnökkel egy időben én is ismerni fogom…

– Jól van, akkor hagyjunk időt nekik – az elnök önkéntelenül elmosolyodott: ez a Rickton minden alkalmat megragad, hogy eldicsekedjen az ügynökeivel. Bizonyára valamilyen új típusú, kozmikus rádiólehallgatóról és számítógépes dekódolásról lehet szó. – Most két szót arról, tengernagy, mi folyik Oroszországban.

– Uram, ha megengedi, megkérném…

– Tudom! – szakította félbe türelmetlenül az elnök. – A Béről Lévi kínai tartózkodásáról kapott információ szigorúan titkos. Ha ez kiszivárog a sajtóba, Sztrizs és Mitrohin egyszerűen agyonlöveti a kétmillió zsidót, még mielőtt lelépnének Kínába. Ezt akarta mondani.

– Igen, uram.

– Tehát, mi történik jelenleg Oroszországban?

– Jelentést készítettem a kormányülésre – a tengernagy két sűrűn telegépelt lapot tett az elnök asztalára. – Röviden: a helyzet lassan mind Sztrizs és Mitrohin, mind a felkelés vezetőinek kezéből kicsúszik. Nem tudtuk, volt-e ezeknek a vezetőknek egyáltalán valamiféle felkelési tervük, de ha volt is, aligha lehet megvalósítani Oroszországban. Ha meg lehet valósítani egyáltalán valamiféle tervet egy forradalomban… – Rickton, észrevéve az elnök türelmetlen mozdulatát, félbeszakította saját fejtegetését és szárazon folytatta. – A leszerelt vagy, ha akarja, dezertált szovjet katonai alakulatok több mint fele közönséges rablóbandákká alakultak át. Hasonló banditaosztagokat alakítanak a táborokból kiszabadult rabok is. Egyidejűleg anarchia, zűrzavar tapasztalható a Baltikum, a Kaukázus és Közép-Ázsia népeinek nemzeti-felszabadító mozgalmai körében pedig még folyik a harc a hatalomért. Még nem szabadultak meg a kommunistáktól, de már előre isznak a medve bőrére. Úgy látszik, újabb mészárlás lesz az örmények és az azerbajdzsánok között. Törökország ezért harckészültségbe helyezte hadseregét, s igen megnőtt az iráni csapatok aktivitása Irán északi határa mentén. Törökország és Irán is Bakura feni a fogát.

– Mi van Moszkvában? Leningrádban?

– Egyelőre csend van, uram. Bármilyen furcsa is… – Az ajtóban az elnök titkárnője jelent meg. Mint a reggeli megbeszélés előtt mindig, most is csak ennyit mondott:

– Elnök úr, mindenki itt van…

– Egy perc, Catherina.

– Igen, uram – a titkárnő eltűnt.

– Kész, tengernagy?

– Azonnal. Van még valami. Mint tudja, országunkban fantasztikusan eredményes az orosz felkelőknek szánt pénz- és élelemgyűjtési akció. Önkéntes osztagok alakulnak, amelyek Oroszországba akarnak menni, harcolni a felkelők oldalán. Sokan közvetlenül hozzánk fordulnak, hogy segítsük átjuttatni őket. Természetesen, rendelkezésünkre állnak bizonyos csatornák. De tudni szeretném, hogyan vélekedik erről ön, uram.

Az elnök fáradtan a tengernagy szemébe nézett. Mit válaszolhat neki? Mindketten tudják, miről van szó. Ha a CIA, a képviselőház határozata ellenére, akár csak közvetett módon is támogatná az orosz felkelést, százszázalékos valószínűséggel megismétlődne az Olivér North-ügy.

– Nem is tudom – dünnyögte az elnök – aludnom kell rá egyet… És, kérem, hogy tájékoztasson róla, mi folyik Kínában – az íróasztalához lépett és a mikrofon gombját lenyomva így szólt: – Uraim, kérem, jöjjenek be.

Az Ovális Iroda előszobájában az adminisztráció tagjai felálltak ás egymást előreengedve sorban beléptek a titkárnő által szélesre tárt ajtón.

Nyolcadik nap: Február 6.

45.

Moszkva és az egész világ

Moszkvai idő szerint 19 óra 00 perc

– Itt Moszkva beszél! Figyelem! Itt Moszkva! A Szovjetunió valamennyi rádióállomása és a Központi Televízió csatornái! Néhány perc múlva Román Boriszovics Sztrizs elvtársnak, az SZKP Központi Bizottsága titkárának, a Szovjetunió Minisztertanácsa elnökének a Szovjetunió lakosságához intézett felhívását közvetítjük! Ismétlem! Néhány perc múlva…

A hang ünnepélyesen, szigorúan, szinte egyházi szertartásszerűén csengett. Ugyanannak a moszkvai bemondónak a hangja volt, aki 16 hónappal ezelőtt bejelentette, hogy merényletet követtek el Gorbacsov ellen. Most megint őt hallgatja az egész világ. Londonban, Bonnban, Washingtonban, Prágában és Tokióban az összes Oroszországgal foglalkozó kormánypárti és nem kormánypárti szolgálat tagjai csapot-papot hátrahagyva a televízióhoz siettek. Oroszországban a városok és a települések utcáin mindenütt újból bekapcsolták a hangszórókat. Alattuk elültek a sorban állások közben kitört botrányok és veszekedések. Az üzemekben elcsendesedtek a

gépek: az emberek a műhelyekben Moszkvát hallgatták. A laktanyákban is felfüggesztették a harci és politikai kiképzést. Az egyetemi kollégiumokban abbahagyták a tivornyákat. Moszkvában, Harkovban, Ashabadban, Norilszkban, Vlagyivosztokban.

Figyelem! Néhány perc múlva Román Boriszovics Sztrizs elvtársnak…

Az Ural-Tavda-Jekatyerinburg vasúti szárnyvonalon eszeveszettül robogott a Miszki megállóhelyen lefoglalt vonat. A szabadságban lubickoló köztörvényesek ordítottak, kártyáztak, fiatal nőkkel erőszakoskodtak, zabáltak és ittak a vagonokban. Még az egészségügyi kocsiban is ivászat folyt, ahol Michael Dowey megpróbált segíteni a sebesülteken és a fagysérülteken. Igen, ezek a foglyok most mindazt megszerezték, amiről a táborban ábrándoztak: kaját, piát és fiatal lányokat (ezeket az egészségügyi szakközépiskolás diáklányokat azután vitték magukkal, hogy rajtaütöttek Tavda városán). Fegyverük is volt és megittasodtak a sebességtől: a gőzmozdony vezetőfülkéjében egy fogoly géppisztoly nyomott a mozdonyvezető hátához, két másik, tábori alsónadrágra vetkezett fogoly meg részeg hetykeséggel szenet lapátolt a gőzmozdony tűzszekrényébe, amely már-már felrobbant a forróságtól…

– *Figyelem! Valamennyi rádióállomás és a Központi Televízió csatornái!* – harsogta a bemondó.

Jekatyerinburgban, a felkelés vezérkarában Zarudnij, Sztaszov, Obuhov, Akopjan, Konyuhova, Jasznogorov és még két tucat ember szorongott a tévé előtt.

– Csak nem mond le a kormány? – kérdezte Jasznogorov.

Megcsörrent a telefon. Zarudnij felemelte a kagylót, belehallgatott, és elsötétült az arca. Majd így szólt a vezérkar tagjaihoz:

– Az állomásról hívtak. Még egy banda, Tavdából. Tavdában 8 női túszt is ejtettek, s most szenet, élelmet és vodkát követelnek.

Guszko, Sztaszov, Obuhov és Konyuhova felálltak, ki a köpenyét, ki a bekecsét kapta magára.

– *Figyelem!* – mondta ismét a moszkvai tévébemondó. – *Itt Moszkva!…*

Moszkvában egy fekete Volga gurult a Nagy Színház művészbejárójához. Két ember szállt ki a kocsiból. Katonás léptekkel bementek a színházba és a zegzugos folyosókon egészen a kulisszákig siettek. A színpadon – az „Alekszandr Nyevszkij” című új opera próbáit megszakítva – ott szorongott az egész társulat egy televízió előtt, amelyet valaki a színpadra cipelt, a színészek, köztük Polina Csisztyakova, rendezők, sminkesek és díszletmunkások.

– *Fél perc múlva egyenes közvetítést adunk Román Boriszovics Sztrizsnek, az SZKPKB titkárának dolgozószobájából…* – folytatta a tévébemondó.

Az Arbaton, a nemzetközi távirati Ügynökségek irodájában a nyugati tudósítók már ott ültek a képernyők előtt és a nemzetközi videotelefon kapcsolótáblája mellett fejükre szivacsos gumifejhallgatót tettek, szájukhoz igazították a mikrofont és kiköhögték magukat: felkészültek az egyenes közvetítésre!

Nyugat-Európában, Izraelben, Kairóban, Szingapúrban, Tokióban és Melbourne-ben a tévékészülékkel felszerelt bárokat és kávéházakat megtöltötték a ráérő helyi lakosok és az amerikai turisták…

– *Figyelem, kapcsoljuk a Minisztertanács elnökének dolgozószobáját…* – És több millió tévéképernyőn végre megjelent Sztrizs arca.

– *Kedves elvtársak* – kezdte nyugodtan a kamerába pillantva. A *Szovjetunió Hazafias Kormánya megbízott, hogy szóljak önökhöz és felvázoljam az országban kialakult helyzetet. Természetesen mindannyian jól tudják, miről van szó. Egy héttel ezelőtt néhány ezer sztrájkoló uráli munkás megszakította a kormány képviselőivel folytatott tárgyalásait és megtámadta a katonai egységeket, amelyeket mi nem a munkások ellen, hanem épp ellenkezőleg, azért küldtünk oda, hogy a munkások nyugodt körülmények között, túlkapások nélkül el tudják temetni az uráli rendőrség önkényének áldozatait…*

A Nagy Színházban a két katonás ember Polina Csisztyakovához lépett; az egyik halkan így szólt hozzá: „Jöjjön velünk!”…

– *Természetesen kétségbe vonhatják szavaimat* – mosolyodott el a képernyőn Román Sztrizs. – *Hiszen a felkelők elfoglaltak néhány rádióállomást és felhívásaikban minket vádolnak. De kérdezzék csak meg tőlük, ki kire támadott: a katonák a munkásokra vagy a munkások a katonákra? Kérdezzék meg tőlük: a tárgyalások során elvetette-e egyetlen követelésüket is Krulij elvtárs, a jekatyerinburgi terület pártbizottság titkára? Nem, elvtársak, nem vetette el! És ez az igazság, ezt nem tudják megcáfolni…*

A foglyok által megkaparintott szerelvény a jekatyerinburgi állomáson vesztegelt. A vagonok ablakaiból és tetejéről géppuskák csövei meredtek az arra járókra. A vonat úgy festett, mint egy végtelen hosszúságú, szőrös hernyó, amelynek hátsó része a peronon túli sötétbe veszett. Michael Dowey kinézett a nyolcadik – az egészségügyi – vagon ablakán, és egy teljesen sötét, kihaltnak tűnő állomást látott. Korovin üvöltő hangját hallotta egy saját készítésű bádoghangszóróból.

– Utoljára mondom! Vagy idejön a felkelés vezetője, vagy felrobbantjuk az állomást és megyünk, feldúljuk az egész várost! – Korovin az ötödig kocsi tetején ült, mellette a géppuskaállvány. mögött az egyik fogoly hasalt: – Tízig számolok: egy… kettő… három…

Az állomás előtti sötét peronon váratlanul megjelent egy nő, kezében vasúti lámpával. Konyuhova volt az. Nyakig gombolt

bekecset, nemezcsizmát és szőrmesapkát viselt. Felemelte a lámpát, megvilágította az arcát és hangosan odaszólt Korovinnak:

– Fejezd be a számlálást! Beszélj, mit akarsz! – A nő megjelenése kissé lehűtötte Korovin hevét.

– Te ki vagy? – kérdezte a vagon tetejéről.

– Konyuhovának hívnak. A felkelés vezérkarának tagja vagyok.

– De hisz megmondtam: a parancsnokot akarom! – tért magához Korovin. – Nőkkel nem tárgyalunk! Nőkkel másként tárgyalunk. Ugye testvérek?

A tetőn a volt foglyok, géppisztolyaikat Konyuhovára irányozva, helyeslőleg felröhögtek és füttyöngetve kiabáltak Konyuhovának:

– Eredj innét! Vén picsa! Uccu a parancsnokért! Konyuhova nyugodtan kivárta, míg elül a hullám.

– Ha élelem és vodka érdekel titeket, az az én asztalom – jegyezte meg. – Én felelek a terület ellátásáért. Tárgyalni fogunk vagy füttyöngetni?

– Rendben, beszélgessünk, tárgyaljunk – nevetett fel Korovin. – Élelem, ital kell és szén a gőzmozdonynak. Különben mindent feldúlunk!

– Nem szállnál le onnan? Így fogunk egymással ordítozni? – kérdezte Konyuhova.

– Lehet, hogy géppuskákat rejtegettek az ablakok mögött? Nem, inkább itt maradok, jó torkom van. Mondjad: adsz italt, ételt és szenet?

– Én viszont a te géppuskáid előtt állok – mosolyodott el Konyuhova. – És mégis száraz a bugyim.

A középső vagonok tetején a köztörvényesek felröhögtek – jól megadta ez a nő a vezérüknek! Korovin erre sértődötten felkászálódott és leugrott a peronra. Az első és hátsó vagonok tetején a foglyok felálltak és előrenyomultak, hogy lássák az „előadást”. Néhány fogoly szintén le akart ugrani, de Korovin üvöltése megállította őket.

– Vissza a helyetekre! – és Konyuhovához lépett. – Na?

– Te csak engem ne nógass – mondta neki nyugodtan az asszony. – Tehát Miszkiben elraboltatok 18 lányt. Értük cserébe kaptok élelmet és szenet. Italt egy szemernyit sem. Rendben van?

– Nem, nincs rendben! – és Korovin hadonászva az asszony oldalának szegezte finn kését. – Most már 19 nőnk van!

Közben az állomás sötét ablaka mögött, a diszpécserszobában Guszko a belépő Akopjanra nézett. Az bólintott és halkan így szólt:

– Minden rendben.

Ebben a pillanatban a vonat legutolsó vagonjához, amelyet otthagytak a kíváncsi foglyok, a sűrű sötétben lassan és csaknem zajtalanul egy vasúti pőrekocsi meg egy tolatómozdony közeledett. A pőrekocsin a foglyok vonatára irányzott löveggel egy harckocsi állt, benne a géppuskaállványnál, a töltőkezelő helyén és a többi ülésen

Sztaszov, Obuhov és még három másik *afgán.* Periszkópjaikon látták, hogy a pőrekocsi szorosan a foglyok vonata mögé gurult, finoman nekiütődik a hátsó ütköző korongjának. És a tolatómozdony nyomására a foglyok vonata megmozdul, előregurul.

– Hé – ordította Korovin az embereinek. – Hová a fenébe mentek?!!

– A barmok, elöl, a mozdonyon garázdálkodnak – mosolygott rá Konyuhova. – Szaladj, állítsd meg őket, megvárlak…

Korovin előreszaladt a peronon a gőzmozdonyig. Menet közben előkapta a revolverét és a levegőbe lőtt.

– Állj! Állj! Az anyád mindenit! – és parancsot adott lentről a tetőkön heverő, üldögélő és álldogáló foglyoknak.

– A mozdonyhoz! A mozdonyhoz!…

A foglyok tucatjával szaladtak előre a tetőkön a mozdony felé. A vonat mind gyorsabban gurult, és Korovin hátranézve hirtelen észrevette, hogy Konyuhova eltűnt.

– *Miért szakították meg az uráli munkások a tárgyalást a kormánnyal?* – kérdezte időközben a képernyőn Román Sztrizs. – *Miért támadták meg a katonai egységeket, miért végeztek ki tucatnyi pártvezetőt? Talán a kormány nem rendelkezik olyan erőkkel, amelyek haladéktalanul helyre tudnák állítani a rendet?*

Ekkor a tévéképernyőkön Sztrizs helyett a Szovjetunió térképe jelent meg, rajta a katonai egységek elhelyezkedése, adataikkal együtt.

– *Nézzék ezt a térképet* – mondta Sztrizs –, *állandóan láthatják haderőinkről cikkező amerikai kiadványokban. Nézzék a Volga és az Ural között térséget. Itt vannak a legfelsőbb főparancsnokságunk stratégiai tartalékai. Még a Pentagon adatai szerint is 18 ejtőernyős deszant hadosztály, 5000 harckocsi, 4000 tüzérségi egység állomásozik itt. Még a katonai ügyekben tájékozatlan ember is beláthatja, hogy a kormány nem a legrosszabb egységeit tartja itt, hanem a legmegbízhatóbbakat, amelyek nem dezertálnak az első, uszító, provokációs felhívásokra. Mint látják, éppen a 18 legjobb ejtőernyős deszant hadosztály állomásozik északnyugaton az Urálban. Ezeknek az erőknek a felével is bekeríthettük volna Jekatyerinburgot és már öt napja véget vethettünk volna a zavargásoknak…*

A térkép helyén ismét Sztrizs tűnt fel a képernyőn. A nézők szemébe nézve így folytatta:

– *Akkor miért nem tettük meg ezt a lépést? A válasz egyszerű: öt napja nem tudtuk, kik állnak a felkelők oldalán, nem tudtuk, kiknek az érdekében cselekszenek, és mi célból harcolnak. Azt hittük, munkásmegmozdulással állunk szemben, s ezért kötelességünknek éreztük, hogy békés úton rendezzük a konfliktust. De a vezetők mindinkább kibontakozó kormányellenes akciói meghiúsították*

próbálkozásainkat, hogy közvetlenül – rádió és videotelefon útján – kapcsolatba lépjünk a felkelés vezetőivel.

Ma végre megtudtuk, hogy mi ennek az oka.

Mint tudják, két napja az izraeli kormány, Japán és Kína hathatós támogatásával, példátlan akciót hajtott végre: megsértette távol-keleti légterünket. Mire számítottak?

Arra számítottak, hogy határőrcsapataink meggondolatlanul válaszlépéseket tesznek, s ebben az esetben ők, az izraeliek, könnyedén, a zsidó nemzetiségű lakosok megmentésének ürügyén, kiprovokálhatják a kínai csapatok behatolását Szibériába, a japánokét pedig a Távol-Keletre. S ezt éppen akkor, amikor mi az uráli konfliktussal vagyunk elfoglalva. Tehát erre számítottak…

A vonat, rajta a zavarodott foglyokkal, félelmetes sebességgel száguldott a hangszórók alatt dermedten várakozó sorok között, át az egész városon… Félhomályos házak mellett robogott, amelyek ablakaiban gyengén vibráltak a Sztrizs arcát mutató tévéképernyők… Úgy látszik, valaki gondosan átállította a váltókat a vonat előtt, így az már el is hagyta a várost, és átzakatolt az Iszety felett átívelő hídon. A gőzmozdony vezetőfülkéjében Korovin a mozdonyvezetővel ordítozott.

– Fékezz! Fékezz, te disznó!

– Akkor kisiklik és mind felfordulunk! – hadonászott az ijedt férfi. – Hát nem érted, hogy hátulról tolnak minket…

– *…Elvtársak!* – mondta eközben Sztrizs. – Mostanra *teljesen világossá vált, hogy kik állnak az uráli, úgynevezett „népi felkelés” élén, és miért választották kezdettől fogva a kompromisszum nélküli polgárháborút, és miért volt első dolguk, hogy dezertálásra szólítsák fel a hadsereget. A nemzetközi cionizmus ügynökei, hazánk árulói ők. Szélnek akarják ereszteni hadseregünket, hogy biztosítsák ezzel a kínai-izraeli-japán agresszió sikerét és előkészítsék az új kínai elnyomatást az orosz földön…*

A síneken száguldó vagonokban kitört a pánik: a részegek egyszeriben kijózanodtak, amikor rájöttek, hogy csapdába kerültek. Michael Dowey homlokát a hideg ablaküvegnek szorítva halálos szomorúsággal bámult az elsuhanó, sötét uráli tajgába. Micsoda ország! Kietlen, hideg, részeg, vak, sötét és kegyetlen…

Sztrizs így folytatta a szovjet televízió és a moszkvai rádió valamennyi csatornáján:

– *Elvtársak! Orosz testvéreim és nővéreim! Most következik a mondanivalóm lényege. Akik kiötlötték és megszervezték ezt a testvérgyilkos polgárháborút, nem hagyták abba gyalázatos fondorkodásaikat. Néhány órával ezelőtt ért véget egy megbeszélés Béről Lévi tábornok, az izraeli hírszerzés feje és a kínai pártvezetők között. Miben állapodtak meg? Nézzék…* – a képernyőkön egy videofelvétel kockái jelentek meg. – *Ezek a filmkockák műholdjainkról*

érkeztek. Mivel a Távol-Keleten most éjszaka van, nem lehet mindent jól kivenni. Az azonban jól látható, hogy most, ezekben a percekben izraeli repülőgépek kínai területre, az Amur vidékére szállítják a negyedik izraeli deszant hadosztályt. Egyúttal riadóztatták a kínai hadsereget: jelenleg 16 hadosztály fejlődik fel határaink mentén, s a kínai vasutakon minden vonat egy irányba, észak felé halad. Mit jelent-mindez, elvtársak? – tűnt fel Sztrizs ismét a képernyőkön. – *Azt jelenti, hogy két órán belül, azaz még mielőtt a Távol-Keleten a nap felkelne, a kínai határaink mentén élő kétmillió zsidó nemzetiségű szovjet lakos megtámadja határőregységeinket, hogy Kínába meneküljön. Van fegyverük, sok-sok fegyverük. Azokban az „élelmiszeres” ládákban voltak elrejtve, amelyeket két napja juttattak el hozzájuk az izraeli repülőgépek. Izrael tehát visszaélt emberségünkkel: élelem helyett géppisztolyokat küldtek! Persze a zsidók izraeli géppisztolyok segítségével sem tudják megfutamítani határőrcsapatainkat. Ám ez is beletartozik az izraeli-kínai-japán stratégák terveibe. Számukra, mint már mondtam, az a fontos, hogy konfliktust, bármilyen fegyveres konfliktust provokáljanak ebben az övezetben. És amint a zsidó nemzetiségű polgáraink megtámadják határőreinket, az izraeli hadosztály és a kínai csapatok, a kétmillió zsidó megvédésének ürügyén, délről, a japánok pedig keletről behatolnák területünkre. Tehát, elvtársak, ami két óra múlva megtörténik majd, az nem más, mint intervenció! Intervenció, amelyet a Szovjetunió belső területeiről teljes erővel támogatni fognak az uráli zavargások vezetői, kívülről meg Irán és Törökország agresszív erői, amelyeknek régi tervük, hogy elfoglalják közép-ázsiai és kaukázusi köztársaságainkat.*

Tehát, elvtársak, már egyáltalán nem arról van szó, hogy fennmarad-e országunkban a szovjethatalom vagy sem. Immár arról van szó, hogy fennmarad-e Oroszország vagy sem! Igen, elvtársak! Őszintén szembe kell néznünk a tényekkel! Oroszország árulóinak, a nemzetközi cionizmus ügynökeinek sikerült lakosságunk egy részét kormányellenes megmozdulásokra felbujtania. Az elmúlt öt nap során türelmesen javasoltuk nekik, hogy rendezzük békés úton követeléseiket. Most azonban lejárt az az idő, amelyet a Történelem a dolgok békés elrendezésére rendelkezésünkre bocsátott. A külföldi intervenció láttán…

Néhány géppisztolysorozat szelte át az éjszakát. Korovin és bandája a hátsó vagon tetejéről megpróbálta szétlőni a szerelvényt maga előtt toló mozdonyt. De a golyók simán lepattantak a gőzmozdony széntárolójának acélburkolatáról. A lövöldözésre válaszul a pőrekocsin álló harckocsi félelmetes lassúsággal felemelte a löveg csövét, majd nagy kaliberű géppuskájából egy rövid sorozattal odapörkölt a vagon tetejére, ahol a bűnözők hasaltak. És bár a szél azonnal eloltotta a fellángolt tüzet. Korovin tudta, hogy a géppuskák

fabatkát sem érnek a tankkal és a vonatot a tajgában maga előtt toló gőzmozdony erejével szemben.

Lerántotta az egyik lábáról a csizmáját, letekerte fehér kapcáját és meglengette a levegőben…

Sztrizs közben folytatta:

– *…Látva a veszélyt, hogy Japán be akarja kebelezni orosz Távol-Keletet, Kína Szibériát, Irán és Törökország pedig déli köztársaságainkat; látva annak reális veszélyét, hogy az orosz nép, mint nemzet, megszűnik létezni, a Szovjetunió kormánya megbízott, hogy jelentsem be a következőket.*

– *Először. A leghatározottabban tudomására hozzuk mindazoknak, akik szent határaink ellen törnek, hogy bármilyen határincidens provokálására tett kísérletet és bármilyen határsértést a katonai intervenció kezdetének tekintünk, és fenntartjuk magunknak a jogot, hogy megtegyük a szükséges válaszlépéseket mind az agresszió helyén, mind az agresszió hátországában. Felkészülten várjuk a támadást…*

A tévéképernyőkön feltűnt a zsiguli földalatti bunker, a negyvenméteres gránitréteg alatt helyezkedett el a rakétacsapatok központi vezérkara, a szovjet főparancsnokság stratégiai tartalékának vezérkara és a szovjet kormány bombabiztos óvóhelye. A tévékamerák a nézőknek csak egy helyiséget mutattak: a rakétacsapatok vezérkari termét. Itt, a számítógépek és a radarok villódzó képernyői előtt fiatal tisztek ültek, hadnagytól a tábornokig. A felderítő műholdakkal kiépített kapcsolat révén csaknem teljesen tisztán látták, hogyan fejlődnek fel az izraeli és kínai csapatok az Amur határfolyó déli partja mentén. Az izraeli teherszállító repülőgépek gyomrából kigördülő könnyű harckocsik páncélzatán könnyen ki lehetett venni a világoskék hatágú csillagot…

– Az *ellenség támadó erőinek teljes harckészültségéig száz perc van* hátra – jelentette az egyik fiatal őrnagy a vezetési pontnak, ahol tábornokai körében, az Amur-vidéktérképe fölé hajolva várakozott Pavel Mitrohin, az SZKP KB titkára. Új, marsalli egyenruhát viselt. A nagy elektromos óra mellette már átállt a visszaszámlálásra. 100… 99,55… 99,54… 99,53… A terem minden sarkából jelentések hallatszottak:

– *Az amerikai hadsereg „red alert” parancsot kapott!*

– *A török harckocsi hadosztályok háborús normák szerint vételeznek üzemanyagot!*

– *A japán légierő teljes lőszerkészletet kapott!* – És ugyanitt, a képernyőkön ellenőrizni lehetett a szovjet fegyveres erők felkészültségét

A szibériai tajgában kinyíltak a rakétasilók:

– Első *csapásmérő harcászati rakéták készültségéig két perc!…* –

Egész rakétaütegek készültek fel a harchoz:

– A *távol-keleti katonai körzet rakétaütegei harcra készek!* – A bombázók megkapták teljes rakéta- és lőszerfelszerelésüket:

– *Hadászati bombázók készültségéig egy perc…* – Az elektromos óra Mitrohin mellett pedig folytatta a visszaszámlálást: 97,32… 97,31… 97,30…

A kamera visszatért Sztrizs szobájába. Sztrizs így folytatta.

– *Kedves elvtársak! Kormányunk számot vetett a kialakult helyzettel. A világ még soha nem volt olyan közel a termonukleáris háború kitöréséhez, mint most. A történelem felteszi a kérdést: kinek a pártján álltok orosz emberek? Addig folytatjuk ezt a testvérgyilkos polgárháborút, mígnem Oroszország eltűnik a föld színéről és a helyén sárga és szemita fajok tépdesik darabokra hazánk testét? Vagy amint a régi oroszok egységbe tömörülünk és ellenállunk az újabb külföldi agressziónak?…*

A vonat teljes sebességgel robogott, amikor a 18 női túsz átment a szerelvény legutolsó vagonjából a pőrekocsira. Itt, a harckocsi mellett Sztaszov és Obuhov várta a lányokat: „Hat… hét… nyolc… kilenc…” – számolták őket. Két afgán a gőzmozdony előtti vagonba kísérte a kiszabadultakat.

– *…Fivéreim és nővéreim!* – fordult Sztrizs az ország népéhez. – *Oroszok! Az ellenség itt áll a kapunkban, a sárga kezek már átnyúltak a határainkon hazánk testébe, és gyermekeink bölcsőjébe: tegyünk félre minden belső viszályt, amelyeket ellenségeink és ügynökeink szítottak közöttünk.*

Fogjunk össze, mint egy nagy család!

Ennek érdekében: mi, a szovjet kormány vezetői kihirdetjük az országban a hadiállapotot. Elrendeljük, hogy az ország férfilakossága azonnal vonuljon be a hadseregbe. Teljes körű és feltétel nélküli amnesztiában részesítjük mindazokat, akiket az ellenséges ügynökök tévútra vezettek és kormányellenes akciókban vettek részt. Az elkövetkező órában oszlassák fel az összes kormányellenes egységet, s a 17 és 50 év közötti férfiak jelentkezzenek a területi hadkiegészítési parancsnokságokon és a mozgósítási pontokon.

Elvtársak! Lehet, hogy 96 perc múlva elkezdődik a harmadik világháború. Halálos veszélyben a haza! Akik még ebben a helyzetben sem hagynak fel kormányellenes cselekedeteikkel, maguk leplezik le a nép előtt oroszellenességüket, s azt, hogy valójában a kínai-izraeli-japán ügynökök utasítására cselekszenek. Oroszország árulói nem számíthatnak kegyelemre! A népharag könyörtelenül felkutatja és megbünteti őket!

Barátaim! Megállíthatjuk és meg is kell állítanunk az agresszorokat hazánk kapujában! Éljen országunk népeinek testvéri egysége! Ügyünk orosz ügy, ügyünk igaz ügy! Megfogjuk menteni a hazát!

Miután mind a 18 megerőszakolt női túsz átment a pőrekocsira, Obuhov ezt a vagont lekapcsolta a foglyok vonatának utolsó kocsijáról, Sztaszov pedig parancsot adott a mozdonyvezetőnek: „kész, fékezz…”

A pőrekocsi és a foglyok vonata között rögtön rés keletkezett, nőttön-nőtt, mígnem sötét, hideg szakadékká terebélyesedett. Majd a gőzmozdony, amely az előbb még a vonatot tolta, megállt, és elindult visszafelé, maga után húzva a pőrekocsit, rajta a női túszokat és a harckocsit.

Messziről, a vonat tetejéről, amely a tehetetlenségi erő hatására tovább gördült a síneken az uráli tajgában, a köztörvényes foglyok és Michael Dowey doktor a pőrekocsi után néztek. Az egyik bűnöző dühében néhány géppisztolysorozatot küldött a harckocsi után.

És a lassan lefékeződő vonatot bekerítette a sűrű, sötét tajga.

46.

Szibéria, kurgáni terület, a száműzött Gorbacsov házaspár villája Moszkvai idő szerint 19 óra 27 perc

A televízió elhallgatott, ők azonban sokáig magukba roskadva ültek. Az ablaküveget viharos szél zörgette.

– Misa, hát lehetséges ez? – szólalt meg végül Raisza és idegesen folytatta a kötést.

– Micsoda? – kérdezte lehunyt szemmel Gorbacsov.

– Hát ez: felfegyverzett zsidók, a kínaiak támadása?

– Lehetséges… – felelte fáradtan és inkább kitérőleg, mint határozottan Gorbacsov. Egy régi, kopott plüsskárpitozású karosszékben ült, térdét öregurasan pléd borította. Mégis fázott ebben a pokoli villában.

– Nem, persze, hogy nem… – mondta továbbra is lehunyt szemmel Gorbacsov.

– De akkor ez a Sztrizs egy gazember! Meghamisítja a tényeket!

Raisza a férjére nézett: miért hallgat? Itt, a száműzetésben minden szót harapófogóval kell kihúzni belőle, még most is, amikor újságokat kapnak, és nézhetik az izsevszki televíziót, hallgathatják a világ rádióadóit. Gorbacsov azon az estén omlott össze, amikor ráébredt, hogy hiábavaló volt az éhségsztrájk; a világon sehol sem tüntettek „Szabadságot Gorbacsovnak!” transzparensekkel, és senki, egyetlen Nobel-díjas sem küldött a Kreml új kormányának tiltakozó levelet száműzetése és elszigetelése miatt. Az első felismerés után még egy teljes napot a rádió mellett töltött, a csodában reménykedve, majd egyszer s mindenkorra kikapcsolta a rádiókészüléket, s vele szinte magát is kikapcsolta az életből. Még azon sem háborgott, hogy Sztrizs és Mitrohin rá, Gorbacsovra hivatkozva folytatják nyíltan soviniszta politikájukat. És szinte egy csapásra, egyetlen óra alatt elhanyagolt,

minden reményét, akaraterejét és életkedvét elvesztett öregember lett belőle. Hiszen ebben a „villában” attól is meg voltak fosztva, ami a lágerekben és börtönökben sínylődő foglyoknak legalább megmaradt: azok érintkezhettek cellatársaikkal és dolgozhattak, igaz kényszerből, de legalább gyorsabban telt az idő. A villában viszont megállt az idő, s ez összetörte Gorbacsovot, szófukarrá tette, megsemmisítette őt.

– Hallod? Azt mondtam, hogy ez a Sztrizs egy gazember! – ismételte meg Raisza, s idegesen meghimbálta hintaszékét. Nem tudott ülve maradni és hallgatni, mint a férje – órákon, napokon, heteken át. Ő, aki Oroszország *first ladyje* volt, aki minisztereknek parancsolgatott és rendezőket, írókat, színészeket pártfogolt! Az ördög vigye, szólaljon már meg végre! Végtére is nem egyedül szenved a villában, amely inkább erdei sírboltra hasonlít. – Hallod?

– Hallom – mondta Gorbacsov. – Zseni…

– Ki a zseni, – Raisza vékony, csinos alakja férje felé fordult, s az asszony még a kötést is abbahagyta. – Sztrizs zseni?! Ez a felfuvalkodott hólyag?!

Gorbacsov szótlanul bólogatott a fejével, mint egy zsidó ima közben.

– De miért??!

Gorbacsov felsóhajtott és kinyitotta a szemét. Ennek a vén buta libának mindent a szájába kell rágni, pedig a marxista filozófia doktora.

– Mert zseniálisan kihasználja a helyzetet. Minden helyzetet. Most is… – lassan, szinte kényszeredetten beszélt. – Amint a kínaiak támadást indítanak, az egész ország a kormány mellé áll, s a nép maga fogja letartóztatni a lázadókat. Aztán gyorsan rendezi a határkonfliktust…

– És ha a kínaiak nem támadnak? Hisz figyelmeztette őket, láttad te is!

– Igen, ez különös; minek jelent meg a képernyőn, ha háborút akar?… Egyébként pedig… – hagyta abba hirtelen Gorbacsov, mint akit meglepett saját feltevése.

– Egyébként, mi van? Legalább néhány szót kinyöghetnél? – sziszegte szinte gyűlölködve Raisza.

Gorbacsov egész este most nézett rá először. „Milyen furcsa!” – gondolta. Felesége egész este semmi okosat nem mondott, mégis a hülye kérdései juttatják eszébe a felfedezésszerű ötleteket…

– Mi van „egyébként?” – kérdezte türelmét vesztve Raisza.

– Hát igen… Nem fontos… – Gorbacsov ismét elhallgatott.

– Miért nem fontos? Fontos! Legalább „három szót hadd halljak naponta! Érted? *Nekem* fontos!

– Ne kiabálj velem, te liba! Te is hallottad, mit mondott: két óra múlva a zsidók megpróbálnak áttörni Kínába és elkezdődik a háború. Mit nem értesz?

– Sztrizs figyelmeztetése után se a kínaiak, se a japánok nem mernek majd támadni! A zsidók úgyszintén…

– Úgy gondolod? – mosolyodott el Gorbacsov. – És mi van, ha nem a zsidók támadnak a határőrökre, hanem fordítva? Ha a határőrök támadnak a lágerekre és lövöldözni kezdenek, akkor is ugyanaz az eredmény, nem igaz? Az izraeliek rohannak, hogy megmentsék az övéiket! Nem érdekes, hogy a kínaiak beszállnak vagy sem. Ha kínai oldalról mérnek először csapást, Sztrizs és Mitrohin azonnal megtámadják Kínát. És kitör a háború. Mert csak egy Kína elleni háború tudja most visszacsalogatni a hadseregbe azokat, akik átálltak a felkelőkhöz.

– Azt akarod mondani, hogy… egy óra múlva mindenképpen háborúba lépünk Kínával? – kérdezte hitetlenkedve, de már egy kicsit félve Raisza.

– Legfeljebb két órán belül – jegyezte meg Gorbacsov. – Mitrohinnak és Sztrizsnek egyszerűen nincs más választása. Nincs hadseregük, érted?

– És a különleges csapatok? A tartalékosok? Nem hallottad, mit mondott…

– Csak beszél! – Gorbacsov kezdett dühbe gurulni…. – Ha ez az ebfajzat biztos volna benne, hogy a tartalékos csapatok belelőnek a népbe, már rég szétlövette volna az egész Uralt, saját anyját és nővérét is beleértve! Pont az a furcsa, hogy Sztrizsnek van is hadserege meg nincs is. A fele szétszaladt, a többiek meg… Hol a biztosíték, hogy a laktanyából kivonulva ezek a tisztek és katonák nem kötnek szintén szövetséget a felkelőkkel? Ne felejtsd el, hogy a hadseregben sok ezer olyan tiszt van, aki nekem köszönheti a karrierjét! Nekem, nem pedig Sztrizsnek és Mitrohinnak! Én űztem el a hadseregtől az összes brezsnyevi fafejűt, és csináltam helyet a fiataloknak! Még ha ötven százalékuk barom is, a másik ötven százalék emlékezni fog erre! Meginognak, meglátod és Sztrizs ellen fordulnak, a néppel együtt! Ha azonban háború lesz Kínával, akkor mindenki – a hűek és a hűtlenek, a megbízhatók és a dezertáltak – mind elmegy, hogy megmentse a Sztrizs és Mitrohin irányította Oroszországot. Itt a kitűnő alkalom: zsidók a kínai határnál! Mindig ezek a zsidók!

Raisza csodálkozva nézett a férjére. Ilyen hosszú monológot már több mint egy éve nem hallott tőle. De Istenem, miket beszél? Háború Kínával! Egy óra múlva!

– Misa,észnél vagy? – kérdezte halkan.

– Énésznél vagyok – szipogott Gorbacsov, majd lankadtan és erőlködve felemelkedett a fotelból, a kandallóhoz csoszogott, s két nyírfarönköt tett a tűzre. – De Sztrizs és Mitrohin hülyék! Leszarják Oroszországot és milliókat ölnek meg, csakhogy hatalmon

maradjanak… – odalépett a befagyott ablakhoz és megkocogtatta a dérlepte üveget. Erre a kopogtatásra az őrszobából általában kijön egy üzbég őr, s megkérdezi: „mi kéne?”. Gorbacsov vagy Raisza ilyenkor megkéri, hogy hozzon be fát.

– Ne kopogj, nincs ott senki… – mondta Raisza.

– Hogy-hogy senki? – kérdezte értetlenkedve Gorbacsov.

– Még napközben elmenekült az összes katona…

– Hová menekültek??

– Hová! Hová! Az összes katona egyféle rohan most: haza. Ők nem olyan okosak, mint te! Honnan tudhatták volna, hogy háború lesz Kínával?

Gorbacsov megállt az ablak mellett. Felesége szavain töprengett. Néhány perccel ezelőtt még mindaz, amit az uráli felkelésről, a katonák dezertálásáról hallott, Sztrizs televízió beszédét is beleértve, olyan volt, mintha valahol máshol történt volna, mintha semmi köze nem volna az ő mostani életéhez. Úgy hozzászokott elszigeteltségéhez; hogy ő elszigetelte magától a világot. S valami oknál fogva épp az az egyszerű gondolat nem jutott eszébe, hogy ennek a villának az őrei éppen olyan katonák, mint a többi sok ezer, akik ezekben a napokban elszöktek a hadseregből.

– De… miért… nem mondtad meg nekem?

– Mit?

– Hogy elszöktek…

– Ugyan minek? Utánuk mész? – kérdezte gúnyosan Raisza. – Vagy gyalog sétálunk Moszkvába?… – de elakadt a hangja, mert Gorbacsov már eltűnt a szobából: váratlanul kiszaladt az udvarra, még az ajtót is elfelejtette becsukni, maga után. Az esti szél behordta a havat a szobába, s a kandallóban megremegett a láng. Raisza az ajtóhoz lépett, megállt a küszöbön és csodálkozva, sőt rémülten figyelte férje rohamos metamorfózisát. Ez a kopasz öregember, aki három napja még olyan gyenge volt, hogy nem tudott felkelni az ágyból, most az üres őrszoba felől a ház felé loholt és ez alatt a valóban néhány másodpercnyi futás alatta rozzant, csoszogó, hajlott hátú öregemberből erős, egyenes derekú, széles vállú, kihúzott mellű, pirospozsgás és elszántságot sugárzó hatvanegynéhány éves férfi lett.

Raisza nem akart hinni a szemének: férje nem tizenhat hónapot dobott le magáról, hanem tizenhat évet!

Gorbacsov már fel is szaladt a lépcsőn, megragadta Raiszát, félretolta az útból, majd besietett a házba és kapkodva öltözni kezdett: magára vette a kabátját és a sapkáját…

– Hová?

– Gyorsan! Gyorsan! Öltözz!

– Hová?!

– Oda! Oda! Mit tudom én! Elindulunk! Majd csak találunk

embereket! – pont úgy beszélt, mint Csehov „Cseresznyéskert”-jének szereplői: talányosan, mint egy alvajáró.

– Elment az eszed! Éjszaka van, hófúvás! – állta el Raisza férje útját. – Nem engedlek sehova!

Gorbacsov újra megragadta feleségét, s mint egy akadályt megpróbálta odébb tenni az útból. Raisza azonban kötéshez szokott erős kezével lecibálta férjéről a télikabátot.

– Hülye! Hová mész?! Moszkvába? Megölnek!

– Nem Moszkvába, Szverdloszkba! Mit értesz te ehhez, liba! Ma a világon egyetlen ember gátolhatja meg a szovjet-kínai háború kitörését, egyvalaki mentheti meg Oroszországot! És ez az ember én vagyok! Csak el kell jutnom a legközelebbi telefonig! A repülőtérig! Érted? Az őrök, mielőtt elmentek, elvágták a telefonvezetéket! Éppen ezért bármelyik percben itt lehetnek a KGB-sek! Eressz! Nincs időm! – akkorát taszított feleségén, hogy az a földre esett. De Gorbacsovnak eszébe sem jutott, hogy felsegítse. Egyszerűen leugrott a feljáróról és belerohant a hófúvásba, az imbolygó fényszóró megvilágította kapu irányába.

Tíz perc múlva Raisza utolérte férjét az üres és sötét téli országúton, alacsonyan szálló helikopter zúgását hallották. A helikopter a villa felé repült. Gorbacsov az erdei útról a fák közé lökte Raiszát, és vele együtt egy hóbuckában landolt.

– Te bolond! Hülye! Gazember! – sírt a hóban kuporgó Raisza. – Te beszari Napóleon!…

Gorbacsov tekintetével a villa felé távolodó helikopter fényeit követte, majd talpra állt és kézen fogta feleségét.

– Gyerünk! Fussunk! Közel a repülőtér! Hallod?!

Valóban, balról, a fák mögül sugárhajtóművek távoli zúgása hallatszott. Raisza feltápászkodott és férje után sietett. Nem azért, mert bízott benne, inkább, mert félt egyedül maradni a sűrű erdőben. Gorbacsov vissza sem kapaszkodott az útra, hanem keresztül a hóbuckán és letört száraz gallyak torlaszain megindult toronyiránt. Elesett, felkelt és újra nekiveselkedett. Raisza nekiiramodott és nagy nehezen utolérte férjét. Apró nemezcsizmáival megpróbált férje széles lábnyomaiban haladni.

Ám akkor hátuk mögül újból meghallották a helikoptert, amely a villától vezető út fölött repülve erős fényszórójával bevilágította az utat. A viharos szél azonban már behordta a menekülők nyomait, a szökevények pedig az erdő mélyén újból belevetették magukat egy hóbuckába. A helikopter elszállt felettük.

A menekülők megvárták, míg elhalkul a helikopterzaj, majd felálltak és kabátjukról a havat le sem verve nekiindultak a fák mögött felbúgó sugárhajtóművek irányába.

A katonai repülőtér rögtön ott volt az erdő szélén.

A behavazott és reflektorokkal megvilágított területen lázas harckészültség látványa fogadta őket: több század sugárhajtású vadászgép készülődött a felszálláshoz, a repülőgépek mellett ellátó- és üzemanyagos gépkocsik álltak, ék alakban haladó hókotrók tisztították a felszállópályát.

Gorbacsov előreugrott, de három lépést sem tudott tenni, amikor két sötét alak rontott rá és Raiszára a cserjésből. Ledöntötték őket a lábukról és kést szegeztek nyakuknak:

– Csend! Le a ruhát! Vetkőzzetek… – és az egyik rabló lekapta Gorbacsov fejéről a sapkát.

Ez az intelligensen hangzó, de idegen akcentussal kiejtett „vetkőzzetek” arra késztette Gorbacsovot, hogy jobban szemügyre vegye támadóját. Hirtelen felismerte.

– Maga az, Michael?? Az amerikai orvos?!! – Michaelnek leesett az álla a csodálkozástól:

– Gorbacsov?!!

Gorbacsov már le is rázta magáról az orvost, visszavette tőle a sapkáját és ellentmondást nem tűrő hangon rászólt Korovinra, aki még mindig kést tartott Raisza torkához:

– Te dög, ereszd el a feleségemet! – és a meglepetésében megnémult Korovint félrelökve felsegítette az asszonyt. – Gyerünk! Nincs időnk!

Korovin leült a hóra s nagyokat pislogott zöld szemével. Gorbacsov megragadta Michael tábori munkaruhájának gallérját.

– Szükségem van rád! Velem jössz!

– Hová?

– Velem jössz, és kész! – Gorbacsov magyarázkodás helyett nagyot taszított Michaelon, és az a mély hóban botladozva engedelmesen követte őt a repülőtér felé.

– Misa! Várj! – kiáltotta mögülük Raisza. Nem tudott lépést tartani a férfiakkal.

Azok azonban hátra se néztek.

Felkapaszkodtak a felszállópályára és az egyik fényszóró alá álltak. Azonnal recsegő hangszórók ugattak fel:

– Idegenek a hatos felszállópályán! Idegenek a felszállópályán!…

A repülőtér két végéből két katonai GAZ robogott a fényszórók fényében álldogáló Gorbacsov és Michael Dowey felé.

Gorbacsov nyugodtan állt, sőt felemelte a kezét, amikor az elsőként odaért GAZ lefékezett előtte. A nyitott kocsiból káromkodva pattant ki egy fiatal hadnagyocska:

– Ki a fene vagy?!…

– Elhallgass! – szakította félbe parancsoláshoz szokott hangon Gorbacsov és levette fejéről sapkáját. Láthatóvá vált kopasz feje, s rajta az egész világon ismert vörösesbarna anyajegy: – Gorbacsov

vagyok!

A hadnagyocska és a sofőr hüledező arcát látva Raisza rájött, hogy azt hitték, Gorbacsov a másvilágról jött vissza.

Gorbacsov azonban egy szóval sem mondott többet a hadnagynak. Betuszkolta Michaelt és Raiszát a GAZ-ba, ő maga pedig a vezető mellé állt és parancsot adott.

– A vezérkarba! Az ezredparancsnokhoz! Gyorsan! És fedetlen fejjel állva a vezető mellett, elhajtott a felszálláshoz készülődő sugárhajtású vadászgépek mellett. Mintha a neki alárendelt hadsereg tisztelgését fogadná…

A meghökkent Korovin még mindig az erdő szélén állt, majd magához térve kiabálni kezdett: – És velem mi lesz? Rólam megfeledkeztetek!…

47.
Moszkva, Központi Televízió
Moszkvai idő szerint 20 óra 50 perc

Moszkvában, az osztankinói televíziós központ diszpécsertermében a rendkívüli kormányközlemény miatt ideges hangulat uralkodott. A Központi Televízió valamennyi csatornáján és a kormánypárti rádióadókon Beethoven „Patetikus szonátáját”; az „Oroszország tavasza” című régi opera nyitányát és a „Kelj fel hatalmas ország, kelj fel, halálos harc vár!” kezdetű második világháborús indulót közvetítették.

Sok száz tévést behívtak Sztrizs beszéde előtt, az összes politikai kommentátort, a katonai-hazafias, az ifjúsági, a párt és egyéb részleg összes szerkesztőjét, és ezek most fejvesztetten rohangáltak a tévéközpont szürke szőnyeggel borított hosszú folyosóin. A főigazgatóságon a távol-keleti katonai körzet zárt övezetébe szóló belépési engedélyt, a könyvelőségen napidíjat, a műszaki ellátási osztályon pedig filmfelvevőt, filmtekercseket és gázálarcot kaptak. A legfurfangosabbak a tévéközpont alagsorában megtalálták a tévéfilmstúdió hatalmas jelmezraktárait, s egyenruhában – katonai báránybőr bekecsben, nemezcsizmában, füles-sapkában, szőrmével bélelt csizmában vagy kezeslábasban – kerültek elő onnan. A tévéközpont igazgatóságán tartózkodó Szelivanov tábornok, a szovjet hadsereg politikai főcsoportfőnökségének képviselője személyesen beszélgetett a leendő televíziós fronttudósítókkal. Kijelentette, hogy még nem tört ki a háború, nem szabad pánikot kelteni és Sztrizs elvtárs figyelmeztetésére reagálva a kínaiak talán mégsem támadnak. De már senki nem vette komolyan a szavait. Az emberek tisztában voltak vele, hogy ha már az éjszaka közepén behívták őket, ha hadműveleti övezetbe szóló belépési engedélyt adtak nekik, ha a

kormány elrejtőzött a hadsereg vezérkari bunkerébe, akkor mindenféleképpen megtörténik a dolog! S ahhoz sem kellett különösebb ravaszság, hogy rájöjjenek, kiknek és miért van sürgősen szükségük olyan tévériportokra, ahol ferdeszemű kínai, sárgabőrű japán és görbeorrú izraeli katonákat mutatnak, amint éppen „átlépik szent orosz határainak", „megölik asszonyainkat és gyerekeinket", „felgyújtják szibériai városainkat és falvainkat"…

Akik már kamerát és belépési engedélyt kaptak, s túl voltak a tábornok instrukcióin, tehát tagjai lettek az első újságíró deszantnak, most igyekeztek megelőzni egymást az első híranyagért folytatott örök versengésben: szünet nélkül tárcsázták a szovjet hadsereg vezérkarát, a polgári repülőtereken állomásozó légi különítmények és a moszkvai katonai repülőterek parancsnokait. Megpróbálták meggyőzni őket, hogy haladéktalanul, azonnal – még az újságírókat szállító különjárat előtt – ültessék fel őket az első Távol-Keletre induló gépre.

Ugyanez történt ezekben a percekben a *Pravda,* az *Izvesztyija,* a *Komszomolszkaja Pravda,* a *Krasznaja Zvezda,* a TASZSZ és a központi dokumentumfilm-stúdió szerkesztőségeiben is.

Az ország meg félve számlálta, hány perc telt el a Sztrizs által bejelentett kétórás határidőből, amikor a haditudósítók számára már megkezdődött a szovjet-kínai háború: a filmtekercsekkel, konyakkal, meleg ruhával teli ládáikat cipelve immár nyíltan ölelgették, csókolgatták a nőket, akikkel tegnap még titkolták a kollégák előtt szerelmi viszonyukat.

De a hősködés, a heccelődés, a hosszas csókolózások és a sűrű búcsúpoharazgatás közepette is három percenként mind – az elutazók és az itthon maradók megjelentek a tévéközpont hetedik emeletén, a központi diszpécserteremtől üvegfallal elválasztott Híradó-szerkesztőségben. Itt mindig rengetegen voltak. Izgatott, sápad emberek figyelték a Híradó komor és hallgatag munkatársait, a diszpécserteremben nyüzsgő Caricin-Polszkij ügyeletes rendezőt és a televízió központi irányítópultját, az ötven képernyőből álló falat. Bár a képernyőkön az „Oroszország tavasza" című opera nyitányának felvétele forgott, az emberek eközben is komorak voltak, mohón cigarettára gyújtottak, egyre feszülten a mindenütt látható elektromos órákra pillantottak, sebtében lehajtottak még egy kávét a büfében és megint felrohantak lifttel a hetedik emeletre.

Telt-múlt az idő, de a Híradó szobájában semmi nem változott, a TASZSZ, az UPI, a Reuter, az AP telexgépei között továbbra is hallgatagon és komoran dohányzott az osztályvezető, a hat nemzetközi szerkesztő és a Szovjetunió két legismertebb bemondója, akiknek arcát a sminkesek időnként bepúderezték, mert bármelyik pillanatban előfordulhatott, hogy le kell tépniük a telexgépről a TASZSZ vagy a szovjet kormány közleményét, és a szomszédos „A"

stúdióban be kell jelenteniük országnak-világnak; kitört a harmadik világháború.

A telexek mellett ülő szerkesztők idegesen olvasták a gépből kikattogó szöveget, a TASZSZ hallgatott, de az összes többi hírügynökség fekete sorokkal kopogta tele a perforált papírt, mely hosszú fehér nyelvként tekergeti a földön. Az UP, a Reuter, az AP, az AFRICA és az Arab World ügynökségek ontották a híreket: az egész világ felbolydult a kínaiaknak, japánoknak és izraelieknek címzett Sztrizs-fenyegetés nyomán; a tőzsde pánikba esett; a nyugati kormányfők beszédeikben arra szólítják fel a Szovjetuniót és Kínát, hogy tartózkodjanak a fegyveres összecsapástól; a NATO és a CENTO rakétacsapatait harckészültségbe helyezték. Japánban az atombiztos óvóhelyekre húzódtak az emberek; Kína, Észak- és Dél-Korea, Izrael, Vietnam, India és a Szovjetunió mozgósította csapatait.

Oroszország valamennyi mozgósítási pontja túlzsúfolt!… Hatalmas sorok keletkeztek mind Moszkvában, mind Leningrádban, sőt még a felkelés övezetében is: Cseljabinszkban, Permben, Izsevszkben, Kurganban és Jekatyerinburgban!…

Senki nem tudta, honnan – talán a NATO űrfelderítési központjából – szerezte az UP ezeket az információkat.

Így tehát – közölték a Reuter szovjetológusai – *bevált Sztrizs számítása: a szovjet nép a kínai veszély láttán elfordult a felkeléstől, a férfi lakosság zöme azonnal bevonult a hadseregbe. A többiek pedig azután fognak csatlakozni a kormányhoz, hogy bemutatták az első filmkockákat a kínai-izraeli intervencióról. A felkelés vezetői hiába üzenik rádióállomásaikon keresztül, hogy az egész háborús hisztéria a hazafias kormány provokációja. Az oroszok már nem őket hallgatják…*

Igen, az ország már nem hallgatta az uráli rádióállomásokat, Zarudnijt, Sztaszovot, Konyuhovát és a felkelés többi vezetőjét. Az ország katonai indulókat hallgatott és a „Patetikus szonátát”, és minden percben azt várta, mikor jelentik be hivatalosan, hogy kitört a szovjet-kínai háború. Caricin-Polszkij a moszkvai, uráli, habaroszki és vlagyivosztoki időt mutató hatalmas, elektronikus faliórákra nézett, s észrevette, hogy a habarovszki számlapon a mutató a végzetes 4-es számhoz közeledik. A rendező egyre gyakrabban nézett át az üvegfalon a Híradó szerkesztőségi szobájába. A legfontosabb hírügynökség, a TASZSZ azonban továbbra is hallgatott, nem kopogott le egyetlen sort sem. És üresen, szürkén ásítoztak a kormányzati video-összeköttetés képernyői is.

– Az ördögbe! Kifelé, egy-kettő! – tuszkolta ki a folyosóra Caricin-Polszkij a terembe be-bekukucskáló bámészkodókat. Becsapta, sőt be is zárta az ajtót, s bekapcsolta a „TILOS BEMENNI!!” feliratot. „Sz-sz-sz-szemetek!” – szidta magában a legfelsőbb vezetést, látván, hogy az „Oroszország tavasza” opera nyitányát tartalmazó videokazettán

kevesebb mint két percnyi anyag maradt. Hát persze, hogy szemetek! Hiszen teljesen világos, hogy a háború eldöntött dolog, sőt talán már ki is robbant. Akkor meg minek kínozzák, tartják készültségben, készítik ki az embereket? Mit sugároznak a nyitány után? A „Patetikust"? Vagy megint az „Oroszország tavaszát"? Vagy az indulót Hacsaturján „Spartacus"-ából?

Caricin-Polszkij éppen a „HIVATALOS ZENE (pátosz)" feliratú állvány felé nyújtotta a kezét és megfogta a „Spartacus" felvételét tartalmazó kazettát, amikor a háta mögött jellegzetes zörejt hallott: bekapcsolódott a videotelefon. A rendező megdermedt, nem mert megfordulni, teste görcsbe rándult. Tehát elkezdődött! Itt a háború! Istenem, hosszabbítsd meg a béke utolsó pillanatát! Tégy csodát! Ne engedd, hogy a mieink atombombát dobjanak Pekingre! Hiszen a kínaiak rendelkeznek hadászati atomrakétákkal, nekem pedig gyerekeim vannak, három gyerekem!…

– Caricin elvtárs! Forduljon már a kamera felé! – csendült meg a háta mögött egy furcsán ismerős hang, egy annyira ismerős hang, hogy Caricin a csodálkozástól nem hitt a fülének, és azt hitte, meghibbant.

Gyorsan hátraperdült a video-összeköttetés pultjához. Reménykedett, hogy csak a füle csengett. Ám a meglepetéstől kiejtette a kezéből a „Spartacus" kazettáját.

A video-összeköttetés hat képernyője közül az egyiken személyesen Mihail Szergejevics Gorbacsov látszott! A háta mögött egy szintén nagyon ismerős, borostás fiatalember állt, de Caricin-Polszkijnak most nem ugrott be, ki lehet az. Te jó ég, Gorbacsov!…

– Figyelmesen hallgasson végig – utasította a képernyőről Gorbacsov. És hirtelen elmosolyodott: – No, csukja már be a száját! Nem a másvilágról jöttem vissza. A kurgani repülőhadosztály vezérkarából beszélek. Azonnal adjon ki az összes tévécsatornára!

– De… de… de… ehhez… nekem engedély kell… – kapkodott levegő után Caricin-Polszkij.

– Térjen észhez, Caricin! – szakította félbe türelmetlenül Gorbacsov. – Miféle engedély? A Szovjetunió elnöke vagyok! Érti? Az ország elnöke. Hajtsa végre! Adjon ki az összes csatornára, azonnal!

– De… De nem tehetem… – nézett körbe erőtlenül Caricin-Polszkij, ám észre kellett vennie, hogy egyedül maradt a teremben. Persze, már emlékszem, magam zavartam ki a bámészkodókat!

– Hajoljon ide! – parancsolta ellentmondást nem tűrő hangon a képernyőről Gorbacsov. – Közelebb!

Caricin-Polszkij még mindig nem akart hinni a szemének, továbbra is azt hitte, álmodik. De azért mégis csak közelebb hajolt a video-összeköttetés pultjához. Csak most vette észre, hogy Gorbacsov kissé megváltozott: lefogyott, megöregedett és teljesen megkopaszodott. De

a szeme, a tekintete, a hangja, a régi…

– Hallgasson ide, Caricin, vannak gyerekei? – hadarta Gorbacsov. – Ugye nem akarja, hogy a kínaiak atombombát dobjanak rájuk? Csak én akadályozhatom meg ezt a háborút. Csak én! Érti? De kevés az időm. Üljön a pult mögé! Üljön oda, megmondom, mit kell tennie!

Caricin-Polszkij belekerült Gorbacsov akaratának mágneses bűvkörébe, és inkább gépiesen, semmint tudatosan a televízió hatalmas adásvezérlő pultja mögé ült.

– Először is gondoljon a gyermekeire, és minden szerettére – utasította Gorbacsov most már sokkal nyugodtabban. – Felidézte az arcukat? Tehát őértük, az ő életük megmentése érdekében adjon ki azonnal az ÖSSZES csatornára! Azonnal! Az összesre! Na!!! Ez az!

Caricin-Polszkij gépiesen nyomogatta a gombokat, húzkodta a karokat a kapcsolótáblán. És ahogy egyre több Gorbacsov jelent meg az ötven képernyőn, Caricin lelke feléledt, sőt ujjongott saját bátorságától.

– Hangot! Teljes hangerőt! – utasította Gorbacsov. – Köszönöm!

– Kész! Ön az éterben van! – kiáltotta fellélegezve Caricin-Polszkij.

– *Kedves elvtársak!* – kezdte Gorbacsov. És az emberek a tévéközpont folyosóin, otthonukban és a munkahelyükön meghökkenve a képernyőre meredtek.

– *Kedves elvtársak!* – kezdte meg Gorbacsov. – *Beszédemet most a szovjet televízió összes csatornáján és a műholdak segítségével az egész világon láthatják. Arra kérek minden szovjet embert, vegyék figyelembe, hogy ha megszakítják beszédemet, vagy eltüntetnek engem a képernyőről, akkor ezt azok parancsára teszik, akik néhány másodperc múlva szovjet-kínai konfliktust akarnak, amely a harmadik világháború kirobbanásával fenyeget. Elvtársak! Nincs most időm, hogy elmondjam önöknek, hol tartózkodtam e hosszú 16 hónap alatt. Engedjék meg, hogy rögtön rátérjek a lényegre.*

Igen, ez legalább olyan sokkoló volt, mint az ideggáz.

Az ország pár perce azzal ült le a tévé elé, hogy mindjárt bejelentik a Kína elleni háborút. És most 250 millió ember ugrott talpra. Nem hitték a szemüknek: Gorbacsov a képernyőn!

Gorbacsov folytatta. Hirtelen olyan hangot ütött meg, amelyet még soha nem hallott tőle a nagyközönség. Bár bizalmasai, már régen mondogatták: „Gorbacsovnak szelíd a mosolya, de acélból vannak a fogai”.

– A *szovjet hadsereg összes parancsnoka, figyelem! Katonák, tisztek, tábornokok, marsallok, figyelem! Kupcov tábornok, a Távol-Keleti Katonai Körzet parancsnoka, figyelem!* – süvített az éles, ellentmondást nem tűrő parancs. – *Én, Mihail Gorbacsov, a Szovjetunió elnöke, a szovjet nép nevében megparancsolom: haladéktalanul állítsák le csapataink előrenyomulását, fújják le a riadót*

és rendeljék csapataikat a laktanyákba. A parancsmegtagadókat haladéktalanul bocsássák el a hadsereg kötelékéből és adják át a népbíróságnak! Kupcov tábornok! Hívja fel videotelefonon a moszkvai televízió diszpécserpultját és közölje a néppel, hogy végrehajtja a parancsot. Tizenöt másodpercet adok önnek. Amennyiben nem jelentkezik, vegye úgy, hogy elbocsátom és megfosztom rangjától! Kérem az ügyeletes rendezőt, tegye lehetővé, hogy a nép láthassa Kupcov tábornokot, de engem ne vegyen le a képernyőről…

– Értem! Értem! – lelkendezett Caricin-Polszkij, aki immár nem a televízió, hanem a történelem diszpécserének érezte magát. Oldalra pillantván észrevette, hogy az üvegfal mögött, a Híradó ajtajában tucatnyi meglepett, izgatott és lelkendező ember verődött össze. A sűrű tömegen megpróbálták magukat átverekedni a Glavlit, a cenzorhivatal vezetői és a dühtől vörös fejű Szelivanov tábornok, a hadsereg politikai főcsoportfőnöke. Az újságírók szorosra zárt fala azonban szándékosan nem nyitott utat, nem engedte át a hatalom embereit…

Ekkor a video-összeköttetés pultjának másik képernyőjén feltűnt Kupcov tábornoknak, a Távol-Keleti Katonai Körzet parancsnokának gondterhelt arca. Caricin-Polszkij késlekedés nélkül rávitte a képet a központi képernyőre; az egyik felén Gorbacsov, a másik felén Kupcov látszott.

– *Gorbacsov elvtárs, nem engedelmeskedem önnek* – mondta szárazon Kupcov. – *Csak a Honvédelmi Minisztériumnak engedelmeskedem.*

– *A népet szolgálja, neki engedelmeskedjen, tábornok. Ez a kötelessége Vjazov marsallnak is…*

– *Ez demagógia! Ki engedte magát a képernyőre?*

– *A nép, amely nem kér a Kína elleni háborúból. Vésse az eszébe, Kupcov: akik néhány perce parancsot adtak magának, hogy támadja meg a zsidókat és kínaiakat: bűnözők.*

– *Honnan vette, hogy ilyen parancsot kaptam?*

– *Tudom. Csapatai…*

– *Lehet, hogy maga bűnöző?* – szakította félbe gúnyolódva Kupcov. – *Hogy adhat parancsot a katonáknak, hogy térjenek vissza laktanyáikba, amikor a kínaiak és az izraeliek mindjárt támadnak?! Légelhárításunk adatai szerint…*

Az egész világ füle hallatára elhangzott arcátlan megjegyzéstől Gorbacsov csak hápogott, még a tévén keresztül is jól látszott, ahogy arcát és kopasz fejét elönti a vér, anyajegye pedig szinte megfeketedik. De uralkodott magán és nyugodtan így szólt:

– A *kínaiakkal most lépünk érintkezésbe. Caricin elvtárs, hány csatornás a video-összeköttetés?*

– Hat – felelte Caricin-Polszkij most már kissé idegesen, mert

észrevette, hogy a Glavlit vezetői egyre közelebb furakodnak az üvegfalhoz.

– *Kitűnő* – jegyezte meg *Gorbacsov. – Kérem a kínai vezetőket, sürgősen jelentkezzenek a videotelefonon. Caricin elvtárs, adja meg nekik műholdunk kódját.*

– Nincs jogom… – Caricin-Polszkij újból megijedt.

– *Megparancsolom: adja meg az űrösszeköttetés kódját, hogy a kínai elvtársak kapcsolatba léphessenek velünk!*

Tompa dörömbölés nyomta el a hangját. A Glavlit cenzorainak végül is sikerült áttörniük a tömegen, és most ököllel verni kezdték a Híradó szobájában a diszpécserterem vastag, törhetetlen üvegből készült falát. Egyúttal az ajtót is döngették.

– *Mi ez a dörömbölés ott?* – kérdezte Gorbacsov.

– *Mindjárt letartóztatnak…* – hadarta vesztét érezve Caricin-Polszkij.

– *Mutassa meg őket! Mutassa meg őket a népnek!* – parancsolta Gorbacsov. – *Gyorsan!*

Caricin-Polszkij sietve bekapcsolta a video-összeköttetés harmadik csatornáját és a kézikamera objektívjét az ajtó felé fordította, amelyet éppen akkor szakították be a szobába berontó KGB-tisztek és Szelivanov tábornok.

Hat markos férfi, a kezében pisztollyal berontott a diszpécserterembe, de amint meglátták magukat az ötven képernyőn, azonnal megmerevedtek. Szelivanov tábornok a diszpécserpulthoz lépett, ám ekkor Gorbacsov rászólt:

– *El a kezekkel, Szelivanov tábornok! Az egész ország látja, mit művel! Ha csak egy gombhoz is hozzányúl a pulton, a nép holnap széttépi magát és a gyermekeit is! Hátra arc, lépés indulj, kifelé a teremből! Caricin elvtárs, csukja be mögöttük az ajtót. Most pedig beszélgetni fogunk a. kínai vezetőkkel. Szelivanov tábornok, maga fogja biztosítani, hogy ezután senki ne zavarjon meg bennünket. Caricin, adja meg végre műholdunk kódját, hogy a kínai elvtársak felhívhassanak bennünket a videotelefonon.*

– *De ez titkos! Nincs jogom, Mihail Szergejevics!* – könyörgött Caricin-Polszkij.

– *Megprancsolom!…*

– *Nincs szükség rá, Gorbacsov elvtárs* – az éterből egy kellemes, idegen akcentusú hang csendült fel. S a pult harmadik képernyőjén megjelent egy tágas dolgozószoba, benne az egész kínai vezetés: a Kínai Kommunista Párt elnöke, a miniszterelnök, a honvédelmi miniszter, a kínai hadsereg vezérkari főnöke, a kínai elhárítás vezetője és még néhányan. A kínai kommunista párt elnöke néhány szót suttogott, amit a mellette ülő tolmács hangosan fordított: – *Régóta ismerjük műholdjuk kódját, nem olyan nagy titok. Örülünk, hogy élve*

és egészségesen látjuk viszont.

– Köszönöm – mosolyodott el Gorbacsov. – *Javaslom, kezdjük el a tárgyalást most rögtön, a videotelefonon. Itt ül mellettem angol tolmácsom, Michael Dowey úr. Azt szeretném, hogy az ő segítségével az egész világ megértse, miről lesz szó. Kupcov tábornok, vésse az eszébe: ha az usszuri területen egyetlen lövés is eldördül, átadom magát a bíróságnak! Fordítson, Michael!…*

Csodálkozás, zavar és lelkesedés ült ki azok arcára, akik a Híradó szobájában a diszpécserterem üvegfalához tapadtak…

A nemzetközi távirati ügynökségek moszkvai irodájában bábeli zűrzavar uralkodott. A külföldi újságírók a monitorok előtt lélekszakadva kommentálták a szenzációs eseményeket: Mihail Gorbacsov felbukkan a semmiből, elképesztő nyíltszíni vitát folytat Kupcov tábornokkal, feltámasztja halottaiból Michael Doweyt, az amerikai nagykövetség orvosát, televíziós tárgyalást kezdeményez a kínai vezetéssel…

A kurgáni légihadosztály vezérkari tisztjei sápadtak voltak. A hadosztályparancsok, helyettesei és több tucat tiszt körülvette a videotelefon pultját, amely mellől Gorbacsov ezt az egy órája még elképzelhetetlen tévékonferenciát vezette. A tisztek tisztán látták, hogy amennyiben Gorbacsov nem nyeri meg ezt a televíziós csatát, az nem csupán saját Waterlooját, hanem az ő életük végét is jelenti majd. Ott állt a kezét idegesen tördelve Raisza Gorbacsova is.

Legalább ekkora volt a feszültség az egész országban: az uráli felkelés vezérkarában, ahol Zarudnij, Sztaszov, Akopjan, Guszko, Obuhov, Jasznogorov és a felkelés több vezetője a tévé előtt szorongott… a kiegészítő parancsnokságokon, s a mozgósítási pontokon, ahol több millió férfi már katonai mundérban várakozott… a katonai egységeknél és a laktanyákban… az atommeghajtású repülőgép-anyahajók és a rakétával felszerelt atom-tengeralattjárók matrózai körében és tiszti kajütjeiben…

Zsiguliban, a hadászati és harcászati rakétacsapatok vezérkara számára épített központi bunker negyvenméteres gránitrétege alatt. Itt, a Védelmi Tanács elnökének szobájában Mitrohin videotelefon pultja mellett Sztrizzsel üvöltözött: „Közbe kell avatkoznunk! Kapcsolatba lépek a moszkvai tévéközponttal és megmondom neki!…” – „Ne nevettess! – felelte hűvösen Sztrizs. – Csak erre vár! Ha beavatkozunk, belemegyünk az ő utcájába!” – „Akkor hát félbe kell szakítani, ki kell kapcsolni!” „Hülye vagy Pavel! Aki most félbeszakítja, saját halálos ítéletét írja alá!” – „Akkor mit tegyünk?!” – „Gondolkozzunk…” A televízió előtt Polina Csisztyakova, a Szovjetunió népművésze, a Nagy Színház szólistája ült. A képernyőt figyelte, de nem látta Gorbacsovot. Csak Michaelt nézte és csendben folytak a könnyei…

– *Tisztelt kínai elvtársak* – mondta időközben Mihail Gorbacsov. Szavait Michael Dowey tolmácsolta. – *Két órával ezelőtt Sztrizs elvtárs bejelentette, hogy önök Japánnal és Izraellel karöltve Szibéria megtámadására készülnek. Hozzájárultak, hogy izraeli deszantosok állást foglaljanak határaink mentén, hadseregüket riadókészültségbe helyezték és hatvan hadosztályt összevontak határainknál. Mivel magyarázzák ezt? Bocsássanak meg az őszinte kérdésért, de beszélgetésünket világszerte kétmilliárd ember nézi és hallgatja. És ezek az emberek tisztában vannak vele, hogy Sztrizs elvtársnak sok mindenben igaza van: országunkat most a széthúzás, a destabilizáció jellemzi, ami kedvező alkalmat teremt egy külföldi intervencióhoz. Ám most túl nagy kockázatot jelent egy nukleáris válaszcsapás. Vagy önök nem így gondolják?*

A kínai kommunista párt elnöke és a többi kínai faarccal hallgatták Gorbacsovot. Majd az elnök néhány szót szólt kínaiul. A tolmács fordította:

– Az *elnök elvtárs arra kíváncsi, részt vesz-e ebben a televíziós beszélgetésben Sztrizs és Mitrohin elvtárs?* – Gorbacsov elmosolyodott.

– *Szerintem lényegtelen, hogy szovjet részről kik vezetik ezeket a tárgyalásokat. Vegyük úgy, hogy az egész szovjet néppel tárgyalnak. Ami pedig Sztrizs és Mitrohin elvtársakat illeti… Biztos vagyok benne, hogy a moszkvai televízió ügyeletes rendezője bármikor talál számukra szabad csatornát, ha be akarnak kapcsolódni beszélgetésünkbe.*

– *Nem ellenzi, a szovjet fél, ha megbeszélésünkön részt vesznek Izrael Állam képviselői?* – érdeklődtek Kínából.

– *Ellenkezőleg, örülnénk neki* – válaszolta Gorbacsov. – *Caricin elvtárs, hány szabad csatornája maradt?*

– *Három…* – felelte Caricin-Polszkij.

– *Nem* – szólt közbe sietve a kínai fél –, *Izraelnek nem kell külön vonal. Izrael Állam képviselői itt vannak nálunk…* – s míg a tolmács ezt lefordította, a kínai kommunista párt elnökének irodájába két izraeli katonai egyenruhát viselő férfi lépett be. Natan Shamran, izraeli védelmi miniszter és Béről Lévi, a Moszad parancsnoka. Leültek a kínaiak mellé, és az elnök odaszólt nekik valamit kínaiul. Béről Lévi biccentett, a kamera felé fordult… és oroszul szólalt meg.

– *Üdvözlöm. Béről Lévinek hívnak, az izraeli elhárítás főnöke vagyok. Mivel apám harminc éve Oroszországból vitt el magával, még nem felejtettem el a nyelvet. Engedje meg, hogy bemutassam Natan Shamrant, az izraeli védelmi minisztert. A kínai fél volt olyan szíves azt javasolni nekünk, hogy az e percben kapott információval kezdjük a megbeszélést. Kezdhetem?*

A tolmács halkan lefordította ezt a kínaiaknak, azok bólintottak,

Gorbacsov is beleegyezését adta, s egyedül a zárkózott, rezzenéstelen arcú Natan Shamran nem szólt semmit.

– *Az ön glasznoszty-politikájának egyik legelső következménye az lett* – kezdte Béről Lévi az iroda egyik falát csaknem betöltő hatalmas japán vetítővásznat figyelve, amelyen tisztán látszott Gorbacsov arca –, *hogy a Szovjetunióban felerősödött az antiszemitizmus. Ám ez nem annyira nép, orosz vagy ukrán antiszemitizmus volt, mint inkább a hivatalnokok, a középszintű pártvezetők zsidóellenessége.*

– *Azt hiszem, ez már a múlté* – vágott közbe türelmetlenül Gorbacsov.

– Igaza *van* – felelte nyugodt hangon Béről Lévi. – *De szinte az összes történelmi katasztrófa zsidó pogromokkal kezdődött…*

– *Szükség van erre az előadásra?* – kérdezte szárazon Gorbacsov inkább a kínaiaktól, mint Béről Lévitől. Látszott rajta, hogy kezdi elveszíteni a türelmét.

A kínaiak azonban faarccal hallgattak. Béről Lévi elmosolyodott.

– *Miért? Ön mint kiváló politikus, egyetlen lehetőséget sem hagyott ki, ha nemzetközi hallgatóság előtt beszélhetett. Ma viszont* nekünk *adatott meg a lehetőség, hogy néhány dolgot elmondjunk* az orosz *népnek és antiszemita vezetőinek. Ez meglehetősen ritkán fordul elő. A Történelem mindig keményen megleckézteti az antiszemitákat, bár azok nem hajlandók tanulni semmit ebből a tapasztalatból. Nem akarok itt az ősi Egyiptomra hivatkozni, inkább csak századunkról beszélek. Hitlernek ugyan sikerült csaknem hatmillió zsidót elpusztítania, de ne feledjék, hogyan végezte és mi történt Németországgal. És hova vezetett az antiszemitizmus Argentínában? Iránban? Gorbacsov úr, nem figyelt fel a Pamjaty és az Orosz Hazafiak nevű antiszemita társaságok ténykedésére, és emiatt elveszítette a hatalmat. Sztrizs és Mitrohin szibériai kényszermunkára száműzték a zsidókat, s mi lett a következménye: az orosz nép polgárháborúba sodorta önmagát. Végül ne feledjék: ha valakit hangyacsípés ér, nem kell neki megkeresni, hogy melyik hangya csípte meg, hanem széttapossa az egész hangyabolyt! Ezzel nem azt akarom mondani, hogy tudom, mit tesz Isten, de hiszem, hogy mi, zsidók, Isten kiválasztott népe vagyunk. És Isten előbb-utóbb megbünteti ellenségeinket: nem egyenként, hanem együtt, ellenségeink egész hangyabolyát! Két órával ezelőtt Sztrizs úr bejelentette, hogy 18 tartalékos hadosztály áll rendelkezésére az Uralban. Ez nem igaz. Pontos adatokkal rendelkezünk arról, hogy a kormány által az uráli felkelés elfojtására bevetett hadosztályok a felkelés első napjától kezdve dezertáltak, vagy átálltak a felkelőkhöz, így tehát Sztrizsnek és Mitrohinnak gyakorlatilag nincs hadserege, csupán néhány különleges zászlóalj, KGB-határőrosztag és rakétaüteg felett rendelkeznek…*

Zsiguliban, a stratégiai vezérkar bunkerében Román Sztrizs a televízió képernyőjére meredt, elvörösödött és fenyegetően Vjazov marsall védelmi miniszter felé indult.

– Honnan tudja? Azt kérdezem: honnan tudhatták meg ezek a piszkos zsidók…

Mitrohin közibük állt és így szólt:

– Várj, Román! Erre nincs most idő! Azt javaslom, támadjuk meg Kurgant és semmisítsük meg Gorbacsovot.

– Mivel, te hülye?! – fordult feléje Sztrizs. – Övé a légierő!

– Rakétákkal – szólt közbe Vjazov. – Harcászati…

– Egy kis izsevszki Hirosima mindjárt lecsillapítana mindenkit – magyarázta Mitrohin.

– Elfelejtkeztél a zsidók parapszichológiai fegyveréről. Megelőztek… – jegyezte meg keserűen Sztrizs.

Közben Béről Lévi tábornok így folytatta:

– Idejében leállította Kupcov tábornokot, Gorbacsov úr. Az uráli felkelés előtt Sztrizs és Mitrohin villámháborús terveket dédelgettek Japán és Izrael ellen. Most már azonban egy ilyen háború nem terelné vissza a népet a Kreml karámjába. Ezért született meg a Kremlben a Kína elleni háború terve. Az oroszok szemében nincs szörnyűbb Kínánál. Gyerekkoromban engem is azzal ijesztgettek: „Mindjárt itt lesznek a kínaiak!" Sztrizs eredeti tervében igen primitív határprovokáció szerepelt…

Béről Lévi egy terepasztalt húzott a tévékamera elé, amely a szovjet és a kínai csapatok elhelyezkedését mutatta az Amur két partja mentén.

– Egy különleges szovjet egységnek itt meg kellett volna támadnia a kínai határőröket – mutatta az ujjával –, majd visszavonulás közben mélyen maguk után húzni őket szovjet területre, ide, az usszuri határvidékre. Mint látják, itt helyezkednek el a zsidók koncentrációs táborai. A terv az volt, hogy miután Oroszország megrémül a kínai intervenciótól és felhagy a Kreml elleni felkeléssel, a szovjet hadsereg harcba indul az usszuri határterület felszabadításáért, így a kétmillió zsidót előbb a kínai, aztán a szovjet hadsereg irtotta volna.

A stratégiai vezérkar bunkerében Román Sztrizs lassan, észrevétlenül kihúzta az íróasztalfiókot, amelyben pisztolya lapult. Csak hárman voltak a helyiségben. Sztrizs, Mitrohin és Polina Csisztyakova. Mitrohin is óvatosan a zsebéhez nyúlt. Ám ekkor tekintetük összeakadt, s mindketten rájöttek, mit akar a másik.

– Ezt a tervet – sziszegte Sztrizs – csak ketten ismertük: te meg én…

Mitrohin az ajkára tette az ujját, tagadólag megrázta a fejét és felmutatta három ujját Sztrizsnek. Majd nesztelenül felállt az asztal mögül, lábujjhegyen az ajtóhoz óvakodott, kihúzta zubbonya zsebéből

pisztolyát, egy heves mozdulattal hirtelen berúgta az ajtót és berontott az előszobába, íróasztala mögött, telefonnal a kezében ott ült Sztrizs fiatal titkára. Mitrohin váratlan megjelenése és a kicsapódó ajtó csattanása annyira meglepte, hogy le sem tudta tenni a telefont. Mitrohin kitépte a kezéből a kagylót és átkiáltott Sztrizsnek a szomszédos szobába.

– Román, mondj valamit, jó hangosan! – Sztrizs ehelyett fölhangosította a tévét, s Mitrohin meghallotta a telefonkagylóban annak a hangját.

– Gazember! – kiáltott föl Mitrohin és közvetlen közelről belelőtt Sztrizs titkárába. Majd a lövésre berohant vezérkari tisztekhez fordult: – Takarítsák el innen ezt az izraeli kémet!… – és visszament Sztrizs szobájába. – Ez a disznó!… – lihegte.

– Sejtettem… – hirtelen felvillanyozódott: – Idehallgass, Román! Ha ez kém, akkor… az izraelieknek nincs és nem is volt semmiféle parapszichológiai fegyverük! Nyugodtan cselekedhetünk!…

– *Most pedig gondoljon arra, Mihail Szergejevics* – fejtegette közben a tévében Béről Lévi –, *amikor a népét reális veszély fenyegette, ön még a száműzetésből is megszökött, hogy megmentse országát és népét. Mi sem nézhetjük tétlen a Szibériába száműzött zsidók pusztulását. Megkértük a kínai kormányt, engedélyezze, hogy csapataink állást foglaljanak a határ mellett. Élelmet szállító légideszantot szerveztünk Japánból. Hát igen, nem tagadom, az élelmiszeres ládákban fegyverek is voltak. Személyesen irányítottam az akciót, a szovjet koncentrációs táborokban magam is osztottam szét fegyvereket a zsidók között. Ön talán fegyver nélkül hagyta volna embereit? Ezzel meghiúsítottuk hazafias kormányuk első tervét. A többi, azt hiszem, világos. Nem kezdett volna kiabálni Kupcov tábornokkal, és követelni tőle, hogy vezényelje vissza katonáit a laktanyákba, ha nem jön rá, mit forgat a fejében Sztrizs és Mitrohin. Négy perccel azelőtt, hogy ön feltűnt a képernyőn, Kupcov tábornok parancsot kapott, hogy támadja meg az usszuri határterületen élő zsidókat, rendezzen ott vérfürdőt, és öljön meg mindenkit. Természetesen beavatkoztunk volna, hiszen mi mást tehetnénk? Sztrizs és Mitrohin pont ezt akarta. Azt, hogy harckocsi hadosztályunk az orosz zsidók megmentése érdekében lépje át az önök határát és hatoljon be az usszuri határterületre. Ebben az esetben Kupcov harcászati fegyverekkel megtámadja Kínát, és: kitör a szovjet-kínai háború, az orosz nép pedig a hazafias kormány vezetésével összefogott volna a haza megvédéséért. Mint látják, ebben a játszmában vaslogikával minden ki volt előre számítva. Más kérdés, hogy Kupcov tábornok ki tudta volna adni a Kína elleni rakétatámadásra vonatkozó parancsot… Kupcov tábornoknak csak annyit szeretnék mondani, ha Gorbacsov úr negyvenhárom*

másodperccel később jelenik meg a tévé képernyőjén, akkor ön, tábornok – Béről Lévi az órájára pillantott –, *már hét perce halott lenne. Tehát az életéért Gorbacsov úrnak tartozik köszönettel. A többi öntől függ, tábornok. Érdemes-e kiadnia a parancsot a rakétakilövésre?… Sohasem fogja megtudni, végrehajtották-e a parancsát vagy sem. Nem tanácsolom, Kupcov, hogy próbára tegyen, igazat mondok-e* – mosolygott vörös bajsza alatt Béről Lévi.

– Hazudsz! Hazudsz! – üvöltözött Mitrohin kárörvendőn a tévéképernyő felé. Majd bekiabált a bunker mélyébe:

– Vjazov! Vjazov, gyere ide!

Az eddig könnyes szemmel és mozdulatlanul a helyiség, egyik sarkában kuporgó Polina Csisztyakova hirtelen felpattant a karosszékből és térdre vetette magát Sztrizs és Mitrohin előtt.

– Ne!!! Ne-e-e! – sikoltotta. – Ne öljék meg őket! Román! Pavel! Ne öljék meg őket!

– Menj a fenébe, te kurva! – rúgta félre Sztrizs.

– Vigyék innét ezt a buta libát – parancsolta Mitrohin vezérkari tisztjeinek.

– *Kész, befejeztem* – mondta Béről Lévi. – *A tárgyalások politikai vonatkozásai már nem rám tartoznak…*

– *Köszönöm* – felelte Gorbacsov. – *Már visszavontam az usszui határterületen fogva tartott zsidó nemzetiségű személyek megtámadására vonatkozó parancsot. Hallotta, Kupcov? Másodszor. Ezt a tályogot – mármint azt, hogy zsidó nemzetiségű polgárainkat egy helyre, az usszuri határterületre vonták össze – békés úton lehet eltávolítani. Javaslatom a következő: ha garantálják, hogy lemondanak a kínai intervencióról, cserébe megnyitjuk a határt, és azok a zsidók, akik akarnak, átmehetnek Kínába. Onnan pedig, ha akarják, elszállítják őket Izraelbe.*

– *Ez a garancia csak üres ígéret!* – vetette közbe mogorván Kupcov tábornok.

– *Úgy vélem, minden garancia puszta ígéret is lehet. Most viszont különleges helyzetben vagyunk* – mondta Gorbacsov, s most hagyott először elegendő időt Doweynek a fordításra.

– *Tárgyalásunk a világ füle hallatára zajlik. Ha valamelyikünk nem tartja be ígér étéit, akkor nem elég, hogy az egészvilág, de saját népe előtt is lejáratja magát. Ezért én bízom a kínai elvtársak szavában…*

Natan Shamran tábornok, az izraeli védelmi miniszter váratlanul néhány megjegyzést tett ivritül. Talán ekkor beszéltek a szovjet televízióban először ezen a nyelven. Béről Lévi tolmácsolt.

– *Natan Shamran úrnak az a véleménye, hogy mindenekelőtt nekünk kell garanciát kapnunk a szovjet féltől. Nevezetesen: a szovjet kormány garantálja, hogy a jövőben belső problémái megoldására nem fog nemzetközi háborús konfliktust kezdeményezni sem a kínai*

határon, sem bárhol máshol. Másodszor: Gorbacsov úr szerint, mit jelent az, hogy a jelenleg az usszuri határterületen fogva tartott zsidók átmehetnek Kínába? Ezeknek az embereknek a szabad választását azzal lehetne garantálni, ha a lágerekben jelen lennének megfigyelőink…

– *Nem. Nemzetközi bizottságra van szükség…* – csattant fel Gorbacsov, mint valami kufár. Ebben a felpattanásban annyi jellegzetesen zsidó vonás rejlett, hogy kibuggyant a nevetés a Híradó szerkesztőségében tipródó tévésekből, felnevetett az izraeli Béről Lévi és Natan Shamran, sőt még a szenvtelen kínaiak is előbb mosolyra húzták a szájukat, majd felkacagtak.

És velük együtt kacagott ebben a pillanatban a tévéképernyők előtt az egész világ: az egyszerű uráli munkások, a moszkvai Nagy Színház művészei, az amerikai elnök a Fehér Házban,

Zarudnij, Guszko, Akopjan és Sztaszov az Uralban, a szovjet katonák és tisztek a laktanyákban, sőt az usszuri határterület koncentrációs táboraiban is a rádiókészülékek körül ácsorgó zsidók.

És az egész világgal együtt kacagó, könnyes szemmel hahotázó, fellelkesült tévékommentátorok az éterbe kiáltották:

– Megcsinálta! Megcsinálta! Mihail Gorbacsov, a nagy orosz elnök újból kilépett a nemzetközi küzdőtérre és megnyerte Waterlooi csatáját! A huszadik század legnagyobb tévéshowját rendezte meg a szemünk láttára: a világ első nyilvános, televíziós, legfelsőbb szintű nemzetközi tárgyalását! Zseniális! De ebben a show-ban nem akkor tarolt, amikor parancsot adott Kupcov tábornoknak, s nem is akkor, amikor beleegyezett, hogy szabadon engedik a zsidókat a koncentrációs táborokból, hanem amikor egyetlen mondatával megnevettette az egész világot. Jóllehet ebben a mondatban nincs semmi nevetnivaló…

Igen, Gorbacsov megjegyzésében valóban nem volt semmi nevetséges. Csupán megpróbált alkudozni. Mivel azonban ezt zsidó akcentussal tette, az egész világ dőlt a nevetéstől. Mintha ebben a nemzetközi kacagásban oldódott volna fel az utóbbi órák félelme és feszültsége.

Gorbacsov, látva a körülötte nevető embereket, a légi ezred tisztjeit, Raiszát és Michael Doweyt, előbb zavartan elmosolyodott, majd önkéntelenül felnevetett.

Ám ekkor hirtelen valami furcsa dolgot lehetett látni az összes képernyőn: Gorbacsov arca és teste iszonyatosan, szörnyű módon deformálódott. Mint amikor a moziban „szétfolyik” a vásznon a kép, mert a vetítő lámpája megolvasztotta a filmszalagot…

Mint amikor a tóba dobott kő eltorzítja a vízben tükröződő fák és felhők képét…

Mint amikor egy atomrobbanás sebet éget a föld arcára…

Hirtelen csupán vakítóan fehér por látszott az összes tévéképernyőn.

48.

Zsiguli, a szovjet hadsereg (legfelsőbb parancsnokságának) főhadiszállása

Moszkvai idő szerint 22 óra 15 perc

Minden újságnak és tévéállomásnak, minden távirati ügynökségnek:

A *SZOVJET KORMÁNY MEMORANDUMA*

A SZOVJETUNIÓ NÉPEIHEZ ÉS A KÜLFÖLDI ÁLLAMOK KORMÁNYAIHOZ

Ma, február 6-án, moszkvai idő szerint 21 órakor a Legfelsőbb Tanács Elnökségének és a szovjet kormánynak az engedélye nélkül, önkényesen megjelent a szovjet televízióban Mihail Gorbacsov. Diktátori teljhatalommal ruházta fel magát és egy mániákus állhatatosságával őrült parancsokat adott a szovjet hadsereg parancsnokságának. Majd televíziós tárgyalást kezdeményezett Izrael s Kína vezetőivel, amely során nyíltan elárulta országunk nemzeti érdekeit, s az orosz nép érdekeit. Ennek az úgynevezett „tárgyalásnak" az volt a végső célja, hogy átadjuk Izraelnek a kétmillió zsidó nemzetiségű szovjet állampolgárt: megnyissuk déli határainkat a külföldi behatolás előtt, és Kína megszállja egész Szibériát, Japán pedig szovjet Távol-Keletet.

Ez az arcátlan, cinikus és esztelen akció példátlan a világtörténelemben.

A szovjet hazafias kormányt ennek láttán természetesen és magától értetődően elhagyta a béketűrés. Látva, hogy Mihail Gorbacsov aljas módon elárulta a Szovjetunió nemzeti és állami érdekeit, úgy döntöttünk, hogy megsemmisítjük az őrült hatalombitorlót és beszüntetjük a televíziós színjátékot, amelyet bizonyára már jó előre megszerveztek a nemzetközi cionizmus erői. Ezért 21.56-kor három SS-16-os nukleáris harcászati rakétával csapást mértünk a Kurgan melletti katonai bázisra, amelyet Mihail Gorbacsov és cinkostársai elfoglaltak, hogy kalóz módon képernyőre kerüljenek.

Ezzel a szovjet kormány az egész világ előtt demonstrálta, hogy a Szovjetunió kész szembeszállni államérdekeinek elárulóival, mindenféle külföldi agresszióval, és kész helyreállítani a rendet az országban.

Ezzel összefüggésben: törvénytelennek tekintjük mindazokat a parancsokat, amelyeket Mihail Gorbacsov hatalombitorló a szovjet hadseregnek adott, és az izraeli és kínai kormánynak állítólag a szovjet nép nevében tett összes nyilvános ígéretét; a Szovjetunió

egész területére kihirdetjük a hadiállapotot; folytatjuk a 17 és 50 év közötti férfiak besorozását a szovjet hadseregbe, mert a hazát mind a külföldi agresszoroktól, mind a belső ellenségektől meg kell védeni; valamennyi szovjetellenes, antikommunista, hazafi ellenes és kormányellenes mozgalmat törvényen kívül helyezünk és hazaárulásnak tekintünk.

A kormány figyelmezteti mindazokat, akik nem szüntetik be szovjetellenes akcióikat, hogy a jogrend helyreállítása érdekében a Szovjetunió egész területén alkalmazni fogja a rendelkezésre álló eszközöket, beleértve azokat is, amelyeket Mihail Gorbacsovnak, az orosz nép árulójának, a nemzetközi cionizmus ügynökének és cinkostársainak a megsemmisítése végett vetett be.

A Szovjetunió kormánya a külföldi kormányok tudomására hozza, hogy ugyanilyen határozottan kész megvédeni országa szent határait.

AZ SZKP KÖZPONTI A SZOVJETUNIÓ A SZOVJETUNIÓ
BIZOTTSÁGA LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK
MINISZTERELNÖKSÉGE TANÁCSA

49.
Washington, Fehér Ház
Washingtoni idő szerint 21 óra 00 perc

– My fellow Americans! Ladies and gentlemen! Hat *órával ezelőtt az egész világ tanúja volt az emberi történelem legaljasabb tettének: Oroszország kormánya nukleáris fegyvert vetett be saját népe és közvetve az egész emberiség ellen. A Kreml utasítására Kurgan városára ledobott atomtöltet ereje az UNESCO adatai szerint csupán 9 százalékkal maradt el az 1945 augusztusában Hirosimára ledobott bombáétól. Most nézzék meg az egyik műholdunk által készített videofelvételeket…*

Az Egyesült Államok elnöke megszakította a nemzethez intézett rendkívüli üzenetét. A tévéképernyőkön néma csöndben három atomrobbanás sárgás-lila gombája nőtt ki Kurgan város mellett. A narancssárga fényben egyszercsak összeomlott az egész város. A három robbanás lökései ledöntötték a lakónegyedek házait, az iskolák téglaépületeit és a gyárakat. Csak a régi templomkupola őrizte meg acélvázát, pont úgy, mint Hirosimában a Jenkabo dóm kupolája. Az atomrobbanások epicentrumában, 16 kilométerre a várostól, a forró hullámok porrá zúzták a kurgáni légi hadosztály összes hangárját és laktanyáját. A felszállópályán veszteglő sugárhajtású repülőgépek megolvadt fémcafatokban repültek szanaszét.

A hó száz kilométeres körzetben felolvadt. Az elszenesedett tajgában rózsaszín és vörös lángnyelvek nyaldosták az eget…

Az elnök egyetlen szóval sem kommentálta a felvételeket, s a

robbanásokat is teljes, szinte kozmikus csöndben hallgatták a jelenlévők. Mindezek csak fokozták a tragikus hatást és azt az érzést, hogy mind a föld, mind az emberek teljesen védtelenek a nukleáris fegyverek irracionális erejével szemben…

Az elnök csak akkor szólalt meg, amikor a három atombomba végleg szétoszlott, s láthatóvá vált az elüszkösödött, kiszáradt föld, a tajgát nyaldosó hatalmas lángnyelvekkel, s a műhold tévékamerái az orbitális pályát követve távolodni kezdtek az egykori Kurgantól…

– *Hat órával ezelőtt ebben a városban mintegy 217 ezren éltek. Asszonyok, gyerekek, öregek, munkások… Lehet, hogy rosszabbul éltek nálunk, de legalább úgy szerették az életet, mint mi…* – tűnt fel ismét az elnök arca a képernyőkön. – *Ugyanaz alatt az égbolt alatt éltek, ugyanúgy nevelték gyermekeiket és arról álmodoztak, hogy boldogok lesznek. Hat órája annak, hogy elpusztultak mind. Férfiak, asszonyok, gyerekek…* – az elnök elhallgatott és csak hosszú szünet után folytatta: – My fellow Americans! *Nem tudom elmondani, mennyire sajnálom ma, hogy én vagyok az önök elnöke. Jó lett volna, ha azokat a döntéseket, amelyeket az utóbbi hat órában kénytelen voltam meghozni, valaki más hozta volna meg helyettem. Minthogy azonban engem tiszteltek meg azzal, hogy a vezetőjükké választottak, nincs jogom elhárítani magamtól a felelősséget ezekben a tragikus történelmi órákban. Ezért emlékeztetni szeretném önöket a következőkre.*

A világ 1917-ben átengedte Oroszországban a hatalmat a kommunistáknak. Oroszország megkapta a GULAG-ot, Közép-Ázsia, a Kaukázus és a Baltikum népei pedig a kommunista elnyomást.

A világ behunyta a szemét. Megkaptuk Európa kettészakítását, Hitlert és a fasizmust. A második világháború után meg kommunista igába hajtotta a fejét Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Albánia, Románia, Magyarország, Jugoszlávia és fél Németország.

A világ ezt is elfogadta. Megkaptuk a koreai, vietnami, kínai, kubai, kambodzsai, angolai, etiópiai, nicaraguai és a többi kommunista diktatúrát.

Más szavakkal: hetven év alatt szinte harc nélkül, olykor önként, átengedtük a kommunistáknak bolygónk több mint felét. Ezért előbb megkaptuk Csernobilt, most pedig Kurgant és a Kreml nukleáris ultimátumát az orosz néphez és a világ összes népéhez. Tehát a kommunista rezsim léte immár az egész emberiség létét fenyegeti. A radioaktív felhő most Szibéria felől az északi sark felé tart. Az előrejelzések szerint három nap múlva eléri Kanadát. És mint az újságok rendkívüli kiadásaiból és a televízióból bizonyára tudják, a kanadaiak pánikszerűen menekülnek északról földrészünk déli részébe. Bedugultak az autóutak, túlterhelt a vasút, a kanadai repülőtereken fegyveresek repülőgépeket foglalnak el. Rengeteg az

áldozat!…

Barátaim! Kérem önöket, ne essenek kétségbe. A radioaktív felhő legalább száz óra múlva éri csak el északkeleti államainkat. Azonkívül remélhető, hogy a Jeges-tenger felett elhaladva csökken a sugárzás mértéke. De az már most is világos, hogy nem tudjuk teljesen elkerülni a radioaktív fertőzést. Ezért északkeleti államaink lakosait ideiglenesen délre telepítjük. A helyi hatóságok összeírják az önkénteseket, akik hajlandók részt venni a rend fenntartásában, a fertőzött övezetek megtisztításában, valamint a víz- és élelmiszerszállításban. Ne feledjék: több tízezer önkéntesre van szükség, és csak saját magunktól, szervezettségünktől függ, hogy milyen gyorsan tudjuk fertőtleníteni földünket.

My fellow Americans! *Nyilvánvaló, hogy akik atomrakétát lőttek ki saját népükre, képesek atombombát dobni bármelyik más népre, amelyik nem engedelmeskedik nekik. Erről nyíltan beszéltek nukleáris memorandumukban. Megengedhetjük-e ezt? Hiába mérik a következő atomcsapást az Uralra vagy Szibériára, ez ugyanígy fenyegeti a mi házainkat is. Ezért:* a *tudomásukra hozom, hogy amikor belekezdtem a nemzethez intézett üzenetembe, négy Challenger űrrepülőgép pályára állított egy SDI-rendszert. Most már bizton állíthatjuk, hogy az összes, Oroszországban vagy bárhol máshol f elbocsátott, nukleáris robbanófejjel ellátott rakéta az indítás pillanatában meg fog semmisülni. Egyúttal intézkedtem, hogy a Kreml ne tehessen olyan válaszlépést, amely atomkatasztrófával fenyegethetne bennünket és az egész világot. Tudomásukra hozom, hogy négy órával ezelőtt a NATO-tagországok vezetőivel úgy döntöttünk, hogy letartóztatjuk a Zsiguliban bujkáló nukleáris terroristákat: Sztrizst, Mitrohint, Vjazovot és az úgynevezett szovjet hazafias kormány többi tagját.*

A fellázadt orosz nép felhívására válaszolva, az emberiség megvédése és egy újabb nukleáris támadás megelőzése végett a NATO-tagországok egyesített szárazföldi, légi és vízi csapatai jelenleg deszantosokat juttatnak el a Szovjetunióba, Zsiguli környékére. Érthető okokból nem ismertethetem itt az akció részleteit, annyit azonban elárulhatok, hogy elegendő csapatot küldtünk Oroszországba. Nem Oroszország megszállására, hanem csak a Kreml urainak letartóztatására kaptak parancsot. A NATO-tagországok – e nemzetközi akció résztvevői – nevében felhívom a Kreml vezetőinek figyelmét, hogy hasztalan szembeszállniuk népük akaratával és a világ civilizált nemzeteinek fegyveres erőivel. Felszólítom Sztrizs és Mitrohin urakat, valamint az úgynevezett szovjet hazafias kormány többi tagját, hogy haladéktalanul és feltétel nélkül adják meg magukat.

My fellow Americans! Ha *a Kreml vezérei és a nekik engedelmeskedő különleges KGB-s csapatok 20 percen belül nem adják meg magukat, kérem, imádkozzanak akciónk sikeréért,*

Oroszországban harcoló katonáink életéért és győzelméért! Engedjék meg, hogy még egyszer nyugalomra és szervezettségre intsem önöket. A kormány az összes tévécsatornán óránként beszámol a radioaktív felhő mozgásáról és sugárzási adatairól. Köszönöm a figyelmüket. Isten óvjon minket!

EPILÓGUS

Tizenhat kilométerre északnyugatra Kurgantól, a hajdani szibériai várostól, az atomcsapás által felégett tajga közepén egy fehér márványoszlop áll. Rajta rövid felirat:

MIHAIL GORBACSOVNAK,
AZ UTOLSÓ KOMMUNISTÁNAK,
AKI FELSZÁMOLTA A KOMMUNIZMUST,
A HÁLÁS EMBERISÉGTŐL.

Tartalom